6
16-c
19

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
13 B
9

Bibliotheca
Coll. Rom.
Societ. Jesu

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

ORG
EXHIS
DOCUIT QUE
P. OVIDII
NASONIS
METAMORPHOSEΩN
LIBRI XV.
CUM NOTIS
THOMÆ FARNABII
CUNCTA
UNTUR

PUBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBRI XV.

CUM NOTIS

THOMÆ FARNABII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PATAVII, ac BASSANI,

CIƆIƆCCXLVIII.

EX TYPOGRAPHIA REMONDINI.

Superiorum permiſſu, ac Privil.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN*

LIBER I.

In nova fert animus 1 mutatas dicere formas
Corpora. Dii cœptis (nam vos mutastis 3 & illas)
Aſpirate meis; primaque ab origine mundi

* Valet, uti par eſt, plurimum Fabii autoritas; qui lib. 4. Inſtitut. cap. 1. Matamorphoſeos mentionem facit in ſingulari. *Apuleii* epigraphe etiam ſingularis eſt, ut quæ ſui ipſius unica, & ſingularis Metamorphoſis. Virgilii Æneis, Statii Thebais, & Achilleis efferuntur item ſingularia; ut quæ unius perſonæ, aut uno in loco geſta referant. Prævalent tamen, tum in opere ipſo multifariæ transformationes, ut Metamorphoſeis in multitudinis numero inſcribatur opus; tum Græcorum exemplum, quos ſibi noſter concinnatis potius illorum rhapſodiis, quam compilatis ſcriniis, imitandos ſumſit. Namque Parthenius, poeta Chius, cujus unicus, quod ſcio, ſupereſt verſus ab A. Gellio citatus l. 13. c. 25. ejuſdem argumenti opus inſcripſit Plurale, Suum item Antonius Liberalis Μεταμορφώσεων ἀγωγὴν. ut & quos ipſe citat, Nicander ἑτεροιούμενα, Didymarchus Μεταμορφώσεων βίβλους, Antigonus ἀλλοιώσεις, Corinna ἑτεροίων βίβλους, Planudes denique Græcam ſuam poetæ noſtri verſionem inſcripſit Μεταμορφώσεις. Quin & Mss. quorum mihi uſum indulſit benignitas Clar. atque Eruditiſſ. Viri Domini *Rogeri Twiſdeni* Equit. Aurati, & Baronetti, titulum præferunt pluralem.

1 *Corpora mutata in novas formas.* ſic enim ipſe 2. Triſt. *in facies corpora verſa novas*. Quam Hypallagen ſi admiſiſſet modo, vel etiam advertiſſet Scaliger Hypercritic. 7.c. non licenter adeo, atque infeliciter operis hujus principium, ob brevitatem puram, ac ſcitam laudatum prius, locutionis deinde inuſitatæ damnaſſet, neque pro laudato hoc Ovidii diſticho bono obtruſiſſet nobis pentaſtichon malum, & ſuum (conſultro, & eleganter a poeta factum judicat Ger. Voſſius, ut qui de corporum converſione eſſet dicturus, a verborum converſione auſpicaretur.)

2 Nec immiti æque cenſura, ſyllabam *mu* iteratam refiſſet, quæ compoſitio veteribus poetis, iiſque majorum gentium, uſque adeo non diſplicuit, ut etiam in delitiis fuerit, obtinueritque inter Schemata locum, Parecbaſis nuncupata.

3 *Et illas?* inquit idem Scal. *& quid aliud?* non aliud certe quam ab irata Critica impactum ſugillum ſuperciliaſo Cenſori, qui Cauſalem a Copulativa non diſcreverit. Habet enim Conjunctio & vim Emphaticam in Ætiologia Invocationis. q.d. *Dii (nam &c.* i. etiam *vos mutaſtis illas) aſpirate cœptis meis*. Jamdudum exploſa eſt ab eruditis Interpretatio ab ordine illo; *Nam mutuaſtis vos & illas*. Quo quidem modo, inquit Raphael

Regius, ſenſus ex eleganti inſulſus redditur; peritque univerſa Emphaſeos gratia. Ineptum utique foret, & ſupervacuum, quando vox iſta *illas* includat etiam ipſas Deorum mutatas formas.

Ad mea 4 perpetuum deducite tempora carmen:

4 Κύκλιον, ἐπακόλουθον, continuum: quæ ſumma laus eſt tum ingenii, tum artificii poetę noſtri, fabulas tot, tam reconditas, tam varii argumenti, continua ſerie, & quaſi contigua ſtructura ad modum annulorum in torque, aut catena conſertorum, ab orbe uſque condito ad Auguſti tempora, connectentis. *Horat.* 1. *l.* 7. *Ode*, Carmine perpetuo celebrare.

Chaos, & Mundi creatio.

F A B. I.

Ante mare, & terras, & quod tegit omnia cęlum,
1 Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos; rudis indigeſtaque moles:
Nec quicquam, niſi pondus iners, congeſtaque eodem
Non bene junctarum diſcordia ſemina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova creſcendo reparabat cornua Phœbe,
Nec circumfuſo pendebat in aere tellus,
Ponderibus librata ſuis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaque erat tellus, illic & pontus, & aer.
2 Sic erat inſtabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aer: nulli ſua forma manebat.
Obſtabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis,
Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus:

1 Antequam Mundi partes erant diſtribute, & deſignatæ, Cęlum expanſum, ſidera emerſa, elementa diſcluſa; tellus ſc. (ſubſidente ad centrum, quaſi πάντων εἶδος, graviori τῆς ὕλης fæce) in medio preſſa, & ἰσόρροπος ſuſpenſa, aqua diffuſa, &c. latuerunt rerum ſemina inerti mole promiſcue confuſa, quam Chaos poetę, primam materiam indigitarunt philoſophi. *Unaque erat facies, ſidera, terra, fretum*, noſter 2. de Arte. ὁ δ' οὐρανός τε γαῖα τ' ἦν μορφὴ μία, Euripid. Menalippa. Atque hinc lucem fore auguror iis quæ ſeq. *Quaque erat & tellus*, &c. Litatum ſimul Scaligeri captiunculæ; *Qui*, inquit, *poterant eſſe, ſi non erant?* Repudium denique, & nuncium miſſum lectioni Porphyrionis ad 4. Oden 3. l. Hor. *Quaque fuit tellus; illic & pontus, ut aer. Quaque pro quaquaverſum, ut* pro *ubi* expoſito.

2 Hinc elementa, nondum formas ſuas, nondum loca propria, nec qualitates naturales nacta, impediebantur a ſe invicem, ne proprias exercerent actiones, ac munera.

Hanc

Hanc 1 Deus, & melior litem natura diremit.
Nam cœlo terras, & terris abſcidit undas,
Et liquidum ſpiſſo ſecrevit ab aere cœlum.
Quæ poſtquam evolvit, cæcoque exemit 2 acervo,
Diſſociata 3 locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis, & ſine pondere cœli
Emicuit, 4 ſummaque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aer illi levitate, locoque.
Denſior his tellus, elementaque grandia traxit,
Et preſſa eſt gravitate ſui. Circumfluus humor
5 Ultima poſſedit, ſolidumque coërcuit orbem.

1 Deus emendatæ jam rerum naturæ author, Natura naturans, Mens Mundi, univerſi ποιητὴς, κτιςὴς, πλασατὴς, creator, conditor, diribitor, & formator. *Ille opifex rerum, mundi melioris origo.* infra v. 79. qui numero, menſura, pondere diſpoſuit omnia, elementa ſingula propria donavit ſede, peculio ſuo dotavit. Sed videndus Philo περὶ κοσμοποιίας, & Ambroſii Hexaemeron, & Piſidæ κοσμουργία.

2 Mole confuſa, Chao.

3 Tria rerum principia ſtatuit Heſiodus in Theogonia, Chaos, Terram, Amorem. Empedocles elementa quatuor, & facultates duas, Amicitiam, & Litem. Verum de his placitis, ut & elementorum qualitatibus, videndus naturę promicondus Ariſtoteles, & Philoſophi alii; nec non Laertius, atque Plutarchus de Placitis Philoſophorum.

4 Proxime cœlum.

5 Extima terræ naturali quidem ſede, & ratione occupat aqua: quo tamen extaret terra in hoſpitium, & uſum animantium, juſſa eſt recedere in cavitates quaſdam, maria, fontium domos, flumina, lacus.

Hominis creatio.

FAB. II.

Sic ubi diſpoſitam, quiſquis fuit ille deorum,
Congeriem ſecuit, ſectamque in membra redegit:
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, 1 magni ſpeciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidiſque tumeſcere ventis
Juſſit, & ambitæ circumdare litora terræ.
Addidit & fontes, & ſtagna immenſa, lacuſque,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis;
2 Quæ diverſa locis partim ſorbentur ab ipſa;

1 Mare cum terra conſtituunt unum globum.

2 Nilus, Euphrates, Alpheus, alii fl. abſorbentur quidem a terra; ſed rurſus emergunt. videtur autem poeta innuere fl. quoſdam, qui non emergunt, neque deferuntur in mare alveis apertis.

In mare perveniunt partim, 1 campoque receptæ
Liberioris aquæ, 2 pro ripis litora pulſant.
Juſſit & extendi campos, ſubſidere valles,
Fronde tegi ſylvas, lapidoſos ſurgere montes:
3 Utque duæ dextra cœlum, totidemque ſiniſtra
Parte ſecant Zonæ, quinta eſt ardentior illis:
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu;
Nix tegit alta duas: totidem inter utramq; locavit,
Temperiemque dedit, miſta cum frigore flamma.
Imminet his aer, qui quanto eſt pondere terræ,
Pondere aquæ levior, tanto eſt oneroſior igne.
Illic & nebulas, illic conſiſtere nubes
Juſſit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus 4 facientes frigora ventos.
His quoque non paſſim mundi fabricator habendum
Aera permiſit. Vix nunc obſiſtitur illis,
(Cum ſua quiſque regat diverſo flamina tractu)
Quin lanient mundum: Tanta eſt diſcordia 5 fratrum.
6 Eurus ad Auroram, 7 Nabathæaque regna receſſit,
Perſidaque, & radiis juga ſubdita matutinis:
Veſper, & occiduo quæ litora ſole tepeſcunt,

1 Æquore. Sic infra v. 315. *latus liquidarum campus aquarum.*
2 In mare ſe exonerant. *Ripæ* enim propriè fluminum ſunt, *litora* maris.
3 Dividunt cœlum Aſtronomi ſecundum latitudinem in quinque Zonas: mediam inter Tropicos *Torridam* vocant; duas extremas, Polis ſubjectas, hanc ad polum Arcticum *Dexteram*, illam ad Antarcticum *Siniſtram*. Inter has, & Torridam alterutrinque *Temperatam* ſtatuunt. Cui diviſioni, & Terram ſubjacentem reſpondere volunt. Mediam propter ſolis ardores antiqui credebant inhabitabilem, ut & duas extremas propter frigus. Vide Jo. de ſacro Boſco, ad eum Clavium, & alios; ad ſomn. Scip. Macrobium; Tuſc. quæſt. l. 1. & quę nos ad Georg. 1. Virg.
4 Jacobus a Cruce legit *facientes fulgura ventos*, motus iis verſibus qui habentur l. 2. *Quis nimbos, immixtaque fulgura ventis Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen*, pro fatuo & inſulſo ſenſu damnans lectionem vulgarem, nec quæ majeſtati divini operis reſpondeat; quæ tamen retineri poteſt, cum ex fulminibus fulgura poſſint intelligi, & frigus vento excitari.
5 Ventorum, qui Auroræ, & Aſtręi gigantis filii. Heſ. Theog.
6 Ventos tantum principales a quatuor mundi cardinibus deſignat Noſter. de cæteris vide Phyſicos, Meteorologos, nec non A. Gell. l. 2. cap. 22. Noti ſunt illi verſus Manilii. lib. 1. *Aſper ab Axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auſter habet medium ſolem, Zephyruſque cadentem.* Adi Senecam lib. 5. Nat. Quæſt. 6. c. iſta citantem.
7 Arabiæ regionem. h. *Aarab.*

Pro-

Proxima ſunt Zephyro: Scythiam; 1 ſeptemq; triones
Horrifer invaſit Boreas: 2 contraria tellus
Nubibus aſſiduis, pluvioque madeſcit ab Auſtro:
Hæc ſuper impoſuit liquidum, & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus diſcreverat omnia certis:
Cum, quæ preſſa diu maſſa latuere ſub ipſa,
*Sidera cœperunt toto * effervеſcere cœlo.*
Neu regio foret ulla ſuis animalibus orba,
3 Aſtra tenent cœleſte 4 ſolum, formæque Deorum;
5 Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ;
Terra feras cepit, volucres agitabilis aer.
Sanctius his animal, mentiſque capacius altæ
6 Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet.
Natus homo eſt: ſive hunc 7 divino ſemine fecit
Ille opifex rerum, mundi 8 melioris origo:
Sive recens tellus, ſeductaque nuper ab alto
Æthere, 9 cognati retinebat ſemina cœli:
Quam 10 ſatus Japeto miſtam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
11 Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumque videre
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.
Sic, modo quæ fuerat rudis, & ſine imagine tellus,
Induit ignotas hominum converſa figuras.

1 Ἄμαξαν ἑλίκην, urſam majorem. A. Gell. 2. l. 21. c.
2 Meridionalis, Antarctica, Septentrionali oppoſita.
3 Platonicos ſequitur, qui aſtra & Deos in ordinem animalium retulerunt. * Sic Mss. omnes, pro quo interlinearis ſurrepſit lectio, *fulgeſcere*.
4 Fundamentum ei cui ſubjacet, τὸ ὑπέχον. ſic mare navibus ſolum, terra viris &c. Serv. ad 7. Æneid. ubi menſę, vel quadræ dicuntur a Virgilio *Cereale ſolum*.
5 In jus, & poſſeſſionem, quaſi in diviſione obtigerunt.
6 In creatione ultimus, qui in dominio ſummus.
7 Hoc ex Academ. & Stoa, quibus anima humana eſt ſcintilla cœleſtis, & divinæ particula auræ.
8 Digeſti jam, & exornati.
9 Cui admixtum nuper fuerat in confuſa maſſa, Chao.
10 Prometheus, quem cur Poetæ finxerint ἀνθρωποποιοῦντα, vide Cœlium Rhodigin. l. 7. cap. 19.
11 Vide Cic. 2. de Nat. Deorum, & de Leg. Sen. 94. Ep. Apul. 1. Apol. Lactant. lib. 4. c. 20.

Quatuor mundi ætates.

FAB. III.

1 *AUrea prima ſata eſt ætas, quæ, vindice nullo,*
Sponte ſua ſine lege fidem rectumque colebat.
Pœna metuſque aberant; nec vincla 2 minantia fixo
Ære ligabantur; nec ſupplex turba timebat
Judicis ora ſui; ſed erant ſine judice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas:
Nullaque mortales præter ſua litora norant.
Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ;
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non enſis erat: ſine militis uſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.
Ipſa quoque immunis, raſtroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, 3 per ſe dabat omnia tellus:
Contentique cibis nullo cogente creatis,
4 *Arbuteos fœtus montanaque fraga legebant,*
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula 5 Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum; placidique tepentibus auris,
Mulcebant Zephyri natos ſine ſemine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
6 *Nec renovatus ager gravidis canebat ariſtis.*
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi ſtillabant ilice mella.

1 Fabulæ hujus originem acceptam relatam volunt Sibyllis, nec non Hebræis, a quibus forte inaudierant Greci quædam de ſtatua per ſomnum oblata Nabuchodonoſori, cui caput aureum, humeri argentei, &c. quam interpretatus eſt Daniel de quatuor imperiis. Refert Heſiodus 5 ætates: a quo non pauca mutuatus eſt noſter, ut & ab Arato, & Fabio Pictore. Quinam poetæ in eodem argumento luſerint, vide Indicem noſtrum Poeticum. 2 Interdicentia, pœnam minitantia. Leges vero æreis tabulis inciſæ clavis ferreis adfigebantur parietibus. Ubi malos mores affigi fuerat æquius: ut jocatur ille apud Plautum in Trinummo. Al. legunt, *minacia collo Æra ligabantur*; Alii, *nec vincla minantia fixo Ære legebantur*. 3 Καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε, ϗ ἄφθονον. Heſiod. ἔργ. 4 Alii leg. *Arboreos fœtus*, ut 15. lib. Pythagor. & Virg. 1. Geor. 5 Quercu, *Jovi* ſacra, uti laurus *Apollini*, *Herculi* populus, *Marti* fraxinus, ſed *Minervæ* olea, ut habet Avieni fab. 6 Nec opus erat opera, aut imperio agricolæ ad meſſem opimam.

Qua-

Quatuor anni tempora.

FAB. IV.

Poſtquam, 1 Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Jove mundus erat, ſubiitque argentea proles,
2 Auro deterior, fulvo pretioſior ære:
Jupiter 3 antiqui contraxit tempora veris,
Perque hyemes, æſtuſque, & 4 inæquales autumnos,
Et breve ver, ſpatiis exegit quattuor annum.
5 Tum primum ſiccis aer fervoribus uſtus
Canduit; & ventis 6 glacies aſtricta pependit.
Tum primum ſubiere domos. domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & 7 junctæ cortice virgæ.
Semina tum primum longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuere juvenci.
Tertia poſt illam ſucceſſit ahenea proles,
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma;
Non ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.
Protinus erupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas; 8 fugere pudor, verumque, fideſque:
In quorum ſubiere locum fraudeſque, dolique,
Inſidiæque, & vis, & 9 amor ſceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos,
Navita, 10 quæque diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultavere carinæ.
Communemque prius, ceu lumina ſolis & auræ,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantum ſegetes alimentaque debita dives

1 Fabulam Saturni a Jove exacti, & in Tartara deturbati lege apud Natalem Comitem l.2. c.2. Lact.l.7. c.13. Macr.l.1. c. 7.

2 Χρυσέῳ ὄυτε φυλὴ ἐγχαλίγκιον ὄυτε νόημα. Heſiod. ἔργα.

3 Æterni illius, & perpetui ſub Saturno in ætate aurea.

4 Temperie, & tempeſtate incertos, modo calore æſtuantes, modo frigore rigentes: atq; hinc morbidos. Al. *inæquales autumn.*

5 Lege 1. Georgic. Virg. ibi; *Ante Jovem nulli ſubigebant arva coloni*, &c.

6 Stiria.

7 Al. *vinctæ* ſcil. in modum cratis.

8 Ὤιχετο μὲν πίστις, &c. Theognis. lege & Juvenalis Sat. 6. *Credo pudicitiam Saturno rege moratam*, &c.

9 Avaritia per fas, & nefas, per omne ſcelus ferro armata, & veneno ad opes graſſata.

10 Τίπτέ με τὴν ἀνέμοισιν ἁλώσιμον, &c. *Anthol.* α. εἰς Νῆας.

Poſcebatur humus; ſed 1 *itum eſt in viſcera terræ;*
Quaſque recondiderat, Stygiiſq; admoverat umbris,
Effodiuntur *opes, irritamenta malorum.*
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, 2 *quod pugnat utroque,*
Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto: 3 *non hoſpes ab hoſpite tutus,*
Non ſocer a genero: fratrum quoq; gratia rara eſt.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
4 *Lurida terribiles miſcent* 5 *aconita novercæ:*
Filius ante diem patrios 6 *inquirit in annos.*
Victa jacet pietas: & 7 *virgo cæde madentes*
Ultima * *cæleſtum terras* 8 *Aſtræa reliquit.*

1 *Video*, inquit Sen. l. 7. Benef. cap. 10. *ferrum ex iiſdem tenebris prolatum, quibus argentum & aurum: ne aut inſtrumentum in cædes mutuas deeſſet, aut precium.* Lege & ipſius Epiſt. 94. & Plin. præfat. *Imus in viſcera ejus*, &c.

2 Quis non audivit Philippi Macedonis arma victricia, ἀργυρέας λόγχας, & aſinum auro onuſtum, Græciam auro ejus, non ferro ſubactam?

3 Οὐδ' ξεῖνος ξεινοδόχῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ. &c. Heſ. ἔργ. citantur hi noſtri poetæ verſus a Seneca 5. l. Benef. c. 15. 4 Ab effectu. Juven. 1. Sat. *nigros efferre maritos*. veneno ſc. extinctos.

5 Herbæ venenoſæ genus, e ſpuma Cerberi, inf. l. 7.

6 Conſulturus Mathematicos ſuper diuturnitate vitę patris ſui. *Nota Mathematicis geneſis tua, ſed grave tardas expectare colos.* Juv. 14. Sat.

7 Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον, προλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Heſiod. ἔργ.

8 Aſtræi filia: Heſiodo Jovis filia: cur virgo fingatur, & graphicam Juſtitiæ imaginem vide apud *A. Gell. l. 14. c. 4.*

* Vide quæ ad v. 590. l. 8.

1 Gigantomachia.

FAB. V.

N*Eve foret terris ſecurior arduus æther,*
Affectaſſe ferunt regnum cęleſte Gigantes,

1 Videtur fabula hæc Gigantum, montes montibus aggerentium, quo cęlum expugnarent, adumbrata ex notione aliqua Hiſtoriæ ſacrę, & reſpicere turris Babylonicæ ſtructuram. ἴσως τις τὰ παρὰ τοῖς ποιηταῖς μεμυθευμένα περὶ τῶν γιγάντων οἴεται τὸν νομοθέτην αἰνίττεσθαι, πλεῖστον ὅσον διεστηκότα τοῦ μυθοπλαστεῖν, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ἴχνεσιν αὐτοῖς ἐπιβαίνειν ἀξιοῦντα. Philo Jud.

Alta-

Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.
Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, & excuſſit ſubjectum Pelion Oſſa.
Obruta mole ſua cum corpora dira jacerent,
Perfuſam multo natorum ſanguine terram
Immaduiſſe ferunt, calidumque animaſſe cruorem.
Et, ne nulla ſuæ ſtirpis monumenta manerent,
In faciem vertiſſe hominum: ſed & illa propago
Contemptrix ſuperum, ſævæque avidiſſima cædis,
Et violenta fuit. Scires 1 *e ſanguine natam.*

1. de Gigantibus. Erant autem γηγενεῖς Terræ, & Cœli filii. οὕνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος Οὐλύμποιο. Orpheus. V. Claudiani Gigantomachiam, & quæ citantur a nobis in *Poetico Indice*, ſub titulo, *Gigantomachia*. Videantur & Mythologi, Hyginus 28. fab. Apollodorus l. 1. Ant. Liberalis fab. 28. Ge. Sabinus, Natalis Comes 6. lib. cap. 21. & 22. quorum alii interpretantur Gigantes fuiſſe rebelles, ſeditioſos, impios, ſacrilegos; alii Tyrannos, alii ventos Typhonas. Οὐ μὴν ἐς αἰγῦνα ἐλθεῖν τοῖς θεοῖς, ἀλλ' ὑβρίσαι μὲν τάχα ἐς τοὺς νεὼς αὐτῶν καὶ τὰ ἕδη, &c. Philoſtratus lib. 5. de vita Apollonii cap. 6. in cujus Heroicis lege & ita, ἀμπελουργὸν Phil. l. 1. de Gig. γῆς μὲν γεγόνασι ἄνθρωποι οἱ θηριωτικοὶ τῶν σωμάτος ἡδονῶν, &c. Joſephus 1. l. 4. c. refert, progeniem hanc fuiſſe Angelorum, ſeu filiorum Dei cum filiabus hominum congredientium.

1 Nec inſcite Ægyptii tradunt vites e ſanguine Gigantum natas, quippe quarum latice mentes hominum inſenſatæ, denuo θεομαχεῖν incitantur.

Lycaon in Lupum.

FAB. VI.

QUæ pater ut ſumma vidit Saturnius arce,
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia 1 *menſæ,*
Ingentes animo, dignas Jove, concipit iras:
Conciliumque vocat, tenuit mora nulla vocatos.
Eſt via ſublimis cœlo manifeſta ſereno,
2 *Lactea nomen habet, candore notabilis ipſo.*
Hac iter eſt ſuperis ad magni tecta Tonantis,

1 Al. *cœnæ*.
2 De lacteo circulo, præter philoſophos, vide Macrob. 1. l. 15. cap. de ſomnio Scip. & Manil. aſtron. 1. lib. & Hygin. l. 2. & Turneb. adv. l. 13. c. 2.

Regalemque domum: dextra, lævaque deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
Plebs habitat diverſa locis: a fronte potentes
1 *Cœlicolæ, clarique ſuos poſuere* 2 *penates.*
Hic locus eſt, quem, ſi verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixiſſe palatia cęli.
Ergo ubi marmoreo ſuperi ſedere receſſu;
Celſior ipſe loco, ſceptroque innixus eburno,
3 *Terrificam capitis concuſſit terque, quaterque*
Cæſariem, cum qua terram, mare, ſidera movit.
Talibus inde modis ora indignantia ſolvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illa
Tempeſtate fui, qua centum quiſque parabat
Injicere 4 *anguipedum captivo* 5 *brachia* 6 *cælo.*
Nam, quanquam ferus hoſtis erat, tamē illud 7 *ab uno*
Corpore, & ex una pendebat origine bellum.
Nunc mihi, qua totum Nereus circumſonat orbem,
Perdendum eſt mortale genus: 8 *per flumina juro*
Infera, ſub terras Stygio labentia luco.
Cuncta prius tentanda: ſed immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt; ne 9 pars ſincera trahatur.
Sunt mihi 9 *Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,*
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani:
Quos quoniam cęli nondum dignamur honore,

1 Qui ſc. Majorum ſunt gentium: *Janus, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.*

2 Dii Minorum gentium, vide Arnobium l. 4.

3 Exprimere voluit illud Homeri Iliad. α. ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων, Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον.

4 Δρακοντόποδες finguntur gigantes: utrum ab inviſa illa hominibus forma? an ab inceſſu ſuperbo? an quod nihil rectum, nihil ſuperum cogitarint, totius vitæ eorum greſſu, atque proceſſu in inferna vergente? ut Macrob. Saturn. 1. lib. 20. c. & Crinitus 2. l. 11. cap. an denique ab ambitione ſinuoſa? Natal. Comes l. 6. c. 22.

5 Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ' ὑπερήφανα τέκνα, Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο, Ἀπλάστοι κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα, &c. Heſiod. Theogon. de Gigantibus. vide Hier. Magium lib. 1. cap. 4. & F. B. V. Sapient. 2. cap.

6 Quod expugnare affectabant, Deoſque captivos ducere.

7 Ab una hominum progenie, Gigantum ſc. genere.

8 Vide l. 2. Metam. v. 45.

9 Quæ ſit pars ſincera, docet, Semidei, & Numina ruris. Semones, Heroes. Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται ἡμίθεοι, *Heſiod.* 1.

Quas

Quas dedimus, certe terras habitare ſinamus.
An ſatis, o ſuperi, tutos fore creditis illos,
Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
Struxerit inſidias notus feritate [1] *Lycaon?*
Confremuere omnes: ſtudiiſque ardentibus auſum
Talia [2] *depoſcunt. Sic cum* [3] *manus impia ſævit*
Sanguine [4] *Cæſareo Romanum extinguere nomen,*
Attonitum tanto ſubitæ terrore ruinæ
Humanum genus eſt, totuſque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas, Auguſte, tuorum,
Quam fuit illa Jovi. Qui poſtquam voce manuq;
Murmura compreſſit, tenuere ſilentia cuncti.
Subſtitit ut clamor preſſus gravitate regentis,
Jupiter hoc iterum ſermone ſilentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) ſolvit;
Quod tamen admiſſum, quæ ſit vindicta, docebo.
[5] *Contigerat noſtras infamia temporis aures:*
Quam cupiens falſam, ſummo delabor Olympo,
Et Deus humana luſtro ſub imagine terras.
Longa mora eſt, quantum noxæ ſit ubique repertum,
Enumerare: minor fuit ipſa infamia vero.
Mænala tranſieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta [6] *Lycei.*
Arcados hinc ſedes, & inhoſpita tecta tyranni
Ingredior, traherent cum ſera crepuſcula noctem.
Signa dedi veniſſe Deum; vulguſque precari
Cœperat: irridet primo pia vota Lycaon.
Mox, ait, Experiar, Deus hic, diſcrimine aperto,

ε'ργ. Cioſanius ex vet. cod. legit, *ſunt ruſtica numina Nymphæ, Faunique, Satyrique, & mont.* Noſter in Ibin. *Vos quoque plebs ſuperum, Fauni, Satyrique, Lareſque, Fluminaque, & Nymphæ, Semideumque genus.* Quos omnes ſe in montes recepiſſe creditur, a Jove monitos, ut ſibi a diluvio caverent. 1 Arcadiæ tyrannus: de quo vide Apollodorum 3. l. & Nat. Comit. l. 9. c. 9. 2 Ad ſupplicium. 3 Conjurantium in Auguſtum, quorum meminit Suetonius c. 19. neque enim placet intelligere de Jul. Cæſ. qui conjurationi non ſuperfuit. 4 A cujus vita ſcil. pendebat ſalus Imperii jam geſtis patris, & ſuis claris factis. 5 Veriſimile eſt, Gentiles multa e ſacris libris vel lectione, vel auditione accepiſſe: vel etiam a Chaldæis, & Ægyptiis, inter quos vixerant Hebræi. *Quis*, inquit Tertull. in Apolog. contra gentes, *poetarum, quis ſophiſtarum, qui non omnino de fonte prophetarum potaverit? inde igitur philoſophi ſitim ingenii ſui rigaverunt*, & quæ ſeq. c. 47. Deus certe ipſe, ut habetur l. Geneſeos c. 18. dicit: *Deſcendam, & videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non ſit ita, ut ſciam.* 6 Mont. Arcadiæ, cujus regem Proleptice nuncu-

An ſit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem ſomno nec opina perdere morte
Me parat: hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, miſſi de gente Moloſſa
Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit:
Atque ita ſemineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni:
1 *Quos ſimul impoſuit menſis, ego vindice flamma*
2 *In dominum, & dignos everti tecta penates.*
Territus ipſe fugit, nactuſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtraque loqui conatur: ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitaque cupidine cædis
Utitur in pecudes; & nunc quoque ſanguine gaudet:
In villos abeunt veſtes, in crura lacerti.
3 *Fit lupus, & veteris ſervat veſtigia formæ:*
Canicies eadem eſt, eadem violentia vultus:
Iidem oculi lucent; eadem feritatis imago eſt.

pat poeta Arcada: quum Arcadia poſtea dicta ſit ab Arcade filio Calliſtus, quæ filia erat Lycaonis. 1 Hoc Hyginus l. 2. tit. Arctophylax, refert de Arcade Calliſtonis filio, cæſo a Lycaone. Verum idem in fab. 175. narrat, Lycaonis filios Jovem tentaturos, deus ne eſſet, carnem humanam cum alia miſtam ei in epulo appoſuiſſe. Quod itidem tradit Apollodorus 3. lib. Natal. Comes lib. 9. c. 9. ſcribit Lycaonem in lupum verſum, quod in ara Jovis Lycæi infante mactato humanum ſanguinem libaverat. Boccacius refert Lycaonem obſidem a Moloſſis devictis ſibi datum, eorundem legatis repetentibus edendum appoſuiſſe. Aliter Clemens Alex. Admonit. ad gentes. Aliter Pauſanias in Atticis.

2 Al. *in Domino dignos*. Ms. *in Dominum dignoſque everti*. Ms. alter, *in Dominum dignos everti*. quam lectionem tuetur Glareanus. Appoſitivè.

3 Multi multa de Lycanthropis. Plin. l. 8. c. 22. Cæl Rhodig. lib. 27. c. 12. Aug. de Civit. Dei lib. 18. cap. 17. & 18. Miranda ſed non credenda Olaus Magnus lib. 18. cap. 45. & Cigogna l. 4. cap. 5. Hier. Magius lib. 4. cap. 12. Bullingerus 2. lib. adverſus Magos 29. cap. Boiſſardus de Magia. cap. 6.

Diluvium, & reparatio generis humani jactu lapidum.

F A B. VII.

Occidit una domus; ſed non domus una perire
Digna fuit: qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus juraſſe putes: dent ocius omnes
Quas meruere pati (ſic ſtat ſententia) pœnas.

Dii

Dicta Jovis [1] pars voce probant, ſtimuloſque frementi
Adjiciunt. [1] alii partes aſſenſibus implent.
Eſt tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: & quæ ſit terræ mortalibus orbæ
Forma futura rogant: quis ſit laturus in aras
Thura: feriſne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (ſibi enim fore cætera curæ)
Rex ſuperum trepidare vetat, ſobolemque priori
Diſſimilem populo promittit [2] origine mira.
Jamque erat in totas ſparſurus fulmina terras;
Sed timuit, ne forte ſacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, totuſque ardeſceret [3] axis.
[4] Eſſe quoque in fatis reminiſcitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cæli
Ardeat; & mundi moles operoſa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
Pœna placet diverſa; [5] Genus mortale ſub undis

1 Alluſum videtur ad Curiam Romanam, in qua Majorum gentium patres ſententiam dicebant; Minorum gent. patres in aliorum ſententias pedibus ibant, unde pedarii dicti. Aul. Gel. 3. lib. 18. cap.

2 Lapidum jactu, ut infra.

3 Cœlum.

4 Deflagrationem mundi futuram (inquit Lactantius lib. de ira Dei 23. c.) vaticinata eſt Sybylla his verſibus: Καὶ ποτε τὴν ὀργὴν ἐτὸν οὐκ ἔτι πρηΰνοντα, Ἀλλ' ἐξεμβρείθοντα, καὶ ἐξολύοντά τε γένναν Ἀνθρώπων ἅπασαν ὑπ' ἐμπρησμοῦ πέρθοντα. ſubjicitq; ibidem tres hoſce Ovidii verſus. Quod & Seneca præſcivit Conſolat. ad Marciam ſub ipſa calce libri. *Cum tempus advenerit, quo ſe mundus renovaturus extinguat, &c. & omni flagrante materia uno igne, quicquid nunc ex diſpoſito lucet, ardebit.* Idem Natural. Qu. l. 3. c. 28. *Qua ratione inquis? Eadem, qua conflagratio futura eſt. Utrumque fit, cum Deo viſum ordiri meliora, vetera finire. Aqua & ignis terrenis dominantur. Ex his ortus, & ex his interitus eſt, &c.*

5 Annon jure ſummo res ſuas repetitum veniant SS. Patres, Juſtinus Martyr. 1. apol. Lactantius 2. l. de origine erroris, alii; meritoque arguant Ethnicos furti ſimul, & adulterii? *Qui*, ut ait Tertull. apolog. contra gentes c. 47. *noſtram hanc parituram ſuis opinionibus ad fabulas, & philoſophicas ſententias adulteraverunt, & de una via obliquos multos tramites, & inextricabiles ſciderunt.* Quæcunque enim fando audierant de univerſali illo diluvio Noetico A. Mundi 1656. deferunt ad diluvium ſingulare, quod contigit in Theſſalia A. Mundi 2437. regnante ibi Deucalione, qui, ut habet Arrianus 2. l. rerum Bithynicarum, in editos montes cum ſuis confugit. Sed audi Lucianum in lib. de Dea Syria referentem quæ tradiderint Græci: ὑβρισταὶ κάρτα ἐόντες, ἀθέμιστα ἔργα ἔπρασσον. &c. *Injurii utique nefaria perpetrarunt opera, &c: quamobrem maxima illos conſequuta eſt calamitas. Tellus enim multam aquam effudit, imbres magni fuerunt, flumina ſolito majora decurrerunt, mare aſcendit altius, eo uſque, dum omnia aquis inundarentur, atque omnes peri-*

Per-

Perdere, & ex omni nimbos demittere cęlo:
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris;
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes:
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem picea tectus caligine vultum:
Barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte ſedent nebulæ, rorant pennæque, ſinuſque:
Utque manu late pendentia nubila preſſit,
Fit fragor, & denſi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Junonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus affert.
Sternuntur ſegetes, & deplorata colonis
Vota jacent, longique perit labor irritus anni.
Nec cęlo contenta ſuo eſt Jovis ira: ſed illum
Cęruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes: qui poſtquam tecta tyranni
Intravere ſui, Non eſt hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite veſtras:
(Sic opus eſt) aperite [1] domos, ac [2] mole remota,
Fluminibus veſtris totas immittite habenas.
Juſſerat: hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrenato volvuntur in æquora curſu.
[3] *Ipſe tridente ſuo terram percuſſit: at illa*
Intremuit, motuque vias patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque ſatis arbuſta ſimul, pecudeſque, viroſque,
Tectaque, cumque ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Si qua domus manſit, potuitque reſiſtere tanto
Indejecta malo: culmen tamen altior hujus
Unda tegit, preſſæq; latent ſub [4] gurgite turres.
Jamque mare, & tellus nullum diſcrimen habebant:
Omnia pontus erat, deerant quoque litora ponto.
Occupat hic collem; cymba ſedet alter adunca,
Et ducit remos illic, ubi nuper ararat.

rent, Deucalion ſolus hominum ſuperfuit in ſecundam generationem, pietatis gratia. Arcam quippe magnam, λάρνακα μεγάλην, cum uxore, & liberis aſcendit, cum ipſo feræ, & pecudes. bina ex unoquoque genere, &c. Quibus adde quod refert Plutarchus lib. de ſolertia animalium. *Columbam e Deucalionis arca emiſſam nunciam fuiſſe tempeſtatis, cum rediret; ſerenitatis, cum evolaret.* Videatur & Beroſus, & Juſtinus lib. 2.

1 Fontes. vide 574. verſ. inf.

2 Obice quocunque.

3 Hinc terræ motus, & cum his eluviones elicit ἐνοσίγαιος, ἐνοσίχθων.

4 Profunda aquarum mole.

Ille

Ille ſuper ſegetes, aut merſa culmina villæ
Navigat: hic 1 *ſumma piſcem deprendit in ulmo:*
Figitur in viridi 2 *(ſi fors tulit) anchora prato:*
Aut ſubjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et modo qua graciles gramen carpſere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora phocæ.
3 *Mirantur ſub aqua lucos, urbeſque, domoſque*
Nereides: ſylvaſque tenent delphines, & altis
Incurſant ramis, agitataque robora pulſant.
4 *Nat lupus inter oves; fulvos vehit unda leones;*
Unda vehit tigres; nec vires 5 *fulminis apro,*
Crura nec 6 *ablato proſunt velocia cervo.*
Quæſitiſque diu terris, ubi ſiſtere poſſit,
In mare laſſatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immenſa licentia ponti,
Pulſabantque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars unda rapitur: quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
7 *Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis*
Terra ferax, dum terra fuit; ſed tempore in illo

1 *Piſcium, & ſumma genus hæſit ulmo, Nota quæ ſedes fuerat columbis*, &c. Hor. 2. od. 1. l.

2 Sic Mſs. uterque ſubſcribit Mureto, lib. 16. var. lect. c. 9. εἰ τύχοι. Cic. *ſi forte*, male vulgo legitur, *ſic ſors tulit*.

3 Sic Argo navem, quæ prima, ut volunt, tentavit mare, Æquoreæ monſtrum Nereides admiratæ apud Catullum in Argonauticis.

4 *Ingenioſiſſimus ille poetarum*, inquit Sen. 3. l. Nat. q. c. 27. *egregie, & pro magnitudine rei dicit;* Omnia pontus erat: deerant quoque litora ponto, *Niſi tantum impetum ingenii, & materiæ ad pueriles ineptias reduxiſſet*, Nat lupus inter oves; fulvos vehit unda leones. *Non eſt*, inquit, *res ſatis ſobria laſcivire devorato orbe terrarum*, &c. *Magnifice hæc, ſi non curavit quid oves, & lupi faciant*. Spero me habere quo noſtrum ab hac ſuggillatione aſſeram; idque principis poetarum exemplo. Neque enim hic (alibi forte) laſcivit, ſed ſerio, & ſobrie curat quid agat lupus inter oves: ut qui ſalutis ſuæ ſatagat non reſpiciens prędam, ſibi proſpiciat, rapinę utique immemor. Virg. 3. Georg. in hypotyposi diræ, & omnia populantis peſtis, poſt tauros, equos, ſues, homines, hoſtias lue abreptas, adjicit & feras rapinæ, præ languore, immemores, promiſcue inter aſſuetas prædas obambulare. *Non lupus inſidias explorat ovilia circum, Nec gregibus nocturnus obambulat*. quare? *acrior illum cura domat, timidi damæ cervique fugaces, Nunc interque canes, & circum tecta vagantur*.

5 Utrum ab exertis utrinq; dentibus fulminis cuſpides referentibus? an quia ut fulmen *olli* *quo præſtringit lumina flamma*, ſic & aper *obliquo latrantes diſſipat ictu*? 8. l. 344. Εἰ ᾽ πλαγίως τοῖς ὀδοῦσι θίγοι τῶν κυνῶν, τὸ τρίχωμα ἐπέφλεξε. Pollux lib. 5. cap. 12. vide l. 8. v. 389.

6 Undis abrepto.

7 Hypallage, Aonia, ideſt Beotia ſeparat Phocenſes ab Atticis.

Pars maris, & latus ſubitarum campus aquarum.
Mons ibi 1 *verticibus petit arduus aſtra duobus,*
Nomine Parnaſſus, ſuperatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte tori parva 2 *rate vectus adhæſit,*
3 *Corycidas Nymphas, &* 4 *numina montis adorat,*
5 *Fatidicamque Themin, quæ tunc oracla tenebat.*
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reverentior ulla deorum.
Jupiter ut liquidis ſtagnare paludibus orbem,
Et ſupereſſe videt de tot modo millibus unum,
Et ſupereſſe videt de tot modo millibus unam,
Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
Nubila disjecit, nimbiſque Aquilone remotis,
Et cęlo terras oſtendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet; poſitoque tricuſpide telo,
Mulcet aquas rector pelagi: ſupraque profundum
Extantem, atque humeros innato murice tectum
Cęruleum Tritona vocat: 6 *conchaque ſonanti*
Inſpirare jubet: fluctuſque & flumina ſigno
Jam revocare dato. Cava buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine creſcit ab imo:
Buccina, quę in medio concepit ubi aera ponto,

1 Qui Herodoto dicti, Tithoreus & Hyampeus.

2 Κιβωτίῳ, λάρνακι, ut ſupra ad 260. verſ.

3 Nymphas antri Corycii. quod & ipſum dictum a nympha Corycia, ex qua Apollo genuit Lycorum, a quo urbs nominata eſt Lycorea. Pauſanias in Phocicis, & Delphici dicti Lycores. Schol. Apollon. lib. 2. verſ. 713. atque hinc Lucianus in Timone ait, arcam appuliſſe ad Lycorim montem.

4 Numina regionis, Indigetes, & Deos Topicos ſalutare, atque adorare advenis moris erat.

5 Terræ, quæ prima tenebat oraculum, ſucceſſit Themis, huic Apollo. *Cum regna Themis tripodaſque teneret*. Lucan. 5. 81. & quæ nos ibi. *reſponſa Themidis prima Delphis*. Sidonius 9. carm. *Spiritus elementorum*, inquit Am. Marcellinus l. 21. *& poteſtates ſubſtantiales ſuppeditant nobis divinandi munera, & verba vaticina, quibus numen præeſſe Themidis dicitur, quam ex eo quod fixa fatali lege decreta præſcire fas ſit in poſterum, quæ τεθειμένα sermo Græcus appellat, ita cognominatam, in cubili ſolioque Jovis Theologi veteres collocarunt*. Ovid. 7. Met. 750.

6 Tubicini ſuo, & armigero imperat Neptunus, receptui canat. de Tritonum figura videatur Plin. lib. 9. cap. 5. Neque Tritoni tantum, ut Deo marino, tuba ex concha, ideſt coclea marina, quę tortilis creſcit, ab anguſta parte qua inflatur, turbinatim & in amplum deſinit: ſed & priſci, ante inventam a Tyrrhenis tubam, hac uſi ſunt. Euſtath. & Virg. Æneid 6. *Sed tum forte cava dum perſonat æquora concha*, de Miſeno.

Ii-

Litora voce replet ſub 1 *utroque jacentia Phœbo.*
Tum quoque ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit juſſos inflata receſſus;
Omnibus audita eſt telluris, & æquoris undis:
Et quibus eſt undis audita, coercuit omnes.
Jam mare litus habet; plenus capit alveus amnes:
Flumina ſubſidunt; colles exire videntur:
Surgit humus, creſcunt loca decreſcentibus undis.
2 *Poſtque diem longam nudata cacumina ſylvæ*
Oſtendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat; quem poſtquam vidit 3 *apertum,*
Et deſolatas agere alta ſilentia terras;
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O 4 *ſoror, o conjux, o fœmina ſola ſuperſtes,*
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit, nunc 5 *ipſa pericula jungunt:*
Terrarum, quaſcunque vident occaſus, & ortus,
Nos duo turba ſumus: poſſedit cætera pontus.
Hæc quoque adhuc vitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa ſatis: terrent etiam nunc nubila mentem:
Quis tibi, ſi ſine me fatis erepta fuiſſes,
Nunc animus miſeranda foret? quo ſola timorem
Ferre modo poſſes? quo conſolante dolores?
Namque ego (crede mihi) ſi te quoq; pontus haberet,
Te ſequerer conjux, & me quoque pontus haberet.
O utinam poſſem populos reparare 6 *paternis*
Artibus, atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus:

1 Sole oriente, & occidente, Univerſo denique terræ mariſque tractu.

2 Poſt multos dies, tempus longum: annum ſcil. ſi Noeticum intelligas Diluvium.

3 Emergentem ex cataclyſmo, inundatione aquarum. Sic, & mare dicitur aperiri, verno tempore navigabile, & montes urbeſque viatoribus. Male itaque legitur, *poſtquam vidit inanem*.

4 Patruelis, non germana; filia ſc. Epimethei ex Pandora, uti & Deucalion erat Promethei filius, ex Aſia uxore: uterque autem Prometheus, & Epimetheus filii erant Japeti.

5 Validiſſimum vinculum, naturæ ſorte, cognationis lege, conjugii fœdere firmius; *συνάγει γὰρ καὶ ἐχθίστους ὁ κοινὸς φόβος*. Ariſt. 5. Polit.

6 Prometheus fingitur hominum imagines e luto finxiſſe, atque has igne cœlitus ſurrepto animaſſe, vel quia rudes homines ad civilem vitam revocarit, artibuſque inventis inſtruxerit, an quod primus artem invenerit ſtatuas, & ſimulacra fingendi. Lactantius 2. div. inſt. de orig. err.

(Sic

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

(Sic viſum eſt ſuperis) hominumque [1] exempla manemus.
Dixerat, & flebant. placuit cæleſte precari
Numen, & auxilium [2] per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt; adeunt pariter [3] Cephiſidas undas,
Et nondum liquidas, ſed jam vada nota ſecantes.
Inde ubi libatos irroravere [4] liquores
Veſtibus, & capiti; flectunt veſtigia ſacræ
Ad delubra deæ: quorum faſtigia turpi
Squallebant muſco, ſtabantque ſine ignibus aræ:
Ut templi tetigere gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oſcula ſaxo.
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina juſtis
Victa remolleſcunt, ſi flectitur ira Deorum;
Dic Themi, qua generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit; & merſis fer opem, mitiſſima, rebus.
Mota dea eſt, [5] ſortemque dedit: [6] Diſcedite a templo,
Et [b] *velate caput,* [c] *cinctaſque reſolvite veſtes;*
Oſſaque poſt tergum magnæ jactate parentis.
Obſtupuere diu: rumpitque ſilentia voce
Pyrrha prior; juſſiſque deæ parere recuſat:
Detque ſibi veniam pavido rogat ore, pavetque
Lædere jactatis maternas oſſibus [7] umbras.
Interea repetunt cæcis obſcura latebris
Verba data ſortis ſecum, inter ſeque volutant:
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, &, Aut fallax, ait, eſt ſolertia nobis,
Aut pia ſunt, nullumque nefas oracula ſuadent.

1 Exemplaria. *Comœdiam*, inquit Plinius l. 7. Epiſt. *ad exemplum veteris Comœdiæ ſcriptam tam bene, ut eſſe quandoque poſſit exemplar.*

2 Per oraculi reſponſa. videatur Turneb. l. 5. c. 21.

3 Cephiſus Bœotiæ fl. Delphos præterfluens. Lucan. 3. lib. v. 177. *quos impiger ambit Fatidicæ Cephiſſos aqua.*

4 Aquæ vivæ, id eſt fluentis, & Themidi ſacræ aſpergine ſe luſtraverunt.

5 Reſponſum oraculi; ut modo verſ. 368.

6 Ritu ſacro atque ex more augurum.

a Templum enim eſt locus auguris manu vel lituo deſignatus.

b Velati capite Deos adorabant humiles ſe, & indignos confeſſi, aut veriti, ne quid mali ominis ſacra interturbaret. Plutarch. Rom. qu. 10. & Helenus 3. Æneid. *Purpureo velare comas adopertus amictu; Ne qua inter ſanctos ignes in honore Deorum Hoſtilis facies occurrat, & omina turbet.* Et quæ nos ibi.

c Cinctaſque reſolvite veſtes: piaculum enim in ſacrificio eſt, aliquid eſſe religatum.

7 Animas, quas lædi credebat antiquitas, illata cadaveribus aut tumulis injuria.

[1] *Magna parens terra eſt: lapides in corpore terræ*
Oſſa reor dici: jacere hos poſt terga jubemur.
Conjugis [2] *augurio quanquam Titania mota eſt,*
Spes tamen in dubio eſt: adeo cæleſtibus ambo
Diffidunt monitis. ſed quid tentare nocebit?
Diſcedunt, velantque caput, tunicaſque recingunt;
Et juſſos lapides ſua poſt veſtigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, niſi ſit pro teſte vetuſtas?)
Ponere duritiem cœpere, ſuumque rigorem,
Mollirique [3] *mora, mollitaque ducere formam.*
Mox ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit; ut quædam, ſic non manifeſta videri
Forma poteſt hominis, ſed uti de marmore cœpta,
Non exacta ſatis, rudibuſque ſimillima ſignis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
Et terrena fuit, verſa eſt in corporis uſum:
Quod ſolidum eſt, flectique nequit, mutatur in oſſa:
Quæ modo vena fuit, ſub eodem nomine manſit:
Inque brevi ſpatio, ſuperorum numine, ſaxa
Miſſa viri manibus faciem traxere virorum;
Et de fœmineo reparata eſt fœmina jactu.
Inde [4] *genus durum ſumus, experienſque laborum:*
Et documenta damus, qua ſimus origine nati.

1 Reſpexiſſe ingenioſiſſimum poetam opinatur Muretus 10. l. var. lect. 2. c. ad hiſtoriam Roman. 1. lib. Cum Regiis adoleſcentibus reſponſum eſſet, eum regnaturum Romæ, qui primus matri oſculum tuliſſet, Brutus e navi deſcendens ſimulato caſu terram oſculatus eſt, &c. Vetus item Grammaticus, de eo qui ad lapidem offendiſſet, dixit: Γῆς ὀστέοισιν ἐγχοιμφθεὶς πόδα: Quæ etiam valet analogia in venis terræ de aqua, & metallis.

2 Interpretatione ſancta, ſana, felici.

3 Ad metamorphoſin hanc non fit motus in inſtanti: ſed per alterationem, accretionem, ortum, & interitum.

4 *Unde homines nati durum genus.* Virg. 1. Georg. atque hinc a λαᾶς lapis dici volunt λαοὺς populos, (ἐκ δ᾽ λίθων ἐγένοντο βροτοί, λαοὶ δ᾽ καλοῦν). Supra de progenie nata e gigantum ſanguine. *ſoires e ſanguine natam.*

Python.

FAB. VIII.

CÆtera diverſis tellus 1 *animalia formis*
1 *Sponte ſua peperit; poſtquam vetus humor ab igne*
Percaluit ſolis, cœnumque, udæque paludes
Intumuere æſtu, fœcundaque ſemina rerum
Vivaci nutrita ſolo, ceu matris in alvo,
Creverunt, faciemque aliquam cepere morando.
2 *Sic ubi deſeruit madidos ſeptemfluus agros*
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarſit 3 *ſidere limus;*
Plurima cultores verſis animalia glebis
Inveniunt; & in his, quædam modo cœpta per ipſum
Naſcendi ſpatium; quædam imperfecta, ſuiſque
Trunca vident 4 *humeris: & eodem corpore ſæpe*
Altera pars vivit, rudis eſt pars altera tellus.
5 *Quippe ubi temperiem ſumpſere humorq; calorq;*
Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumque ſit ignis aqua pugnax, vapor humidus omnes
Res creat; & diſcors concordia fœtibus apta eſt.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis, 6 *altoque recanduit æſtu,*
Edidit innumeras ſpecies, partimque figuras
Reddidit antiquas, partim nova monſtra creavit.

1 Ex corruptione quidem naſci inſecta, neque Academia negaverit neque Lyceum: quin & adſtruit ipſa experientia. Animantia quædam ex terræ viſceribus Solis agentis vi naſci, inter Ægyptiorum placita recenſet Porphyrius: a quibus fortaſſe fabulæ huic una cum ipſa ſimilitudine Nili terram imprægnantis, anſa: & fides hiſtorico Melæ hoc idem ex noſtro referenti in Ægypto ſua. Omitto quæ adducit Plutarchus 5. l. 19. c. de placitis Philoſophorum, & Convivial. q. 3. 2. l. Sed quis ferat Avicenam? qui lib. de Diluviis aſſerit, ex reliquo cadaverum humanorum feminio a Sole animato, homines poſt immenſas terrarum inundationes natos.

2 De Nili incremento, & Natura videatur Jo. Bapt. Scortia.

3 Sole.

4 Armis, membris. namque humeri proprie hominum ſunt.

5 Contrario ſc. in contrarium agente, calido in frigidum, quorum temperatus deinde calor agit in ſiccum, & humidum, ut in materiam, quam ſic contemperat, ut inde mixti reſultet forma, concurrente interim cœli Soliſque virtute. Empedocleam ſimul litem, & amicitiam reſpicere videtur. Qua de re vide quæ ad 25. verſ. ſupra.

6 Ab alto, ſole & cœlo.

1 Illa quidem nollet; ſed te quoq; maxime 2 Python,
Tum genuit; populiſque novis, incognite ſerpens.
Terror eras: tantum ſpatii de monte tenebas.
Hunc 3 Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Ante, niſi in 4 damis capreiſque fugacibus uſus,
Mille gravem telis, exhauſta pene pharetra,
Perdidit, effuſo per vulnera nigra 5 veneno.
Neve operis famam poſſet delere vetuſtas,
6 Inſtituit ſacros celebri 7 certamine ludos,
Pythia perdomita ſerpentis nomine dictos.
Hic juvenum quicunque manu, pedibuſve, rotave
Vicerat, eſculea capiebat frondis honorem.
8 Nondum laurus erat: longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

1 Gigantes Terra lubens & læta peperit, ut & progeniem ex gigantum ſanguine: Pythona non item, ſed invita.

2 A πύθω. Exhalationis enim putredinem a Diluvio gravem Sol radiorum tanquam ſagittarum ictu attenuavit exiccavitque. Alias mythologias vide apud Macrobium lib. 1. Saturn. cap. 17. Nat. Comit. lib. 4. cap. 10. Cœl. Rhodig. l. 16. cap. 19. Ant. Liberal. 28. cap. Τυφὼν ἐγένετο γῆς υἱὸς ἐξαίσιος δαίμων πρὸς ἰσχύς. &c.

3 Apollo κλυτότοξος.

4 Nebulis, minoribus vaporibus diſſipandis.

5 Tabo, ſanie venenoſa.

6 Sic poetarum, hiſtoricorum, & Mythologorum torrens. Vide & Scal. poet. lib. 1. c. 29. A Diomede tamen Pauſanias in Corinthiacis Pythia inſtituta ſcribit; ab Eurylocho Theſſalo, Pindari interpres.

7 Pugilatu, curſu pedeſtri; & curuli.

8 Paraſceve & tranſitio ad fab. ſeq.

Daphne in Laurum.

FAB. IX.

PRimus amor Phœbi Daphne 1 Peneia; quem non
Sors ignara dedit, ſed ſæva cupidinis ira.
2 Delius hunc nuper victo ſerpente ſuperbus

1 Daphne fingitur Penei filia, quod laurus abunde naſcatur in ripis Penei, qui fluvius e radicibus Pindi montis ortus, per Tempe ameniſſimum Theſſaliæ nemus labitur, infra 509. hodie *Saſampria*, ut alii, *Pezin*. Ladonis filiam eſſe volunt Philoſtratus, Aphtonius, alii.

2 Apollo in Delo natus fingitur, quod Sol oriens Græcis ex illa inſula Cycladum una δῆλος manifeſto appareat, quæ inſ. fluctuare dicitur propter varium Solis ortum pro ſitu ſuo in Zodiaco, ab Æquatore verſus alterutrum Tropicum.

Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidque tibi, laſcive puer, cum fortibus armis?
Dixerat; iſta decent humeros geſtamina noſtros,
Qui dare certa feræ, dare vulnera poſſumus hoſti,
Qui modo peſtifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona ſagittis.
Tu face neſcio quos eſto contentus amores
Irritare tua: nec laudes aſſere noſtras.
1 *Filius huic Veneris; Figat tuus omnia, Phœbe,*
Te meus arcus, ait: quantoque animalia cedunt
Cuncta 2 *Deo, tanto minor eſt tua gloria noſtra.*
Dixit; & eliſo percuſſis aere pennis,
Impiger umbroſa 3 *Parnaſſi conſtitit arce:*
Deque ſagittifera prompſit duo tela pharetra,
4 *Diverſorum operum: fugat hoc, facit illud amorem:*
Quod facit, 5 *auratum eſt, & cuſpide fulget acuta:*
Quod fugat, obtuſum eſt, & habet ſub arundine plumbum.
Hoc deus in Nympha Peneide fixit: at illo
Læſit Apollineas trajecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat; 6 *fugit altera nomen amantis,*
7 *Sylvarum latebris, captivarumque ferarum*
Exuviis gaudens, 8 *innuptaque æmula Phœbes,*
Vitta coercebat poſitos ſine lege capillos.
Multi illam petiere; illa averſata petentes.
Impatiens experſque viri, nemora avia luſtrat:
Nec quid 9 *Hymen, quid Amor, quid ſint connubia curat.*
Sæpe pater dixit; Generum mihi, filia, debes.
Sæpe pater dixit; Debes mihi, nata, nepotes.
Illa velut crimen 10 *tædas exoſa jugales,*
Pulchra verecundo ſuffundens ora rubore,

1 Cupido, Amor qui ex venere, i. e. pulchritudine naſcitur. Sed vide Fr. Bac. Sapientiam Veterum 17. c.

2 Tibi.

3 Supra 517. v.

4 Contrariorum effectuum, operationum.

5 Qua tum ad amorem potiundum valeat aureus imber, & Jupiter auripluus, indicabunt Mythologi.

6 Fingitur Daphne Apollinem fugere, quod Laurus umbram, & opaca loca amet, Solem, & apricum non ferat facile.

7 Venandi ſtudio & ferarum cæſarum ſpoliis.

8 Ἀειπαρθένε.

9 Nuptiæ. Vide quæ nos ad Sen. Theb. verſ. 252. de Hymenæo.

10 De facibus quæ in nuptiis præferebantur ſponſis v. quæ ad Sen. Theb. 263. & 507.

In

Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
1 Da mihi perpetua, genitor chariſſime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
2 Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat, viſæque cupit connubia Daphnes:
Quodque cupit, ſperat; ſuaque illum oracula fallunt.
Utque leves 3 ſtipulæ demptis adolentur ariſtis,
Ut facibus ſepes ardent, quas forte 4 viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abiit; ſic pectore toto
Uritur; & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
Et, quid ſi comantur? ait. videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos: videt oſcula, quæ non
Eſt vidiſſe ſatis: laudat digitoſque, manuſque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. Fugit ocior aura
Illa levi: neque ad hæc revocantis verba reſiſtit:
Nympha, precor, Peneia mane: non inſequor hoſtis:
Nympha mane: 5 ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ,
Hoſtes quæque ſuos: amor eſt mihi cauſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura ſecent ſentes, & ſim tibi cauſa doloris.
Aſpera, qua properas, loca ſunt: moderantius, oro,
Curre, fugamque inhibe: moderantius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego ſum paſtor; non hic armenta, gregeſve
Horridus obſervo: neſcis, temeraria, neſcis

1 Ipſa Diana apud Callimachum: Δός μοι παρθενίην αἰώνιον ἄππα φυλάσσειν. Conceſſit Jupiter, Φέρβε, τέκος, ὅσ' ἐθελήμως αἰτίζει, & Μηδέ τινα μνᾶσθαι τὴν παρθένον, eodem hymno in Dianam.

2 Peneus.

3 Stipulæ ita incenſæ rationem, & cauſam reddit Virg. 1. Georg. 161. *Atque levem ſtipulam crepitantibus urere flammis, Sive inde occultas vires, &c.*

4 Viatores ajunt noctu iter peragentes ferre ſecum faces, quas adveniente luce negligenter abjiciunt aliquando, unde ſepibus incendium. *Semuſtamque facem vigilata nocte viator Ponet.* Faſt. lib. 4. 164. verſ.

5 *Non ego te, tigris ut aſpera, Getulusve leo, frangere perſequor.* Hor. 1. l. ode 23.

Quem fugias, ideoque fugis. mihi 1 Delphica tellus,
Et 2 Claros, & 3 Tenedos, 4 Patareaq; regia ſervit.
Jupiter eſt genitor: 5 per me quod eritque, fuitque,
Eſtque, patet: per me concordant carmina nervis.
6 Certa quidem noſtra eſt: noſtra tamen una ſagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt, 7 opiferque per orbem
Dicor, & 8 herbarum eſt ſubjecta potentia nobis.
Hei mihi, quod nullis amor eſt medicabilis herbis;
Non proſunt domino, quæ proſunt omnibus artes!
*Plura locuturum * timido Peneia curſu*
Fugit, cumque ipſo verba imperfecta reliquit.
Tunc quoque viſa decens: nudabant corpora venti,
Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes,
Et levis impulſos retro dabat aura capillos.
Aucta fuga forma eſt. ſed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias juvenis Deus: utque monebat
Ipſe amor, admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
Ut 9 canis in 10 vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro;
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur, tangentiaque ora relinquit:
Sic Deus, & virgo eſt: hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur, pennis adjutus amoris,
Ocior eſt, requiemque negat, tergoque fugacis
Imminet, & crinem ſparſum cervicibus afflat.

1 Delphi urbs Phocidis in Achaja ad Parnaſſum, oraculo Apollinis clara.
2 Opp. Joniæ, ubi mons, & lucus Apollini ſacer.
3 Inſ. maris Ægæi.
4 Urbs Lyciæ, templo, & oraculo Apollinis clara.
5 Vaticinationis utique Deum. Reſpici autem volunt ad v. illum Il. α. de Neſtore Ὃςτ' ᾔδη τάτ' ἐόντα τάτ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
6 Κεῖνος ὀϊστευτὴν ἔλαχ' ἀνέρα, κεῖνος ἀοιδόν. Φοίβῳ γὰρ καὶ τόξον ἐπιτρέπεται, καὶ ἀοιδή. Κείνου δὲ θριαὶ, καὶ μάντιες, ἐκ δέ νυ Φοίβου Ἰητροὶ δεδάασιν ἀνάβλησιν θανάτοιο. Callimachus hymn. in Apollinem.
7 Ἀκέσιος, ἀλεξίκακος, male itaque legunt, *opifex*.
8 Quas in medicina potentes ſol e terra elicit.
* Al. *Rapido*.
9 *Leporemque læſum Gallici canis dente*. Mart. 3. lib. 47. Epig.
10 Parente campo, in quo nullæ ſegetes, arbores nullæ.

Vi-

Viribus abſumptis expalluit illa; citaque
Victa labore fuga, ſpectans Peneidas undas,
Fer pater, inquit, opem, 1 ſi flumina numen habetis.
Qua nimium placui, tellus, ait, hiſce; vel iſtam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.
Vix prece finita, torpor gravis occupat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro:
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt:
Pes modo tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen habent: remanet nitor unus in illa.
2 Hanc quoque Phœbus amat, poſitaque in ſtipite dextra,
Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus:
Complexuſque ſuis ramos, ut membra, lacertis,
Oſcula dat ligno: refugit tamen oſcula lignum.
Cui Deus: At quoniam conjux mea non potes eſſe;
2 Arbor eris certe, dixit, mea: ſemper habebunt
Te coma, 3 te cithara, te noſtra, laure, pharetra:
4 Tu ducibus lætis aderis, cum 5 læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; 6 mediamque tuebere quercum;

1 Namque, quoniam, Cauſalis nempe, non conditionalis dubitativa.

2 Laurum Apollini (inquit Euſebius præpar. Evang. 11.) dedicarunt, quia ignea eſt. unde odio Dæmonibus, & ſi comburitur, plurimum ſonat, quod prædicendi virtutem ſignificat, &c. *Nam Phœbi Delphica Laurus Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.* Lucret. 6. l. Divinationis ſymbolum eſſe volunt. Lycophronis Caſſandra Δαφνηφάγων φοιβάζειν ἐκ λαιμῶν ὄπα. *Vera cano. ſic uſque ſacras innoxia Lauros Veſcar.* Vates apud Tibullum 2. l. el. 5. Vide quæ nos ad Senecæ Oedipum v. 16. Neque φυτὸν ſolum μαντικὸν, ſed ἀλεξίκακον eſt. Cujus virtutes vide apud Matthiolum in Dioſcoridem 1. l. 90. c. & Dodonæum 6. 5.

3 Hinc laureati in ſcena citharædi.

4 Laurus, inquit Plin. lib. 15. cap. 30. triumphis proprie dicatur, gratiſſima domibus janitrix Cæſarum Pontificumque. Quæ ſola & domos exornat, & ante limina excubat. Et infra: Romanis præcipue lætitiæ victoriarumque nuncia additur, literis, & militum lanceis piliſque. Faſces Imperatorum decorat. Ex his in gremio Jovis Opt. Max. deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit: Triſt. el. 1.

5 Triumphi pompam, acclamationes, jocorum licentiam, coronas, ſacrificia, ornatus, &c. lege apud Alex. ab Alex. l. 6. cap. 6.

6 Hinc intelligunt nonnulli mediam inter duas lauros ante Imperatoris fores plantatam ſtetiſſe quercum: Aliud tamen

Utque meum 1 intonſis caput eſt juvenile capillis,
Tu quoque 2 perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat 3 Paan: factis modo laurea ramis
Annuit; utque caput, viſa eſt agitaſſe cacumen.

declarant Dionis hæc verba l. 53: καὶ γὰρ τό, τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρυινὸν ὑπὸ αὐτῶν ἀρτάσθαι, τότε οἱ ὡς καὶ ἀεὶ τούς τε πολεμίους νικῶντι, καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι ἐψηφίσθη. Vide & Ovid. Triſt. 3. lib. 1. eleg. & Valer. Max. l. 2. cap. 3.

1 Apollo, quem eundem cum Baccho eſſe volunt, comatus fingitur, & imberbis, quo radii Solis, & vigor nunquam ſeneſcens ſignificatur. Heſychio eſt, ἀκερσεκόμης ἐξ οὗ δηλοῦτε Φοῖβος ἀπαθὴς, καθαρὸς ὢν παντὸς πάθους.

2 Itidem laurus eſt ἀειθαλὴς, perenni virore frondens.

3 Apollo, παίων, ſagittis, ideſt radiis feriens. vel παιών, morbos ſedans. Ab acclamatione ἰὲ παῖ. Scalig. Poet. 1. l. 23. c.

Io in vaccam, Syrinx in fiſtulam, & Argus in caudam pavonis.

FAB. X. XI. XII.

Eſt nemus 1 Æmoniæ, prærupta quod undique claudit
Sylva, vocant Tempe; 2 per quæ Peneus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis volvitur undis:
3 Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, ſummiſque aſpergine ſylvis
Influit, & ſonitu plus quam vicina fatigat.
Hac 4 domus, hæc ſedes, hæc ſunt penetralia magni
Amnis: in his reſidens, facto de cautibus antro,
Undis jura dabat, Nymphiſque colentibus undas.
Conveniunt illuc popularia flumina primum,

1 Theſſaliæ.

2 Quorum amœnitatem celebrant multi. Venuſtius nemo quam Ælianus l. 3. Var. hiſt. cap. 1.

3 Lapſu præcipiti.

4 Fontes ipſos appellant poetæ domos numinum aquaticorum. Hor. ode 7. 1. lib. *Et domus Albuneæ reſonantis*. Cyrene 4. Georg. Virg. *Sonitum thalamo ſub fluminis alti ſenſit*, mox v. 583. *Inachus imo reconditus antro Fletibus auget aquas*. ſupra v. 279. *aperire domos*, &c.

Ne-

Neſcia [1] *gratentur*, [2] *conſolenturne* [3] *parentem;*
Populifer Sperchius, & irrequietus Enipeus,
[4] *Apidanuſq; ſenex, leniſq; Amphryſus, & Æas:*
Moxque amnes alii, qui, qua tulit impetus illos,
In mare deducunt feſſas erroribus undas.
Inachus unus abeſt; imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas, natamque miſerrimus Io
Luget, ut amiſſam. neſcit vitane fruatur,
An ſit apud manes. ſed quam non invenit uſquam,
Eſſe putat nuſquam, atque animo pejora veretur.
Viderat a patrio redeuntem Jupiter illam
Flumine: & o virgo Jove digna, tuoque beatum
Neſcio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
Aut horum, aut horum nemorum (& monſtraverat ambas)
Dum calet, & medio ſol eſt altiſſimus orbe.
Quod ſi ſola times latebras intrare ferarum,
Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis:
Nec de plebe Deo; ſed qui cæleſtia magna
Sceptra manu teneo, ſed qui vaga fulmina mitto.
Ne fuge me: fugiebat enim. Jam paſcua [5] *Lernæ*
Conſitaque arboribus [6] *Lircæa reliquerat arva:*
Cum Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.

1 Propter filiam Apollini dilectam, & in laurum converſam.

2 Propter filiam amiſſam.

3 Non ex Peneo oriuntur, ſed hos fl. Peneus excipit.

4 Utcunque lib. vett. Mſsque mei habeant *Eridanus*, & interpretes negligenter audaces obtrudant nobis hunc in Theſſalia fluvium, Geographi tamen non agnoſcunt Eridanum alium quam Italum. Strabo quidem, & Pauſanias admittunt cognominem fl. in Attica. Verum ille non eſt popularis Theſſaliæ. Legendum ergo *Apidanus*. Vide quæ nos ad Lucanum 6. 372. v. Etſi contra tendat acriter Herc. Cioſanus.

5 Paludis Argiæ in Peloponneſo.

6 Perperam legitur vulgo *Lycæa*, cujus prima corripitur: quum Lyrcæus etiam ſit Arcadiæ mons, ex quo Inachum fluere agnoſcunt Geographi. Strabo 6. lib. ἐνθάδε ἐς Ἄργος διὰ κῦμα τεμὼν ἥκη δῆμον Λυρκείη. Idem l. 18. Ῥεῖ δ' αὐτῆς πλησίον ὁ Ἴναχος, χαραδρώδης ποταμὸς ἔχων τὰς πηγὰς ἐκ Λυρκίου τοῦ κατὰ τὴν Κυνερίαν ὄρους τῆς Ἀρκαδίας; Pauſanias in Corinthiacis, Λυγκαίαν opp. unica litera mutata dictum eſſe poſtea Lyceam a Lyrco Abanthis notho, qui eam occupavit. Item Apollonius 1. lib. Stephanus, & Statius 4. l. *Aret Lerna nocens aret Lyrcæus, & ingens Inachus* Al. *Dircæa*.

Interea medios Juno deſpexit in agros,
Et noctis faciem nebulas feciſſe volucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Eſſe, nec humenti ſenſit tellure remitti:
Atque ſuus conjux ubi ſit circumſpicit; ut quæ
Deprenſi toties bene noſſet [1] *furta mariti.*
Quem poſtquam cælo non repperit: Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait. delapſaque ab æthere ſummo
Conſtitit in terris, nebulaſque recedere juſſit.
Conjugis adventum præſenſerat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam:
Bos quoque formoſa eſt. ſpeciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, probat: nec non & cujus, & unde,
Quove ſit armento, veri quaſi neſcia, quærit.
Jupiter [2] *e terra genitam mentitur, ut auctor*
Deſinat inquiri. petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? Crudele, ſuos addicere amores:
Non dare, ſuſpectum. Pudor eſt, qui ſuadeat illinc;
Hinc diſſuadet amor. victus pudor eſſet amore;
Sed leve ſi munus [3] *ſociæ generiſque torique*
Vacca negaretur: poterat non vacca videri.
Pellice donata, non protinus exuit omnem
Diva metum, timuitque Jovem, & fuit anxia furti,
Donec Ariſtoridæ ſervandam tradidit [4] *Argo.*
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.
Inde ſuis vicibus capiebant bina quietem;
Cætera ſervabant, atque [5] *in ſtatione manebant.*
Conſtiterat quocunque loco, ſpectabat ad Io:
Ante oculos Io, quamvis averſus, habebat:
Luce ſinit paſci: cum Sol tellure ſub alta eſt,

1 Adulteria, ſtupra.

2 Ignoto, & obſcuro genere ortum, cujuſque ignorabantur parentes, eum veteres appellabant Terræ filium.

3 Junoni & ſorori, & conjugi.

4 Argus univerſæ mundi machinæ typus eſt, cujus caput cœli præ ſe fert imaginem, oculi ſtellarum, quæ inferiora reſpiciunt. Io ergo, ſi terram capias, non minus ab Argo nocturno, vicibus alternis, reſpicitur, quam a Cyclope diurno, ideſt Sole. Si vacca ſit, Lunam creſcentem referunt cornua: nuptaque eſt Oſiridi, cujus cornua pleno orbe coeuntia Solem referunt. Utrumque numinum loco Ægyptios, Perſas, alios coluiſſe notum eſt. Alias Mythologias, quæ Hiſtoriam, quæ phyſicam, nec non Mores ſpectant, habes apud Natal. Comitem lib. 8. cap. 18. Vide etiam Clariſſimi Viri Jo. Seldeni 4. cap. Syntagmatis 1. de Diis Syris.

5 Metaph. ſumpta a re militari.

Claud

Claudit, & indigno circumdat vincula collo.
Frondibus arboreis, & amara paſcitur herba:
Proque toro, terra non ſemper gramen habenti
Incubat infelix; limoſaque flumina potat.
Illa etiam ſupplex Argo cum brachia vellet
Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo:
Et conata queri mugitus edidit ore,
Pertimuitque ſonos; propriaque exterrita voce eſt.
* *Venit & ad patrias, ubi ludere ſæpe ſolebat,*
Inachidas ripas; novaque ut conſpexit in unda
Cornua, pertimuit a *ſeque externata refugit.*
Najades ignorant, ignorat & Inachus ipſe,
Quæ ſit. at illa patrem ſequitur, ſequiturque ſorores;
Et patitur tangi, ſeque 1 *admirantibus offert.*
Decerptas ſenior porrexerat Inachus herbas;
Illa manus lambit, patriiſque dat oſcula palmis:
Nec retinet lacrymas. &, ſi modo verba ſuperſint,
Oret opem, nomenque ſuum, caſuſque loquatur.
2 *Litera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,*
Corporis indicium mutati triſte peregit.
Me miſerum! exclamat pater Inachus, inque gementis
Cornibus, & nivea pendens cervice juvencæ,
Me miſerum! ingeminat: Tune es quæſita per omnes
Nata mihi terras? Tu non 3 *inventa reperta es,*
Luctus eras levior. retices, nec mutua noſtris
Dicta refers; alto tantum ſuſpiria ducis
Pectore; quodque unum potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tædaſque parabam;

* Al. *Venit & ad ripas.*

a *Seſeque exterrita fugit.*

1 Patri, & Nymphis ſororibus, familiare obſequium, vel ſpeciem admirantibus.

2 Non Io, quas literas pes bovis exprimere videtur. Neque enim inde filiam ſuam mutatam ab alia vacca diſtinxiſſet. Quin potius exiſtimemus, mentem eandem, & rationem in Io manſiſſe, uti in Actæone, Ulyſſis ſociis, aliis: adeoque ductu pedis expreſſiſſe nomen, unde agnoſci poſſet.

3 Neque hic locum habet elegantia Laur. Vallæ l. 3. cap. 1. Neque illa duorum ludimaniſtrorum lis apud Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 21. ſuper differentia verborum *Invenio*, & *Reperio*. Elegantior mihi olim ſuboluit ſenſus, ex illis Cereris verbis, ubi innotuiſſet illi de filia a Plutone rapta: *Et quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt: Si reperire vocas amittere certius: aut, ſi Scire ubi ſit, reperire vocas*, 5. lib. infra verſ. 514. Quaſi dicat Inachus: *Tu inventa, non es inventa tamen: quam puellam me inventurum ſperabam, deſiderabamque, ecce vaccam invenio. Itaque tui deſideratæ luctus eras levior, quam ita formæ mutatæ inventæ*. Quam conjecturam meam poſtea ab aliis confirmatam reperi.

Speſque fuit generi mihi prima, ſecunda nepotum:
De 1 *grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.*
Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
Sed nocet eſſe Deum; præcluſaque janua lethi
Æternum noſtros luctus extendit in ævum.
Talia dicenti ſtellatus ſummovet Argus,
Ereptamque patri diverſa in paſcua natam
Abſtrahit. Ipſe procul montis ſublime cacumen
Occupat; unde ſedens partes ſpeculatur in omnes.
Nec ſuperum rector mala tanta 2 *Phoronidos ultra*
Ferre poteſt; natumque vocat, quem lucida partu
3 *Plejas enixa eſt,* 4 *lethoque det imperat Argum.*
Parva mora eſt, 5 *alas pedibus,* 6 *virgamque potenti*
Somniferam ſumpſiſſe manu, 7 *tegimenque capillis.*
Hæc ubi diſpoſuit, patria Jove natus ab arce
Deſilit in terras. illic tegimenque removit,
Et poſuit pennas, tantummodo virga retenta eſt.
Hac agit, ut paſtor, 1 *per devia rura capellas,*
Dum venit, adductas: & 8 *ſtructis cantat avenis.*
Voce nova captus cuſtos Junonius artis,
Quiſquis es, hoc poteris mecum conſidere ſaxo,
Argus ait: neque enim pecori fecundior ullo
Herba loco eſt, aptamque vides paſtoribus umbram.
Sedit Atlantiades, & euntem multa loquendo
Detinuit ſermone diem; junctiſque canendo
9 *Vincere arundinibus ſervantia lumina tentat.*
Ille tamen pugnat molles evincere ſomnos:
Et quamvis ſopor eſt oculorum parte receptus,
Parte tamen vigilat, quærit quoque (namque reperta
Fiſtula nuper erat) qua ſit ratione reperta.
Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,

1 Armento.
2 Io qua ratione dicatur Phoronis, non liquet: niſi a fratre ducatur Patronymicum. Erat enim Phoroneus Inachi filius, qui primus homines diſperſos in unius civitatis jus compulit. Regio autem illa ab Argo Phoronei ex filia nepote nomen accepit, ut habet Pauſanias in Corinthiacis.
3 Maja, una ex ſeptem Atlantis filiabus, *Plejadum pulcherrima.*
4 Unde nomen illi Ἀργειφόντης.
5 Talaria.
6 Caduceum. Virg. 4. Æn.
7 Cauſiam, petaſum.
8 Fiſtula ex ſeptem diſparibus avenis in alæ formam creſcentibus compacta. Sicl. 8. v. 191. de alis Dædaleis: *ſic ruſtica quondam Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.*
9 Sopire fiſtulæ cantu vigiles Argi oculos.

In

Inter 1 *Hamadryadas celeberrima* 2 *Nonacrinas*
3 *Najas una fuit; Nympha Syringa vocabant.*
Non ſemel & Satyros eluſerat illa ſequentes,
Et quoſcunque deos umbroſaque ſylva, feraxque
Rus habet: 4 *Ortygiam ſtudiis, ipſamque colebat*
Virginitate Deam: ritu quoque cincta Diana
Falleret, & credi poſſet Latonia, ſi non
Corneus huic arcus, ſi non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat. Redeuntem colle Lyceo
Pan videt hanc, 5 *pinuque caput pracinctus acuta*
Talia verba refert: Tibi 6 *nubere, Nympha, volentis*
Votis cede Dei. 7 *Reſtabat plura referre:*
Et precibus ſpretis fugiſſe per avia Nympham,
Donec arenoſi placidum 8 *Ladonis ad amnem*
Venerat; hic illam, curſum impedientibus undis,
Ut ſe mutarent, liquidas oraſſe ſorores:
Panaque, cum prenſam ſibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nympha calamos tenuiſſe paluſtres:
Dumque ibi ſuſpirat, motos in arundine ventos
Effeciſſe ſonum tenuem, ſimilemque querenti:

1 Nymphas arborum, quæ cum arboribus naſcuntur una, & intereunt: ex ἅμα & δρῦ.

2 Arcadicas. Nonacris mons eſt Arcadiæ cum urbe cognomine.

3 Nympha proprie, fontis aut fluvii præſes, a νάω, fluo.

4 Dianam, natam in Delo inſ. quæ & Ortygia, a copia coturnicum.

5 Corona e pinu, quæ propria Panos arbor.

6 *Nubere*, proprie de ſponſa dicitur, quę flammeo caput velata ad ſponſum deducitur. De viro tamen dicitur καταχρηστικῶς. *Uxori nubere nolo meæ*. Martialis 7. l. 12. epig. Juvenal. 2. Sat. *nubit amicus*: Sic Suetonius, & Tacitus de Nerone. Vel ἀρχαϊκῶς cujuſmodi ſententiam citat Nonius ex Pomponio vetere fabularum autore; *ſed meus frater poſtquam vides me inde ejectum domo, Nupſit poſterius donatæ vetulæ, varicoſæ Afræ*. Seneca 21. controverſ. *Tyrannus permiſit ſervis, ut dominabus ſuis nubant*. Sed Mariangelus, & Cioſanus probant, quod in Capran. l. leg. *Talia verba refert: reſtabat verba referre*.

7 Reſtabat ut reliquam fabulam pertexeret: ſpreviſſe ſcilicet nympham illius preces, fugiſſe, oraſſe nymphas ut mutari poſſet, mutatam fuiſſe.

8 Anſam fabulæ dedit natura fluvii, quem Lionyſius vocat, Εὐκάλλαμον ποταμὸν, καὶ εὐπτέφανον Λαδῶνα. σύριγξ, Græce ſignificat fiſtulam paſtoritiam a συρίζω ſibilo. Lucretius l. 5. *& Zephyri cava per calamorum ſibila primum Agreſtes docuere*, &c. Illa inventa retulit Pana in numerum Deorum: ſed de plebe. Natal. Comes 5. l. 6. c. legatur: & Franciſci Baconi de Sapientia veterum 8. c. *Pan ſive natura*.

Arte nova, vociſque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi 1 colloquium tecum, dixiſſe, manebit:
Atque ita 2 diſparibus calamis compagine ceræ
Inter ſe junctis nomen tenuiſſe puellæ.
Talia dicturus, vidit 3 Cyllenius omnes
Succubuiſſe oculos, adopertaque lumina ſomno.
Supprimit extemplo vocem, firmatque ſoporem
Languida permulcens medicata lumina 4 virga.
Nec mora; 5 falcato nutantem vulnerat enſe,
Qua collo eſt confine caput; ſaxoque cruentum
Dejicit, & maculat præruptam ſanguine rupem.
6 Arge jaces; quodque in tot lumina lumen habebas,
Extinctum eſt; centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, 7 volucriſque ſuæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam ſtellantibus implet.
Protinus exarſit, nec tempora diſtulit iræ;
Horrificamque oculis animoque objecit 8 Erinnyn
Pellicis Argolicæ, ſtimuloſque in pectore cæcos
Condidit, & 9 profugam per totum terruit orbem.
Ultimus immenſo reſtabas, 10 Nile, labori.
Quem ſimul ac tetigit, poſitis in margine ripæ
Procubuit genibus, reſupinoque ardua collo,
Quos potuit ſolos tendens ad ſidera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctiſono mugitu
Cum Jove viſa queri eſt, finemque orare malorum.
Conjugis ille ſuæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem rogat: inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi cauſa doloris

1 Alii leg. *conſilium*, alii *concilium*.
2 Supra ad verſ. 677.
3 Mercurius in Cyllene monte Arcadiæ natus.
4 Soporifera, Qua fretus *Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat*. 4. Æneid.
5 Harpe.
6 Adpropriari poteſt hæc inſultatio vino ſepultis, quibus interiit animi lumen. Natalis Comes interpretatur de ira quam Mercurius, i. e. cœleſtis vis, & ratio quæ eſt in nobis, placat ac componit; ita ut furor centoculus omnem captans iracundiæ anſam a ſana ratione, & molli oratione mitigetur, fiatque ἀργὸς tardus, & deſes, 5. l. 5. c. Macrobius 2. l. Satur. cap. 1. de cœlo Argi fab. interpretatur.
7 Pavonis.
8 Furoris œſtrum. *Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras Inachiæ Juno peſtem meditata juvencæ*. Virg. 3. Georg.
9 Vide Apollodorum ſub initio lib 2.
10 A Phœnicibus raptam ex Argis Io ſcribit Herodotus in Clio per initium libri, & ab iis in Ægyptum deportatam. Ibi ajunt, cum Ægyptios multa nova inventa docuiſſet, Api regi nupſiſſe eam.

Hæc

Hæc erit; & 1 Stygias jubet hoc audire paludes.
Ut lenita Dea eſt, vultus capit illa priores,
Fitque quod ante fuit; fugiunt de corpore ſetæ:
Cornua decreſcunt: 2 fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus: redeunt humerique manuſque:
Ungulaque in quinos dilapſa abſumitur 3 ungues.
De bove nil ſupereſt, forma niſi candor, in illa:
Officioque pedum Nymphe contenta duorum
Erigitur, metuitque loqui, ne more juvencæ
Mugiat: & timide verba intermiſſa retentat.
Nunc Dea 4 linigera colitur celeberrima turba.
Hinc 5 Epaphus magni genitus de ſemine tandem
Creditur eſſe Jovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis, & annis
Sole ſatus Phaethon, quem quondam 6 magna loquentem,
Nec ſibi cedentem, Phœboque parente ſuperbum
Non tulit Inachides: matrique, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falſi.
Erubuit Phaethon, iramque pudore repreſſit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quoque magis doleas genitrix, ait, 7 En ego liber,
Ille ferox, tacui. pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli.
At tu, ſi modo ſum cœleſti ſtirpe creatus,
Ede notam tanti generis, meque aſſere cœlo.
Dixit, & implicuit materno brachia collo;

1 Vide, quæ ad 189. verſ. ſupra.

2 Contractis oculis non eſt in tantum βοῶπις, ut antea.

3 Digitos unguibus præarmatos.

4 *Lana ſegniſſimi pecoris excrementum*, inquit Apulejus in Apologia, *jam olim Orphei, & Pythagoræ ſcitis profanus veſtitus eſt. Sed enim mundiſſima lini ſeges inter optimas fruges terra exorta, non modo indutui, & amictui ſanctiſſimis Ægyptiorum ſacerdotibus, ſed opertui quoque in rebus ſacris uſurpatur.* Rationem reddit Mart. Capel la 2. l. Frumentum Iſis in Ægypto, Triptolemus apud Atticos docuere. Eademque Iſis lini uſum ſementemque monſtravit.

5 Herodotus in Euterpe Apin Græca lingua Epaphum eſſe ait. & in Thalia; Eſt autem hic Apis, idemque Epaphus, e vacca genitus, &c.

6 Μεγάλα λέγοντα, λαλοῦντα, μέγα φρονοῦντα.

7 En ego ille antea liber, & ingenuus, ego inquam ille ferox prius, jam pudore conſternatus tacui. Δῆλοι γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασυσπλαγχνός τις ᾖ, Ὅταν συνειδῇ πατρὸς, ἢ μητρὸς κακά.

1 Per-

1 Perque ſuum, 2 Meropiſque caput, tædaſque 3 ſororum,
Traderet, oravit, veri ſibi ſigna parentis.
Ambiguum eſt, Clymene precibus Phaethontis, an ira
Mota magis dicti ſibi criminis, utraque cœlo
Brachia porrexit: ſpectanſque ad lumina Solis,
Per jubar hac, inquit, radiis inſigne coruſcis,
Nate, tibi juro, 4 quod nos auditque videtque,
Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole ſatum: ſi ficta loquor, neget ille videndum
Se mihi; ſitque oculis lux iſta noviſſima noſtris.
Nec longus patrios labor eſt tibi noſſe penates:
Unde oritur, terra domus eſt contermina noſtra.
Si modo fert animus, gradere, & ſcitabere ab ipſo.
Emicat extemplo lætus poſt talia matris
Dicta ſua Phaethon, & 5 concipit æthera mente:
Æthiopaſque 6 ſuos, poſitoſque 7 ſub ignibus Indos
Sidereis tranſit, patrioſque adit impiger ortus.

1 Solenne veteribus juramentum, per caput, fata, genium, dextram. *Per caput hoc juro, per quod pater ante ſolebat.* Virgil. 9. Æn.

2 Vitrici, patris falſi.

3 Trium meminit 2. lib. quarum duas nominat, Phaethuſam, & Lampetien: tres alias Jo. Tzetzes 127. Chil. 4. Ægien, Hemitheam, Dioxippen nominat, Hyginus fab. 154. ſeptem.

4 Ἥλιος δ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις. Homer. Ὀδ. μ.

5 Cœlum, Divinitatem, & omnia ſibi ſumma pollicetur.

6 Quibus ipſe imperavit. Beroſus.

7 Sub Sole verticali.

PUB,

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER II.

Phaethon.

FAB. I.

Regia Solis erat ſublimibus alta columnis,
1 *Clara micante* 2 *auro, flammaſque imitante* 3 *pyropo:*
Cujus ebur nitidum faſtigia ſumma tegebat:
Argenti biſores radiabant lumine valvę.
Materiam ſuperabat 4 *opus: nam* 5 *Mulciber illic*
Æquora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cælumque quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda deos, 6 *Tritona canorum,*
7 *Proteaque ambiguum, balænarumque prementem*
8 *Ægæona ſuis immania terga lacertis;*

1 In Rhetorum ſcholis, e quibus penitus inſtitutus prodiit noſter, præceptum eſt, *veſtibula, ut ſint honeſta, aditusque illuſtres*. Quin & hoc ſolenne poetis, ut Tranſitiones, atque Exordia a Topographiis, & Cronographiis ducant: Curavit ergo noſter, ut a ſpecioſa palatii deſcriptione auſpicaretur liber hic ſecundus. In qua deſcr. volunt nonnulli poetam intendiſſe digitum ad Auguſti Templum cum porticu, & bibliotheca magnifice extructum in parte Palatii. Alii, habuiſſe eum ante oculos regiam Latini a Virgilio deſcriptam 7. Æneid. Ego certe credo Poetam, quo fuit ingenio, in mentem ſuam tantum tinxiſſe calamum, atque inde cum Phaethonte ſuo *concepiſſe æthera mente*. Niſi forte in manibus habuerit Euripidis Phaethonta, qui nobis interiit, cujus meminit Athenæus 11. lib. & cujus a Longino, dum exempla poeticę phantaſiæ adfert, ſpecimen citatur, inibique præcepta Phœbi Phaethontem ſuum monentis, inſtituentiſque: infra ad verſ. 54. & 133.

2 Lege Senecam hos verſus citantem epiſt. 115.

3 Gemma radiante inſtar carbunculi. Neque enim placet de ære coronario intelligere: quod Plinius lib. 34. cap. 8. ſcribit, *auri certis ſcrupulis mixtum prætenui Pyropi bractea igneſcere*.

4 Tum artificium, tum argumentum. *Materiæ non cedit opus*. Mart. 8. 51.

5 Vulcanus, ad cujus artificium in Achillis clypeo Il. 18. reſpexiſſe poetam volunt.

6 Verſ. 333. lib. 1.

7 Vide lib. 8. verſ. 737.

8 Ἐνάλιον θεὸν, Deum marinum Heſychio, quem tamen eundem cum Briareo facit Homerus Il. α. & Virg. 10. Æn.

1 Di-

1 *Doridaque & natas: quarum pars nare videtur;*
Pars in 2 *mole ſedens virides ſiccare capillos;*
Piſce vehi quadam. Facies non omnibus una eſt,
Nec diverſa tamen, qualem decet eſſe ſororum.
Terra viros, urbeſque gerit, ſylvaſque, feraſque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc ſuper impoſita eſt cœli fulgentis imago;
3 *Signaque ſex foribus dextris, totidemque ſiniſtris.*
Quo ſimul acclivo Clymeneia limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios ſua fert veſtigia vultus,
Conſiſtitque procul: neque enim propiora ferebat
Lumina. 4 *Purpurea velatus veſte ſedebat*
In ſolio Phœbus, claris lucente ſmaragdis.
A dextra lævaque Dies, & Menſis, & Annus,
Seculaque, & poſita ſpatiis æqualibus 5 *Horæ:*
Verque novum ſtabat cinctum florente corona:
Stabat nuda Æſtas, & ſpicea ſerta gerebat:
Stabat & Autumnus calcatis ſordidus uvis:
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Inde loco medius rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aſpicit omnia, vidit:
Quæque viæ tibi cauſa? quid hac, ait, arce petiſti
Progenies Phaethon haud inficianda parenti?
Ille refert: O lux immenſi publica mundi,
Phœbe pater, ſi das uſum mihi nominis hujus,
Nec falſa Clymene culpam ſub imagine celat;
Pignora da genitor, per quæ tua vera propago
Credar; & hunc animis errorem detrahe noſtris.
Dixerat. At genitor circum caput omne micantes
Depoſuit radios, propiuſque accedere juſſit:
Amplexuque dato, Nec tu meus eſſe negari
Dignus es; & Clymene veros, ait, edidit ortus.

1 Oceani, ac Tethyos filiam, Nerei uxorem, matrem Nympharum marinarum.
2 Scopulo. lib. 13. verſ. 914. Glaucus de ſe: Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
3 Sedebat itaque Phœbus in Æquatore, hinc inde Zodiaci ſignis diviſis, ſex Septentrionalibus ad dexteram, ſex Auſtralibus ad ſiniſtram.
4 Ipſo Solis radio Phœbi ſolium videtur deſcriptum, quod cingunt ſatellites, ſtipatores; cuſtodes, famuli, accenſi, aſſeclæ, clientes, quibus omnes a Sole dimenſum ſuum.
5 Solis miniſtræ, cœli janitrices, πυλωροὶ τοῦ οὐρανοῦ. Homer. Il. ε. πύλαι μύκον οὐρανοῦ, ἃς ἔχον ὧραι, &c.

Quo-

Quoque minus dubites, quodvis pete munus; & illud
Me tribuente feres: promiſſis teſtis adeſto
1 *Diis juranda palus, oculis incognita noſtris.*
Vix bene deſierat: currus petit ille paternos,
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
Pœnituit juraſſe patrem; qui terque quaterque
Concutiens illuſtre caput, 2 *Temeraria, dixit,*
Vox mea facta tua eſt; utinam promiſſa liceret
Non dare! confiteor, ſolum hoc tibi, nate, negarem.
Diſſuadere licet: non eſt tua tuta voluntas;
Magna petis, Phaethon, & 3 *quæ non viribus iſtis*
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis:
Sors tua mortalis: non eſt mortale quod optas.
4 *Plus etiam quam quod ſuperis contingere fas eſt*
Neſcius affectas. placeat ſibi quiſque licebit;
Non tamen ignifero quiſquam conſiſtere in axe
Me valet excepto. vaſti quoque rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextra,
Non aget hos currus. Et quid Jove majus habetur?
5 *Ardua prima via eſt, & qua vix mane* 6 *recentes*
Enituntur equi; medio eſt altiſſima cœlo:
Unde mare, & terras ipſi mihi ſæpe videre
Sit 7 *timor, & pavida trepidet formidine pectus:*
Ultima prona via eſt, & eget moderamine certo.

1 Ὅστι μέγιστος ὅρκος δεινότατος τέλει μακαρέσσι θεοῖσιν. Homer. in Hymno Apollinis. Θεῶν μέγαν ὅρκον. Heſiod. Theog. Ὁρκωμότης ἀφθίτοις ἕδρας. Lycophron. rationem vide apud utriuſque commentatorem Jo. & Iſ. Tzetzen. Reddidimus & nos ad verſ. 712. Hercul. furent. Senecæ. Vide & Clariſs. Fr. Baconi Sapientiam Veterum 5. cap. *Styx ſive Fœdera*. vide infra lib. 3. verſ. 291.

2 Temeritas mei promiſſi ceſſit in temerariam tuam petitionem. Nec video quid ſibi velit quorundam expoſitio, ut *tua* ſit ſextus caſus, & ſubaudiatur *voce*: Tua ſcilicet voce mea vox temeraria facta eſt, Nec eorum quibus *Tua*, eſt *tui juris*.

3 Ex Phaethonte Euripidis, cujus meminit Athenæus 11. l. videntur deſumpti verſus iſti: Μὴ θίγῃς ἐών ὤν παιδίον ἄπειρος ὤν. Μηδ᾽ ἀναβῇς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών. quos citat Clemens Alexandrinus 3. l. παιδαγωγοῦ, 2. cap.

4 Verſ. 190. infra.

5 Aſcenſus acclivis, medium caligans, deſcenſus præceps: uti & honorum.

6 Ex opinione vulgi, cui Sol noctu quieſcere creditur, & res in plano agi videtur.

7 Infra adv. 179.

Tunc

Tunc etiam, 1 *quæ me ſubjectis excipit undis,*
Ne ferar in præceps, Thetys ſolet ipſa vereri.
Adde quod aſſidua rapitur 2 *vertigine cœlum,*
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
3 *Nitor in adverſum:* 4 *nec me, qui cætera, vincit*
Impetus; & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus: quid ages? poteriſne rotatis
Obvius ire polis, 5 *ne te citus auferat axis?*
Forſitan & lucos illic, urbeſque Deorum
Concipias animo, delubraque ditia donis
Eſſe: per inſidias iter eſt, formaſque ferarum.
Utque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen 6 *adverſi gradieris cornua Tauri,*
7 *Æmonioſque arcus, violentique ora Leonis,*
Sævaque circuitu curvantem brachia 8 *longo*
Scorpion, atque 9 *aliter curvantem brachia Cancrum.*
Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore, & 10 *naribus efflant,*
In promptu regere eſt: vix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
At tu, funeſti ne ſim tibi muneris auctor,
Nate cave: dum reſque ſinit, tua corrige vota.

1 Mare ſecundum ſenſum, & opinionem vulgi, cui litus incolenti videtur Sol Oceano ſe mergere: ut etiam navigantium. ut Lucret. 4. lib. *In pelago nautis ex undis ortus, in undas Sol fit uti videatur obire, & condere lumen,* &c.

2 Motu violento, quo primum Mobile orbes ſubjectos ab ortu ad occaſum, inde per Antipodum Horizontem ad ortum noſtrum 24. horarum ſpatio incitatiſſima converſione rapit, ſuper polos mundi.

3 Motu naturali, quo orbes ſinguli, motione ſibi propria, ab Occidente in Orientem feruntur, ſuper polos Zodiaci.

4 Neque me ſub Ecliptica linea manentem moratur illa primi Mobilis impetuoſa rotatio: ſicut deviant cæteri planetæ retrogradi, citius aut tardius moventes, propter Apſides.

5 Ne te rapiat celerrima cœli rotatio.

6 Orientem quippe ſpectat Taurus.

7 Sagittarium, ex Chirone Theſſalo. Vexat ſe hic Scal. 7. Hypercrit. quod annuum Solis laborem poeta ad unius diei penſum exigit. Sed neque imperitus rerum harum Ovidius. Specioſe, non exacte locatum inducit Solem, quo juvenem deterreat.

8 Duorum quippe ſignorum pene ſpatium occupat, in Libram porrectus.

9 Contra quam Scorpius: hic ſe occaſum verſus, ille orientem ſpectat.

10 *Cum primum alto ſe gurgite tollunt Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.* Virg. 1. Æneid.

Sci-

Scilicet ut noſtro genitum te ſanguine credas,
Pignora certa petis: do pignora certa timendo,
Et patrio pater eſſe metu probor. Aſpice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectore poſſes
Inſerere, & patrias intus deprendere curas.
Denique quicquid habet dives, circumſpice, mundus;
Deque tot ac tantis cœli, terraque, mariſque
Poſce bonis aliquid: nullam patiere repulſam.
Deprecor hoc unum, quod vero nomine pœna,
Non honor eſt: pœnam, Phaethon, pro munere poſcis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Ne dubita, dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optaris: ſed tu ſapientius opta.
Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,
[1] *Propoſitumque premit, flagratque cupidine currus.*
Ergo qua licuit genitor cunctatus, ad altos
Deducit juvenem, [2] *Vulcania munera, currus.*
[3] *Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſumma*
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
Per juga chryſolithi, poſitaque ex ordine gemmæ,
Clara [4] *repercuſſo reddebant lumina Phœbo.*
Dumque ea magnanimus Phaethon miratur, opuſque
Perſpicit; ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena [5] *roſarum*
Atria. [6] *diffugiunt ſtellæ; quarum agmina cogit*

1 Vide, inquit Senec. lib. de Providentia, quam alte aſcendere debeat virtus: ſcies illi non per ſecura vadendum eſſe. Ardua prima via eſt, & qua vix &c. Hæc eum audiſſet ille generoſus adoleſcens; Placet, inquit, via, aſcendo, Eſt tanti per iſta ire caſuro. Non deſinit tamen pater acrem animum metu territare: Utque viam teneas, nulloque errore traharis; Per tamen adverſi, &c. Poſt hæc ait: Finge datos currus. His, inquit juvenis, quibus me deterreri putas, incitor: libet illic ſtare, ubi ipſe Sol trepidat: Humilis & inertis eſt tuta ſectari, per alta virtus it.

2 Ex officina Vulcani.

3 Non eſt cur diſertiſſimo poetæ litem intendat Diomedes Grammaticus affectati decoris, & nimii cultus: ſi ad principem poetarum Virg. attendat, lumen orationi ab hac eadem repetitione ſæpius conciliantem, Æn. lib. 4. 5. 7. 11. & 12. Nec raro Homerum idem factitantem. Lege Senecæ epiſtolam 115. qua ratione hos inducat verſus.

4 Radiis Solaribus ad leve & ſolidum corpus reflexis.

5 Aurora Græcis poetis eſt ῥοδοδάκτυλος, ῥοδόπηχυς, ῥοδόπεπλος, ῥοδόχροος.

6 Evaneſcunt ſc. languidæ, a Solis majore luce minores obſcuratæ.

Lucifer, & cœli [1] *ſtatione* [2] *noviſſimus exit.*
Tum pater, ut terras mundumque rubeſcere vidit,
Cornuaque extrema velut evaneſcere lunæ,
Jungere equos Titan velocibus imperat [3] *Horis.*
Juſſa Dea celeres peragunt, ignemque vomentes
[4] *Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis*
Quadrupedes ducunt, addunt que ſonantia frena.
Tum pater ora ſui ſacro [5] *medicamine nati*
Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
Impoſuitque comæ radios, præſagaque luctus
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit:
Si potes his ſaltem monitis parere parentis,
Parce, puer, [6] *ſtimulis, & fortius utere* [7] *loris.*
Sponte ſua properant: labor eſt inhibere volantes.
[8] *Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.*
Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes,
Zonarumque trium contentus fine, polumque
Effugit Auſtralem, junctamque Aquilonibus Arcton.
[9] *Hac ſit iter: manifeſta rotæ veſtigia cernes.*
Utque ferant æquos & cœlum, & terra calores,
Nec preme, nec ſummum molire per æthera currum:
Altius egreſſus cœleſtia tecta cremabis;
Inferius, terras: medio tutiſſimus ibis.
Neu te dexterior [10] *tortum declinet ad Anguem;*
Neve ſiniſterior preſſam rota ducat ad [11] *Aram:*
Inter utrunque tene; *fortuna cetera mando,*

1 Translat. a re militari.
2 Veneris ſtella, quam terræ propiorem ſerius luſtrat Sol, quam fixas ſtellas.
3 Supra ad v. 25.
4 Axe ſub Heſperio ſunt paſcua ſolis equorum, Ambroſiam pro gramine habent. l. 4.
5 Cui inerat virtus ἀλεξίπυρος, vel ἀνεξίπυρος.
6 Flagellis.
7 Frænis.
8 Non eundum recta per 5. circulos parallelos: ſed per Zodiacum, qui Æquatorem oblique interſecans, Tropicum Cancri a dextra, Arcticum verſus, attingit; Tropicum Capricorni a ſiniſtra, ad Antarcticum.
9 Longinus περὶ ὕψους laudans Phantaſiam Euripidis iſta citat ex Phaethonte ipſius, Τῷ γοῦν Φαέθοντι παραδιδοὺς τὰς ἡνίας ὁ ἥλιος, ἔλα δ', &c. Phaethonti habenas tradens Sol, impelle non in Libycum ætherem incidens, &c. ſed ito ſupra ſeptem Plejadas curſum tenens.
10 Qui flexu ſinuoſo labitur anguis Circum, perque duas in morem fluminis Arctos. Virg. 1. Georg.
11 Sidus Auſtrale, conſtans 7. ſtellis, non longe a cauda Scorpii. Latus autem mundi Auſtrinum, depreſſius; Boreale, nobis ſublime.

Quæ juvet, & melius, quam tu tibi, conſulat, opto:
Dum loquor, Heſperio p ſitas in litore metas
Humida 1 *nox tetigit: non eſt mora libera nobis:*
Poſcimur, & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu: vel, ſi mutabile pectus
Eſt tibi, conſiliis, non curribus utere noſtris,
Dum potes, & 2 *ſolidis etiam nunc ſedibus aſtas:*
Dumque male optatos nondum premis inſcius axes;
Quæ tutus ſpectes, ſine me dare lumina terris.
3 *Occupat ille levem juvenili corpore currum;*
Statque ſuper, manibuſque datas contingere habenas
Gaudet, & 4 *invito grates agit inde parenti.*
Interea volucres 5 *Pyroïs, Eous, & Æthon,*
Solis equi, quartuſque Phlegon hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibuſque 6 *repagula pulſant.*
Quæ poſtquam Tethys fatorum 7 *ignara nepotis*
Reppulit, & facta eſt immenſi copia cæli;
Corripuere viam, pedibuſque 8 *per aera motis*
Obſtantes ſcindunt nebulas, penniſque levati
Prætereunt ortos iiſdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat, nec quod cognoſcere poſſent
Solis equi, ſolitaque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ juſto ſine pondere naves,
Perque mare inſtabiles nimia levitate feruntur;
Sic onere inſueto vacuus dat in aere ſaltus,
Succutiturque alte, ſimiliſque eſt currus inani.
Quod ſimul ac ſenſere, ruunt, tritumque relinquunt
Quadrijugi ſpatium, nec, quo prius, ordine currunt.
Ipſe pavet, nec qua commiſſas flectat habenas,
Nec ſcit, qua ſit iter; nec, ſi ſciat, imperet illis.

1 Et ipſa, ſpatio confecto, emenſa curſum occidit litore Heſperio.
2 In regia mea, curru nondum conſcenſo.
3 Τοσαῦτ' ἀκούσας ἔμαρψεν ἡνίας, κρούσας δὲ πλευρὰν πτεροφόρων ὀχημάτων μεθῆκεν. Longinus ex Euripide, ſup. 133. v.
4 Cui extortum hoc munus, quod non interpretatur beneficii loco, nedum gratiis digno.
5 Alia aliis poetis, & mythicis equorum Solis nomina: quos vide.
6 Βαλβίδας, ὕσπληγγα, carceres.
7 Neſcia, quanta ruina immineret Phaethonti, quem peperit Clymene filia Tethyos.
8 Αἰθ' ἔπταντ' ἐπ' αἰθέρος πτύχας. Longinus, ut modo.

Tum

Tum primum radiis gelidi caluere 1 *Triones,*
Et 2 *vetito fruſtra tentarunt æquore tingi.*
3 *Quæque polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens,*
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
Incaluit, 4 *ſenſitque novas fervoribus iras.*
Te quoque turbatum memorant fugiſſe, Boote;
Quamvis 5 *tardus eras, & te tua plauſtra tenebant.*
Ut vero terras deſpexit ab æthere ſummo
Infelix Phaëthon penitus penituſque jacentes,
Palluit, & ſubito 6 *genua intremuere timore;*
Suntque oculis 7 *tenebræ per tantum lumen obortæ:*
Et jam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos:
Jam cognoſſe genus piget, & valuiſſe rogando:
Jam 8 *Meropis dici cupiens. Ita fertur, ut acta*
Præcipiti pinus Borea, cui * *cuncta remiſit*
9 *Fræna ſuus rector, quam Diis, votiſque reliquit.*
Quid faciat? multum cœli poſt terga relictum;
Ante oculos plus eſt; animo metitur utrunque:
Et modo, quos illi 10 *fas tum contingere non eſt,*
Proſpicit occaſus, interdum reſpicit ortus.
Quidque agat ignarus, ſtupet: & nec fræna remittit,
Nec retinere valet, nec nomina novit equorum.
Sparſa quoque in vario paſſim miracula cælo,
Vaſtarumque videt trepidus 11 *ſimulacra ferarum.*
Eſt locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
12 *Scorpius; & cauda, flexiſque utrinque lacertis*

1 Ἄμαξαν ἑλίκην, Urſa major, conſtans ex 27. ſtellis, quarum ſeptem lucidiores plauſtri formam referunt.

2 Anachroniſmus Prolepticus; ſi fabulam advertas, quia Juno pellicem Caliſto cum filio in aſtra relatos indignata, hoc ab Oceano impetrabit infra v. 530. ſi veritatem, quia polo elevato vicina hæc aſtra, Helice, & Cynoſura.

3 De quo modo v. 138.

4 Æſtu approximante aſperior, & ſævior.

5 Utpote polo vicinior; adeoque ambitus illi minor.

6 Quibus vigor ineſt, & vegeti roboris indicium: & hæc tamen intremuere. ſic Horat. 1. lib. 21. Ode: *hinnulus & corde, & genibus tremit*. Et in SS. literis, Balthaſſar, Dan. 5.

7 Vertigo caligans offuſa eſt oculis, & animo in media luce, imo in tanta, Ἔμφασις ὀξύμωρος.

8 Qui maritus Clymenes, mortalis jam filius dici potius cupiens, quam Dei. Namque Homero γένεα μερόπων ἀνθρώπων. * Victa.

9 Clavum.

10 Alii leg. Fatum contingere non eſt.

11 Signorum monſtra; præ cæteris Scorpion.

12 Signum Zodiaci conſtans ſtell. 21. duorum pene ſignorum ſpatia occupans. chelæ ſiquidem Libram conſtituere videntur; ſcorpium vero ipſum cauda recurva deſignat.

Por-

Porrigit in ſpatium ſignorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri 1 *madidum ſudore veneni*
Vulnera curvata minitantem cuſpide vidit;
Mentis inops, gelida formidine lora remiſit.
Quæ poſtquam ſummo ſenſere jacentia tergo,
Expatiantur equi, nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt, quaque impetus egit,
Hac ſine lege ruunt, altoque ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiuntque per 2 *avia currum:*
Et modo ſumma petunt, modo per 3 *decliva, viaſq;*
Præcipites ſpatio terræ propiore feruntur:
Inferiuſque ſuis 4 *fraternos currere Luna*
Admiratur equos: ambuſtaque nubila fumant.
5 *Corripitur flammis ut quæque altiſſima tellus,*
Fiſſaque agit rimas, & ſuccis aret ademptis.
Pabula caneſcunt; cum frondibus uritur arbor;
Materiamque ſuo præbet ſeges arida damno.
Parva queror; magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cumque ſuis totas populis incendia 6 *terras*
In cinerem vertunt; ſylvæ cum montibus ardent.
7 *Ardet Athos, Tauruſq; Cilix, & Tmolus, & Oete,*
Et tum ſicca, prius 8 *celeberrima fontibus, Ide;*
9 *Virgineuſq; Helicon, &* 10 *nondum Oeagrius Æmus;*
Ardet in immenſum 11 *geminatis ignibus Ætna,*
12 *Parnaſſuſq; biceps, & Eryx & Cynthus, & Othrys,*
13 *Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimaſque,*

1 A caloris vicinia ſudantem, æſtuantem, ſævientem.

2 Avia, cum Phaethonta rapax vis Solis equorum Æthere raptavit toto, Lucr. 5. l.

3 Declivia loca. proba lectio *decliva*, licet alii obtrudant *declive*.

4 Phœbi, cujus ſoror Phœbe, & genere, & officio, & lumine mutuato.

5 Excuſanda hic ſubit Ovidii ſolennis luxuria; quam tamen interpolant ingenium poetæ, ſignantia epitheta, feſtivæ alluſiones; quæ modo Phyſicen ſapiunt, modo hiſtoriam reſpiciunt.

6 Ineptiſſime *gentes* legi pronunciat Ciofanus, cum *gentes* & *populi* idem ſint. fidem etiam appellat vett codicum. Mei tamen Mss. *gentes* habent.

7 Ardet Athos Mons Macedoniæ, Taurus Ciliciæ, Tmolus Phrygiæ, Oeta Theſſaliæ, &c. de quibus videantur Geographi, niſi ubi aliud quid occurrat interprete dignum.

8 Quam inde πολυπίδακα appellat Homerus. Sunt qui leg. *creberrima fontibus*.

9 Muſis virginibus ſacer Bœotiæ mons.

10 Nondum infamis morte Orphei, qui filius erat Oeagri. de quo vid. l. 11. v. 1.

11 Nativis ſuis, l. 15. v. 340. atque his incendii Phaethontæi.

12 Verſ. 316. l. 1.

13 Non alias caritura; ut quæ perpetuis caneſcat nivibus.

Din-

Dindymaque, & Mycale, 1 natuſque ad ſacra Cytharon:
Nec proſunt 2 Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet;
Oſſaque cum Pindo, majorque ambobus 3 Olympus,
Aeriaque Alpes, & 4 nubifer Apenninus.
Tum vero Phaethon cunctis e partibus orbem
Aſpicit accenſum, nec tantos ſuſtinet æſtus:
Ferventeſque auras, velut e fornace profunda,
Ore trahit, curruſque ſuos candeſcere ſentit.
Et neque jam cineres, ejectatamque favillam
Ferre poteſt, calidoque involvitur undique fumo,
Quoque eat, aut ubi ſit, picea caligine tectus
Neſcit; & arbitrio volucrum raptatur equorum.
5 Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libye raptis humoribus æſtu
Arida; tum nymphæ paſſis, fonteſque, lacuſque
** Defluxere comis. 6 quærit Bœotia Dircen,*
Argos Amymonen, 7 Ephyre Pirenidas undas.
8 Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis,
Peneuſque ſenex, 9 Teuthranteuſque Caycus,
Et celer Iſmenus, cum Phocaico Erymantho,
10 Arſuruſq; iterum Xanthus, 11 flavuſq; Lycormas,
Quique recurvatis ludit 12 Mæander in undis,
Mygdoniuſque Melas, & 13 Tanareus Eurotas.

1 Bacchatus jugis. Ubi audito ſtimulant Trieterica Baccho Orgia, nocturnuſque vocat clamore Cithæron. Virg. 4. Æn. vid. & noſtrum ſub exitu l. 3.
2 Multa de Scythiæ frigore queſtus eſt noſter poeta in lib. de Triſtibus, & de Ponto.
3 Nubes cacumine ſuperans. *Nubes ſuſpexit Olympus*. Lucanus de Olympo magicis ſuppreſſo. 6. l. 477. v. unde & pro *cælo* uſurpatur.
4 Vertice ſe attollens pater Apenninus ad Auras. Virg. 12 Æn.
5 Inter Metamorphoſeis numerare licet plurimas cauſas naturales ad fabulas detortas transferri.
* Al. Deflevere.
6 Nec invenitæ deſiderant ſc. multæ regiones fontes ſuos.
7 Corinthus.
8 Quin & latiſſima, & altiſſima flumina exſiccata ſunt.
9 Myſiæ fl. aliis Paphlagoniæ, a Teuthrante rege Telephi patre.
10 Trojano nempe bello, ubi Vulcani vi arſit, & exaruit Xanthus. Il. φ. ὁ δ' ἐς ποταμὸν τρέψε φλόγα παμφανόωσαν, &c.
11 Flavas volvens arenas Lycormas Ætoliæ fl.
12 Mæander fl. Phrygiæ ſinuoſis flexibus prolapſus (600. ut numerant gyris) in fontem ſuum multoties referri videtur.
13 Alii leg. *Tænaricus Eurotas* Laconiæ fl.

Arſit

Arſit & Euphrates [1] Babylonius, arſit Orontes,
Thermodoonque citus, Gangeſque, & Phaſis, & Iſter.
Æſtuat Alpheus, ripæ Spercbiades ardent,
Quodque ſuo Tagus amne vehit, [2] fluit ignibus aurum:
Et, quæ Mæonias celebrarant carmina ripas,
Fluminea [3] volucres medio caluere Caÿſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
[4] Occuluitq; caput, quod adhuc latet: oſtia ſeptem
Pulverulenta vacant, ſeptem ſine flumine valles.
Sors eadem Iſmarios Hebrum cum Strymone ſiccat,
Heſperioſque amnes Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
Cuique fuit rerum [5] promiſſa potentia, Tibrim.
Diſſilit omne ſolum, penetratq; in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem:
Et mare contrahitur, ſiccaque eſt campus arena,
Quod modo pontus erat, quoſq; [6] altum texerat æquor,
Exiſtunt montes, & [7] ſparſas Cycladas augent.
Ima petunt piſces: nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum ſummo reſupina profundo
Exanimata jacent: ipſum quoque Nerea fama eſt,
[8] Doridaque, & natas tepidis latuiſſe ſub undis.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exerere auſus erat; ter non tulit aeris ignes.
Alma tamen Tellus, ut erat [9] circumdata ponto
Inter aquas pelagi, contractoſque undique fontes;
Qui ſe condiderant in opaca viſcera matris,

1 Mediam Babylonem interfluens.

2 Liquuntur auriflui amnis ramenta, *ſi credere fas eſt.*

3 Cygni.

4 Hic etiam ortum Nili, qui inter abditiſſima Naturæ arcana latet, ad fabulam transfert, uti dictum ad v. 235. modo. de cujus fl. origine & inundationis cauſſis vide quæ nos ad Lucanum 10. l. 190.

5 Reſpicit forte ad Jovis promiſſum 1. Æn. Virg. aut Calchantis vaticinium 13. l. Q. Calabri v. 336. Al. *permiſſa.*

6 Et cœci modo atque ſub aquis latentes ſcopuli appareant, augentque Cycladum inſſ. numerum.

7 Unde & σποράδες dictæ: Virg. 3. Æneid. Sparſaſque per æquor Cycladas, & crebris legimus freta conſita terris. Cyclades vero quod κύκλον, ideſt circulum inter ſe formant.

8 Oceani, & Tethyos filiam, Nerei uxorem, matrem, nympharum marinarum.

9 Cincta Oceano, qui terrarum ſolidum coercet orbem. 1. lib. 31. verſ.

1 Suſtulit 2 omniferos collo tenus arida vultus:
Oppoſuitque manum fronti, magnoque tremore
Omnia concutiens paulum ſubſedit; & infra,
Quam ſolet eſſe, fuit: 3 ſacraque ita voce profatur:
Si placet hoc, meruique; quid o tua fulmina ceſſant,
Summe Deum? liceat peritura viribus ignis
Igne perire tuo, clademque 4 autore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſolvo:
(Preſſerat ora vapor) toſtos en aſpice crines,
Inque oculis fumum; volitant ſuper ora favillæ.
Hoſne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem,
Officiique refers, quod adunci vulnera aratri,
Raſtrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quod pecori frondes, 5 alimentaque mitia fruges
Humano generi, vobis quoque thura miniſtro?
Sed tamen exitium fac me meruiſſe: quid unda?
Quid meruit 6 frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, & ab æthere longius abſunt?
Quod ſi nec fratris, nec te mea gratia tangit,
At cœli miſerere tui: circumſpice, 7 utrinque
Fumat uterque polus; quos ſi violaverit ignis,
Atria veſtra ruent. 8 Atlas en ipſe laborat,
Vixque ſuis humeris candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cæli,
In chaos antiquum confundimur. Eripe flammis
Si quid adhuc ſupereſt, & rerum conſule ſummæ.

1 Videtur poeta reſpexiſſe ad locum Pauſaniæ in Atticis. Ἔστι δὲ καὶ γῆς ἄγαλμα ἱκετευούσης ὗσαι τὸν Δία. Eſt apud Athenienſes ſimulachrum terræ Jovi ſupplicantis, ut e cœlo imbrem demitteret.

2 Ipſa quippe terra eſt alma mater, omniparens Pandora.

3 Quia Dea, Veſta, Cybele; non *ficta*, ut legunt nonnulli.

4 Jove potius, quam Phaethonte.

5 Prodiga rerum omnium quę ad victum mortalium, & ad cultum Deorum pertinent.

6 Neptunus, cui in diviſione Mundi forte obtigit mare, ut Jovi cœlum, Plutoni inferi.

7 Plato in Timęo fabulam refert ad montanarum regionum incendia. In Phædone ad affectuum incontinentiam. Ita Clemens Alex. Stromat. 5. Lucianus in Aſtrologia ad Solis curſum a Phaethonte deprehenſum, ſed imperfecte relictum. Tertullianus ad conflagrationem Sodomæ. Ramires ad Heliam in curru igneo raptum, Pentecontarch. 26. Alii ad temeraria Principum juvenum imperia.

8 Ex rege Mauritaniæ, Aſtronomiæ peritiſſimo, cœlique motus docente mons altiſſimus, cujus vertex nubes ſuperans aciem oculorum fugit, a Poetis fingitur cœlum ſuſtinere, ab accolis appellatur *columna Cœli* l. 5. v. 657. Virg. 4. Æn. *cœlum qui vertice fulcit*.

Dis

Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem
Ulterius potuit, nec dicere plura; ſuumque
Rettulit os in ſe, propioraque Manibus antra.
At pater omnipotens ſuperos teſtatus, & 1 ipſum
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi, ſummam petit arduus 2 arcem,
Unde ſolet nubes latis inducere terris;
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas poſſet terris inducere nubes,
Tunc habuit, nec, quos cœlo demitteret, imbres.
3 Intonat, & dextra libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam, pariterque animaque, rotiſque
Exuit, & ſævis 4 compeſcuit ignibus ignes.
Conſternantur equi: & ſaltu in contraria facto
Colla jugo 5 excutiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic fræna jacent, illic temone revulſus
Axis, in hac radii fractarum parte rotarum:
Sparſaque ſunt late laceri veſtigia currus.
At Phaethon, rutilos flamma populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aera tractu
Fertur: ut interdum de cœlo 6 ſtella ſereno,
Quæ ſi non cecidit, potuit cecidiſſe videri.
Quem procul a patria diverſo maximus orbe
7 Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.

1 Phœbum.
2 Armamentarium cœli.
3 Utcunque neget Lucretius l. 6. Fulmina gignier e craſſis alteque putandum eſt Nubibus extructis. Nam cœlo nulla ſereno, Nec leviter denſis mittuntur nubibus unquam. Hic tamen emicuit cœlo tacitum ſine nubibus ullis Fulmen. Lucan. 1. & Dieſpiter per purum tonantes egit equos, volucremque currum. Hor. ode 34. l. 1.
4 Oxymoron, q. d. extinxit ignibus ignes.
5 Ita Mss. elegantius per Hypallagen, quam quod vulgo legitur *eripiunt*.
6 Meteoron exhalatio ſuperius inflammata, vento tranſverſim ad terram dejecta, tractumque ſtellæ cadentis præ ſe ferens.
7 Longe quippe ab Æthiopia diſtat Eridanus Italiæ fluv. max. Ἔνθ' ἄποτ' αἰθαλόεντι τυπεὶς πρὸς στέρνα κεραυνῷ. Ἡμιδαὴς Φαέθων πέσεν ἅρματος ἠελίοιο. Apollonius 4. lib. Arg.

Sorores Phaethontis in arbores.

FAB. II. III.

1 N*Ajades Heſperiæ* 2 *trifida fumantia flammâ*
Corpora dant tumulo, ſignant quoque 3 *carmine ſaxum:*
Hic ſitus eſt Phaethon, currus auriga paterni;
4 Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.
At pater obductos luctu miſerabilis ægro
Condiderat vultus: & , ſi modo credimus, unum
Iſſe diem 5 *ſine ſole ferunt:* 5 *incendia lumen*
Præbebant, aliquiſque malo fuit uſus in illo.
At Clymene poſtquam dixit quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
Et laniata ſinus totum percenſuit orbem,
Exanimes artus primo, mox oſſa requirens,
Repperit oſſa tamen peregrina condita ripa,
Incubuitque loco, nomenque in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.
Nec minus 6 *Heliades lugent, &* 7 *inania morti*
Munera dant lacrymas, & caſa pectora palmis
Non auditurum miſeras Phaethonta querelas
Nocte dieque vocant, adſternunturque ſepulchro.
Luna quater junctis implerat cornibus orbem;
Illæ more ſuo (nam morem fecerat uſus)
Plangorem dederant, 8 *e queis Phaethuſa ſororum*

1 Nymphę Italicę.
2 A fulmine, quod trifidum, triſulcum, tricuſpe fingunt, propter triplicem poteſtatem, ſubtilem, fuliginoſam, urentem; vel quia lucet, ferit, & ardet.
3 Epitaphio, eoque rite concepto, inſcriptoque. Situs enim eſt, qui combuſtus, & tumulatus. Cic. 2. l. de legib.
4 Huc alludit Sen. c. 21. de vita beata. Qui hoc facere proponet, volet, tentabit, ad Deos iter faciet: næ ille, etiamſi non tenuerit, magnis tamen excidet auſis.
5 Luminis ſc. ſatis ſuperque ab incendio.
6 Phaethontis ſorores; trium hic mentio. Jo. Tzetzes 137. Chil. 4. nominat 5. Hyginus fab. 154. nominat ſeptem.
7 Sic Virgilius 6. Æneid. Animamque nepotis His ſaltem accumulem donis, ac fungar inani munere. & Æneid. 11. Exanimum mœſti vano comitamur honore, non auditurum ſc. miſeras Phaethonta querelas Nocte dieque vocant.
8 Phaethontis ſorores alii in αἰγείρυς populos nigras, alii in alnos mutatas fuiſſe fabulantur. Virg. 6. Ecloga. Jo. Tzetzes 137. Chiliad. 4.

Ma-

Maxima, cum vellet terra procumbere; queſta eſt
Diriguiſſe pedes. ad quam conata venire
Candida Lampetie, ſubita radice retenta eſt.
Tertia cum crinem manibus laniare pararet,
Avellit frondes: hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
Perque gradus uterum, pectuſque humeroſque manuſque
Ambit: & extabant tantum ora vocantia matrem.
Quid faciat mater, niſi, quo trahit impetus illam,
Huc eat atque illuc, &, dum licet, oſcula jungat?
Non ſatis eſt; truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit: at inde
Sanguineæ manant, tamquam de vulnere, guttæ.
1 *Parce precor, mater, quæcumq; eſt ſaucia clamat;*
Parce precor: noſtrum laceratur in arbore corpus.
Jamque vale: cortex in 2 *verba noviſſima venit.*
3 *Inde fluunt lacrymæ, ſtillataque ſole rigeſcunt*
De ramis 4 *electra novis; quæ lucidus amnis*
Excipit, & nuribus mittit geſtanda latinis.

1 Quid miſerum Ænea laceras? jam parce ſepulto: parce pias ſcelerare manus, &c. Polydorus apud Virg. 3. Æn.

2 Extremum ſc. vale.

3 Rem naturalem, ut ſolet, fabulæ accommodat. Quam vero arboris eſſe lacrymam volunt Plin. l. 37. c. 2. & 3. Solin. c. 23. Ambroſ. hexaem. l. 2. cap. 13. bituminis eſſe genus aſſerit Daleeampius ad 3. c. 37. l. Plin. in Septentrionalium litorum tractu, e terra ſcaturiens, molle quidem, ſed maris fluctibus, & temporis diuturnitate dureſcere. lege etiam Lucianum περὶ ἠλέκτρου.

4 Nomen inditum videtur a Sole, qui Homero ἠλέκτωρ. Homer. Iliad. 3. τεύχεσι παμφαίνων ἠλέκτωρ ἐβεβήκει.

Cycnus.

FAB. IV.

Affuit huic 1 *monſtro proles* 2 *Stheneleia Cycnus:*
Qui tibi materno quamvis a ſanguine junctus,

1 Heliadum in arbores electriferas mutatarum.

2 Stheneli filius. Sed & alter Cygnus proles Neptunia ab Achille cæſus, in avem cognominem mutatur, inf. l. 12. v. 72. Aliam longe fabulam de Cygno Apollinis filio narrat Anton. Liberalis 12. fab. Metamorph.

Mente tamen Phaethon propior fuit. Ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio, ripas virides, amnemque querelis
Eridanum implerat, ſylvamque ſororibus auctam:
Cum vox eſt tenuata viro, canæque capillos
1 Diſſimulant plumæ, collumque a pectore longe
Porrigitur, digitoſque ligat 2 junctura rubentes.
Penna latus velat, tenet os ſine acumine roſtrum;
Fit nova 3 Cycnus avis, nec ſe cœloque, Jovique
Credit, ut injuſte miſſi memor ignis ab illo.
4 Stagna petit, patuloſque lacus, ignemque peroſus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.
Squalidus interea genitor Phaethontis, & expers
Ipſe ſui decoris: qualis, 5 cum deficit orbi,
Eſſe ſolet; lucemque odit, ſeque ipſe, diemque;
6 Datque animum in luctus, & luctibus adjicit iram;
7 Officiumq; negat mundo. Satis, inquit, ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta, pigetque
Actorum ſine fine mihi, ſine honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus.
Si nemo eſt, omneſque dei non poſſe fatentur;
8 Ipſe agat, ut ſaltem, dum noſtras tentat habenas,
Orbatura 9 patres aliquando fulmina ponat.
Tunc ſciet, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruiſſe necem qui non bene rexerat illos.
Talia dicentem circumſtant omnia Solem
Numina, neve velit tenebras inducere 10 terris,
Supplice voce rogant: miſſos quoque Jupiter ignes
Excuſat, 11 precibuſque minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes

1 Tegunt. Triſt. l.4. el.8. Jam mea cygneas imitantur tempora plumas.
2 Cartilaginoſa, ut in aquatilibus volucribus.
3 Cygnum Ligurum regem in Muſicis claruiſſe, refert Pauſanias in Atticis: ſed in avem mutatum minime fide dignum videri, uti nec ipſam avem mortis ſuæ præſciam canere. lege Lucianum, περὶ τῶ ἠλέκτρε καὶ τῶν κύκνων.
4 Naturalem cauſam transfert ad fab.
5 Ubi deliquium, & Eclipſin patitur, opaci Lunæ corporis interjectu obſcuratus, neque tamen ſimul toti deficit orbi, ſed parti.
6 Indulget luctibus, & indignationi, infenſus Jovi.
7 Agendi currum, cujus beneficio illuſtratur orbis.
8 Supra verſ. 60.
9 Per invidiam plurali utitur numero, cum de uno loquatur.
10 Al. leg. *rebus*.
11 Juno infra 4. lib. 472. verſ. Imperium, promiſſa, preces confundit in unum.

Phœbus equos, ſtimuloque dolens, & verbere ſævit:
Sævit enim, natumque objectat, & imputat illis.

Caliſto in Urſam, & Arcas in Arctophylaca.

FAB. V. VI.

AT pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit, &, ne quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat. quæ poſtquam firma, ſuique
Roboris eſſe videt, terras, hominumque labores
1 Perſpicit (Arcadiæ tamen eſt impenſior illi
Cura 2 ſua) fonteſque, & 3 nondum audentia labi
Flumina reſtituit: dat terræ gramina, frondes
Arboribus, læſaſque jubet revireſcere ſylvas.
Dum redit, itque frequens, in virgine 4 Nonacrina
Hæſit, & accepti caluere ſub oſſibus ignes.
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo,
Nec 5 poſitas variare comas; ſed fibula veſtem;
Vitta 6 coercebat neglectos alba capillos;
Et modo leve manu jaculum, modo ſumpſerat arcum:
Miles erat Phœbes: nec 7 Mænalon attigit ulla
Gratior hac 8 Trivia. Sed nulla potentia longa eſt:
Ulterius medio ſpatium Sol altus habebat,
Cum ſubit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas:
Exuit hic humero pharetram, lentoſq; 9 retendit
Arcus; inque ſolo, quod texerat herba, jacebat,

1 Al. *Deſpicit*, ut Virg. 1. Æn. Cum Jupiter Æthere ſummo Deſpiciens mare velivolum, terraſque jacentes, Litoraque, & latos populos.

2 Ubi natus eſt. Namque Crètenſes ortum ſibi Jovis vendicantes pro mendacibus rejicit Callimachus 1. hym. Ἐν δέ σε Παῤῥασίῃ γείῃ τέκεν, &c. tradit idem Pauſanias in Arcadicis.

3 Necdum, credo, poterant, nupero arefacta incendio.

4 Arcadica. Nonacris enim mons eſt Arcadiæ cum urbe cognomine: ſed & Nonacris uxor erat Lycaonis, cujus nata erat Caliſto.

5 Al. *Poſitu*. Sic Elegia de medicamine faciei: Vultus adornatos poſitu variare capillos.

6 Al *coercuerat*.

7 Montem Arcadiæ.

8 Dianæ, quæ tres ſortitur vias ſub Zodiaco, ſecundum longitudinem, latitudinem, altitudinem; motu ſc. proprio, nec non violento, ab Ecliptica devio, & Apſidalium, Excentrico, in ἀπογείῳ & περιγείῳ. Sed vide quæ nos ad Hyppolytum Senecæ v. 411. quibus adde quæ habet Athenæus l. 7. c. 21.

9 Remittit, laxat arcum.

Et pictam poſita pharetram cervice premebat.
Jupiter ut vidit feſſam, & cuſtode 1 *vacantem;*
Hoc certe furtum conjux mea neſciet, inquit:
Aut ſi reſcierit, ſunt o, ſunt jurgia tanti?
Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ,
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum;
In quibus es venata jugis? De 2 *ceſpite virgo*
Se levat; &, ſalve numen, me judice, dixit;
Audiat ipſe licet, majus Jove: ridet, & audit,
Et ſibi præferri ſe gaudet, & oſcula jungit,
Nec moderata ſatis, nec 3 *ſic a virgine danda:*
Qua venata foret ſylva narrare parantem
Impedit amplexu, nec 4 *ſe ſine crimine prodit.*
Illa quidem contra, quantum modo femina poſſet,
(Aſpiceres utinam Saturnia, mitior eſſes)
Illa quidem pugnat: ſed quæ ſuperare puella,
Quiſve Jovem poterat? ſuperum petit æthera 5 *victor*
Jupiter: huic odio nemus eſt, & conſcia ſylva.
Inde pedem referens pene eſt oblita pharetram
Tollere cum telis, & quem ſuſpenderat arcum.
Ecce ſuo comitata choro 6 *Dictynna per altum*
Mænalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum
Aſpicit hanc, viſamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primo, ne Jupiter eſſet in illa.
Sed poſtquam pariter Nymphas incedere vidit,
Senſit abeſſe dolos, numerumque acceſſit ad harum.
Heu quam difficile eſt crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut ante ſolebat,
Juncta Deæ lateri, nec toto eſt agmine prima:
Sed ſilet, & læſi dat ſigna rubore pudoris.
Et niſi quod virgo eſt, poterat ſentire Diana

1 Al. *Carentem.*
2 Solo quod texerat herba, modo v. 421.
3 Laſciviora, licentiora, quam quę a virgine dari par erat.
4 Et vi virgini illata ſe prodit.
5 Voti compos.
6 Diana. ἀπὸ τῶν δικτύων, a retibus, quibus uſa venatrix Dea. Aliis, quod nomen hoc ſibi aſſumere dignata eſt Diana in honorem, & memoriam Britomartis comitis ſuę, quę Minoen præ amore inſequentem cum fugeret, ſe in mare pręcipitavit. Cretes poſtea, dira graſſante peſte, oraculo moniti virginis cadaver retibus e mari extraxere, atque Dianæ templum ſub Dictynnæ nomine extructum dicavere. Diodor. ς. l. paulo aliter refert hanc fab. in Corinthiacis. Aliis Dictynna eſt luna, ἀπὸ τοῦ διήκειν τὰς ἀκτῖνας. Aliter etiam Anton. Liberaliſc. 40. Βριτόμαρτις.

Mil.

1 Mille notis culpam: Nympha ſenſiſſe feruntur.
Orbe reſurgebant lunaria cornua nono,
Cum Dea 2 venatu 3 fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum, de quo cum murmure laben's
Ibat, & attritas verſabat rivus arenas;
Ut loca laudavit, ſummas pede contigit undas;
His quoque laudatis, Procul eſt, ait, arbiter omnis:
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.
4 Parrhaſis erubuit: cuncta velamina ponunt:
Una moras quærit, 5 dubitanti veſtis adempta eſt:
Qua poſita, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibuſque uterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec 6 ſacros pollue fontes,
7 Cynthia: deque ſuo juſſit ſecedere cœtu.
Senſerat hoc olim magni matrona 8 Tonantis,
Diſtuleratque graves in idonea tempora pœnas.
Cauſa moræ nulla eſt: & jam puer 9 Arcas (idipſum
Indoluit Juno) fuerat de pellice natus.
Quo ſimul obvertit ſævam cum lumine mentem,
Scilicet hoc etiam reſtabat, adultera, dixit,
Ut fœcunda fores, fieretque injuria partu
Nota, Joviſque mei teſtatum dedecus eſſet.
Haud impune feres; adimam tibi namq; figuram,
Qua tibi, quaque places noſtro importuna marito.
Dixit; & arreptam prenſis a fronte capillis
Stravit humi pronam. Tendebat brachia ſupplex:
10 Brachia cœperunt nigris horreſcere villis,
Curvariq; manus, & aduncos creſcere in ungues,

1 Plurimis ſignis, indiciis.

2 Ita omnino legendum contendit Herc. Cioſanus, contra Raphaelem Regium, qui præfert *venatrix*. Ms. noſter ſanior habet, *venatu*. legatur eadem hæc fabula ſub initio 2. lib. Faſt.

3 Solis, Phœbi, Diani, cujus ſoror Luna, Phœbe, Diana.

4 Caliſto Arcadica. eſt autem Parrhaſia regio Arcadiæ, ubi mons & ſylva cognomines, quam a Parrhaſo Lycaonis filio nomen habere tradit Stephanus.

5 Al. *Cunctanti*.

6 Fontes, quibus perennis erat ſcaturigo, numen habere credebantur.

7 Diana, a Cyntho Deli monte, ubi nata.

8 Juno.

9 Videatur Germanicus Cæſar interpres Phœnomenon Arati, & Natalis Comes 9. lib. cap. 9.

10 Caliſto, ut habet Palæphatus, venatrix erat. illa ingreſſa aliquando urſæ cubile interfecta eſt ab urſa, qua mox egreſſa a Caliſtus comitatu in urſam illam mutata credebatur. Sed vide Pauſaniam 4. l. 8. Higynum l. 2. c. 1. Commentatorem in Arati Phænomena.

Officioque pedum fungi, laudataque quondam
Ora Jovi lato fieri deformia rictu.
Neve preces animos, & verba precantia flectant,
Poſse loqui eripitur: vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur.
Mens antiqua tamen facta quoque 1 manſit in urſa,
Aſſiduoque ſuos gemitu teſtata dolores,
Qualeſcunque manus ad cœlum & ſidera tollit;
Ingratumque Jovem nequeat cum dicere, ſentit.
2 Ah! Quoties ſola non auſa quieſcere ſylva,
Ante domum, quondamque ſuis erravit in agris!
2 Ah! Quoties per ſaxa canum latratibus acta eſt,
3 Venatrixque metu venantum territa fugit!
Sæpe feris latuit viſis, oblita quid eſſet,
Urſaque conſpectos in montibus horruit urſos:
Pertimuitque lupos, quamvis 4 pater eſſet in illis.
Ecce Lycaonia proles ignara parentis
Arcas adeſt, ter quinque ferens natalibus annos:
Dumque feras ſequitur, dum ſaltus eligit aptos,
Nexilibuſque plagis ſylvas 5 Erymanthidas ambit,
Incidit in matrem, quæ reſtitit, Arcade viſo,
Et cognoſcenti ſimilis fuit. Ille refugit,
Immotoſque oculos in ſe ſine fine tenentem
Neſcius extimuit, prop uſque accedere fugit.
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
Arcuit omnipotens, pariterque ipſoſque, nefaſque
Suſtulit, 6 & celeri raptos per 7 inania vento
Impoſuit cœlo, 8 vicinaque ſidera fecit.
9 Intumuit Juno, poſtquam inter 10 ſidera pellex
Fulſit, & ad 11 canã deſcendit in æquora Tethyn,
Oceanumque ſenem, quorum reverentia movit

1 Uti in Io, Actæone, Cadmo, aliis transformatis.
2 *Ha!* Janus Gebhardus, Herc. Ciofanus. alii.
3 Alii tranſponunt, venantumque metu venatrix territa fugit!
4 Lycaon ſc. in lupum mutatus; ut l. 1.
5 Arcadicas. Erymanthus quippe Arcadiæ mons eſt, apro ab Hercule cæſo celebris. Alii leg. *Erymanthides*.
6 Al. Et pariter raptos per inania vento.
7 Immenſum vacuum. Lucr. 1. l. per ſpatium aerium, quod inane videtur.
8 Sibi invicem, ut & polo Arctico.
9 Ira & indignatione.
10 Cynoſuram, & Helicem, vel plauſtrum.
11 Spumis, nec non ætate, ut quæ omnium rerum, imo ipſorum Deorum mater, ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν. unde & iis reverentia. Hom. Il. ξ.

Sæpe Deos: cauſamque viæ ſcitantibus, inquit:
Quæritis æthereis quare regina Deorum
Sedibus hic adſim? Pro me tenet altera cælum.
[1] *Mentior: obſcurum niſi nox cum fecerit orbem,*
Nuper honoratas ſummo [2] *mea vulnera cœlo*
Videritis ſtellas illic, ubi [3] *circulus axem*
Ultimus extremum, ſpatioque breviſſimus ambit.
Eſt vero, cur quis Junonem lædere nolit,
Offenſamque tremat, quæ proſum ſola nocendo?
O ego quantum egi! quam vaſta potentia noſtra eſt!
Eſſe hominem vetui; facta eſt Dea; ſic ego pœnas
Sontibus impono; ſic eſt mea magna poteſtas.
[4] *Vindicet antiquam faciem, vultuſque ferinos*
Detrahat, Argolica quod in ante Phoronide fecit.
Cur non expulſa ducit Junone, meoque
Collocat in thalamo, ſocerumque Lycaona ſumit?
At vos ſi læſa tangit contemptus [5] *alumnæ,*
[6] *Gurgite cæruleo ſeptem prohibete triones,*
Sideraque in cælum ſtupri mercede recepta
Pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.

[1] Ita Mss. noſtri, vet. codd. ac melius quam vulg. *mentiar*.
[2] Cordolia mea.
[3] Circulus Arcticus. vide quæ ad 45. verſ. 1. l.
[4] Reſtituat illi formam priorem, ſicut & reſtituit ſuam Io nepti Phoronei e vacca in mulierem reſtitutæ. 740. verſ. l. 1.
[5] Ita Juno, Iliad. ξ. Οἱ μ' ἐν σφοῖσι δόμοισιν ἔυβοφον ἠδ' ἀτίταλλον, Δεξάμενοι ῥείης, ὅτε, &c. ratione Phyſica, quod ex aqua rarefacta, & attenuata gignitur ac nutritur aer, cujus regionem infimam ſtatuunt Junonem.
[6] Ad fabulam traducit cauſam naturalem, quod ſidera polo nobis elevato vicina non ſubeant horizontem, qui poetis & vulgo *mare*.

Corvus, Coronis, & Nyctimene.

FAB. VII. VIII. IX.

Dii maris annuerant: habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum [1] *pavonibus aera pictis;*

[1] Quorum caudas gemmis ſtellantibus ex Argi oculis ornarat Juno, lib. 1. verſ. 723. Picti vero pavones proprie trahunt currum Junonis, propter variegatam, & multicolorem aeris naturam: qua de cauſa & Iris eidem nuncia, & miniſtra eſt.

[1] *Tam nuper pictis caſo pavonibus Argo,*
Quam tu nuper eras; cum candidus ante fuiſſes,
Corve loquax, ſubito nigrantes verſus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis,
Ales, ut æquaret totas ſine labe columbas:
[2] *Nec ſervaturis vigili Capitolia voce*
Cederet anſeribus, nec amanti flumina Cycno.
Lingua fuit damno: *lingua faciente loquaci,*
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.
Pulcrior in tota, quam [3] *Lariſſæa Coronis,*
Non fuit Æmonia. Placuit tibi, Delphice, certe;
Dum vel caſta fuit, vel inobſervata: ſed [4] *ales*
Senſit adulterium [4] *Phœbeius; utque latentem*
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Conſequitur pennis, ſcitetur ut omnia, cornix:
Auditaque via cauſa, Non utile carpis,
Inquit, iter; ne ſperne mea præſagia lingua.
Quid fuerim, quid ſimque, vide, meritumque require;
Invenies nocuiſſe fidem. Nam tempore quodam
[5] *Pallas Erichthonium prolem ſine matre creatam*
Clauſerat Actæo texta de vimine ciſta,
Virginibuſque tribus [6] *gemino de Cecrope natis*
Servandam dederat; ſed enim inconfeſſa quid eſſet;
Et legem dederat, ſua ne ſecreta viderent.
Abdita fronde levi denſa ſpeculabar ab ulmo,

1 Repetitio παρασκευαστικὴ ad connexionem ſeq. fabulæ.

2 Alluſum ad hiſtoriam, quæ habetur apud Livium 5. l. Gallos per noctis ſilentia ad ſummum Capitolii obſeſſi adſcendiſſe, ita ut non cuſtodes ſolum fallerent, ſed & canes; anſeres tamen clangore, & ſtrepitu alarum excitaſſe M. Manlium, dein alios, qui Gallos præcipites deturbarunt.

3 Ex Lariſſa Theſſaliæ urbe, Achillis patria.

4 Corvus propter auguria, vaticinia, & præſagia Apollini ſacer.

5 De ortu Erichthonii e ſemine Vulcani, vim Minervæ parantis, in terram effuſo, obſignati, & tribus virginibus Cecropidis commendati, vide Lactant. l. 1. de falſa relig. c. 17. Antigon. ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ ιβ. Pauſaniam in Atticis. Nomen illi fecerunt ἔρις cum Minerva, & χθὼν unde ſatus. Nat. Com. 4. l. 5. cap. & 9. l. 11. cap.

6 Cecrops διφυής dictus, vel quia ex Sai urbe Ægypti advena Athenis primus regnavit, utriuſque linguæ peritus, vel quia primus marem fœminæ matrimonio junxit, ut autor eſt Juſtin. l. 2. Tzetzes in Lycophronem.

Quid facerent: Commiſſa [1] dua ſine fraude tuētur,
Pandroſos, atque Herſe; timidas vocat una ſorores
Aglauros, nodoſque manu diducit, & intus
Infantemque vident, [2] apporrectumque draconem.
Acta dea refero; pro quo mihi gratia talis
Redditur, [3] ut dicar tutela pulſa Minerva,
Et ponar poſt [4] noctis avem. Mea pęna volucres
Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.
At puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
Me petiit: licet hoc ex ipſa Pallade quæras:
Quamvis irata eſt, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fueramque ego regia virgo,
Divitibuſque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit; nam cum per litora lentis
Paſſibus, [5] ut ſoleo, ſumma ſpatiarer arena,
Vidit, & incaluit pelagi Deus; utque precando
Tempora cum blandis abſumpſit inania verbis,
Vim parat, & ſequitur: fugio, denſumque relinquo
Litus, & in molli nequicquam laſſor arena.
Inde deos, hominesque voco: nec contigit ullum
Vox mea mortalem: mota eſt pro virgine virgo,
Auxiliumque tulit. Tendebam brachia cælo,
Brachia cœperunt levibus nigreſcere pennis.
Rejicere ex humeris veſtem molibar; at illa
Pluma erat, inque cutem radices fixerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis;
Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam; nec, ut ante, pedes retinebat arena,

1 Antigonus ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ refert Aglauron (ſic enim nominat Aglauron) & Pandroſon ciſtam aperuiſſe, & conſpexiſſe circa Erichthonium duos ſerpentes, quod negant alii, voluntque---

2 --- Appoſitum draconem ſibi videre viſas, quod Erichthonius ſerpentinos haberet pedes, lapſum inferne & caudam ſerpentis.

3 Cornicem ob garrulitatem averſatur prudentiæ Dea. In Minervæ templis luciſque raro, Athenis omnino non adſpicitur. Plin. 10. l. 12. cap.

4 Noctuam, quæ Minervæ ſacra, quia noctivida in tenebris perſpicit, ales noctis, quæ Euphrone dicta, namque ἐν νυκτὶ ἐυλή. ut & propter oculos cæſios, qui illi cum Minerva communes, quę & ipſa γλαυκῶπις. Quin & frequens eſt Athenis urbi Minervæ.

5 Tum cornix plena pluviam vocat improba voce, Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena, Virg. 1. Georg.

Sed ſumma tollebar humo: mox acta per auras
Evehor, & data ſum comes inculpata Minervæ.
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine [1] *Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?*
An, quæ per totam res eſt notiſſima Lesbon,
Non audita tibi eſt, Patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? Avis illa quidem: ſed conſcia culpæ
Conſpectum, lucemque fugit, tenebriſque pudorem
Celat, & a cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina corvus,
Sint precor iſta malo: nos vanum ſpernimus omen:
Nec cœptum dimittit iter: dominoque jacentem
Cum [2] *juvene Æmonio vidiſſe Coronida narrat.*
Laurea delapſa eſt audito crimine [3] *amantis.*
Et pariter vultuſque Deo, plectrumque, colorque
Excidit. utque animus [4] *tumida fervebat ab ira,*
[5] *Arma aſſueta* [6] *capit, flexumque a cornibus arcum*
Tendit, & illa ſuo toties cum pectore juncta
Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractoque a vulnere ferro
Candida puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit, Potui pœnas tibi, Phœbe, dediſſe,
Sed peperiſſe prius: duo nunc moriemur in una.
[7] *Hactenus, & pariter vitam cum ſanguine fudit.*
Corpus inane animæ frigus lethale ſecutum eſt.
Pœnitet heu ſero pœnæ crudelis amantem,
Seque, quod audierit, quod ſic exarſerit, odit:
Odit avem, per quam crimen, cauſamque dolendi
Scire coactus erat: necnon arcumque manumque
Odit, cumque manu temeraria tela, ſagittas:

1 Nyctei regis Lesbi filia, quę patris amore capta, inceſti pœnas dedit, in noctuam mutata, hinc lucifuga, ab avibus, interdiu ſi prodeat, inceſſitur.

2 Coronis filia fuit Phlegyæ, Apollini adamata, ex quo prægnans copiam ſui fecit Iſchyi Elati filio, quod cum Apollini corvi indicio innotuiſſet, telis eam confodit; utero tamen matris puerum extraxit, quem Æſculapium nominatum Chironi educandum tradidit. Ex Phlegya, i. e. calore Solis, & Coronide, i. e. aeris temperamento natus eſt Æſculapius, qui pater Hygieiæ, vide Natal. Comit. l. 4. c. 11.

3 Amatæ Coronidis.

4 Et tumida frendens Mavortius ira. lib. 12.

5 Arcum & ſagittas.

6 Al. *rapit*.

7 Hęc dixit moriens: & cum Polyte Virgiliano, Concidit, ac multo vitam cum ſanguine fudit. 2. Æn. v. 532.

Collapſamque fovet: ſeraque ope vincere fata
Nititur: & medicas exercet inaniter artes.
Quæ poſtquam fruſtra tentata, rogumque parari
Vidit, & arſuros ſupremis ignibus artus:
Tum vero gemitus (1 neque enim cœleſtia tingi
Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit: haud aliter quam cum ſpectante juvenca
Lactentis vituli dextra 2 libratus ab aure
Tempora diſcuſſit claro cava 3 malleus ictu.
Ut tamen 4 ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, 5 injuſtaque juſta peregit:
Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina, ſed 6 natum flammis, uteroque parentis
Eripuit, 7 geminique tulit 7 Chironis in antrum;
Sperantemque ſibi non falſæ præmia linguæ,
Inter aves albas vetuit conſiſtere corvum.

1 Deos didici ſecurum agere ævum. Nec ſi quid gravius faciat natura, deos id Triſtes ex alto cœli demittere tecto. Hor. 5. ſer. 1. l. Neque enim lacrymare Deorum eſt.
2 Ad certiorem firmioremque ictum, ut uno vulnere caderet, quod in victimis auſpicatum.
3 Popæ, victimarii hoſtiam percutientis.
4 Ipſine Apollini diſplicentes? an mortuæ nihil profuturos?
5 Quorum ſe ingratum injuſtumque damnabit autorem. Jacobus Bononienſis interpretatur parvas extemporales exequias. Legitque, injuſtaque buſta. minus recte. eſt enim ὀξύμωρον juſta injuſta. vide Ger. Jo. Voſſium 5. l. Inſtit. Rhet.
6 Æſculapium, ſup. ad v. 601.
7 Ἀνθρώπου μέχρις ὀμφαλοῦ ἵππου τὰ κάτω μέρη, &c. Jo. Tzetzes Chil. 94. l. 7. ut qui ſatus fuerit a Saturno in forma equi ex Philyra. Chirurgia quippe. quam & primi exercebant Medici, non ad homines ſolum, ſed ad jumenta ſe extendebat, erantque iidem medici, chirurgi, veterinarii. Centaurus erat, ſed juſtus, artis medicæ, equeſtris, venatoriæ peritiſſimus, nec non Aſtronomiæ, & Muſicæ.

Ocyrhoe in equam.

F A B. X.

SEmiſer interea divinæ ſtirpis alumno
Lætus erat, miſtoque oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
Filia 1 Centauri, quam quondam Nympha 2 Chariclo,

1 Ipſius Chironis.
2 MSS. *Caici*. ut ſit nomen fluminis. cujus ad ripas nata fuerit.

Flu-

Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
1 Ocyrhoen. Non hac 2 artes contenta 2 paternas
Edidiciſſe fuit: fatorum arcana canebat.
Ergo ubi vaticinos concepit mente furores,
Incaluitque 3 Deo, quem clauſum pectore habebat;
Aſpicit infantem, Totique ſalutifer orbi
Creſce, puer, dixit: Tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora 4 debebunt: 5 animas tibi reddere ademptas
Fas erit: idque ſemel 6 Diis indignantibus auſus,
Poſſe dare hoc iterum flamma prohibebere 7 avita;
Eque Deo corpus fies exangue, Deuſque,
Qui modo corpus eras, 8 & bis tua fata novabis.
Tu quoque chare pater, non jam mortalis, & avis
Omnibus ut maneas, naſcendi lege creatus,
9 Poſſe mori cupies tum, cum cruciabere dira
Sanguine ſerpentis per ſaucia membra recepto.
Teque ex æterno patientem numina mortis
Efficient, tripliceſque Deæ tua fila reſolvent.
Reſtabat fatis 10 aliquid; ſuſpirat ab imis
Pectoribus, lacrymæque genis labuntur obortæ,
Atque ita: Prævertunt, inquit, me fata, vetorq;
Plura loqui, vociſque meæ præcluditur uſus:
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxere mihi; mallem neſciſſe futura.
Jam mihi ſubduci facies humana videtur:
Jam cibus herba placet; jam latis currere campis

1 E'κ ὠκὺς & ῥόη; q.d. curſu velocem.
2 Medicinam, aſtronomiam, Muſicam.
3 E'νθυσιχσμῷ, afflatu divino, de quo vide quę nos ad 6. lib. Æneid. Virg. & Lucan. 5. lib. v. 80.
4 Letho vindicata.
5 Moribundos in vita retinere, mortuos in vitam revocare.
6 Plutone ſc. querente, & Jove indignante Hippolytum ab equis diſcerptum reſtitui ab Æſculapio in vitam poſſe. Ipſe repertorem medicinę talis, & artis Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad undas Virg. 7. Æn. Æſculapius & ipſe non ſine flagitio Apollinis natus, quid fecit aliud divinis honoribus dignum, niſi quod ſanavit Hippolytum? mortem ſane habuit clariorem, quod a Deo meruit fulminari. Lactant. 1.l. de falſa relig. 10. cap.
7 Jovis, cujus filius Apollo, nepos Æſculapius.
8 Primo e matris morientis utero raptus: ſecundo, ubi a fulminis conflagratione reviviſcens divinitatem conſecutus.
9 Chironi Herculis ſagittas felle Hydre tinctas tractanti una ex iis decidit in pedem, cujus vulneri cum mederi non poſſet, neque tamen dolorem ferre, precibus a Jove impetravit, ut immortali nato mori liceret. mortuus in ſidera relatus Sagittarii ſignum explet.
10 Dicendum ab Ocyrhoe fatidica.

Im-

Impetus eſt; in equam, 1 cognataque corpora vertor.
Tota tamen quare? Pater eſt mihi nempe biformis.
Talia dicentis pars eſt extrema querela
Intellecta parum: confuſaque verba fuerunt.
Mox nec verba quidem, nec equa ſonus ille videtur,
Sed ſimulantis equam; parvoq; in tempore certos
Edidit hinnitus, & brachia movit in herbas.
Tum digiti coeunt, & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu levis ungula; creſcit & oris,
Et colli ſpatium; longa pars maxima pallæ
Cauda fit; utque vagi crines per colla jacebant;
In dextras abiere jubas; paritérque novata eſt
Et vox, & facies: 2 nomen quoq; monſtra dederunt.

1 Propter patrem, qui parte altera equus. Cur autem ego tota in equum tranſeo?
2 Εὐίππη jam dicta, quæ prius Ocyrhoe. Julius Pollux l.4. Εὐίππη ἡ Χείρωνος ὑπαλλαττομένη εἰς ἵππον παῤ Εὐριπίδῃ.

Battus in indicem.

FAB. XI.

Flebat, opemque tuam fruſtra 1 Philyreius heros,
2 Delphice, poſcebat: nam nec reſcindere magni
Juſſa Jovis poteras, nec, ſi reſcindere poſſes,
Tunc aderas: Elim, Meſſeniaque arva colebas.
3 Illud erat tempus, quo te 4 paſtoria pellis
Texit: onuſque fuit baculus ſylveſtris olivæ;
5 Alterius, diſpar ſeptenis fiſtula cannis.
Dumq; amor eſt cura, dum te tua fiſtula mulcet,
Incuſtoditæ 6 Pylios memorantur in agros

1 Chiron, Philyræ ex Saturno filius.
2 Apollo a Delphis, ubi reſponſa dabat.
3 Apollo divinitate exutus propter Cyclopas, qui fulmina fabricaſſent, quorum ictu periit Phaethon, ut alii, Æſculapius, pavit armenta Admeti regis Theſſaliæ. Sed quid Theſſaliæ cum Elide, & Meſſene? quid ſi liceat legere, Magneſiaque arva? quæ in Theſſalia. Seneca in Hippolytho, v. 295. imputat hoc amori, quo deperibat Deus regis filiam, Ant. Liberalis dicit filium, nominatque Hymenæum. noſter mox, Dumque amor eſt curæ.
4 Paſtoritius rheno e pellibus.
5 Siniſtræ. unde in verſu præced. ſunt qui legunt; onus dextræ baculus ſylv. ol.
6 Pylus urbs Meſſeniæ erat Neſtoris patria.

Pro-

Proceſſiſſe boves. videt has Atlantide Maja
Natus, & 1 arte ſua ſylvis occultat 2 abactas.
Senſerat hoc furtum nemo, niſi natus in illo
Rure ſenex, Battum vicinia tota vocabat.
Divitis hic ſaltus, herboſaque paſcua Nelei,
3 *Nobiliumque greges cuſtos ſervabat equarum.*
Hunc timuit, blandaque manu ſeduxit, & illi,
Quiſquis es, hoſpes ait, ſi forte armenta requiret
Hæc aliquis, vidiſſe nega; neu gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit. Accepta, voces has reddidit hoſpes:
Tutus eas; lapis iſte prius tua furta loquetur:
Et lapidem oſtendit. Simulat Jove natus abire,
Mox redit: &, verſa pariter cum voce figura,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc 4 limite, dixit,
Ire boves, fer opem, 5 furtoque ſilentia deme:
Juncta ſuo pariter 6 dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior, poſtquam eſt merces geminata: Sub illis
Montibus, inquit, erant; 7 & erant ſub montibus illis.
Riſit Atlantiades, &, Me mihi, perfide, prodis?
Me mihi prodis? ait, perjuraque pectora vertit
In durum ſilicem, qui nunc quoque dicitur 8 index:
Inque nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.

1 Furto ſc. gratuito, utque canit Hor. 10. ode lib. 1. *jocoſo*. quem locum huic conſonum lege.

2 Buculas 12. boves 100. taurumque armenti virum abegiſſe Mercurium refert Ant. Liberalis Metamorph. 23.

3 Palmis in certaminibus. Vir. 1. Georg. Eliadum palmas Epeiros equarum.

4 Pylios a Meſſeniis diſterminante.

5 Furtum indica.

6 Ant. Liberalis refert chlænam Batto a Mercurio datam.

7 Alluſum volunt ad Battum quendam ineptum poetam, qui in verſibus ſuis eadem identidem iterare ſolebat. Battum eadem verba titubanter repetentem deridet itidem Mercurius. Vide Eraſmi adag. Βαττολογία & βατταρίζειν.

8 Utrum viæ & milliarium? an utique metallorum? lapis Lydius, Heraclius, index Βάσανος Ant. Liberalis dict. 23. Metamorph. Ἑρμῆς δὲ χαλεπήνας ὅτι διχόμυθος ἦν, ἐρράπισεν αὐτὸν τῇ ῥάβδῳ καὶ μετέβαλεν εἰς πέτρον, &c. λέγεται δὲ καὶ ὁ τόπος παροδευόντων ἄχει νῦν σκοπιὰ Βάττου.

Aglauros in lapidem.

FAB. XII.

Hinc ſe ſuſtulerat paribus 1 *Caducifer alis:*
2 *Munychioſque volans agros, gratamque Minerva*
Deſpiciebat humum, cultique arbuſta 3 *Lycei.*
4 *Illa forte die caſta de more puellæ*
Vertice ſuppoſito feſtas in Palladis arces
Pura 5 *coronatis portabant ſacra caniſtris.*
Inde revertentes Deus aſpicit ales, iterque
Non agit in rectum, ſed in orbem curvat eundem.
Ut volucris viſis 6 *rapidiſſima milvius extis,*
Dum timet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,
Spemque ſuam motis avidus circumvolat alis.
Sic ſuper Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat curſus, & eaſdem circinat auras.
Quanto ſplendidior, quam cætera ſidera, fulget
Lucifer, & quanto, quam Lucifer, aurea Phœbe,
Tanto virginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat, eratque decus pompæ, comitumque ſuarum.
Obſtupuit forma Jove natus, & æthere pendens,
Non ſecus exarſit, quam cum 7 *Balearica plumbum*

1 Mercurius, eloquentiæ Deus, manu gerens caduceum κηρυκεῖον, virgam geminis anguibus implicitam, qua innuitur vis atque efficacia; eloquentiæ diſcordes hominum animos conciliantis.

2 Atticos. juxta Athenas inter Piræum & Sunium. λόφος ἐστὶν ἡ Μουνυχία χεῤῥονησίζων. &c. Strabo lib. 9. & Pauſan. in Atticis.

3 Locus amœnus prope Athenas a Lycio Pandionis filio nomen habens, ubi Athenienſes deinde, operis præfecto Pericle, condiderunt gymnaſium. fruſtra ſunt qui vel Lyceum Arcadicum, aut Corinthiacum hic ſomniant.

4 In celeberrimo Palladis feſto cui hinc nomen κανηφόρια virgines nobiles ac nubiles caniſtra ferebant Deæ, in quibus inerant ea quæ ad Panathenæorum, & aliarum pomparum ſacra pertinebant. Suidas. ---- ut Attica virgo Cum ſacris Cereris. Hor. Serm. 8. l. 2. Necnon Cereris Theſmophoriis, aliiſque Orgiis ſuæ κανηφόροι.

5 Corollis floreis redimita hæc caniſtra crediderim, quam eſſe ad marginem uſque plena, quod de poculis dicitur.

6 Quin & rapaciſſima.

7 Balearium inſ. ſub Hiſpania hodie *Majorca*, & *Minorca*, incolæ olim peritiſſimi funditores.

Fun-

Funda jacit: volat illud, & 1 incandeſcit eundo;
Et, quos non habuit, ſub nubibus invenit ignes.
Vertit iter, 2 cœloque petit diverſa relicto,
Nec ſe diſſimulat: tanta eſt fiducia formæ.
Quæ quanquam juſta eſt, cura tamen adjuvat illam,
Permulcetque comas, chlamydemque, ut pendeat apte,
Collocat, ut limbus, totumque appareat aurum:
Ut teres in dextra, qua ſomnos ducit, & arcet,
Virga ſit, ut terſis niteant talaria plantis.
Pars ſecreta domus ebore, & teſtudine cultos
Tres habuit thalamos: quorum tu, Pandroſe, dextrum,
3 Aglauros lævum, medium poſſederat Herſe.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium, nomenque Dei ſcitarier auſa eſt,
Et cauſam adventus. Cui ſic reſpondit 4 Atlantis,
Plejoneſque nepos: Ego ſum, 5 qui juſſa per auras
Verba patris porto: pater eſt mihi Jupiter ipſe.
Nec fingam cauſas: tu tantum fida ſorori
Eſſe velis, proliſque mea matertera dici.
Herſe cauſa viæ eſt: faveas oramus amanti.
Aſpicit hunc oculis iiſdem, quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flavæ ſecreta Minervæ:
Proque miniſterio magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat: interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi 6 dea bellica luminis orbes;
Et tanto penitus traxit ſuſpiria motu,
Ut pariter pectus, poſitamque in pectore forti

1 Motu ſc. & attritione aeris incandeſcit, & liquefit.

2 Terras petit, iter ab inſtituto ad cœlum reditu diverſum.

3 Quia Πάνδροσος, atque Ἔρση nomen a rore habere videntur: ſunt qui Ἀγραύλον etiam ab agris dici volunt, quaſi agreſtis, & immitis, certe Antigonus ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ habet Ἀγραύλον, non Ἀγλαύρον. reſpice verſ. 561. quæ nos ad illum.

4 Mercurius. Plejone autem uxor erat Atlantis, mater Plejadum; in his Majæ, quæ Mercurii ex Jove mater.

5 Διάκτορος, κῆρυξ, internuncius Deorum. Mercurius, inquit Arnobius, quaſi quidam Medicurtius dictus eſt: quod inter loquentes duos media currat, & reciprocetur oratio, &c. 3. l. adverſ. gentes.

6 Pallas, Diva armipotens, bello metuenda virago. infra verſ. 767.

1 Ægis

1 Ægida concuteret : 2 ſubit, hanc 3 arcana profana
Detexiſſe manu, tum, cum ſine matre creatam
4 Lemniacam ſtirpem contra data fœdera vidit;
Ingratamque Deo fore jam, ingratamque ſorori,
Et ditem ſumpto, quod avara popoſcerat, auro.
Protinus Invidiæ nigro ſqualentia tabo
Tecta petit. Domus eſt imis in vallibus antri
Abdita, ſole carens, non ulli pervia vento,
Triſtis, & 5 ignavi pleniſſima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.
Huc ubi pervenit bello metuenda virago,
Conſtitit ante domum (6 neque enim ſuccedere tectis
Fas habet) & poſtes extrema cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuere fores : videt intus edentem
7 Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum,
Invidiam; viſaque, oculos avertit. At illa
Surgit humo pigre, ſemeſarumque reliquit
Corpora ſerpentum, paſſuque incedit inerti.
Utque deam vidit formaque, armiſque decoram,
Ingemuit, 8 vultumque deæ ad ſuſpiria duxit.
9 Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nuſquam recta acies; livent rubigine dentes;
Pectora felle virent; lingua eſt ſuffuſa veneno;
Riſus abeſt, 10 niſi quem viſi movere dolores;

1 Scutum, loricam Jovi, & Palladi propriam, τῆς αἰγὸς, capre, vel potius ſquammoſo draconis cor o confectam, in qua Meduſæ caput homines in lapides convertens. lib. 5. verſ. 180.

2 Palladi in mentem venit.

3 Supra verſ. 554.

4 Vulcaniam, cui ſacra Lemnos inſ.

5 Viles animæ, nulla virtute redemptæa vitiis : homunciones ignaviæ ſibi ſuæ & inertiæ conſcii, cum ipſi non valeant boni aliquid de ſe ſperare, non audent ad egregiam aliquam artem, aut facinus nobile adſpirare; intra pigritiæ ſuæ tenebras latitantes ægris oculis alienæ gloriæ Solem ferunt. Lucret. 3. Macerat invidia ante oculos illum eſſe potentem, Illum aſpectari, claro qui incedit honore; Ipſi ſe in tenebris volvi cœnoque queruntur.

6 Virtutem ſequitur invidia & premit, non opprimit, aut obſcurat. neque enim cedit virtus invidiæ quaſi obnoxia : verum gloria invidiam vincit.

7 Ut viperæ parentis ſue ventre eroſo naſcuntur : ita livor oppreſſum exedit animum, dolorem ex alieno bono pro pabulo habens.

8 Anaſtrophe : duxit ſuſpiria ad vultum. ideſt conſpectum Deæ.

9 Aut enim rebus alterius opimis pallet, macreſcit, obliquis oculis, & limis intuetur, fameque aliorum maligno dente venenum inſpirat cacoblepas iſte livor, aut ---

10 --- Alienis malis tanquam ſuis bonis lætatur, paſcitque ſe κακόχαρτος ἐπιχαιρέκακος

Nec

Nec fruitur ſomno, vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo
Succeſſus hominum; carpitque, & 1 carpitur una;
Suppliciumq; ſuum eſt. Quamvis tamen oderat illam,
Talibus affata eſt breviter 2 Tritonia dictis:
Infice tabe tua natarum Cecropis unam,
Sic opus eſt; Aglauros ea eſt. Haud plura locuta
Fugit, & impreſſa tellurem 3 reppulit haſta.
Illa deam oblique fugientem lumine cernens,
Murmura parva dedit, 4 ſucceſſorumq; Minerva
Indoluit, baculumque capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
5 Exuritque herbas, & 6 ſumma papavera carpit,
Afflatuque ſuo populoſque, urbeſque, domoſq;
Polluit, & tandem 7 Tritonida conſpicit arcem,
Ingeniiſque, opibuſque, & feſta pace virentem;
Vixque tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit.
Sed poſtquam thalamos intravit 8 Cecrope nata,
Juſſa facit: pectuſque manu 9 ferrugine tincta
Tangit, & hamatis præcordia ſentibus implet,
Inſpiratque nocens virus, picemque per oſſa
Diſſipat, & 10 medio ſpargit pulmone venenum.
Neve mali cauſſæ ſpatium per latius errent,

1 Ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον. ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ. Τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

2 Pallas Τριτογένεια, a palude Tritone Libyæ, juxta quam nata eſt, ubi Stagni quieta Vultus vidit aqua, poſuitque in margine plantas, Et ſe dilecta Tritonida dixit ab unda, Lucan. 9. lib. 352. verſ.

3 Pro geſtu ſe attollentium a terra. ut l. 4. verſ. 711. atque ita judicante oculorum ſenſu.

4 Succeſſum locutione Græca, ſubaudito ἕνεκα; cui ut medeantur alii, leg. Succeſſibus atque Minervæ Indoluit.

5 Urentibus oculis faſcinat, Uritque videndo.

6 Reſpicit tum naturam invidiæ, quæ ſumma petit, & peſtilenti afflatu ceu fulmine ſumma vaporat, Lucr. 5. lib. tum hiſtorias duas: Tarquinii Superbi ſumma papaverum capita baculo decutientis in horto coram nuntio miſſo ſibi a Filio Sexto, qui ſimplices Gabios fefellerat. *Liv.* lib. 1. Nec non Thraſybuli ſupereminentes ſpicas coram Periandri nuncio demetentis. Laert. 1. lib. quod Periandrum feciſſe coram Thraſybulo nuncio refert Ariſtot. 3. Politicorum.

7 Athenas artibus, ſtudiis, & pace florentes.

8 Aglauri.

9 Invidia, quæ ut rubigo ferrum, animum exedit.

10 Ad intimas medullas, & præcordia,

Ger-

Germanam ante oculos, fortunatumque ſororis
Conjugium, pulchraque deum ſub imagine ponit,
1 *Cunctaque magna facit: quibus irritata dolore*
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit, lentaque miſerrima tabe
Liquitur, ut glacies 2 *incerto ſaucia ſole;*
Feliciſque bonis aliter non uritur Herſes,
Quam cum ſpinoſis ignis ſupponitur herbis,
Quæ neque dant flammas, lenique tepore cremantur.
Sæpe mori voluit, ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
Denique in adverſo venientem limine ſedit
Excluſura Deum: cui blandimenta, preceſque,
Verbaque jactanti mitiſſima, 3 *Deſine, dixit;*
Hinc ego me non ſum niſi te motura repulſo.
Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, iſto;
Cælataſque fores virga patefecit. At illi
Surgere conanti partes, 4 *quaſcunque ſedendo*
5 *Flectimus, ignava nequeunt gravitate moveri.*
Illa quidem 6 *pugnat recto ſe tollere trunco,*
Sed genuum junctura riget, friguſq; per ungues
Labitur; & pallent amiſſo ſanguine venæ.
Utque malum late ſolet immedicabile cancer
Serpere, & illæſas vitiatis addere partes:
Sic lethalis 7 *hyems paulatim in pectore venit,*
Vitaleſque vias, & reſpiramina clauſit.
Nec conata loqui eſt; nec ſi conata fuiſſet,
Vocis habebat iter: ſaxum jam colla tenebat;
8 *Oraque duruerant, ſignumque exangue ſedebat:*
Nec lapis albus erat: 9 *ſua mens infecerat illam.*

1 Objecti ſpeciem ampliat, quo gravius irritetur, doleatque.

2 Vibrante radios modo remiſſiores, modo validiores.

3 Me precibus & blandis verbis ſollicitare.

4 Alii leg. *quacunque*. Alii *queiſcunque*. Alii intelligunt, *in*. optime autem legitur *flectimus*. Sic Catullus in nuptiis Pelei, & Thetidos. Qui poſtquam niveos flexerunt ſedibus artus. Vulgo quidem - - - -

5 Leg. *Flectitur*.

6 Contendit exurgere, & ſe erigere.

7 Frigus.

8 Pauſanias in Atticis ſcribit, Minervæ interdicto, ne depoſitam ciſtam curioſe inſpicerent, paruiſſe quidem Pandroſon; reliquas ſorores ciſtam reſignaſſe, viſoque Erichthonio, furiis agitatas ex præcipiti arcis loco ſe miſiſſe. Quod de una earum intimaſſe videtur Noſter in Diris in Ibin. Livida ſe ſcopulis ut virgo miſit ab altis, Dixerat invito quæ mala verba Deo.

9 Tranſit livor mentis in lapidem.

Euro-

Europa Tauro rapta.

FAB. XIII.

Has ubi verborum pęnas, mentiſque profanæ
Cepit Atlantiades, [1] dictas a Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor, nec cauſam faſſus amoris,
Fide miniſter, ait, juſſorum nate meorum,
Pelle moram, ſubitoque celer delabere curſu:
Quæque tuam matrem tellus a parte [2] ſiniſtra
Suſpicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete; quodque procul montano gramine paſci
Armentum regale vides, ad litora verte.
Dixit: & expulſi jamdudum monte juvenci
Litora juſſa petunt; ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata ſolebat.
Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur
Majeſtas, & amor. *Sceptri gravitate relicta,*
Ille pater rectorque deum, cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem tauri, miſtuſque juvencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis;
Quippe color nivis eſt, [3] quam nec veſtigia duri
Calcavere pedis, nec ſolvit aquaticus Auſter.
Colla toris extant, armis palearia pendent;
Cornua parva quidem; ſed quæ contendere poſſes
Facta manu, puraque magis pellucida gemma.

1 Athenas, quibus nomen indidit Ἀθήνη. nemini non auditum certamen Neptuni, & Palladis de nomine novæ illius urbis. vide Ariſtidis Panathenaicam.

2 Hæret hic interpretibus aqua, quibus ſummæ dividuæ ortæ, Qui fieri poſſit, ut Phęnices ſuſpiciant Plejadas ſiniſtras? Quas credo ita componi poſſe. Primum non hoc diſertim dicit poeta, Phęniciam ſuſpicere Plejadas a ſiniſtra. Verum Amphibolia eſt. Namque & tellus Sidonis a ſiniſtra ſita poterat etiam ſuſpicere Plejadas. Deinde pro imaginaria, & relativa cęli ſitus ratione, varie a variis gentibus conſiderata. Gręcis quippe antica pars Septentrio, Romanis Meridies, ita tamen ut, licet anteriori corporis parte ad Auſtrum verſi eſſent, faciem tamen verſus Orientem flecterent, uti demonſtrat Ant. Delrius in curis ſecundis ad Thyeſten Senecę verſ. 697. Sic poſitis Phœnicia ſiniſtra erit conſtellationi Plejadum; Contra converſis, Plejades ſiniſtrę erunt ratione ſitus Phœniciæ.

3 Et non calcata candidiora nive. 2. de Ponto.

Nulla

Nulla in fronte mina, [1] nec formidabile lumen:
Pacem vultus habet. Miratur [2] Agenore nata,
Quod tam formoſus, quod prælia nulla minetur.
Sed quamvis mitem, metuit contingere primo,
Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans; &, dum veniat ſperata voluptas,
Oſcula dat manibus (vix ah! vix cætera differt)
Et nunc alludit, viridique exultat in herba;
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis:
Paulatimque metu dempto, modo pectora præbet
Virginea palpanda manu, modo cornua ſertis
Impedienda novis. Auſa eſt quoque regia virgo,
[3] Neſcia quem premeret, tergo conſidere tauri.
Tum Deus a terra, ſiccoque a litore ſenſim
[4] Falſa pedum primis veſtigia ponit in undis.
Inde abit ulterius, mediique per æquora ponti
Fert prædam. Pavet hæc: lituſque ablata relictum
Reſpicit; & dextra cornu tenet, altera dorſo
Impoſita eſt: [5] tenues ſinuantur flamine veſtes.

1 Nec oculi truces.

2 Europa. Herodotus ipſo in hiſtoriæ ſuæ limine refert Græcos quoſdam, Cretenſes poſtea nominat, raptam Io ulturos, navigaſſe in Phœniciam, inde inter alias Europam regis Agenoris filiam rapuiſſe. Navis inſigne Taurus, vel, ut alii ferunt, dux prædonum Taurus, anſam dederunt fabulæ Europæ a Jove tauro raptæ. ſed vide Clariſs. Seldeni Syntagma de Diis Syris 2. cap. 15.

3 Virg. 1. Æneid. Gremio fovet inſcia Dido, Inſideat quantus miſeræ Deus.

4 Queque ſuper pontum ſimulato vecta juvenco, Virginea tenuit cornua falſa manu. Eleg. 2. 1. Amorum. lege Moſchi Idyllion, 2. Anacreontis Europam, Hor. 3. l. 27. Od.

5 Mss. Tremulæ ſinuantur flumine veſtes.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER III.

Homines e dentibus ſerpentinis orti.

FAB. I.

Jamque deus, poſita 1 fallacis imagine tauri,
Se confeſſus erat, 2 Dictaaque rura tenebat:
Cum pater 3 ignarus raptam perquirere 4 Cadmo
Imperat, & pœnam, ſi non invenerit, addit
Exilium: facto 5 pius, & ſceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere poſſet
Furta Jovis?) profugus patriamque, iramq; parentis
Vitat Agenorides, Phœbique oracula ſupplex
Conſulit, &, qua ſit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, 6 ſolis occurret in arvis,
Nullum 7 paſſa jugum, curvique immunis aratri:
Hac duce, carpe vias: & qua requieverit herba
Mœnia fac condas, 8 Bœotiaque illa vocato.
Vix bene 9 Caſtalio Cadmus deſcenderat antro:

1 Simulati, cujus ſpeciem indutus Europam rapuerat.
2 Cretam inſ. in qua Dicte mons.
3 Ignorans, a quo rapta eſſet, raptam tamen perquirere Cadmo, &c. Sunt qui *natam* legant. E Mss. noſtris alter, Cadmo perquirere natam.
4 Nec ſoli Cadmo. namque idem mandavit filiis, Phœnici, qui in Africam profectus, ibi manebat, a quo Afri Pœni; & Cilici, a quo Cilices. Hyg. 178. fab. Thaſum filium ab Agenore miſſum addit Nat. Com. 8. l. 23. c.
5 Ὀξύμωρον, pius ſc. in filiam, quam quæri, impius in filium, quem non redire imperat, niſi ſorore inventa. ſic l. 9. ver. 409. de Alcmæone; Natus erit facto pius, & ſceleratus eodem. ſed vide lib. 7. verſ. 341.
6 Non habitatis, deſertis.
7 Vaccis non ſecus ac bobus, & tauris ad culturam agri utebantur priſci.
8 Ἀπὸ τῆς βοὸς regionem dici volunt. alii a Bœoto Neptuni, & Arnes filio. Thebas vero urbem a Θήβη, quam Syra lingua bovem, & vaccam ſignificare volunt.
9 Caſtalius quidem fons & mons eſt Phocidis inter Delphos, & Parnaſſum, e cujus vicinia Delphicum oraculum hic intelligi vult. Cadmus, inquit Apollodorus lib. 3. Del-

Incuſtoditam lente videt ire juvencam,
Nullum 1 *ſervitii ſignum cervice gerentem.*
Subſequitur, preſſoque legit veſtigia greſſu,
Autoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada 2 *Cephiſi,* 3 *Panopeſque evaſerat arva;*
Bos ſtetit, & tollens 4 *ſpecioſam cornibus altis*
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atque ita reſpiciens comites ſua terga ſequentes
Procubuit, teneraque latus ſubmiſit in herba.
Cadmus 5 *agit grates, peregrinaque oſcula terræ*
Figit, & ignotos monteſque, agroſque ſalutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere e vivis libandas fontibus undas.
Sylva vetus ſtabat, 6 *nulla violata ſecuri,*
Et ſpecus in medio virgis, ac vimine denſus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum:
Uberibus fœcundus aquis: ubi conditus antro
7 *Martius anguis erat* 8 *criſtis præſignis, & auro:*
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno;
9 *Treſque micant linguæ; triplici ſtant ordine dentes.*
10 *Quem poſtquam Tyria lucum de gente profecti*

phos de Europa Deum ſciſcitaturus contendit. Deus illi de Europa quærere interdixit: ſed bove viæ duce, &c. Nonnus 4. Δελφὸν ἀστιγήτοιο μεσόμφαλον ἄξονα Πειθοῦς, & mox. Κασταλίης πάφλαζε νοήμενος ἔνθεον ὕδωρ.

1 Modo ad verſ. 11.

2 Fl. Bœotiæ.

3 Urbis Phocidos.

4 Al. *ſpatioſam*.

5 Regionem aliquam ingreſſis, aut in patriam poſtliminio reverſis moris erat ſalutare Deos topicos, genioſque loci religioſe invocare, adorare, terram oſculari.

6 Incidua.

7 Marti ſacer, ὃν Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ Κάδμος, ὅτ᾽ Εὐρώπην διζήμενος εἰσαφίκανε, Πέφνεν, Ἀρητιάδῃ κρήνῃ ἐπίουρον ἐόντα. Apollon. 3. Argonaut. Fontem hunc Aretiaden Marti fuiſſe ſacrum teſtatur Pauſanias in Bœoticis. Euripidi fons hic Dirce eſt.

8 Criſtis aureis, ἐν δὲ δύο. Quamvis Philoſtratus tradat angues aquatiles criſta carere.

9 Linguam ſerpentum celeri vibrata hinc inde motu triplex videtur.

10 Reſpexiſſe volunt Ovidium ad ſerpentem illum miræ magnitudinis, qui apud Bagradam fl. Africæ Atilii Reguli exercitum uſu amnis prohibuit, multis militibus correptis eliſiſque, de quo Plinius lib. 8. cap. 14. A. Gellius 6. lib. 4. cap. Silius 6. lib. Oroſius 4. l. cap. 8. alii. Mihi potius videtur imitatus Euripidem in Pheniſſis, ubi Cadmi ipſius & ſerpentis habetur certamen. Lege Nonnum ſub exitu lib. 4. hoc idem referentem.

Inſanſto tetigere gradu, demiſſaque in undas
Urna dedit ſonitum, longo caput extulit antro
Cæruleus ſerpens, horrendaque ſibila miſit.
Effluxere 1 *unda manibus,* 2 *ſanguiſque relinquit*
Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſo ſaltu ſinuatur in arcus:
Ac media plus parte leves erectus in auras
Deſpicit omne nemus, tantoque eſt corpore, quanto,
Si totum ſpectes, 3 *geminas qui ſeparat Arctos.*
Nec mora: Phœnicas, ſive illi tela parabant,
Sive fugam, ſive ipſe timor prohibebat utrunque;
Occupat hos morſu, longis amplexibus illos,
Hos necat afflatu, funeſta hos tabe veneni.
4 *Fecerat exiguas jam Sol altiſſimus umbras:*
Quæ mora ſit ſociis, miratur Agenore natus,
Veſtigatque viros. Tegimen direpta leoni
Pellis erat; telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum, teloque 5 *animus præſtantior omni.*
Ut nemus intravit, 6 *lethataque corpora vidit,*
Victoremque ſupra ſpatioſi corporis hoſtem
Triſtia ſanguinea lambentem vulnera lingua:
Aut ultor veſtra, fidiſſima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. Dixit: dextraque 7 *molarem*
Suſtulit, & magnum magno conamine miſit.
Illius impulſu cum turribus ardua celſis
Mœnia mota forent, ſerpens ſine vulnere manſit,
Loricaque modo ſquamis defenſus, & atra
Duritia pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritia jaculum quoque vicit eadem;

1 Aqua ex urnis, niſi malis legere, Effluxere urnæ manibus.
2 Sanguine ſc. ab extimis partibus ad arcem cordis ſe recipiente.
3 Poſt tot notas Emphaticas, ſerpentis caput efferentis ex longo antro, torquentis orbes, ſinuati in arcus, erecti in auras, deſpicientis omne nemus, quibus magnitudinem illius conjici voluit, Hyperbolice tandem comparat illum conſtellationi illius ſerpentis, Qui flexu ſinuoſo elabitur anguis Circum perque duas, in morem fluminis, Arctos. Virg. 1. Georg.
4 Notatio meridiei.
5 Coriolanus quippe externa neglexit arma, niſi adeſſent interna. Plutarchi Coriol.
6 Letho data.
7 Saxum quidem ingens, ſed hyperbolice molarem dixit lap. Μάρμαρον ὀβρυάλεος εὔ-βοχον ἔρεν ἀμέρης Γ'στχπ νεῖζων ρχαχαὸν βέλος, Nonn. Dionyſ. 4.

Quod

Quod medio lenta ſpina curvamine fixum
Conſtitit, & totum deſcendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit,
Vulneraque adſpexit, 1 *fixumque haſtile momordit.*
Idque ubi vi multa partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit, ferrum tamen oſſibus hæſit.
Tum vero poſtquam ſolitas acceſſit ad iras
2 *Cauſa recens, plenis tumuerunt guttura venis,*
Spumaque peſtiferos circumfluit albida rictus,
Terraque raſa ſonat ſquamis; quique halitus exit
Ore niger Stygio, vitiatas inficit * *herbas.*
3 *Ipſe modo immenſum ſpiris facientibus orbem*
Cingitur; interdum longa trabe rectior extat;
Impete nunc vaſto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obſtantes perturbat pectore ſylvas.
Cedit Agenorides paulum, ſpolioque leonis
Suſtinet incurſus, inſtantiaque ora retardat,
Cuſpide prætenta. Furit ille; & 4 *inania duro*
Vulnera dat ferro, figitque in acumine dentes.
Jamque venenifero ſanguis manare palato
Cœperat, & virides aſpergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat; quia ſe retrahebat ab ictu,
Læſaque colla dabat retro, 5 *plagamque ſedere*
Cedendo arcebat, nec longius ire ſinebat.
Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum
Uſque ſequens preſſit, dum retro quercus eunti
Obſtitit; & fixa eſt pariter cum robore cervix.
Pondere ſerpentis curvata eſt arbor, & ima
Parte flagellari 6 *gemuit ſua robora cauda.*

1 More canum. αἵ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι, χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμενοι. Plato de Repub. 5.

2 Vulnus a Cadmo inflictum.

* Al. *auras*.

3 Quod ad mores attinet, lege mythologiam fab. Cadmi apud Delrium in Senecæ Oedipodem, v. 747. Quoad hiſtoriam, Palæphatus l. 1. refert, Cadmum interfeciſſe Draconem regem Thebanorum Martis filium; Draconis autem filios cum amicis contra Cadmum inſurrexiſſe, qui tamen omnes viribus inferiores ſuperati ab eo ſunt, poſtquam diſcordiæ diſſenſioniſque ſemina inter illos ſparſiſſet. Sed & legatur Claud. Minos commentar. ad Alciati emblemat. 18. vide quæ infra ad verſ. 115.

4 Supra ad verſ. 69.

5 Receſſu ſibi cavebat, ne plaga altius deſcenderet.

6 Pathos tribuitur arbori ex impatientia draconis ſaucii.

Dum ſpatium 1 *victor victi conſiderat hoſtis,*
Vox ſubito audita eſt: neq; erat cognoſcere promptum
Unde, ſed audita eſt: Quid, Agenore nate, peremptum
Serpentem ſpectas? 2 *& tu ſpectabere ſerpens.*
Ille diu pavidus pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce viri fautrix ſuperas delapſa per auras
Pallas adeſt; 3 *motaque jubet ſupponere terræ*
Vipereos dentes, populi 4 *incrementa futuri.*
Paret; & impreſſo ſulcum patefecit aratro.
5 *Spargit humi juſſos, mortalia ſemina, dentes:*
Ind (fide majus) glebæ cœpere moveri;
6 *Primaque de ſulcis acies apparuit haſtæ;*
Tegmina mox capitum picto nutantia cono;
Mox humeri pectuſque, onerataque brachia telis
Exiſtunt, creſcitque ſeges clypeata virorum.
Sic ubi 7 *tolluntur feſtis aulæa theatris,*
Surgere ſigna ſolent, primumque oſtendere vultus;
Cætera paulatim, placidoque educta tenore
Tota patent, imoque pedes in margine ponunt.
8 *Territus hoſte novo Cadmus capere arma parabat:*
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat, nec te civilibus inſere bellis.

1 Cadmea utique victoria etiam victoribus infelix, & damnoſa. Καδμεία νίκη, inquit Suidas, λέγεται ἐπὶ τῶν κακῶς νικώντων, &c. ὅτι Κάδμος ἀνελὼν τὸν τὴν ἀρείαν κρήνην τηροῦντα δράκοντα ἐθήτευσεν Ἄρει ὀκτὼ ἔτη.

2 Regno pulſus ab Amphione & Zetho, ad Illyrios tranſiit, ubi ipſe cum uxore Hermione in ſerpentes tranſmutati ſunt lib. 4. verſ. 565. Euripides in Bacchis.

3 Aratæ, vomere proſciſſæ.

4 Γέννυν ὀδοντοφυῆ, Euripid. in Phœniſſis, reſarciendo ſuorum damno.

5 Οἱ μὲν Ἀονίοισιν ἐνισπείρας πεδίοισι Κάδμος Ἀγηνορίδης γαιηγενῆ εἴσατο λαὸν Ἄρεος ἀμώοντος ὅσσον, ὑπὸ δυεῖ λίποντο. Appollon. 3. l. v. 1184. partem tamen dentium miſſam ad Æeten. vide l. 7. v. 122.

6 Spicula, cuſpides haſtarum primum apparuerunt.

7 Surgunt, ubi evolvuntur aulæa parietibus affigenda.

8 Cadmus ubi armatos viros e terra exoriri conſpexit, lapides inter eos conjecit. Tum ii a ſe invicem feriri ſe exiſtimantes, mutuam inter ſe pugnam inierunt. Apollodorus 3. lib. ex Pherecide. Hi, ut tradunt Mythologi, quum proximarum eſſent regionum, adverſus Cadmum ſubito conſtiterunt, ac propter repentinos quaſi de terra ortos conflictus, ex omni parte confluentes vocabantur Sparti a σπείρω.

Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus enſe ferit: jaculo cadit eminus ipſe:
Hic quoque, qui dederat letho, non longius illo
Vivit, & expirat modò quas acceperat, auras:
Exemploque pari furit omnis turba; 1 *ſuoque*
Marte cadunt ſubiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis vitæ ſpatium ſortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem;
1 *Quinque ſuperſtitibus, quorum fuit unus Echion.*
Is ſua jecit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.
2 *Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes,*
Cum poſuit juſſam Phębeis ſortibus urbem.

1. Cadmus fertur ex Phœnicia advexiſſe primus literas in Gręciam; Græcam characteribus expreſſiſſe linguam, ac rebus dediſſe nomina. Herodot. in Terpſichore. Diodor. 4. lib. & lib. 5. cap. de Rhodo. Hygin. 277. c. Polyd. Virg. 1. l. 6. c. alii. Eraſmus ſerpentinos dentes interpretatur literas, quibus digladiantur inter ſe, conficiuntque ſe invicem ſeditioſi e literatis. lege Barpt. Anuli carmen in typograph. Lugdun. & quæ habet Claud. Minos ad Alciati Emblem. 185. interiiſſe ſc. conſonas mutua cęde, quinque vocalibus ſuperſtitibus. literas dici Cadmi filias notum eſt.

2. Quatuor reliqui dicti ſunt, Udæus, Chronius, Pelor, Hypenor; qui, autore Pallade, projectis armis pacem invicem petierunt, impetrarunt, condendis Thebis Cadmo futuri comites.

Actæon in Cervum.

FAB. II.

Jam ſtabant Thebæ: poteras jam Cadme videri
Exilio felix. Soceri tibi 1 *Marſque, Venuſque*
Contigerant: huc adde genus de conjuge tanta,
2 *Tot natos, nataſque, & pignora chara* 3 *nepotes;*

1. Diodorus tamen lib. 6. ſcribit, Cadmum duxiſſe Harmoniam (quam alii vocant Hermionem) uxorem Jaſii, non ut Gręci fabulantur, Martis ſororem, aut filiam. Nuptias a diis celebratas & dotatas.

2. Filias quatuor, Ino, Semelen, Agaven, Autonoan; filium unum, Podonum.

3. Ex Ino, quæ nupſit Athamanti, Melicertam & Learchum; Ex Semele & Jove Bacchum; ex Agave & Echione Pentheum; ex Autonoe & Ariſtæo Actæona.

Hos quoque jam juvenes. Sed ſcilicet 1 Ultima ſemper
Expectanda dies homini eſt: dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi, Cadme, ſecundas
Cauſa fuit luctus; 2 *alienaque cornua fronti*
Addita, voſque canes ſatiati ſanguine herili.
At bene ſi quæras, fortunæ crimen in illo,
Non ſcelus invenies. quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat infectus variarum cæde ferarum:
Jamque dies medius rerum contraxerat umbras,
Et Sol ex æquo meta diſtabat 3 *utraque;*
Cum juvenis placido per devia luſtra vagantes
Participes operum compellat 4 *Hyantius ore:*
5 *Lina madent, comites, ferrumq; cruore ferarum,*
Fortunæque dies habuit ſatis: altera lucem
Cum 6 *croceis invecta rotis Aurora reducet,*
Propoſitum repetemus opus. nunc Phœbus 3 *utraque*
Diſtat idem terra, finditque vaporibus arva:
Siſtite opus præſens, nodoſaque tollite 5 *lina.*
Juſſa viri faciunt, intermittuntque laborem.
7 *Vallis erat piceis, & acuta denſa cupreſſu,*
Nomine Gargaphie, 8 *ſuccincta* * *cura Diana,*
Cujus in extremo eſt antrum nemorale receſſu,
Arte laboratum nulla: ſimulaverat artem
Ingenio natura ſuo. nam pumice vivo,
9 *Et levibus tophis nativum duxerat arcum.*
Fons ſonat a dextra tenui pellucidus unda,

1 Sententiam hanc Solonis ad Crœſum lege in Herodoti Clio copioſe relatam. χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν, Πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς, Ὅπως ἡμέραν περάσας ἥξει κάτω. Euripid. Andromach. Ita eſt profecto, alius de alio judicat dies; & tamen ſupremus de omnibus; ideoque nulli credendum. Plin. lib. 7. cap. 40. idem habet Sophocles in Oedipo tyranno. alii complures.

2 Belluis nonnullis, non homini propria. Hor. 1. l. 3. Od. Pennis non homini datis.

3 Oriente & occidente.

4 Bœotius. Bœotos Hyantas antiquitus dixere, inquit Plin. l. 2. c. 7.

5 Retia ex lino.

6 Ἠὼς κροκόπεπλος.

7 Fontis Gargaphii in hac valle meminerunt Herodotus in Calliope, & Pauſanias in Bœoticis, obſtructum ſc. fuiſſe a Perſis in bello Perſico, mox a Platæenſibus reſtitutum.

8 Quo expeditior eſſet venatrix Dea.

* Al. *ſacra*.

9 Supra, Efficiens humilem lapidum compagibus arcum. v. 30.

1 *Mar-*

1 *Margine gramineo patulos ſuccinctus hiatus.*
Hic dea ſylvarum venatu feſſa ſolebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quo poſtquam ſubiit, Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcuſque 2 *retentos.*
Altera depoſitæ ſubjecit brachia pallæ;
3 *Vincla duæ pedibus demunt. nam doctior illis*
4 *Iſmenis Crocale ſparſos per colla capillos*
Colligit in nodum; quamvis erat ipſa ſolutis.
Excipiunt laticem 5 *Nipheque,* 6 *Hyaleque,* 7 *Rhaniſque,*
Et 8 *Pſecas, &* 9 *Phiale, funduntq; capacibus urnis.*
Dumque ibi perluitur ſolita 10 *Titania lympha,*
Ecce Nepos Cadmi, dilata parte laborum,
Per nemus ignotum non certis paſſibus errans
Pervenit in lucum; ſic illum fata ferebant.
Qui ſimul intravit rorantia fontibus antra,
Sicut erant nudæ, viſo ſua pectora Nymphæ
Percuſſere viro, ſubitiſque ululatibus omne
Implevere nemus, circumfuſæque Dianam
Corporibus texere ſuis. tamen altior illis
Ipſa dea eſt; colloque tenus ſupereminet omnes.
11 *Qui color infectis adverſi ſolis ab ictu*
Nubibus eſſe ſolet, aut purpureæ Auroræ;
Is fuit in vultu viſæ ſine veſte Dianæ.

1 Viridi qua margine clauderet undas Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum. Juvenal. 3. Sat.

2 Remiſſum arcum, laxatum. Calliſto lib. 2. verſ. 420. Exuit hic humero pharetram, lentoſque tetendit Arcus.

3 Cothurnos. Venus habitu venatricis aſſumpto. Æneid. 1. Purpureoque alte ſuras vincire cothurno.

4 Iſmeni fl. filia, ex re adaptat nomina de Græco. κροκάλη calculus eſt litoralis, vel in imo fontis.

5 Quaſi lotrix, a νίπτω.

6 Pellucida, ab ὕαλος, vitrum.

7 A ῥαίνω, aſpergo.

8 A ψεκὰς, guttula roris.

9 Quæ quaſi e φιάλη, aut capaci urna perfundat Dominam.

10 Diana, Titanii progenies, ut Sol Titan.

11 Pudicitię tenerum florem, & expreſſum; Verecundiæ tincturam, erubeſcentiam comparat Iridis rubori, & Auroræ. quæ φόβος τις ἀδοξίας; πάθη μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἕξη, &c. Ariſt. Ethic. 4. c. 9. Suffuſus a corde per arterias ſpiritalis ſanguis, ad phantaſiam ſublatus, inde cerebri frigiditate repercuſſus deorſum fertur, & per ora diffunditur. Vide Macr. Sat. l. 7. c. 11.

Quæ quanquam comitum turba eſt ſtipata ſuarum,
In latus obliquum tamen adſtitit, oraque retro
Flexit; & ut vellet promptas habuiſſe ſagittas!
Quas habuit, ſic hauſit aquas, vultumq; virilem
Perfudit, ſpargenſque comas ultricibus undis,
Addidit hæc cladis prænuntia verba futuræ:
Nunc tibi me poſito 1 viſam velamine narres,
Si poteris narrare, licet. nec plura minata,
Dat ſparſo capiti 2 vivacis cornua cervi,
3 Dat ſpatium collo, ſummaſq; 4 cacuminat aures;
Cum pedibuſq; manus, cum longis brachia mutat
Cruribus, & velat maculoſo vellere corpus.
Additus & 5 pavor eſt. fugit 6 Autoneius heros,
Et ſe tam celerem curſu miratur in ipſo.
Ut vero vultus, & cornua vidit in unda,
Me miſerum! dicturus erat: vox nulla ſecuta eſt:
Ingemuit; vox illa fuit; lacrymæque per ora
7 Non ſua fluxerunt; mens tantum priſtina manſit.
Quid faciat? Repetatne domum, & regalia tecta?
An lateat ſylvis? Timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat, videre canes: primuſque 8 Melampus,
Ichnobateſque ſagax latratu ſigna dedere:

1 Actæonis tranſmutati cauſa, inquit Diodorus lib. 5. trahitur a nonnullis, quod Dianæ concubitum, quum venaretur in montibus, appetierit. Euripides, quod ſe illi Actæon prætulerit venandi arte. Juno apud Lucianum illi ſcoptice exprobrat deformitatem, viſam ſc. ab Actæone, veritam, ne adoleſcens ipſius turpitudinem, αἶσχος, evulgaret, immiſiſſe illis canes. Dialog. Junonis & Latonæ.

2 Τετρακορώνη. *Et quater egreditur cornicis ſecula cervus.* Auſon. de ætat.

3 Producit, attollit in longum.

4 Acutas arrigit.

5 Cervo naturalis, ut cui cor magnum. Hinc nonnullis placet mythologia, quam acceptam ferunt Anaximeni, Actæona ætate jam affecta timidiorem factum, peculio omni in canibus alendis abſumpto, extrema egeſtate preſſum elanguiſſe.

6 Actæon, Autonoes filius.

7 Mutatæ; lacrymas tamen nonnulli cervis tribuunt.

8 Canum aliis nomina Græca indidit noſter, a forma; aliis a natura, aut colore; aliis a ſexu & genere; laudat etiam a patria; peccavit tamen aliquantulum contra præcepta θηρατικά. Neque enim longis nominibus appellandi ſunt, inquit Columella cap. 12. lib. 8. de re ruſtica, quo celerius quiſque vocatus audiat. quod a Xenophonte habuit lib. de venatione. τὰ δ' ὀνόματ' αὐταῖς τίθεσθαι βραχέα, ἵνα εὐανάκλητα ᾖ &c.

[1] *Gnoſſius Ichnobates, Spartana gente Melampus:*
Inde ruunt alii rapida velocius aura,
Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus, Arcades omnes;
Nebrophonoſque valens, & trux cum Lalape Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylauſque ferox nuper percuſſus ab apro,
Deque lupo concepta Nape, pecudeſque ſecuta
Pœmenis, & natis comitata Harpya duobus,
Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Lagon,
Et Dromas, & Canache, Sticteque, & Tigris, & Alce,
Et niveis Leucon, & villis Asbulus atris,
Prævalidusque Lacon, & curſu fortis Aello,
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lyciſca;
Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirſutaq; corpore Lachne;
Et patre Dictæo, ſed matre Laconide nati
Labros, & Aglaodos, & acutæ vocis Hylactor;
Quoſque referre mora eſt. Ea turba cupidine prædæ
Per rupes, ſcopuloſque, aditusque carentia ſaxa,
Quaque eſt difficilis, quaq; eſt via nulla, ſequuntur.
Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe ſecutus.
Heu! famulos fugit ille ſuos: clamare libebat:
Actæon ego ſum, dominum cognoſcite veſtrum:
Verba animo deſunt: reſonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit;
Proxima Theridamas, Oreſitrophus hæſit in armo.
Tardius exierant, ſed per compendia montis
Præcipitata via eſt, dominum retinentibus illis
Cætera turba coit, confertque in corpore dentes.
Jam loca vulneribus deſunt. Gemit ille, ſonumque
Etſi non hominis, quem non tamen edere poſſit
Cervus, habet; mæſtiſq; replet juga nota querelis;
Et genibus pronis ſupplex, ſimiliſque roganti
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At comites rapidum ſolitis hortatibus agmen
Ignari inſtigant, oculiſque Actæona quærunt,
Et velut abſentem certatim Actæona clamant:

1 Cretenſis, ſed de laudatis generibus & patria canum videantur κυνηγετικοὶ & θηρατικοί.

Ad nomen caput ille refert: & abeſſe queruntur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem, ſed adeſt; velletque videre,
Non etiam ſentire, canum feræ facta ſuorum.
* *Undique circumſtant, merſiſque in corpore roſtris*
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cervi.
Nec, niſi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.

* Actæonem a veris canibus laceratum apud Corinrhios, huiuſque fuiſſe facinoris authores Bacchides, refert Max. Tyrius.

* Steſichorus prodir eum a Diana pelle cervina circumdatum, incitatoſque ab ea in herilem necem canes, ne Actæon Semelem in uxorem duceret. vide Pauſan. in Bœot. Pier. Hierogl. 7. l. quod & ſuo tempore multis venatoribus Corſis accidiſſe, ut a canibus ſuis furore quodam actis dilaniarentur, refert Jul. Scaliger comment. in Ariſtotelem l. 1. de plantis, rabie ſc. in canibus per dies Caniculares graſſante. Natal. Com. 7. l. 24.

* Sunt qui Actæonem, neglecta rei domeſticæ cura propter venationis ſtudium, decoxiſſe tradunt, dum nimiam canum vim & numerum alerer.

* Alii ad prodigos referunt, qui promi magis quam condi impuros paraſitos, prædatorios ganeones, & ollares amicos alunt; a quibus exhauſti pereunt a re & ſpe bona. Barpt. Anulus, & Alciatus.

* Alii ad aleatores perditos alluſum volunt, quibus Damnoſi ſemper ſubſiluere Canes: jactus ſc. aleæ infauſti damnoſique.

* Ad principes ſpectare epimythion volunt nonnulli, apud quos gratioſorum purpuratorum gratia valet ad odium & ruinam principum.

* Curioſos alienorum conſiliorum rimatores ſignificari hinc videtur. Arnobius 3. l. Et ſpolietur Apollo germana, quam quondam puris in fontibus abluentem membrorum ſordes corniger ille venator inſpexit, & pœnam curioſitatis invenit. Cerre curioſus ille uxoris ſuæ, per amicum pudicitiæ explorator in ficta Hiſpani Doxippotę hiſtoria, meritas dedit veri Actæonis pęnas.

† Fabulam hanc denique ad ſecrera Principum accommodat Cl. Fr. Baconus cap. 10. de Sapientia veterum. Qui, inquit, Principibus non admiſſi, & pręter eorum voluntatem ſecretorum conſcii ſunt, odium certiſſimum apud eos conſequuntur. Itaque gnari ſe peti, & occaſiones caprari, viram degunt cervorum more, timidam & ſuſpicionibus plenam. Quin & illud accidit, ut a ſervis & domeſticis, in grariam principum accuſentur & everrantur. Ubi enim principis oſtenſio manifeſta eſt, quot ſervi, tot fere proditores eſſe ſolent. Infeliciter ſane ceſſir poetæ noſtro, quod aliquid vidit, quod noxia lumina fecit, &c. Triſt. 2. lib.

Bac.

Bacchus femori Jovis inſutus.

FAB. III.

Rumor in ambiguo eſt: aliis violentior æquo
Viſa dea eſt; alii laudant, dignamque ſevera
Virginitate vocant: pars invenit utraq; 1 *cauſas.*
Sola Jovis conjux non tam culpetne, probetne,
Eloquitur, quam clade domus ab Agenore ducta
Gaudet: & a 2 *Tyria collectum pellice transfert*
In 3 *generis ſocios odium. Subit ecce priori*
Cauſa recens: gravidamq; dolet de ſemine magni
Eſſe Jovis Semelen. tum linguam ad 4 *jurgia ſolvit:*
Profeci quid enim toties per jurgia? dixit:
Ipſa petenda mihi eſt, ipſam, 5 *ſi maxima Juno*
Rite vocor, perdam: ſi me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet; ſi ſum regina, Joviſque
Et ſoror, & conjux; 6 *certe ſoror. At puto furto eſt*
Contenta; & thalami brevis eſt injuria noſtri.
7 *Concipit; id deerat: manifeſtaque crimina pleno*
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit 8 *uni,*
De Jove vult fieri. tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam faxo: 9 *nec ſim Saturnia, ſi non*
Ab Jove merſa ſuo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his ſolio, fulvaque recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam ſimulavit anum, poſuitq; ad tempora canos,
Sulcavitque cutem rugis, & curva trementi
Membra tulit greſſu; vocem quoque fecit anilem,

1 Rationes ſuæ cauſæ, & argumenta.
2 Europa, Phœniſſa.
3 Cognatos.
4 Minas, convitia, vel indignationes, quibus ſecum ſtomachatur injurias.
5 Adjurandi.
6 Soror Tonantis, hoc enim ſolum mihi nomen relictum eſt. Sen. Herc. fur. 1.
7 Eadem Juno 2. lib. 472. v. Scilicet hoc etiam reſtabat, adultera, dixit, ut fecunda fores, &c.
8 Quia tamen multis contigit, ut matres de Jove fierent, quibuſdam videtur legendum *uno*, ut de Marte intelligatur, quem ſolum peperit Jovi. Addit tamen Heſiodus Vulcanum, Ilithyan, Heben.
9 A patre degener ſim, niſi plumbeas iras geram. vide quæ ad 12. l. Æn. ſub fine: Es Germana Jovis, Saturnique altera proles.

Ipſa

Ipſaque erat Beroe Semeles [1] *Epidauria nutrix.*
Ergo ubi captato ſermone, diuque loquendo
Ad nomen venere Jovis, ſuſpirat; &, opto
Jupiter ut ſit, ait; metuo tamen omnia: multi
Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen eſſe Jovem ſatis eſt: det pignus amoris,
[2] *Si modo verus is eſt; quantuſque, & qualis ab alta*
Junone excipitur, tantus, taliſque rogato
Det tibi complexus; ſuaque ante [3] *inſignia ſumat.*
Talibus ignaram Juno Cadmeida dictis
Formarat. rogat illa Jovem ſine nomine munus:
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiere repulſam.
Quoq; magis credas, [4] *Stygii quoq; conſcia ſunto*
Numina torrentis. [5] *timor & Deus ille Deorum eſt.*
Læta malo, nimiumq; potens, perituraque amantis
Obſequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te ſolet amplecti, Veneris cum fœdus initis,
Da mihi te talem. Voluit Deus ora loquentis
Opprimere: exierat jam vox properata ſub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optaſſe, neque ille
Non juraſſe poteſt. Ergo mœſtiſſimus altum
Æthera conſcendit; vultumque ſequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immiſtaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne [6] *Typhoea,*
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo eſt.
[7] *Eſt aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopum*
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ;

1 Ex Epidauro Peloponneſi urbe. Alteram cognominem habet Dalmatia.

2 Εἰ δὲ κὴ ὡς ἐνέπεις; σέο νύμφιός ἐστι Κρονίων. Ἐλθέτω εἰς σέο λέκτρα σὺν ἱμερόεντι κεραυνῷ, &c. Nonn. Dionyſ. 8.

3 Fulmen.

4 Vide quæ ad v. 46. l. 2.

5 Pejerantibus enim interdicuntur nectar, & ambroſia per novennium, vel quia Jovi auxilium in bello contra Titanas tulerunt filiæ illius, Vis, Robur, Victoria; vel quia ipſa Deorum conjurationem Jovi detexit.

6 Vaſtæ magnitudinis Gigantem, belli quod Jovi Titanes intulerunt authorem. vide l. 5. v. 321. Adi Cl. Fr. Baconi Sapientiam veterum de Typhone, ſeu rebelli.

7 De fulminum generibus vid. Plin. 2. l. 51. c.

Tela

Tela ſecunda vocant ſuperi. capit illa, domumq;
Intrat Agenoream. corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, 1 *doniſque jugalibus arſit.*
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, 2 *patrioque tener (ſi credere dignum eſt)*
3 *Inſuitur femori, maternaque tempora complet.*
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ 4 *Nyſeides antris*
Occuluere ſuis, lactiſque alimenta dedere.

1 Sibi dotis nomine a Jove, invito tamen, inſultis.

2 Βρέφος ἡμιτέλεστον, & Βρέφος ἠλιτόμηνον ἀδηλήτυ τυκετοῖο vocat Bacchum Nonn. lib. 8.

3 Εὖγε ὁ γενναῖος, ὡς ὅλος ἡμῖν κυοφορεῖ, καὶ πανταχόθι τοῦ σώματος, ait Neptunus apud Lucianum. ſed quid ſibi vult ἐπιμύθιον? An quia, ut vulgo exponunt, Semele eſt terra (namque eadem cum Maja, Bona Dea, Fauna, Ope eſt Macrobio; Satur. 1. lib. cap. 12.) Bacchus vitis, utrique a Jovis ideſt aeris moderato calore fœtus? An vero quod fructus terræ & vitis femore, & pedibus calcantium perficitur? An utique jocari licet, & (ridentem dicere verum Quid vetat?) dicere; Bacchum, ideſt fœtum Semeles, ideſt Vitis per ſex menſes creſcere in utero matris, per tres alios menſes cruditatem ſuam decoquere in amphoris conditum: expleto denique materno tempore, hoc eſt novem menſibus, ſalubre fieri, potuique aptum? diſpiciat lector. An forte laboramus in mera fabula, cui nec mica, nec gutta medullæ ſanæ? quia Curtius l. 8. refert, Nyſan ſitam eſſe ſub radicibus montis, quem *Meron* incolæ appellant: Inde Græcos mentiendi traxiſſe licentiam, Jovis femore Liberum patrem eſſe celatum. μηρος enim ſonat femur.

4 Infantem, inquit Diodorus l. 5. Jupiter Mercurio dedit ad antrum Nyſæ, quod inter Phœniciam, Nilumque eſt, deferendum: a nymphiſque omni ſtudio curaq; educandum, unde ab Jove Nyſaque Dionyſium dixerunt. quod Homerus in hymnis teſtatur. Innuit fabula, quod Plato monet, flagrantem & temulentum Deum ſobriis nymphis reſtinguendum eſſe, i. e. merum temperandum, & aqua diluendum. quod eleganti carmine expreſſit Meleager, Anthologiæ l. 1. c. 19. Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς, &c.

Tireſias in Augurem.

F A B. IV.

Dumque ea per terras fatali lege geruntur,
Tutaque 1 *bis geniti ſunt incunabula Bacchi.*

1 Ex utero matris aborſæ, deinde ex Jovis femore, unde διμήτωρ, & διθύραμβος dictus modo ad v. 311.

For-

Forte Jovem memorant diffuſum nectare curas
Sepoſuiſſe graves, 1 vacuaque agitaſſe remiſſos
Cum Junone jocos; & , Major veſtra profecto eſt,
Quam quæ contingit maribus, dixiſſe, voluptas.
Illa negat. Placuit, quæ ſit ſen entia 2 docti
Quærere 3 Tireſiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coeuntia ſylva
Corpora ſerpentum baculi violaverat ictu;
Deque viro factus (mirabile) fęmina, ſeptem
Egerat autumnos: octavo rurſus eoſdem
Vidit, & , Eſt veſtrę ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris ſortem in contraria mutet,
Nunc quoque vos feriam. Percuſſis anguibus iiſdem,
Forma prior rediit: 4 genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur ſumptus de lite jocoſa,
Dicta Jovis 5 firmat. 6 Gravius Saturnia juſto,
Nec pro materia fertur doluiſſe: ſuique
Judicis æterna damnavit lumina nocte.
At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam
Facta dei feciſſe deo) pro lumine adempto
7 Scire futura dedit, pęnamque levavit honore.

1 Ab ira, rixa, zelotypia; jamque ocioſa utpote Jovi conciliata.

2 Quem Ἀνδρῶν γυναικῶν τ' εἰδότα ξυνουσίας vocat Lycophron.

3 Tireſiam mythologi annum interpretantur, propter alternas anni vices, modo marem, modo fœminam; vere, quo generantur omnia, marem; æſtate, qua pariunt, fęminam. redire autem ad generationem autumno. Lucianus in Aſtrologia ait, Græcos fabulatos, Tireſiam ancipitis fuiſſe ſexus, ὅτι τῶν πλανωμένων ἀστέρων τοὺς μὲν θήλεας, τοὺς δ' ἄρρενας διέκρινε.

4 Nativa, quam natus ſortitus eſt. i. maſcula.

5 Pronunciavit ſc. tres fuiſſe amoris uncias in viro, novem in fęmina, diuturniorem ſcil. voluptatem in fœmina, quia frigidiore; ardentiorem in viro, quia calidiore. Cœl. Rhodig. 14. lib. 14. c. Apollodorus autem lib. 3. pronunciaſſe eum ait, de novem ac decem voluptatis partibus mares novem, mulieres ſentire decem. ubi & aliam refert ejuſdem ſententiam.

6 Sic Heſiodus, Tzetzes, Liberalis, alii tum poetæ, tum interpretes. Callimachus vero in lavacro Palladis, & Nonnius Dionyſ. 5. Tireſiam oculis privatum fuiſſe eadem de cauſa, qua Actæona tradunt: a Pallade ſcil. quam nudam viderat, viſus incuſtoditi pœnam dediſſe. & Propert. lib. 4. 9. Magnam Tireſias aſpexit Pallada vates, Fortia dum, poſita Gorgone, membra lavat.

7 Vaticinii munere donavit & longævitate.

Echo in vocem, & Narciſſus in florem.

FAB. V. & VI.

Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti.
1 *Prima fide, vociſque ratæ tentamina ſumpſit*
Cærula 2 *Liriope: quam quondam flumine curvo*
Implicuit, clauſæque ſuis 3 *Cephiſus in undis*
Vim tulit. Enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem Nymphe, jam tunc qui poſſet amari,
4 *Narciſſumque vocat: de quo conſultus, an eſſet*
Tempora matura viſurus longa ſenectæ,
Fatidicus vates, Si ſe non noverit, inquit.
Vana diu viſa eſt vox auguris: exitus illam,
Reſque probat, lethique genus, novitaſque furoris.
5 *Nam quater ad quinos unum Cephiſius annos*
Addiderat, poteratque puer, juveniſque videri.
Multi illum juvenes, multæ 6 *petiere puellæ:*
Sed fuit in tenera tam dura ſuperbia forma;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigere puellæ.
Aſpicit hunc trepidos agitantem in retia cervos
7 *Vocalis Nymphe, quæ nec reticere loquenti,*

1 Ex fide Mss. meorum, quorum uterque habet *Prima fide, vociſque*; alter ſubſcriptum præfert, id. *fidei*. Nec minus ex authoritate Cioſani, quam Levini Torrentii, ad 7. od. 3. l. Horatii, *Conſtantis juvenem fidei*, qui ibidem citat ex 6. Metamorph. Utque fide pignus dextras, ex 7. lib. 733. v. *Tentamenta fide*, inclino potius in hanc lectionem quam vulg. *fidem*. vide A. Gell. 9. l. 10. c.

2 Congruum ſane Narciſſi matri nomen, ἀπὸ τοῦ λειρίου, a lilio.

3 Fl. Bœotiæ, unde & Narciſſus dictus Cephiſius.

4 Ἀπὸ τοῦ ναρκᾶν, quod marceſcat cito, ſi florem reſpicias: ſi Puerum, quod ſuo deſiderio marcidus torpuerit.

5 Herc. Cioſanus e Codd. Urſini Vatican. vetuſtioris ſui, Aldini, & uno Cœleſtino, legendum contendit, Namque ter ad quinos: quam lect. confirmare videntur v. 454. Quid me puer unice fallis? & v. 470. primoque extinguor in ævo, cum prima pars ævi ad ætatis annum 14. plus minus extendatur. nihil muto.

6 Præfert idem Cioſan. *cupiere puellæ*, tum lib. autoritate, tum exemplo Catulli, quem magiſtrum cum multis in locis agnoſcit noſter, tum hic plane. Catullus in carmine nuptiali 63. Multi illum pueri, multæ optavere puellæ. Idem cum tenui captus defloruit ungui, Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ.

7 Ἀθυρόστομος vocatur Sophocli in Philoctete, loquax, garrula.

Nec

Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat; & tamen uſum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat,
Reddere de multis ut [1] *verba noviſſima poſſet.*
Fecerat hoc Juno, quia cum deprendere poſſet
Sub Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes;
Illa deam longo [2] *prudens ſermone tenebat,*
Dum fugerent Nymphæ. Poſtquam hæc Saturnia ſenſit,
Hujus, ait, linguæ, qua ſum deluſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vociſque breviſſimus uſus:
Reque minas firmat. Tamen hæc [3] *in fine loquendi*
Ingeminat voces, auditaque verba reportat.
[4] *Ergo ubi Narciſſum per* [4] *devia rura vagantem*
Vidit, & incaluit, ſequitur veſtigia furtim:
Quoque magis ſequitur, flamma propiore caleſcit:
Non aliter, quam cum ſummis circumlita tedis
Admotas rapiunt vivacia ſulphura flammas.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat,
Nec ſinit incipiat: ſed, quod ſinit, illa parata eſt
Expectare ſonos, ad quos ſua verba remittat.
Forte puer [5] *comitum ſeductus ab agmine fido*

1 Ἀποφὴ φωνῆς τῆς κεχτης ληγούσης, repercuſſæ vocis aut ſoni repræſentatio, Evodus 4. lib. Antholog. Ἠχὼ μιμολόγον, φωνῆς ζύγχ, ῥήμχτος ἐρῶ.

2 Dedita opera, ut Deam moraretur, adeoque falleret.

3 Modo ad v. 361. quibus adde Epigramm. 11. Auſonii, Aeris & linguæ ſum filia, &c. Extremos pereunte modos a fine reducens, Ludificata ſequor verba aliena meis.

4 Qui ſe effuſe amant, atque immodicam de ſe conceperunt opinionem, non multum in publico, aut in rebus civilibus verſantur: hic enim neglectus multi & vilipendia occurrent, quæ ſe ſibi oſtendant animos ipſorum dejectura. Itaque vitam plerunque degunt ſolitariam, privatam, & umbratilem vilium hominum comitatu cincti, qui illos colere atque admirari ſibi in animum inducant, ac velut Echo in omnibus dictis factiſque aſſententur iis, & verborum præſtent obſequia. Cl. Baconus, in Narciſſo ſuo.

5 Eleganter Poeta prius amovet a juvene fidorum comitum agmen, quam admittat reſonas Echus voces, & falſas aſſentatorum acclamationes. Qui & ipſi quo tutius fallant perdantque, abducunt juvenes a parentibus, ab amicis, a monitorum miniſterio, a conſiliis ſanis & virtutibus ipſis.

Dis

Dixerat, Hic quis adeſt? Et, [1] adeſt, reſponderat Echo.
Hic ſtupet, utque aciem partes dimiſit in omnes,
Voce, [1] Veni, magna clamat: Vocat illa vocantem.
Reſpicit, & rurſus nullo veniente, Quid, inquit,
Me fugis? Et totidem, quot dixit verba, recepit.
Perſtat, & alterna deceptus imagine vocis,
Huc coeamus, ait: Nullique libentius unquam
Reſponſura ſono, [1] Coeamus, rettulit Echo:
Et verbis favet ipſa ſuis, egreſſaque ſylva
Ibat, ut injiceret ſperato brachia collo:
Ille fugit, fugienſque manus complexibus aufert:
Ante, ait, emoriar, quam ſit tibi copia noſtri:
Rettulit illa nihil, niſi, [1] Sit tibi copia noſtri.
Spreta latet ſylvis, pudibundaque frondibus ora
Protegit, & ſolis ex illa vivit in [2] antris.
Sed tamen hæret amor; creſcitque dolore repulſæ,
Et tenuant vigiles [3] corpus miſerabile curæ;
Adducitque cutem macies, & in aera ſuccus
Corporis omnis abit; vox tantum, atque oſſa ſuperſunt:
Vox manet: oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.
Inde latet ſylvis, nulloque in monte videtur;
Omnibus auditur: [4] ſonus eſt, qui vivit in illa.
Sic hanc, ſic alias [5] undis, aut montibus ortas
Luſerat hic Nymphas; ſic cœtus ante viriles.
Inde manus aliquis deſpectus ad æthera tollens,
Sic amet ipſe licet, ſic non potiatur amato.
Dixerat: Aſſenſit precibus [6] Rhamnuſia juſtis.

1 Mirum poetę artificium! ut ipſæ voces fabulæ quaſi aliud narrantis reperant ollarium amicorum & paraſitorum verba; Adeſt, Veni, Coeamus, Sit tibi copia noſtri.

2 Ad ſpeluncas enim, ſaxa, rupes ſolidas & concavas, voces per aeris partes clarius repercuſſæ reſiliunt.

3 Vocis Metamorphoſin fecerat Junonis ira; corporis, Narciſſi repulſa.

4 Qui Græcis ἦχος.

5 Najadas, & Oreadas.

6 Nemeſis Dea, quæ rerum cum proſperarum nimis, tum adverſarum vices rependit, ſcelestorum ſuperbiam & inſolentiam ulciſcitur, innocentiam moderatorum aſſerit. cujus effigiem Rhamnunte Atticæ pagò cultam deſcribit Pauſanias in Atticis. Marcellinus ſub exitu 14. lib. Strabo 9. lib. alii. Erat coronata & alata; dextra geſtabat haſtam fraxineam, ſiniſtra phialam, in qua incluſi erant Æthiopes, cervo inſidebat. epimythium dabunt Am. Marcell. dicto lib. 14. Petr. Crinitus 19 l. de honeſt. diſcipl. 6. cap. Eraſmus in adagio, Adraſtia Nemeſi. Poſt omnes egregie Cl. Baconus, in Nemeſi ſeu vicibus rerum.

Fons

Fons erat illimis nitidis 1 *argenteus undis,*
Quem neque paſtores, neque paſta monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus; quem nulla volucris,
Nec fera turbarat, nec lapſus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat,
Sylvaque ſole locum paſſura tepeſcere nullo.
Hic 2 *puer & ſtudio venandi laſſus, & æſtu,*
Procubuit, 3 *faciemque loci, fontemque ſecutus:*
Dumque ſitim ſedare cupit, ſitis altera crevit.
Dumque bibit, viſa correptus imagine formæ,
4 *Spem ſine corpore amat: corpus putat eſſe quod umbra eſt,*
Adſtupet ipſe ſibi, vultuque immotus eodem
Hæret, ut e Pario formatum marmore ſignum.
Spectat humi poſitus 5 *geminum ceu lumina ſidus;*
6 *Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,*
Impubeſque genas, & eburnea colla, decuſque
Oris, & in niveo miſtum candore ruborem:
Cunctaque miratur, quibus eſt mirabilis ipſe.
Se cupit imprudens; &, qui probat, ipſe probatur:
Dumque petit, petitur: pariterque accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti!
In mediis quoties viſum captantia collum
Brachia merſit aquis, nec ſe deprendit in illis!
Quid videat, neſcit; ſed, quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
7 *Credule, quid fruſtra ſimulacra fugacia captas?*
Quod petis, eſt nuſquam, quod amas, 8 *avertere, perdes.*

1 Qua mollis unda argenteo errabat pede. Druræus in Aluredo.
2 Vide Narciſſi icona apud Philoſtratum l. 1. Iconum, & ſtatuam Narciſſ. in Calliſtrati ſtatuis.
3 Amœnitatem & umbram, qua capiebatur æſtuans: fontem, quem adpetebat ſitiens.
4 Speciem & imaginem corporis, cujus potiundæ ſpe lactabatur.
5 Oculos ſuos inſtar gemini ſideris lucentes.
6 Hercul. Ciofanus ex codd. Mss. contendit legendum: Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines, cujus lectionis veſtigia præter citatos ab illo, & mei Mss. habent: Et digitos Baccho dignos & Apolline crines: quam lect. ex ipſo Ovidio videtur non levi tibicine ſtatuminare.
7 Apoſtrophe pathetica ad Narciſſum.
8 Tu modo te averte, nulla erit umbra, nihil quod ames.

Iſta

Iſta 1 repercuſſæ, quam cernis, imaginis umbra eſt:
Nil habet iſta ſui, tecum venitque, manetque,
Tecum diſcedet, ſi tu diſcedere poſſis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abſtrahere inde poteſt: ſed opaca fuſus in herba
Spectat inexpleto mendacem lumine formam,
Perque 2 oculos perit ipſe ſuos: paulumq; levatus,
Ad circumſtantes tendens ſua brachia ſylvas,
Ecquis, Io ſylvæ, crudelius, inquit, amavit?
3 (Scitis enim, & multis latebra opportuna fuiſtis)
Ecquem, cum 4 veſtræ tot agantur ſæcula vitæ,
Qui ſic tabuerit, longo meminiſtis in ævo?
Et placet, & video; ſed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio: tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam, nec nos mare ſeparat ingens,
Nec via, nec montes, nec clauſis mœnia portis:
Exigua prohibemur aqua. Cupit ipſe teneri:
Nam quoties liquidis porreximus oſcula lymphis,
Hic toties ad me reſupino nititur ore.
Poſſe putes tangi, minimum eſt, quod amantibus obſtat.
Quiſquis es, huc exi: quid me puer unice fallis?
Quove petitus abis? 5 Certe nec forma, nec ætas
Eſt mea, quam fugias: & amarunt me quoque 6 Nymphæ.
7 Spem mihi neſcio quam vultu promittis amico,
Cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:

1 Ab aqua, tamquam a ſpeculo.

2 Per quos, veluti per feneſtras admittuntur ſpecies & imagines lethales. Vide v. 373. l. 14.

3 Sic Homerus Iliad. β. (Ὑμῆς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε, ἴστε τε πάντα, &c.)

4 Corvum multiplicat novies Phœnix reparabilis ales. Quem vos perpetuo decies prævertitis ævo Nymphæ Hamadryades, quarum longiſſima vita eſt.

5 Scripſit Evanthes in fabuloſis, ſororem Narciſſo gemellam fuiſſe cum oris forma, tum coma & omni corporis parte ſimilem, quam unice amavit. Hac mortua ille deſiderii impatiens dicitur ad fontem venire ſolitus, ut ejus imaginem ibi intueretur. Verum ubi id ſolatium leve videretur, dolore denique periit, vel, ut aliis placet, ſe in fontem dejecit. Sed hæc ad Narciſſi gratiam ficta eſſe ait Pauſanias in Bœot.

6 Echo, Najades, Oreades. ſupra v. 402.

7 Quas ſibi delicias faciunt blanditiaſque maleſani φίλαυτοι, undecunque ſibi ſpem & gratiam captantes, undique placentiam.

Cum

Cum riſi, arrides: lacrymas quoque ſæpe notavi,
Me lacrymante, tuas, nutu quoq; ſigna remittis;
Et quantum motu formoſi ſuſpicor oris,
Verba refers aures non pervenientia noſtras.
1 *Ille ego ſum: ſenſi; nec me mea fallit imago.*
Uror amore mei: flammas moveoque, feroque.
Quid faciam? Roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio, mecum eſt: 2 *Inopem me copia fecit.*
O utinam a noſtro ſecedere corpore poſſem!
Votum in amante novum eſt: vellem quod amamus abeſſet.
Jamque dolor vires adimit; nec tempora vitæ
Longa meæ ſuperant, primoque extinguor in ævo:
Nec mihi mors gravis eſt poſituro morte dolores.
Hic, qui diligitur, vellem diuturnior eſſet:
Nunc duo concordes anima moriemur in una.
Dixit, & ad faciem rediit male ſanus eandem,
Et lacrymis turbavit aquas, obſcuraque 3 *moto*
Reddita forma lacu eſt: quam cum vidiſſet abire,
Quo refugis? Remane: nec me, crudelis, amantem
Deſere, clamavit; 4 *liceat quod tangere non eſt,*
Aſpicere, & miſero præbere alimenta furori.
Dumque dolet, 5 *ſummo veſtem diduxit ab ore;*
Nudaque marmoreis percuſſit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percuſſa ruborem:
Non aliter, quam poma ſolent, quæ candida parte,
Parte rubent; aut ut variis ſolet uva racemis
Ducere purpureum nondum matura colorem.
Quæ ſimul aſpexit 6 *liquefacta rurſus in unda,*
Non tulit ulterius. Sed, ut intabeſcere flavæ

1 Agnoſcit tandem errorem ſuum ac vanitatem; nec tamen animum mutat. Sic amator ille apud comicum; Et illam ſceleſtam, & me miſerum eſſe ſentio; Et tædet, & amore ardeo; & prudens, ſciens, Vivus, videnſque pereo; nec quid agam ſcio. Ter. Eunuch. 1. ſc. 1. act.

2 Non hoc de Narciſſis ſolis pronunciatum puta. quadrabit idem in Eucliones, Gryllos, Verres, alios, quos pecuniæ, vini, libidinis copia fecit inopes. Auſonius de Narciſſo; Si cuperes alium, poſſes Narciſſe potiri: Nunc tibi amoris adeſt copia, fructus abeſt, epig. 95. Itidem 96.

3 Lacrymis planam fontis faciem criſpantibus obliterari.

4 Quod tangere non licet, aſpicere liceat.

5 A ſummo pectore, vel collo, unde veſtis incipit, vult Ciofanus. Aliis placet ſumma veſtem diduxit ab ora. Vide l. 5. v. 398.

6 Liquida rurſus facta & limpida.

Igne levi ceræ, matutinaque pruina
Sole tepente ſolent; ſic attenuatus amore
Liquitur, & tecto paulatim carpitur igni.
1 *Et neque jam color eſt miſto candore rubori,*
Nec vigor, & vires, & quæ modo viſa placebant:
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
2 *Quæ tamen ut vidit, quamvis irata, memorque,*
Indoluit; quotieſque puer miſerabilis, Eheu!
Dixerat; hæc reſonis iterabat vocibus, Eheu!
Cumque ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu 3 *fruſtra dilecte puer! Totidemque remiſit*
Verba locus; dictoque vale, vale inquit & Echo.
Ille caput viridi feſſum ſubmiſit in herba:
Lumina mors clauſit domini mirantia formam.
4 *Tum quoque ſe, poſtquam eſt inferna ſede receptus,*
In Stygia ſpectabat aqua. planxere ſorores
Najades, & ſectes fratri impoſuere capillos.
Planxerunt Dryades: plangentibus aſſonat Echo.
Jamque rogum, quaſſaſque faces, feretrumque parabant:
Nuſquam corpus erat: Croceum pro corpore 5 *florem*
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

1 Ad φιλαύτων, νεοσόφων, & δοκησόφων ingenia exprimenda eleganter ſumitur flos vernus, idemque φίλομβρος pluviæ ſititor, cum ejuſmodi ingenia ſpem ſui ſub initia prodigam præbeant, quam tamen mox fallunt & frugis bonæ expectationem deſtituunt.

2 Commoritur, Narciſſe, tibi reſonabilis Echo, Vocis ad extremos exanimata modos. Et pereuntis adhuc gemitum reſecuta querelis Ultima nunc etiam verba loquentis amat. Auſonius 97. Epigram.

3 Vano certe amore dilecte & perverſo. ſiquidem ſtulta res eſt & iniqua, adoleſcentem in terreni corporis fluxu umbram uſque inſpectare propriam, ideſt corpoream vitam, quæ animæ veræ idolum eſt poſtremum, quam cum arctius quam par eſt, amplexatur, vitam veram, ideſt animalem, per inſcitiam amittit.

4 Quaſcunque curas aut ſtudia quis in animam contraxerit in hac vita, vel a natura, vel affectibus, aut vitæ ratione, ea manent etiam cum corpus exuerit. Plato in Gorgia. Curæ non ipſa in morte relinquunt. Virg. 6. Æn. quæ gratia currum, Armorumque fuit vivis: quæ cura nitentes paſcere equos; eadem ſequitur tellure repoſtos.

5 Flos hic Diis inferis ſacer ſingitur, ut qui floreat tantum & tranſeat, neque ullum ex ſe fructum edat, ita & ingenia præcocia haud facile perveniunt ad frugem.

Pen-

Pentheus.

FAB. VII.

Cognita res vati meritam per Alcheidas urbes
Contulerat famam : nomenque erat auguris ingens.
Spernit 1 *Echionides tamen hunc ex omnibus unus*
Contemptor ſuperum 1 *Pentheus, præſagaque ridet*
Verba ſenis ; 2 *tenebras, &* 2 *cladem lucis adempta*
Objicit. Ille movens albentia tempora canis,
Quam felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres, ne 3 *Bacchica ſacra videres !*
Namque dies aderit, (quam non procul auguror eſſe)
Qua novus huc veniet proles 4 *Semeleia Liber :*
Quem niſi templorum fueris dignatus honore,
Mille lacer ſpargere locis, & ſanguine ſylvas
Fœdabis, 5 *matremque tuam, matriſque ſorores :*
Et veniet : neque enim dignabere numen honore :
Meque ſub 6 *his tenebris nimium vidiſſe quereris.*
Talia dicentem 7 *perturbat Echione natus.*
Dicta fides ſequitur : reſponſaque vatis 8 *aguntur :*
9 *Liber adeſt, feſtiſque fremunt ululatibus agri :*

1 Echionis & Agaves filius. ipſe reſp. Baccho apud Euripidem in Bacchis Πενθεὺς Ἀγαύης παῖς, πατρὸς δ' Ἐχίονος. cui Bacchus : Ἔνδυστυχῆσαι τοὔνομ' ἐπιτήδειος εἶ. Necnon Luciano in concilio Deorum κακοδαιμονέστατος. nempe ἀπὸ τοῦ πένθους.

2 Cœcitatem.

3 De his infra ad v. 528.

4 Diodorus lib. 4. tres numerat Bacchos. 1. Indum, Inventorem vitis ferendę. 2. Jovis & Proſerpinæ filium, agriculturæ inventorem. 3. Jovis ex Semele filium, cui inventa & victorias priorum tribuunt Græci. Jul. Firmicus de errore profanæ relig. Duos fuiſſe Bacchos tradit, Cretenſem, & Thebanum, apud quem plura legere eſt de utroque non vulgo nota. Cicero lib. 3. de Nat. Duorum enumerat quinque. De nullo vero horum mentio a poetis fit, niſi de Jovis hoc & Semeles filio.

5 Agaven matrem, materteras Ino, & Autonoen.

6 Vel ſic, cæcum.

7 Interpellat, impedit ne plura loquatur. Alii leg. *proturbat*, ideſt impetu a ſe amovet.

8 Exitum perinde ſortiuntur.

9 De Bacchanalibus, ſacro Græco, ſcelerum omnium ſeminario, videatur Liv. lib. 94. ubi in concione Portius Cato Conſul inter cetera; Primum, inquit, mulierum magna pars eſt, deinde ſimillimi fœminis mares ſtuprati, & conſtupratores fanatici, vigiles, vino, ſtrepitibus, clamoribuſque nocturnis attoniti, &c. In his ſacris

Tur-

Turba ruit, miſtaque viris matreſque, nuruſque,
Et vulgus, procereſque ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor 1 *Anguigenæ proles* 2 *Mavortia veſtras*
3 *Attollit mentes? Pentheus ait;* 4 *Ærane tantum,*
Æra repulſa valent, & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non bellicus enſis,
Non tuba terruerit, non ſtrictis agmina telis,
Fœmineæ voces, & mota inſania vino,
Obſcœnique greges, & inania tympana vincant?
Voſne ſenes mirer? qui longa per æquora vecti
5 *A Tyro, hac profugos poſuiſtis ſede penates,*
Nunc ſinitis ſine Marte capi? Voſne, acrior ætas,
O juvenes, propiorque meæ? quos arma tenere,
Non thyrſos, galeaque tegi, non fronde decebat.
Eſte, precor, memores, qua ſitis ſtirpe creati,
Illiuſque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite ſerpentis. Pro fontibus ille, lacuque
Interiit: At vos pro fama vincite veſtra.
Ille dedit letho fortes: Vos vincite molles,
Et patrium retinete decus. Si fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam tormenta, virique
Mœnia diruerent, ferrumque, igniſque ſonaret!
Eſſemus miſeri ſine crimine, ſorſque querenda,
Non celanda foret, lacrymæque pudore carerent.
At nunc a puero Thebæ capientur inermi:
Quem neq; bella juvant, nec tela, nec uſus equorum;
Sed madidi myrrha crines, molleſque coronæ,
Purpuraque, & pictis intextum veſtibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modo vos abſiſtite) cogam

Bacchantes thyrſos gerentes pampinis hederaque coronatę geſtabant vites, hircos, cophinos, phallos; per ſylvas, montes, nemora furibundæ ſaltabant; diſſono clamore, ululatu, tibiarum cantu, & cymbalorum tinnitu omnia replebant. hic ſtupra promiſcua, cædes infandæ. Sed plura lege apud Patres 55. Arnob. 5. lib. Aug. de Civ. Dei 6. lib. cap. 9. & 18. l. cap. 13. Clem. Alexand. in Protrep. Euſeb. lib. 2. Præpar. Evang. c. 5. Tertull. de ſpectaculis, Firmicum de error. prof. relig.

1 Thebani, progenies eorum qui ex dentibus Anguis orti ſunt. ſupra v. 105. ----

2 ---- Anguis autem ille Marti ſacer cuſtos erat fontis Martii. ad. v. 32.

3 Alii, *Attonuit*.

4 Cymbala.

5 Ne fraus fiat Pediæ legi, Græcorum more conſtet ſibi ultima ſyllaba in *Tyro*, cujus prior brevis eſt. Et tamen alter e Mss. noſtris habet. Hac Tyron, hac profugos poſ. ſede penates. ut Virgil. 1. Æneid. Ilium in Italiam portans, victoſque penates.

Aſſumptumq; 1 patrem, commentaq; ſacra fateri.
2 An ſatis Acriſio eſt animi contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas?
Penthea terrebit cum totis 3 advena Thebis?
Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum: juſſis mora ſegnis abeſto.
4 Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba ſuorum
Corripiunt dictis, fruſtraque inhibere laborant.
Acrior admonitu eſt; irritaturque retenta,
Et creſcit rabies; moderaminaque ipſa nocebant.
Sic ego torrentem, qua nil obſtabat eunti,
Lenius, & modico ſtrepitu decurrere vidi:
At quæcunq; trabes, obſtructaq; ſaxa tenebant,
Spumeus, & fervens, & ab obice ſævior ibat.
Ecce 5 cruentati redeunt; & Bacchus ubi eſſet,
Quærenti domino, 6 Bacchum vidiſſe negarunt.
Hunc, dixere, tamen comitem, famulumq; ſacrorum
Cepimus: & tradunt manibus poſt terga 7 ligatis,
Sacra dei quondam 8 Tyrrhena gente ſecutum.

1 Jovem; quem ementitus eſt patrem. Οὐ δέχομαι βροτὸν ἄνδρα νόθον θεόν. Bacchus apud Non. 44. l. Dionyſ. ἀλλὰ ὃ τύψω ἔγχεϊ χαλκείῳ τετορνημένον εἰς πτύχα μηροῦ, Ὅττι Διὸς μεγάλοιο γονὴν ἐνδύσατο μηρῷ.

2 Acriſius Argivorum rex, occluſis portis, neque Deum hunc, neque ſacra ipſius admiſit.

3 Bacchus, quem non civem agnoſcit Pentheus, nedum Deum.

4 Apud Euripidem in Bacchis, non audit Cadmum, non Tireſiam.

5 Vulnerati a comitibus Bacchi, dum Bacchum & Bacchas prendere tentarent.

6 Famuli tamen in Bacchis Euripid. Πενθεῦ, πάρεσμεν, τὴν δ' ἄγραν ἠγρευκότες Ἐφ' ἣν ἔπεμψας, &c. ipſum adducentes Bacchum, quem noſter Acœtæ ſub imagine inducit latentem.

7 Penthei fab. alii referunt ad ultionem divinam pœnas ab Atheis & Divinorum contemptoribus exigentem. Alii ad ignarum Po'itiæ principem, cui haud tutum eſt conari uno ictu frangere populi concitati impetus, quos mora melius labeſacit, quam vis repente tollit, Clar. Baconus ad curioſitatem detorquet, quem adi.

8 Qui hic eſt Tyrrhena de gente, quomodo verſu 583. illi patria Mæonia eſt? Tyrrheni, iidem Thuſci, & Hetruſci, a Lydis & Mæoniis oriundi, qui ſub Tyrrheno Lydi fratre duce eam Italię partem appulſi occuparunt, quę Hetruria appellatur ad mare Tyrrhenum, Thuſcum, ſeu inferum. Ubi Lydia quondam Gens bello pręclara jugis inſedit Hetruſcis. Virg. 8. Æn. Adi Dionyſ. Halicarnaſſ. 1. l.

Nau-

Nautæ in Delphinos converſi, & Pentheus a Bacchis diſcerptus.

FAB. VIII. IX.

ASpicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
Fecerat, & quanquam pœna vix tempora differt,
O periture, tuaque aliis documenta dature
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenq; parentum,
Et patriam, moriſque novi cur ſacra frequentes.
Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes:
Patria Mæonia eſt, humili de plebe parentes.
Non mihi, quæ duri colerent pater arva juvenci;
Lanigeroſq; greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipſe fuit: 1 *linoque ſolebat & hamis*
Decipere, & calamo ſalientes ducere piſces.
Ars illi ſua cenſus erat: *cum traderet artem;*
Accipe quas habeo, ſtudii ſucceſſor, & hæres,
Dixit, opes: morienſque mihi nihil ille reliquit
Præter 2 *aquas; unum hoc poſſum appellare paternum.*
Mox ego, ne ſcopulis hærerem ſemper in iiſdem,
Addidici 3 *regimen dextra moderante carinæ*
Flectere, & 4 *Oleniæ ſidus pluviale capellæ,*
5 *Taygetemque,* 6 *Hyadaſque oculis.* 7 *Arcton-*
que notavi,
Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Forte petens 8 *Delon,* 9 *Chiæ telluris ad oras,*
Applicor, & dextris adducor litora remis:
Doque leves 10 *ſaltus, udaque immittor arenæ:*
Nox ubi conſumpta eſt, aurora rubeſcere primo

1 Reti, inquiunt, ex lino. Quid ſi ipſam ſignet lineam vel ſetam? Namque Glaucus de ſe lib. 13. v. 923. Nam modo ducebam ducentia retia piſces: Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
2 In quibus exercerem artem piſcatoriam.
3 Artem nauticam. navis autem gubernatori neceſſaria eſt cognitio ſiderum & portuum.
4 Amaltheæ, inter ſidera relatæ, quod Jovi infanti lac præbuiſſet prope Olenum opp. Achajæ, quæ ortu & occaſu ſuo pluvias inducit.
5 Plejadas, quarum una eſt Taygete.
6 Stellas 5. in capite Tauri. ἀπὸ τοῦ ὕειν. quia etiam pluviæ, uti Vergiliæ.
7 Urſam Borealem, Cynoſuram, vel Helicen.
8 Inſ. maris Ægæi.
9 Chios inſ. eſt maris Icarii, *Scio*.
10 E navi in litus.

Cœperat: exurgo, 1 laticeſque inferre recentes
Admoneo, monſtroque viam quæ ducit ad undas:
Ipſe, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Proſpicio: comiteſque voco, repetoque carinam.
Adſumus en,inquit, 2 ſociorum primus Opheltes:
Utque putat, prædam deſerto nactus in agro
** Virginea puerum ducit per litora forma.*
Ille mero, ſomnoque gravis titubare videtur,
Vixque ſequi; ſpecto cultum, faciemque, gradumque:
Nil ibi quod credi poſſet mortale videbam.
Et ſenſi, & dixi ſociis: 3 quod numen in iſto
Corpore ſit, dubito; ſed corpore numen in iſto eſt.
Quiſquis es, o faveas, noſtriſque laboribus adſis:
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait, quo non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas, prenſoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus 4 proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon,& 5 qui requiemq;modumque
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus;
Hoc omnes alii: prædæ tam cæca cupido eſt.
6 *Non tamen hanc ſacro violari pondere pinum*
Perpetiar, dixi: 7 pars hic mihi maxima juris;
Inque aditu obſiſto. Furit audaciſſimus omni
De numero Lycabas; qui Thuſca pulſus ab urbe.
Exilium, dira pœnam pro cæde luebat.
Is mihi, 8 dum reſto, juvenili guttura pugna
Rupit: & excuſſum miſiſſet in æquora, ſi non
Hæſiſſem, quamvis amens, in fune retentus.
Impia turba probat factum, tum denique Bacchus
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore ſolutus

1 Aquam.
2 Duodecim, quos nominat Hyginus, 134. fab. noſter infra 20.
* Ἱμερόεις ἅτε κοῦρος ἔ-γων ἀγχάρακτον ὑπήνην. Nonn. l.45. ubi tota hæc fabula.
3 Ἠ γὰρ Ζεὺς ὅ γ' ἐ-στὶν, ἢ ἀργυρότοξος Ἀ-πόλλων, Ἠὲ Ποσειδάων &c. gubernator ad ſocios in Homeri hymno Διόνυσος ἢ λῃσταί.
4 Qui proræ aſſiduus cuſtos navi proſpicit. Proreta, πρωρεύς.
5 Portiſculus, κελευστής, hortator. & moderator remigum.
6 Non ſinam hanc navem violari prædatura tam ſacri ponderis, i. numinis: vel per Hypallagem; Non patiar numen violari hac navi.
7 Gubernator erat, ut habet Homerus modo dicto Hymno.
8 Dum reſiſto.

Sit

Sit ſopor, 1 *atque mero redeant in pectora ſenſus ;*
2 *Quid facitis ? quis clamor ? ait : qua , dicite nautæ ,*
Huc ope perveni ? quo me deferre paratis ?
Pone metum , 3 *Proreus , & quos contingere portus ,*
Ede , velis , dixit : terra ſiſtere petita .
Naxon , ait 4 *Liber , curſus advertite veſtros :*
Illa mihi domus eſt , vobis erit hoſpita tellus .
Per mare fallaces , perque omnia numina jurant ,
Sic fore , meque jubent picta dare vela carinæ .
Dextera 5 *Naxos erat , dextra mihi lintea danti ,*
Quid facis , o demens ? quis te furor ? inquit Opheltes .
Pro ſe quiſque timet : 6 *lævam pete , maxima* 7 *nutu*
Pars mihi ſignificat ; pars , quid velit , aure ſuſurrat .
Obſtupui ; capiatque alius moderamina , dixi :
Meque miniſterio ſceleriſque , artiſque removi .
Increpor a cunctis : totumq; immurmurat agmen :
E quibus Ethalion : 8 *Te ſcilicet omnis in uno*
Noſtra ſalus poſita eſt , ait : & ſubit ipſe , meumq;
Explet opus , Naxoque petit diverſa relicta .
Tum deus illudens , tanquam modo denique fraudem
Senſerit , e puppi pontum proſpectat adunca ,
Et flenti ſimilis , Non hæc mihi litora nautæ ,
Promiſiſtis , ait ; non hæc mihi terra rogata eſt :
Quo merui pœnam facto ? quæ gloria veſtra eſt ,
Si puerum juvenes , ſi multi fallitis unum ?
9 *Jamdudum flebam : lacrymas* 10 *manus impia noſtras*
Ridet , & impellit properantibus æquora remis .
11 *Per tibi nunc ipſum (neque enim præſentior illo*

1 Quaſi vero jam concocto & deſpumato , ad ſobriam mentem reverſus .

2 Homerus in Hymno de Baccho & latronibus , & Nonnus lib. 45. ferunt , Bacchum a prędonibus vinculis ligatum fuiſſe, vincula autem ultro excidiſſe manibus & pedibus .

3 Supra verſ. 617.

4 Bacchus, ut Græcis Λυαῖος . Quod curis ſolvit corda , Lyæus erit .

5 Inſ. Maris Ægæi , Cycladum celeberrima , quæ & Dionyſia vocatur a fertilitate vitium & vini copia .

6 Ne Naxon devehatur puer .

7 Τυρσηνοὺς δ' ἦγε κακὸς μόρος . οἱ δ' ἰδόντες Νεῦσαν ἐς ἀλλήλους . Hom. Hymn. B. aut L.

8 Ironice vel interrogatorie .

9 Hæc ſub Acætæ perſona .

10 Nautæ prædones .

11 Μὰ ὀφθαλμοφανῆ καὶ παρέοντα θεόν . atque ipſe jam Bacchus ſibi præſentiſſimus; quamvis ſub perſona Acætæ diſſimulatus . ſic Mercurius per ſe jurat apud Plautum in Amphit. So. Per Jovem juro , me eſſe Soſiam , neque falſum dicere . Mer. At ego per Mercurium juro , tibi Jovem non credere .

Eſt deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. Stetit æquore puppis
Haud aliter, quam ſi ſiccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perſtant,
Velaque 1 *deducunt*, 2 *geminaq; ope currere tentant.*
3 *Impediunt hederę remos, nexuque recurvo*
Serpunt, & gravidis diſtinguunt vela corymbis.
Ipſe racemiferis frontem circumdatus 4 *uvis*
5 *Pampineis agitat velatam frondibus haſtam.*
Quem circa 6 *tigres, ſimulacraque inania* 6 *lyncum,*
Pictarumque jacent fera corpora 6 *pantherarum.*
7 *Exiliere viri, (*8 *ſive hoc inſania fecit,*
Sive timor) primuſque Medon nigreſcere pinnis,
Corpore depreſſo, & ſpinæ curvamine flecti

1 Vela prius collecta, & antennis adſtricta jam dimittunt ſoluta, ideſt pandunt, explicant vela.

2 Remis veliſque.

3 Αὐτίκα δ' ἀκρότατον παρὰ ἱςίον ἐξετανύσθη Ἄμπελος ἔνθα καὶ ἔνθα, κατεκρημνῶντο δὲ πολλοὶ Βότρυες. ἀμφ' ἱςὸν δὲ μέλας εἱλίσσετο κισσὸς Ἄνθεσι τηλεθάων, &c. Hym. Hom. ſupradicto.

4 Vitibus. neque enim uvæ ferunt racemos, ſed contra.

5 Thyrſi deſcriptio.

6 Feræ iſtæ ſignificant terrificas ſpecies, imagines, & phantaſmata, quæ ebriorum oculis & animis obverſantur.

7 Nautæ nimio graves Baccho, ut qui Deum invitum moverant, ſe præcipitarunt in manifeſti periculi mare, gubernatore ſolo qui non tranſilierat modici munera Liberi, incolumi. Atque hic memorare lubet lepidiſſ. hiſtoriam, quam refert Timæus apud Athenæum lib. 2. cap. 2. Νεάνισκοί τινες ἐν Ἀκράγαντι, &c. Juvenes quidam in domo quadam Agrigenti potantes, uſque adeo per ebrietatem dementati ſunt, ut ſe crederent in triremi navigare, ſæva tempeſtate jactatos. vaſa itaque & ſtragula domus ejecerunt per feneſtras in viam, tanquam in mare, neque concurſu populi ſpectantis, & ſupellectilem projectam diripientis ad ſaniorem mentem redierunt. Quin & magiſtratibus poſtridie advenientibus, cauſamque tantæ veſaniæ ſciſcitantibus reſponderunt, tempeſtate ſe vexatos, navem ut allevarent, ſarcinas ſe ſupervacuas in mare abjeciſſe. Mirantibus prætoribus, atque eos incuſantibus, juvenum quidam, Ego, inquit, viri Tritones, metu conſternatus ſub imo navis tabulatu delitui. Ignoſcentibus eorum dementiæ magiſtratibus, atque ne in poſterum ſe vino ingurgitarent monentibus, egerunt gratias, voveruntque ſe iis, quamprimum ab hac tempeſtate incolumes portum tangerent, ſtatuas tanquam Diis marinis poſituros.

8 Neque inepte finguntur ebrii mutari in piſces, eoſque ducentes choreas, & laticem naribus efflantes, ructu credo ac vomitu: in illud denique piſcium genus, qui δελφῖνες, dicuntur, vere δέλφακες. h. e. maris ſues. cui Cardani ſubtilitati de delphinis non reclamitat Jul. Scalig. exerc. 221. 5.

Incipit: Huic Lycabas, in qua miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, ſquamamque cutis durata trahebat.
At Libys, obſtantes dum vult obvertere remos,
In ſpatium reſilire manus breve vidit; & illas
Jam non eſſe manus, jam pinnas poſſe vocari:
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit, truncoq; repandus in undas
Corpore deſiluit; falcata noviſſima cauda eſt:
Qualia dimidiæ ſinuantur cornua Lunæ.
Undique dant ſaltus, multaque aſpergine rorant,
Emerguntque iterum, redeuntq; ſub æquora rurſus:
Inque chori ludunt ſpeciem, laſcivaque jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
1 Reſtabam ſolus, 2 pavidus, gelidusque trementi
Corpore: vixq; animum firmat deus, Excute, dicens,
Corde metum, 3 Diamque tene. Delatus in illam
Acceſſi ſacris, Baccheaque ſacra frequento.
Præbuimus longis, Pentheus, ambagibus aures,
Inquit, ut ira mora vires abſumere poſſet.
4 Præcipitem famuli rapite hunc, cruciataque duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur in tectis: &, dum crudelia juſſa
Inſtrumenta necis, ferrumque igneſque parantur,
5 Sponte ſua patuiſſe fores, lapſaſque lacertis
5 Sponte ſua, fama eſt, nullo ſolvente, catenas.
Perſtat Echionides, nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi feſtus facienda ad ſacra 6 Citharon
Cantibus, & clara bacchantum voce ſonabat.
Ut fremit acer equus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæque aſſumit amorem;

1 Sobrius e viginti ſolus.
2 Θάρσει δῖε κράτωρ, &c. Bacchus gubernatori, in hymno dict.
3 Naxon, quam Strongylem, dein Dian, mox Dionyſida, &c. appellarunt. Plin. lib. 4. cap. 12.
4 Καθείρξατε αὐτὸν, ὡς ἂν σκότιον εἰσορᾷ κνέφας, &c. Pentheus Eurip. Bacchis.
5 Διαπέφευγεν ὁ ξένος ὃς ἄρτι δεσμοῖς ἦν κατηναγκασμένος. ibid.
6 Mons Bœotiæ nocturnis Bacchi Orgiis reſonans Thyas ubi audito ſtimulant Trieterica Baccho Orgia, nocturnuſque vocat clamore Cithæron, 4. Æneid.

Penthea ſic ictus longis ululatibus æther
Movit, & audito clamore recanduit irâ.
Monte fere medio eſt cingentibus ultima ſylvis
Purus ab arboribus ſpectabilis undique campus:
1 *Hic oculis illum cernentem ſacra* 2 *profanis*
Prima videt, prima eſt inſano concita curſu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater: &, o geminæ, clamavit, adeſte ſorores:
Ille 3 *aper, in noſtris errat qui maximus agris,*
Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
Turba furens: cunctæ coeunt, trepidumq; ſequuntur,
Jam trepidum, jam verba minus violenta loquentem,
4 *Jam ſe damnantem, jam ſe peccaſſe fatentem.*
Saucius ille tamen, Fer opem, matertera, dixit,
Autonoe: moveant animos 5 *Actæonis umbræ.*
6 *Illa quis Actæon neſcit: dextramque precantis*
Abſtulit; Inoo lacerata eſt altera raptu.
Ille etiam vellet cum brachia tendere matri,
Non habet infelix quæ matri brachia tendat;
Trunca ſed oſtendens diſſectis vulnera membris,
Aſpice mater, ait. Viſis ululavit Agave,
Collaque jactavit, crinemque per aera movit:
Avulſumque caput digitis complexa cruentis,
Clamat, Io comites! Opus hoc victoria noſtra eſt.
Non citius frondes autumni frigore tactas,
Jamque male hærentes alta rapit arbore ventus;
Quam ſunt membra viri manibus direpta nefandis.

1 Arborem conſcenderat Pentheus ſpectaturus Orgia, ut habet Euripides in Bacchis. Nonnus lib. 46. Dionyſ. Theocritus Idyll. 26. Λῆναι.

2 Nec tantum non initiatis, ſed & ſacrilegis & ſacrorum contemptoribus.

3 Θῆρα ἕλικα, νέον λῖν vocat Pentheum Euripides, Flaccus taurum, vitulum Perſius.

4 Ἐγώ τοι μῆτερ εἰμί παῖς σέθεν Πενθεὺς, ὃν ἔτεκες ἐν δόμοις Ἐχίονος. Οἴκτειρε δ' ὦ μῆτέρ με, μηδὲ ταῖς ἐμαῖς Ἁμαρτίαισι παῖδα σὸν κατακτάνῃς. Ἡ δ' ἀφρὸν ἐξιεῖσα, &c. Nuncius in Bacchis Euripidis.

5 Per manes filii tui rogata, miſerere nepotis itidem diſcerpendi, niſi tu opem tuleris.

6 Ἡ δ' ἀφρὸν ἐξιεῖσα, καὶ διαστρόφους Κόρας ἑλίσσουσ' ἀφρονοῦσ' ἃ χρὴ φρονεῖν, &c. Eurip. Bacch. legend. & Theocriti Λῆναι, & Nonn. 45. Dionyſ. ubi & luctus Agaves ad ſanam mentem reverſæ. Senec. Oedip. 443.

1 *Talibus exemplis monita nova ſacra frequentant;*
Thuraque dant, ſanctaſq; colunt 2 *Iſmenides aras.*

1 Τὸ σωφρονεῖν δὲ ϗ σέβειν τὰ τῶν θεῶν Κάλλιστον οἶμαι γ᾽ αὐτὸ ϗ σοφώτατον θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. Ita nuncius narrationem cædi Penthei in Euripidis Bacchis. 2 Thebanæ, ab Iſmeno fluv. Bœotiæ, in qua Thebæ.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN
LIBER IV.

Dercetis in piſcem, Semiramis in columbam, & Nais in piſcem.

FAB. I. II. III.

At non Alcithoe 1 Minejas Orgia cenſet
Accipienda dei: ſed adhuc temeraria Bacchum
Progeniem negat eſſe Jovis, ſociaſque ſorores
Impietatis habet. Feſtum celebrare ſacerdos,
Immuneſq; operum famulas dominaſq; ſuorum,
Pectora 2 pelle tegi, 3 crinales ſolvere vittas,
4 Serta comis, manibus frondentes ſumere thyrſos
Juſſerat: &, ſævam læſi fore numinis iram,
Vaticinatus erat. Parent matreſque nuruſque,
Telaſque, & calathos, 5 infectaq; penſa reponunt;
Thuraque dant, 6 Bacchumq; vocant, 7 Bromiumque, Lyæumque,
8 Ignigenamque, 9 ſatumque iterum, ſolumque bimatrem.
Additur his 10 Nyſeuſq; 11 indetonſuſq; 12 Thyoneus,

1 Minei filia.
2 Νεβρῶν, hinnulorum, & βασσαρῶν vulpium.
3 Quod in omnibus ſacris fieri ſolet.
4 Pampinea Vite caput tegitur; lateri cervina ſiniſtro Vellera dependent, &c. 6. lib. v. 59.
5 Imperfecta, opere per feſta intermiſſo.
6 Lux huic erit ab hymno in Bacchum. Horat. Ode 19. lib. 2. & 25. Ode 3. lib. Senec. Oedip. verſ. 403. Sannazar. 2. lib. 5. eleg. Mureti Galliambo ad Catulli epithalamium 63. Jac. Gaddii lib. 1. 2. hymn. Antholo. Græc. epig. 38. cap. Videndus & Joach. Camerarius problem. 6. l. 8.
7 A fremitu Bromius, quod vociferatur, Jacchus, quod curis ſolvit corda, Lyæus erit.
8 Fulminis ictu editum, ut l. ſuperiore.
9 Ex utero Semeles & Jovis femore. cur πυριγενὴς vocetur, aliam rationem vide apud Strab. l. 13. Georg.
10 A Nyſa Indiæ urbe.
11 Idem n. eſt cum Sole uſque juvene, & radiis comato. Macrob. 1. Saturn. 18. cap. & Mythologi alii, quos ſuper his conſule.
12 A matre Semele, quæ multa nomine Thyones, a θύω.

Et

Et cum 1 *Lenæo genialis conſitor uvæ,*
2 *Nyctileuſque,* 3 *Eleleuſque parens, & 3 Jacchus; & 3 Evan:*
4 *Et quæ præterea per Grajas plurima gentes*
Nomina, Liber, habes. 5 *Tibi enim inconſumpta juventa eſt,*
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus alto
Conſpiceris cœlo: tibi, cum ſine 6 *cornibus aſtas;*
Virgineum caput eſt. 7 *Oriens tibi victus, aduſq;*
Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
8 *Penthea, tu venerande, bipenniferumque* 9 *Lycurgum*
Sacrilegos mactas, 10 *Tyrrhenaque mittis in æquor*
Corpora. Tu bijugum pictis inſignia frænis
Colla premis 11 *lyncum. Bacchæ, Satyriq; ſequuntur:*
12 *Quique ſenex ferula titubantes ebrius artus*
Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.
Quacunque ingrederis, clamor juvenilis, & una
Fœmineæ voces, impulſaque tympana palmis,
Concavaque æra ſonant, longoq; foramine buxus.
Placatus mitiſque, rogant Iſmenides, adſis:
Juſſaque ſacra colunt. Solæ Mineides intus
13 *Intempeſtiva turbantes feſta* 13 *Minerva*
Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant;
Aut hærent telæ, famulaſque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum ceſſant aliæ, 14 *commentaq; ſacra frequentant:*
Nos quoque, quas Pallas melior dea 15 *detinet, inquit,*
Utile opus manuum vario ſermone levemus,

1 A torculari ſeu lacu, qui ληνός.
2 A nocturnis Orgiis.
3 A clamore in Orgiis, & exhortatione in bello Gigant.
4 Solenne quippe erat atque e religione omnia nomina hymnis infarcire, ne quod omitterent; ut & ---
5 Attributa & geſta. vide quæ nos ad Sen. Oedip. choro 2.
6 Bacchus cur ſit cornutus, dixi ad Sen. Hippolyt. v. 753.
7 Ad Senec. Oedip. 114.
8 Libro preced.
9 Regem Thraciæ, cui, cum vites omnes in odium Bacchi exſcinderet, immiſſa a Baccho inſania, falcem cruribus ſuis alliſit, interiitque. ſed vide Homerum ϛ. Iliad.
10 Redi ad lib. præc. v. 110.
11 Verſ. 669. l. ſuperioris, & Nat. Com. l. 5. c. 13.
12 Silenus Bacchi alumnus, Luc. concil. Deorum. Diod. l. 4.
13 Lanificio Minervæ invento Bacchi feſtis parum convenienti.
14 Noviter inventa, & ab his pro falſis habita.
15 Quam Bacchus Deus eſt.

Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non ſinat, in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primamq; jubent narrare ſorores.
Illa, quid e multis referat (nam plurima norat)
Cogitat: & dubia eſt, de te Babylonia narret
1 *Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus*
Stagna Palaſtini credunt coluiſſe figura;
2 *An magis ut ſumptis illius filia pennis*
Extremos altis in turribus egerit annos;
3 *Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis*
Verterit in 4 *tacitos juvenilia corpora piſces,*
Donec idem paſſa eſt; an qua poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu ſanguinis 5 *arbor.*
Hæc placet, hæc quoniam vulgaris fabula non eſt
Talibus orſa modis, lana ſua fila ſequente.

1 Veneris filia, vel ipſa Venus; cujus in Phœnicia Imaginem ſe vidiſſe teſtatur Lucianus, in l. de Syria Dea: θέημα inquit ξένον. ἡμισέη μὲν γυνή. τὸ δὲ ὁκόσον ἐκ μηρῶν ἐς ἄκρους πόδας, ἰχθύος οὐρὴ ἀποτείνεται. vel quia in aquas lapſa ſervata fuiſſet a piſcibus; vel quod Typhonem fugiens in piſcem ſeſe Cytherea novavit, &c. ut habet Manilius lib. 4. Aſt. Ad quem vide Joſ. Scalig. & quæ adjecit Jo. Seldenus 2. Syntagm. de Diis Syris cap. 3. Deam hanc Syriam, Paleſtinam, & Hieropolitanam vocant, Dirceto, Atargatin, Dagon, Diodorus Sicul. 3. lib. Hyginus, Athenæus lib. 8. cap. 8. Strab. 16. lib. Macrob. 1. Saturn. 23. cap. Ramireſ. Penticont. 21. c. Lil. Girald. 1. Syntag. ----

2 Cujus filia Semiramis in columbam verſa eſt. ἐς περιστερὴν ἀπίκετο. Lucian. de Dea Syria. de expoſitione infantis Semiramidis, utque ab avibus nutrita ſit, accreveritque, &c. Diodorus l. 3.

3 Nympha Noſolæ inſ. Erythræi maris, quæ juvenes advenas, quibus conſueviſſet, in piſces veneficiis mutavit; quæ & ipſa tandem a Sole, cui inſ. illa ſacra, vindice, in piſcem verſa eſt.

4 Mutos, ἔλλοπας, ut qui pulmonibus, arteria, & gutture careant.

5 Morus.

Pyramus, & Thisbe.

FAB. IV.

Pyramus & Thisbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas oriens habuit, prælata puellis,

Con-

Contiguas habuere domos: 1 ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Notitiam, primoſque gradus vicinia fecit;
Tempore crevit amor: 2 tedæ quoq; jure coiſſent,
Sed 3 vetuere patres, quod non potuere vetare.
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conſcius omnis abeſt; nutu, ſignſque loquuntur:
Quoque magis tegitur, 4 tanto magis æſtuat ignis.
Fiſſus erat tenui rima, quam duxerat olim,
Cum fieret, paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per ſecula longa notatum
(5 Quid non ſentit amor?) *primi vidiſtis amantes,*
Et vocis feciſtis iter, tutaque per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.
Sæpe ubi conſtiterant hinc Tisbe, Pyramus illinc,
Inque vices fuerat captatus anhelitus oris,
Invide, dicebant, paries, quid amantibus obſtas?
Quantum erat, ut ſineres toto nos corpore jungi?
Aut, hoc ſi nimium eſt, vel ad oſcula danda pateres?
Nec ſumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
Quod datus eſt verbis ad amicas tranſitus aures.
Talia diverſa nequicquam ſede locuti
Sub noctem dixere Vale: partique dedere
Oſcula quiſque ſuæ non pervenientia contra.

1 Babylonis arcem a Belo conditam, regiam & urbem, Semiramis, vita functo conjuge ſuo Nino, cinxit muro ex latere coctili bitumine interlito, cujus ambitus 505. ſtadia complectitur, cum annuo ſpatio ſingula ſtadia ſingulis diebus eſſent perfecta. Altitudo muri inter turres, quæ erant 250. erat cubitorum 50. ipſarum turrium altitudo, cubitorum 60. latitudo 32. pedum, ut quadrigæ occurrentes facile commeare inter ſe poſſent. Qui plura volet, adeat Diodor. 3. l. Strabon. 16. Curtium lib. 5. Herodotum 2. Hygin. 233. cap. mediam urbem interfluente Euphrate; per quem quo ſtratagemate capta fuerit a Cyro Babylon, lege Xenophon. 7. l. de inſt. Cyri. vide Jo. Tzetzen. lib. 9. Chil. 275.

2 Nuptiæ in quibus cum aquæ & ignis ſacramenta adhiberentur, faces quinque e teda arbore a totidem pueris patrimis & matrimis preferebantur. vide quæ nos ad Senec. Thebaid. v. 263. & 507.

3 Vetuerunt nuptiarum jure ne coirent; ne animis & affectu jungerentur, vetare non poterant. In conjugiis vero, ſupra alia omnia, nectendis vel ſolvendis male reſpondent coacta ingenia.

4 Vett. lib. Tectus magis æſtuat ignis. & unus Mſc. meus.

5 Quis fallere poſſet amantem? Virg. de Didone 4. Æn.

Poſtera 1 *nocturnos aurora removerat* 1 *ignes;*
Solque pruinoſas radiis ſiccaverat herbas:
2 *Ad ſolitum coiere locum. Tum murmure parvo*
Multa prius 3 *queſti, ſtatuunt,* 4 *ut nocte ſilenti*
Fallere cuſtodes, foribuſque excedere tentent,
Cumque domo exierint, urbis quoq; tecta relinquant:
Neve ſit errandum lato ſpatiantibus arvo,
Conveniant ad 5 *buſta Nini, lateantque ſub umbra*
Arboris. Arbor ibi niveis uberrima 6 *pomis*
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: & lux 7 *tarde diſcedere viſa*
8 *Præcipitatur aquis, & aquis nox* 9 *exit ab iiſdem.*
Callida per tenebras verſato cardine Thisbe
Egreditur, fallitq; ſuos, adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum, 10 *dictaq; ſub arbore ſedit.*
Audacem faciebat amor. *Venit ecce recenti*
Cæde leæna boum ſpumantes oblita rictus,
Depoſitura ſitim vicini fontis in unda:
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit, & obſcurum timido pede fugit in antrum,
Dumque fugit, tergo velamina lapſa reliquit.
Ut lea ſæva ſitim multa 11 *compeſcuit unda,*
Dum redit in ſylvas, inventos forte ſine ipſa
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Serius egreſſus veſtigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus: ut vero veſtem quoque ſanguine tinctam
Repperit, una duos, inquit, nox perdet amantes;
E quibus illa fuit longa digniſſima vita:

1 Cœli faces ſtellę, ut lib. 7. v. 103. Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes.
2 Alii. Ad ſolitum rediere locum. Alii. ad ſol. venere locum.
3 De parentibus ſuis.
4 Concubia, intempeſta. Al. Ut nocte ſequenti fallere.
5 Sepulcri Nini moles, inquit Diodorus, altitudinis 9. ſtadiorum, latitudinis 10. conſpicitur velut arx quędam, licet multis ſtadiis diſtans ab urbe. lib. 3.
6 Baccis. Poma, inquiunt, ſunt, quæ foris habent quod eſt uſui, & durum intus includunt: Nuces, quæ foris corio duriore teguntur, intus habent nuclei medullam. Pomi tamen nomen generale fere eſt omni fructuum generi.
7 Ut nox longa quibus mentitur amica videtur. Horat. 1. epiſt. 1. l. Omniſque nimium longa properanti mora eſt. Seneca.
8 Ex opinione vulgi, cui res in plano agi videtur, & Sol occidere Heſperio mari.
9 Al. Surgit ab iiſdem.
10 Conſtituta, ut Dies colloquio vel nuptiis dictus. Al. Pactæque.
11 Sedavit, placavit.

No-

Noſtra nocens anima eſt; ego te miſeranda peremi;
In loca plena metu qui juſſi nocte venires,
Nec prior huc veni. Noſtrum 1 *divellite corpus,*
Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu,
O quicunque ſub hac habitatis rupe leones.
Sed 2 Timidi eſt optare necem*: velamina Thisbes*
Tollit, 3 *& ad pacta ſecum fert arboris umbram.*
Utque dedit notæ lacrymas, dedit oſcula veſti,
Accipe nunc, inquit, noſtri quoque ſanguinis hauſtus:
Quoque erat accinctus, demiſit in ilia ferrum.
Nec mora: ferventi moriens e vulnere traxit,
Et jacuit reſupinus humo: cruor emicat alte:
Non aliter, quam cum vitiato 4 *fiſtula plumbo*
Scinditur, &, tenui ſtridente foramine, 5 *longas*
Ejaculatur aquas, atque ictibus aera rumpit.
6 *Arborei fętus aſpergine cædis in atram*
Vertuntur faciem: madefactaque ſanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.
Ecce, metu nondum poſito, ne fallat amantem,
Illa redit, juvenemque oculis animoque requirit,
Quantaque vitarit narrare pericula geſtit.
Utque locum, & 7 *viſam cognoſcit in arbore formam;*
(Sic facit incertam 8 *pomi color) hæręt an hæc ſit.*
Dum dubitat, tremebunda videt pulſare cruentum
Membra ſolum, retroque pedem tulit: oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris inſtar,
Quod fremit, 9 *exigua cum ſummum ſtringitur aura.*
Sed poſtquam remorata ſuos cognovit 10 *amores,*
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas, amplexaque corpus amantis,
Vulnera ſupplevit lacrymis, fletumque cruori
Miſcuit, & gelidis in vultibus oſcula figens,

1 Diſcerpite, dilaniate.
2 Ex Stoa, cui mors ad manum præſtat portum & libertatem a malis. Nunquam eſt ille miſer, cui facile eſt mori. Senec. in Herc. Oetęo, Si piget luctus, habes Mortem paratam, pectus in tela indue. Idem in Herc. Furent. 1026.
3 Al. Et ad pactę ſe confert arboris umbram.
4 Corrupto, ruptoque.
5 Longe emiſſus. Sed nonnullis placet lectio, Longe Ejaculatur aquas.
6 Redi ad verſ. 25.
7 Hercul. Ciofano probatur magis, Et verſam cognoſcit in arbore formam. Arbor enim contraxerat colorem rubrum, ut ſequens indicat verſus: unde dubitat an eadem ſit.
8 Baccę, mori fructus, ſupra ad verſ. 86.
9 Ubi ſuperficies a levi vento criſpatur.
10 Amatum Pyramum.

Py-

Pyrame, clamavit, quis te mihi caſus ademit?
Pyrame reſponde: tua te chariſſima Thisbe
Nominat, exaudi; vultuſque attolle jacentes.
Ad nomen Thisbes oculos 1 *jam morte gravatos*
Pyramus 2 *erexit, viſaque recondidit illa.*
Quæ poſtquam veſtemque ſuam cognovit, & enſe
Vidit 3 *ebur vacuum; tua te manus, inquit, amorq;*
Perdidit infelix. Eſt & mihi fortis 4 *in uſum*
Hæc manus, eſt & amor; dabit hic in vulnera vires.
5 *Perſequar extinctum, lethiq; miſerrima dicar*
Cauſa, comeſque tui: 6 *quiq; a me morte revelli*
Heu ſola poteras, poteris nec morte revelli.
His tamen amborum verbis eſtote rogati,
O multum 7 *miſerique mei illiuſque parentes;*
Ut quos certus amor, quos hora noviſſima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
Signa tene cædis; pulloſque, & luctibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
Dixit, & aptato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro, quod adhuc a 8 *cæde tepebat.*
Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes;
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, ater;
9 *Quodq; rogis ſupereſt, una requieſcit in urna.*

1 Al. In morte gravatos.
2 Illa Dido Virgiliana 4. Æneid. Graves oculos conata attollere, rurſus Deficit, infixum ſtridet ſub pectore vulnus. Ter ſe ſe attollens, cubitoque innixa levavit: ter revoluta toro eſt, oculiſque errantibus alto Quæſivit cœlo lucem, ingemuitque reperta.
3 Eburneam vaginam.
4 In hoc idem, ut mihi quoque mortem conſciſcam.
5 Alii. Te ſequar extinctum.
6 Inverſio acutifatua.
7 Orbi jam liberis, quorum affectus cogere & coercere voluiſtis. Nec miſeri minus ſunt liberi, qui dum illicitos amores ſuos parentum reverentiæ & charitati anteferunt, triſtem non raro & infelicem ſortiuntur exitum.
8 Pyrami.
9 Cineres & oſſa.

Venus & Mars deprenſi, & Leucothoe in Virgam thuream.

FAB. V.

DEſierat; mediumque fuit breve tempus, & orſa eſt
Dicere 1 *Leucothoe: vocem tenuere ſorores.*
Hunc quoque, ſiderea qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem: Solis referamus amores.
2 *Primus adulterium Veneris cum Marte putatur*
Hic vidiſſe deus: videt hic deus omnia primus.
Indoluit facto, 3 *Ju nonigenaque marito*
Furta tori, furtique locum monſtravit: at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit. Extemplo graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere poſſent,
Elimat: non illud opus tenuiſſima vincant
Stamina, 4 *nec ſummo quæ pendet aranea tigno:*
Utque leves tactus, momentaque parva ſequantur,
Efficit, & lecto circumdata collocat apte.
Ut venere torum conjux & adulter in unum,
Arte viri, vincliſque nova ratione paratis,
In mediis ambo deprenſi amplexibus hærent.
5 *Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas,*
Admiſitque deos: illi jacuere ligati
Turpiter, atque 6 *aliquis de diis non triſtibus optat*
Sic fieri turpis. Superi riſere: diuque
Hæc fuit in toto notiſſima 7 *fabula cælo.*

1 Soror Alcithoes, filia Minei.

2 Fabulam hanc canit Demodocus in Homeri Odyſſ. 8. Narrat Nonnus 5. Dionyſ. 25.

3 Vulcano.

4 Ἠΰτ' ἀράχνια λεπτά, τά κ' οὔ κέτις οὐδ' ἴδοιτο, &c. Odyſſ. 8.

5 Vulcanus, qui dum matris auxilio occurreret adverſus Jovem, ὀεθεὶς ποδὸς, ut ipſe narrat Iliad. α præcipitatus a Jove de cęlo, in Lemnum decidit, ubi eum Sinties exceperunt.

6 Mercurius, qui interroganti Apollini reſpondit, non gravia ſibi futura ejuſmodi vincula, nec ingratum tale opprobrium, Odyſſ. 8.

7 Ἡ γὰρ Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεος ὁμοδρομίη τὴν Ὁμήρου ἀοιδὴν ἀπεργάζεται. inquit Lucian. libell. de Aſtrolog. Ignea Martis ſtella ſignificat calorem. Veneris autem ſtella humorem temperatum; ex horum conjunctione conſtat generatio, quos Sol aſpectu ſuo elicit, detegitque,

Exi-

Exigit indicii 1 memorem Cythereia pœnam,
Inque vices illum, tectos qui læſit amores,
Lædit amore pari. Quid nunc, Hyperione nate,
Forma, colorq; tibi, radiataque lumina proſunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
Ureris igne novo: quiq; omnia cernere debes,
Leucothoen ſpectas; & virgine figis in una,
Quos mundo debes, oculos. Modo ſurgis Eoo
2 Temporius cœlo, modo 3 ſerius incidis undis,
Spectandique mora brumales porrigis horas.
Deficis interdum, 4 vitiumq; in lumina mentis
Tranſit, & obſcurus mortalia pectora terres.
5 Nec, tibi quod Luna terris propioris imago
Obſtiterit, palles; facit hunc amor ipſe colorem.
Diligis hanc unam: nec te 6 Clymeneq; 7 Rhodoſque,
Nec tenet 8 Ææa genitrix pulcherrima Circes.
Quaque tuos 9 Clytie, quamvis deſpecta, petebat
Concubitus; ipſoque illo grave 10 vulnus habebat
Tempore. 11 Leucothoe multarum oblivia fecit;
12 Gentis odoriferæ quam formoſiſſima partu
Edidit Eurynome. ſed poſtquam filia crevit,
Quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.

Vulcani immodicus calor impedit, Neptunus, ut habet Homerus 8. Odyſſ. ligatos ſolvit: aqua ſcilicet extinguit calorem, ſymmetria hinc Phyſica. Arnob. vero l. 5. ad mores refert. Quod in adulterio dicitis Martem & Venerem Vulcani eſſe circumretitos arte; cupiditatem dicitis atque iram vi preſſas conſilioque rationis. vid. Cęl. Rhodig. l. 18. 6.

1 Sævæ memorem Junonis ob iram.

2 Tempeſtivius, maturius ſolito, & quam par fuit.

3 Tardius.

4 Et mentis ægritudo tranſit in faciem. hinc tinctus viola pallor obſcurat lumen tuum, terretque mortales.

5 Nec Lunæ corpus tibi ac terrę interpoſitum Eclipſin lucisque tuę defectum inducit, ſed pallor ex amore.

6 Mater Phaethontis, de qua l. 1. & 2.

7 Neptuni & Veneris filia fingitur, Phębo intime adamata, e qua ſeptem genuit filios, quæ nomen dedit inſulæ Carpathii pelagi, quę & Phębo dilecta dicitur, quia nulla eſt dies tam nubila, in qua Sol aliqua hora non cernatur, quod illi cum Alexandria & Syracuſis commune. vel quod hæc inſ. paludibus quondam humida ſolis calore arida facta ſit & fertilis, ut habet Diodorus Siculus lib. 6. de Rhodo inſ. Horatio dicitur clara, ideſt Solis radiis, urbibus, portubus, templo, & Coloſſo Solis. vide Comment. in od. 7. Pindari.

8 Perſa mater Circes, Æææ dictę ab Æa opp. Colchorum.

9 Nympha; quę Phœbum amavit.

10 Dolorem ob prelatam ſibi Leucothoem.

11 Filia Orchami regis Achæmeniæ, & Eurynomes.

12 Arabicæ, Achæmeniæ.

Re-

Rexit Achamenias urbes pater Orchamus, iſque
1 Septimus a priſco numeratur origine Belo.
2 Axe ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum;
Ambroſiam pro gramine habent: ea feſſa diurnis
Membra miniſteriis nutrit, reparatque labori:
Dumque ibi quadrupedes cœleſtia pabula carpunt,
Noxq; vicem peragit; thalamos deus intrat amatos
Verſus in Eurynomes faciem genitricis; & inter
Bis ſex Leucothoen famulas 3 ad lumina cernit
Lævia verſato ducentem ſtamina fuſo.
Ergo ubi, ceu mater caræ dedit oſcula natæ;
Res, ait, arcana eſt: famulæ diſcedite, neve
Eripite 4 arbitrium matri ſecreta loquendi.
Paruerant: thalamoque deus ſine teſte relictus,
Ille ego ſum, dixit, qui longum 5 metior annum,
6 Omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
Mundi oculus: mihi, crede, places: pavet illa: metuq;
Et colus, & fuſus digitis cecidere remiſſis.
Ipſe timor decuit: nec longius ille moratus
In veram rediit ſpeciem, ſolitumque nitorem.
At virgo quamvis inopino territa viſu,
Victa nitore dei, poſita vim paſſa querela eſt.
Invidit Clytie: (neque enim moderatus in illa
Solis amor fuerat) ſtimulataque pellicis ira
Vulgat adulterium, diffamatumque parenti
Indicat. Ille ferox immanſuetuſque 7 precantem;
Tendentemque manus ad lumina ſolis, &, Ille
Vim tulit invita, dicentem, defodit alta
8 Crudus humo: tumulumque ſuper gravis addit arena.
Diſſipat hunc radiis Hyperione natus, iterque
Dat tibi, quo poſſis defoſſos promere vultus;

1 A Belo, Abas, Acriſius, Danae, Perſeus, Bachæmon, Achæmenes, Orchamus.
2 Sub cœlo occidentali.
3 Caligant qui obtrudunt lect. ad limina. Neque vident lumina nentibus ancillis convenire. quod noſtro ſolenne eſt. 2. Fa ſtor. Lumen ad exiguum famulę (Lucretiæ) data penſa trahebant. Quod de Famulis ad lumina monet Dauſquejus ad Sil. Ital. 1. lib. non huc facit.
4 Copiam ſermonis ferendi remotis arbitris.
5 Curſu ſub Zodiacum naturali.
6 Πανόψιος, πανδερκὲς, ἔχον αἰώνιον ὄμμα. Orpheus.
7 Leucothoen.
8 Crudelis, immitis. Alluſum forte ad ſupplicium Veſtalium corruptarum.

Nec tu jam poteras 1 *enectum pondere terræ*
Tollere, nympha, caput; corpuſq; exangue jacebas.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
2 *Poſt Phaethonteos vidiſſe dolentius ignes.*
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, 3 *in vivum tentat revocare calorem.*
Sed quoniam tantis fatum conatibus obſtat;
Nectare odorato ſparſit corpuſque locumque,
Multaq; præqueſtus, 4 *Tanges tamen æthera, dixit.*
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terramque ſuo madefecit odore:
Virgaque per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulumque cacumine rupit.

1 Al. ejectum.
2 Poſt Phaethontem filium fulmine extinctum a Jove, qui ſævis compeſcuit ignibus ignes 2. lib. verſ. 313.
3 Phœbus quidem tentat revocare calorem vitalem in artus Leucothoes gelidos. Hypallage.
4 Prodibis e terra arbor thurifera, cujus gummi incenſi in ſacris odor aſcendit ad nares Deorum. Achæmenia autem, Arabia, & Saba thure & aromatibus paſſim a Poetis celebrantur.

Clytie in Heliotropium.

FAB. VI.

AT Clytien, quamvis amor excuſare dolorem,
Indiciumq; dolor poterat, non amplius 1 *autor*
Lucis adit, 2 *Venerisque modum ſibi fecit in illa.*
Tabuit ex illo dementer amoribus uſa
3 *Nympharum impatiens; & ſub Jove nocte dieque*
Sedit humo nuda madidis incompta capillis;
Perque novem luces expers undæque, cibique
Rore mero, lacrymiſque ſuis jejunia pavit:
Nec ſe movit humo; tantum ſpectabat euntis
Ora Dei, vultuſque ſuos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæſiſſe ſolo; partemque coloris
4 *Luridus exangues pallor convertit in herbas:*

1 Sol fons luminis, cœli oculus, mundi mens.
2 Phœbo modus hic finiſque amoris ſui in Clytie, quæ deſerta contabuit cibo per dies novem abſtinens, atque in florem Heliotropium transformata eſt, priſtini amoris memor, ad Solem converſa.
3 Commercium aliarum Nympharum fugiens.
4 Nocte cæruleos contrahit flores ſideris deſiderio. Cœl. Rhod. 29. lib. 4.

Eſt

Eſt in parte rubor, violaque ſimillimus ora
1 *Flos tegit. Illa ſuum, quamvis radice tenetur,*
Vertitur ad ſolem, mutataque ſervat amorem.

1 Heliotropium, inquit Plinius, ſe cum ſole circumagit; abeuntem ſequitur, tantus amor eſt ſideris. lib. 2. c. 41. & l. 22. c. 9.

Daphnis, Scython, Celmus, Smilace.

FAB. VII. VIII. IX. X.

Dixerat: & factum mirabile ceperat aures;
Pars fieri potuiſſe negant; pars 1 *omnia veros*
Poſſe deos memorant: ſed non eſt Bacchus in illis.
Poſcitur Alcithoe, poſtquam ſiluere ſorores:
Quæ radio ſtantis percurrens ſtamina telæ,
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis 2 *Idæi, quem Nympha pellicis ira*
3 *Contulit in ſaxum. Tantus dolor urit amantes.*
Nec loquar, ut quondam 4 *naturæ jure novato*
Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina. Scython.
Te quoque, nunc 5 *adamas, quondam fidiſſime parvo*
Celme Jovi, largoque 6 *ſatos Curetas ab* 7 *imbri:*
Et Crocon 8 *in parvos verſum cum Smilace flores*
Prætereo, dulcique animos novitate tenebo.

1 Γένοιτο μὲν τ' ἂν πᾶν θεῦ τεχνωμένυ. Sophocles in Ajace. θεοὶ δέ τε πάντα δυνάνται. Homer. Iliad. 8.

2 Phrygii, vel Cretenſis. Ida enim mons eſt & Phrygiæ, & Cretæ.

3 Tranſtulit, alii, & melius: dolore ſcilicet repulſæ attonitum ac ſtupefactum reddidit. vide Jacobum Bononienſ. qui hunc eundem cum Theocrit. Daphnide facit.

4 Vide infra de Hermaphrodito verſ. 378. & de Cœno l. 12. verſ. 190.

5 Quod Jovis mortalitatem vulgaverat olim nutritius Jovis nempe unus ex Idæis Dactylis.

6 De Curetum origine & officio vide Strabonem 10. lib. quæ nos ad Senec. Herc. Oet. verſ. 1877.

7 Fungorum aut aſparagorum more, tanquàm novos homines.

8 Crocon adoleſcentem amavit Smilax, quo cum frui non poſſet, ambo in flores converſi ſunt. Plin. 16. l. 35. cap.

Salmacis.

F A B. XI.

Unde ſit 1 infamis, quare 2 male fortibus undis
Salmacis enervet, tactoſque remolliat artus,
Diſcite: cauſa latet; vis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum diva Cythereide natum
Najades Idæis enutrivere ſub antris:
Cujus erat facies, in qua materque paterque
Cognoſci poſſent: 3 nomen quoque traxit ab illis.
Is tria cum primum fecit quinquennia, montes
Deſeruit patrios: Idaque altrice relicta,
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat, ſtudio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
Caras adit; videt hic ſtagnum lucentis ad imum
Uſque ſolum lympha: non illic canna paluſtris,
Nec ſteriles ulvæ, nec acuta cuſpide junci.
Perſpicuus liquor eſt; ſtagni tamen ultima vivo
Ceſpite cinguntur, ſemperque virentibus herbis.
4 Nympha colit; 5 ſed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu:
Solaque Najadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe ſuas illi fama eſt dixiſſe ſorores:
Salmaci, vel jaculum, vel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia miſce.
Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pharetras;
Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet:

1 ---- Καὶ ἡ Σαλμακὶς κρήνη, διαβεβλημένη οὐκ οἶδ' ὁπόθεν, ὡς μαλακίζουσα τοὺς πίοντας, &c. Et Salmacis fons, neſcio qua de cauſa infamis, quaſi ex eo bibentes effœminet molliatque. Enimvero luxuria hominum videtur in aeris & aquæ temperiem culpam referre. Atqui non hæc cauſam luxuriæ præbent, ſed divitiæ & victus intemperans. Strabo 15. lib. Georg. videatur & Turnebus l. 28. c. 39. exponens Salmacida ſpolia ſine ſudore & ſanguine.

2 Parum virilibus, effœminantibus. Ut male ſanus, male gratus: male numen amicum: ſtatio male fida.

3 Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης.

4 Nullus non fons ſacer habitus, cui & numen ſuum, Nympha cognominis.

5 Ex ocio, rerum affluentia, luxu in cibis & veſtitu, faſtidio, & immodico ſui cultu naſcitur amor & libido. Noſter 1. l. de Remed. amor. & Senec. in Hippol. verſ. 203.

Sed modo fonte ſuo formoſos perluit artus,
Sæpe 1 Cytoriaco deducit pectine crines;
Et, quid ſe deceat, 2 ſpectatas conſulit undas:
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores. & tunc quoque forte legebat,
Cum puerum vidit, viſumque optavit habere:
Nec tamen ante adiit, 3 etſi properabat adire,
4 Quam ſe compoſuit, quam circumſpexit amictus,
Et finxit vultum, & meruit formoſa videri.
Tunc ſic orſa loqui: Puer o digniſſime credi
Eſſe deus! Seu tu deus es, potes eſſe Cupido:
Sive es mortalis: qui te genuere beati;
Et frater felix, & fortunata profecto
Si qua tibi ſoror eſt, & quæ dedit ubera nutrix.
Sed longe cunctis longeque beatior illa eſt,
Siqua tibi ſponſa eſt, ſi quam dignabere 5 teda.
Nunc tibi ſive aliqua eſt; mea ſit furtiva voluptas:
Seu nulla eſt; ego ſim: thalamumque ineamus eundem.
Nais ab his tacuit; Pueri 6 rubor ora notavit;
Neſcit, quid ſit amor: ſed & erubuiſſe decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore pomis;
Aut 7 ebori tincto eſt, aut ſub candore rubenti,
Cum fruſtra reſonant 8 æra auxiliaria, Luna.

1 Buxeo. Cytorum autem mons Galatiæ buxo abundat. Virgil. 2. Georg. Undantem buxo ſpectare Cytorum. & noſter lib. 6. Inde Cytoriaco radium de monte tenebat.

2 Aquis vice ſpeculi uſa. Nuper me in litore vidi. Corydon. Virg. 2. Eclog.

3 Al. Quamvis properabat adire.

4 Sic Mercurius l. 2. v. 374. cura adjuvat formam, Permulcetque comas, &c.

5 Nuptiis, in quibus præferebantur faces e teda, ſup. verſ. 60.

6 Vide v. 183. l. 3.

7 Ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ. quod Oſtro Mæonis Aſſyrio femina tinxit ebur, Ovid, 2. Amor. el. 5. Quale roſę fulgent inter ſua lilia miſtę; Aut ubi cantatis luna laborat equis.

8 Mulieres Aſtrologiæ peritę, ut Aglaonica, Plutarcho autore lib. de defectu oraculorum; eclipſeos Lunæ pręſciæ, quo ſibi fidem apud vulgus facerent, ſimulabant ſe carmine magico, veneficiis & rhombo poſſe Lunam rubore ſuffuſam deducere; quod cum vulgo eſſet perſuaſum, laboranti Lunæ auxiliari ſe credebant, ſi pelvium tinnitu & tubarum ſtrepitu obſtreperent carminibus veneficarum, ne exaudirentur a Luna. Cantus & e curru Lunam deducere tentat: & faceret, ſi non æra repulſa ſonent. Tibullus 1. el. 8. Senec. Hip. 787. ſed præter poetas, Liv. l. 26. Plutar. in Pericle, Tacit. 1. Annal.

Po-

Poſcenti Nymphæ ſine fine 1 ſororia ſaltem
Oſcula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
Deſinis? Aut fugio, tecumque, ait, iſta relinquo?
Salmacis extimuit, locaque hæc tibi libera trado,
Hoſpes, ait; ſimulatque gradu diſcedere verſo.
Tum quoque reſpiciens, fruticumque recondita ſylva
Delituit, flexumque genu ſummiſit. at ille,
Ut puer, & vacuus, & inobſervatus, in herbis
Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
Summa pedum, taloque tenus veſtigia tingit.
Nec mora; temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum vero obſtupuit, nudæque cupidine formæ
Salmacis exarſit. flagrant quoque lumina Nymphæ;
2 Non aliter, quam cum puro nitidiſſimus orbe
Oppoſita ſpeculi referitur imagine Phœbus.
Vixq; moram patitur, vix jam ſua gaudia differt:
Jam cupit amplecti; jam ſe 3 male continet amens.
Ille cavis velox applauſo corpore palmis
Deſilit in latices: 4 alternaque brachia jactans
In liquidis translucet aquis. ut eburnea ſi quis
5 Signa tegat claro, vel candida lilia, vitro.
Vicimus; &, meus eſt, exclamat Nais: & omni
Veſte procul jacta, mediis immittitur undis,
Pugnantemque tenet, luctantiaque oſcula carpit;
Subjectatque manus, invitaque pectora tangit;
Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac.
Denique nitentem contra, elabique volentem
Implicat: 6 ut ſerpens, quem regia ſuſtinet ales,
Sublimemque rapit; pendens caput illa, pedeſque
Alligat, & cauda ſpatiantes implicat alas:
Utque ſolent hederæ longos intexere truncos,

1 Verecunda, cujuſmodi vel ſorori poſſent dari, vel a ſorore.
2 Uti refracti ad ſpeculum Solis radii.
3 Vix ſe continet: ægre ſe reprimit, ſupra ad v. 285.
4 Tanquam nataturus, lib. 5. v. 595.
5 Quibus major ab ambientis cryſtalli aut vitri διαφανείᾳ nitor. Et latet & lucet Phaethontide condita gutta apis, Mart. 4. lib. 32. Epig.
6 Αἰετὸς ὑψιπέτης, φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον, &c. Hom. Iliad. 12. vid. quæ nos ad eandem ſimilitudi. Æn. 11. Virgil.

Ut-

Utve ſub æquoribus depren ſum Polypus 1 *hoſtem*
Continet, ex omni dimiſſis parte 2 *flagellis.*
Perſtat 3 *Atlantiades, ſperataque gaudia Nympha*
Denegat; illa premit, demiſſaque corpore toto
Sicut inhærebat, pugnes licet improbe, dixit,
Non tamen effugies. Ita dii jubeatis, & iſtum
Nulla dies a me, nec me diducat ab iſto.
Vota ſuos habuere deos: nam 4 *miſta duorum*
Corpora junguntur, facieſque inducitur illis
Una: velut ſi quis conducta cortice ramos
Creſcendo jungi, pariterque adoleſcere cernat.
Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
5 *Nec duo ſunt, ſed forma duplex: nec fœmina dici,*
Nec puer ut poſſit: neutrumq; & utrumq; videtur.
Ergo ubi ſe liquidas, quo vir deſcenderat, undas
Semimarem feciſſe videt, mollitaque in illis
Membra, manus tendens, ſed jam non voce virili
Hermaphroditus ait: Nato date munera veſtro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
6 *Quiſquis in hos fontes vir venerit, exeat inde*
Semivir, & tactis ſubito molleſcat in undis.
Motus uterque parens nati rata verba biformis
Fecit, & 6 *incerto fontem medicamine tinxit.*

1 Congrum, conchile, locuſtam aut alium piſcem; vel ipſum etiam piſcatorem. vid. Plin. 19. c. 29. ὃν περὶ σπείραις τε βάλωνται Ἄνδρας δ' ἀγρευτῆρας ὁμῶς καὶ κρέσσονας ἰχθῦς, &c. Oppianus lib. 2. Helieuticon. Ælian. 7. l. animal. 11. cap. Pierius lib. 27. Hieroglyph.

2 Acetabulis, cirr's, σπείραις. ut Oppianus, ſuperiore nota.

3 Hermaphroditus filius Mercurii, qui nepos Atlantis.

4 Coaleſcunt in unum velut arbor, quæ inſeritur ſurculo: ſunt autem genera inſerendi hęc: ſub cortice, aut in trunco, aut emplaſtro. Palladii Febr. Columell. 5. lib. 11. cap.

5 Ὁμῶς γίνεται κουρή τε κορός τε. De Hermaphroditis, qui & Androgyni & Arſenothelyes dicuntur, vide Diod. 5. l. c. de Priapo, & Hermaphrodito, & e Diodoro excerpta Photii 244. Plin. lib. 7. c. 3. & 4. & quæ ibi Dalecampius, Lucian. Somn. Cœl. Rhod. l. 15. c. 10. ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν, τοῦ τε ἄῤῥενος καὶ θήλεος. Plato in Sympoſio.

6 Salmacis, inquit Vitruvius, l. 2. cap. 8. falſa opinione putatur Venerea mollitie implicare eos, qui ex eo fonte biberint. Neque enim molles & impudici fiunt ex aqua: eſt enim ejus fontis aqua perlucida, ſaporque egregius. Sed, quia Cares & Leleges barbari a colonia ab Argis deducta pulſi, ubi ſe recepiſſent in montes, & latrocinia ibi exercerent, deſcendebant aquarum ad notum ſibi fontem, atque ibi in Græcorum conſuetudinem &

ſuavitatem ſua voluntate reducebantur. Hinc aqua illa non impudico morbi vitio, ſed humanitatis dulcedine mollibus animis barbarorum eam famam eſt adepta.

Mineides in Veſpertiliones.

FAB. XII.

Finis erat dictis. Et adhuc 1 *Mineia proles*
Urget 2 *opus, ſpernitque Deum, feſtumque profanat.*
Tympana cum ſubito 3 *non apparentia raucis*
Obſtrepuere ſonis, & adunco tibia cornu,
Tinnulaq; æra ſonant, & olent myrrhaque, crocique:
Reſque fide major, cœpere vireſcere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondeſcere 4 *veſtis.*
Pars abit in vites: & quæ modo fila fuerunt,
Palmite mutantur, de ſtamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jamque dies exactus erat, tempuſque ſubibat,
5 *Quod tu nec tenebras, nec poſſes dicere lucem,*
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pingueſque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes,
6 *Falſaque ſævarum ſimulacra ululare ferarum.*
Fumida jamdudum latitant per tecta ſorores,
Diverſaque locis ignes & lumina vitant.
Dumq; petunt tenebras, 7 *parvos membrana per artus*

1 Alcithoe, Arſinoe, & Leucothea, ut Ant. Liberalis, Leucippe, Arſippa, & Arcathoe
2 Lanificium.
3 Quæ Mineides mente captę ſibi viſę ſunt audire.
4 Lana in fuſis & telis, quod innuunt verſus ſequentes. Simile huic vide lib. 3. v. 664. de Tyrrhenis nautis.
5 Crepuſculum, lux crepera & dubia.
6 Χαλεπήνας οὖν ὁ Διόνυσος ἐγένετο ταῦρος, ϗ λέων, ϗ πάρδαλις, ϗ ἐκ τῶν κελεόντων ἐρρύη νέκταρ αὐτῷ ϗ γάλα. Anton. Liberalis fabula 10. additque πρὸς δὲ τὰ σημεῖα, &c. His prodigiis territæ, ſortes mox in urnam conjectas concuſſerunt: exit ſors Leucippæ. Ea vovit Deo ſacrificium, filiumque ſuum Hippaſum adjuvantibus ſororibus dilaniavit.
7 In veſpertiliones, animal biforme, volucre, implume tamen, mutantur. Aliter Liberalis. αὐτὰς Ἑρμῆς ἁψάμενος τῇ ῥάβδῳ μετέβαλεν εἰς ὄρνιθας. ϗ αὐτῶν ἡ μὲν ἐγένετο νυκτερὶς, ἡ δὲ γλαῦξ, ἡ δὲ βύζα. ἔφυγον δὲ αἱ τρεῖς τὴν αὐγὴν τοῦ ἡλίου.

Por-

Porrigitur, tenueſque includunt brachia pennæ.
Nec, qua perdiderint veterem ratione figuram,
Scire ſinunt tenebræ. Non illas pluma levavit;
Suſtinuere tamen ſe perlucentibus alis;
Conataque loqui, 1 minimam pro corpore vocem
Emittunt, peraguntque leves ſtridore querelas;
Tectaque, non ſylvas 2 celebrant; lucemque peroſæ
Nocte volant, ſeroque tenent a veſpere 3 nomen.

1 Μινυρίζουσι τετριγυῖαι.
2 Frequentant.
3 Νυκτερίδες dictæ.

Ino & Melicerta in deos Marinos.

F A B. XIII.

Tum vero totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnaſque novi 1 matertera vires
Narrat ubique Dei: 2 de totque ſororibus expers
Una doloris erat, niſi quem fecere ſorores.
Aſpicit hanc, 1 natis thalamoque Athamantis habentem
2 Sublimes animos, & alumni numine, Juno.
Nec tulit: & ſecum: Potuit 3 de pellice natus
4 Vertere Mæonios pelagoque immergere nautas,
Et laceranda ſua 5 nati dare viſcera matri,
Et 6 triplices operire 7 novis Mineidas alis?
Nil poterit Juno, niſi inultos flere dolores?
Idque mihi ſatis eſt? Hæc una potentia noſtra eſt?
Ipſe docet 8 quid agam: Fas eſt & ab hoſte doceri.
Quidque furor valeat, Penthea cæde ſatiſque
Ac ſuper oſtendit. Cur non ſtimuletur, eatq;

1 Ino ſoror Semeles, Bacchi matertera & nutrix, nupta Athamanti Thebanorum regi.
2 Semele fulmine interierat: Autonoes filius Actæon in cervum verſus erat: Penthea Agave mater & ſorores diſcerpſerant, ut ſupra.
1 Athamanti ex Ino liberi fuere Clearchus & Melicerta: ex Nephele priore conjuge Schæneus, Erythreus, Leucon, Pæus, Phryxus, & Helle.
2 Inflatos ſpiritus, ſuperbiam.
3 Bacchus.
4 Lib. 3. v. 670.
5 Pentheos l. 3. v. 725.
6 Tres Minei filias ſupra 407. verſ.
7 Non ante viſis, ex cartilagine & membrana, non plumis.
8 Ut furore actos eos in ſuum exitium in[.]ellam.

Per

Per cognata ſuis exempla ſororibus Ino?
Eſt via declivis funeſta nubila taxo:
Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes:
Styx nebulas exhalat iners, umbraque recentes
Deſcendunt illac, ſimulacraq; functa ſepulchris.
Pallor, hyemſque tenent late loca ſenta: 1 *novique,*
Qua ſit iter, manes, Stygiam quod ducat ad urbem,
Ignorant: ubi ſit nigri fera regia Ditis.
2 *Mille capax aditus, & apertas undique portas*
Urbs habet. utque fretum de tota flumina terra,
3 *Sic omnes animas locus accipit ille: nec ulli*
Exiguus populo eſt, turbamve accedere ſentit.
Errant exangues ſine corpore & oſſibus umbra:
Parſque forum 4 *celebrant, pars imi tecta tyranni:*
5 *Pars aliquas artes antiqua imitamina vita*
Exercent: aliam partem ſua pœna coercet.
Suſtinet ire illuc, cœleſti ſede relicta,
(Tantum odiis iraque dabat) Saturnia Juno.
Quo ſimul intravit, ſacroque a corpore preſſum
Intremuit limen; 6 *tria Cerberus extulit ora,*
Et tres latratus ſimul edidit. illa ſorores
7 *Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen,*
Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant;

1 Neque enim inops inhumaraque turba tranſvehitur Styga, niſi poſt 100. annos. vide quæ nos ad 6. Æneid. Virg.

2 Ubique mors eſt; mille ad hanc aditus patent. Sen. Theb. 153. Plato de Tartaro hoc, in Phædone. Ἐς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συῤῥέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ, καὶ ἐκ τούτου πάλιν πάντες ἐκρέουσιν. ἡ δ' αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐκρεῖν τ' ἐντεῦθεν καὶ εἰσρεῖν πάντα τὰ ῥεύματα ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει, &c.

3 Locus ille capax eſt omnium, quem non ſtipant figuræ, umbræ. leviſque turba. vide quæ ad verſ. 670. lib. 11.

4 Frequentant. ut modo ver. 414.

5 Virg. 6. Æneid. Pars in gramineis exercent, &c. de pœnis eodem lib.

6 Cerberus, quem Plutonis canem vel ſerpentem, Inferorum cuſtodem nuncupant, triceps fingitur, ut terram denotet, quæ κρεατβορος omnium mortalium per tres orbis, tum cognitas, partes, omnis ætatis, infantum, juvenum, ſenum, mortis genere naturali, violento, fortuito abſumptorum corpora vorat. Porphyr. interpretatur eſſe dæmonem perniciofiſſimum, qui in aqua, terra, & aere verſatur. capita volunt eſſe leonis, canis, lupi. Horatio eſt, Bellua centiceps. vide Pauſaniam in Laconicis.

7 Furias; Acherontis & Noctis, ideſt illætabilis erroris filias; ſcelerum vindices; iræ, cupiditatis, libidinis ultrices,

De-

Deque ſuis atros pectebant crinibus angues.
Quam ſimul agnorunt inter caliginis umbras,
Surrexere deæ, Sedes 1 *ſcelerata vocatur.*
2 *Viſcera præbebat Tityus lanianda, novemque*
Jugeribus diſtractus erat. 3 *tibi, Tantale, nullæ*
Deprenduntur aquæ: quæque imminet, effugit arbor.
4 *Aut petis, aut urges ruiturum, Siſyphe, ſaxum.*
5 *Volvitur Ixion, & ſe ſequiturque, fugitque:*
Molirique ſuis lethum patruelibus auſa,
Aſſidue repetunt, quas perdant, Belides undas.
Quos omnes facie poſtquam Saturnia 6 *torva*
Vidit, & 7 *ante omnes Ixiona: rurſus ab illo*
Siſyphon aſpiciens, Cur hic e fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta ſuperbum
Regia dives habet, 8 *qui me cum conjuge ſemper*
Sprevit? Et exponit cauſas odiique, viæque,
Quidque velit. quod vellet, erat, ne regia Cadmi
Staret, & in facinus traherent Athamanta furores.
Imperium, promiſſa, preces confundit in unum,
Sollicitatque deas. Sic hac Junone loquuta,
Tiſiphone canos, ut erat turbata, capillos
Movit, & 9 *obſtantes dejecit ab ore colubras;*
Atque ita, Non longis opus eſt ambagibus, inquit:
Facta puta, quæcunque jubes: inamabile regnum
Deſere, teque refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Juno, quam cœlum intrare parantem

1 Ubi ſupplicia expendunt ſcelerati. Virg. 6. Æn. ſceleratum limen.
2 Vide quę nos ad 6. Æneid. Virg. nec non & Tytion, &c. Senec. Hippol. 1228.
3 Quę nos ad Senecę Thyeſten 152. Sed hęc pueris nota.
4 Quæ ſingulorum fuerint delicta, quæ ſupplicia, vide quæ nos olim ad Senecæ tragœd. quę ad Virg. 6. Æneid. videndi Mythologi, Platonis Phædon, ad illum Marſ. Ficini argumentum: Macrobius in Somnium Scipionis l. 1. cap. 18. Vulturem jecur immortale tundentem exponens tormenta malę conſcientiæ viſcera interiora rimantis, &c. Lucretius item 3. lib. & ipſe fons Hom. Odyſſ. 11. Luciani Necyomantia, Joannes Tzetzes Chiliad. 273. l. 9.
5 Rota ſc. indefinenter actus. qua expreſſione nihil argutius atque ingenioſius dici poſſe ajunt. Ego tamen ęquari, aut etiam ſuperari arbitror ab illo quod ſeq. v. 508. Tum face jactata per eundem ſępius orbem Conſequitur motis velociter ignibus ignes.
6 De Junonis odio in filias Danai, qui filius Beli, Epiſtola Hypermneſtrę ad Lyceum.
7 Memor ſe ab illo interpellatam ad adulterium.
8 Qui cum uxore ſua Ino me ſprevit.
9 Alii, *extantes*.

Roratis 1 luſtravit aquis 2 Thaumantias 3 *Iris.*
Nec mora: 4 Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem, fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam, tortoque incingitur angue;
Egrediturque domo. Luctus comitatur euntem,
Et Pavor, & Terror, trepidoque Inſania vultu.
Limine conſtiterat; poſtes tremuiſſe feruntur
5 *Æolii, pallorque fores infecit acernas;*
Solque locum fugit. monſtris exterrita conjux,
Territus eſt Athamas, tectoque exire parabant.
Obſtitit infelix, aditumque obſedit Erynnis;
Nexaque vipereis diſtendens brachia nodis
Cæſariem excuſſit. mota ſonuere colubræ:
Parſque jacent humeris, pars circum pectora lapſæ
Sibila dant, ſaniemque vomunt, linguiſque coruſcant.
Inde duos mediis abrupit crinibus angues,
Peſtiferaque manu raptos immiſit. At illi
dnooſque ſinus, Athamanteoſque pererrant,
Inſpirantq; 6 *graves animos, nec vulnera membris*
Ulla ferunt: 7 mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
8 *Attulerat ſecum liquidi quoq; monſtra veneni,*
Oris Cerberei ſpumas, & virus Echidnæ,
Erroreſque vagos, cæcaque oblivia mentis,
Et ſcelus, & lacrymas, rabiemque, & cædis amorem:
Omnia trita ſimul, quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo viridi verſata cicuta.
Dumque pavent illi, vertit 9 furiale venenum

1 Purgavit pollutam deſcenſu ad inferos, & furiarum aſpectu.
2 Thaumantis, ideſt admirationis filia, cujus ſcilicet origo mortalibus miraculo ſit. Plato in Theæteto. Plutar. 3. lib. de placitis philoſ. 5.
3 Ab εἴρω, ſignif. ἀγγέλλω. Plato in Theæteto. Ariſtot. 3. l. Meteor. cap. 3. & 4. Jul. Scal. exercit. 80.
4 Ornatum adverte & comitatum harum Dearum. Vide Virg. Alecto 7. Æn.
5 Athamantis Æoli fil.
6 Δυσφόρυς γνώμας, λυσσώδεις φαντασίας. quibus intellectus deluſus aliud quam quod videt, videre ſe opinatur. vide quæ nos ad Senecæ Hercul. furentem v. 953.
7 *Quos diri conſcia facti Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit, Occultum quatiente animo terrore flagellum.* Juvenalis 13. Sat.
8 *Attulerat ſecum* Medea *Scythicis aconiton ab oris. Illud Echidnæ memorant.* &c. 7. lib. 410. verſ.
9 In furorem agens. Rotavit facem, ut continenter igneus circulus videretur.

Pe-

Pectus in amborum, praecordiaque intima movit.
Tum face jactata per eundem ſaepius orbem,
Conſequitur motis velociter ignibus ignes.
Sic 1 victrix, juſſique potens ad 2 inania magni
Regna redit Ditis: ſumptumq; recingitur anguem
Protinus Æolides media 3 furibundus in aula
Clamat: io comites, his retia tendite ſylvis,
Hic modo cum gemina viſa eſt mihi prole leaena.
Utque fera ſequitur veſtigia conjugis amens,
Deque ſinu matris ridentem, & parva Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
More rotat fundae, rigidoque infantia ſaxo
Diſcutit ora ferox. tum denique concita mater,
Seu dolor hoc fecit, ſeu ſparſi cauſa veneni,
Exululat, ſparſiſque fugit male ſana capillis:
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis
4 Evoe. Bacche ſonat. Bacchi ſub nomine Juno
Riſit, &, Hos uſus praeſtet tibi, dixit, alumnus.
Imminet aequoribus ſcopulus: pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas.
Summa rigent, frontemq; in apertum porrigit aequor.
Occupat hunc (vires inſania fecerat) Ino,
5 Seque ſuper pontum nullo tardata timore
Mittit, 6 oniſque ſuum; percuſſa recanduit unda:

1 Voti compos, Junoniſque peracto mandato.
2 Vide quae ad v. 441. ſup.
3 Hoc eſt quod ſibi in exemplum ultionis ſumpſit Juno, ſupra 428. ut furiali correptus errore, & mente deluſus turbata, in aliud, quam quod revera eſt, feratur; uti Penthei mater, & matertera. lib. praeced.
4 Vox Bacchantium, ab acclamatione Jovis collaudantis Bacchum in bello giganteo mutatum in Leonem. Photius in excerptis ex Procli Chreſtomathia. ᾔδετο δὲ ὁ Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς καὶ θυσίαις Διονύσου, βεβαπτισμένος πολλῷ φρυάγματι.
5 Ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐς θάλασσαν Ἰνὼ ῥίψαι, &c. Pauſanias in Atticis ſub fine. Ino cum Melicerta de ſaxo, quam Molurida vocant, ſe in mare praecipitavit, cum natu majorem filium pater occidiſſet, ſeu furore impulſus, ſeu ira incenſus, quod Orchomeniis famem immiſſam uxoris nefario facinore audiſſet; Phryxum ſimul uxoris prioris filium ab illa ſublatum. Namque, ut habet Nonnus 10. Dionyſiacon, repudiata a Phryxo privigno, quem amabat, ſterilitatem agris induxit.
6 Puer a Delphinis exceptus, & in Corinthiorum Iſthmon expoſitus, in deorum marinorum numerum referebatur, Palaemon dictus, & Portumnus. Pauſanias in Atticis. Lucian. in dialogis marinis. Nonnus 10. Dionyſiac.

At Venus immerita 1 neptis miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt: O numen aquarum,
Proxima cui cœlo ceſſit, Neptune, poteſtas,
Magna quidem poſco: ſed tu miſerere meorum,
Jactari quos cernis in Jonio immenſo,
Et diis adde tuis. Aliqua & mihi gratia ponto eſt:
Si tamen in medio quondam concreta profundo
2 *Spuma fui,* 3 *gratumque manet mihi nomen ab illa.*
Annuit oranti Neptunus: & abſtulit illis
Quod mortale fuit: majeſtatemque verendam
Impoſuit; 4 *nomenque ſimul, faciemque novavit,*
Leucotheaque deum cum matre Palamona dixit.

1 Inus, cui mater erat Harmone filia Veneris.
2 Venus enim ἀφροδίτη ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, ex ſpuma maris, in quod Cœli a Saturno exſecti projiciebantur teſticuli, cum ob ſeminis ſimilitudinem ſpumoſam, tum humoris ſalſi vim genitabilem.
3 Alii, *Grajumque*, quod gratum minus.

4 Quod uſu venit iis qui ex mortalibus in Deos relati ſunt. Ino dicta eſt Leucothea, & Matuta, quę eadem cum Aurora; Melicerta vero Palæmon & Portumnus, honoreſque illi certaminum Iſthmicorum habiti. Solent enim mortuis conſecratis nomina immutari, credo, ne quis putet homines eos fuiſſe, &c. Lactantius 1. l. de falſa religione.

Inus comites in ſaxa, & aves.

FAB. XIV.

1 *Sidoniæ comites, quantum valuere, ſecutæ*
Signa pedum primo videre noviſſima ſaxo:
2 *Nec dubium de morte rata, Cadmeida palmis*
Deplanxere domum, ſciſſis cum veſte capillis.
Utque parum juſta, nimiumque in 3 *pellice ſævæ*
4 *Invidiam fecere Deæ; convitia Juno*
Non tulit: &, Faciam vos ipſas maxima, dixit,

1 Thebanæ, quarum conjuges a Phœnicibus Cadmi ſociis oriundi.
2 Et pro certo credentes eam obiiſſe.
3 *Semele*, cujus gratia univerſam Bacchi familiam infeſta odijs & vindicta proſequebatur.

4 Invidiam alicui facit, qui ejus ſævitiam in odium adducit. l. 7. verſ. 608. *Ante ipſas, quo mors foret invidioſior, aras*. Juvenal. 14. Sat. *Invidiam facerent nolenti ſurgere Nilo*. Lucan. 2. l. 36. verſ.

1 Sævitiæ monumenta mea. Res dicta ſecuta eſt.
Nam quæ præcipue fuerat pia, Perſequar, inquit,
In freta reginam: ſaltumque datura, moveri
Haud uſquam potuit, ſcopuloque affixa cohæſit.
Altera dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſentit riguiſſe lacertos.
Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas.
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos ſubito digitos in crine videres.
Quo quæque in geſtu deprenſa eſt, hæſit in illo:
Pars volucres factæ; quæ nunc quoque gurgite in illo
Æquora diſtringunt ſummis 2 Cadmeides alis.

1 Ne forte in numina mutarentur, uti Ino, quam lugebant, mutavit eas Juno in ſaxa & aves.

2 Thebanæ iſtæ mulieres, a Cadmo autore. Al. *Mineides*.

Cadmus, & Harmonia in dracones.

FAB. XV.

1 N*Eſcit Agenorides, natam parvumque nepotem*
Æquoris eſſe Deos. 2 Luctu, serieq; malorum
Victus, & oſtentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe ſua, tanquam fortuna locorum,
Non ſua ſe premeret: longiſque erroribus actus
Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.
Jamque malis anniſq; graves dum prima retractant
Fata domus, 3 releguntque ſuos ſermone labores:
Num 4 ſacer ille mea trajectus cuſpide ſerpens,
Cadmus ait, fuerat tum, cum Sidone profectus
Vipereos ſparſi per humum nova ſemina dentes?
Quem ſi cura deum tam 5 certa vindicat ira,
Ipſe, precor, 6 ſerpens in longam porrigar alvum.

1 Neſcit Cadmus Ino filiam, & nepotem Melicertam in Deos maris fuiſſe relatos.
2 Cadmus domus ſuæ perpetuis cladibus obrutus; quaſi cœlum illud & terram abominatus, cum uxore Harmonia jam ſenex Thebis migravit in Illyricum, profugus ob Linum a ſe interfectum, ut alii; regno pulſus ab Amphione & Zetho, ut alii, ſe ad Euchelienſes contulit, a quibus, ex oraculi reſponſo, dux belli contra Illyrios electus, victor iis imperavit.
3 Al. *repetuntque*.
4 Recti ad 32. verſ. 3. lib.
5 Conſtanti, continua.
6 Vide lib. 3. verſ. 90.

Dixit: [1] *&, ut ſerpens, in longam tenditur alvum,*
Durataque cuti ſquamas increſcere ſentit,
Nigraque caruleis variari corpora guttis:
In pectuſque cadit pronus, commiſſaque in unum
Paulatim tereti [2] *tenuantur acumine crura.*
Brachia jam reſtant: qua reſtant brachia tendit;
Et lacrymis per adbuc humana fluentibus ora,
Accede, o conjux, accede miſerrima, dixit;
Dumq; aliquid ſupereſt de me, me tange, manumq;
Accipe, dum manus eſt, dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: ſed lingua repente
[3] *In partes eſt fiſſa duas; nec verba volenti*
Sufficiunt, quotieſque aliquos parat edere queſtus,
Sibilat: hanc illi vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora conjux:
Cadme, mane, teque infelix his [4] *exue monſtris:*
Cadme., quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humerique manuſque?
Et color, & facies? &, dum loquor, omnia?Cur non
Me quoque cæleſtes in eundem vertitis anguem?
Dixerat. [5] *ille ſua lambebat conjugis ora,*
Inque ſinus caros, veluti cognoſceret, ibat,
Et dabat amplexus, aſſuetaque colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur: at illis
Lubrica perlucent criſtati colla draconis:
Et ſubito duo ſunt, junctoq; volumine ſerpunt;
Donec in oppoſiti nemoris ſubiere latebras.
Nunc quoq; nec fugiunt homines, nec vulnere lædunt:
Quidq; prius fuerint, placidi meminere dracones.

1 Οἷς χρόνος ἕρπων ς. πασε πεζήεσσαν ἔχειν ὀφιώδεα μορφήν. Nonnus 46. Dionyſ. vel quia ibi in exilio latuit inops, vel quia homo politicus ſe ad mores & leges Barbarorum accommodavit: vel quia Illyriis pleriſque oculi ὀξυδερκεῖς ϗ δρακόντειοι, qui interimant videndo quos diutius irati viderint: ut qui pupulas in ſingulis oculis binas habeant: A. Gellius lib. 9. cap. 4. vel denique ab ipſo gentis nomine, cum ἐγχέλυς anguillam ſonet, quæ *longæ cognata colubræ*.

2. Al. *curvantur*, Ms. *ſinuantur*.

3 Linguæ ſerpentum propter celerem vibrationem geminas, aut etiam tergeminas habere linguas videntur.

4 Aliis *erue*.

5 Lege, ſis, quæ refert ex Plutarcho Pierius 14. lib. hieroglyph. de angue puellæ amaſio.

Ser-

Serpentes e ſanguine Meduſæ procreati.

FAB. XVI.

Sed tamen ambobus verſa ſolatia formæ
Magna 1 nepos dederat, quem debellata colebat
India, quem poſitis celebrabat Achaia templis.
Solus 2 Abantiades ab origine cretus eadem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ, contraque deum ferat arma, genuſque
Non putet eſſe deum (neque enim Jovis eſſe putabat)
Perſea: quem 3 pluvio Danae conceperat auro.
Mox tamen Acriſium (tanta eſt præſentia veri)
Tam violaſſe deum, quam non agnoſſe nepotem
Pœnitet: impoſitus jam cœlo eſt 4 alter; & 5 alter
Viperei referens ſpolium memorabile monſtri,
Aera carpebat tenerum ſtridentibus alis.
Cumque ſuper Libycas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ,
Quas humus exceptas varios animavit in angues:
Unde frequens illa eſt, infeſtaque terra colubris.

1 Bacchus, ex Semele, filia ſua.

2 Filius Abantis regis Argivorum, qui filius Beli, cui Jupiter genitor.

3 Acriſius oraculum conſuluerat, marem ne pareret uxor, an fœminam, reſpondit oraculum nullum ſe habiturum filium; nepotem aliquando è filia, a quo ipſe occideretur. Danaem itaque filiam cum nutrice incluſit thalamo aheneo ſubterraneo in ſpecu, cui ſe immiſit Jupiter in aureum imbrem converſus, fucumque fecit mulieri, epimythiam dabit Hor. 3. l. Ode 16. & Paul. Silent. Antholog. lib. 7. χρύσεος ἀψαύστοιο διέτμαγε, &c.

4 Bacchus.

5 Perſeus, qui a Polydecte rege Seriphi (ad quem arca, in qua ipſe cum matre incluſus fuerat, appulit) ad debellandas Gorgonas, petendumque Meduſæ ex iis natu maximæ caput miſſus, accepit a Mercurio talaria, & harpen; a Plutone galeam, a Pallade ægida, & ſpeculum; victor reverſus dum Meduſæ caput per cœlum volans Africum portaret, guttæ Gorgonei capitis deciduæ in ſerpentes mutatæ ſunt. Cauſam naturalem & hiſtoricam ad fabulam convertit. tranſtulit poeta locum hunc ex Apollonii 4. Argonaut. Εὖτε γὰρ ἰσόθεος Λιβύην ὑπερέπτατο Περσεὺς, &c. Vide quæ nos ad Lucanum lib. 9. verſ. 619. & deinceps. Sed vide Clariſs. Baconi Vet. ſap. de Perſeo ſive bello interpretantis, Perſeo, ideſt, ad bellum probe inſtructo opus eſſe celeri expeditione, occultis conſiliis, providentia, &c. v. Apollodorum l. 2. & allegorice expoſitam ab If. Tzetze, ſub initio Lycophr. Caſſandræ.

Atlas in Montem.

FAB. XVII.

Inde per immenſum ventis diſcordibus actus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquoſæ,
Fertur; & ex alto ſeductas æthere longe
Deſpectat terras, totumque ſupervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt ablatus in ortus.
Jamque cadente die, veritus ſe credere nocti,
Conſtitit Heſperio, regnis Atlantis, in orbe,
Exiguamque petit requiem: dum Lucifer 1 *ignes*
Evocet Aurora, curſuſque Aurora diurnos.
Hic hominum cunctis ingenti corpore præſtans
2 *Japetionides Atlas fuit. Ultima tellus*
Rege ſub hoc, & pontus erat, qui ſolis anhelis
Æquora ſubdit equis, & feſſos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant, & humum vicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro 3 *poma ferebant.*
Hoſpes, ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni, generis mihi Jupiter auctor:
Sive es mirator rerum; mirabere noſtras.
Hoſpitium, requiemque peto. Memor ille vetuſtæ
Sortis erat: dederat 4 *Themis hanc Parnaſſia ſortem:*
Tempus, Atla, veniet, 5 *tua quo ſpoliabitur auro*
Arbor, & hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
Id metuens ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Mœnibus, & vaſto dederat ſervanda 6 *draconi;*

1 Lumina, lucem.

2 Atlas Japeti filius fuit, frater Promethei, ut alii, Heſperii: rex Mauritaniȩ, ad Oceanum occiduum, qui ab illo Atlanticus dictus.

3 Aurea hęc mala alii putant fuiſſe citria vel medica. Dalecampius, ad 3. lib. Athenæi c. 7. Alii, oves corporis magni, & coloris ſubrutili, auream referentis nitelam, τῶ μήλω utrumque ſignificante. Pollux. Alii, ſtellas interpretantur, quod Aſtronomiæ peritus fuerit Atlas. Natal. Com. 7. lib. 7. c. Aurifodinas alii.

4 Vide 321. v. 1. lib.

5 Quod ab Hercule factum poſtea l. 9. v. 190.

6 Cui Ladon nomen. Apollon. 4. lib. Argonaut. Λάδων Ἐισέτι πυχθιζὸν παγχρύσεα ῥύετο μῆλα Χώρῳ

Ar-

Arcebatque ſuis externos finibus omnes.
Huic quoque, Vade procul, ne longe gloria rerum;
Quas mentiris, ait, longe tibi Jupiter abſit.
Vimque minis addit, manibuſque expellere tentat
Cunctantem, & placidis miſcentem fortia dictis.
Viribus inferior (quis enim par eſſet Atlantis
Viribus?) at quoniam parvi tibi gratia noſtra eſt,
Accipe munus, ait, lævaque a parte Meduſa
Ipſe retro verſus ſqualentia protulit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas: 1 *nam barba, comæque*
In ſylvas abeunt: juga ſunt humerique, manuſque.
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen:
Oſſa lapis fiunt. tum partes altus in omnes
Crevit in immenſum, ſic Dii ſtatuiſtis; & 2 *omne*
Cum tot ſideribus cœlum requievit in illo.

ἐν Ἄτλαντος χθόνιος ὄφις, quem fluvium interpretantur volumine ſinuoſo circundantem hortos Heſp.

1 Virg. 4. Æn. *Atlantis cinctum aſſidue cui nubibus atris Piniferum caput, & vento pulſantur & imbri: Nix humeros infuſa tegit, tum flumina mento Præcipitant ſenis, & glacie riget horrida barba.* & quæ nos ibi.

2 Propter Aſtronomiæ ſcientiam, ſphæramque ab illo inventam fingitur Atlas cœlum ſuſtinere. Diodor. 4. lib. ſub initio addit, illum, cum in altiſſimum montem ad aſtrorum curſus obſervandos aſcendiſſet, ſubito a ventis abreptum. Idem ref. Vives ad 1. c. 18. l. Auguſt. de civit. Dei. Sed vide Ariſtot. 2. de Cœlo, & Tzetzen 1. hiſt. l. 4. Macrob. 2. l. Quando ſiderum motus, aut ratio cepta eſt genethliaca ſciri? non poſt Theulin Ægyptium, aut poſt Atlantem (ut quidam ferunt) geſtatorem, bajulum, tibicinem illum, ac deſtinam cœli? Arnob. l. 2.

Andromeda a Perſeo liberata, & Virgæ in Coralia.

FAB. XVIII.

Clauſerat 1 *Hippotades æterno carcere ventos:*
Admonitorque operum cœlo clariſſimus alto

1 Æolus, Jovis ex Aceſta filius, Hippotæ nepos. Αἴολον Ἱπποτέω παῖδα κλυτόν. Apollon. 4. lib. qui quum naturam ventorum adverteret, atque ex ortu & occaſu ſiderum, ſtatiſque anni temporibus, ut & regionum mariſque æſtus reciproci ventos prædiceret, ταμίαν τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα vocarunt ac crediderunt, inquit Strabo 2. & 5. lib. Virg. 1. Æn.

1 *Lu-*

1 *Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille reſumptis*
Parte ab utraque pedes, 2 teloque accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aera findit.
Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
3 *Æthiopum populos, 4 Cepheaque conſpicit arva.*
Illic immeritam 4 materna pendere lingua
Andromedam pœnas injuſtus juſſerat Ammon.
Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit 5 Abantiades, niſi quod levis aura capillos
Moverat, & tepido manabant lumina fletu;
Marmoreum ratus eſſet opus; trahit inſcius ignes,
Et ſtupet: & viſa correptus imagine formæ
Pene ſuas quatere eſt oblitus in aere pennas.
Ut ſtetit, O, dixit, non iſtis digna catenis,
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes,
Pande requirenti nomen terræque tuumque,
Et cur vincla geras. 6 Primo ſilet illa, 7 nec audet
Appellare virum virgo, manibuſque modeſtos
Celaſſet vultus, ſi non religata fuiſſet.
Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis.
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque ſuumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ,
Indicat: &, nondum memoratis omnibus, unda

1 Venti autem ponunt plerumque Sole oriente, & *Spes vitæ cum Sole redit*. Juven. 12. Sat.
2 Harpe.
3 Quibus imperavit Cepheus, cujus uxor ----
4 Caſſiope, cùm ſe Nereidas forma præſtare gloriaretur, arrogantiæ pœnas dedit in unica filia Andromeda; quam ſaxo alligatam exponi a ceto devorandam exegit Neptunus, ex reſponſo utcumque duro oraculi Jovis Ammonis. de quo vide quæ nos ad 9. lib. Lucani 512. verſ.
5 Perſeus Abantis pronepos, Acriſius enim Perſei avus filius erat Abantis.
6 Al. *primo ſtupet illa*. Cioſ. codd. ms. alter e noſtris.
7 Elegantiſſime picturam hanc expreſſit Lucianus περὶ οἴκου. Ὁ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει, καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν καθαιρεῖ. mox ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμιμήσατο αἰδῶ παρθένου καὶ φόβον, &c. virginis, inquit, verecundiam expreſſit artifex & metum. ſpectat enim pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ viſum ἀπροσδόκητον. Argumentum citat ex Herodoto in Polymnia. Sed & vide Perſea Philoſtrati Iconum lib. 1. & Pauſaniam in Corinthiacis.

Inſonuit. veniensque immenſo 1 *bellua ponto*
Eminet, & latum ſub pectore poſſidet æquor.
Conclamat virgo: genitor lugubris, & una
Mater adeſt, ambo miſeri, ſed juſtius illa.
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremque ferunt, vinctoq; in corpore adhærent.
Tum ſic hoſpes ait: Lacrymarum longa manere
Tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferenda eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus, Jove natus, & 2 *illa,*
Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & alis
Ætherias auſus jactatis ire per auras,
Præferrer cunctis certe gener. Addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modo numina) tento.
Ut mea ſit, ſervata mea virtute, paciſcor.
Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittuntque 3 *ſuper regnum dotale parentes.*
Ecce, velut navis præfixo concita roſtro
Sulcat aquas, juvenum ſudantibus acta lacertis:
Sic fera dimotis impulſu pectoris undis
Tantum aberat ſcopulis, quantum 4 *Balearica torto*
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere cœli:
Cum ſubito juvenis pedibus tellure 5 *repulſa*
Arduus in nubes abiit. ut in æquore ſummo
Umbra viri viſa eſt, viſam fera ſævit in umbram.
Utque 6 *Jovis præpes,* 7 *vacuo cum vidit in arvo*
8 *Præbentem Phœbo liventia terga draconem,*
Occupat adverſum; neu ſæva retorqueat ora,

1 Belluæ hujus oſſa Romam ex oppido Judææ Joppe allata oſtendit M. Scaurus, longitudine pedum 40. altitudine coſtarum Indicos elephantes excedente, ſpinæ craſſitudine ſeſquipedali. Plin. lib. 9. cap. 5. Solin. cap. 36.

2 Φόρκος ἀμαύρωσεν γένος. &c. υἱὸς Δανάας, τὸν ἀπὸ χρυσοῦ φαμὲν αὐτορύτου ἔμμεναι. Pindarus Pyth. 12. ode. Ἀλλὰ πατὴρ Περσῆος ὀλύμπιος ὄμβρος ἐρώτων Χρύσεος εἰς γάμον ἦλθε, καὶ ὁ φλογόεις παρακοίτης. Nonn. Dionyſ. 47.

3 Inſuper.

4 Balearium inſularum incolas fuiſſe peritiſſimos funditores, & ſupra dictum & ſatis notum.

5 Sic l. 2. *Fugit, & impreſſa tellurem reppulit haſta*, verſ. 788. vide quæ nos ibi.

6 Aquila. ales miniſter fulminis: quæ ſint aves præpetes, vide Agel. 6. l. 6. c.

7 Hinc inde patente, ubi nulla ſata, arbuſta nulla.

8 Apricantem ſe ad Solem.

1 Squamigeris avidos fidit cervicibus ungues:
Sic celeri miſſus praceps per inane volatu
Terga fera preſſit, dextroque frementis in armo
2 Inachides ferrum curvo tenus abdidit 3 hamo.
4 Vulnere laſa gravi modo ſe ſublimis in auras
Attollit, modo ſubdit aquis: modo more ferocis
Verſat apri, quem turba canum circumſona terret.
Ille avidos morſus velocibus effugit alis,
Quaque patet, nunc terga cavis ſuper obſita conchis,
Nunc laterum coſtas, nunc qua tenuiſſima cauda
Definit in piſcem, falcato vulnerat enſe.
Bellua puniceo miſtos cum ſanguine fluctus
Ore vomit: maduere graves aſpergine penna.
Nec 5 bibulis ultra Perſeus talaribus auſus
Credere, conſpexit ſcopulum: qui vertice ſummo
Stantibus extat aquis, operitur ab aquore moto.
Nixus eo, rupiſque tenens juga prima ſiniſtra,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Litora 1 cum plauſu clamor, ſuperaſque Deorum
Implevere domus. gaudent, generumque ſalutant,
Auxiliumque domus ſervatoremque fatentur
Caſſiope, Cepheuſque pater. 6 Reſoluta catenis
Incedit virgo, pretiumque & cauſa laboris.
Ipſe manus hauſta victrices abluit unda,
7 Anguiferumque caput dura ne ladat arena,

1 Τοῖς ἀμφὶ νῶτ' ἐτάτη πάταγος ἄρεος ἀντιπάλῳ, δυσχείρωμα δράκοντι. Sophocl. Antigone. ſup. verſ. 3 σι.

2 Perſeus Argivus ab Inacho, priſco Argivorum rege.

3 Ad capulum uſque: cui recurvatur ferrum ad munimentum manus.

4 Audi Lucianum prælii hujus victoriæque præconem, in lib. περὶ τῦ οἴκυ. Καὶ θηρίον μὲν ἔπεισι πεφρικὸς ταῖς ἀκάνθαις, κỳ δεδιττόμενον τῷ χάσματι. Καὶ ὁ Περσεὺς δὲ τῇ λαιᾷ μὲν προδείκνυσι τὴν Γόργονα. τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίφει. Καὶ τὸ μὲν, ὅσον τῦ κήτυς εἶδε τὴν Μέδυσαν, ἤδη λίθος ἐστὶ, τὸ δ' ὅσον ἔμψυχον μένει, τῇ ἅρπῃ κόπτεται.

5 Aſpergine madidis.

6 Δεσμὺς Ἀνδρομέδης πτολίεις ἀνελύσατο Περσεὺς Ἄξιον ἕδνον ἔχων. Nonnus 47. Dionyſ.

7 Omnino deponendum erat Meduſæ caput Perſeo ſcopulum ſiniſtra tenenti, belluam dextra trajicienti.

Mol-

Mollit humum foliis, nataſque ſub æquore virgas
Sternit, & imponit 1 *Phorcynidos ora Meduſæ.*
Virga recens, bibulaque etiam nunc viva medulla
Vim rapuit monſtri, tactuque induruit hujus,
Percepitque 2 *novum ramis & fronde* 2 *rigorem.*
At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
3 *Seminaque ex illis iterant jactata per undas:*
Nunc quoque coraliis eadem natura remanſit:
Duritiem tacto capiant ut ab aere, quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.

1 Phorci & Cerus filiam. vide quæ nos ad 9. l. Lucan. 629. verſ.

2 Baccæ coralii ſub aquis candidæ & molles: exemptæ confeſtim durantur & rubeſcunt. Plin. 32. lib. 2. c. ad eum Dalecampius.

3 *Σπέρματά τε ἐξ ἐκείνων ἀναζωπυροῦσιν ἐν τοῖς ὕδασι ῥίψασαι.* Maximus Planudes in Græca ſua Ovidii Metam. verſione.

Meduſæ crines in Serpentes.

FAB. XIX.

D*is tribus ille focos totidem de ceſpite ponit;*
1 *Lævum Mercurio; dextrum tibi, bellica virgo;*
Ara Jovis media eſt. mactatur vacca Minervæ;
Alipedi vitulus; 2 *taurus tibi, ſumme deorum.*
Protinus Andromeden, & tanti præmia facti
3 *Indotata* 4 *rapit:* 5 *tedas* 6 *Hymenæus, amorque*

1 Primus honoris locus medius, proximus ſiniſter, inquit Lipſius 2. lib. Electorum 2. cap. Cur itaque aſſignatur Palladi locus ſuper Mercurium? a ratione victimę, quæ Palladi potior & propria. ut lib. 12. 151. verſ. Auſon. 64. epigram. *Ærea bos ſteteram. mactata eſt vacca Minervæ.*

2 Jovi mactari taurum negat Servius ad 3. Æneid. & Macrob. Saturn. 3. cap. 10. Aſſerit Xenophon Cyropæd. & Julianus ad Libanium. vide quæ nos ad Senecæ Medeam 60. v. & Hercul. furent. v. 299.

3 Virginem ſine dote, neglecto ſcil. regno, quod *promiſſere ſuper dotale parentes*. ſupra v. 705. Al. in dotem, ideſt dotis nomine dicta. Alii particulam *In* intenſivam eſſe volunt.

4 Alluſum forte ad Rom. morem, ubi virgines e gremio matris rapi ſolitæ, in memoriam & omen raptarum Sabinarum, quod Romulo & ſuis feliciter ceſſit.

5 Repete quę ad v. 60. hujus lib.

6 De Hymeneo vide quæ nos ad Senec. Thebaid. v. 252. & Medeam 67. v.

6 *Præ.*

1 *Pracipiunt ; 2 largis ſatiantur odoribus ignes ;*
Sertaque dependent tectis : 3 & ubique lyraque ,
Tibiaque , & cantus animi felicia læti
Argumenta ſonant . reſeratis aurea valvis
Atria tota patent , pulchroque inſtructa paratu
Cepheni proceres ineunt convivia regis .
Poſtquam epulis functi , generoſi munere Bacchi
4 Diffudere animos ; cultuſque genuſque locorum
Quærit Abantiades . Quærenti protinus unus
Narrat Lyncides moreſque habitumque virorum .
Quæ ſimul edocuit , Nunc , o fortiſſime , dixit ,
Fare precor , Perſeu , quanta virtute , quibuſq;
Artibus abſtuleris 5 crinita draconibus ora .
Narrat Abantiades , gelido ſub Atlante jacentem
Eſſe locum ſolida tutum munimine molis ;
Cujus in introitu 6 geminas habitaſſe ſorores
Phorcidas , unius ſortitas luminis uſum .
Id ſe ſolerti , furtim dum traditur , aſtu
Suppoſita cepiſſe manu ; perque abdita longe ,
Deviaque , & ſylvis horrentia ſaxa fragoſis
Gorgoneas tetigiſſe domos ; paſſimque per agros ,
Perq;vias vidiſſe hominum ſimulacra,ferarumq;
In ſilicem ex ipſis viſa converſa Meduſæ .
Se tamen horrenda , clypei quem læva gerebat
Ære repercuſſo , formam aſpexiſſe Meduſæ .
Dumque gravis ſomnus colubros , ipſamq; tenebat ,
Eripuiſſe caput collo , penniſque fugacem
Pegaſon , 7 & fratrem , matris de ſanguine natos .
Addidit & longi non falſa pericula curſus ;

1 Al. pręcipitant .
2 De apparatu , ritibus , & feſtivitate celebri nuptiarum vide quę nos ad Lucan. lib. 6. v. 254. & deinceps , & Alex. ab Alex. 2. lib. 5. c.
3 Al. *citharæque* , *lyræque* .
4 Lætitiæ dator Bacchus , illa vero diffundit dilatatque cor , triſtitia contrahit .
5 Meduſæ caput anguibus crinitum .
6 Γραῖαι . Pephredo & Enyo . Zenodorus addit tertiam Dino , filias item Cephei , ſorores Gorgonis : his unicus erat oculus , unus dens , quibus per vices utebantur ſorores : hos intercepit Perſeus , atque his inſtructus , ad Gorgonas avolavit , Meduſam dormientem offendit , eique collum amputavit . lege quę If. Tzetzes , ac Lycoph. ibi λαμπτηροκλέπτης, ξιπλαιῦς ποδηγίας , &c. & Eraſmi adag. *Orci galea* , & Luciani Dialog. Tritonis & Nereidum in dial. marinis . Apollod. l. 2.
7 Χρυσαορα μὲν ἄνθρωπον , ἵππον δὲ Πήγασον . Tzetzes dicto loco .

Quæ

Quæ freta, quas terras ſub ſe vidiſſet ab alto,
Et quæ jactatis tetigiſſet ſidera pennis.
Ante expectatum tacuit. tamen [1] *excipit unus*
Ex numero Procerum, quærens, [2] *cur una ſororum*
Geſſerit alternis immiſtos crinibus angues.
Hoſpes ait, Quoniam ſcitaris digna relatu,
Accipe quæſiti cauſam. [3] *Clariſſima forma,*
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum
Illa, nec in tota conſpectior ulla capillis
Pars fuit; inveni, qui ſe vidiſſe referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiaſſe Minervæ
Dicitur: averſa eſt, & caſtos ægide vultus
Nata Jovis texit, neve hoc impune fuiſſet,
Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.
Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

1 Ὑπολαμβάνει. ἀπαμειβόμενος προσέφη. *Tum ſic excepit regia Juno.* Virg. 4. Æn.

2 Cur Meduſa ſola Gorgonum geſſerit altern.

3 Pulcherrimam fœminarum Meduſam ferunt. εὐπάραον vocat Pindarus od. 12. Pyth. illius itaque amore capros obſtupuiſſe. Narrant Diodor. lib. 4. & Pauſanias 2. Meduſam reginam fuiſſe gentis bellicoſæ juxta Tritonidem paludem; & noctu per inſidias a Perſeo oppreſſam, mortuæ pulchritudinem admiratum Perſeum præcidiſſe caput, & ut ſpectaculo eſſet, in Græciam deportaſſe. Pauſan. tamen ibidem refert, Proclum Carthaginienſem litteris mandaſſe, beſtiæ hoc genus eſſe. quod & Athenæus lib. 5. cap. 19. tradit eſſe ζῶον κάτω βλέπον, ex eo genere quæ in Africa ſunt ἀπολιθώσεως ἀνθρώποις αἰτία. quem lege; & Plin. lib. 8. cap. 21. & Ælian de anima. l. 17. cap. Palæphatus lib. 1. narrat Phorcyn regem Cyreneorum feciſſe ſtatuam auream Minervæ, quam Cyrenei Gorgonem vocabant: virum bonum hujus cuſtodem & vigilem intercepiſſe navi prædatoria: e tribus Phorcei filiabus Meduſam, quia negavit ſe oſtenſuram ubi eſſet illa ſtatua, interfeciſſe, &c. Iſ. Tzetzes adfert mythologiam ſub initio comm. in Lycophr. Περσεὺς ὁ ἥλιός ἐστι, Ἀθηνᾶ δὲ ὁ ἀὴρ, &c. aliam Fulgentius ſub exitu l. 1. Nat. Com. aliam lib. 7. c. 11. 12. & 13. Noſter fabuloſe detorquet ad offenſę Minervæ vindictam. Sed finis ſit.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN
LIBER V.

Caput Gorgonis homines in ſaxa convertens.

FAB. I.

Dumque ea 1 Cephenum medio 2 Danaejus heros
Agmine commemorat, fremitu regalia turba
Atria complentur: nec, 3 conjugialia feſta
Qui canat, eſt clamor; ſed qui fera nuntiet 4 arma.
Inque repentinos convivia verſa tumultus
5 Aſſimilare freto poſſis; quod ſæva quietum
Ventorum rabies motis exaſperat undis.
Primus in his 6 Phineus belli temerarius auctor
Fraxineam quatiens ærata cuſpidis haſtam;
En, ait, en adſum præreptæ conjugis ultor.
Nec mihi te pennæ, nec 7 falſum verſus in aurum
Jupiter eripiet. Conanti mittere Cepheus,
Quid facis? exclamat: Quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritiſne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam ſervatam dote rependis?
Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris, ademit,

1 Procerum Æthiopicorum, qui ad celebritatem nuptialem convenerant. lib. præced. 760. v. *Cepheni proceres ineunt convivia regis*.

2 Perſeus Danaes filius.

3 Alii, *connubialia*. quibus non placet *conjugialia*, quod tamen pro *conjugalia* admitti contendit Turnebus l. 13. Adverſ. c. 21. Quin & 6. Metam. 536. verſ. *Nec mea virginitas, nec conjugialia jura*.

4 *Vino & lucernis Medus acinaces immane quantum diſcrepat!* Hor. lib. 1. od. 27.

5 Κινήθη δ' ἀγορὰ ὡς κύματα πολλὰ θαλάσσης Πόντου Ἰκαρίοιο. Hom. Il. β.

6 Frater hic Cephei, alter ab illo qui oculis mulctatus Argonautas hoſpitio excepit: huic tamen deſponſata fuerat Andromeda, antequam ceto exponeretur.

7 Quo mentiris te ſatum, vel, fallax, quo diſſimulatus Jupiter fucum fecit virgini Danae.

1 Sed

1 Sed grave 2 Nereidum numen, ſed 3 corniger Ammon,
Sed quæ 4 viſceribus veniebat bellua ponti
Exaturanda 4 meis. Illo tibi tempore rapta eſt,
Quo peritura fuit. niſi ſi crudelis id ipſum
Exigis ut pereat, luctuque levabere noſtro.
Scilicet haud ſatis eſt, quod te ſpectante revincta eſt,
Et nullam quod opem patruus, ſponſuſve tuliſti:
Inſuper a quoquam quod ſit ſervata dolebis?
5 Præmiaque eripies? Quæ, ſi tibi magna videntur,
Ex illis ſcopulis, ubi erant affixa, petiſſes:
Nunc ſine qui petiit, per quem hæc non orba ſenectus,
Ferre, quod & meritis, & voce eſt pactus; eumque
Non tibi, ſed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contra; ſed & hunc, & Perſea vultu
Alterno ſpectans, petat hunc ignorat, an illum;
Cunctatuſque brevi contortam viribus haſtam,
Quantas ira dabat, 6 nequicquam in Perſea miſit.
Ut ſtetit illa toro, ſtratis tum denique Perſeus
Exiliit, teloque ferox inimica remiſſo
Pectora rupiſſet, niſi poſt 7 altaria Phineus
Iſſet: & (indignum!) ſcelerato profuit aræ.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuſpis adhæſit:
Qui poſtquam cecidit, ferrumque ex oſſe revulſum eſt,
8 Calcitrat, & poſitas aſpergit ſanguine menſas.

1 Disjunctivæ particulæ repetitionem; & vim conſiderat Quintilianus in hoc exemplo, quod profert l. 9. Inſtitut. Rhetor. c. 3.

2 Quæ indignatæ arrogantiam Caſſiopes, quę ſe marinis hiſce nymphis præferre auſa eſt, precibus a Neptuno impetraverunt, ut immitteretur cetus, qui Cephenorum agros popularetur. Conſultus igitur Jupiter Ammon de ratione amovendi mali, reſpondit, placari non poſſe Nereidum iram, niſi expoſita Ceto Caſſiopes prole.

3 Vide quæ nos ad Lucanum l. 9. v. 512. & ſeq.

4 Nata ſemine & ſanguine meo. Emphatice.

5 Andromedam, & regnum dotale. utcunque hoc remiſiſſe viſus fuerit Perſeus v. 757. lib. præced. *Protinus Andromedan, & tanti præmia facti Indotata rapit.* namque *præmia hæc ſcopulis affixa* autumat.

6 Neque enim deſtinatum attigit ſcopum, vel errore mittentis dextræ, vel levi declinatione Perſei ictum effugientis.

7 Nuptiis adhibitas aras & ſacra, advocatos Deos hinc liquet, & ex tumultuaria illa altera in nuptiis Pirithoi pugna l. 12. verſ. 258. *Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria vultu Fumida terribili, Cur non, ait, utimur iſtis?*

8 Ex more cadentium in acie & pugna, qui λὰξ aut ὄδαξ apud poetas, terram ingratiis, & indignanter ſalutant. 10. Æn. *Sternitur infelix Acron, & calcibus atram Tundit humum expirans.* noſter 12. l. v. 238. *madida reſupinus arena Calcitrat.*

Tum

Tum vero indomitas ardeſcit vulgus in iras,
Telaque conjiciunt, & ſunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. ſed limine tecti
Exierat Cepheus, teſtatus juſque, fidemque,
1 *Hoſpitiique Deos, ea ſe prohibente moveri.*
2 *Bellica Pallas adeſt, & protegit agide fratrem;*
Datque animos. Erat Indus Atys, quem flumine Gange
Edita 3 *Limniace vitreis peperiſſe ſub undis*
Creditur; egregius forma, quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis,
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum,
Et madidos myrrha curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis diſtantia miſſo
Figere doctus erat, ſed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perſeus
Stipite, qui media poſitus fumabat in ara,
Perculit, & 4 *fractis confudit in oſſibus ora.*
Hunc ubi fœdatos jactantem in ſanguine vultus
Aſſyrius vidit Lycabas junctiſſimus illi,
Et comes, & veri non diſſimulator amoris,
Poſtquam exhalantem ſub acerbo vulnere vitam
Deploravit Atyn; quos ille tetenderat arcus
Arripit: &, 5 *Mecum tibi ſint certamina, dixit;*
Nec longum pueri fato lætabere, quo plus
Invidiæ, quam laudis habes. Hæc omnia nondum
Dixerat, emicuit nervo penetrabile telum,
Vitatumque tamen ſinuoſa veſte pependit.
Vertit in hunc harpen madefactam cæde Meduſæ
Acriſioniades, adigitque in pectus: at ille

1 Τὺς τ̃ ξενίας ἐφόρυς, Jovem maxime violati hoſpitii vindicem. Μνημοσυνὴς θυγατέρες Διὸς ξενίυ σέβας αὔξυσα φιλίας τε γέρας βεβαίας. Athenæus 15. lib. 10. cap.

2 Opportune Fortitudini auxilio adeſt Prudentia, quę *Alto conſilio fulſit. Vireſque ſecundas ſufficit.* Atque hoc ſibi volunt poetæ, cum Deos introducunt auxiliares. Ambo autem Jovis filii.

3 Nympha paluſtris, cui nomen ἀπὸ τ̃ λίμνης.

4 Hypallage. Hoc enim voluit; *confudit in ore fracta oſſa*: ſui interpres l. 12. v. 250. *& oſſa Non agnoſcendo confuſa reliquit in ore*. l. 5. v. 292. *Diſcuſſiſque oſſibus ore*.

5 Emphatice. Me, viro.

Jam

Jam moriens oculis ſub nocte 1 *natantibus atra,*
Circumſpexit Atyn, ſeque acclinavit ad illum,
Et tulit ad manes juncta ſolatia mortis.
Ecce 2 *Suenites genitus Methione Phorbas,*
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quo late tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapſi. ſurgentibus obſtitit enſis
3 *Alterius coſtis jugulo Phorbantis adactus.*
At non Actoriden Erithum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perſeus petit enſe: ſed altis
4 *Extantem ſignis, multaque in pondere maſſa*
5 *Ingentem manibus tollit cratera duabus,*
Infligitque viro: rutilum vomit ille cruorem,
6 *Et reſupinus humum moribundo vertice pulſat.*
Inde 7 *Semiramio Polydamona ſanguine cretum,*
Caucaſeumque Abarim, Sperchionidemque Lycetum,
Intonſumq; comas Helicen, Phlegyamque, Clytumq;
Sternit, & extructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus auſus concurrere comminus hoſti,
Intorquet jaculum: quod detulit error in Idam
8 *Expertem fruſtra belli, & neutra arma ſecutum.*
Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
Quandoquidem in partes, ait, abſtrahor, accipe, Phineu,
Quem feciſti hoſtem, penſaq; hoc vulnere vulnus.
Jamque remiſſurus tractum de corpore telum
Sanguine defectos cecidit collapſus in artus.

1 Languore & tremulo horrore fluitantibus in morte. σῖγα δ' ἐν νεκύεσσι· τὸ δὲ σκότος ὄσσε κατέδραμε. Simonides. *Fata vocant, conditque natantia lumina ſomnus*. Eurydice 4. Georg. Virg.

2 Alii, *Syenites*. Syene urbs Ægypti ſub tropico Cancri jacet. Lucan. 6. *Umbram nuſquam flectente Syene*; in Solſtitio æſtivo. Adverte autem quam diſerte & conſulto Atyn, Phorbanta, alios patronymicis ſuis diſtinguat, ne forte hiſtoriam confundant cognomines.

3 Amphimedontis.

4 Protuberantem & aſperum ſignis, *Argentum vetus, & ſtantem extra pocula caprum*. Juv. 1. Sat,

5 Θώρηξις iſta, & furor meracus in prelia trudit inermes, arma miniſtrat, natiſque in uſum lætitiæ ſcyphis ad pugnas abuti cogit. 12. lib. *Forte fuit juxta ſignis extantibus aſper Antiquus crater*, &c. Virg. 2. Georg. *Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem*.

6 Vide 4. verſ. ſupra.

7 De Semiramide l. priore v. 46.

8 Fruſtra abſtinentem a pugna, utpote neutrarum partium. Virgil. *aſpicit urbem immunem tanti belli, atque impune quietam*, 12. Æneid.

Hic

Hic quoque Cephenum 1 *poſt regem primus Odites*
Enſe jacet Clymeni; Protenora percutit Hypſeus;
Hypſea Lyncides. ſuit & grandævus in illis
Emathion æqui cultor, 2 *timiduſque Deorum:*
Qui, quoniam prohibent anni bellare, 3 *loquendo*
Pugnat, & inceſſit, ſcelerataque devovet arma.
Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
4 *Decutit enſe caput: quod protinus incidit aræ,*
Atque ibi 5 *ſemianimis verba execrantia lingua*
Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteaſque, & 6 *caſtibus Ammon*
Invicti, 7 *vinci ſi poſſent caſtibus enſes,*
Phinea cecidere manu: Cererique ſacerdos
Amphicus, albenti velatus tempora 8 *vitta.*
Tu quoque Japetide non hos adhibendus ad uſus,
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres,
Juſſus eras celebrare dapes, feſtumque canendo.
Quem procul aſtantem, plectrumq; imbelle tenentem
Pettalus irridens, 9 *Stygiis cane cætera, dixit,*
Manibus: & lævo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ: 10 *caſuque fuit miſerabile carmen.*
Non ſinit hunc impune ferox cecidiſſe Lycormas:

1 Proxime regem, ideſt regi dignitate & autoritate ſecundus.

2 Religioſe veneratus Deos. *Primus in orbe Deos fecit timor.* Petronius.

3 Lingua ſtrenuus.

4 Al. *Demetit.*

5 De Orphei capite, l. 11. v. 53. *flebile lingua Murmurat exanimis.*

6 Cæſtuum pugna erat e pugilatus genere, ubi pugnis res agebatur, ſed armatis, tanquam ſi qui chirothecis, e corio bubulo, iiſque ferro aut plumbo adfixo gravibus armati inter ſe decertarent, quę loris alligabantur, brachiis ne exciderent. agona Virgilius, 4. Æneid. iconas Hier. Mercurialis exhibet lib. 2. de arte Gymnaſtica cap. 9. Et Manutius l. 1. de quæſitis per epiſtolam. 8. epiſt.

7 Si quid valeat contra retiarium ferula. Martial. epiſtol. ad 2. lib.

8 Faſcia linea, qua vinciebantur frontes ſacerdotum & victimarum. Adverte autem tumultuariæ pugnæ & rixæ ſuper mero miſerum furorem; qui nec affinitati, virtuti, ætati, formæ, integritati, innocentiæ, rebus ſacris, ipſis ſacerdotibus, quos vittæ, non Muſarum alumnis, quos infulæ & artis inſtrumenta ſanctos haberi jubent, non deniq; ditiſſimis agri parcit.

9 Τὰ δ' ἄλλ' ἐν ᾅδου τοῖς κάτω μυθήσομαι. Ajax Sophocleus.

10 Certe ubi cecinit & cecidit, ut de Marſya Apulejus.

Ra-

Raptaque de dextro robuſta 1 repagula poſte
Oſſibus illiſit mediæ cervicis. at ille
Procubuit terræ, mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque 1 robora poſtis
Cinypheus Pelates. tentanti dextra fixa eſt
Cuſpide Marmoridæ Coriti, lignoque cohæſit.
Hærenti 2 latus hauſit Abas: nec corruit ille,
Sed retinente manu moriens e poſte pependit.
Sternitur & Melaneus Perſeia caſtra ſecutus,
Et Naſamoniaci Dorilas ditiſſimus agri,
Dives agri Dorilas: quo non poſſederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo miſſum ſtetit inguine ferrum,
(Lethifer ille locus) quem poſtquam vulneris autor
Singultantem animam, & verſantem lumina vidit
3 *Bactrius Halcyoneus,* 4 hoc quod premis, *inquit, habeto*
De tot agris terræ: *corpuſque exangue reliquit.*
Torquet in hunc haſtam calido de 5 vulnere raptam
Ultor 6 Abantiades: media quæ nare recepta
Cervice exacta eſt: in partes eminet ambas.
7 *Dumque manum fortuna juvat, Clytiumque, Clanimque*
Matre ſatos una, diverſo vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi vibrata lacerto
8 *Fraxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.*
Occidit & Celadon Mendeſius; occidit Aſtreus
Matre Palaſtina, 9 dubio genitore creatus.

1 Objices, vectes.
2 E latere confoſſo ſanguinem elicuit. *Per tunicam ſqualentem auro latus hauſit apertum.* 10. Æn.
3 Βαρκοῦς. Max. Planudes.
4 Sarcaſmus, cujuſmodi ille Turni Eumedi inſultantis Æn. 12. *En agros, & quam bello Trojane petiſti, Heſperiam metire jacens.* aut Indi Sophiſtæ. Paulo poſt mortuus tantum obtinebis terræ, quantum ſatis ſit ad ſepulturam corporis tui. Εἰ δέ τις ὄλβον ἔχων μορφᾷ, παραμεύσετ᾽ ἄλλων, θνατὰ μεμνάσθω περιστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπιεσσόμενος. Pind. Nem. 11.
5 Doriſæ.
6 Perſeus Abantis pronepos. Acriſius enim Danaes pater erat filius Abantis.
7 *Succeſſus urgere ſuos, inſtare favori numinis.* de Cæſ. Lucan. 2. l. v. 148.
8 Haſta fraxinea.
9 Cum pater ignoratur, ideſt quem habere non licet, filius dicitur *ſpurius*. Iſidor. *Nothus* autem, qui ex concubina, non ex legitima natus eſt, ſed patrem habet certum.

Ethionque ſagax quondam ventura videre,
Tunc 1 *ave deceptus falſa; regiſque Thoactes*
Armiger, & 2 caſo genitore infamis Agyrtes.
3 *Plus tamen exhauſto ſupereſt: namque omnibus unum*
Opprimere eſt animus. Conjurata undiq; pugnant
4 *Agmina pro cauſſa meritum impugnante fidemque.*
Hac pro parte ſocer fruſtra pius, & nova conjux
Cum genitrice favent, ululatuque atria complent.
Sed ſonus armorum ſuperat, gemituſque cadentum:
Pollutoſque ſimul multo Bellona penates
Sanguine perfundit, renovataque prælia miſcet.
Circumeunt unum Phineus, & mille ſecuti
Phinea. tela volant 5 *hyberna grandine plura*
Præter utrumq; latus, præterq; & lumen, & aures.
Applicat hic humeros ad magna ſaxa columnæ,
Tutaq; terga gerens, adverſaq; in agmina verſus
Suſtinet inſtantes. Inſtabat parte ſiniſtra
6 *Chaonius Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon.*
7 *Tigris ut auditis diverſa valle duorum*
Extimulata fame mugitibus armentorum,
Neſcit utro potius ruat, & ruere ardet utroque:
Sic dubius Perſeus, dextra lævane feratur,
Molpea trajecti ſummovit vulnere cruris;
8 *Contentuſque fuga eſt. neque enim dat tempus Ethemon,*
Sed furit, & cupiens alto dare vulnera collo,
Non circumſpectis exactum viribus enſem
Fregit; in extrema percuſſæ parte columnæ
Lamina diſſiluit, dominique in gutture fixa eſt.
Non tamen ad lethum cauſſas ſatis illa valentes

1 Augurio. Virgil. 9. Æneid. de Rhamnete augure cæſo, *Sed non augurio potuit depellere peſtem.*

2 Parricidio forte.

3 Putaris tot jam cæſis, ſatis exhauſtum eſſe ſanguinis, ſatis laboris; plus tamen ſupereſt. certatim enim omnes unanimes, & qui conjurati in unum Perſea impetum faciunt, hunc undique petunt.

4 Cauſſam parteſque Phinei impugnantis meritum Perſei, & fidem regis omnes obnixe atque animo firmato promovent: juſtam cauſam parteſque fidei vel duo vel nemo: utque fieri ſolet, major pars ſuperat meliorem.

5 *Quam multa grandine nimbi Culminibus crepitant.* 5. Æneid. *Tempeſtas telorum, ac ferreus ingruit imber.*

6 Chaonos in Arabia agnoſcit Plinius lib. 6. cap. 28. Quid autem hic Chaonii?

7 Vide Thyeſten Senecæ. v. 705.

8 Satis habet Perſeus fugaſſe Molpea.

Pla-

Plaga dedit. trepidum Perſeus, & inertia fruſtra
Brachia tendentem 1 *Cyllenide confodit harpe.*
2 *Verum ubi virtutem turba ſuccumbere vidit,*
Auxilium, Perſeus, quoniam ſic cogitis ipſi,
Dixit, 3 *ab* 4 *hoſte petam; vultus avertite veſtros,*
Si quis amicus adeſt; & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Theſſalus: utque manu jaculum lethale parabat
Mittere, in hoc haſit ſignum de marmore geſtu.
Proximus huic Ampix animi pleniſſima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit: inque petendo
Dextera diriguit, nec citra mota, nec ultra eſt.
At Nileus, qui ſe 5 *genitum ſeptemplice Nilo*
Ementitus erat, clypeo quoque flumina ſeptem
Argento partim, partim cælaverat auro,
Aſpice ait, Perſeu, noſtra primordia gentis;
6 *Magna feres tacitas ſolatia mortis ad umbras;*
A tanto cecidiſſe viro. Pars ultima vocis
In medio ſuppreſſa ſono eſt, adapertaque velle
Ora loqui credas, nec ſunt ea pervia verbis.
Increpat hos, 7 *Vitioque animi, non viribus, inquit*

1 Quam acceperat a Mercurio, qui natus eſt in Cyllene monte Arcadię.

2 Verum ubi ſe numero obrui advertit, neque per ingruentem undique multitudinem locum eſſe virtuti. Quatenus forti liceat declinare periculum, docebit Ariſtoteles lib. 3. Eth. ad Nicomachum c. 6. & 7.

3 *Fas eſt & ab hoſte doceri*, quidni & juvari? lege utiliſſimum libellum Plutarchi de capienda utilitate ex inimicis.

4 Meduſæ capite, quod hoſti ademerat. vide quæ ad 795. v. l. 4. quibus adde quæ habet Palæphatus l. 1. Perſeum ubi Gorgonem, ideſt ſtatuam auream, a filiabus Phorci abſtuliſſet, in partes eam plures diffregiſſe, capite ſervato integro, repoſuiſſe vero triremi ſuæ, cui inde nomen Gorgonis indidit. hinc a cęteris inſulis pecunias exegiſſe: Seriphios, inſula deſerta, fugiſſe: Perſeum itaque, ubi męnia & lapides tantum ibi inveniſſet, aliis deinde inſulanis, quibus pecunias imperarat, dicere ſolitum: Videte ne, quemadmodum Seriphii Gorgonis caput videntes, & vos etiam in lapides mutemini.

5 De Nili oſtiis, ejuſque incrementi cauſſis vide quæ nos ad Lucan. l. 10. v. 200. & ſeq.

6 *Hoc tamen infelix miſeram ſolabere mortem; Æneæ magni dextra cadis.* Æneas Lauſo 10. Æn *ſi qua eſt ea gratia* & inf. l. 12. v. 81.

7 Ignavi & puſillanimi ceditis huic magico: quin fortiter contra itis? Lucianus more ſuo in lib. cui titulus Icones: Ἀλλ' ἢ τοιοῦτόν τι ἄρα ἔπασχον οἱ τὴν Γοργὼ ἰδόντες, οἷον ἐγὼ ἔναγχος ἔπαθον παγκάλην τινὰ γυναῖκα ἰδών. αὐτὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκεῖνο, μικροῦ δέω λίθος ἐξ ἀνθρώπου σοι γεγονέναι, πεπηγὼς ὑπὸ τοῦ θαύματος.

Gorgoneis torpetis, Eryx, incurrite mecum;
Et proſternite humi juvenem magica arma moventē.
Incurſurus erat: tenuit veſtigia tellus,
Immotuſque ſilex, armataque manſit imago.
Hi tamen 1 *ex merito pœnas ſubiere: ſed unus*
Miles erat Perſei: pro 2 *quo dum pugnat, Aconteus*
Gorgone 3 *conſpecta ſaxo concrevit oborto;*
Quem ratus Aſtyages etiamnum vivere, longo
Enſe ferit; ſonuit tinnitibus enſis acutis.
Dum ſtupet Aſtyages, naturam traxit eandem,
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora eſt media de plebe virorum
Dicere. bis centum reſtabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora viſa.
Pœnitet injuſti tunc denique Phinea belli:
Sed quid agat? ſimulacra videt diverſa figuris,
Agnoſcitque ſuos, & nomine quemque vocatum
Poſcit opem, credenſque parum, ſibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. avertitur; atq; ita ſupplex,
4 *Confeſſaſque manus obliquaq; brachia tendens,*
Vincis, ait, Perſeu: remove tua monſtra; tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Meduſæ,
Tolle precor: non nos odium, regnique cupido
Compulit ad bellum. Pro conjuge movimus arma:
5 *Cauſa fuit meritis melior tua; tempore noſtra.*
Non ceſſiſſe piget: 6 *nihil, o fortiſſime, præter*
Hanc animam concede mihi; tua cætera ſunto.
Talia dicenti, neque eum quem voce rogabat
7 *Reſpicere audenti, quod, ait, timidiſſime Phineu,*
Et poſſum tribuiſſe, & magnum eſt munus inerti,
Pone metum, tribuam, nullo violabere ferro:
Quin etiam manſura dabo monumenta per ævum;
Inque domo ſoceri ſemper ſpectabere noſtri;

1 Quia Phinei ſatellitium, & malæ cauſæ propugnatores.
2 Perſeo.
3 Contra quam monuerat Perſeus v. 179. ſupra.
4 Supplicis, & peccaſſe ſe confitentis extentas manus. mox verſ. 235.
5 Utcumque Andromeden abducere meruiſti, quam virtute tua liberaſti, poſſem tamen ego cauſſam meam defendere tempore, ut quæ mihi prius fuerit deſponſata.
6 *Sine hanc animam, & miſerere peccantis.* Turnus 12. Æn.
7 Metuens contra intueri Meduſæ caput, cujus vim ſaxificam in tot ſuis petrefactis viderat, potius quam ob pudorem, quo Perſeum ſuſpicere verecundabatur; ut volunt alii.

1 Ut mea ſe ſponſi ſoletur imagine conjux.
Dixit, & in partem 2 Phorcynida tranſtulit illam,
Ad quam ſe trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quoque conanti ſua flectere lumina cervix
Diriguit, ſaxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultuſq; in marmore ſupplex,
Summiſſaque manus, facieſq; 3 obnoxia manſit.

1 Ironice.
2 Meduſæ caput.
3 Dejecta, velut hominis ſibi conſcii, ſubmiſſe culpam agnoſcentis, veniamque precantis.

Prœtus in ſaxum.

FAB. II.

Victor Abantiades 1 patrios cum conjuge muros
Intrat; & 2 immeriti vindex ultorque 3 parentis
Aggreditur 4 Prœtum. nam fratre per arma fugato
Acriſioneas Prœtus poſſederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam male cœperat, arce
Torva colubriferi ſuperavit lumina monſtri.

1 Argos.
2 Utcumque male de ſe meriti, quem cum matre una incluſum arca mari expoſuiſſet. Neque enim placet, quod quidam interpretantur, a Prœto fratre regno ſine cauſſa pulſi.
3 Avi, Acriſii.
4 Filium Abantis, fratrem Acriſii.

Polydectes in lapidem.

FAB. III.

Te tamen, o parva rector 1 Polydecta Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot ſpectata labores,
Nec mala mollierant: ſed inexorabile durus

1 Arcam, in qua Danae & Perſeus incluſi erant, cum ad Seriphum inſ. appuliſſet, excepit Dictys, tradiditque fratri ſuo Polydecti. Hic, quo Danae, quam amavit, potiretur, Perſeum jam juvenem amovit, amandatum adverſus Gorgonas, uti dictum ad 610. verſ. lib. 4. quum vero ab illa expeditione victorem reverſum contumelioſe excepiſſet, capitiſque vires elevaſſet quaſi ementitas, ab ejus conſpectu in ſaxum mutatus eſt, regno Seriphi ad Dictin fratrem delato. Apollonii Scholiaſtes 4. lib. ad 1515. ver.

Exerces odium; nec iniqua finis in ira eſt.
Detrectas etiam laudem, fictamque Meduſæ
Arguis eſſe necem. dabimus tibi pignora veri,
1 *Parcite luminibus, Perſeus ait: oraque regis*
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.

1 Ut v. 179. ſupra; *Vultus avertite veſtros, ſi quis amicus adeſt.*

Muſæ in aves, & Pyrenei præcipitium.

FAB. IV.

HActenus 1 aurigena comitem Tritonia fratri
Se dedit: inde cava circundata nube Seriphon
Deſerit, a dextra 1 Cithno, Gyaroque relictis:
Quaque ſuper pontum via viſa breviſſima, Thebas,
2 *Virgineumque Helicona petit: quo monte potita*
Conſtitit, & doctas ſic eſt affata ſorores.
Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures,
Dura 3 Meduſæi quem 3 prapetis ungula rupit.
Is mihi cauſa viæ: volui mirabile factum
Cernere; vidi ipſum materno ſanguine naſci.
Excipit Uranie; Quacunque eſt cauſa videndi
Has tibi, diva, domos, animo gratiſſima noſtro es,
Vera tamen fama eſt, & Pegaſus hujus origo eſt
Fontis: & ad latices deduxit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Sylvarum lucos circumſpicit 4 antiquarum,
Antraque: & innumeris diſtinctas floribus herbas,
Feliceſque vocat pariter 5 ſtudioque locoque

1 Quem genuit Jupiter in aureum converſus imbrem, & in Danaes gremium delapſus.

1 Ita reſtituunt quidam. alii *Syro*, alii *Syphno*; quæ omnes ſunt e Cycladibus, in quibus nullus Cypro locus. Aldus excudit, *a dextra Cythno Scyroque relictis*. Planudes vertit, τὴν Σέριφον καταλέλοιπε, τήν τε κύθνον, καὶ γύαρον δεξιὰς ἀφεῖσα, ὅθεν συντομωτάτη ὁδὸς ἔδοξεν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν εἶναι, &c.

2 Virginibus Muſis ſacrum Bœotiæ montem.

3 Pegaſum ex Meduſæ ſanguine natum, equum alatum, ictu ungulæ elicuiſſe caballinum fontem in Helicone, unde equo nomen Πήγασος, fonti ἱπποκρήνη inditum, nemini non auditum.

4 Spondæo in quinta regione profertur Deæ oculos undequaque circumferentis proſpectus.

5 *Studiique locique* cum alii, cum Mss. noſtri, ellipſi τοῦ ἕνεκα.

1 *Mæo-*

1 *Mæonidas. Quam ſic affata eſt una ſororum:*
O, niſi te virtus opera ad majora tuliſſet,
In partem ventura chori Tritonia noſtri,
Vera refers, meritoque probas arteſque locumque,
Et gratam ſortem, 2 tuta modo ſimus, habemus.
Sed (vetitum eſt adeo ſceleri nihil) *omnia terrent*
Virgineas mentes, diruſque ante ora Pyreneus
Vertitur; & nondum me tota mente recepi.
3 *Daulia Threicio, Phoceaque milite rura*
Ceperat ille ferox, injuſtaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnaſſia: vidit euntes,
Noſtraque fallaci veneratus numina vultu,
Mæonides (*agnorat enim*) *conſiſtite, dixit,*
Nec dubitate, precor, tecto 4 grave ſidus, & imbrem
(*Imber erat*) *vitare meo: ſubiere minores*
Sæpe caſas ſuperi. Dictis, & tempore mota
Annuimuſque viro, 5 primaſque intravimus ædes.
Deſierant imbres, victoque Aquilonibus Auſtro
Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo:
6 *Impetus ire fuit, claudit ſua tecta Pyreneus,*
Vimque parat, quam nos ſumptis effugimus alis.
Ipſe ſecuturo ſimilis ſtetit arduus arce,
Quaque via eſt vobis, erit & mihi, dixit eadem;
Seque jacit vecors e ſummo culmine turris,
Et cadit in vultus, 7 diſcuſſiſque oſſibus oris
8 *Tundit humum moriens ſcelerato ſanguine tinctam.*

1 Crux Grammaticis fixa. a Mæonia, quam qui Bœotiæ partem eſſe dicunt, non probant. A Mæonide Homero. πρόληψιν hanc & ἀναχρονισμὸν neque Agellius aſſerere poterit lib. 10. cap. 16. neque Pontani Antonius, *Memnonidas* dici a Memnone patre neſcio quo. In hac μυσογονία fateor me ἄμυστον; ut credam tandem, opus eſt viatico, quamvis Mss. mei habent *Memnonidas*. Lil. Gyraldus in Syntag. de Muſis proxime rationem accedit a Myonia Phocidis urbe Myonidas dictas. Namque neque a μνέω dici, neque a Μνημοσυνή matre Mnemonidas, ἀνάλογον ſapit.

2 Ut enim fontium puritatem, nemorum amœnitates, ſylvarum ſolitudinem & receſſum amamus; ita ſecuritatis præſidia, & pacis ocia Muſæ deſideramus.

3 Daulida, vel Dauliam Phocidis opp. Pyreneus Thraciæ Rex per vim occuparat.

4 Pluvias & tempeſtates concitatas a quorumdam ſiderum ortu & occaſu, uti dictum ſupra de Hyadibus, & aliis.

5 Veſtibulum, atria. Neque enim in penetralia corruptorum & veteratorum Muſis fas aut pudor introire permittit.

6 Animus diſcedendi, cœptoque itinere pergendi fuit.

7 Supra verſ. 58.

8 Lib. 4. v. 40

Pieridum certamen cum Muſis. Illarum ſpeciminis argumentum. Dii a Typhoeo fugati, ſeque mutantes in varias formas.

F A B. V.

Muſa loquebatur; penna ſonuere per auras,
Voxque 1 *ſalutantum ramis veniebat ab altis.*
Suſpicit, & lingua quærit tam certa loquentes
Unde ſonent, 2 *hominemq; putat Jove nata locutum:*
Ales erat, numeroque novem ſua fata querentes
Inſtiterant ramis 2 *imitantes omnia pica.*
Miranti ſic orſa 3 *Dea Dea: nuper & iſta*
Auxerunt volucrum victę certamine turbam.
Pierus has genuit 4 *Pelleis dives in arvis:*
4 *Pęonis Eudippe mater fuit; illa potentem*
5 *Lucinam novies novies paritura vocavit.*
6 *Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum,*
Perque tot Æmonias, & per tot Achaidas urbes
Huc venit, & tali committit pralia voce:
Deſinite indoctum vana dulcedine vulgus

1 Exprimentium ſalutationis vocem χαῖρε χαῖρε. *Quis expedivit Pſittaco ſuum χαῖρε, Picaſque docuit verba noſtra conari?* Perſius prolog.

2 De loquacitate & docilitate picarum, voces humanas, & tubarum cantum imitantium, Plutarch. in lib. de animalium ſolertia, Plin. lib. 10. cap. 42. Oppianus. Martialis 14. l. apoph. 76. & quę nos ibi.

3 Palladi Muſa.

4 Macedoniæ urbs Pella eſt; Pæonia regio, quę & Emathia.

5 Gravidarum & parturientium Dea. *quia principium tu, Dea, lucis habes.* Ovid. Faſtor. eadem Diana, Ειλίθυια, Γεντυλλὶς, Juno Lucina, Luna puerperii ſcilicet præſes, novies ergo pepererat, & novem filias. Enippe, vel ut Ms. noſtri, & alii, *Ennippe*. al. *Anippe*.

6 Ant. Liberalis fab. 9. ex Nicand. refert hanc fab. Ζεὺς Μνημοσύνῃ μιγεὶς ἐν Πιερίᾳ, &c. Jupiter ex Mnemoſyne in Pieria genuit multas. Regnabat eo tempore in Æmathia Pierius indigena. illi novem erant filiæ, quę Muſas in certamen provocare auſæ ſunt in Helicone. quando filiæ Pierii canebant, omnia caligine obſcurabantur, nihilque ad choream obtemperabat. At Muſarum cantu ſiſtebatur cœlum, aſtra, mare, flumina; & Helicon voluptate delinitus ad cœlum uſque creſcebat. Plura infra.

Fal-

Fallere: nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
Theſpiades certate Deæ: nec voce, nec arte
Vincemur; totidemque ſumus. Vel cedite victæ
1 Fonte Meduſæo, & 2 Hyantea Aganippe;]
Vel nos Emathiis ad Pæonas uſque nivoſos
Cedemus ſylvis: 3 dirimant certamina nymphæ.
Turpe quidem contendere erat; ſed cedere viſum
Turpius: 4 electæ jurant per flumina nymphæ;
Factaque de 5 vivo preſſere ſedilia ſaxo.
Tunc 6 ſine ſorte prior, quæ ſe certare profeſſa eſt,
Bella canit ſuperum, 7 falſoque in honore gigantes
Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum;
Emiſſumque ima de ſede 8 Typhoea terræ
Cœlitibus feciſſe metum, cunctoſque dediſſe
Terga fugæ, donec feſſos Ægyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
Huc quoque terrigenam veniſſe Typhoea narrat,
Et ſe mentitis ſuperos celaſſe figuris:
Duxque gregis, dixit, fit Jupiter, 9 unde recurvis
Nunc quoque formatus Lybis eſt cum cornibus Ammon.

1 Hippocrene. 257. v. ſupra.

2 Bœotia. Bœotos Hyantes antiquitus dixere. Plinius lib. 4. cap. 7.

3 Arbitrium hujus certaminis ſit penes Nymphas, Najadas credo, quia in ſeq. verſu jurant per flumina, non Stygia, ut interpretes volunt.

4 Alluſum ad judicia Roman.

5 Nativo.

6 Non expectato ſortis decreto utra pars inciperet.

7 Argumentum ſibi ſumit impietas, quo depreſſum eat Divinam gloriam.

8 Innumeras eaſque varias de ingenti hoc Typhoeo fabulas non admittunt marginales hæ anguſtiæ. referendus itaque lector ad autores, qui & bellum hoc Diis illatum, Deorum tranſmutationes, Typhoei pœnas, & Mythologias ad plenum narrant. Videantur Pindarus 4. ode Olymp. & Pythiorum ode 1. ὅς τ' ἐν αἰνᾷ ταρτάρῳ κεῖται θεῶν πολέμιος τυφῶς ἑκατοντακάρανος, & deinceps multa. Homerus hymno in Apollinem, Heſiodi Theog. Apollon. & comment. Ant. Liberalis fab. 57. Tzetzes in Lycophronem. Tzetzes Chil. 8. 171. Strabo lib. 5. & l. 16. Mela lib. 1. cap. 13. Hyginus cap. 196. Apollodorus l. 1. Nonnus 3. Dionyſ. Vide quæ ad 45. verſ. lib. 4. de Venere in piſcem mutata ex Manilio, & Ovid. Faſt. 1. Natalis Comes lib. 6. cap. 21. & 22. Sabinus. Eleganter denique & plene fabulam hanc canit Barclajus noſter lib. 1. Argenidis ſuæ. Diſerte Clariſſ. Baconus & narrat, & interpretatur. Typhonem, ſive rebellem in Sapientia veterum.

9 Hinc Jupiter Ammon arietina forma cultus, hinc filius ejus Bacchus cornutus. Tunc *demens Ægyptius portenta colat crocodilon, & Ibin, Porrum, cepe, canem, piſces, & cercopithecos*. Juven. 15. Sat.

Delius in corvo, proles Semeleia capro,
Fele ſoror Phœbi, nivea Saturnia vacca,
Piſce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora:
Poſcimur Aonides: ſed forſitan otia non ſunt,
Nec noſtris præbere vacat tibi cantibus aures.
Ne dubita, veſtrumque mihi refer ordine carmen,
Pallas ait: nemoriſque levi conſedit in umbra.
Muſa refert: Dedimus *ſummam certaminis* 1 *uni.*
Surgit, & 2 immiſſos hedera collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas:
Atque hac percuſſis ſubjungit carmina nervis.

1 Calliope, chori quaſi præcentrici, principi certe, & προφερεστάτη.
2 *Tunc ſic neglectos hedera redimita capillos Calliope querulas prætentat pollice chordas.* 5. Faſtorum.

Proſerpina a Plutone rapta, & Cyane in fontem.

FAB. VI.

1 *PRima Ceres unco glebam dimovit aratro:*
Prima dedit fruges, alimentaq; 2 mitia terris:
Prima dedit 3 leges: Cereris ſunt omnia munus.
Illa canenda mihi eſt: utinam modo dicere poſſem
Carmina digna Dea; certe eſt dea carmine digna.
4 Vaſta giganteis ingeſta eſt inſula membris
5 Trinacris, & magnis ſubjectum molibus urget

1 Ἡ πρώτη ζεύξασα βοῶν, &c. Orpheus in hymno Cereris. *Prima Ceres ferro mortales vertere terram inſtituit*, & quę ſeq. Virg. 1. Georg. Ovid. 4. Faſt. Barclaii Argenis lib. 2. Metr. 1.
2 Pro glandibus frumenta. *Chaoniam pingui glandem mutavit ariſta.* 1. Georg.
3 Invento a Cerere (quam Iſin ſuam Ægyptii volunt, ideſt Lunam) frumento, leges jam rogatę de agrorum terminis, emptionibus, teſtamentis. unde Θεσμοφόρος dicta. vide quæ nos ad 4. lib. Æneid. *Legiferæ Cereri*. Diod. 6. l.
4 Impiæ Pieri filiæ geſta Typhoei carmine extulerant: Muſa jam pœnas addit, quas dedit ille Jovis ictus fulmine, & ſubjectus Siciliæ inſ.
5 Sicilia, a tribus promontoriis, quę hic nominantur a poeta, Typhoeo exporrecto ſuperinjecta. Virgilius 9. Ænei. Impoſtam Typhoeo Inarimen inſ. in ſinu Puteolano, ductam ab Homer. Εἰν ἀρίμοις ὅθι φασὶ τυφῶεος ἔμμεναι εὐνὰς 12. Iliad. Quem & Lu-

Æthe-

Ætherias auſum ſperare Typhoea ſedes.
Nititur ille quidem, tentatque reſurgere ſæpe:
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro;
Læva, Pachyne, tibi; Lilybæo crura premuntur;
Degravat Ætna caput: ſub qua reſupinus arenas
Ejectat, 1 flammamque fero vomit ore Typhoeus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ,
Oppidaque, & magnos devolvere corpore montes.
Inde tremit tellus, & 2 rex pavet ipſe ſilentum,
Ne pateat, latoque ſolum retegatur hiatu,
Immiſſuſque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem, tenebroſa ſede tyrannus
Exierat: curruque atrorum evectus equorum,
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Poſtquam exploratum ſatis eſt loca nulla labare,
3 Depoſituſq; metus, videt hunc Erycina vagantem
4 Monte ſuo reſidens; natumque amplexa volucrem,
5 Arma manuſque meæ, mea, nate, potentia, dixit,
Illa, quibus ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
Inque 6 Dei pectus celeres molire ſagittas,
7 Cui triplicis ceſſit fortuna noviſſima regni.
Tu ſuperos, ipſumque Jovem, tu numina ponti

canus ſequitur lib. 5. v. 101. Apollonio 2. l. Κεῖται ὑποβρύχιος Σερβωνίδος ὕδασι λίμνης. Straboni 16. lib. & Melæ lib. 1. cap. 13. in Cilicia. Pindarus videtur omnia miſcere. Pyth. ode 1. Τυφὼς ἑκατοντακάρηνος, τόν ποτε Κιλίκιον θρέψε πολυώνυμον ἄντρον, νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἁλιερκέες ὄχθαι, Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει στέρνα λαχνάεντα, κίων δ' οὐρανία συνέχει νιφόεσσ' Αἴτνα, &c. Verum hujus rei licentiam excuſat ratio naturalis.

1 Quotquot ubique montes, aut loci marini eructant incendia, aut repentinis flatibus, qui vocantur Typhones, & terræ motibus concutiuntur, Typhoeo injecta finguntur. Æn. 2. Claudian. de raptu Proſerpinæ 1. noſter lib. 14. verſ. 1.

2 Umbrarum rex, Dis, Pluto, Orcus, ἀΐδης, Hades. de qua voce vide H. Sanfordium, & Parkerum de deſcenſu Domini lib. 2.

3 *Mss. Depoſuitque metus*, alii *metum*, alii *Depoſitoque metu*.

4 Eryce ab Eryce Veneris & Butę filio, qui in hoc monte ædem Matri Veneri inde Erycinæ dictæ condidit.

5 *Nate meæ vires*, &c. Æn l.

6 Plutonis.

7 Cui in mundi diviſione tertia cecidit ſors Inferi, Tartara ſcil.

Victa domas, 1 ipſumque regit qui numina ponti.
Tartara quid ceſſant? cur non matriſque tuumque
Imperium profers? 2 agitur pars tertia mundi.
3 Et tamen in cœlo (quæ jam patientia noſtra eſt)
Spernimur, ac mecum vires minuuntur amoris.
Pallada nonne vides, jaculatricemque Dianam
Abſceſſiſſe mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiamur, erit: nam ſpes affectat eaſdem.
At tu pro ſocio, ſi qua eſt tibi gratia, regno
Junge 4 Deam patruo. Dixit Venus. Ille pharetram
Solvit, & arbitrio matris de mille ſagittis
Unam ſepoſuit: ſed qua nec acutior ulla,
Nec minus incerta eſt, 5 nec quæ magis audiat arcum:
Oppoſitoque genu curvavit flexile cornu,
Inque cor hamata percuſſit arundine Ditem.
Haud procul 6 Ennæis lacus eſt a mœnibus altus,
Nomine 7 Perguſa; non illo plura 8 Cayſter
Carmina cycnorum labentibus audit in undis.
Silva coronat aquas cingens latus omne, ſuiſque
Frondibus, ut velo, Phœbeos ſummovet 9 ignes:
Frigora dant rami, varios humus humida flores,
Perpetuum ver eſt. Quo dum Proſerpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit,
Dumque puellari ſtudio calathoſque ſinumque
Implet, & æquales certat ſuperare legendo,

1 Ita liquido & clare habent Mss. mei, *ipſumque regit qui numina ponti*, quæ ſors ſecunda, aptiſſimeque convenit huic ſorti. Quis hic locus iis qui legunt, *nomina terræ*, aut *lumina terræ*; ut Plutonem bis admittant, aut Phœbum omnino?

2 Agitur de imperio tertiæ partis mundi, Inferis ſcilicet, quod niſi interveniat opera tua, nobis penitus interiit, & tamen alterius e duabus, quibus dominati ſumus, partibus multum nobis periit.

3 Neſcio quid ſibi velint Mss. omnes. *Et tamen in cœlo quoque jam patientiæ noſtra eſt*. Mss. Ciofanii & Briantii clarior; *Et tamen in cœlo quoque parva potentia noſtri eſt*.

4 Proſerpinam Plutoni, qui frater Jovis. hic autem pater fuit Proſerpinæ.

5 Nec quæ certius feriat, quod deſignavit arcus. Virg. 1. Georg. ver ult. *Neque audit currus habenas*.

6 Grata domus Cereri; multas ea poſſidet urbes, in quibus eſt culto fertilis Enna ſolo. 4. Faſtorum, ubi fabula hæc ad plenum. Enna ergo urbs Siciliæ, imo umbilicus, unde male a quibuſdam legitur *Ætneis*. Cicer. item 6. Verrina.

7 *Pergum dixere Sicani*. Claudian. 2. de raptu. *Percum* Firmicus.

8 *Joniæ* fluv. cygnorum copia celebris.

9 Al. *iſtus*.

1 Po-

1 Pene ſimul viſa eſt, dilectaque, raptaque Diti:
Uſque adeo eſt properatus amor. Dea territa mœſto
Et matrem, & 2 comites, ſed matrem ſæpius ore
Clamat, & ut 3 ſumma veſtem laniarat ab ora,
Collecti flores tunicis cecidere remiſſis;
Tantaque ſimplicitas puerilibus affuit annis,
4 Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus, & nomine 5 quemque vocando
Exhortatur equos, quorum per colla jubaſque
Excutit obſcura tinctas ferrugine habenas:
Perque lacus altos, & 6 olentia ſulphure fertur
7 Stagna Palicorum rupta ferventia terra,
Et qua 8 Bacchiadæ bimari gens orta Corintho
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
9 Eſt medium Cyanes, & 10 Piſææ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus æquor,
Hic fuit, a cujus ſtagnum quoque nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas:
Gurgite quæ medio ſumma tenus extitit alvo,
Agnovitque Deam; Nec longius ibitis, inquit;
Non potes invitæ Cereris gener eſſe: roganda,
Non rapienda fuit. Quod ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt, & me dilexit Anapis;

1 Mars videt hanç, viſamque cupit, potiturque cupita. 3. Faſtor.

2 Earum nomina habes apud Pauſaniam ex Homero in Meſſenicis.

3 Mss. quidem noſtri, atque alii, quos ſuggerit Cioſan. habent, *ſummo veſtem laniarat ab ore*, ideſt ſumma veſtis parte, quod tamen non placet, quum verſus proxime pręcedens eadem voce claudatur. vide ver. 489. l. 3.

4 Etiam floſculorum quos collegerat.

5 Orphnæum Æthona, Nyctea, Alaſtora. Claudian. 1. de raptu Proſerpinę, ſub exitu libri.

6 Vide H. Cioſanum defendentem *olentia ſulphure* contra Diomedem. & infra verſ 70.

7 Lacum Palicorum inter Leontinos & Menas. *olentis ſtagna Palici*. 2. de Ponto. De Diis Palicis ad Macrobium lib. 5. cap. 19.

8 Archias Bacchiadum unus, oriundus Bacchia Dionyſii filia, Corintho ſita in Iſthmo inter duo maria Jonium & Ægæum, profectus, condidit Syracuſas, Siciliæ urbem inter duos portus, majorem alterum, alterum minorem. Thucydides l. 6. Strabo 6. l. Theocritus Idyl. 16. Cluver. Sicil. antiqu. 2. lib. 12. cap.

9 Inter Cyanes fontem, & Ortygiam inſulam ponte Syracuſis junctam eſt pars æquoris, quę portum efficit ab altera parte Syracuſarum.

10 Alpheus Peloponneſi fl. juxta Piſas, creditur ſubterraneo meatu lapſus miſcere ſe Arethuſæ fonti in Ortygia inſ. Syracuſ. Pauſanias in Eliacis prioribus. Strabo 6. lib. Virgil. 3. Æneid. *Alpheum fama eſt, &c.* Alii quamplurimi. Noſter infra verſ. 505.

Exo-

Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupſi.
Dixit: & in partes diverſas brachia tendens
Obſtitit. Haud ultra tenuit Saturnius iram;
Terribileſque hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit,
Et pronos currus medio 1 cratere recepit.
2 At Cyane, raptamq; Deam, contemptaq; fontis
Jura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacita, lacrymiſque abſumitur omnis;
3 Et quarum fuerat magnum modo numen, in illas
Extenuatur aquas. molliri membra videres,
Oſſa pati flexus, ungues poſuiſſe rigorem:
Primaque de tota tenuiſſima quaque liqueſcunt,
Cærulei crines, digitique, & crura, pedeſque:
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt; poſt hæc humeri, tergumque, latuſque,
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit: reſtatque nihil quod prendere poſſis.

1 Hiatu. Lucretius de Ætna, In ſummo ſunt ventigeni crateres, ut ipſi nominant, nos quas fauces perhibemus, & ora. 6. lib.

2 Diodorus ſub principio l. 7.

3 Nympha numen ipſius fontis tota delicuit in aquas.

Puer in Stellionem.

FAB. VII.

INterea pavida nequicquam 1 filia matri
2 Omnibus eſt terris, omni quæſita profundo.

1 Περσεφόνη, quæ Latinis, qui a ſua lingua deducunt, luduntque nominibus, Proſerpina, eſt herba ſegetis e terra proſerpens, vel etiam ſpiritu vegetans, filia Cereris, hoc eſt ſeminis, vel terræ, & Jovis, ideſt aeris genitabilis, & benigni. rapitur a Plutone, hoc eſt moritur, deſcenditque ad Orcum (quod de petroſelini ſemine dici ſolet) prius quam renaſcatur, a Pane, ideſt a natura Jovi indicatur. Ἑκάτη dicta a centuplicato ſeminis proventu. Trium (inquit Arnobius) attollit numinum capita, elementi, libidinis, germinis. quem lege lib. 5. ut & Jul. Firmicum de errore prof. relig. Sed & Cl. Baconum de Sapientia veterum.

2 Frumentum in Sicilia primum ſua ſponte natum eſſe ferunt, mox & ſatum. Triptolemus a Cecrope Athenienſium rege miſſus, qui & ſemen deferret, & ſerendi artem, & ipſe mox mari, ac terra vectus mortales novæ agriculturæ rationem edocuit, atque hinc E-

Illam

Illam non udis veniens Aurora capillis
Ceſſantem vidit; non Heſperus: illa duabus
1 *Flammiferas pinus manibus ſuccendit ab Ætna,*
1 *Perque pruinoſas tulit irrequieta tenebras:*
1 *Rurſus ubi alma dies hebetarat ſidera, natam*
2 *Solis ab occaſu, Solis quærebat ad ortus.*
Feſſa labore ſitim conceperat, oraque nulli
Colluerant fontes: contectam ſtramine vidit
Forte caſam, parvaſque fores pulſavit. At inde
Prodit 3 *anus, divamque videt,* 4 *lymphamque roganti*
Dulce dedit, 5 *teſta quod coxerat ante,* 6 *polenta.*
Dum bibit illa datum, 7 *duri puer oris, & audax*
Conſtitit ante deam, riſitque, avidamque vocavit.
Offenſa eſt: neque adhuc epota parte, loquentem
Cum liquido miſta perfudit diva polenta.
Combibit os maculas, & qua modo brachia geſſit,
Crura gerit: cauda eſt mutatis addita membris,
Inque brevem formam, ne ſit vis magna nocendi,
Contrahitur, parvaque minor menſura lacerta eſt.
Mirantem, flentemq; & tangere monſtra 8 *parantem*
Fugit anum, latebramque petit, aptumque colori
9 *Nomen habet variis ſtellatus corpora guttis.*

leuſis Attica. lege Diodorum Sicul. l. 6.

1 Faces haſce interpretari libet Solem, & Lunam, quæ fovent, eliciunt, alunt, & maturant ſegetes ----

2 ---- De die, & de nocte.

3 Videtur hæc eſſe Baubo Arnobii lib. 5. Nicandro tamen in Theriacis v. 488. Μετάνειρα. Ovidio fuſe narranti hanc fab. 4 Faſtorum Melanina vocatur. Miſmam appellat Ant. Liberalis 24. fab. ut & filium nominat Aſcalabum, quæ tamen vox ſonat Græce ſtellionem. Namque interpres Nicandri puerum vocat Abautem.

4 Κυκεῶνα Nicandro, quod Cicero de Oratore *cinnum* vertit. Id autem conficitur ex polenta, ideſt farina hordeacea, melle, aqua, caſeo temperata. adi Turnebum 12. lib. Adverſ. cap. 8. *Dulce* itaque ponitur abſoluto, & ----

5 Vaſe figlino.

6 ---- Ex polenta.

7 Impudentis: adeoque ipſe erit petulans & procax.

8 Al. *paventem*.

9 Stellionis. ἐγένετο ποικίλος ἐκ τοῦ σώματος ἀσκαλαβός. Ant. Liberal. Metam. 24. fab. animal eſt lacerto ſimile, cui tergum pictum guttis maculiſve lucentibus.

Aſcr

Aſcalaphus in Bubonem.

FAB. VIII.

Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora eſt: 1 quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit; dumque omnia luſtrat eundo,
Venit & ad 2 *Cyanem: ea, ni mutata fuiſſet,*
Omnia narraſſet; ſed & os, & lingua volenti
Dicere non aderant, nec qua loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit: notamque parenti
Illo forte loco dilapſam in gurgite ſacro
Perſephones 3 *zonam ſummis oſtendit in undis.*
Quam ſimul agnovit, tanquam tum denique raptam
Sciſſet, inornatos laniavit diva capillos,
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
4 *Neſcit adhuc ubi ſit; terras tamen increpat omnes,*
Ingrataſque vocat, nec frugum munere dignas:
5 *Trinacriam ante alias, in qua* 6 *veſtigia damni*
Repperit. Ergo illic ſæva vertentia glebas
Fregit aratra manu, 7 *parilique irata colonos,*
Ruricolaſque boves letho dedit, arvaque juſſit
8 *Fallere depoſitum, vitiataque ſemina fecit.*
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Sparſa jacet: primis ſegetes moriuntur in herbis:
Et modo Sol nimius, nimius modo corripit imber,
Sidera nunc, ventique nocent: avidæque volucres
Semina jacta legunt: lolium tribulique fatigant

1 Quod in avaros torqueri poteſt. *avidis natura parum eſt.* Senec. Herc. Oeteus v. 631.

2 Verſ. 411. ſupra.

3 Virginis raptæ & delibatæ indicium proprium, Zonam ſolutam. lege quæ habet Firmicus de ruſtico quodam, cui propter divitias Pluton fuit nomen, a raptore Proſerpinæ, qui ne prehenderetur a Cerere manu armata ipſum inſequente, vehiculum egit per medium lacum Percum. ibique periit cum virgine ſubmerſus.

4 Cum laboraret aliquando Sicilia annona, ſterilitatem illam & penuriam, qua ſementis terræ credita falleret depoſitum, ſignificari volunt fabula hac de Proſerpina a Plutone rapta. Natalis Comes 5. l. 14. c.

5 Supra ad verſ. 347.

6 Zonam, ut modo v. 476.

7 Al. *Pariterque irata.*

8 Terræ fallentis depoſitum, & ſpem mentitę ſpecies enumerat Horat. 1. Ode 3. l. Fundusque mendax: arbore nunc aquas culpante, nunc torrentia agros ſidera, nunc hiemes iniquas. vide quæ nos ad Georg. Virg. 1. l.

Triticeas meſſes, 1 & inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis 2 Alphejas extulit undis,
Roranteſque comas a fronte removit ad aures,
Atque ait; O toto quaſita virginis orbe,
Et frugum genitrix, immenſos ſiſte labores,
Neve tibi 3 fida violenta iraſcere terra.
Terra nihil meruit, patuitque invita rapina.
Nec ſum pro patria ſupplex: huc hoſpita veni.
Piſa mihi patria eſt, & ab Elide ducimus ortus;
Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni
Hac mihi terra ſolo eſt; hos nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem; quam tu mitiſſima ſerva.
Mota loco curſim, tantique per aquoris undas
Advehor 4 Ortygiam; veniet narratibus hora
Tempeſtiva meis, 5 cum tu 6 curaque levata,
Et vultus melioris eris: mihi pervia tellus
Prabet iter, ſubterque imas ablata cavernas
Hic caput attollo, 7 deſuetaque ſidera cerno.
Ergo dum 8 Stygio ſub terris gurgite labor,
9 Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris:
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu,
Sed regina tamen, ſed 10 opaci maxima mundi,
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces,

1 Carduus, lappa, filix, aliæque herbę malæ, quibus terra mater eſt, & quæ nulla arte, nullo labore evelli, vincique poſſunt, cum ſatis contra inimicatur & novercatur.

2 Arethuſam fabulantur fl. Elidis ex Peloponneſo occultis ſubter mare cuniculis laſpam rurſus emanare in Ortygia inſ. prope Syracuſas. ſupra v. 409. & infra verſ. 579.

3 Depoſitum cum fide reddenti, fertili, niſi tu vetes, Siciliæ.

4 Inſulam juxta Syracuſas in Sicilia, olim ponte junctam continenti, poſtea aggere. Ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφεῶ Κλεινᾶν Συρακοσσᾶν θάλος, Ὀρτυγία, Δέμνιον Ἀρτέμιδος, cum reſpectu quodam ad alteram Ortygiam, Delon.

5 Infra, verſ. 5?6. erunt opportuna illa, & *molliſſima fandi tempora.*

6 Sollicitudine & dolore.

7 Non viſa mihi ſub terris labenti.

8 Profundo certe meatu lapſa eſt Arethuſa, ſi ea viderit quę Stygio in gurgite facta ſint, omnino profundo, ſi ſub mari quidam amnes, inquit Plinius lib. 2. c. 103. odio maris ipſa ſubeunt vada, ſicut Arethuſa fons Syracuſanus, &c.

9 Refert Pauſanias in Atticis, Cererem Argis a Pelaſgo acceptam hoſpitio, de filiæ raptu ex Chryſanthide cognoviſſe. Didymus & Tharręus in proverbiis, Hermenios indicaſſe Cereri raptum Proſerpinæ tradunt. Alii Cabarin quendam e Paro inſula, Triptolemum, aut Celeum alii.

10 Obſcuri, nigri, inferni.

At-

Attonitaque diu ſimilis fuit: utque dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia, curribus auras
Exit in æthereas. Ibi toto nubila vultu
1 *Ante Jovem ſparſis ſtetit* 2 *invidioſa capillis:*
Proque meo veni ſupplex tibi, Jupiter, inquit,
3 *Sanguine, proque tuo: ſi nulla eſt gratia matris,*
Nata patrem moveat, neu ſit tibi cura, precamur,
Vilior illius, quod noſtro eſt edita partu.
En! 4 *quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt;*
Si reperire vocas amittere certius; aut ſi
Scire ubi ſit reperire vocas. Quod rapta, feremus,
Dummodo reddat eam: neque enim prædone marito
Filia digna tua eſt, ſi jam mea filia non eſt.
Jupiter excepit: Commune eſt pignus onuſque
Nata mihi tecum: ſed, ſi modo nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verum amor eſt: neque erit nobis gener ille pudori,
Tu modo diva velis. Ut deſint cætera, quantum eſt
Eſſe Jovis fratrem? Quid quod non cætera deſunt?
Nec cedit niſi 5 *ſorte mihi? Sed tanta cupido*
Si tibi 6 *diſcidii eſt, repetet Proſerpina* 7 *cœlum;*
Lege tamen certa, ſi nullos contigit illic
Ore cibos: nam 8 *ſic Parcarum fœdere cautum eſt.*
Dixerat. At Cereri certum eſt educere natam.
8 *Non ita fata ſinunt: quoniam jejunia virgo*
Solverat, &, cultis dum ſimplex errat in hortis,
9 *Puniceum curva decerpſerat arbore* 9 *pomum:*
Sumptaque pallenti 10 *ſeptem de cortice grana*
Preſſerat ore ſuo. Soluſque ex omnibus illud
Aſcalaphus vidit; quem quondam dicitur 11 *Orphne*

1 Paulo ſecus refertur hęc fabulæ pars 4. l. Faſt.
2 Invidiam motura utrique, & Jovi & Plutoni.
3 Filia.
4 Tu non inventa reperta es. Luctus eras levior. l. 1. v. 654. Vide & quæ nos ibi.
5 In ſortilegio mundi, quo mihi cœli, illi ceſſit inferorum imperium.
6 Sic Mss. & melius quam quod vulgo leg. *diſſidii*.
7 Auras ſuperas vitæ, quibus ante fruebatur.
8 Ex Stoa, in qua dominatur fatum, ipſumque exuperat Jovem.
9 Malum granatum.
10 Miſſus tamen Mercurius 4. Faſtor. ſcitatum, utrum Proſerpina manſiſſet jejuna, refert: Rapta tribus ſolvit jejunia granis, Punica quæ lento cortice poma tegunt.
11 Gorgyram vocat Apollodorus lib. 1. aliterque refert hanc fab. Ceres, inquit, Aſcalapho Acherontis, & Gorgyræ filio, quod in filiam ſuam teſtimonium dixiſſet, grave apud inferos ſuperimpoſuit ſaxum.

Inter

Inter Avernales haud ignotiſſima Nymphas,
Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris.
Vidit, & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi, teſtemque 1 profanam
Fecit avem: ſparſumq; caput Phlegethontide lympha
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille 2 ſibi ablatus fulvis amicitur ab alis,
Inque caput creſcit, longoſque reflectitur ungues,
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdaque fit volucris, venturi nuncia luctus,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

1. Al *profanum*.   2 Forma propria exutus.

Sirenes.

FAB. IX.

Hæ tamen indicio pœnam linguaque videri
Commeruiſſe poteſt. Vobis, 1 Acheloides, unde
2 Pluma, pedeſque avium, cum virginis ora geratis?
3 An quia, cum legeret flores Proſerpina vernos,
In comitum numero miſtæ Sirenes eratis?
Quam poſtquam toto fruſtra quæſiſtis in orbe,
Protinus, ut veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optaſtis: facileſque Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaveſcere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
*Tantaque dos oris lingua * ne perderet uſum,*
Virginei vultus, & vox humana remanſit.

1 Sirenes, filiæ Acheloi, & Terpſichores. Quas ſi voluptates interpretemur, taurino ſane impetu, aut flumineo impellunt, nec minus ſuavitate ſua alliciunt ad perniciem. hilaris pœna, mors blanda, gaudium crudele. Martialis Epigr. 64. lib. 3. adi Sap. vet. Domini Verulamii: *Siren, ſeu Voluptas* de adulatoribus ſunt qui interpretentur, Sabinus de liberalium artium gymnaſio, Rhetorices imprimis, & poeticæ, quę tamen ab honeſto degenerant inſtituto: quem lege, & Scalig. 5. poet.

2 Voluptates quidem ſuperne, & prima fronte pulchræ videntur; inferne, perque ventris ſubmœnia & quæ ſub ventre ſunt, belluinæ, & exitu amaræ. Nec minus artes logodędalæ ſpecie quidem honeſtæ apparent, plerumque tamen fallere, & ex mala cauſſa bonam, ex bona malam reddere audent profiteri. Horatius deſidiam vocat improbam Sirena.

3 Aliæ ab aliis adferuntur cauſſæ. Sed de certamine earum cum Muſis, de cantu pernicioſo, &c. multa Poetæ, ethici, mythologi, quos adi.

* Al deperderet.

Are-

Arethuſa in fontem.

FAB. X.

AT 1 medius fratriſque ſui, mœſtæque ſororis
Jupiter ex æquo volventem dividit annum.
Nunc Dea regnorum numen commune duorum,
2 Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes.
3 Vertitur extemplo facies & mentis, & oris:
Nam modo quæ poterat Diti quoque mœſta videri,
Læta deæ frons eſt; Ut Sol, qui tectus aquoſis
Nubibus ante fuit; victis e nubibus exit.
Exigit alma Ceres, nata ſecura recepta,
Quæ tibi cauſa fugæ, cur ſis, Arethuſa, ſacer fons:
Conticuere undæ: quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput, 4 virideſq; manu ſiccata capillos
5 Fluminis Alphei veteres narravit amores.
Pars ego Nympharum, quæ ſunt in Achaide, dixit,
Una fui: nec me ſtudioſius altera ſaltus
6 Legit, nec poſuit ſtudioſius altera caſſes.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita eſt,
Quamvis fortis eram, formoſæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata juvabat;
Quaque aliæ gaudere ſolent, ego 7 ruſtica dote
Corporis erubui, crimenque placere putavi.
Laſſa revertebar, memini, 8 Stymphalide ſylva:
Æſtus erat, magnuſque labor geminaverat æſtum.
Invenio ſine vortice aquas, ſine murmure euntes,
Perſpicuas ad humum: per aquas numerabilis alte
Calculus omnis erat, quas tu 9 vix ire putares.

1 Arbiter æquus, ſequeſter ſine exceptione.
2 Ut per ſex menſes, quibus Sol in ſignis eſt Auſtralibus, apud maritum ſit, infra terram: ſex alios, quibus viſit Borealia ſigna, emergat, matureſcat; in horrea deportentur fruges. Vel etiam quod Luna, quę eadem eſt quæ Proſerpina & Diana, ex æquo utrumque Hemiſpherium ſuperius atque inferius illuſtret.
3 Redi ad verſ. 500.
4 Ex nativo aquarum colore, tribuuntur a poetis viridis & cęruleus color Nympharum capillis.
5 Al. *Fluminis Elei*. lege dialogum Neptuni & Alphei in dialogis marinis Luciani.
6 Obiit, luſtravit.
7 Simplex, neglecto formæ cultu: quod aliæ ſibi honori, hoc mihi crimini duxi, ut formam, qua placere poſſem, adſtruerem.
8 Stymphalus Arcadiæ in Peloponneſo mons eſt, & urbs.
9 Alti quippe fluminis leni agmine.

Cana ſalicta dabant, nutritaque populus unda;
Sponte ſua natas ripis declivibus umbras.
Acceſſi, primumque pedis veſtigia tinxi,
Poplite deinde tenus: neque eo contenta recingor,
Molliaque impono ſalici velamina curva,
Nudaque mergor aquis; quas dum ferioque trahoque,
Mille modis labens, [1] excuſſaque brachia jacto,
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur,
Territaque inſiſto propioris margine [2] ripæ.
Quo properas Arethuſa? Suis Alpheus ab undis,
Quo properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sicut eram fugio ſine veſtibus; altera veſtes
Ripa meas habuit; tanto magis inſtat, & ardet;
Et quia nuda fui, ſum viſa paratior illi.
Sic ego currebam, ſic me ferus ille premebat s
[3]Ut fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
[3] Ut ſolet accipiter trepidas urgere columbas.
Uſque ſub [4] Orchomenon, Pſophidaque, Cyllenenque,
Manalioſque ſinus, gelidumque Erymanthon, & Elim
Currere ſuſtinui; nec me velocior ille.
Sed tolerare diu curſus ego viribus impar
Non poteram; [5] longi patiens erat ille laboris:
Per tamen & campos, & opertos arbore montes;
Saxa quoque, & rupes, & qua via nulla, cucurri.
Sol erat a tergo; vidi præcedere longam
Ante pedes umbram, niſi ſi timor illa videbat:
Sed certe ſonituque pedum terrebar, & ingens

1 Pro natantium geſtu. l. 4. verſ. 351.

2 Sic Ms. cum vulgo leg. *fontis*.

3 In nonnullis vet. cod. tranſponuntur hi duo verſus.

4 Urbem Arcadiæ, non procul a Mantinea. ſed & alia eſt cognominis in Bęotia, inter Theſpiam & Coroneam.

5 Λέγεται καὶ τοιάδε ἐς τὸν Ἀλφειόν, ὡς ἀνὴρ θηρευτὴς, &c. Narrant, inquit Pauſanias in Eliacis prioribus, Alpheum fuiſſe venatorem, amaſſe Arethuſam, & ipſam venatricem, quæ cum fugeret amantem, in inſula Ortygiæ prope Syracuſas in fontem converſam fuiſſe, Alpheum, ut ipſam ſequeretur, in amnem item mutatum ſubter mare meare. ac fonti illi Syracuſano miſceri. Quod ut credam verum eſſe, adducor Delphici Apollonis reſponſo. is enim Archiam Corinthium coloniam Syracuſas deducendam hortatus dixit: Ὀρτυγίη τις κεῖται ἐν ἠεροειδεῖ πόντῳ Τρινακρίης καθύπερθεν, ἵν' Ἀλφειοῦ στόμα βλύζει, Μισγόμενον πηγαῖς Εὐρείης Ἀρεθούσης. Quod ultra probatum it Pauſanias ſimili lapſu Nili, Jordanis, & aliorum fl.

Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Feſſa labore fuga, Fer opem, deprendimur, inquam;
Armigera Diana tua, cui ſape dediſti
Ferre tuos arcus, incluſaque tela pharetra.
Mota dea eſt, ſparſiſque ferens e nubibus unam
Me ſuper injecit. 1 *Luſtrat caligine tectam*
Amnis, & ignarus circum cava nubila quarit:
Biſque locum, quo me dea texerat, inſcius ambit,
Et bis Io Arethuſa, Io Arethuſa, vocavit.
Quid mihi tunc animi miſera fuit? Anne quod agna eſt,
Si qua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit
Ora canum, nulloſque audet dare corpore motus?
Non tamen abſcedit: neque enim veſtigia cernit
Longius ulla pedum: ſervat nubemque locumque.
1 *Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus,*
Caruleaque cadunt toto de corpore gutta:
Quaque pedem movi, manat lacus, eque capillis
Ros cadit, & citius, quam nunc tibi 2 *facta renarro,*
In latices mutor: ſed enim cognoſcit amatas
Amnis aquas, poſitoque viri, quod ſumpſerat, ore
Vertitur in proprias, ut ſe mihi miſceat, undas.
3 *Delia rupit humum:* 4 *cacis ego merſa cavernis*
Advehor Ortygiam, qua me cognomine diva
Grata mea ſuperas eduxit prima ſub auras.

1 Μυθεύουσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν ἀρχόμενον ἀπὸ Πελοποννήσου, &c. Strabo lib. ς. Fabulantur, inquit, Alpheum in Peloponneſo ortum, ſubter mare alveo ſuo infra terram uſque ad Arethuſam ductum, rurſum inde in mare affluere. cujus rei argumentum proferunt, Pateram quandam apud Olympiam in Alpheum prolapſam, ad fontem Arethuſam fuiſſe delatam, tum fontem eum turbidum fieri, quando Olympiæ boves ſacrificantur. Quam pro fabula confutat idem Strabo ibidem. Namque oſtium Alphei manifeſto in mare exire: neque ullas apparere fauces, quæ amnem abſorbeant: neque fieri poſſe, ut aqua dulcis maneat, ſi per mare, vel ſubter mare permeet.

2 Ita Mss. aliique codd. rectius quam vulgati, qui habent, *fata*.

3 Benignitas Dianæ, quam colui, quam precata ſum, aperta tellure mihi per altos occultoſque terræ meatus indulſit iter ad Ortygiam, ſibi ſuæque Delo cognominem. ſupra verſ. 499.

4 Fulgentius Alpheum interpretatur ἀληθείας φῶς: Arethuſam, nobilitatem æquitatis. quem adi 3. lib. Alii ad integritatem morum incorruptorum referunt.

Lyn,

Lyncus in Lyncem.

FAB. XI.

Hac Arethuſa tenus. Geminos [1] *dea fertilis* [2] *angues*
Curribus admovit, frāniſque coercuit ora:
Et medium cęli terraque per aera vecta eſt,
Atq; levem currum [3] *Tritonida miſit in* [3] *urbem*
[4] *Triptolemo, partimque* [5] *rudi data ſemina juſſit*
Spargere humo, partim poſt tempora longa [6] *recultа,*
Jam ſuper Europen ſublimis, & [7] *Aſida terram*
Vectus erat juvenis; Scythicaſque advertitur oras,
Rex ubi Lyncus erat: regis ſubit ille penates.
Qua veniat, cauſamque via, nomenque rogatus,
Et patriam, Patria eſt clara mihi, dixit, Athena;
Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi pervius ather.
Dona fero Cereris, latos qua ſparſa per agros
Frugiferas meſſes, alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit, tantique ut muneris autor
Ipſe ſit, hoſpitio recipit, ſomnoque gravatum
Aggreditur ferro: conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit, rurſuſque per aera juſſit
[8] *Mopſopium juvenem ſacros agitare jugales.*

1 Dea fertilitatis Ceres.
2 Dracones. Claudian. 1. de raptu Proſerp. Sinuoſa draconum Membra regens, volucrique per avia nubila tractu ſignant. comparat Scal. 5. poet.
3 Athenas Palladi Tritonię ſacras, utpore ab illa nominatas.
4. Quem Ceres, quod cum filiam quæreret, a Celeo patre Triptolemi benigne fuiſſet accepta, ſerendi rationem docuit, eique dedit currum, quem trahebant alati dracones, quo vectus mortalibus impertiret agriculturam. ſupra verſ. 439. Tzetzes in Heſiodum allegoriam fabulæ explicat. Nonn. Dionyſ. lib. 19.
5 Non antea cultæ, indomitæ.
6 Novali.
7 Aſiam proprie dictam, Myſiam, &c. quæ primam producit. 1. Georg. & quæ Aſia circum Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri. & 7. Æneid. Sonat amnis, & Aſia longe Pulſa palus. Aſiæ vero, quæ pars quarta orbis, primam corripi volunt. 1. Æneid. Europa, atque Aſia pulſus.
8 Athenienſem, a rege Mopſopo. Straboni l. 9. a Mopſo. Triptolemum.

Pierides in Picas.

FAB. XII.

Finierat doctos e nobis 1 maxima cantus:
At 2 Nymphæ viciſſe deas Helicona colentes
Concordi dixere ſono. Convitia victæ
Cum facerent, Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, 3 maledictaque culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis,
Ibimus in pœnas, &, qua vocat ira, ſequemur:
Rident Pęonides, ſpernuntque minantia verba,
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexere ſuos, operiri & brachia plumis:
Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora videt, volucreſque novas accedere ſylvis.
Plangere dumq; volunt, per brachia mota levatæ,
Aere pendebant, nemorum convitia, picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit;
Raucaque garrulitas, ſtudiumque immane loquendi.

1 Calliope. ſupra v. 338.
2 Supra ad v. 314.
3 Picæ, inquit Sabinus, aves ſunt garrulæ quidem, ſed minime canoræ. Per has intelligi dicit verſificatores, & literatores ineptos, atque arrogantes, qui ſeſe jactant oſtentatione ingenii, atque odioſe obſtrepunt doctioribus: Zoili, Cercopes, Amphimanes, Timocreontes, Bavii, Mævii, Homero, Heſiodo, Pindaro, Simonidi, & Virgilio oggannire auſi. Et eſt certe perfrictæ frontis, & cinædicæ buccæ agyrtarum genus, qui cum Muſas ne a limine quidem ſalutarint, virtutibus tamen geminis & ſibi germanis propriiſque freti, ignorantia ſimul & arrogantia, non verentur ſe eruditis inferre, immo, ſi Diis placet, præferre; jamque analectorum catillones & plagiarii etiam lipporum ſcrinia compilare. Sed videant, ne quando res ſuas repetitum veniant Muſarum filii, deplumaturi Sirenas furtivis nudatas coloribus. Caveant, ne dum lipſana liguriunt, ne dum tribus quaſi magicis verbis, ac medicamine docti jam facti, famæ quamvis Heroſtrateæ pennis ſubvolare volunt, caveant, inquam, ne trepidatio illos fallat & feſtinatio, ut habet aureus ille Mileſius, ne pyxidis non veræ ex arcula depromptæ decipiat ſimilitudo; adeoque ſe advertant non aves factos, ſed aſinos, eoſque plumbeos.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER VI.

Certamen Palladis, & Arachnes.

FAB. I.

Præbuerat dictis 1 *Tritonia talibus aures:*
Carminaque 2 *Aonidum, juſtamque probaverat iram.*
Tum ſecum: Laudare parum eſt; laudemur & ipſæ;
Numina nec ſperni ſine pœna noſtra ſinamus.
3 *Mœoniaque animum fatis intendit Arachnes,*
Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. Non illa 4 *loco, nec origine gentis*
Clara, ſed arte fuit. Pater huic Colophonius Idmon,
5 *Phocaico bibulas tingebat murice lanas.*
Occiderat mater; ſed & hæc de plebe, ſuoque
Æqua viro fuerat. Lydias tamen illa per urbes
Quæſierat ſtudio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parva, parvis habitabat 6 *Hypæpis.*
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruere ſui Nymphæ vineta 7 *Timoli:*
Deſeruere ſuas Nymphæ 8 *Pactolides undas.*
Nec factas ſolum veſtes ſpectare juvabat:

1 A Tritone fl. Bœotię, inquit Pauſanias in Bœoticis, non illo, ὅς ἐς τὴν πρὸς λιβύην θάλασσαν ἐκδίδωσιν ἐκ τῆς Τριτωνίδος λίμνης. Quod tamen Mela. Lycophronis interpres, Lucanus, alii aſſerunt, Bœotiorum lingua τριτὼ caput ſignificare volunt. quod ſi ita ſit, convenit fab. de Minerva ex Jovis capite prognata. Apollonii ſcholiaſtes ad 4. l. ἢ τὸ τρεῖν τοῖς ἐναντίοις ποιοῦσα. Diomedes Iliad. ε. τρεῖν μ' οὐκ ἐᾷ Παλλὰς Ἀθήνη.

2 Muſarum, ab Aoniis montibus, & fl. Bœotiæ.

3 Mœonia, ſeu Lydia.

4 Patria, nec genere, & familia.

5 Phocæa purpura claruit. Erat ergo Arachnes pater tinctor purpurarius.

6 Oppidulo Lydiæ in deſcenſu Tmoli montis ad Cayſtri pratum.

7 Tmoli montis Lydię.

8 Pactolus Lydiæ fl. aurifer eſt.

1 Tunc quoque cum fierent. Tantus decor affuit arti.
2 Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes;
Seu digitis ſubigebat opus, repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas aquantia tractu;
Sive levi teretem verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu, ſcires a Pallade doctam.
Quod tamen ipſa negat; Tantaque 3 offenſa magiſtra,
Certet, ait, mecum: nihil eſt quod victa recuſem.
Pallas anum ſimulat, falſoſque in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque ſuſtinet artus.
Tunc ſic orſa loqui: 4 Non omnia grandior ætas
Quæ fugiamus habet: Seris venit 5 uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum: Tibi fama petatur
Inter mortales facienda maxima tela.
6 Cede dea, veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga: veniam dabit illa roganti;
Aſpicit hanc 7 torvis, inceptaque fila relinquit;
Vixque manus 8 *retinens, confeſſaque vultibus iram,*
Talibus 9 obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
10 Mentis inops, longaque venis confecta ſenecta,
Et nimium vixiſſe diu nocet. Audiat iſtas,
Siqua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia, voces.
Conſilii ſatis eſt in me mihi: neve monendo
Profeciſſe putes, eadem eſt ſententia nobis:
Cur non ipſa venit? cur hac certamina vitat?
Tum dea, Venit, ait: formamque removit anilem,

1 Sed etiam tunc dum fierent.
2 Lanificii opera ſingularia habuiſti, &c. l. 4. v. 35.
3 Dedignata, per ingratitudinem non agnoſcens Palladem magiſtram.
4 Expreſſus hic locus ex Euripide in Phœniſſis, ubi Jocaſta filium Eteoclem ab ambitioſa dehortatur injuria. Ὦ τέκνον ὐχ ἅπαντα τῷ γήρα κακὰ Ἐτεόκλεες πρόσεστιν, ἀλλ' ἡ ἐμπειρία Ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.
5 Experientia.
6 Ἐπεὶ τόγε λοιδορῆσαι θεὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. Pindarus 9. Olymp.
7 Sc. oculis.
8 A vi inferenda.
9 Diſſimulantem ſe, & alieno ſchemate latentem. *reſecuta* autem pro *proſecuta*. vide quæ ad verſ. 562. l. 12.
10 Turnus Virgilianus: Sed te victa ſitu, verique effœta ſenectus, O mater, curis nequicquam exercet. 7. Æneid. ver. 440.

Pal-

Palladaque exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,
[1] *Mygdonideſque nurus: ſola eſt interrita virgo.*
[2] *Sed tamen erubuit, ſubituſque invita notavit*
Ora rubor, rurſuſque evanuit: ut ſolet aer
Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur,
Et breve poſt tempus candeſcit Solis [3] *ab ortu.*
Perſtat in incepto, ſtolidaque cupidine palmæ
In ſua fata ruit. neque enim Jove nata recuſat,
Nec monet ulterius, nec jam certamina differt.
Haud mora: conſiſtunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela [4] *jugo juncta eſt; ſtamen ſecernit arundo;*
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis,
Quod digiti expediunt: atque inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt [5] *inſerti pectine dentes.*
Utraque feſtinat, cinctæque ad pectora veſtes
Brachia docta movent, [6] ſtudio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura ſenſit ahenum
Texitur, & [7] *tenues parvi diſcriminis umbræ:*
Qualis ab imbre ſolet percuſſus ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diverſi niteant cum mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
Uſq;adeo quod tangit idem eſt,tamen ultima diſtant.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.

1 Phrygiæ, e vicinia, ſupra v. 15. Sed quia Phrygiæ Nymphę non erunt ita in finitimis, ſuſpicio eſt legendum eſſe *Mæoniæ*.

2 Non ita pudorem, & verecundiam decoxerat penitus, quin rubor vel invitæ offuſus fuerit. vide quæ ad 3. lib. v. 182. & Macrob. l. 2. c. 11. Saturn.

3 Mss. quidam *ab ictu*.

4 Tranſverſę perticæ, cui telæ ſtamen alligatur, & involvitur: ſequiturque accuratiſſimę telæ texendæ hypotypoſis.

5 Al. *inſecti*.

6 Tum artis exprimendæ, tum victoriæ conſequendæ.

7 Apte, appoſiteque, ex arte & ratione Phyſica, atque Optica. Umbræ, inquit, gradatim per colorum levia diſcrimina declinantes, faciunt ut imagines ſurgere, & extare videantur: non ſecus ac radii Solis in roridam, cavamque nubem ſe fundentes, refractique fallunt viſum, varioſque repræſentant Iridis colores.

Tela Minervæ, & Arachnes.

FAB. II.

Cecropia Pallas 1 *ſcopulum Mavortis in arce*
Pingit, & 2 antiquam de terra nomine litem.
3 *Bis ſex cœleſtes medio Jove ſedibus altis*
Auguſta gravitate 4 *ſedent: ſua quemque deorum*
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
Stare deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit: medioque e vulnere ſaxi
Exiluiſſe 5 *fretum, quo pignore vindicet urbem.*
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam,
Dat galeam capiti, defenditur ægide pectus:
Percuſſamque ſua ſimulat de cuſpide terram
Edere cum baccis fœtum canentis olivæ,
Mirarique deos. 6 Operis victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis:
Quattuor in partes certamina quattuor addit,
Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis.

1 Collem Martis, Areopagum, in quo cauſſam dixerat Mars apud duodecim Deos judices de cæde Halirrhothii, accuſante patre Neptuno.
2 Lib. 2. v. 856.
3 Lib. 1. v. 171.
4 Sedebant decem, ſtabat Neptunus, verſ. ſeq. & Pallas, utpote quorum agebatur lis.
5 Ita leg. eruditiores, moti auctoritate Varronis, enatam in Athenarum arce olivam, ſed & emanantem mox aquarum ſcaturiginem ſcribentis: Conſultum itaque oraculum Cecrope tum regnante: reſponſum, ſpectare hæc oſtenta ad contentionem Neptuni, & Palladis de nomine, & tutela urbis, viciſſe Minervam in ſuffragiis uno fœminarum calculo, &c. quod confirmant ſtatuæ duæ, de quibus Pauſanias in Atticis in hæc verba: Πεποίηται δὲ καὶ τὸ φυτὸν τῆς ἐλαίας Ἀθηνᾶ καὶ κῦμα ἀναφαίνων Ποσειδῶν. Vide & Plutarchum in Themiſtocle, & Statium Thebaid. 11. Ubi ingens lis ſuperum: dubiis donec nova ſurgeret arbor rupibus, & longa refugum mare frangeret umbra. Qui *ferum* hic legunt, gemino tibicine ſententiam ſtatuminant ex Virgilio: altero in 1. Æn. ubi equum durateum appellat *ferum*: Inque feri curvam compagibus alvum contorſit. altero in 1. Georgic. Tuque o cui prima frementem Fudit equum tellus magno percuſſa tridenti Neptuni. quod in Thracia factum aſſerit Jo. Bapt. Ignatius c. 8.
6 Opus clauſit oliva, pacis ſymbolum, ut ſuffragiis victoria, 101. verſ.

1 *Threi-*

1 Threiciam Rhodopen habet angulus unus, & Æmum,
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Nomina ſummorum ſibi qui tribuere deorum.
2 Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. hanc Juno juſſit certamine victam
Eſſe gruem, populiſque ſuis indicere bellum.
Pinxit & 3 Antigonen auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Jovis, quam regia Juno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, ſumptis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus 4 Cinyran habet angulus orbum,
Iſque 5 gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoque jacens lacrymare videtur.
6 Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus eſt, operiſque ſua facit arbore finem.
7 Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
8 Europam: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri
Aſſilientis aquæ, timidaſque recondere plantas.
Fecit & Aſterien 9 aquila luctante teneri:
Fecit 10 olorinis Ledam recubare ſub alis.
Addidit, ut Satyri celatus imagine pulchram
Jupiter implerit gemino 11 Nycteida fœtu;

1 Æmus rex Thraciæ Rhodopen Strymonis fluv. filiam duxerat. Hanc cum ille Junonem appellaret, illum Rhodope Jovem, in montes mutati ſunt.

2 Gerana matrona a popularibus ſuis Pygmæis pro numine culta, Deos præ ſe contempſit, Junonem maxime, & Dianam. quarum indignatione in gruem eſt converſa, infeſtiſſimam Pygmæis hoſtem, qui illam venerati fuerant. Athenæus 9. l. 11. c.

3 Laomedontis filiam, ob ſpretam Junonis formam, mutatam in Ciconiam; cujus de natura Plin. 10. l. 23. c. & Pierius 17. l. Hieroglyph.

4 Forte a *κινύρεσθαι*, quia ſaxo jacens lacrymare videtur; neque enim idem eſt cum Myrrhæ patre, de quo lib. 10.

5 Cujus filias, quod ſe Junoni pretuliſſent, Dea in ſaxeos templi gradus transformavit.

6 Prætexebant limbum undique oleæ, pacis inſignia, ut modo v. 82.

7 Arachne, ſupra v. 5.

8 Lib. 2. ſub exitu.

9 Jove aquilæ formam aſſumente, ut Aſterien in coturnicem mutatam raperet.

10 Ζεῦς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς, δι' ἔρωτα Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης. Anthol. *a*. de quibus, & cæteris conſule Mythologos.

11 Antiopam Nyctei filiam.

Amphitryon fuerit, cum te 1 Tirynthia cepit:
Aureus ut Danaen, 2 Aſopida luſerit ignis,
Mnemoſynem paſtor, varius 3 Deoida ſerpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
4 Virgine in Æolia poſuit: tu viſus 5 Enipeus
Gignis Aloidas: 6 aries Biſaltida fallis.
7 Et te flava comas frugum mitiſſima mater
Senſit equum: te ſenſit avem 8 crinita volubris
8 Mater equi volucris: ſenſit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque ſuam, faciemque locorum
Reddidit. Eſt illic 9 agreſtis imagine Phœbus:
Utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
Geſſerit; ut paſtor Macareida luſerit Iſſen.
Liber ut Erigonen 10 falſa deceperit uva:
11 Ut Saturnus equo geminum Chirona crearit.
Ultima pars telæ tenui circundata limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

1 Alcmena. Tirynthia erat urbs Argis vicina, in qua nutriebatur Hercules.
2 Æginam Aſopi filiam. vide quę ad 621. v. l. 7.
3 Proſerpinam filiam Cereris, quę Δηὼ. Orpheo Δηὼ παμμύτειρα. Qualis floricoma quondam populator in Ætna Virgineas inter choreas Deoida raptam ſuſtulit. Auſonius epiſt. 4. ad Theonem.
4 Arne Æoli filia, dę qua Diodorus l. 5.
5 In fluvium Enipeum mutatus Neptunus ex Iphimedia Aloei uxore genuit Othum, & Ephialtem.
6 Hoc de Theophane Biſaltidis filia narrat Hyginus fab. 188.
7 Ceres ex te in equum converſo, & ipſa prius in equam, peperit filium, cujus nomen ἐς τοὺς ἀτελέστους effari non licet: mox & Ariona equum. Pauſanias in Arcadicis.
8 Meduſa Pegaſi mater, lib. 4. v. 780.
9 Cum Admeti pavit armenta. l. 2. v. 681.
10 In quam ſe Bacchus converterat.
11 Ut Sat. in equum converſus ex Phylira genuit centaurum Chirona.

Arachne in Araneam.

FAB. III.

Non illud Pallas, non illud carpere livor
Poſſit opus. Doluit ſucceſſu flava virago,
Et rupit pictas 1 cœleſtia crimina veſtes:
Utque 2 Cytoriaco radium de monte tenebat,

1 Telam Deorum flagitioſa adulteria continentem.
2 Buxeo, eſt enim Cytorum mons Galatiæ, undans buxo. 2. Georg.

Ter

Ter quater 1 *Idmonia frontem percuſſit Arachnes.*
Non tulit infelix: laqueoque animoſa ligavit
Guttura. Pendentem Pallas miſerata levavit:
Atque ita, Vive quidem, pende tamen improba, dixit:
Lexque eadem pœna, ne ſis ſecura futuri,
Dicta tuo generi, ſeriſque nepotibus eſto.
Poſtea diſcedens ſuccis 2 *Hecateidos herbæ*
Sparſit: & extemplo triſti medicamine tactæ
Defluxere comæ, cum queis & naris, & aures;
Fitque caput minimum: toto quoque corpore parva eſt:
In latere exiles digiti pro cruribus hærent;
Cætera venter habet, 3 *de quo tamen illa remittit*
Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

1 Idmonis filię. ſup. v. 8.
2 Aconiti ab Hecate filia Perſæ, quę mater erat Medeę, inventi, quod alias tamen e ſpuma Cerberi natum dicitur. Hermol. Barbarus putat Ovidium hic de cicuta loqui, comm. in Dioſcorid.
3 Lege Ulyſſis Aldrovandi, & Antonii Tileſi araneam, necnon Gazęi pia Hilaria pag. 21.

Niobe in Marmor.

FAB. IV.

Lydia tota fremit, Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum ſermonibus occupat orbem.
1 *Ante ſuos Niobe thalamos cognoverat illam,*
Tum cum Mæoniam virgo, 2 *Sipylumque colebat.*
Nec tamen admonita eſt pęna popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbiſque 3 *minoribus uti.*
Multa dabant 4 *animos: ſed enim nec* 5 *conjugis arces;*

1 Hanc Arachnen, utpote popularem ſuam & civem, noverat Niobe, filia Tantali, qui Phrygiæ & Lydię imperitabat, priuſquam nuberet Amphioni Thebarum regi.
2 Opp. Lydiæ, infra v. 413.
3 Moderationibus, infra v. 308.
4 Spiritus magnos, & ſuperbificos.
5 Arx & turres in mœnibus Thebarum, ut 178. v. infra. Me regia Cadmi ſub domino eſt, fidicibuſque mei commiſſa mariti Mœnia. Amphionem autem, ſono teſtudinis a Mercurio ſibi donatæ, ſaxa ad Thebana mœnia extruenda traxiſſe notum eſt vel ex Horatii ep. ad Piſones: Dicitur Amphion, Thebanæ conditor arcis, Saxa movere ſono teſtudinis, &c. unde & quidam legunt hic, *artes*.

Nec 1 *genus amborum, magnique potentia regni;*
Sic placuere illi (quamvis ea cuncta placerent)
Ut ſua progenies: Et 2 *feliciſſima matrum*
Dicta foret Niobe, ſi non ſibi viſa fuiſſet.
Nam ſata Tireſia venturi præſcia Manto
Per medias fuerat, 3 *divino concita motu,*
Vaticinata vias: 4 *Iſmenides ite frequentes,*
Et date Latonæ, Latonigeniſque duobus
Cum prece thura pia, 5 *lauroque innectite crinem.*
Ore meo Latona jubet. Paretur: & omnes
Thebaides juſſis ſua tempora frondibus ornant,
Thuraque dant ſanctis & verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Veſtibus intexto Phrygiis ſpectabilis auro;
Et, quantum ira ſinit, formoſa: movenſque decoro
Cum capite immiſſos humerum per utrumque capillos.
Conſtitit, utque oculos circumtulit alta ſuperbos,
Quis furor 6 *auditos, inquit, præponere viſis*
Cœleſtes, aut cur colitur Latona per aras?
Numen adhuc ſine thure meum eſt? mihi Tantalus autor,
7 *Cui licuit ſoli ſuperorum tangere menſas;*
8 *Plejadum ſoror eſt genitrix mea; maximus Atlas*
Eſt avus, 9 *ætherium qui fert cervicibus axem,*
10 *Jupiter alter avus,* 10 *ſocero quoque glorior illo.*
Me gentes metuunt Phrygiæ, me regia Cadmi

1 Infra v. 172. & ſeq.

2 O quantum caliginis mentibus humanis objicit magna felicitas! inquit Seneca lib. de Brevitate vitæ. Quam multi fuiſſent felices, niſi ita ſe putaſſent! Bonum, inquit idem epiſt. ult. tunc habebis tuum, cum intelliges infeliciſſimos eſſe felices.

3 Ἐνθουσιαστική. Virg. 10. Æn. Fatidica Manto.

4 Thebanæ fœminæ, ab Iſmeno fl. Bœotiæ.

5 Proprie, ut quæ Apollini ſacra. l. 1. v. 553.

6 Cætera divinitas, ut habet adulatorie in præfatione Valerius, opinione colligitur: tua præſenti fide paterno avitoque ſideri par videtur. Reliquos enim Deos accepimus, Cæſares dedimus.

7 Convivia deorum. μακάρεσσι συνέστιος. Gallus Anthol. δ. ἀμοιβαῖα θεοῖσι δεῖπνα παρέχων Pindar. 1. Olymp.

8 Taygete, ut aliis, Euryanaſſa, quamvis hanc alterius Niobes matrem ſtatuunt.

9 Lib. 4. 628. & 655.

10 Tantali pater, & Amphionis conjugis mei.

Sub domina eſt: [1] *fidibuſque mei commiſſa mariti*
Mœnia cum populis a meque, viroque reguntur.
In quamcunque domus adverti lumina partem,
Immenſa ſpectantur opes: accedit eodem
Digna dea facies: [1] *huc natas adjice* [2] *ſeptem,*
Et totidem juvenes, & mox generoſque, nuruſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam:
Quoque modo audetis genitam Titanida Cœo
Latonam præferre mihi, [3] *cui maxima quondam*
Exiguam ſedem paritura terra negavit?
Nec cœlo, nec humo, nec aquis dea veſtra recepta eſt.
Exul erat mundi, donec miſerata vagantem,
Hoſpita tu terris erras, Ego, dixit, in undis;
Inſtabilemque locum Delos dedit: [4] *Illa duorum*
Facta parens: uteri pars hæc eſt ſeptima noſtri.
Sum felix: Quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major ſum, quam cui poſſit fortuna nocere:
Multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
Exceſſere metum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum:
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum.
[5] *Ite* [6] *ſatis propere ſacris; laurumque capillis*
Ponite. Deponunt, & ſacra infecta relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.

1 Supra verſ. 152.

2 De numero variant autores. Jo. Tzetzes dicit fuiſſe duodecim: quos nominat lib. 4. chil. 141. Sed vide Agell. lib. 10. c. 7. Natal. Com. 6. lib. 13. cap. Ciofan. & Hygin. fab. 9.

3 Jurejurando obſtrinxerat Juno terras omnes, ne parturienti Latonę locum concederent: latuit tum ſub aquis Delos inſ. quam emergere juſſit Neptunus, & locum parturienti præbere: Oras, & littora circum Errantem Mycone celſa, Gyaroque revinxit. Æneid. 3. Sed lege dialogum Iridis, & Neptuni apud Lucianum in Dialogis marinis. quam inſ. δῆλον dictam volunt, quod cum diu ſub aquis latuiſſet, tandem apparuiſſet; cum probabilius ſit ita dici, quod Græcis oriri videatur Sol omnia apparere faciens inter Cycladas pone Delon, quam natalem Solis & Lunæ fingunt fluctuare, propter varium eorum, per Zodiacum moventium, ortum. Sunt qui erroris inſ. cauſſam crebris terræ motibus tribuunt.

4 Δύω φωσῆρας οὐρανὸς κέκτηται τοὺς μεγάλους, ἐγὼ δὲ τόσους ζῶντάς τε λαλοῦντας καὶ ἐμψύχους, &c. Tzetzes 4. Chil. 141.

5 Diſcedite, deſiſtite ab his ſacris, deponite capiti coronas.

6 Al. *ſacris*. quam vocem emphatice geminari volunt; aut ex iis alteram exponi, *execrandis*.

Latona. 1 Turba quantum diſtabat ab orba,
Tantum animoſa ſui furiis agitata doloris
Indignata dea eſt; ſummoque in vertice Cynthi
Talibus eſt dictis gemina cum prole locuta:
En! Ego veſtra parens, vobis animoſa creatis,
Et, niſi Junoni, nulli ceſſura dearum,
An dea ſim, dubitor: perque omnia ſecula cultis
Arceor, o nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus: diro convitia facto
2 Tantalis adjecit, voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis, & me (3 quod in ipſam 4 recidat) orbam
Dixit, & exhibuit linguam ſcelerata 5 paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Deſine, Phœbus, ait, pœna mora longa querela eſt.
Dixit idem Phœbe, celerique per aera lapſu
Contigerant recti 6 Cadmeida nubibus arcem.
Planus erat, lateque patens prope mœnia 7 campus,
Aſſiduis pulſatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque mollierat ſubjectas ungula glebas.
Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
Conſcendunt in equos, Tyrioque 8 rubentia ſucco
8 Terga premunt: auro gravidis moderantur habenis.
E quibus Iſmenos, qui matri 9 ſarcina quondam
9 Prima ſua fuerat, 10 dum certum flectit in orbem
Quadrupedis curſus, ſpumantiaque ora coercet,

1 Quantum vero numero ſuo diſtabat ab orbitate, tantum indoluit, indignataque eſt: deſpici illum numerum. Verſum illum, Tantum animoſa ſui furiis agitata doloris, tanquam adulterinum nido dejiciunt eruditiores aquilę. in noſtris certe Mss. non apparet, uti nec in Vaticanis duob. teſtante Ciofano, qui & alias adfert lectiones, ſanam tamen nullam.

2 Emphatice, filia viri propter ſcelera ad Tartareas damnati pœnas.

3 Quod dii prius omen in ipſum Convertant. 2. Æn.

4 *Decidat* ſubſtituunt οἱ πρεσβεύοντες τὸ πίπτον τοῦ μέτρου. Sed quid opus, ubi paſſim productę legantur primæ ſyllabæ in *refert*, *repulit*, *reperit*, &c.

5 Tantali, cui pœnas improba lingua dedit: Τάνταλε καὶ δέ σε γλῶσσα διώλεσε, καὶ σέο κούραν. Antholog. δ. Θ.

6 Thebas.

7 Hippodromus.

8 Equorum oſtro inſtratorum, mandentiumque ſub dentibus aurum.

9 Primogenitus.

10 Refert Homerus Iliad. ultim. periiſſe domi omnes. ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο. Tzetzes 4. Chil. 141. mares inter venandum, puellas domi. Ἀπόλλων μὲν τοὺς ἄῤῥενας θηρῶντας Κιθαιρῶνι, Ἡ Ἄρτεμις ἐν οἴκῳ δὲ τὰς κόρας καθημένας.

(*Heu*

Heu mihi! conclamat; medioque in pectore fixa
Tela gerit, frenisque manu moriente remiſſis,
In latus a dextro paulatim defluit armo.
Proximus audito ſonitu per inane pharetræ
Frena dabat Sipylus: veluti cum præſcius imbres
Nube fugit viſa, pendentiaque undique rector
Carbaſa deducit; nequa levis effluat aura.
Frena tamen dantem non evitabile telum
Conſequitur: ſummaque tremens cervice ſagitta
Hæſit, & extabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, 1 per crura 1 admiſſa, jubaſque
Volvitur, & calido tellurem ſanguine fœdat.
Phœdimus infelix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut ſolito finem impoſuere 2 labori,
Tranſierant ad opus 3 nitida juvenile palæſtræ:
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus; 4 cum tento concita nervo,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque ſagitta.
Ingemuere ſimul: ſimul incurvata dolore
Membra ſolo poſuere: ſimul ſuprema jacentes
5 Lumina verſarunt: animam ſimul 6 exhalarunt.
Aſpicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Evolat, ut gelidos complexibus allevet artus,
Inque pio cadit officio: Nam Delius illi
Intima fatifero rupit præcordia ferro.
Quod ſimul eductum eſt, pars eſt pulmonis in 7 hamis
Eruta; 8 cumque anima cruor eſt effuſus in auras.
At non 9 intōſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Afficit: ictus erat qua crus eſſe incipit, & qua
Mollia nervoſus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,

1 Per crura equi in curſum concitati, laxatis illi frenis.
2 Agitationi equorum.
3 Oleo, quo ſe inungebant paleſtritæ.
4 Mss. noſtri, & alii, *contento*, i. e. extento. ſic infra v. 246.
5 Quæ in morte tremulo huc illuc horrore fluitant, ut ad v. 71. ſupra. Jam moriens oculis ſub nocte natantibus atra.
6 Spondæus in quinta ſede moram animæ ægre, nec ſine lucta e corpore migrantis exprimit.
7 Spiculo hamato.
8 Virg. de Rhæt. Purpuream vomit ille animam. Æneid. 9. &, Multo vitam cum ſanguine fundit. ex illorum mente, qui ſanguinem animæ ſedem eſſe opinantur.
9 Crinitum, comatum.

Altera per jugulum [1] *pennis tenus acta ſagitta eſt :*
Expulit hanc ſanguis, ſeque ejaculatus in altum
Emicat, & longe terebrata proſilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat : Diique o communiter omnes,
Dixerat, [2] *ignarus non omnes eſſe rogandos,*
Parcite. motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens: minimo tamen occidit ille
Vulnere, non alte percuſſo corde ſagitta.
Fama mali, populique dolor, lacrymaeque ſuorum,
Tam ſubita matrem certam fecere ruina,
Mirantem potuiſſe, iraſcentemque quod auſi
Hoc eſſent ſuperi, quod tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, [3] *ferro per pectus adacto,*
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu! Quantum haec Niobe Niobe diſtabat ab illa,
Quae modo Latois populum ſummoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem
Invidioſa ſuis! At nunc [4] *miſeranda vel hoſti,*
[5] *Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo*
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad caelum [6] *liventia brachia tollens,*
Paſcere crudelis noſtro Latona dolore,
Paſcere, ait, ſatiaque meo tua pectora luctu,
Corque ferum ſatia, dixit: per [7] *funera ſeptem*
[8] *Efferor ; exulta, victrixque inimica triumpha.*
Cur autem victrix? Miſera mihi plura ſuperſunt,
Quam tibi felici ; poſt tot quoque funera vinco.
Dixerat: & ſonuit contento nervus ab arcu,
Qui, praeter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. ſtabant cum veſtibus atris

1 Contra quam tradunt Grammatici, *tenus* enim regit ſextum caſum ſingularem, & pluralem, genitivum vero dualem.
2 Neſcius quinam eſſent rogandi, Latona ſc. & Latoidę, quos matris violarat ſuperbia.
3 Intellecta filiorum morte, vitam pertaeſus gladio ſibi in viſcera adacto interiit.
4 Ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν. Sophoclis Ajax. Vel Priamo miſeranda domus, Diomedes 11. Æneid. Virgil.
5 Fabius Semeſtr. lib. 3. c. 8.
6 Ex planctu.
7 Toties mihi viſa ſum mori, toties efferri ad funus, quoties alius atque alius filiorum interfectus eſt.
8 Mss. omnibus Her. Ciofani ſubſcribunt mei, habentque verſum geminatum ad hunc modum: Per funera ſeptem dum pars noſtra jacet, & dum per funera ſeptem Efferor, exulta, &c.

An.

Ante 1 toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore:
Altera ſolari miſeram conata parentem
Conticuit ſubito, 2 duplicataque vulnere cæco eſt,
Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit.
Hæc fruſtra fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur: latet hæc; illam trepidare videres.
Sexque datis letho, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat, quam toto corpore mater,
Tota veſte tegens, Unam, minimamque relinque.
De multis minimam poſco, clamavit, & unam:
Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. 3 Orba reſedit
Exanimes inter natos, nataſque, virumque.
4 Diriguit malis: nullos movet aura capillos;
In vultu color eſt ſine ſanguine; lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivum.
Ipſa quoque interius cum duro 5 lingua palato
Congelat, & venæ deſiſtunt poſſe moveri:
6 Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt; intra quoque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & validi circundata turbine venti

1 Lectulos, in quibus erant ad funus compoſiti.
2 Incurvata cecidit vulnere fixa *certo*. ſic enim nonnulli legunt. mei lib. habent *duplicataque vulnere tota eſt*.
3 Niobe, inquit Palæphatus, lapideam imaginem ſuam ſupra natorum ſuorum ſepulchrum poſuit. Notum eſt illud Agathiæ Antholog. γ. Ὁ Τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν, Ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον. Ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι, καὶ τάφος.
6 Λιθωθέντα, petrefacta, quia ſtupefacta, τὴν δὲ Νιόβην ἔφασαν ἔνδακρυν λίθον γεναι., Ὅττι παντὸς ἀναισθητος ἐκ πάθους γεγονυῖα πρὸς μόνον ἦν τὸ δάκρυον, Tzetzes 4. Chil. 141.
5 Quæ peccarat pars, luit pœnas. ἄ ἀκάλινος. Ἀφροσύνα πίπτει πολλάκι δυστυχίαν. Anthol. 4. 9.
6 Ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν ἐς τὸν Σίπυλον. Et ut hanc Niobem viderem, inquit Pauſanias in Atticis, Sipylum montem aſcendi, qui prope aſſiſtenti neque mulieris, neque lugentis formam oſtentat: qui vero procul aſpexerit, mulierem lacrymantem videre ſibi videbitur.

1 In patriam rapta eſt, ubi fixa cacumine montis
Liquitur; & 2 lacrymis etiam nunc marmora manant.

1 Thebis, inquit Apollodorus l. 3. relictis, vidua jam atque orba in Sipylum ad Tantulum Patrem rediit, &c.
2 Utrum hoc propter ſudorem, ut videtur, marmoris, ubi aer ad ſolidum & frigidum corpus condenſatur, mox fluit ſolutus? An a rupis aut metalli vapore ſalſo? Namque Sipylum, referente Plinio l. 6. cap. 29. quod ante Tantalis vocabatur, caput eſt Mœoniæ, ubi nunc eſt ſtagnum ſale abundans.

Ruſtici in Ranas.

FAB. V.

TUm vero cuncti manifeſtam 1 numinis iram
Femina, virque timent; cultuque impenſius omnes
Magna gemellipara venerantur numina divæ.
Utque fit, a facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lycia quoque fertilis agris
Non impune deam veteres ſprevere coloni.
Res obſcura quidem eſt ignobilitate virorum,
Mira tamen: vidi præſens ſtagnumque, locumque
Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
Impatienſque viæ genitor, deducere lectos
Juſſerat inde boves, 2 gentiſque illius eunti
Ipſe ducem dederat: cum quo dum paſcua luſtro,
Ecce lacu medio 3 ſacrorum nigra favilla
Ara vetus ſtabat tremulis circundata cannis.
Reſtitit, & 4 pavido, Faveas mihi, murmure dixit
Dux meus, & ſimili, Faveas mihi, murmure dixi.
Najadum, Faunine foret tamen ara rogabam,

1 Latonæ, quam Terram volunt eſſe Phyſici, cui Juno aeris regio infima, adeoque humida obſtitit, quo minus duo nova lumina viderentur. Quæ tamen ubi emerſiſſent, Pythona, cæteroſque craſſi aeris vapores ſagittis, ideſt radiis ſuis confecerunt. Jupiter autem ex Latona, hoc eſt Deus ex tenebris creavit lucem & luminaria.
2 Mihi itineris ducem addit Lycium.
3 Sacrificiorum cinere nigra ara.
4 Religioſo. Ut ferme religioſe viantium moris eſt, cum lucus aliquis, aut locus ſanctus in via oblatus eſt, veniam poſtulare, &c. Apulejus auſpicatus Florida. Sunt qui legunt *parvo*, h. e. ſummiſſo.

In,

Indigenæve dei, cum talia rettulit hoſpes.
Non hac, o juvenis, montanum numen in ara eſt:
Illa ſuam vocat hanc, cui quondam regia conjux
1 *Orbem interdixit, quam vix erratica Delos*
Errantem accepit, tunc cum levis inſula nabat.
Illic incumbens cum 2 *Palladis arbore palmæ*
Edidit invita geminos Latona 3 *noverca:*
Hinc quoque Junonem fugiſſe 4 *puerpera fertur,*
Inque ſuo portaſſe ſinu duo numina natos.
Jamque 5 *Chimæriferæ, cum ſol gravis ureret arva,*
Finibus in Lyciæ, longo dea feſſa labore,
Sidereo ſiccata ſitim collegerat æſtu,
Uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
Forte 6 *lacum mediocris aquæ proſpexit in imis*
Vallibus: agreſtes illic fruticoſa legebant
Vimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam.
Acceſſit, poſitoque genu Titania terram
Preſſit, ut hauriret gelidos potura liquores.
Ruſtica turba vetat; Dea ſic affata vetantes:
Quid prohibetis aquas? uſus 7 *communis aquarum*
eſt:
Nec ſolem proprium natura, nec aera fecit,

1 Reſpice quæ ad v. 186. ſupra.

2 Ἔνθα πρωτόγονός τε φοίνιξ δάφνα θ' ἱερὰς ἀνέσχε πτόρθους Λατοῖ φίλα, Euripides in Hecuba. ὅτε μέν σε θεὰ τέκε πότνια Λητὼ φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη. Theognis δρεψαμένη δύω φυτῶν, ἐλαίας καὶ φοίνικος, διδύμους ἀπεκύησε παῖδας. Euſtat. in Homer. Il. α. Catullus in ſeculari ad Dianam: Quam mater prope Deliam depoſuit olivam. Et mos eſt, ut habet Apollonii ſcholiaſtes, parturientium, proxima quæque apprehendere, ut ſic dolores ſublevent enixius.

3 Junone, novercali uſque odio proſecuta pellicum liberos.

4 Latona a partu recens.

5 Chimæra mons eſt Lyciæ ignivomus a Bellerophonte habitabilis creditus. Quem fabulati ſunt monſtrum triforme: ut eſſet πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. interpretantur autem montem, cujus pars ſumma leonibus, media igne, ima ſerpentibus infeſtatur, aut Ethice, amorem, qui cum impetu invadit, per libidinem progreditur, in fine aculeos doloris & pœnitentiæ poſt ſe relinquit, l. 9. v. 648.

6 Fontem Melam vocat Probus ad Virgil. Georg. 2. lib. & Paſtorem, qui prohibebat, Neoclem.

7 Jure naturæ multa ſunt communia, quædam jure gentium.

Nec tenues undas: ad publica munera veni:
Quæ tamen ut detis ſupplex peto. Non ego noſtros
Abluere hic artus, laſſataque membra parabam,
Sed relevare ſitim: caret os humore loquentis,
Et fauces arent, vixque eſt via vocis in illis.
1 Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitamque fatebor
Accepiſſe: ſimul vitam dederitis in undis.
Hi quoque vos moveant, qui noſtro brachia tendunt
Parva ſinu: 2 *& caſu tendebant brachia nati.*
Quem non blanda deæ potuiſſent verba movere?
Hi tamen orantem perſtant prohibere, minaſque,
Ni procul abſcedat, convitiaque inſuper addunt.
Nec ſatis eſt: ipſos etiam pedibuſque, manuque
Turbavere lacus; imoque e gurgite mollem
Huc illuc limum ſaltu movere maligno.
3 *Diſtulit ira ſitim: neque enim jam filia Cæi*
Supplicat indignis, nec dicere ſuſtinet ultra
Verba 4 *minora Dea; tollenſque ad ſidera palmas,*
Æternum ſtagno, dixit, vivatis in iſto.
Eveniunt optata deæ. Juvat eſſe ſub undis,
Et modo tota cava ſubmergere membra palude,
Nunc proferre caput, ſummo modo gurgite nare;
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſiſtere; ſæpe
In gelidos reſilire lacus; ſed nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas, pulſoque pudore,
Quamvis ſint 5 *ſub aqua, ſub aqua maledicere tentant.*

1 Male verum examinat omnis Corruptus judex. Horat. Sat. 2. l. 2. male de cibo potuque judicat palatum luxu corruptum. Diſcite quam parvo liceat producere vitam, Et quantum natura petat; non erigit ægros Nobilis ignoto diffuſus Conſule Bacchus; Non auro myrrhaque bibunt; ſed gurgite puro Vita redit, ſatis eſt populo fluviuſque Cereſque. Lucan. 4. v. 377. Deus nullius rei indiget; ille proximus accedit ad Deum, qui pauciſſimis indiget; vel ab hac Dea diſce parvo eſſe contentus, & illam vocem magnus atque animoſus exclama: Habeamus aquam, habeamus polentam, Jovi ipſi de felicitate controverſiam faciamus. Senec. epiſt. 110.

2 Feſtivum πάθος, atque ingenioſiſſimus conceptus poetæ, cujuſmodi & alium exhibet 3. Faſtor. ubi infantes in ſinu Sabinarum intervenientium geſtu & clamore prælium dirimere, conciliationem ſuadere videntur.

3 Ad tempus ſedavit, intermiſit. Aliis placet lect. *ſuſtulit*.

4 Quam decerent Deam.

5 Repetitio immediata harum vocum *ſub aqua, ſub aqua* ranarum coaxationem eleganter exprimit.

Vox

Vox quoque jam rauca eſt, inflataque colla tumeſcunt,
Ipſaque dilatant patulos convitia rictus:
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur:
Spina viret; venter pars maxima corporis, albet;
Limoſoque novæ ſaliunt in gurgite ranæ.

Satyrorum, Nympharum, Ruſticorumque lacrymæ in flumen.

FAB. VI.

Sic ubi neſcio quis Lycia de gente virorum
Rettulit, exitium Satyri reminiſcitur alter:
Quem 1 Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna. Quid me mihi detrahis? inquit:
Ah! piget: ah! non eſt, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis eſt ſummos direpta per artus,
Nec quicquam niſi vulnus erat: cruor undiq; manat,
Detectique patent nervi, trepidæque ſine ulla
Pelle micant venæ. Salientia viſcera poſſes,
Et perlucentes numerare in pectore fibras:
Illum ruricolæ ſylvarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus 2 Olympus,
Et Nymphæ flerunt, & quiſquis montibus illis

1 Pallas & ipſa Tritonia, conſpecta in Tritonide palude oris ſui deformitate, dum tibias a ſe inventas inflaret, indignata eas abjecit. Reperit Marſyas Satyrus, earumque ſono in tantum ſibi placuit, ut ipſum Apollinem in Muſicæ certamen provocare auſus fuerit, a quo victus eſt, & excoriatus. Leges certaminis, progreſſus, ſucceſſum lege apud Diodorum l. 4. Ovid. Faſtorum 6. l. Athen. 14. lib. 2. c. Xenophon ἀναβάσεως α. refert Marſyam victum ab Apolline, & excoriatum ἐρίζοντα οἱ περὶ σοφίας. & Tzetzi eſt Μαρσύας φρὺξ φιλόσοφος εὗρεν αὐλοὺς τὸ πρῶτον, &c. 1. Chil. 15. Aliter refert fab. Marſyæ Apulejus 1. Floridorum. Niſi forte tibia dici poſſit Tritoniaca a Tritonide palude, juxta quam Lotus materia tibiis apta, & Lotophagi.

2 Satyrus Marſyæ diſcipulus. Tzetzes 1. Chil. 55. Οὗτος δ' ὁ παῖς Ὑάγνιδος τὸν Ὄλυμπον διδάσκει, & Ovid. 3. eleg. 2. de Ponto. Meminit & Olympi cujuſdam Diodor. l. 4. Jovi puero præfecti, a quo eruditus, & ad virtutem inſtitutus, Olympius dictus eſt. Sed & Strabo l. 10. Σειληνὸν καὶ Μαρσύαν καὶ Ὄλυμπον συνάγοντες εἰς ἓν καὶ εὑρετὰς αὐλῶν ἱστοροῦντες.

La-

Lanigeroſque greges, armentaq; 1 bucera pavit.
Fertilis immaduit, madefactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis,
Quas ubi fecit aquas, vacuas emiſit in auras.
Inde petens rapidum ripis declivibus æquor,
2 *Marſya nomen habet, Phrygiæ liquidiſſimus amnis.*

1 Quibus cornua ſunt bubula, vel magna, a βυ particula intenſiva.
2 Iſti loco, inquit Strabo l. 12. aſſignant fabulam Olympi & Marſyæ, & certamen Marſyæ & Apollinis. Superne eſt palus calamos proferens, ad tibiarum lingulas aptos; unde fortaſſe occaſio fab. ex hac palude oriuntur & Marſyas fl. & Mæander. de utroque Max. Tyrius.

Pelopis humerus e carneo in eburneum.

FAB. VII.

Talibus exemplis redit ad præſentia dictis
Vulgus: & extinctum cum ſtirpe Amphiona luget.
1 *Mater in invidia eſt. hanc tunc quoque dicitur unus*
Fleſſe Pelops, humeroque, ſuas a pectore poſtquam
Diduxit veſtes, ebur oſtendiſſe ſiniſtro.
Concolor hic humerus naſcendi tempore dextro,
Corporeuſque fuit: manibus mox cæſa paternis
Membra ferunt junxiſſe deos: aliiſque repertis,
2 *Qui locus eſt juguli medius, ſummique lacerti,*
Defuit: impoſitum eſt non comparentis in uſum
Partis ebur, factoque Pelops fuit integer illo.

1 Niobe Tantali filia, ſoror Pelopis, qui in luctu ob ſororem veſtes lacerans ad planctum, vel mutaturus purpureas pullis, ut inf. v. 507. oſtendit humerum eburneum, quem ſuppleverant Dii, quos excepiſſet Tantalus, iiſque filium inter alias epulas appoſuiſſet. abſtinuerunt cæteri, Ceres ſola ex humero decerptum edit. Pind. 1. od. Olymp.
2 Humerus.

Progne, Philomelæ, Tereus, & Itys in aves.

FAB VIII.

Finitimi proceres coeunt, urbeſque propinquæ
Oravere ſuos ire ad ſolatia reges,
1 *Argoſque, & Sparte,* 2 *Pelopejadeſque Mycenæ;*
Et nondum 3 *torva Calydon inviſa Dianæ,*
4 *Orchomenoſque ferax, &* 5 *nobilis ære Corinthos,*
Meſſeneque ferox, Patræque, 6 *humileſque Cleonæ,*
Et 7 *Nelea Pylos,* 8 *nec adhuc Pittheia Trœzen,*
9 *Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo,*
10 *Exteriuſque ſita bimari ſpectantur ab Iſthmo.*
Credere quis poſſet? 11 *Solæ ceſſaſtis Athenæ.*
Obſtitit officio bellum; ſubvectaque ponto
Barbara Cecropios terrebant agmina muros.
12 *Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis*
Fuderat; & clarum vincendo nomen habebat.
Quem ſibi 13 *Pandion* 14 *opibuſque viriſque potentem,*
Et genus a magno ducentem forte Gradivo,

1 Ἀργός τε Σπάρτη τε εὐρυάγυια Μυκήνη. Hom. 4. Iliad.
2 Διὰ τὴν τῶν Πελοπιδῶν εἰς Μυκήνας μεθίδρυσιν. inquit Strabo l. 8. Namque Agamemnon rerum potitus, Argolicum regnum Mycenęo adjecit; Laconicum Menelaus tenuit.
3 Iratæ, immiſſo in Calydonios agros apro, quod Oeneus Ætoliæ rex primitias Diis obtuliſſet præterita Diana. l. 8.
4 Arcadiæ opp. Neque enim hic de illo Bœotię mentio.
5 Corintho a L. Mummio capta & incenſa, in commune fluxit, quicquid erat in ſtatuis & vaſis auri, argenti, æris. Flor. l. 2. cap. 16. & Plin. 34. lib. cap. 1.
6 Πόλισμα inter Argos & Corinthum. Strab. 8.
7 Neleo Neſtoris patri regnata.
8 Nondum Pittheus Theſei avus maternus ibi regnavit.
9 Urbes alię Peloponneſiacæ, quas claudit Corinthus ἀμφιθάλλασσος in Iſthmo inter Ægæum & Jonium mare ſita.
10 Urbeſque Achaicę, extra Iſthmum.
11 Quis crederet urbem humanitatis ſtudiis claram defuturam officio? ſed excuſanda erat, quippe obſidione preſſa a barbaris, forte Amazonum copiis.
12 Thracię rex, filius Martis.
13 Rex Athenarum.
14 Δυνάμεως ἕνεκα, inquit, Pauſanias in Atticis, ſibi regem Thraciæ affinitate junxit.

Con-

Connubio Prognes junxit. 1 *Non pronuba Juno;*
Non Hymenæus adeſt, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas,
Eumenides ſtravere torum; tectoque 2 *profanus*
Incubuit 2 *bubo, thalamique in culmine ſedit.*
Hac ave conjuncti Progne Tereuſque, parentes
Hac ave ſunt facti. gratata eſt ſcilicet illis
Thracia, diiſque ipſis grates egere; diemque,
Quoque data eſt claro Pandione nata tyranno,
Quoque erat ortus Itys, feſtum juſſere vocari:
Uſque adeo latet utilitas. *Jam tempora Titan*
Quinque per autumnos repetitis duxerat annis,
Cum blandita viro Progne, Si gratia, dixit,
Ulla mea eſt, vel me viſendam mitte ſorori,
Vel ſoror huc veniat; redituram tempore parvo
Promittes ſocero: Magni mihi muneris inſtar
Germanam vidiſſe dabis. Jubet ille carinas
In freta deduci; veloque & remige portus
Cecropios intrat, 3 *Piræaque litora tangit.*
Ut primum ſoceri data copia, dextera dextræ
Jungitur, infauſto committitur omine ſermo.
Cœperat adventus cauſas, mandata referre
Conjugis, & celeres miſſæ ſpondere recurſus.
4 *Ecce venit dives magno Philomela paratu,*

1 De inauſpicatis nuptiis vide quæ nos ad Senecæ Medeam 15. verſ. Octav. verſ. 23. & ad Lucan. lib. 2. v. 255. & deinceps Virg. 4. Æn.

2 Dirum mortalibus omen. l. 5. v. 550.

3 Piræum, inquit Pauſanias in Atticis, δῆμον μὲν ἐκ παλαιοῦ, navale & portum fecit Themiſtocles. namque Phalerum prius navale fuerat Athenis.

4 Ne a notis pura vacet margo, neve amatoriis impura ſordeat, adnectere viſum eſt fabulam, uti alias refertur ab Ant. Liberali, cujus Metam. liber rarior eſt. Πανδάρεος ὤκει τῆς γῆς Ἐφεσίας, &c. Pandareus in agro Epheſio habitavit. Huic filia erat Aedon, quam in matrimonium dedit Polytechno fabro, qui Colophone Lydiæ habitavit. His unicus erat filius Itys, & diſſidio cum uxore Polytechnus ad ſocerum proficiſcitur. ibi ſimulat ſe ab uxore miſſum ad adducendam ſecum ſororem Chelidonem. Pandareus nihil ſuſpicatus mali, filiam Chelidonem illi committit. Cui Polytechnus in ſylva virginitatem eripit; tonſo deinde capite, aliis eam veſtibus induit, mortem minatus, ſi quid horum unquam Aedoni indicaſſet. ita domum reverſus eam ancillæ loco uxori tradit. Aliquandiu eam ſoror operis exigendis attrivit: donec Chelidonis cum urna ad fontem deplorans calamitatem ſuam, a ſorore exaudita eſt. Ubi vero ſe mutuo agnoverunt, malum illico Polytechno machinantur. Filium ejus in fruſta conciderunt, carnes in ollam conjectas coxerunt. cumque Ae-

don

Divitior forma: Quales audire ſolemus
Najadas, & Dryadas mediis incedere ſylvis,
Si modo des illis cultus, ſimileſque paratus.
Non ſecus exarſit conſpecta virgine Tereus,
Quam ſi quis canis ignem ſupponat ariſtis,
Aut frondem, poſitaſque cremet ſenilibus herbas.
Digna quidem facies; ſed & hunc innata libido
Extimulat; pronumque genus regionibus illis
In Venerem eſt; flagrat vitio gentiſque ſuoque.
Impetus eſt illi comitum corrumpere curam,
Nutriciſque fidem, nec non ingentibus ipſam
Sollicitare datis, totumque impendere regnum,
Aut rapere, & ſævo raptam defendere bello.
Et nihil eſt, quod non effræno captus amore
Auſit: nec capiunt incluſas pectora flammas.
Jamque moras male fert, cupidoque revertitur ore
Mandata ad Prognes, & agit ſua vota ſub illa.
Facundum faciebat amor: *quotieſque rogabat*
Ulterius juſto, Prognen ita velle ferebat.
Addidit & lacrymas, tanquam mandaſſet & illas.
Proh ſuperi! Quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent! *Ipſo ſceleris molimine Tereus*
Creditur eſſe pius, laudemque a crimine ſumit.
Quid quod idem Philomela cupit? Patrioſque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat viſura ſororem,

don vicino ſuo mandaſſet, ut Polytechnum eas edere juberet, ipſa cum ſorore ad patrem Pandareum pervenit, indicavitque in quas deveniſſet miſerias. Polytechnus, cognito ſe filii ſui carnes epulatum fuiſſe, eas ad patrem uſque inſequutus eſt. Famuli eum Pandarei, quod tantum familię Pandarei probrum intuliſſet, correptum vinculis conſtrinxerunt; corpuſque melle inunctum in paſcuum projecerunt; ubi cum muſcę eum vexarent, Aedon priſtini amoris memor, eum miſerata muſcas abigebat. Quod ubi deprehendiſſent parentes & frater, odio concitati eam interficere ſtatuerunt. Sed Jupiter Pandareum miſeratus, antequam graviora in domum ejus inciderent mala, eos omnes in aves convertit; quæ partim ad mare provolabant, partim in aerem ſubvolarunt: Pandareus mutatus eſt in Halyæetum, mater Aedonis in Halcyonem: ſeque ſtatim in mare dejicere voluerunt, ſed id Jupiter prohibuit. Polytechnus in Pelecanem tranſiit, quod ei Vulcanus fabricanti ſecurim dediſſet. Frater Aedonis upupa extitit. Aedon in luſciniam verſa, circum fluvios & nemora filium Ityn deplorat. Chelidonis hirundo facta eſt, hominum contubernalis Dianæ beneficio, quod invita virginitatem amiſerat, plurimum invocata Diana.

Per-

Perque ſuam, contraque ſuam petit illa ſalutem.
Spectat eam Tereus, præcontrectatque videndo.
Oſculaque, & collo circundata brachia cernens;
Omnia pro ſtimulis, facibuſque, ciboque furoris
Accipit: & quoties amplectitur illa parentem,
Eſſe parens vellet; neque enim minus impius eſſet.
Vincitur amborum genitor prece. gaudet, agitque
Illa patri grates, & ſucceſſiſſe duabus
Id putat infelix, quod erat lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phœbo reſtabat: equique
Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi.
Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur: hinc placido tradunt ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius quamvis ſeceſſit ab illa,
Æſtuat: & repetens faciem, motuſque, manuſque,
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit, & ignes
Ipſe ſuos nutrit, cura removente ſoporem.
Lux erat, & generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lacrymis commendat obortis:
Et voluere ambæ, voluiſti tu quoque Tereu:
Hanc ego, chare gener, quoniam pia cauſa coegit,
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora ſupplex;
Per ſuperos oro, patrio ut tuearis amore;
Et mihi ſollicito lenimen dulce ſenectæ
Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quamprimum (ſatis eſt procul eſſe ſororem)
Si pietas ulla eſt, ad me Philomela redito.
Mandabat, pariterque ſua dabat oſcula natæ;
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Ut pignus fidei dextras utraſque popoſcit,
Inter ſeque datas junxit; natamque, nepotemque
Abſentes pro ſe memori rogat ore ſalutent;
Supremumque vale pleno ſingultibus ore
Vix dixit, timuitque ſuæ præſagia mentis.
Ut ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ,
Admotumque fretum remis, 1 telluſque repulſa eſt,
Vicimus, exclamat, mecum mea vota feruntur:
Exultatque, & vix animo ſua gaudia differt
Barbarus, & nuſquam lumen detorquet ab illa.

1 Hypallage, vel ita judicante oculo, qui motu conſpecto quieſcere ſibi viſus terram retrocedere opinatur. Provehimur portu, terræque urbeſque recedunt. 3. Æneid. Vide quæ nos ad 400. verſ. l. 11.

1 *Non*

1 Non aliter quam cum pedibus prædator aduncis
Depoſuit nido leporem Jovis ales ab alto:
Nulla fuga eſt capto: ſpectat ſua præmia raptor.
Jamque iter effectum eſt, jamque in ſua litora feſſis
Puppibus exierant; cum rex Pandione natam
In ſtabula alta trahit ſylvis obſcura vetuſtis.
Atque ibi pallentem, trepidamq; & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis ubi ſit germana rogantem
Includit; 2 faſſuſque nefas, & virginem, 3 & unam
Vi ſuperat, fruſtra clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſua, magnis ſuper omnia divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi, nondum ſibi tuta videtur:
Utque columba ſuo madefactis ſanguine plumis
4 Horret adhuc, avidoſque timet, quibus hæſerat, ungues.
Mox ubi mens rediit, paſſos laniata capillos,
Lugenti ſimilis, cæſis plangore lacertis,
Intendens palmas, O diris barbare factis,
O crudelis! ait. Nec te mandata parentis
Cum lacrymis movere piis, nec cura ſororis,
Nec mea virginitas, nec 5 conjugialia jura?
Omnia turbaſti; pellex ego facta ſororis,
Tu geminus conjux, hoſtis mihi, 6 debita pœna.
Quin animam hanc (ne quod facinus tibi, perfide, reſtet)
Eripis? Atque utinam feciſſes ante nefandos
Concubitus? Vacuas habuiſſem criminis umbras.
Si tamen hæc ſuperi cernunt, ſi numina divum
Sunt aliquid, ſi non perierunt omnia mecum;
7 Quandocunque mihi pœnas dabis: ipſa pudore

1 Qualis ubi aut leporem, aut candentem corpore cycnum Suſtulit alta petens pedibus Jovis armiger ales Virg. 3. Georg.
2 Nefandum profeſſus amorem.
3 Aliter refertur hæc fabula ab Hygino. Tereus Athenas ad Pandionem ſocerum venit, rogatum ut Philomelam alteram filiam ſibi in conjugium daret: Prognem ſuum diem obiiſſe. Pandion ei veniam dedit, Philomelam, & cum illa cuſtodes miſit, quos Tereus in mare præcipitavit: Philomelam deinde in monte compreſſit. fab. 45.
4 Terretur minimo pennæ ſtridore columba, unguibus accipiter ſaucia facta tuis. Ovid. Triſt. l. 1. Eleg.
5 Reſpice quæ ad 3. v. l. 5.
6 Quam mereor quæ te comitabar. Sed Andr. Naugerius excuſum habet: Non hæc mihi debita pœna. quam lectionem & ex meis Mss. unus agnoſcit.
7 Aliquando.

Pro-

Projecto tua facta loquar. ſi copia detur,
In populos veniam; ſi ſylvis clauſa tenebor,
Implebo ſylvas, & conſcia ſaxa movebo.
Audiat hæc æther, & ſi deus ullus in illo eſt.
Talibus ira feri poſtquam commota Tyranni,
1 *Nec minor hac metus eſt, cauſa ſtimulatus utraque,*
Quo fuit accinctus, vagina liberat enſem:
Arreptamque coma, flexis poſt terga lacertis,
Vincla pati cogit. jugulum Philomela parabat,
Spemque ſuæ mortis viſo conceperat enſe.
Ille indignantem, & nomen patris uſque vocantem,
Luctantemque loqui, comprenſam forcipe linguam
2 *Abſtulit enſe* 3 *ferox: radix micat ultima linguæ:*
4 *Ipſa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.*
5 *Utque ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ;*
Palpitat, & moriens dominæ veſtigia quærit.
Hoc quoque poſt facinus (vix auſim credere) fertur
Sæpe ſua lacerum repetiſſe libidine corpus.
Suſtinet ad Prognen poſt talia facta reverti:
Conjuge quæ viſo germanam quærit. at ille
Dat gemitus fictos, 6 commentaque funera narrat.
Et lacrymæ fecere fidem. velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
Induiturque atras veſtes: 6 & inane ſepulchrum
Conſtituit, falſiſque piacula manibus infert,
Et luget non ſic lugendæ fata ſororis.
Signa 7 deus bis ſex acto luſtraverat anno,
Quid faciat Philomela? Fugam cuſtodia claudit:
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo:

1 Ad iram accedit etiam metus, nequando prodatur hoc ſcelus.
2 Al. *Abſcidit*. Anacreon hirundini, de qua infra 634. ver. ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς ἐκεῖνος, ἐκθερίξω. Ἀθέτρως ταύτηδὲ μιγεῖς γλῶτταν, αὐτῆ θερίζει. Jo. Tzetzes 7. Chil. 142.
3 Al. *fero*.
4 Lingua.
5 Qualis ſæpe viæ deprenſus in aggere ſerpens, Ærea quem obliquum rota tranſit, aut gravis ictu Seminecem liquit ſaxo, lacerumque viator, &c. Æn. 5.
6 Iis qui peregre interierant, extruebantur κενοτάφια, imaginaria ſepulchra ad placandos defunctorum manes, tranſitumque Stygium impetrandum.
7 Apollo, Sol. & eſt anni notatio.

Os

Os mutum facti caret indice. 1 Grande doloris
Ingenium eſt, miſeriſque venit ſolertia rebus.
2 *Stamina barbarica ſuſpendit candida tela,*
Purpureaſque notas filis intexuit albis,
Indicium ſceleris, perfectaque tradidit uni,
Utque ferat domina, geſtu rogat. illa rogata
Pertulit ad Prognen, nec ſcit quid tradat in illis.
Evolvit 3 *veſtes ſævi matrona tyranni,*
Fortunæque ſuæ 4 *carmen miſerabile legit.*
Et (mirum potuiſſe) ſilet: dolor ora repreſſit,
Verbaque quærenti ſatis indignantia lingua
Defuerant; nec flere vacat: ſed faſque nefaſque
Confuſura ruit, pœnæque in 5 *imagine tota eſt.*
Tempus erat, quo ſacra ſolent 6 *Trieterica Bacchi*
7 *Sithoniæ celebrare nurus: nox conſcia ſacris;*
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti.
Nocte ſua eſt egreſſa domo regina; deique
Ritibus inſtruitur, 8 *furialiaque accipit arma.*
Vite caput tegitur, lateri 9 *cervina ſiniſtro*
9 *Vellera dependent, humero levis incubat haſta.*
Concita per ſylvas, turba comitante ſuarum,
Terribilis Progne, furiiſque agitata doloris,
Bacche, tuas ſimulat. Venit ad ſtabula avia tandem,
Exululatque, 10 *Evoeque ſonat, portaſque refringit;*
Germanamque rapit, raptæque inſignia Bacchi
Induit, & vultus hederarum frondibus abdit,
Attonitamque trahens intra ſua mœnia ducit.

1 O quantum eſt ſubitis caſibus ingenium! Martial. 14. epigr. Spect.

2 Ἱστῷ ποικίλμασι στόματι χρησαμένη. Tzetzes 7. Chil. 142. ἰσοπόνους φιλομήλη Μαρτυρίην ἔθουσα λιπογλώσσοιο σιωπῆς. Nonn. Dionyſ. 12.

3 Telam illam candidam, purpureis inſcriptam literis. Sic & Nonnus ib. Δαίδαλα φωνήεντα σοφῷ γράψασα χιτῶνι.

4 Narrationem, indicium lege ſis lib. 1. Anthol. c. 9. qualia verba ſcripſiſſe potuerit Philomela ad ſororem. alterum epig. orditur, Σός με πόσις κακοεργὸς ἐπὶ σπήλυγγι βαθείῃ. alterum, Χαῖρε Πρόκνη παρὰ σεῖο κασιγνήτης, &c.

5 Vindictæ parilis imaginatione.

6 Orgia tertio quoque anno repetita in memoriam triennalis expeditionis Liberi patris in Indiam.

7 Thraciæ mulieres. Sithonia regio eſt Thraciæ.

8 De Bacchanalium immanitate vide quæ ad 528. v. l. 3.

9 Nebrides.

10 Lib. 4. v. 523.

Ut ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam;
Horruit infelix, totoque expalluit ore.
Nacta locum Progne, 1 ſacrorum pignora demit;
Oraque develat miſeræ pudibunda ſororis,
Amplexumque petit. Sed non attollere contra
Suſtinet hæc oculos, pellex ſibi viſa ſororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Teſtarique deos, per vim ſibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. ardet, & iram
Non capit ipſa ſuam Progne, fletumque ſororis
Corripiens, Non eſt lacrymis hoc, inquit, agendum,
Sed ferro, ſeu ſi quid habes, quod vincere ferrum
Poſſit. In omne nefas ego me germana paravi.
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo,
2 Artificem mediis immittam Terea flammis;
Aut linguam, aut oculos, & quæ tibi membra pudorem
3 Abſtulerunt, ferro rapiam, aut per vulnera mille
Sontem animam expellam. Magnum eſt quodcunq; paravi;
Quid ſit, adhuc dubito. Peragit dum talia Progne,
Ad matrem veniebat 4 Itys. quid poſſit, ab illo
Admonita eſt: oculiſq; tuens immitibus, Ah! quam
Es ſimilis patri, dixit: nec plura locuta
Triſte parat facinus, tacitaque exæſtuat ira.
Ut tamen acceſſit natus, 5 matrique ſalutem
Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
Miſtaque blanditiis puerilibus oſcula junxit;
Mota quidem eſt genitrix, 6 infractaque conſtitit ira,
Invitique oculi lacrymis maduere coactis.
Sed ſimul 7 ex nimia mentem pietate labare

1 Habitum & ornatum Bacchantis, quo modo Philomelam in ſimulatis Orgiis diſſimularat, exuit.
2 Auctorem ſceleris hujus, inceſtus nefandi. Syſtole.
3 Quidam lib. habent *Abſtulerant*, alii *Abſtulerint*.
4 Ex Helladio Photius hic ita narrat: *ὡς Ζήτης ὁ Βορέȣ ἔλαβεν Ἀηδόνα*, &c. Zeten filium Boreę duxiſſe Philomelam filiam Dulichii Pandarei: illis filium natum eſſe nomine Actylum. Philomela autem ſuſpicata virum Nympham quandam Hamadryadem adamare, zelotypa, cum filius Actylus illi videretur conſcius ac adjutor furtivi concubitus, eum venatu redeuntem interfecit. Venus autem miſerata calamitatem, matrem in luſciniam mutavit.
5 Matrem ſalutavit, & amplexus eſt.
6 Sedata, mitigata. ſed adi Indicem Erythræi.
7 Al. *Eximia*.

Sen-

Senſit, ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis:
Inque vicem ſpectans ambos, Cur admovet, inquit,
Alter blanditias? rapta ſilet altera lingua?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide Pandione nata marito:
Degeneras; 1 ſcelus eſt pietas in conjuge Tereo.
Nec mora: traxit Ityn, veluti Gangetica cerva
Lactantem fœtum per ſylvas tigris opacas.
Utque domus alta partem tenuere remotam,
Tendentemque manus, & jam ſua fata videntem,
Et, Mater, Mater, *clamantem, & colla petentem*
Enſe ferit Progne, lateri qua pectus adhæret.
Nec vultum vertit; ſatis illi ad fata vel unum
Vulnus erat. 2 Jugulum ferro Philomela reſolvit,
Vivaque adhuc, animæq; aliquid retinentia membra
Dilaniat. Pars inde cavis exultat ahenis;
Pars verubus ſtridet; manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea menſis:
Et patrii moris ſacrum mentita, quod uni
Fas ſit adire viro, comites famuloſque removit:
Ipſe ſedens ſolio Tereus ſublimis avito
Veſcitur, inque ſuam ſua viſcera congerit alvum.
Tantaque nox animi eſt, Ityn huc accerſite, dixit.
Diſſimulare nequit crudelia gaudia Progne.
Jamque ſua cupiens exiſtere nuncia cladis,
Intus habes, quod poſcis, ait. circumſpicit ille,
Atque ubi ſit, quærit. Quærenti, iterumque vocanti,

1 Pietate uti in impium conjugem eſſet impietas. vel etiam per ſcelus ulciſci ſceleſtum conjugem, non ſcelus eſt, ſed jus & fas.

2 Hinc vindiciæ Virg. in Eclog. 6. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit. & aliis qui Philomelam in hirundinem; Prognem in luſciniam mutatam referunt. Πανδαρέυ κούρη χλωρηῒς ἀηδὼν Παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον, ὅν ποτε χαλκῷ κτεῖνε. Hom. Odyſſ. 18. Varro 4. Orig. Luſciniola ex Attica Progne in luctu facta avis. Scholiaſtes Ariſtoph. Πρόκνη εἰς ἀηδόνα, ἡ δὲ Φιλομήλα εἰς χελιδόνα μεταβληθεῖσα. Sic Apollod. lib. 3. & Tzetz. 7. Chil. 142. Πρόκνην εἰς ἀηδόνα, τὴν Φιλομήλαν ἤμειψαν θεοὶ εἰς χελιδόνα. Ovid. ipſe epiſt. Saphus. Mater Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn. Anacreon. ut ad 557. ſupra. E contra, plurimorum autorum teſtimonio aſſeritur Metamorphoſis Prognes in hirundinem, Philomelę in luſciniam.

Sicut erat ſparſis furiali cæde capillis,
Proſiluit, Ityoſque caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris; nec tempore maluit ullo
Poſſe loqui, & mentis teſtari gaudia dictis.
1 *Thracius ingenti menſas clamore repellit,*
2 *Vipereaſque ciet Stygia de valle 2 ſorores:*
Et modo, ſi poſſet, reſerato pectore, diras
Egerere inde dapes, 3 demerſaque viſcera geſtit;
Flet modo, ſeque vocat buſtum miſerabile nati;
Nunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares,
Pendebant pennis: 4 quarum petit altera ſylvas,
Altera tecta ſubit: neque adhuc de pectore cædis
Exceſſere notæ: 5 ſignataque ſanguine pluma eſt.
Ille dolore ſuo, pœnæque cupidine velox,
Vertitur in volucrem: cui ſtant in vertice criſtæ;
Prominet immodicum pro longa cuſpide roſtrum.
Nomen 6 Epops volucri, facies armata videtur.
Hic dolor ante diem, longaque extrema ſenecta
Tempora, Tartareas Pandiona miſit ad umbras.

1 In Phocide, verſus ortum Solis a Delphis, inquit Strabo lib. 9. eſt oppidulum Daulis, ubi ferunt Terea Thracium imperaſſe: eodemq; fab. de Procne, & Philomela referunt, ut etiam Thucydides. Pauſanias item in Atticis, Δαυλίδος ἦρχε τῆς ὑπὲρ χαιρωνείας.

2 Furias. l. 4. v. 452. & 480.

3 Al. *ſemeſaque*, alii *emenſa*. Mss. alii, *immenſa*.

4 Illæ, inquit Pauſan. in Att. cum Athenas ad patrem confugiſſent, mœrore, & luctu contabuerunt. inde nata fab. Procnem in hirundinem mutatam filium Ityn lugere, Philomelam in luſciniam verſam clamare, τηρεῦς με ἔβιασεν, ut habet comment. Heſiodi 2. lib. ἔργ. quod avis utraque luctuoſos edat cantus, ait Pauſanias, quamvis οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ, ἢ ῥιγεῖ, ἢ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται. οὐδὲ αὐτὴ ἥτε ἀηδὼν, καὶ χελιδὼν, καὶ ὁ ἔποψ, ἅ δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν. Plato in Phædone. Intra Daulios vero fines neque hirundo parit, neque luſcinia apparet. Pauſan. in Phocicis.

5 Et manibus Progne pectus ſignata cruentis. Virg. 4. Georgic.

6 Tereus upupa factus ποῦ ποῦ clamat. Tzetz. in Heſiodum. in tumulo autem Terei upupa primum viſa eſt ab iis qui ibi parentabant. Upupę autem perpetuo hirundines, atque luſcinias inſectantur. Photius ex Conone.

Zetes, & Calais in aves.

FAB. VIII.

Sceptra loci, rerumque capit moderamen 1 *Erechtheus,*
Juſtitia dubium, validiſne potentior armis.
Quattuor ille quidem juvenes, totidemque crearat
Feminea ſortis; ſed erat par forma duarum.
E quibus 2 *Æolides Cephalus te conjuge felix*
Procri fuit. 3 *Boreæ Tereus Thraceſque nocebant,*
Dilectaque diu caruit Deus Orithyia,
Dum rogat, & precibus mavult quam viribus uti.
Aſt ubi blanditiis agitur nihil, horridus ira,
Quæ ſolita eſt illi, nimiumque domeſtica vento,
Et merito, dixit: quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramque, animoſque minaces,
Admovique preces, quarum me dedecet uſus?
4 *Apta mihi vis eſt: hac triſtia nubila pello,*
Hac freta concutio, nodoſaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulſo.
Idem ego cum fratres cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) tanto molimine luctor,
Ut medius noſtris concurſibus inſonet æther,
Exiliantque cavis eliſi nubibus ignes.
Idem ego, cum ſubii convexa foramina terræ,
Suppoſuique ferox imis mea terga cavernis,
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiiſſe: ſocerque
Non orandus erat mihi, ſed faciendus Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,

1 Pauſanias in Atticis refert, Pandiona poſteriorem fuiſſe patrem Procnes, & Philomelæ. Invertiſſe itaque temporum ſeriem, & ſucceſſionum ordinem videtur Poeta, qui hujus Pandionis, qui a Metionidis regno pulſus obiit Megaris, ſucceſſorem facit Erechthea, qui prioris Pandionis filius erat. Ita enim ſe habet ſeries: Cecrops, Cranaus, Amphictyon, Erichthonius, Pandion, Erechtheus, Cecrops II. Pandion II. Ægeas.

2 Cephalus erat filius Dejonei, cui pater Æolus, ſecundum Pauſaniam. Dejonei gener ſecundum Strabon. l. 10.

3 Boreæ Strymonis filio Thraci nuptias Orithyiæ ambienti in mora erat facinus recens Terei, & Thracum nota ſævitia.

4 Amatorum more, viribus, & virtute ſua gloriatur, ſed phyſice, nivium velleribus, grandinis globulis, conflictu cum cæteris ventis, fulgure, tonitru, terræmotibus.

Excuſſit pennas, quarum jactatibus omnis
Afflata eſt tellus, latumque perhorruit æquor:
1 *Pulvereamque trahens per ſumma cacumina pallam*
Verrit humum, pavidamque metu caligine tectus
2 *Orithyian amans fulvis complectitur alis.*
Dum volat, arſerunt agitati fortius ignes:
Nec prius aerii curſus ſuppreſſit habenas,
Quam 3 *Ciconum tenuit* 3 *populos, & mœnia raptor.*
Illic 4 *& gelidi conjux* 5 *Actæa tyranni,*
Et genitrix facta eſt, partus enixa 6 *gemellos,*
Cætera qui matris, pennas genitoris haberent.
Non tamen has memorant una cum corpore natas:
Barbaque dum rutilis aberat ſubnixa capillis,
Implumes Calaïſque puer, Zeteſque fuerunt:
Mox pariter pennæ ritu cœpere volucrum
Cingere utrumque latus, pariter flaveſcere malæ.
Ergo ubi conceſſit tempus puerile juventæ,
Vellera cum 7 *Minyis nitido radiantia villo*
8 *Per mare non notum* 9 *prima petiere carina.*

1 Eleganter, & ex natura ſicci venti. unde Boreas vocatur Scopa viarum. & verſu ſeq. *Verrit humum*.

2 Ita ex Mſs. ſanitati reſtituetur, quod varie laborabat antea. *Orithyiam amans*, al. *Orithyiam adamans*.

3 Thraciæ populum ad Iſmarum montem, & Biſtonidem lacum.

4 Al. *Egelidi*.

5 Orithyia, ex Atticis Athenis.

6 Zeten, & Calain, & tres inſuper puellas, Cthoniam, Chionem, & Cleopatram.

7 Theſſaliæ pop. ab Orchomeno fluv. Theſſalie, qui prius Minyeus dictus eſt. vel a Minya filio Orchomeni, ut Scholiaſtes Apollonii ad 230. v. 1. l. Argonaut. Ab his, tanquam præſtantiſſimis Argonautarum, cæteri omnes Minyæ dicti ſunt. Erant & alii Minyæ Bœotici a Minya rege, filio Chryſe, cui pater Neptunus; de quibus Pauſan. in Bœoticis. ſed nihil ad hunc rhombum.

8 Pelias, quo ſibi retineret Theſſaliæ regnum, quod tutelæ ſuæ commiſſum fuerat ab Æſone patre Jaſonis, ſub hac fide, ut reſtitueretur Jaſoni adulto, ſimul oraculo monitus, ut ſibi caveret ab Æolidis, cum ex his multos de medio ſuſtuliſſet, neque idem in Jaſone liceret, ſub prætextu ſpecioſo immortalis gloriæ ex repetito vellere aureo, quod Phryxus in Colchiden portaverat, in certum mortis diſcrimen illum amandavit; qui tamen victor rediit. Tzetzes apud Lycophronem ibi. τῆς ξεινοβάκχης, ὅν ποτ' Οἰνώνης φυγάς.

9 Primam hanc navem longam memorant Græci. Alii tamen priorem a Dauno factam narrant. Hæc ab artifice ejus nomen ſortita eſt Argo. Alii a celeritate dictam autumant. ſunt qui non unica nave, ſed claſſe ſuſcepiſſe Jaſonem hanc expeditionem referant.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN
LIBER VII.

Jaſon aureum vellus auxilio Medeæ acquirens.

FAB. I.

Jamque fretum 1 *Minyæ* 2 *Pagaſæa puppe ſecabant,*
Perpetuaque trahens inopem ſub nocte ſenectam
Viſus erat 3 *Phineus:* 4 *juveneſque Aquilone creati*
5 *Virgineas volucres miſeri ſenis ore fugarant;*
Multaque perpeſſi claro ſub Jaſone tandem
Contigerant rapidas limoſi 6 *Phaſidos undas.*
Dumque adeunt regem, 7 *Phryxeaque vellera poſcunt,*
8 *Voxque datur Minyis magnorum horrenda laborum.*
Concipit interea validos 9 *Æetias ignes:*
Et luctata diu, poſtquam ratione furorem

1 Reſpice v. penult. libri præc.
2 Fabricata ſub Pagaſa promontorio, & opp. Theſſaliæ. Ε'πίνειον τῶν Φεραίων Παγασαί. Strabo lib. 9. ἀκρωτήριον Μαγνησίας. ὠνομάσθη δ' ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πεπῆχθαι τὴν Α'ργώ. Scholiaſtes Apollonii lib. 1.
3 Phineus Rex Arcadiæ Plexippum, & Pandiona ex Cleopatra Boreæ & Orithyiæ filia natos, falſo ab Harpalice, Diodoro, Idæa ſuperinducta iis noverca inſimulatos occęcavit. Quam impietatem cęcitatis talione ulti Dii Harpyias inſuper immittunt, quæ cibos ipſi appoſitos raperent fœdarentque. Sed vide Diodorum 5. lib. cap. de Argonautis. & Palœphatum de Phineo.
4 Argonautis a Phineo benigne exceptis, & de itinere atque expeditione admonitis, Calais & Zetes alati Boreæ filii Harpyas ad Inſ. Plotas inde Strophades dictas fugarunt.
5 Virg. 3. Æn. v. 212.
6 Fl. Colchidis in Euxinum mare ſe exonerantis.
7 Aurei arietis, quo huc vectus eſt Phryxus, vellus. verſ. penult. lib. praeced. & inf.
8 Jaſoni aureum vellus nomine Pelię poſcenti reſpondit Æetes: Non hoc licere, aut poſſe reddi, priuſquam tauros quis ignivomos domuiſſet, dracone̅ vigilem cuſtodem cęcidiſſet, dentes ejus ſeminaſſet, natoſque inde terrigenas ſtraviſſet, Apollon. 3. lib. 405. v. Pind. Pyth. 4.
9 Filia Æetæ regis Colchici, filii Solis.

Vincere non poterat, 1 *Fruſtra* 2 *Medea repugnas,*
Neſcio quis deus obſtat, ait; mirumque quid hoc eſt,
Aut aliquid certe ſimile huic, quod amare vocatur.
Nam cur juſſa patris nimium mihi dura videntur?
Sunt quoque dura nimis. cur quem modo denique vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti cauſa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix. Si poſſem, ſanior eſſem:
Sed trahit invitam nova vis; aliudque Cupido,
Mens aliud ſuadet. Video meliora, proboque,
Deteriora ſequor. *Quid in hoſpite regia virgo*
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra poteſt quod ames dare. Vivat, an ille
Occidat, in diis eſt. vivat tamen: idque precari
Vel ſine amore licet. 3 *quid enim commiſit Jaſon?*
Quem niſi crudelem non tangat Jaſonis ætas,
Et genus, & virtus? quem non, ut cætera deſint,
Forma movere poteſt? Certe mea pectora movit.
At niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore;
Concurretque ſuæ ſegeti, tellure creatis
Hoſtibus, aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum, & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpectto pereuntem? oculoſque videndo
Conſcelero? 4 *cur non tauros exhortor in illum?*
Terrigenaſque feros, inſopitumque draconem?
Dii meliora velint. quanquam non iſta precanda,
Sed facienda mihi. prodamne ego regna parentis?

1 Ψυχομαχία acerrima rationis & affectus lucta.

2 Euripidis Medea, τὰ χρηστ' ἐπιστάμεσθα καὶ γιγνώσκομεν, Οὐκ ἐκπονοῦμεν δέ.

3 Τίπτε με δειλαίην τόδ' ἔχει ἄχος, εἴθ' ὅγε πάντων Φθίσεται ἡρώων προφερέστατος, εἴτε χερείων; Ἐρρέτω, &c. Medea apud Apollonium 3. l. verſ. 464.

4 Iſta eodem compendio exprobrantur Jaſoni a Medea Euripidis: Ἔσωσά σε, πεμφθέντα ταύρων πυρπνόων ἐπιστάτην Ζεύγλῃσι καὶ σπεροῦντα θανάσιμον γύην Δράκοντά θ' ὃς πάγχρυσον ἀμφέπων δέρας σπείραις ἔσωζε πολυπλόκοις Ἄϋπνος. Imitatur Senec. in Medea, v. 466.

Atque ope neſcio quis ſervabitur advena noſtra?
Ut per me ſoſpes, ſine me det lintea ventis,
Virque ſit alterius, pœna Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve poteſt præponere nobis,
Occidat ingratus. Sed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritique oblivia noſtri.
Et dabit ante 1 *fidem, cogamque in fœdera teſtes*
Eſſe deos. Quid tuta times? accingere, & omnem
Pelle moram. Tibi ſe ſemper debebit Jaſon:
Te 2 *face ſolenni junget ſibi;* 3 *perque Pelaſgas*
Servatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremq; patremque, deoſque,
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?
Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans; ſtant mecum vota 4 *ſororis,*
Maximus intra me deus eſt. Non magna relinquam,
Magna ſequar; titulum ſervatæ puppis Achivæ,
Notitiamque loci melioris, & oppida, quorum
Hic quoque fama viget, cultuſque, arteſque virorum;
Quemque ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Æſonidem mutaſſe velim; quo conjuge felix,
Et diis chara ferar, & vertice ſydera tangam.
Quid quod neſcio qui 5 *mediis incurrere in undis*
Dicuntur montes? ratibuſque inimica 6 *Charybdis*
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere; cinctaque ſævis
6 *Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?*
Nempe tenens quod amo, gremioq; in Jaſonis hærens,

1 Quam ſpondet ille 3. Argon. Apollon. 1078. v. & apud Valer. Flacc. lib. 7. v. 498. Per te quæ ſuperis, diviſque potentior imis, Perque hæc, virgo, tuo redeuntia ſidera nutu, Atque per has noſtri juro diſcriminis horas: Unquam ego ſi meriti, ſim noctis & immemor hujus, Si te ſceptra, domum, ſi te, &c.

2 Matrimonio legitimo, cujus inſignia faces. lib. 9. v. 60.

3 Τιμήεσσα γυναιξὶ καὶ ἀνδράσιν αἰδοίη τε Ἔσσεαι, &c. Apollon. 3. l. v. 1122. & 991. καὶ σώτειραν Ἀργοῖ, καὶ προπόλοις. Pindarus Olymp. 13.

4 Chalciopes, quæ Phryxo nupſerat, & de filiis patrimonium petentibus ſolicita, opem artemque ſororis Medeæ implorabat.

5 Symplegades, Cyaneæ inſ. in maris Euxini oſtio, quæ longe navigantibus modo coire, modo disjungi videntur. Pindarus Pyth. 4. συνδρόμων κινηθμὸν ἀμαιμάκετον ἐκφυγεῖν πέτραν.

6 Virg. 3. Æn. 420. v. & que nos ibi.

Per freta longa ferar. Nihil illum amplexa timebo;
Aut, ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
Conjugiumne putas? ſpecioſaque nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? Quin aſpice quantum
Aggrediare nefas; & , dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietaſque pudorque
Conſtiterant, & victa dabat jam terga Cupido.
1 *Ibat ad antiquas* 2 *Hecates Perſeidos aras,*
Quas nemus umbroſum, ſecretaque ſylva tegebat.
Et jam fractus erat, pulſuſque reſederat ardor,
Cum videt Æſoniden, extinctaque flamma reluxit.
Erubuere genæ, totoque recanduit ore.
Ut ſolet a ventis alimenta reſumere, quæque
Parva ſub inducta latuit ſcintilla favilla,
Creſcere, & in veteres agitata reſurgere vires:
Sic jam lenis amor, quem jam languere putares,
Ut vidit juvenem, ſpecie præſentis inarſit.
3 *Et caſu ſolito formoſior Æſone natus*
Illa luce fuit. Poſſes ignoſcere amanti.
Spectat: & in vultu, veluti tum denique viſo,
Lumina fixa tenet, nec ſe mortalia demens

1 Admonuerat Jaſonem Argus filius Chalciopes, Medeam Περσείην Ἑκάτης ἰδὸν μετὰ νηὸν ἰοῦσαν. ἐπεί ῥα θεῆς αὐτὴ πέλεν ἀρητεῖρα. Apol. 3.

2 Soli in Scythis duos fuiſſe filios refert Diodorus lib. 5. Æeten, & Perſen. Æeta in Colchis regnavit, in Taurica Perſes; crudeles ambo efferique. Ex Perſe Hecate orta eſt, immanitate patrem ſuperans, & venefica, patrio more advenas Dianæ ſacrificare ſolita, veneni que varias ſpecies a ſe mixtas in advenis experiri. Patre ſublato regni habenas ſumpſit, patruo Æetę nupſit, cui tres peperit liberos, Circen, Medeam, Ægialeum, qui aliis dictus Abſyrtus. Aliter Heſiodus in Theogonia. Ἠελίῳ τέκε κλυτὴ Περσηὶς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα, Αἰήτης δὴ γῆμε Ἰδυῖαν, ἡ δ' οἱ Μήδειαν γείνατο. Idem alio in loco Theog. ait, Aſterien ex Perſe peperiſſe Hecaten, τὴν περὶ πάντων Ζεὺς Κρονίδης τίμησε, πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα Μοῖραν ἔχειν γαίης, θαλάσσης, καὶ οὐρανοῦ, &c. Ita ut in ſacris invocetur Hecates nomine. Eandem eſſe volunt cum Diana, Proſerp. Luna, dicique, quod ἑκὰς, ideſt longe radios jaciat, uti ſoror Apoll.

3 Imo Juno lumenque juventę Purpureum, & lætos oculis adflarat honores. Ἔνθ' οὔπω τις τοῖος ἐπὶ προτέρων γένετ' ἀνδρῶν Οἷον Ἰήσονα θῆκε Διὸς δάμαρ ἤματι κείνῳ ἠ μὲν ἐς ἄντα ἰδεῖν ἠ δὲ προτιμυθήσασθαι. Apollon. 3. l. 919.

Ora

Ora videre putat, nec ſe declinat ab illo.
Ut vero cœpitque loqui, dextramque prehendit
Hoſpes, & auxilium 1 *ſummiſſa voce rogavit,*
Promiſitque torum, lacrymis ait illa profuſis:
Quid faciam video, nec me ignorantia veri
Decipiet, ſed amor: ſervabere munere noſtro;
Servatus promiſſa dato. Per ſacra 2 *triformis*
Ille deæ, lucoque foret quod numen in illo,
Perque 3 *patrem ſoceri cernentem cuncta futuri,*
Eventuſque ſuos, & tanta pericula jurat.
Creditus accepit 4 *cantatas protinus herbas,*
Edidicitque uſum, lætuſque in tecta receſſit.
Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes:
Conveniunt populi ſacrum Mavortis in arvum,
Conſiſtuntque jugis: medio rex ipſe reſedit
Agmine purpureus, ſceptroque inſignis eburno.
Ecce 5 *adamanteis Vulcanum naribus efflant*
6 *Æripedes tauri, tactaque vaporibus herbæ*
Ardent: utque ſolent pleni reſonare camini,
Aut ubi 7 *terrena ſilices fornace ſoluti*
Concipiunt ignem liquidarum aſpergine aquarum:
Pectora ſic intus clauſas volventia flammas,
Gutturaq; uſta ſonant. Tamen illis Æſone natus
Obvius it, vertere truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro,
Pulvereumque ſolum pede pulſavere biſulco,

1 Πρὸς αὐτῆς Ἑκάτης μειλίσσομαι ἠδὲ τοκήων. Καὶ Διὸς ὃς ξείνοις ἱκέτῃσί τε χεῖρ' ὑπερείσχει. 985. v. & deinceps.

2 Vide quæ ad 417. v. 2. lib. & quæ ad Hippolytum Senecæ 417. verſ.

3 Solem modo ad verſ. 74.

4 Φάρμακον προμήθειον, quo qui ungitur, neque vulnerabilis fuerit, neque obnoxius igni, illo die ſuperior omni vi futurus, Apollonius 3. lib. v. 843. Νάφθαν a Græcis dici Medeæ olim refert Suidas.

5 Παπτήνας δ' ἀνὰ νειὸν ἴδε ζυγὰ χάλκεα ταύρων, Αὐτόγυόν τ' ἐπὶ τοῖς στιβαροῦ ἀδάμαντος ἄροτρον, &c. Apollon. 3. l. 1282. v. & Pindarus 4. Pyth. Ἀλλ' ὅτ' Αἰήτας ἀδαμάντινον ἐν μέσσοις ἄροτρον σκίμψατο καὶ βόας οἳ φλόγ' ἀπὸ ξανθᾶν γενύων πνέον καιομένοιο πυρός. ----

6 ---- Χαλκέαις δ' ὁπλαῖς ἀράσσεσκον χθόνα, &c. Habentes pedes ex ære ſolidos, a Vulcano ſcil. factos: ut Χαλκόποδες ἵπποι Homero; non a curſu celeri, ut *æripedes cervi*. Joſ. Scalig. ad Auſon. l. 1. c. 6.

7 Calcis coctæ periphraſis.

Fumificiſque locum mugitibus implevere.
1 *Diriguere metu Minyæ. ſubit ille, nec ignes*
Sentit anhelatos (tantum medicamina poſſunt)
Pendulaque audaci mulcet palearia dextra,
2 *Suppoſitoſque jugo pondus grave cogit aratri*
Ducere, & inſuetum ferro proſcindere campum.
Mirantur Colchi; Minyæ clamoribus augent,
Adjiciuntque animos. galea tum ſumit ahena
3 *Vipereos dentes, & aratos ſpargit in agros.*
Semina mollit humus valido præcincta veneno,
Et creſcunt, fiuntque ſati nova corpora dentes.
Utque hominis ſpeciem materna ſumit in alvo,
Perque ſuos intus numeros componitur infans,
Nec niſi maturus communes exit in auras:
Sic ubi viſceribus gravidæ telluris imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in arvo;
4 *Quodque magis mirum eſt, ſimul edita concutit arma.*
Quos ubi viderunt præacutæ cuſpidis haſtas
In caput Æmonii juvenis torquere parantes,
Demiſere metu vultumque animumque Pelaſgi.
Ipſa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum,
Utque peti vidit juvenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit, & ſubito ſine ſanguine frigida ſedit.
Neve parum valeant a ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit, ſecretaſque advocat artes.
5 *Ille gravem medios ſilicem jaculatus in hoſtes,*

1 Al. Diriguere metu ſubito Minyæ: ille nec ullos Senſit anhelatus;, alii *anhelantes*.

2 Tauros hoſce interpretatur Diodorus lib. 5. ſatellitum regis Taurici excubias; draconem, ſacerdotem Martis, cuſtodię templi præfectum: Phryxi pędagogum appellat Arietem: vel etiam avectum narrat Phryxum navi, cujus inſigne erat aries.

3 Partem dentium ſerpentis a Cadmo interfecti ad Æeten miſerunt Pallas & Mars. ὀδόντας Ἀονίοιο δράκοντος, ὃν Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ Κάδμος, &c. Apollon. 3. l. verſ. 1176. vide v. 105. lib. 3. Sopitus enim hic draco, non interfectus eſt.

4 Legantur epiſtolę Hypſipyles, & Medeę ad Jaſonem 6. & 2. Ovid.

5 Ita enim edoctus fuerat a Medea. Apollon. 3. l. 1055. v. Αἴ κεν ὀρινομένους πολέας νειοῖο δοκεύσῃς. Λάθρῃ λᾶαν ἄφες στιβαρώτερον. οἱ δ' ἂν ἐπ' αὐτῷ Καρχαλέοι κύνες ὥστε περὶ βρώμης ὀλέκοιεν Ἀλλήλους. Conjectum ab Jaſone in vulgus ſeditionis ſemen innuitur, unde mutuo inter ſe civilique bello interierint, ut lib. 3. v. 118.

A

A ſe depulſum Martem convertit in ipſos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres,
Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi,
Victoremque tenent, avidiſque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti barbara velles:
Obſtitit incepto pudor. At complexa fuiſſes:
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris, agiſque
Carminibus grates, & diis autoribus horum.
1 Pervigilem ſupereſt herbis ſopire draconem,
Qui criſta, linguiſque tribus præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arboris aureæ.
Hunc poſtquam ſparſit 2 Lethæi gramine ſucci,
Verbaque ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtunt;
Somnus in 3 ignotos oculos ubi venit, & 4 auro

1 Draco hic, ut habet Diodorus l. 5. cuſtodiæ templi Martis dux erat, pelli aureæ uſque incubans. Erat autem templum longe ab urbe Sybari ſtadiis 70. Medea itaque noctu accedens corrupto, vel veneno perempto Dracone, vigiles Taurica lingua appellavit, quæ admiſſa introduxit ſimul Argonautas, qui erepta pelle aurea, e veſtigio nave conſcenſa in patriam reverſi ſunt.

2 Somnum & oblivionem λήθην inducentis.

3 Qui ſomnum prius non admiſerant, inaſſuetos ſomno.

4 Aureo vellere: Sed quid illud? Utrumne aries vere aureo vellere inſignis ex Mercurii contactu? ut volunt Orpheus, Apollonius, Catullus, cujuſmodi a Simonide vocantur purpurea, aut candida. Jo. Tzetz. Πρόβατα χρυσόχροα φέροντα τὴν ἔρεαν. An nativo inſignia rutilo, qualia habet Iberia? quippe ibi talento ſingulos emi arietes εἰς τὰς ὀχείας refert Strab. 3. lib. Spart. in vita Diadumeni inter imperii adipiſcendi omina recenſet in agro patris ejus oves purpureas natas. Vide quæ nos ad Thyeſten Senecæ verſ. 222. de arcano Tantalidarum ariete, & ſceptro aurato. An forte phiala erat aurea, cujus in medio prominebat caper, aut agnus aureus? ut habet Athenæus lib. 6. cap. 4. Ab opulentia Scytharum, apud quos aurifodinæ, nec non ramenta auri fluminibus devecta, & ab incolis excepta tabulis perforatis, & velleribus tranſverſo flumine ſuſpenſis, Phryxo prius, deinde Jaſoni expeditionis cauſam, poetis fabulandi argumentum dederunt? An utique templum erat a Phryxo, qui Chalciopen regis Colchici filiam duxerat, conditum, auroque quod ex Græcia ſecum abſtulerat, aliiſque ἀναθήμασι ditatum, ad quod vel repetendum, vel etiam prædandum navigarunt Argonautæ, ſpoliatum id a Pharnace prius, deinde a Mithridate Pergameno tradit Strabo l. 11. An denique liber membraneus ex arietum pellibus contextus, auri per chymiam conficiendi artem continens? ut inter alios in δέρας Suidas. De aureis malis, τοῖς μήλοις, vide 4. lib. verſ. 638. Qui ad mores fabulam referunt, Jaſonem volunt a Chirone educa-

Heros Æſonius potitur, ſpolioque ſuperbus ;
Muneris autorem ſecum ſpolia altera portans,
Victor 1 *Jolciacos tetigit cum conjuge portus.*

tum edoctumque ἴασιν, artem medendi ſanandique tum mentis, tum corporis morbos accepiſſe. Medeæ itaque, i. e. μήδεος, conſilii ope violentorum affectuum tauros, injuriæ, fraudis, avaritiæ, libidinis, aliorumque vitiorum ſerpentes domuiſſe.

1 Theſſalicos. Jolcos enim oppid. Theſſaliæ. Al. *Hæmonios*. alii *Cecropios*.

De novata Æſonis juventute.

F A B. II.

Æmoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandævique ferunt patres; congeſtaque flamma
Thura liquefaciunt: 1 *indutaque cornibus aurum*
Victima 2 *vota facit. ſed abeſt gratantibus Æſon,*
Jam propior letho, feſſuſque ſenilibus annis.
Tum ſic Æſonides: O cui debere ſalutem
Confiteor conjux, quanquam mihi cuncta dediſti,
Exceſſitque fidem meritorum ſumma tuorum:
Si tamen hoc poſſunt (quid enim non carmina poſſunt?)
Deme meis annis, & demptos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. Mota eſt pietate rogantis;
3 *Diſſimilemque animum ſubiit pater Æta relictus.*
Non tamen affectus tales confeſſa, Quid, inquit,
Excidit ore tuo, conjux, ſcelus? Ergo ego cuiquam
Poſſe tua videor ſpatium tranſcribere vitæ?
Non ſinat hoc Hecate: nec tu petis æqua: ſed iſto
Quod petis, experiar majus dare munus, Jaſon.
Arte mea ſoceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis: modo diva triformis
Adjuvet, & præſens ingentibus annuat auſis.
4 *Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,*

1 Hoſtiarum majorum in ſacris cornua inaurare moris erat.

2 Voti damnatos ſolvit.

3 Venitque Medeæ in mentem quam diſſimili animo ab hoc Jaſonis tam pio, ipſa patrem ſuum ſenem prodiderit atque deſeruerit. Et mentem patriæ ſubiit pietatis imago, Æneid. 10. lib. 824. v. Nec diſſimulandum eſt hunc verſum in uno Ms. meo non reperiri.

4 A pleniluno tres deerant noctes. Luna autem veneficiorum præſes, quæ plena efficacius *deſpumat in herbas*, & largius *virus lunare miniſtrat*. Lucan. 6.

Effi-

Efficerentque orbem. poſtquam pleniſſima fulſit,
Et ſolida terras ſpectavit imagine Luna,
Egreditur tectis, veſtes induta recinctas,
[1] *Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos,*
Fertque vagos media per muta ſilentia noctis
Incomitata gradus. Homines, volucreſque, feraſque
Solverat alta quies, nullo cum murmure [2] *ſerpens;*
Immotaque ſilent frondes, ſilet humidus aer,
Sidera ſola micant: ad quæ ſua brachia tendens
Ter ſe convertit, ter ſumptis flumine crinem
Irroravit aquis, ternis & hiatibus ora
Solvit: & in dura ſummiſſo poplite terra,
Nox, ait, arcanis fidiſſima, quæque diurnis
Aurea cum Luna ſucceditis ignibus aſtra,
Tuque [3] *triceps Hecate, quæ cœptis conſcia noſtris,*
Adjutrixque venis, cantuſq; arteſque magorum,
Quæque magos tellus pollentibus inſtruis herbis,
Auraque, & venti, monteſque, amneſque, lacuſque,
Diique omnes nemorum, diique omnes noctis adeſte;
Quorum ope, cum volui, [4] *ripis mirantibus amnes*
In fontes rediere ſuos, concuſſaque ſiſto,

1 Magarum Nudipedalia, Nyctelia, ritus cet. habes apud Theocrit. Idyll. 2. Virg. 8. Eclog. & 4. Æneid. 518. Senec. in Medea. v. 751. Lucan. 6. l. verſ. 654. & quæ nos ad illos. nec pigeat adire quos citavi in Poetico indice noſtro titul. *Venefica*.

2 Sunt qui legunt *ſepes Sopito ſimilis nullo cum murmure ſerpit*. Sed poetæ ipſius elegantia rejicit ineptam iterationem, & Ms. unus meus non admittit verſum illum ſecundum. nihil hic de ſerpente, ſed de nocte, quam noſter exprimere voluit ad illud Virg. 2. Æneid. Tempus erat, cum prima quies mortalibus ægris Incipit, & divum dono gratiſſima ſerpit.

3 Τρικέφαλος, cui caput dextrum equinum, ſiniſtrum caninum, medium humanum vel ſuillum. Vide Floridi ſubciſiva. lib. 3. c. 11.

4 Quid operari valeat Magia, Goetia ſitula, vel etiam Theurgia: quid per motum localem, vel per cauſſas naturales, applicando activa paſſivis, vel ſenſibus illudendo; quid per dæmonia, herbas, verba, figuras, characteres, numeros, &c. an poſſit naturæ curſum mutare, ſidera devocare, procellas excitare, &c. præter Platonicos Jamblicum, Plotinum, Porphyrium, Apulejum, præter Cornelium Agrippam de occulta Philoſophia, VVierum de Magis infam. Binsfieldum, & alios quos citavi ad 4. Æneid. Virg. ver. 487. vide Magiam omnifariam Cicognæ lib. 3. & 4. Delrii diſquiſ. magic. Auguſtin. de natura dæmonum. Eund. lib. 10. de Civitate Dei, cap. 9. 10. 11. Item lib. 18. c. 17. & 18. Arnobium contra Gentes lib. 1. Tertullianum adverſus gentes, & lib. de Anima, & adverſus Apollonium. Lactantium lib. 2. de orig. Erroris. cap. 16. & 17. Euſebium præp. Evang. lib. 5.

Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaque induco, ventos abigoque, vocoque,
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Viuaque ſaxa, ſua convulſaque robora terra,
Et ſylvas moveo, jubeoque tremiſcere montes,
Et mugire ſolum, maneſque exire ſepulchris.
1 *Te quoque Luna traho; quamvis* 2 *Temeſaa labores*
Æra tuos minuant; 3 *currus quoque carmine noſtro*
Pallent, ac pallet noſtris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetaſtis, & unco
Haud patiens oneris collum preſſiſtis aratro.
Vos ſerpentigenis in ſe fera bella dediſtis,
Cuſtodemque rudem ſomno ſopiſtis, & aurum
Vindice decepto Grajas miſiſtis in urbes.
Nunc opus eſt ſuccis, per quos renovata ſenectus
In florem redeat, primoſque recolligat annos.
Et dabitis: neque enim micuerunt ſidera fruſtra,
Nec fruſtra volucrum tractus cervice draconum
Currus adeſt. aderat demiſſus ab æthere currus.
Quo ſimul aſcendit, ſranataque colla draconum
Permulſit, manibuſq; leves agitavit habenas,
4 *Sublimis rapitur, ſubjectaque Theſſala* 5 *Tempe*
Deſpicit, & 6 *cretis regionibus applicat angues:*
Et quas Oſſa tulit, quaſque altus Pelion herbas,
Othryſque, & Pindus, & Pindo major Olympus,
Perſpicit; & placitas partim radice revellit,
Partim ſuccidit curvamine falcis 7 *ahenæ.*

cap. 8. & 10. & contra Hieroclem. lib. 5. Bullingerum de licita & vetita Magia. Laertium in vita Empedoclis l. 8. & quos autores citat Index poeticus noſter ſub tit. *Magiæ vis*.

1 Lib. 4. verſ. 333.

2 A Temeſa Brutiorum oppid. ære claro. 5. Faſtor. 471. *Temeſæaque concrepat æra*, & Statius in ſylv. *Nuſquam Temeſæa notabis æra*. vulgo legitur *temerata*.

3 Solis æque ac tui.

4 An corpus aſſumptum, vel etiam non aſſumptum Dæmones per aera ex loco in locum longinquum ferre poſſint, diſputant Theologi, & Phyſici. Utrum hoc vere fiat, an per illuſionem videntium maleficas, aut alienata & decepta ipſarum maleficarum mente, præter ſupra citatos, vide Olaum Magnum lib. 3. de ſuperſtitioſa cultura Dæmonum. Bullingerum 1. lib. de Magia. cap. 25. de miniſterio Dæmonum. Cigognam lib. 4. Magiæ omnifariæ. c. 4.

5 Lib. 1. v. 569.

6 Remotis, quaſi diſcretis. hoc autem quia in uſu non eſt, alii legunt *viſis*, aliis *certis*, quas mox nominat, herbarum potentium feraces.

7 Æris, utpote prioris metalli quam ferri uſus in herbis ſecandis, ſpectris fugandis. Lunæ laboribus ſublevandis. Macrob. 5. l. Saturn. 9. Cœl. Rhod. 19. lib. 10. cap. Virgil. 4. Æneid.

Mul-

Multa quoque 1 *Apidani placuerunt gramina ripis,*
Multa quoque 2 *Amphryſi: nec eras immunis Enipeu:*
Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ
Contribuere aliquid, junceſaque litora Bœbes.
Carpſit & Euboica vivax 3 *Anthedone gramen*
4 *Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.*
Nona dies illam curru, penniſque draconum,
Nonaque nox omnes luſtrantem viderat agros,
Cum rediit: nec erant tacti niſi odore dracones,
Et tamen annoſæ pellem poſuere ſenectæ.
Conſtitit adveniens citra limenque foreſque,
Et 5 *tantum cœlo tegitur, refugitque viriles*
Contactus, ſtatuitque aras de ceſpite binas,
Dexteriore Hecates, at læva parte Juventæ.
Has ubi 6 *verbenis, ſylvaque incinxit agreſti,*
Haud procul egeſta 7 *ſcrobibus tellure duabus*
Sacra facit: cultroſque in guttura velleris atri
Conjicit, & patulas perfundit ſanguine foſſas.
Tum ſuper invergens tepidi carcheſia lactis,
Alteraque invergens liquidi carcheſia mellis,
Verba ſimul fundit, terrenaque numina poſcit,
Umbrarumque rogat rapta cum conjuge regem,
8 *Ne properent artus anima fraudare ſenili.*
Quos ubi placavit precibuſque, & murmure longo,
Æſonis effœtum proferri corpus ad aras
Juſſit; & in plenos reſolutum carmine ſomnos

Falcibus & miſſæ ad Lunam queruntur ahenis Pubentes herbæ. Ἀ'ς ἡ βοῶσ' ἀλαλαζομένη γυμνὴ, χαλκέοισιν ἤμα δρεπάνοις. Sophocl.
1 Hic etiam obtrudunt nobis lect. *Eridani*, ſed lege quæ dicta a nobis ad 580. verſ. lib. 1. quibus adde, Planudem hic melioribus exemplaribus, vel ſaniori conſilio tranſtuliſſe: πολλαὶ δὲ αὐτῇ κἂν ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἀπιδανοῦ ἤρεσαν.
2 Paludis Theſſaliæ.
3 Bœotiæ oppido.
4 Lib. 13. verſ. 904.
5 Sub dio pernoctavit ſecubans a viro.
6 Verbena proprie dicta, *vervein*, eſt hierobotane. περιστερεών, Sacra recta. uſurpatur tamen pro omni herba & fronde qua ſternuntur & coronantur aræ. de uſu ejus in ſacris & Magia, lege quæ Plinius habet l. 25. c. 9.
7 Rite omnia. Diis Inferis nigræ pecudes, nocturno tempore, ſub terra nempe in ſcrobe depreſſo victimæ capite, latice & omnibus inverſis immolabantur.
8 Ne anima ſenis intercipiatur, ne caput, cui diuturniorem vitæ uſum deſtinavit Medea, aut Orco damnet Pluto, aut tondeat Proſerpina.

Exa-

Exanimi ſimilem ſtratis porrexit in herbis:
Hinc 1 procul Æſonidem, procul hinc jubet ire miniſtros,
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt juſſi. ſparſis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras,
Multifidaſque faces in foſſa ſanguinis atra
Tingit, & infectas geminis accendit in aris:
2 Terque ſenem flamma, ter aqua, ter ſulphure luſtrat.
Interea calido poſitum medicamen aheno
Fervet, & exultat, ſpumiſque tumentibus albet:
3 Illic Æmonia radices valle reſectas,
Seminaque, & flores, & ſuccos incoquit atros.
Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lavit arenas.
Addidit exceptas 4 Lunæ de nocte pruinas,
Et 5 Strigis infames ipſis cum carnibus alas,
6 Inque virum ſoliti vultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi. nec defuit illi
Squamea 7 Cinyphii tenui membrana chelydri,
8 Vivaciſque jecur cervi: quibus inſuper addit
Ora caputque 9 novem cornicis ſecula paſſæ.
His, & mille aliis poſtquam ſine nomine rebus
Propoſitum inſtruxit mortali barbara munus,
Arenti ramo jam pridem mitis olivæ
Omnia confudit, ſummiſque immiſcuit ima.

1 Quod in ſacris fieri ſolet, proclamante ſacerdote ἑκὰς ἑκὰς ἔστε βέβηλοι. ne non initiati profanis oculis impediant myſteria, neve ipſi profanationem hanc luant. Diffugiunt ergo juſſi.

2 Τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται. Numero Deus impare gaudet. Virg. 8. eclog. & quę nos ibi.

3 Variam magicæ hujus farraginis ſupellectilem habes apud Senec. Lucanum, & quos ſupra citavi autores, locis dictis.

4 Verſ. 197.

5 Eſſe maledictis jam antiquis ſtrigem convenit, inquit Plin. l. 11. c. 29. quod ubera infantium labris immulgere dicuntur. quod tamen fabuloſum autumat. infantes etiam ſugere creduntur. Ovid. 6. Faſtor. in has ſe ſagę vertere putantur. Spenger in Malleo venefic. 2. par. & Alb. Spina quæſt. de Strigibus.

6 De lycanthropis dictum ad v. 236. l. 1.

7 Libycę natricis ſpolium, exuvias. Cinyps fl. Libyę.

8 Τετρακορώνου. Nam quater egreditur cornicis ſecula cervus. Auſonius de ætat. anim.

9 Ætatem hominum novies ſuperat vivendo garrula cornix. ibid. ἐννεάγηρα κορώνη. Aratus in Phænomenis.

Ec-

Ecce! vetus calido verſatus ſtipes aheno
Fit viridis primo, nec longo tempore frondes
Induit, & ſubito gravidis oneratur olivis.
At quacunque cavo ſpumas ejecit aheno
Ignis, & in terram guttæ cecidere calentes,
Vernat humus, floreſque, & mollia pabula ſurgunt:
Quæ ſimul ac vidit, ſtricto Medea recludit
Enſe ſenis jugulum, veteremque exire cruorem
Paſſa, replet ſuccis: quos poſtquam combibit Æſon
Aut ore exceptos, aut vulnere; 1 barba, comaque
Canitie poſita nigrum rapuere colorem.
Pulſa fugit macies: abeunt pallorque ſituſque,
Adjectoque cavæ ſupplentur corpore rugæ,
Membraque luxuriant. Æſon miratur, & olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos,
2 Diſſimilemque animum ſubiit, ætate relicta.

1 Medea, inquit Palęphatus, herbam invenit quę canos capillos in nigros verteret. Prima quoque invenit lavacrum calidum, cujus vis medica vegetiores redderet homines, & ſanitati reſtitueret. compoſitioni illi παρέψησις nomen, ſeu decoctio, ſabulę occaſionem dedit. Diogenes (apud Stobęum) refert Medeam inveniſſe rationem qua molles & inertes fortes & prudentes fierent. Quo alluſum videtur in Euthydemo Platonis. ὡς ἐγὼ ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμὶ παρακινδυνεύειν ἕτοιμος, καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ, ὥσπερ τῇ Μεδείᾳ τῇ Κόλχῳ· ἀπολλύτω με καὶ εἰ μὲν βούλεται ἑψέτω, εἰδ' ὅ, τι βούλεται τοῦτο ποιείτω. μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω.

2 Verſum hunc in Mss. non apparere monet Aldus. quaſi ſuperfluum omiſit Giſelinus. Et ſane adulterinus ſurrepſiſſe videtur ex illo 170. ſupra.

Liberi nutrices in juventutem reductæ.

FAB. III.

Viderat ex alto tanti miracula monſtri
Liber; & admonitus juvenes 1 nutricibus annos
Poſſe ſuis reddi, capit hoc a Colchide munus.

1 Quas l. 3. v. 314. Nyſeidas dixit. Sed Faſtor. 5. Hyadas, Pherecydes apud Homeri comment. Dodonęas.

Pe-

Pelias arte Medeæ a filiabus ſuis interemptus.

F A B IV.

[1] NEve doli ceſſent, odium cum conjuge falſum
Phaſias aſſimulat: Peliæq; ad limina ſupplex
Confugit, atque illam (quoniam gravis ipſa ſeneċta eſt)
Excipiunt natæ, quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ fallacis imagine cepit.
Dumque refert inter meritorum maxima, demptos
Æſonis eſſe ſitus, atque hac in parte moratur,
Spes eſt virginibus Peliæ ſubjecta creatis,
Arte ſuum parili revireſcere poſſe parentem;
Idque petunt, pretiumque jubent ſine fine paciſci.
Illa brevi ſpatio ſilet, & dubitare videtur,
Suſpenditque animos, ficta gravitate, rogantum.
Mox ubi pollicita eſt, quo ſit fiducia major
Muneris hujus, ait: Qui veſtri maximus ævo eſt
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effetus [2] laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Æmonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculavit ſanguine ferrum;
Membra ſimul pecudis, validoſque venefica ſuccos
Mergit in ære cavo. minuuntur corporis artus,
Cornuaque [3] exuitur, nec non cum cornibus annos,
Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora; balatum mirantibus exilit agnus,

[1] Aliter refertur hæc fab. ab aliis. Diodorus l. 5. ſcribit Medeam in anum ſe vertiſſe, adduxiſſeque ſimulachrum Dianæ, & religionis ſpecie ſe Peliæ filiabus & populo inſinuaſſe: tum techna hac ultam eſſe Peliæ ſcelera & cædes in Jaſonem & ſuos, adeoque viam ſtruxiſſe Jaſoni ad recuperandum Theſſaliæ regnum. nec multo ab hoc Hyginus 24. fab. Pauſanias item in Arcadicis, Μήδεια μὲν ἐπεβούλευε τῷ Πελίᾳ, τῷ ἔργῳ μὲν συμπραττούσα τῷ Ἰάσονι, τῷ λόγῳ δὲ ἀπεχθανομένη, &c. Idem Iſ. Tzetzes in Lycophronem.

[2] Aries reciprocicornis.

[3] Ex Mss. autoritate ita ſanitati reſtituendum contendit Pontanus. namque lectione vulg. Minuunt ea corporis artus, Cornuaque exurunt, luxata videtur conſtructio, ſenſus infectus.

La-

Laſcivitque fuga, lactantiaque ubera quærit.
Obſtupuere ſata Pelia: promiſſaque poſtquam
Exhibuere fidem, tum vero impenſius inſtant.
Ter juga Phœbus equis in 1 *Ibero flumine merſis*
Dempſerat, & quarta radiantia nocte micabant
Sidera, cum rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem, & ſine viribus herbas.
Jamque neci ſimilis, reſoluto corpore, regem,
Et cum rege ſuos cuſtodes ſomnus habebat,
Quem dederat cantus, magicaque potentia linguæ.
Intrarant juſſæ cum Colchide limina natæ,
Ambierantque torum. Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios, veteremque haurite cruo-
rem,
Ut repleam vacuas juvenili ſanguine venas:
In manibus veſtris vita eſt, ætasque parentis.
Si pietas ulla eſt, nec ſpes agitatis inanes,
Officium præſtate patri, teliſque ſenectam
Exigite, & ſaniem conjecto emittite ferro.
His, ut quæque 2 *pia eſt, hortatibus,* 2 *impia*
prima eſt,
Et ne ſit ſcelerata, facit ſcelus: haud tamen ictus
3 *Ulla ſuos ſpectare poteſt, oſculoſque reflectunt,*
Cæcaque dant ſævis averſæ vulnera dextris.
Ille cruore fluens ſubito tamen allevat artus,
Semilacerque toro tentat conſurgere; & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens,
Quid facitis natæ? 4 quis vos in fata parentis

1 Mari Heſperio, ſeu Atlantico, in quod Iberus fl. Hiſpaniæ ſe exonerat. ex ſenſu vero vulgi poetis Sol dicitur ſe in occiduo æquore mergere, ibique diurnum emenſus iter equos reficere.

2 Ὀξύμωρον, ſtultacutum, acutifatuum. cujuſmodi pronunciata prima facie falſa, contraria & abſurda videntur, quæ tamen ſi examines & recte perpendas, falſa, ingenioſa, & acuta reperiuntur, cujuſmodi erat illud lib. 3. verſ. 5. de Agenore. Facto pius & ſceleratus eodem. & lib. 9. verſ. 409. de Alcmæone.

3 Omnes preter Alceſtin. Diodorus 5. l. Nomina virginum, inquit Pauſanias, poetarum indicavit nemo. Micon pictor duarum imaginibus adſcripſit Aſteropeam, & Antinoen. Hyginus recenſet Alceſtin, Pelopeam, Meduſam, Iſodocen, Hyppothoen, & Meden, quę pudore & metu ſe in Arcadiam recepere exilii cauſa. Pelia ſublato. Jaſon dicitur Acaſto Peliæ filio regnum reliquiſſe. aliter tamen Diodorus l. 5.

4 Eraſmus fabulam hanc interpretatur de Chymicis. Junius de Monachis & librariis, qui dum vetera exemplaria corrigere volebant, corruperunt.

Ar-

Armat, ait? Cecidere illis animique, manuſque.
Plura locuturo cum verbis 1 *guttura Colchis*
Abſtulit, & calidis laniatum merſit in undis.

1 Peliæ jugulum Medea petiit feſtina, præſciditque.

Cerambus in avem.

FAB. V. VI. VII. VII. & IX.

QUæ niſi pennatis ſerpentibus iſſet in auras,
Non exempta foret pœna. 1 *fugit alta ſuperque*
2 *Pelion umbroſum,* 2 *Philyreaque tecta, ſuperque*
2 *Othryn, & eventu veteris loca nota* 3 *Cerambi.*
Hic ope nympharum ſublatus in aera pennis,
Cum gravis infuſo tellus foret obruta ponto,
Deucalioneas effugit inobrutus undas.
Æoliam Pitanen a leva parte reliquit,
4 *Factaque de ſaxo longi ſimulacra draconis,*
Idæumque nemus, quo 5 *nati furta, juvencum*
Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi:
Quaque 6 *pater Coryti parva tumulatus arena eſt,*
Et quos 7 *Mera novo latratu terruit agros.*

1 Ἀεὶ φύγας a Colchis, Corintho, Athenis. Verum ſtratagema hoc lege apud Diodorum. l. 5.
2 Montes Theſſaliæ, in quibus habitavit Chiron Saturni & Phyliræ filius. l. 1. v. 632.
3 In avem a Nymphis mutatus, ut alii, in ſcarabeum, in Parnaſſum ſublatus ſuperfuit diluvio Deucalioneo.
4 Serpentem Lesbium in Saxum. lib. 11. verſ. 60.
5 Thyonei, quem abigeum uti inſequerentur bubulci, mutavit Bacchus pater in venatorem, ut & bovem in cervum.
6 Paris ex Oenone ſuſcepit Corytum. Tzetz. in Lycophr. Paris. a. in Cebrina oppidulo Troadis ſepultus eſt. Strabo l. 13.
7 In figuram canis converſa. fab. minus trita.

Coæ

Coæ matronæ in boves, & Jalyſii in ſcopulos.

FAB. X. XI. & XII.

Eurypylique urbem, qua 1 Coæ cornua matres
Geſſerunt, tunc cum diſcederet 2 Herculis agmen:
3 Phœbeamque Rhodon: & 4 Jalyſios Telchinas,
Quorum oculos ipſo vitiantes omnia viſu
Jupiter exoſus, fraternis ſubdidit undis,
Tranſit & antiqua 5 Carthæja mœnia Ceæ,
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

1 In vaccas mutatæ a Junone, ut alii, a Venere.
2 In Coo inſula urbem cognominem expugnavit Hercules, cæſo Eurypilo, abductaque filia ejus Calciope.
3 Lib. 4. verſ. 204.
4 Jalyſi opp. in Rhodo inſ. incolas, artifices peritos, ſed faſcinatores, quos in Junonis odium, mari ſubmerſit Jupiter. Diodor. 6. lib.
5 Carthęa urbs inſ. Ceæ Ptol.

Cycnus in avem, & Hyrie in ſtagnum.

FAB. XIII. & XIV.

Inde lacus Hyries videt, & 1 Cycneia Tempe,
Quæ ſubitus celebravit olor: nam Phyllius illic
Imperio pueri volucreſque, ferumque leonem
Tradiderat domitos; taurum quoq; vincere juſſus
Vicerat: & ſtricto toties iratus amori,
Præmia poſcenti taurum ſuprema negavit.
Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto
Deſiluit ſaxo. cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aere pennis.
At genitrix Hyrie ſervatum neſcia, 2 flendo
Delicuit: ſtagnumque ſuo de nomine fecit.

1 Tempe, non Theſſalica illa, ſed Bœotica, Teumeſia dicta a monte Teumeſo, ubi Cycnus filius Hyries in olorem verſus eſt.
2 In lacum cognominem ſoluta, ut Cyane lib. 5. v. 427.

Combe in avem, & Menephron in feram, &c.

FAB. XV. XVI. XVII. XVIII. & XIX.

*ADjacet his * Pleuron: in qua trepidantibus alis*
1 Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Inde 2 Calaurea 3 Latoidos aſpicit arva,
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis.
Dextera Cyllene eſt, in qua cum matre 4 Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum:
5 Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline verſi,
6 Eumelique domum lugentis in aere natam.
Tandem vipereis 7 Ephiren 8 Pirenida pennis
Contigit. hic avo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.
Sed poſtquam 9 Colchis arſit nova nupta venenis,
Flagrantemque domum regis male vidit, utroque
Sanguine natorum perfunditur impius enſis;
10 Ultaque ſe male mater Jaſonis effugit arma.

* Pleuron Ætoliæ urbs, cum extra oleas in hoc Medeæ volatu longe ſit, *Brauron* legi volunt, qui Geographis notiſſimus, Atticæ vicus.

1 Ophii filia Combe. Planudi Ι'αμβή.

2 Inſ. ſinus Argolici contra Trœzenen, Demoſthenis letho nota.

3 Latona primum pręſide claræ, ſed quam poſtea pro Delo permutavit cum Neptuno.

4 Menephron cum Cyllene filia in Arcadia (ubi mons Cyllene) & cum Bliade matre ſua concubuit. Hyginus fab. 253.

5 Sex fluvios Cephiſos, & fontem hujus nominis unum recenſet Strabo lib. 9. fab. determinare non ita facile.

6 Patras in qua regnavit Eumelus, qui hoſpitio acceperat Triptolemum: cujus currum, dormiente illo, conſcendit Antheus Eumeli filius, unde dejectus interiit. *natum* itaque legendum volunt. ſed neque ſic expedita eſt fabula.

7 Corinthum, ab Ephyre Oceani filia, quæ ibi habitavit prima.

8 A Pirene fonte ad radices Acrocorinthi. Pauſan. in Corinthiacis.

9 Colchicis. Quomodo Medea repudiata ab Jaſone, qui Creuſam, ſive ut alii Glaucen, Creontis filiam duxerat, ulta ſit virum, nuptam, Creontem, notiora ſunt ex Euripidis & Senecæ Medea, quam ut hic iis exundet margo.

10 Filiis a ſe cæſis. Quos tamen Pauſanias a Corinthiis lapidibus obrutos ſcribit. 2. lib. Euripid. vero accepiſſe pecuniam a Corinthiis, ut cædem illam in Medeam transferret, ſcribit ipſius commentator.

Hinc

Hinc 1 *Titaniacis ablata Draconibus intrat*
2 *Palladias arces; qua te, juſtiſſime Phineu,*
Teque ſenex 3 *Peripha, pariter videre volantes,*
3 *Innexamque novis neptem Polyphemonis alis.*

1 Ex Titanum ſanguine natis. Pindarus in Theriacis. aut etiam quos a Titane, ideſt ſole acceperat: ut alii.

2 Athenas.

3 Obſcuriores ſunt hę fabulæ. Polyphemonis mentio in carmine in Ibin.

Spuma Cerberi in aconitum.

FAB. XX. XXI. & XXII.

EXcipit hanc Ægeus facto damnandus in uno:
Nec ſatis hoſpitium eſt, thalami quoque fœdere jungit.
Jamque aderat Theſeus proles ignara Parenti,
Qui virtute ſua 1 *bimarem pacaverat Iſthmon.*
Hujus in exitium miſcet Medea, quod olim
Attulerat ſecum Scythicis 2 *aconiton ab oris.*
Illud 3 *Echidnaa memorant e dentibus ortum*
Eſſe canis. 4 *Specus eſt tenebroſo cæcus hiatu:*
Eſt via declivis, per quam Tyrinthius heros
Reſtantem, contraque diem, radioſque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
5 *Cerberon attraxit: rabida qui concitus ira*
Implevit pariter 5 *ternis latratibus auras,*
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros.
Has concreſſe putant, nactaſque alimenta feracis
Fœcundique ſoli vires cepiſſe nocendi.
Qua quia naſcuntur dura vivacia 6 *caute,*
Agreſtes aconita vocant. Ea 7 *conjugis aſtu*
Ipſe parens Ægeus nato porrexit, ut hoſti.
Sumpſerat ignara Theſeus data pocula dextra:

1 Peloponneſum infra Achajam, & alias regiones extra Iſthmum Corinthiacum, inter mare Jonium, & Ægæum.

2 Inf. v. 41.

3 E ſpumis Cerberi canis, extrahente ab inferis Hercule, ortum narrant fabulæ. inquit Plin. 17. l. 2. c. ----

4 ---- Ideoque apud Heracleam Ponticam, ubi monſtratur is ad inferos aditus, copioſe naſcitur, Plin. ibid.

5 Lib. 4. v. 450.

6 Quę Græcis ἀκόνη.

7 Theſea ſublatum e medio cupientis, quo regni ſucceſſio ad fil. Medum, quem Ægeo pepererat, deſcenderet.

Cum pater 1 *in capulo gladii cognovit eburno*
Signa ſui generis, 2 *facinuſque excuſſit ab ore*.
Effugit illa necem, 3 *nebulis per carmina motis.*

1 Auream forte cicadam capulo eburneo inſculptam. vide quæ ad Senecæ Hippolyt. verſ. 896. de enſe & calceis ab Ægeo relictis ſub ſaxo apud Trœzenen, legatur Plutar. Theſeus.

2 Deſtinatum, venenatum ſcil. poculum.

3 Utrum nebulis offuſis, ne conſpici poſſet? an per aera ſolito curru avecta?

Theſei geſta, & Scironis oſſa in ſcopulos.

FAB. XXIII.

At genitor quanquam lætatur ſoſpite nato,
Attonitus tamen eſt, ingens diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas. fovet ignibus aras,
Muneribuſque deos implet; feriuntque ſecures
Colla toroſa boum 1 *vinctorum cornua vittis.*
Nullus 2 *Erechthidis fertur celebratior illo*
Illuxiſſe dies. agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina vino
Ingenium faciente canunt. Te, maxime Theſeu,
Mirata eſt 3 *Marathon Cretæi ſanguine tauri:*
Quodque ſuam ſecurus arat 4 *Cremyona colonus,*
Munus, opuſque tuum eſt. Tellus Epidauria per te
5 *Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem.*
Vidit & immitem 6 *Cephiſias ora* 7 *Procruſten;*
8 *Cercyonis lethum vidit Cerealis Eleuſis.*
Occidit ille Sinis, magnis male viribus uſus,
Qui poterat 9 *curvare trabes, & agebat ab alto*
Ad terram late ſparſuras corpora pinus.

1 Victimarum frontes coronis ac vittis impediri ſolitas, cornua inaurari nemini non notum.

2 Athenienſibus ab Erechtheo rege. vide l. 6. v. 677.

3 Oppid. ad 10. millia ab Athenis, cujus incolas & armenta infeſtavit taurus efferatus ab Hercule ex Creta ad Euryſthea ductus.

4 Opp. in agro Corinthiaco, ubi Theſeus ſuem peremit.

5 Periphetam latronem, Corynetam dictum a κορύνη clava. ſed de his vide Plutarchi Theſea, & Diodor. l. 5.

6 Qua Cephiſus præterfluit Eleuſin urbem Atticæ.

7 Latronem, qui ad lectum hoſpites emenſus, breviores extendebat, longiores decurtabat.

8 Latronis, qui viatores in palæſtra victos, aut etiam certare recuſantes interfecit. Pauſan. in Atticis.

9 Hinc Πιτυοκάμπτης dictus. Pauſ. Corinth.

Tu-

Tutus ad 1 *Alcathoen* 2 *Lelegeia mœnia limes*
3 *Compoſito Scirone patet ; ſparſiſque latronis*
Terra negat ſedem, ſedem negat oſſibus unda ;
Qua jactata diu fertur duraſſe vetuſtas
In ſcopulos. ſcopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos annoſque tuos numerare velimus,
Facta 4 *prement annos. Pro te, fortiſſime, vota*
Publica ſuſcipimus : Bacchi tibi ſumimus hauſtus.
Conſonat aſſenſu populi, precibuſque faventum
Regia : nec tota triſtis locus ullus in urbe eſt.

1 Megaras, ab Alcathoo reſtauratas, poſtquam ſublato Niſo vaſtatæ fuiſſent a Minoe. Pauſan. Attic.
2 A Lelege ex Ægypto profecto condita. ibid.
3 Præcipitavit Theſeus Scirona ex iiſdem ſcopulis, e quibus viatores a ſe ſpoliatos, & lavare pedes coactos ipſe pede in mare proculcaſſet. Plutarch. Theſ. Strabo l. 9.
4 Superabunt.

Arne in Monedulam.

FAB. XXIV.

N*Ec tamen* (uſque adeo 1 nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis intervenit) *Ægeus*
Gaudia percepit nato ſecura recepto.
Bella parat Minos : qui quanquam milite, quanquam
Claſſe valet ; patria tamen eſt 2 *firmiſſimus ira,*
3 *Androgeique necem juſtis ulciſcitur armis.*
Ante tamen bello vires acquirit amicas :
Quaque patent aditus, volucri freta claſſe pererrat.
Hinc 4 *Anaphen ſibi jungit, &* 5 *Aſtypaleia regna,*
6 *Promiſſis Anaphen, regna Aſtypaleia bello.*

1 Apoll. 4. lib. Ἀλλὰ γὰρ οὔποτε φῦλα διαπαθέων, &c. Semperque e fonte leporum manat amari aliquid.
2 Pertinaciſſimus. Alii legunt *fortiſſimus*.
3 Filii Minois, quem in certaminibus victorem, ut Diodorus 5. l. vel a patre miſſum, qui tributum poſceret, vel ad ſtudia ut Philoſophos audiret, ut Plutarchus in Theſeo, inſidiis atque invidia Athenienſes ſuſtulerunt.
4 Inſ. Cretici pelagi.
5 Aſtypalæam inſ. Carpathii maris.
6 Deſiderantur hic verſus in pleriſque lib. nec non Mſs. meis.

Hinc humilem Myconem, cretoſaque rura Cimoli,
1 *Florentemque Siphon, Scyron, 2 planamq; Seriphon,*
Marmoreamque Paron, quamq;impia prodidit Arne
3 *Cythnon, & accepto, quod avara popoſcerat, auro.*
Mutata eſt in avem, quæ nunc quoq; diligit aurum,
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.

1 Inclino in Micylli conjecturam, ut legatur, *Florentemque viris Siphon*, quæ prius Meropia; vel *Florentemque auro Siphon, planamque Ser.* namque auro aliquando claruit. Strab. Plin. Pauſan. ut ſingulis inſulis ſua conſtent epitheta. vide 251. v. l. 5.

2 Quæ tamen aſpera & petricoſa eſt. 242. verſ. lib. 5.

3 Ita mutandum cenſet Micyllus, cui ſubſcribo, ex Ciofani lib. *Sithon & accepto*. tum ut inſula hæc ab Arno prodita habeat nomen, tum ut conjungantur verba *Prodidit*, & *Mutata eſt*: & quia nihil ad has inſulas Ægæi maris facit *Sithonis*.

Formicæ in homines, ſive Myrmidonas mutatæ.

FAB. XXV.

At non 1 Oliaros, 1 Didymeque, & 1 Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidaque ferax 1 Peparethos oliva,
Gnoſſiacas juvere rates: latere inde ſiniſtro
Oenopiam Minos petit Æacideia regna.
Oenopiam veteres appellavere: ſed ipſe
Æacus 2 Æginam genitricis 3 nomine dixit.
Turba ruit, tantaque virum cognoſcere fama
Expetit. occurrunt illi Telamonque, minorque
Quam Telamon Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipſe quoque egreditur tardus gravitate ſenili
Æacus, & quæ ſit veniendi cauſa, requirit.
Admonitus patrii luctus 4 ſuſpirat: & illi
Dicta refert 5 rector populorum talia centum.
Arma juves oro pro nato ſumpta; piaque

1 Inſs. hæ maris Ægæi, de quibus conſule Geographos.

2 Hinc enim ex Philunte rapuit Jupiter Æginam Aſopi filiam. σε δ' ἐς νᾶσον Οἰνοπίαν ἐνεγκὼν κοιμᾶτο, δῖον ἔνθα τέκες Αἰακόν. Pindar. 8. Iſthm.

3 Hinc orta Junonis invidia, immiſſaque peſtilentia.

4 Condolens ſcil.

5 Minos, cujus imperio paruit Creta ἑκατόμπολις.

Pars

Pars ſis militiæ: tumulo ſolatia poſco.
Huic 1 *Aſopiades, Petis irrita, dixit, & urbi*
Non facienda mea: neque enim conjunctior ulla
Cecropidis hac eſt tellus. Ea fœdera nobis.
Triſtis abit; Stabuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit: & utilius bellum putat eſſe minari,
Quam gerere, atque ſuas ibi præconſumere vires.
Claſſis ab Oenopiis etiam nunc 2 *Lyctia muris*
Spectari poterat: cum pleno concita velo
Attica puppis adeſt, & portus intrat amicos,
Quæ 3 *Cephalum, patriæque ſimul mandata ferebat.*
Æacidæ longo juvenes poſt tempore viſum
Agnovere tamen Cephalum, dextraſque dedere;
Inque patris duxere domum. Spectabilis heros,
Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ
Ingreditur, ramumque tenens 4 *popularis olivæ;*
5 *Et dextra, lævaque duos ætate minores*
Major habet Clyton, & Buten Pallante creatos.
Poſtquam congreſſi, primi ſua verba tulerunt
Cecropidæ: Cephalus peragit mandata, rogatque
Auxilium, fœduſque refert, & jura parentum,
Imperiumque peti totius Achaidos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia cauſam,
Æacus, 6 *in capulo regni nitente ſiniſtra,*
Ne petite auxilium, ſed ſumite, dixit, Athenæ.
Nec dubia vires: quas hæc habet inſula, veſtras
Ducite, & omnis eat rerum ſtatus iſte mearum.
Robora non deſunt: 7 *ſuperat mihi miles, & hoſti,*
Gratia diis, *felix &* 8 *inexcuſabile tempus.*
Imo ita ſit, Cephalus, creſcat tua civibus opto
Urbs, ait: adveniens equidem modo gaudia cepi;

1 Æacus Æginę filius: hæc autem filia erat Aſopi fl. Bœotiæ.

2 Cretenſis. Lyctus urbs Cretæ eſt, Ita Cydonia, Dictęa, Gnoſſia, Gortynia, ab urbibus Cretæ.

3 Principem legationis.

4 Quæ Minervæ Atticæ munus in certamine de urbis nomine. lib. 6. v. 77. pacis item inſigne. Paciferæque manu ramum prætendit olivæ. Æneid. l. 8. Virg.

5 Medium Cephalum ſtipabant Clytus & Butes duo filii Pallantis, qui unus ex filiis Pandionis,

6 Sceptro innixus, quod tenuit ſiniſtra. Simul alluſum ad etymon ſceptri, a σκήπτομαι.

7 Abunde mihi militum eſt, quibus me tuear, & amicos juvem auxiliis.

8 Quo non ſit neceſſe excuſare ſe, aut negare copias auxiliares.

Cum tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
Obvia proceſſit; 1 *multos tamen inde requiro,*
Quos quondam vidi veſtra prius urbe receptus.
Æacus ingemuit, triſtique ita voce locutus:
2 Flebile principium melior fortuna ſecuta eſt.
Hanc utinam vobis poſſem memorare! ſine ullo
Ordine nunc repetam: neu longa ambage morer vos,
3 *Oſſa ciniſque jacent, memori quos mente requiris:*
Et quota pars illi rerum periere mearum!
Dira lues populis ira Junonis iniqua
Incidit 4 *exoſa dictas a pellice terras.*
5 *Dum viſum eſt mortale malum, tantaque latebat*
Cauſa nocens cladis, pugnatum eſt arte medendi:
Exitium ſuperabat opem, quæ victa jacebat.
6 *Principio* 7 *cœlum ſpiſſa caligine terras*
Preſſit, & ignavos incluſit nubibus æſtus:
8 *Dumque quater plenis explevit cornibus orbem*
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
Lethiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri.
9 *Conſtat & in fontes vitium veniſſe, lacuſque,*
Milliaque incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe, atque ſuis fluvios temeraſſe venenis.
10 *Strage canum primo, volucrumque, oviumque, boumque,*

1 Παρασκευὴ ad Peſtis deſcriptionem, cujus ἀρχέτυπον ex 2. lib. Thucydidis in ſextum ſuum tranſtulit Lucret. Hos, ut & Homer. 1. Iliad. ſequuti Virg. 2. Georg. v. 478. & Æn. 3. 137. v. Sen. in Oed. ver. 36. & 110. Luc. 6. l. 84. v. Statius 1. Theb. 630. v. Silius 14. l. 582. v. quos comparat inter ſe Scal. 5. l. Poet. c. 11.

2 Peſtem omnia populantem ſequuta reſtauratio ex formicis.

3 Illi quidem quos deſideras mortui ſunt.

4 Æginam inſulam a pellice quam oderat denominatam. v. 478. ſupra.

5 Quamdiu latebat nos cauſſa morbi, neſcios divinitus fuiſſe immiſſum, medicam experti artem contra tendebamus: ſed fruſtra.

6 Cauſſas morbi expromit, mox ſymptomata, miſeros poſtremo exitus.

7 Craſſę nubes impediebant benignitatem Solis, quo minus valeret exhalare vapores, & aera inertem attenuare.

8 Pigrum aera triſtemque non purgabat, non refrigerabat ventus alius, dum morbidus graviſque Auſter per 4. menſes continuos æſtu ſuo corrumpit cœli tractum.

9 Quin & aqua corrumpitur partim vitio aeris, partim a venenoſis ſerpentibus.

10 Pecudes ad terram pronæ, & cerebro minus frigidæ quam homines, τὰς νοσώδεις ἀτμοὺς hauriebant, & ex his primum quibus odora vis. Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς. Iliad. α.

In-

Inque feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt.
1 *Concidere infelix validos miratur arator*
Inter opus tauros, medioque recumbere ſulco.
1 *Lanigeris gregibus balatus dantibus agros*
Sponte ſua lanæque cadunt, & corpora tabent.
1 *Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ*
Degenerat; palmæ, veterumque oblitus honorum,
Ad præſepe gemit morbo moriturus inerti.
1 *Non aper iraſci meminit; nec fidere curſu*
1 *Cerva; nec armentis incurrere fortibus urſi.*
Omnia languor habet: *ſylviſque, agriſque, viiſque*
Corpora fœda jacent: vitiantur 2 *odoribus auræ.*
Mira loquor: 3 *Non illa canes, avidæque volucres,*
Non cani tetigere lupi: 4 *dilapſa liqueſcunt,*
Afflatuque nocent, & agunt contagia late.
5 *Pervenit ad miſeros damno graviore colonos*
Peſtis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
6 *Viſcera torrentur primo: flammæque latentis*
Indicium rubor eſt, & ductus anhelitus igni.
Aſpera lingua tumet, tepidiſque arentia ventis
Ora patent, auræque graves captantur hiatu.
7 *Non ſtratum, non ulla pati velamina poſſunt;*
Dura ſed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.
Nec 8 *moderator adeſt: inque ipſos ſæva medentes*
Erumpit clades; obſuntque autoribus artes.

1 Confer his Virg. 3. Georg. & ſupra citatos ad verſ. 520. & comparationes Scaligerianas 5. l. Poet. 11. c.

2 Pecudum, jumentorum, ferarum peſte extinctarum fœtore.

3 Τὰ γὰρ ὄρνεα ϗ τετράποδα, ὅσα ἀνθρώπων ἅπτηται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων, ἢ οὐ προσῄει, ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. Thucyd. 2.

4 Cadavera intacta a canibus ac vulturibus tabes abſumebat. Liv. l. 41.

5 Ἐπίεσε δὲ αὐτοὺς μᾶλλον ϗ ἡ συγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, ϗ οὐχ ἥσσον τοὺς ἐπελθόντας. Thucyd. nec minimum partim ex agris, &c. Lucr. 6.

6 Spectemus hic, inquit Scaliger, quid ad puritatem Lucretii addiderit Ovidius. Principio caput incenſum, &c. uterque ex Thucydide. Πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ, ϗ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρήματα ϗ φλόγωσις ἐλάμβανε.

7 Μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων ϗ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτε ἄλλό τι ἢ γυμνὸν ἀνέχοντο, Thucyd. 2.

8 Medicus imperator. Sen. 6. de Benef. 17. c.

Quo propior quiſque eſt, ſervitque fidelius agro,
In partem lethi citius venit: atque ſalutis
Spes abiit: finemque vident in funere morbi.
1 *Indulgent animis; & nulla quid utile, cura eſt.*
Utile enim nihil eſt. Paſſim, poſitoque pudore,
2 *Fontibus, & fluviis, puteiſq; capacibus hærent.*
Nec ſitis eſt extincta prius, quam vita, bibendo.
Inde graves morbo nequeunt conſurgere, & ipſis
Immoriuntur aquis; aliquis tamen haurit & illas.
Tantaque ſunt miſeris inviſi tædia lecti,
Proſiliunt, aut, ſi prohibent conſiſtere vires,
Corpora devolvunt in humum, fugiuntq; penates
Quiſque ſuos: ſua cuique domus funeſta videtur;
Et quia cauſa latet, locus eſt in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum ſtare valebant,
Aſpiceres; 3 flentes alios, terraque jacentes,
4 *Laſſaque verſantes ſupremo lumina motu:*
Membraque 5 pendentis tendunt ad ſidera cæli,
Hic, illic, ubi mors deprenderat, exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit? aut quid debuit eſſe?
Ni vitam odiſſem, & cuperem pars eſſe meorum.
Quo ſe cunque acies oculorum flexerat, illic
Vulgus erat ſtratum: veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
Templa vides contrà gradibus ſublimia longis:
Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura dedit? quoties pro conjuge conjux,
Pro nato genitor dum verba precantia dixit,
6 *Non exoratis animam finivit in aris?*
Inque manu thuris pars inconſumpta reperta eſt?
7 *Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos*
Concipit, & 8 fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ciciderunt vulnere tauri?

1 Sibi permiſſi quod lubet faciunt.
2 Ἤδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. Καὶ πολλοὶ εἰς φρέατα, τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ συνεχόμενοι. Thuc. ibid.
3 Lacrymas inter ſymptomata & notas peſtis ſtatuunt medicorum filii.
4 Vide quæ ad v. 71. l. 5.
5 Suſpenſi, undique convexi.
6 In aris & templis Deorum, quos non exoraverant.
7 Sæpe in honore Deum medio ſtans hoſtia ad aram, Inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros. Virg. 3. Georg.
8 Poſt libatam, avulſis ſetis, poſt immolatam, ſale & farre fronti inſperſis, probata eſt hoſtia vino, eoq; mero, inter cornua fuſo.

Ipſe ego ſacra Jovi pro me, patriaque, tribuſque
Cum facerem natis, mugitus victima dires,
Edidit; & ſubito collapſa ſine ictibus ullis
1 *Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.*
Fibra quoque ægra notas veri, monituſque deorum
Perdiderat: triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes:
2 *Ante ipſas, quo mors foret invidioſior, aras*
Pars animam laqueo claudunt, 3 *mortiſq; timorem*
Morte fugant, ultroq; vocant venientia fata:
4 *Corpora miſſa neci nullis de more feruntur*
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras; aut dantur in altos
5 *Indotata rogos:* 6 *& jam reverentia nulla eſt,*
Deque rogis pugnant, alieniſque ignibus ardent.
Qui lacryment, deſunt; indefletaque vagantur
Natorum, matrumq; animæ, juvenumq; ſenumque:
Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miſerarum turbine rerum,
Jupiter o, dixi, 7 *ſi te non falſa loquuntur*
8 *Iſſe ſub amplexus Æginæ Aſopidos olim,*
Nec te, magne pater, noſtri pudet eſſe parentem;
Aut mihi redde meos, aut me quoq; conde ſepulchro.
Ille notam fulgore dedit, tonitruque ſecundo:
Accipio, Sintque iſta precor felicia mentis
Signa tua, dixi, quæ das mihi pignoris omen.
Forte fuit juxta patulis 9 *rariſſima ramis*

1 At vix ſuppoſiti tinguntur ſanguine cultri, Summaque jejuna ſanie infuſcatur arena. Virg. ibidem.

2 Τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνωντο, νεκρῶν πλέα ἦν αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. Thuc. 2.

3 Annon hic furor eſt, ne moriare mori? Martial. 2. lib. epigr. 80. cujus tanta trepidatio fuit, ut pecuniam omnem in mare juſſerit mergi, ne periret; claſſem cremari, ne incenderetur. Florus l. 2. c. 12.

4 Non ſolito debitoque honore efferebantur mortui, neque exportandis extra urbem ad ſepulturam ſatis patebant portę aut numero aut ſpatio.

5 Nec thure in rogum ingeſto, nec collatis muneribus ab amicis.

6 Καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδείων. Thucid. 2.

7 Si vera ſunt quæ narrantur de te, & Ægina.

8 Varie corrumpitur hic verſus. Mariangelus ex Vaticano legit: Iſſe ſub amplexus Æginæ Aſopidos ignem. Jupiter in ignem mutatus compreſſit Æginam. v. 112. l. 6.

9 Utrum antiqua, adeoque ramis raris? an ipſa rara, ut de ſemine Dodonęarum quercuum?

Sacra Jovi quercus de ſemine Dodonæo.
Hic nos frugilegas aſpeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoque ſuum ſervantes cortice callem.
Dum numerum miror, Totidem, pater optime, dixi,
Tu mihi da cives, & inania mœnia ſupple.
1 *Intremuit, ramiſque ſonum ſine flamine motis*
Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
Horruerant, ſtabantque comæ; tamen oſcula terræ,
Roboribuſque dedi: nec me ſperare fatebar;
Sperabam tamen, atque animo mea vota fovebam.
Nox ſubit, & 2 *curis exercita corpora ſomnus*
Occupat. ante oculos eadem mihi quercus adeſſe,
Et rami totidem, 3 *totidemque animalia ramis*
Ferre ſuis viſa eſt, pariterque tremiſcere motu,
4 *Graniferumque agmen ſubjectis ſpargere in arvis.*
Creſcere quod ſubito majus, majuſque videtur,
Ac ſe tollere humo, 5 *rectoque aſſiſtere trunco,*
Et maciem, numerumq; pedum, nigrumque colorem
Ponere, & humanam membris inducere formam.
Somnus abit, damno vigilans mea viſa; querorque
In ſuperis opis eſſe 6 *nihil: ſed in ædibus ingens*
Murmur erat, voceſque hominum exaudire videbar
7 *Jam mihi deſuetas. Dum ſuſpicor has quoque ſomni*
Eſſe, venit Telamon 8 *properus, foribuſque recluſis,*
Speque, fideque, Pater, dixit, majora videbis:
Egredere. Egredior, qualeſque in imagine ſomni
Viſos eram vidiſſe viros, ex ordine tales
Aſpicio, noſcoque. Adeunt, regemque ſalutant.
Vota Jovi ſolvo, populiſque recentibus urbem
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros;

1 Firmando omini, exauditis precibus.
2 Laboribus.
3 Ὅσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου, Τοὺς ἄνδρας ποίησε. Heſiodus in Theogonia.
4 Formicas. It nigrum campis agmen, prædamque per herbas Convectant. Æn. 4.
5 Erecto aſſurgere corpore.
6 Cioſanus ex omnium librorum fide contendit legendum eſſe, *nihil, at in ædibus.* quod & Mss. mei agnoſcunt.
7 Cujuſmodi jam diu non audieram.
8 Alii *properans*, alii, *propere*.

1 *Myr-*

1 Myrmidonaſque voco, nec 2 origine nomina fraudo:
Corpora vidiſti: mores, quos ante gerebant,
Nunc quoque habent. Parcum genus eſt, patienſque laborum,
Quæſitique tenax, & quod quæſita reſervet.
Hi te ad bella pares annis animiſque ſequentur:
Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurus
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtros.

1 Μυρμιδόνας δ' ἐκλήθησαν, οὐχ ὡς ὁ μῦθος, &c. Æginetæ non, ut eſt in fabulis, vocantur Myrmidones, quod populo peſte abſumpto, ex voto Æaci Jupiter formicas in homines mutarit: ſed quod formicarum in morem terram fodiant, cum agriculturam exercentes, tum lateribus coctis deſtituti in antris ſubterraneis habitantes. Strabo l. 8.

2 Gentem de formicis natam non fraudo nativo nomine. Myrmidonas ἐκ μυρμήκων voco.

Cephalus, & Procris.

FAB. XXVI.

Talibus, atque aliis longum ſermonibus illi
Implevere diem. 1 Lucis pars optima menſæ
Eſt data, nox ſomno. Jubar aureus extulerat Sol:
Flabat adhuc Eurus, rediturаque vela tenebat.
2 Ad Cephalum Pallante ſati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conveniunt: ſed adhuc regem ſopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon, 3 fraterque viros ad bella parabant:
Phocus in interius ſpatium, pulchroſque receſſus
Cecropidas duxit, cum queis ſimul ipſe reſedit.
Aſpicit Æoliden ignota ex arbore factum
Ferre manu jaculum, cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca prius mediis ſermonibus ille locutus,
Sum 4 nemorum ſtudioſus, ait, cædiſque ferinæ.
5 Qua tamen e ſylva teneas haſtile reciſum,
Jamdudum dubito: certe ſi fraxinus eſſet,

1 Diei pars major. Mariangelus leg. *pars ultima*.

2 Clytus & Butes ad mane adeunt Cephalum, utpote majorem natu; omnes ſimul regem.

3 Et Peleus.

4 Venationis.

5 E quo ligno.

Fulva colore foret; ſi cornus, nodus ineſſet.
Unde ſit ignoro: ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum jaculabile noſtri.
Excipit Actais e fratribus 1 *alter: & , Uſum*
Majorem ſpecie mirabere, dixit, in iſto.
2 *Conſequitur quodcunq; petit: fortunaq; miſſum*
Non regit; & revolat nullo referente cruentum.
Tum vero juvenis 3 *Nereius omnia quarit:*
Cur ſit, & unde datum, quis tanti muneris autor.
4 *Qua petit ille refert, & catera nota; pudore,*
Qua tulerit mercede, ſilet. tactuſque dolore
Conjugis amiſſa, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate dea, (quis poſſet credere?) telum
Flere facit, facietque diu, ſi vivere nobis
Fata diu dederint. hoc me cum conjuge chara
Perdidit; hoc utinam caruiſſem munere ſemper!
5 *Procris erat, ſi forte magis pervenit ad aures*
Orithyia tuas, 6 *magna ſoror Orithyia:*
Si faciem, moreſque velis conferre duarum,
Dignior iſta rapi. Pater hanc mihi junxit Erechtheus:
Hanc mihi junxit amor. Felix dicebar, eramque.
Non ita diis viſum eſt. at nunc quoque forſitan eſſem.
Alter agebatur 7 *poſt ſacra jugalia menſis;*
Cum me cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de ſummo ſemper florentis 8 *Hymetti*
Lutea mane videt pulſis aurora tenebris,
9 *Invitumque rapit. Liceat mihi vera referre*
Pace dea, quod ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,

1 Clytus, vel Butes.
2 Videtur ex aquifolia factum, cujus meminit Plinius lib. 24. cap. 13. Baculum, inquit, vel jaculum ex ea factum, in quodvis animal emiſſum, etiamſi citra ceciderit defectu mittentis, ipſum per ſeſe recubitu propius adlabi.
3 Phocus, quem ſuſtulit Æacus ex Pſamathe filia Nerei. Peleum enim, & Telamonem ex Endeide Chironis vel Sciro nis filia habuit.
4 Cephalus reſpondet ad ea quæ petit, & cætera nota, ſed qua mercede acceperit, præ pudore tacet.
5 Redi ad l. 6. v. 81.
6 Al. *raptæ.*
7 Poſt celebratas nuptias.
8 Montis Atticę prope Athenas.
9 Κέφαλος τῦ κάλλυς εἵνεκα ὑπὸ Ἡμέρας ἡρπαγμένος. Pauſanias in Laconicis. Formoſiſſimos autem quoſque a Deabus raptos legere eſt apud Deipnoſophiſtam l. 13. c. 2.

Ne-

Nectareis quod alatur aquis. Ego Procrin amabam;
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore:
Sacra tori, coituſq; novos, thalamoſque recentes,
Primaque deſerti referebam fœdera lecti.
Mota dea eſt, &, Siſte tuas, ingrate, querelas,
Procrin habe, dixit: quod ſi mea provida mens eſt,
Non habuiſſe voles; meque illi irata remiſit.
Dum redeo, mecumque dea memorata retracto,
Eſſe metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene ſervaſſet: Facies ætaſque jubebant
Credere adulterium; prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram; 1 *ſed & hæc erat, unde redibam,*
Criminis exemplum: ſed cuncta timemus amãtes.
2 *Quærere quo doleam ſtatuo, doniſque pudicam*
Sollicitare fidem. favet huic Aurora timori,
Immutatque meam (videor ſenſiſſe) figuram,
Palladiaſque ineo non cognoſcendus Athenas,
Ingredіorque domum. Culpa domus ipſa carebat,
Caſtaque ſigna dabat, dominoque erat anxia rapto.
Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.
Ut vidi, obſtupui, meditataque pene reliqui
Tentamenta 3 *fide. male me, quin vera faterer,*
Continui: male quin, ut oportuit, oſcula ferrem.
Triſtis erat: ſed nulla tamen formoſior illa
Eſſe poteſt triſti: deſiderioque calebat
Conjugis erepti. Tu collige qualis in illa

1 Sed & Aurora, a qua veniebam, ipſa erat exemplum adulterii.

2 Aliter narratur hæc fabula ab Antonino Liberali. Κέφαλος, inquit, ὁ Δηΐονος ἔγημεν, &c. Cephalus Dejonis filius Procrin Erechthei filiam in Thorico Atticę duxit. Erat is Cephalus juvenis forma, & fortitudine excellens, cujus pulchritudine mota Aurora eum rapuit, ſibique maritum adſcivit. Tum igitur Cephalus Procrin tentavit, an matrimonii fidem & illa ſervatura eſſet. Venatum aliquando ſe ire ſimulat. Ad Procrin autem mittit ſervum ignotum; qui magnam auri vim ferens, hoc ei a peregrino quodam ipſius amore capto dari ait, ſi ſui copiam faceret. Procris renuit, ſed cum duplum mitteretur, conſentit. Cephalus ubi eam domum ingredi animadvertit, jamque ad ſe, quem alium putabat, accumbere, facem ardentem infert, facinuſque ejus arguit. 41. fab. Tzetzes 1. Chil. 20. narrat deprehenſam a Cephalo cum Pteleonte juvene, a quo acceperat auream coronam. Hyginus fab. 189.

3 Pro *fidei*, Archaiſmus. A. Gellius lib. 9. c. 14. Libra die ſomnique pares ubi fecerit horas. Virg. 1. Georg. reſpice v. 341. lib. 3.

Pho-

Phoce decor fuerit, quam ſic dolor ipſe decebat.
Quid referam, quoties tentamina noſtra pudici
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, uni
Servor, ubicunque eſt; uni mea gaudia ſervo?
Cui non iſta 1 *fide ſatis experientia ſano*
Magna foret? Non ſum contentus, & in mea pugna
Vulnera; dum cenſus dare me promitto loquendo,
Muneraque augendo, tandem dubitare coegi.
2 *Exclamo, Mala! pectora detego; tectus adulter*
Verus eram conjux: me perfida teſte teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore
3 *Inſidioſa malo cum conjuge limina fugit:*
Offenſaque mei genus omne peroſa virorum
4 *Montibus errabat, ſtudiis operata Dianæ.*
Tum mihi deſerto violentior ignis ad oſſa
Pervenit: orabam veniam, & peccaſſe fatebar,
Et potuiſſe datis ſimili ſuccumbere culpa
Me quoque muneribus, ſi munera tanta darentur.
Hac mihi confeſſo læſum prius ulta pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam ſi parva dediſſet
Dona, canem munus: quem cum ſua traderet illi
Cynthia, Currendo ſuperabit, dixerat, omnes.
Dat ſimul & jaculum, 5 *manibus quod cernis habere.*

1 Ut modo v. 733. niſi audire malis Cioſanum ex Vaticano: Cui non iſta ſatis fidei.

2 Varias hujus verſus lectiones adfert Cioſanus: inter alias hanc probat quam ex meis unus habet. Exclamo, male pacta nego: male pactus adulter.

3 Procris, ut habet Ant. Liberalis fab. 41. præ pudore Cephalum deſerit, & ad Minoem Cretæ regem confugit, &c. Ab eo jaculum & canem accipit, quæ nulla fera poterat evitare, verum omnes iis capiebantur. ----

4 ---- His ſumptis, Procris Thoricum Atticæ venit, ubi Cephalus habitabat, & ei in venatione occurrit; ſed mutato, ita ut a nemine agnoſceretur, habitu. Cephalus animadvertens ſe venando nihil conſequi, Procrin omnia, jaculi iſtius deſiderio captus eſt. Procris id ei promiſit concubitus conditione. Quam ubi ille accepiſſet, Procris ſe prodidit. eique exprobravit, quod æque ac ipſa peccaſſet. Canem quidem & jaculum Cephalus accepit. Liberalis ibid.

5 And. Naugerius edidit, Quod nos, ut cernis, habemus.

Fe-

Fera & Canis in ſaxum.

FAB. XXVII.

MUneris alterius quæ ſit fortuna requiris?
Accipe mirandum: novitate movebere facti.
Carmina [1] *Najades non intellecta priorum*
Solvunt ingeniis; & præcipitata jacebat,
Immemor ambagum vates obſcura ſuarum,
Scilicet alma Themis; nec talia liquit inulta.
Protinus Aoniis immiſſa eſt bellua Thebis,
[2] *Ceſſit & exitio multis: pecorique, ſibique*
[3] *Ruricolæ pavere feram. Vicina juventus*
Venimus, & latos [4] *indagine cinximus agros.*
Illa levi velox ſuperabat retia ſaltu:
Summaque tranſibat poſitarum lina piagarum.
Copula detrahitur canibus; quos illa ſequentes
Effugit, & cœtum non ſegnior alite ludit.
Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno:
(Muneris hoc nomen) Jamdudum [5] *vincula pugnat*
Exuere ipſe ſibi, colloque morantia tendit.
Vix bene miſſus erat; nec jam poteramus, ubi eſſet,
Scire: pedum calidus veſtigia pulvis habebat:
Ipſe oculis ereptus erat. Non ocyor illo
Haſta, nec excuſſa contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.

1 Najadas, aut Thrias nymphas Apollinis nutrices, aut etiam Nymphas Citheronidas (quæ in antro Sphragidio vaticinabantur, ut Pauſanias in Bœoticis) conſultas de oraculorum reſponſis: ideoque ſuas ſortes neglectas, fanumque dejectum indignata Themis vulpem immiſit, quæ Thebanorum agros & pecora infeſtaret. a Baccho immiſſam refert Pauſanias in Bœoticis. de Themidis oraculo vide quæ ad 320. v. l. 2.

2 Alii leg. *Ceſſit & exitio multis pecorique ſibique. Ruricolæ pavere feram.* Planudis verſio Greca agnoſcit lectionem. *pecorumque ſuumque*, καὶ πολλοῖς εἰς ὄλεθρον προβάτων καὶ χοίρων γέγονεν, interpretati. narrat Ant. Liberalis fab. ult. rapuiſſe pueros Cadmæorum: eique puerum trigeſimo quoque die expoſitum, quem illa ablatum avorabat, ὡς ἐπ' ὀλέθρῳ τραφεῖν Θηβαίων. Pauſan. Bœotic.

3 Al. *Rurigenæ*. Hinc Planudi *indigenæ*, ἔδεισαν ἢ καὶ οἱ ἐγχώριοι ... θαγενεῖς θηρίον.

4 Hominum, plagarum, retium, formidinum circumductu. vide quæ nos ad primam ſcen. Hippolyti Senecæ.

5 Lorum quo tenebatur, vel ipſam copulam.

Collis apex medii ſubjectis imminet arvis:
Tollor in hunc, capioque novi ſpectacula curſus.
Quo modo deprendi, modo ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa 1 *fera eſt; nec limite callida recto,*
In ſpatiumque fugit; ſed decipit ora ſequentis,
Et redit in gyrum, ne ſit ſuus impetus hoſti.
Imminet hic, ſequiturque parem; ſimiliſque tenenti
Non tenet, & vanos exercet in aere morſus.
Ad jaculi vertebar opem; quod dextera librat
Dum mea, dum digitos amentis addere tento,
Lumina deflexi, revocataque rurſus eodem
Rettuleram: & medio (mirum) duo marmora campo
Aſpicio: fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambos certamine curſus
Eſſe deus voluit, ſi quis deus affuit illis.

1 Vulpem hanc Teumeſſiam a Thebanorum vico Teumeſſo vocat Pauſan. in Bœot. Palephatus, & Tzetzes 1. Chil. 20. Hi virum ajunt fuiſſe, cui nomen Alopex, qui a Thebanorum rege propter aſtutiam ſuſpectus, & urbe expulſus valida militum manu Teumeſſum collem occupavit. hunc Cephali auxilio adjutos Thebanos tandem deviciſſe. Tzetzes addit Canem hunc virum fuiſſe, quo uſus eſt conciliatore Cephali & Procridis Minos, eundem cum triremi veloci inſequeretur Alopeca, utrumque fractis navibus periiſſe in petris marinis.

Procris a Cephalo imprudenter interempta.

FAB. XXVIII.

Hactenus, & tacuit. jaculo quod 1 *crimen in ipſo eſt?*
Phocus ait. Jaculi ſic crimina reddidit ille.
2 Gaudia principium noſtri ſunt, *Phoce*, doloris.
Illa prius referam. juvat o meminiſſe beati
Temporis, Æacide: quo primos rite per annos
Conjuge eram felix, felix erat illa marito;
Mutua cura duos, & amor ſocialis habebat.
3 *Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori,*

1 Dixerat ſup. verſ. 695. Hoc telum me flere facit.
2 Ita Diis placitum, voluptati ut mœror comes conſequatur. Plautus in Amphitryone. & v. 457. ſupra: Sollicitumque aliquid lætis intervenit.
3 Nulli ſe dicit mulier mea nubere malle, Quam mihi: non ſi ſe Jupiter ipſe petat. Dicit: ſed mulier cupido quod dicit amanti, in vento & rapida ſcribere oportet aqua. Catullus 71. epig.

Nec

Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa veniret,
Ulla erat: æquales urebant pectora flammæ.
Sole fere radiis feriente cacumina primis
Venatum in ſilvas juveniliter ire ſolebam.
1 *Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres*
Ire canes, nec 2 *lina ſequi nodoſa ſolebant,*
Tutus eram jaculo: ſed cum ſatiata ferina
Dextera cædis erat, repetebam frigus, & umbras,
Et quæ de gelidis exibat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu,
Auram exſpectabam: requies erat illa labori:
Aura (recordor enim) venias, cantare ſolebam;
Meque juves, intreſque ſinus gratiſſima noſtros,
Utque facis, 3 *relevare velis, quibus urimur, æſtus.*
Forſitan addideram (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures, &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſum ſolitus, Tu me reficiſque, foveſque;
Tu facis, ut ſilvas, ut amem loca ſola, meoque
Spiritus iſte tuus ſemper capiatur ab ore.
4 *Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem*
Neſcio quis, nomenque auræ tam ſæpe vocatum;
Eſſe putat Nymphæ: Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit, linguaque refert audita ſuſurra.
Credula res amor eſt. 5 *ſubito collapſa dolore,*
Ut mihi narratur, cecidit; longoque refecta
Tempore, ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui:
*Deq; fide queſta eſt, & crimine concita * vano,*

1 Herc. Ciofanus ex uno ſuo, duobus Vaticanis & uno Cæleſt. in lectionem hanc aſſerit: Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſinebam. Quam lect. in vet. quibuſdam Mariangelus invenit, & ego in uno Ms. meo. quam ingenuam credo; neque enim voluiſſe noſtrum tot in eadem vicinia verſus claudere uno verbo *ſolebant*. 814. 816. 822.

2 Retia rara plagæ, 4. Æn.

3 Quæque meos releves æſtus, cantare ſolebat, Accipienda ſinu nobilis aura veni. Ovid. 3. de Arte.

4 Conjugis ad timidas aliquis male ſedulus aures Auditos memori detulit aure ſonos, ibid.

5 Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, auræ; Excidit, & ſubito mota dolore fuit.

* Ficto & ementito.

Quod

Quod nihil eſt metuit, metuit ſine corpore 1 *nomen;*
Et dolet infelix, veluti de pellice vera.
Sæpe tamen dubitat, metuitque miſerrima falli,
Indicioque fidem negat: & niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant 1 *Aurora lumina noctem:*
Egredior, ſylvaſque peto, 2 *victorque per herbas,*
Aura veni, dixi, noſtroque medere labori.
Et ſubito gemitus inter mea verba videbar
Neſcio quos audiſſe: Veni tamen optima, dicens,
3 *Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caduca,*
Sum ratus eſſe feram, telumque volatile miſi.
Procris erat; medioque tenens in pectore vulnus,
4 *Hei mihi, conclamat. Vox eſt ubi cognita fida*
Conjugis, ad vocem præceps, amenſque cucurri.
Semianimem, & ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me miſerum!) de vulnere dona trahentem
Invenio, corpuſque meo mihi charius ulnis
Mollibus attollo, ſciſſaque a pectore veſte
Vulnera ſæva ligo, conorque inhibere cruorem.
Neu me morte ſua ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda coegit
Hæc ſe pauca loqui: Per noſtri fœdera lecti,
Perque deos ſupplex oro, ſuperoſque, 5 *meoſque,*
6 *Per ſi quid merui de te bene, perque manentem*
7 *Nunc quoque cum pereo, cauſam mihi mortis amorem,*
Ne thalamis auram patiare 8 *incumbere noſtris.*
Dixit: & errorem tum denique nominis eſſe
Et ſenſi, & docui. Sed quid docuiſſe juvabat?
Labitur, & parvæ fugiunt cum ſanguine vires:

1 Auræ, quod non minus illi fatale, quam Auroræ prius. namque Procris timens Auroram, ut habet Hygin. fab. 189. matutino tèmpore ſecuta eum, ut obſervaret, inter virgulta delituit, quæ virgulta cum Cephalus moveri vidit, jaculum inevitabile miſit, & Procrin conjugem ſuam interfecit.

2 Voti compos, ſatiatus cæde ferarum.

3 Surgit, & oppoſitas agitato corpore frondes Movit in amplexus uxor itura viri. Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum Corripit.

4 Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum; Hic locus a Cephalo vulnera ſemper habet.

5 Inferos, ad quos jam moritura hinc migro.

6 Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam Dulce meum. Dido Virg. 4. Æn.

7 Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram: Jam morior.

8 Al. *innubere*.

Dum-

Dumque aliquid ſpectare poteſt, me ſpectat, [1] *& in me*
Infelicem animam, noſtroque exhalat in ore:
Sed vultu [2] *meliore mori ſecura videtur.*
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat: & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

1 Et pectore lapſus Excipitur miſeri ſpiritus ore viri. Hoc autem ex more veterum, apud quos parens, conjux, amicus, ut quiſque erat charior, expirantem deoſculatus, extremum halitum, & fugientem animam ore excipiebat. Et extremus ſi quis ſuper halitus errat, Ore legam. Anna Didonis ſoror 4. Æn.

2 Ante diem morior, ſed nulla pellice læſa; Hoc faciet poſitam te mihi terra levem. Hæc eadem Procris 3. de Arte.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER VIII.

Niſus rex in Haliætum, & Scylla in Cirim.

FAB. I.

JAm nitidum retegente diem, noctiſque fugante
Tempora lucifero, cadit Eurus, & humida ſurgunt
Nubila, dant placidi curſum redeuntibus Auſtri
1 *Æacidis, Cephaloque, quibus feliciter acti*
Ante expectatum portus tenuere petitos.
Interea Minos 2 *Lelegeia litora vaſtat,*
Prætentatque ſui vires Mavortis in urbe
3 *Alcathoe, quam Niſus habet: cui ſplendidus oſtro*
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua lunæ:
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
4 *Inter utrumque volat dubiis victoria pennis.*
Regia turris erat 5 *vocalibus addita muris,*
In quibus auratam proles Latonia fertur

1 Æginenſi militi ab Æaci filiis conſcripto. Nam Telamon fraterque viros ad bella parabant. 674. v. l. preced.

2 Megarenſia a Lelege, qui ab Ægypto advena Megaras reſtauravit, incolaſque a ſe Lelegas nominari voluit, cujus nepotes Sciro & Niſus de regno diſceptantes arbitrum delegerunt Æacum. is regnum Niſo adjudicavit. Pauſan. in Atticis.

3 Megaris etiam ab Alcathoo reſtauratis & munitis.

4 Νίκη ἑτεραλκής, Ἄλλοτε μὲν Μίνῳ ἐπαμείβετ᾽, ἄλλοτε Νίσῳ. Romanæ victoriæ optime conſuluit fulmen alas illi decutiens. Νίκη γὰρ φεύγειν ἄπτερος οὐ δύνατο. Anthol. 4.

5 Alcathoo Megaras mœnibus cingenti operam navans Apollo lyram depoſuit. ſonus autem lyræ in lapides ſubjectos tranſiit; ita ut ſi quis calculo eos percuſſerit, eundem, quem pulſæ fides, ſonum reddant. Pauſ. Att. Sæpe latis recrepat Cyllenia munera pulſus, Et veterem ſonitu Phœbi teſtatur amorem Ciris.

De-

Depoſuiſſe lyram; ſaxo ſonus ejus inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi,
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo,
Tunc cum pax eſſet: bello quoque ſæpe ſolebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Jamque mora belli procerum quoque nomina norat,
Armaque, equoſque, habituſque, 1 Cydoniaſq; pharetras.
Noverat ante alios faciem 2 ducis Europæi,
Plus etiam, quam noſſe ſat eſt. Hac judice, Minos,
Seu caput abdiderat criſtata caſſide pennis,
In galea formoſus erat; ſeu ſumpſerat ære
Fulgentem clypeum, clypeum ſumpſiſſe decebat;
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis,
Laudabat virgo junctam cum viribus artem;
Impoſitis calamis patulos ſinuaverat arcus,
Sic Phœbum ſumptis jurabat ſtare ſagittis.
Cum vero faciem dempto nudaverat ære,
Purpureuſque albi 3 ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiaq; ora regebat,
4 Vix ſua, vix ſane virgo Niſeia compos
Mentis erat: felix jaculum, quod tangeret ille;
Quæque manu premeret, felicia frena vocabat.
Impetus eſt illi (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi
Turribus e ſummis in 5 Gnoſſia mittere corpus
Caſtra, vel æratas hoſti recludere portas,
Vel ſi quid Minos aliud velit. Utque ſedebat
Candida 5 Dictæi ſpectans tentoria regis,
Lætor, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio eſt. Doleo, quod Minos hoſtis amanti eſt;
Sed, niſi bella forent, nunquam mihi cognitus eſſet:
6 Me tamen accepta poterat deponere bellum

1 Cretenſes a Cydone Cretæ urbe, infra ad v. 40.
2 Minois. Jupiter enim ex Europa ſuſcepit Minoa, Radamanthum, & Sarpedonem, ut habet Herodotus in Clio, quem tamen Homerus Jovis, & Laodamiæ filium fuiſſe ſcribit Il. 16.
3 Ephippiis variorum colorum.
4 Vix ſui juris, & arbitrii, vix mentis compos erat Scylla, cui omnis cultus, geſtus omnis placebat, ipſa arma pronunciabantur felicia.
5 Cretę ἑκατομπόλεσι eximię fuerunt urbes Cydon, Gnoſſus, Gortyn, Lyctus, mons Dicte, atq; hinc poetis Cretæ epitheta.
6 Et ſane regum liberi obſides plerumque, pacis & fœderum pignora poſcebantur olim, & dabantur.

Ob-

Eſt deus: [1] ignavis precibus fortuna repugnat.
Altera jamdudum ſuccenſa cupidine tanto
Perdere gauderet quodcumque obſtaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? Ire per ignes,
Et gladios auſim; nec in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus eſt: opus eſt mihi [2] *crine paterno.*
Ille mihi eſt auro pretioſior, illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti curarum maxima nutrix
Nox intervenit: tenebriſque audacia crevit.
Prima quies aderat, qua curis feſſa diurnis
Pectora ſomnus habet; thalamos taciturna paternos
Intrat, & (heu facinus) [3] *fatali nata parentem*
Crine ſuum ſpoliat, prædaque potita nefanda
Fert ſecum ſpolium ſceleris: progreſſaque porta
Per medios hoſtes (meriti fiducia tanta eſt)
Pervenit ad regem; quem ſic affata paventem eſt:
Suaſit amor facinus, proles ego regia Niſi
Scylla tibi trado patriamque, meoſque penates.
Præmia nulla peto, niſi te. Cape pignus amoris
Purpureum crinem; nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput: ſceleratque dextra
Munera porrexit. Minos porrecta refugit,
Turbatuſque novi reſpondit imagine facti:
Dii te ſummoveant, o noſtri infamia ſecli!

mines venit. Nulla ſine Deo mens bona eſt. Senec. Epiſt. 73. Dextra mihi Deus eſt, & telum quod miſſile libro. Mezentius 10. Æn.

1 Fortunam Lacedæmonii admota manu invocabant. Heſiodus pręcipit agricolæ, ut ſtivam manu tenens vota nuncupet Diti ac Cereri. Ajax ſeſe ad arma componens invocat Deos. Iliad. 7. Non Perſeum fugientem in Pydnen ex prælio, hoc prætextu, ut Diis ſacrificaret, ſed Paulum Æmilium ſtricto enſe precantem pugnantem exaudivere Dii, illique victoriam conceſſere. Plutarch. in Æmilio. Fortuna fortes metuit, ignavos premit. Senec. Med. 159.

2 Niſus Martis, ſive, ut alii, Deionei filius (inquit Hyginus 198. fab.) rex Megarenſium, in capite crinem purpureum habuiſſe dicitur, cui ab oraculo reſponſum fuit, tandiu eum regnaturum, quandiu eum crinem cuſtodiſſet. Eruditus neſcio quis, Pierio ſuffectus, addit Hieroglyphicum virginis, cui abſciſſi capilli: meminitque Sampſonis, cujus robur in capillis; Et Niſus, inquit, non prius a Minoe interfici potuit, quam illi a filia ejus fatalis pilus abſcinderetur.

3 Crinis hic fatalis ſignificat ſecretum Niſi conſilium, quod in capite ſummo. Hoc autem hoſtibus prodito, quid supereſt, niſi urbis expugnatio, Georg. Sabinus, apud quem vide ſimilem hiſtoriam de Romilda Forojulienſi.

1 Or-

1 Orbe ſuo telluſque tibi, pontuſque negetur.
Certe ego non patiar 2 Jovis incunabula Creten;
Qui meus eſt 3 orbis, tantum contingere monſtrum.
Dixit: & ut leges captis juſtiſſimus autor
Hoſtibus impoſuit, claſſis retinacula ſolvi
Juſſit, & aratas 4 impleri remige puppes.
Scylla, freto poſtquam deductas nare carinas,
Nec præſtare ducem ſceleris ſibi præmia vidit,
Conſumptis precibus violentam tranſit in iram:
Intendenſque manus paſſis furibunda capillis,
5 Quo fugis, exclamat, meritorum autore relicta,
O patriæ prælate meę, prælate parenti?
Quo fugis immitis? cujus victoria noſtrum
Et ſcelus, & meritum eſt. 5 Nec te data munera, nec te
Noſter amor movit, nec quod ſpes omnis in unum
Te mea congeſta eſt? 6 Nam quo deſerta revertar?
In patriam? Superata jacet. Sed finge manere:
Proditione mea clauſa eſt mihi. Patris ad ora,
Quæ tibi donavi? cives odere merentem,
Finitimi exemplum metuunt. 7 obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret.
Hanc quoque ſi prohibes, & nos, ingrate, relinquis;
8 Non genitrix Europa tibi eſt, ſed inhoſpita Syrtis,
Armeniaque tigres, Auſtroq; agitata Charybdis.
Nec Jove tu natus, nec mater imagine tauri

1 Ad parricidarum ſuppl'cium alluſum volunt. de eo Cicero in oratione pro Roſcio Amerino.
2 Mons Idæus ubi & gent's cunabula noſtræ. Æn. 3. Callimachus hymno ad Jovem. Gyrald. Syntag. 1.
3 Orbis pro imperio, & ditione ſumitur.
4 Non nihil eſt, quod Ciofanus ſuggerit, *impelli remige puppes*.
5 Veſtigia plane Virgiliana. Mene fugis? & mox, Nec te noſter amor, nec te data dextera quondam, Nec moritura, &c. 4. Æn.
6 Nam quo me referam? quali ſpe prædita nitar? Idæoſne petam montes, an gurgite vaſto? &c. An patris auxilium ſperem? Ariadne apud Catullum. Quid moror? an mea Pygmalion dum mœnia frater deſtruat? aut captam ducat Getulus Jarbas? Dido Virg.
7 Hinc Medea Senecæ. Quaſcunque aperui tibi vias, cluſi mihi. Quo me remittis? v. 458.
8 Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus autor, Perfide; ſed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus, Hyrcaneque admorunt ubera tigres. Æn. 4. Quænam te genuit ſola ſub rupe leæna? Quod mare conceptum ſpumantibus expuit undis? Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis? Catul. 65 epigr. Homerum ſecuti omnes; Νηλεὲς ὐκ ἄρα σοίγε πατὴρ ἦν, &c. Iliad. 16.

Luſa tua eſt; generis falſa eſt ea fabula: verum
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ,
Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnas,
Niſe pater: gaudete malis modo prodita noſtris
Mœnia: nam, fateor, merui, & ſum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat. cur qui viciſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæque patrique
Officium tibi ſit. Te vero conjuge digna eſt,
Quæ torvum [1] *ligno decepit adultera taurum,*
Diſcordemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferant, iidemque tuas, ingrate, carinas?
Jam jam Paſiphaen non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi: plus tu feritatis habebas.
Me miſeram! properare juvat, divulſaque remis
Unda ſonat, mecumque ſimul mea terra [2] *recedit.*
Nil agis, o fruſtra meritorum oblite meorum!
Inſequar invitum. puppimque amplexa recurvam
Per freta longa trahar. Vix dixerat: [3] *inſilit undis,*
Conſequiturque rates, faciente cupidine vires,
Gnoſſiacæque hæret comes invidioſa carinæ.
Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras,
Et modò factus avis fulvis Haliætus in alis)
Ibat, ut hærentem roſtro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimiſit, & aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, ne tangeret æquora, viſa eſt.
[4] *Pluma fuit: plumis in avem mutata vocatur*
Ciris, & a [5] *tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.*

1 Infra v. 156.
2 Lib. v. 512.
3 Tunc ſuſpenſa novo ritu crine, ut cenſet Ant. Delrius de navibus altis, Per mare cœruleum trahitur Niſeia virgo. Neſcio cujus Ciris. Sed Apollodorus 3. l. Minos Megaris potitus virginem vinctam pedibus e puppi in mare dejectam merſit. Illa, inquit Hyginus, ſe in mare præcipitavit. fab. 198.
4 Niſus dum filiam perſequitur, ut habet Hyginus dict. fab. in haliæeton, ideſt aquilam marinam verſus eſt. Scylla filia in piſcem quem Cirin vocant. hodie ſi quando avis ea piſcem illum natantem conſpexerit, mittit ſe in aquam, raptumque unguibus dilaniat. In avem alii. Virgil. 1. Georgic. Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo. Quacunque illa levem fugiens ſecat æthera pennis, &c.
5 Ἀπὸ τοῦ κείρειν.

De Ariadnes corona in Sidus cœleſte.

FAB. II.

Vota Jovi Minos taurorum ſanguine centum
Solvit, ut egreſſus ratibus 1 *Curetida terram*
Contigit, & 2 *ſpoliis decorata eſt regia fixis.*
Creverat 3 *opprobrium generis; fœdumque patebat*
Matris adulterium monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalami removere pudorem,
4 *Multiplicique domo, cæciſque includere tectis.*
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbatque notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque fluitque;
Occurrenſque ſibi venturas aſpicit undas,
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum
Incertas exercet aquas: Ita Dædalus implet
Innumeras errore vias, vixque ipſe reverti
Ad limen potuit. Tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam geminam tauri, juveniſque figuram
Clauſit, & 5 *Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum*

1 Cretam, quam incolebant olim Curetes nutritii Jovis. cujus vagitum cymbalis pulſatis atque æris crepitu diſſimulabant. vide quæ nos ad Hercul. Oetæum Senecæ v. 1876. unde orti ſint, unde dicti, an iidem qui Corybantes, Cabiri, Idæi, Telchines, Dactyli. videatur Strab. lib. 10. Diodor. 4. l. cap. de Saturn. lib. 5. cap. de Creta. Gyrald. 1. Syntagm. Athenæus 12. l. 6. c. Pauſan. Eliac. priorib.

2 Ex more victoris. adi Virg. 7. Æneid. v. 183. & 11. lib. 4. verſ. Juven. 10. Satyr. 5.

3 Minotaurus, miſtumque genus, prolesque biformis. 6. Æneid. aliis βȣκέφαλες tantum, aliis ſuperne homo, inferne bos. ſane filius Paſiphaes ex Tauro Minois duce vel ſcriba, de quo fuſe Natalis Comes lib. 6. c. 5. Tzetzes 1. Chiliad. 19.

4 De Cretici hujus Labyrinthi a Dædalo conditi, nec non Ægyptiaci, Lemniaci, Italique portentoſa mole, artificio, ſinuoſis erroribus, &c. Plinius 36. lib. 13. cap. Virgil. 5. Æneid. Ut quondam Creta fertur Labyrinthus, &c. Cl. Baconi Dædalus.

5 Virg. 6. Æn. & Hygin. 41. fab. quotannis ſeptem Athenienſium liberorum corpora ſorte electa mitti devoranda a Minotauro ſcribunt. noſter, & Plutarch. in Theſeo, puberes ſeptem mares, totidem virgines nono quoque anno. Theſeus vero miſeratus patriæ conditionem (ut Plutarchus habet ibid. & Catullus in nuptiis) extra ſortem ire voluit. Ibi coram rege negavit tributum aut ſtipendium illud deberi jure. Tau-

Ter-

Tertia ſors annis domuit repetita novenis,
Utque ope virginea nullis iterata priorum,
Janua difficilis filo eſt inventa relicto:
Protinus Ægides rapta 1 *Minoide* 2 *Diam*
Vela dedit, comitemque ſuam crudelis in illo
Litore deſtituit. Deſerta, & multa querenti
Amplexuſque, & opem Liber tulit; utque perenni
Sidere clara foret, 3 *ſumptam de fronte coronam*
Immiſit cœlo: tenues volat illa per auras;
Dumque volat, gemma nitidos vertuntur in ignes;
Conſiſtuntque loco, ſpecie remanente coronæ,
4 *Qui medius nixiq; genu eſt, anguemque tenentis.*

rus Minois dux dextra ſua ſe illud afferturum dixit. Qui in certamine a Theſeo ſuperatus occubuit. Minos lætus (oderat quippe hunc Taurum ut adulterum) remiſit Athenienſibus tributum.

1 Ariadne, a qua gladium acceperat, & filum exitus ſui ducem.

2 Inſ. maris Cretici, in qua Ariadne a Theſeo relicta eſt. Sunt qui in Naxo inſ. relictam ferant. Deſertam ibi offendens Bacchus ab Indis reverſus in uxorem duxit. Faſt. 3. Epiſt. Phædræ. Catullus in nuptiis.

3 Sintque tuę tecum faciam monumenta Coronę. Vulcanus. Veneri quam dedit, illa tibi Dicta facit: gemmaſque novem transformat in ignes: Aurea per ſtellas nunc micat illa novem. Faſtor. 3. & Catul. in nuptiis, & in Corona Berenices.

4 Inter Engonaſin & Ophiuchum.

De Icaro in mare decidente, & Perdice in avem mutato.

FAB. III.

Dædalus interea Creten, longumque peroſus
Exilium, tactuſque loci natalis amore
1 *Clauſus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas*
Obſtruat, at cœlum certe patet: ibimus illac:
Omnia poſſideat, non poſſidet aera Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes;

1 Creta inſ. cincta mari. Carceris item cuſtodia clauſus perhibetur, tum quia Paſiphaes amores promoverat, tum quod Ariadnæ & Theſeo labyrinthi veſtigia & exitus retexerat. Ὡς τῇ μοιχείᾳ γυναικὸς αὐτῷ συνεγνωκότας ἔμελλε πάντως ἀνελεῖν, δεσμωτηρίῳ κλείσας. Tzetz. 1. Chil. 19.

1 *Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas*
A minima cœptas, longam breviore ſequente,
Ut clivo creviſſe putes. ſic ruſtica quondam
2 *Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.*
Tunc lino medias, & ceris alligat imas:
Atque ita compoſitas parvo curvamine flectit,
Ut veras imitetur aves. Puer Icarus una
Stabat, & ignarus ſua ſe tractare pericla,
Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
Captabat plumas, flavam modo pollice ceram
Mollibat, luſuque ſuo mirabile patris
Impediebat opus. poſtquam manus ultima cœpto
Impoſita eſt, geminas opifex libravit in alas
Ipſe ſuum corpus, motaque pependit in aura.
Inſtruit & natum; Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo: 3 ne ſi demiſſior ibis,
Unda gravet pennas; ſi celſior, ignis adurat.
3 *Inter utrumque vola. 4 Nec te ſpectare Booten,*
Aut Helicen jubeo, ſtrictumque Orionis enſem.
Me duce carpe viam. Pariter præcepta volandi
Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monituſque genæ maduere ſeniles,
Et patriæ tremuere manus. dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo: penniſque levatus
5 *Ante volat, comitique timet, (velut ales, ab alto*
Quæ teneram prolem produxit in aera nido)
Hortaturque ſequi, damnoſaſque erudit artes,
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.

1 Novitatem in natura excogitat, negatum ſc. per aera iter, pennis non homini datis.
2 Vide quæ ad 2 eclog. Virgilii, eſt mihi diſparibus, &c. & Tibul. 2. lib. 5. el. quin & formam paſtoritię fiſtulæ dabit Panos Syrinx.
3 Præcepta hec, inquit Natalis Comes, ſi quis diligentius conſideret parum ſane ad navigationem pertinent, ad inſtitutionem vitæ plurimum. lib 7. cap. 16. lubricus quippe eſt ſummæ fortunæ locus, unde altior caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ. locus infimus contemptui exponitur: medius tutus. Ergo qui neque ſerpit humi, neque ſidera vertice tangit, Arbitrio ſapiet Dædalus ille meo. Videatur Cl. Baconi Scylla, & Icarus in Sapientia vet.
4 Neque ad ſiniſtram declina, neq; ad dextram, uti Phaethonta ſuum monuit pater l. 2. v. 137. quod & ibi etiam per ſidera Borealia, & Auſtralia deſignabat.
5 Fabulam hanc, ipſis pene verbis, verſibus non paucis iiſdem habes 2. de Arte, ſi conferre libeat. videatur Virg. 2. Æn. Senec. Oedip. v. 891. & Herc. Oet. 683. Sil. Ital. 12. l. 88. v.

Hos

Hos aliquis, tremula dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtivaque innixus arator,
Vidit, & obſtupuit: quique athera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. Et jam Junonia lava
Parte Samos fuerat, Deloſque, Paroſque relicta;
Dextra Lebynthos erat, fœcundaq; melle Calydne.
Cum puer audaci cœpit gaudere volatu,
Deſeruitque ducem, cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. Rapidi vicinia ſolis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant cera, nudos quatit ille lacertos,
1 *Remigioque carens non ullas percipit auras:*
Oraque cœrulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua, qua nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat: pennas aſpexit in undis,
Devovitque ſuas artes, corpuſque ſepulchro
Condidit; & tellus a nomine dicta ſepulti eſt.
Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramoſa proſpexit ab ilice perdix,
Et plauſit pennis, teſtataque gaudia cantu eſt:
Unica tum volucris, nec viſa prioribus annis,
Factaque nuper avis, longum tibi Dædale crimen.
Namq; huic tradiderat fatorum ignara docendam
2 *Progeniem germana ſuam, natalibus actis*

1 Appoſite, ut etiam Virg. 6. Æn. Remigium alarum, in eadem re tranſlatione reciproca a navibus ad volatum, & contra *πτερύγων ἐρετμοῖσι ἐρεσσόμενοι*. Æſchylus in Agamemn. de accipitribus. Et hæc ſane fuga erat navalis. Dædalus, ut habet Pauſan. in Bœoticis, e Creta fugiens, ubi non magna ſibi, & filio ædificaſſet navigia, primuſque omnium velificationem inveniſſet, quo Minois claſſem, quæ remis tantum impellebatur, anteverterent, ipſe quidem incolumis appulit: Icari vero navem imperitia gubernatoris everſam tradunt. ego eum, novo genere veli dolone invento, prævertiſſe regis claſſem arbitror, & Tzetzes, Πτερὰ δὲ τούτων γίνωσκε τὰ λαίφη τῶν ὁλκάδων. Lucianus de Aſtrologia interpretatur. Ἴκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρεώμενος, εἰς πόλον ἀρθεὶς τῷ νῷ, ἐξέπεσε τῆς ἀληθείας, καὶ ἐς πέλαγον κατηνέχθη ἀβύσσων πρηγμάτων. repræſentatum Icari volatum exhibuit Nero Suet. 12. c.

2 Sororis ſuę Perdices filium, (aliis Talum, aliis Attalum, vel Acalum, Pauſanias Calum vocat, tumulumque ejus oſtendit: noſter infra Perdicem nominat, *Nomen avi, quod & ante remanſit*) artis ſuæ ſibi diſcipulum de tecto per invidiam

Is modo creſcentes ſegetes proculcat in herba,
Nunc matura metit fleturi vota coloni,
Et Cererem in ſpicis intercipit: area fruſtra,
Et fruſtra expectant promiſſas horrea meſſes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccaque cum ramis ſemper frondentis oliva.
Sævit & in pecudes: non has paſtorve, caniſve,
Non armenta truces poſſunt defendere tauri.
Diffugiunt populi, nec ſeſe in mœnibus urbis
Eſſe putant tutos: donec Meleager, & una
1 *Lecta manus juvenum caluere cupidine laudis.*
2 *Tyndaridæ gemini præſtantes,* 3 *caſtibus alter,*
Alter equo, 4 *primæque ratis molitor Jaſon,*
Et 5 *cum Pirithoo felix concordia Theſeus,*
Et duo 6 *Theſtiadæ, & proles Aphareia Lynceus,*
Leucippuſq; ferox, jaculoque inſignis Acaſtus,
Et velox Idas, & 7 *jam non fœmina Cæneus,*
Hippothouſque, Dryaſque, & cretus Amyntore 8 *Phœnix,*
9 *Actoridæque pares, & miſſus ab Elide Phileus;*
Nec Telamon aberat; magnique 10 *creator Achillis,*
Cumque 11 *Pheretiade, &* 12 *Hyanteo Jolao*
Impiger Eurytion, curſuque invictus Echion,
13 *Naryciuſque Lelex, Panopeus, Hyleuſque, feroxque*
Hippaſus, & 14 *primis etiam nunc Neſtor in annis;*
Et 15 *quos Hippocoon antiquis miſit Amyclis,*
16 *Penelopeſque ſocer, cum* 17 *Parrhaſio Ancæo,*

1 Nominantur ab Hygino 273. fab. & Nat. Comite 7. lib. 3. cap.

2 Κάςωρ ἱππόδαμος, καὶ πὺξ ἀγαθὸς πολυδεύκης. Il. 3.

3 Lib. 5. verſ. 107.

4 Lib. 6. v. ult.

5 Feliciter concordes Theſ. & Pirithous.

6 Toxeus & Plexippus Theſtii filii, avunculi Meleagri.

7 Lib. 12. v. 202.

8 Achillis poſtea pædagogus.

9 Creatus & Eurytus. Parrhaſii epiſt. 41. Al. *Actoridæque parens*.

10 Peleus.

11 Admeto.

12 Bœotio Jolao.

13 Locrenſis. Naryx enim urbs eſt Locridis.

14 Primam jam, ex tribus quas vixit, ætatem agens, & ex his nonnullos ipſe recenſet Iliad. 1.

15 Filios ſuos 4. quos Alcimum, Enaræphorum, Dorceum, Sebrum Pauſanias nominat in Laconicis. Alii, Hinæſimum, de quo infra 362. v. Alcona, Amycum, & Dexippum. Hygin. fab. 273.

16 Laertes.

17 Arcade. infr. v. 391.

1 *Amſycideſque ſagax, & 2 adhuc a conjuge tutus*
Oeclides, nemoriſque decus 3 Tegeæa Lycei.
4 *Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo.*
5 *Raſilis huic ſummam* 6 *mordebat fibula veſtem,*
Crinis erat ſimplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens reſonabat eburnea lævo
7 *Telorum cuſtos, arcum quoque læva tenebat.*
Talis erat cultu facies, quam dicere vere
8 *Virgineam in puero, puerilem in virgine poſſes.*
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente 9 *deo, flammaſque latentes*
Hauſit; &, O felix, ſi quem dignabitur, inquit,
Iſta virum! nec plura ſinit tempuſque, pudorque
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
Incipit a plano, devexaque proſpicit arva.
Quo poſtquam venere viri, pars retia tendunt;
Vincula pars adimunt canibus, pars preſſa ſequuntur
Signa pedum, cupiuntque ſuum reperire periclum.
Concava vallis erat, qua ſe demittere rivi
Aſſuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacunæ
Lenta ſalix, ulvæque leves, juncique paluſtres,
Viminaque, & longa parva ſub arundine canna.
Hinc aper excitus medios violentus in hoſtes
Fertur, 10 *ut excuſſis eliſus nubibus ignis.*

1 Mopſus vates, Ampyci filius.

2 Nondum ex Eriphyle uxore proditus Adraſto Argivorum regi Amphiaraus vates, præſcius ſe non rediturum a bello Thebano.

3 Atalanta ex Tegea urbe Arcadiæ.

4 Non legitur, inquit Herc. Ciofanus, hic verſus in libris quotquot vidi, adulterinus proculdubio & expungendus, &c. In uno ex Mſs. meis, qui opt. nullum ejus apparet veſtigium. Quin & ipſe præterquam quod claudicat, malæ eſt fidei. Namque hæc Atalanta Jaſii filia fuit: altera illa, quæ pernicitate pedum claruit, & de qua lib. 12. erat Schœnei filia. Κούρην Ἰασίοιο συοκτόνου Ἀρκασίδαο. Callim. hymn. in Dianam.

5 Levis, polita.

6 Morſu connectebat, τῆς ἐσθῆτος ἐχεῖ εἰς ὑπ' δόνας ξυνεχομένης. Philoſtr. icon. Atalantæ.

7 Pharetra.

8 Τὸ δὲ κάλλος ἀῤῥενωπὸν ἐκ φύσεως ὄν, Philoſtr. icon.

9 Numine, fato.

10 Fulguris in morem. Alii *Ut excuſſis eliſi nubibus ignes.*

Quod nihil eſt metuit, metuit ſine corpore 1 nomen;
Et dolet infelix, veluti de pellice vera.
Sæpe tamen dubitat, metuitque miſerrima falli,
Indicioque fidem negat: & niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant 1 Aurora lumina noctem:
Egredior, ſylvaſque peto, 2 victorque per herbas,
Aura veni, dixi, noſtroque medere labori.
Et ſubito gemitus inter mea verba videbar
Neſcio quos audiſſe: Veni tamen optima, dicens,
3 Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caduca,
Sum ratus eſſe feram, telumque volatile miſi.
Procris erat; medioque tenens in pectore vulnus,
4 Hei mihi, conclamat. Vox eſt ubi cognita fidæ
Conjugis, ad vocem præceps, amenſque cucurri.
Semianimem, & ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me miſerum!) de vulnere dona trahentem
Invenio, corpuſque meo mihi charius ulnis
Mollibus attollo, ſciſſaque a pectore veſte
Vulnera ſæva ligo, conorque inhibere cruorem.
Neu me morte ſua ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda coegit
Hæc ſe pauca loqui: Per noſtri fœdera lecti,
Perque deos ſupplex oro, ſuperoſque, 5 meoſque,
6 Per ſi quid merui de te bene, perque manentem
7 Nunc quoque cum pereo, cauſam mihi mortis amorem,
Ne thalamis auram patiare 8 incumbere noſtris.
Dixit: & errorem tum denique nominis eſſe
Et ſenſi, & docui. Sed quid docuiſſe juvabat?
Labitur, & parvæ fugiunt cum ſanguine vires:

1 Auræ, quod non minus illi fatale, quam Auroræ prius. namque Procris timens Auroram, ut habet Hygin. fab. 189. matutino tempore ſecuta eum, ut obſervaret, inter virgulta delituit, quæ virgulta cum Cephalus moveri vidit, jaculum inevitabile miſit, & Procrin conjugem ſuam interfecit.

2 Voti compos, ſatiatus cæde ferarum.

3 Surgit, & oppoſitas agitato corpore frondes Movit in amplexus uxor itura viri. Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum Corripit.

4 Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum; Hic locus a Cephalo vulnera ſemper habet.

5 Inferos, ad quos jam moritura hinc migro.

6 Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam Dulce meum. Dido Virg. 4. Æn.

7 Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram: Jam morior.

8 Al. *innubere*.

Dumque aliquid ſpectare poteſt, me ſpectat,[1] *& in me*
Infelicem animam, noſtroque exhalat in ore:
Sed vultu[2] *meliore mori ſecura videtur.*
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat: & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

1 Et pectore lapſus Excipitur miſeri ſpiritus ore viri. Hoc autem ex more veterum, apud quos parens, conjux, amicus, ut quiſque erat charior, expirantem deoſculatus, extremum halitum, & fugientem animam ore excipiebat. Et extremus ſi quis ſuper halitus errat, Ore legam. Anna Didonis ſoror 4. Æn.

2 Ante diem morior, ſed nulla pellice læſa; Hoc faciet poſitam te mihi terra levem. Hæc eadem Procris 3. de Arte.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER VIII.

Niſus rex in Haliætum, & Scylla in Cirim.

FAB. I.

Jam nitidum retegente diem, noctiſque fugante
Tempora lucifero, cadit Eurus, & humida ſurgunt
Nubila, dant placidi curſum redeuntibus Auſtri
1 *Æacidis, Cephaloque, quibus feliciter acti*
Ante expectatum portus tenuere petitos.
Interea Minos 2 *Lelegeia litora vaſtat,*
Prætentatque ſui vires Mavortis in urbe
3 *Alcathoe, quam Niſus habet: cui ſplendidus oſtro*
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua lunæ:
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
4 *Inter utrumque volat dubiis victoria pennis.*
Regia turris erat 5 *vocalibus addita muris,*
In quibus auratam proles Latonia fertur

1 Æginenſi militi ab Æaci filiis conſcripto. Nam Telamon fraterque viros ad bella parabant. 674. v. l. preced.
2 Megarenſia a Lelege, qui ab Ægypto advena Megaras reſtauravit, incolaſque a ſe Lelegas nominari voluit, cujus nepotes Sciro & Niſus de regno diſceptantes arbitrum delegerunt Æacum. is regnum Niſo adjudicavit. Pauſan. in Atticis.
3 Megaris etiam ab Alcathoo reſtauratis & munitis.
4 Νίκη ἑτεραλκὴς, Ἄλλοτε μὲν Μίνῳ ἐπαμείβετο, ἄλλοτε Νίσῳ. Romanæ victoriæ optime conſuluit fulmen alas illi decutiens. Νίκη γὰρ φεύγειν ἄπτερος οὐ δύνατο. Anthol. 4.
5 Alcathoo Megaras mœnibus cingenti operam navans Apollo lyram depoſuit. ſonus autem lyræ in lapides ſubjectos tranſiit; ita ut ſi quis calculo eos percuſſerit, eundem, quem pulſæ fides, ſonum reddant. Pauſ. Att. Sæpe latis recrepat Cyllenia munera pulſus, Et veterem ſonitu Phœbi teſtatur amorem Ciris.

De-

Depoſuiſſe lyram; ſaxo ſonus ejus inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi,
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo,
Tunc cum pax eſſet: bello quoque ſæpe ſolebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Jamque mora belli procerum quoque nomina norat,
Armaque, equoſque, habituſque, 1 Cydoniaſq; pharetras.
Noverat ante alios faciem 2 ducis Europæi,
Plus etiam, quam noſſe ſat eſt. Hac judice, Minos,
Seu caput abdiderat criſtata caſſide pennis,
In galea formoſus erat; ſeu ſumpſerat ære
Fulgentem clypeum, clypeum ſumpſiſſe decebat;
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis,
Laudabat virgo junctam cum viribus artem;
Impoſitis calamis patulos ſinuaverat arcus,
Sic Phœbum ſumptis jurabat ſtare ſagittis.
Cum vero faciem dempto nudaverat ære,
Purpureuſque albi 3 ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiaq; ora regebat,
4 Vix ſua, vix ſane virgo Niſeia compos
Mentis erat: felix jaculum, quod tangeret ille;
Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat.
Impetus eſt illi (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi
Turribus e ſummis in 5 Gnoſſia mittere corpus
Caſtra, vel aratas hoſti recludere portas,
Vel ſi quid Minos aliud velit. Utque ſedebat
Candida 5 Dictæi ſpectans tentoria regis,
Lætor, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio eſt. Doleo, quod Minos hoſtis amanti eſt;
Sed, niſi bella forent, nunquam mihi cognitus eſſet:
6 Me tamen accepta poterat deponere bellum

1 Cretenſes a Cydone Cretæ urbe. infra ad v. 40.
2 Minois. Jupiter enim ex Europa ſuſcepit Minoa, Radamanthum, & Sarpedonem, ut habet Herodotus in Clio, quem tamen Homerus Jovis, & Laodamiæ filium fuiſſe ſcribit Il. 16.
3 Ephippiis variorum colorum.
4 Vix ſui juris, & arbitrii, vix mentis compos erat Scylla, cui omnis cultus, geſtus omnis placebat, ipſa arma pronunciabantur felicia.
5 Cretę ἑκατομπόλεως eximię fuerunt urbes Cydon, Gnoſſus, Gortyn, Lyctus, mons Dicte, atq; hinc poetis Cretæ epitheta.
6 Et ſane regum liberi obſides plerumque, pacis & fœderum pignora poſcebantur olim, & dabantur.

Ob-

Eſt deus: [1] ignavis precibus fortuna repugnat.
Altera jamdudum ſuccenſa cupidine tanto
Perdere gauderet quodcumque obſtaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? Ire per ignes,
Et gladios auſim; nec in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus eſt: opus eſt mihi [2] crine paterno.
Ille mihi eſt auro pretioſior, illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti curarum maxima nutrix
Nox intervenit: tenebriſque audacia crevit.
Prima quies aderat, qua curis feſſa diurnis
Pectora ſomnus habet; thalamos taciturna paternos
Intrat, & (heu facinus) [3] fatali nata parentem
Crine ſuum ſpoliat, prædaque potita nefanda
Fert ſecum ſpolium ſceleris: progreſſaque porta
Per medios hoſtes (meriti fiducia tanta eſt)
Pervenit ad regem; quem ſic affata paventem eſt:
Suaſit amor facinus, proles ego regia Niſi
Scylla tibi trado patriamque, meoſque penates.
Præmia nulla peto, niſi te. Cape pignus amoris
Purpureum crinem; nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput: ſceleratque dextra
Munera porrexit. Minos porrecta refugit,
Turbatuſque novi reſpondit imagine facti:
Dii te ſummoveant, o noſtri infamia ſecli!

mines venit. Nulla ſine Deo mens bona eſt. Senec. Epiſt. 73. Dextra mihi Deus eſt, & telum quod miſſile libro. Mezentius 10. Æn.

1 Fortunam Lacedæmonii admota manu invocabant. Heſiodus præcipit agricolæ, ut ſtivam manu tenens vota nuncupet Diti ac Cereri. Ajax ſeſe ad arma componens invocat Deos. Iliad. 7. Non Perſeum fugientem in Pydnen ex prælio, hoc prætextu, ut Diis ſacrificaret, ſed Paulum Æmilium ſtricto enſe precantem pugnantem exaudivere Dii, illique victoriam conceſſere. Plutarch. in Æmilio. Fortuna fortes metuit, ignavos premit. Senec. Med. 159.

2 Niſus Martis, ſive, ut alii, Deionei filius (inquit Hyginus 198. fab.) rex Megarenſium, in capite crinem purpureum habuiſſe dicitur, cui ab oraculo reſponſum fuit, tandiu eum regnaturum, quandiu eum crinem cuſtodiſſet. Eruditus neſcio quis, Pierio ſuffectus, addit Hieroglyphicum virginis, cui abſciſſi capilli: meminitque Sampſonis, cujus robur in capillis; Et Niſus, inquit, non prius a Minoe interfici potuit, quam illi a filia ejus fatalis pilus abſcinderetur.

3 Crinis hic fatalis ſignificat ſecretum Niſi conſilium, quod in capite ſummo. Hoc autem hoſtibus prodito, quid ſupereſt, niſi urbis expugnatio, Georg. Sabinus, apud quem vide ſimilem hiſtoriam de Romilda Forojulienſi.

1 Orbe ſuo telluſque tibi, pontuſque negetur.
Certe ego non patiar 2 Jovis incunabula Creten,
Qui meus eſt 3 orbis, tantum contingere monſtrum.
Dixit: & ut leges captis juſtiſſimus autor
Hoſtibus impoſuit, claſſis retinacula ſolvi
Juſſit, & aratas 4 impleri remige puppes.
Scylla, freto poſtquam deductas nare carinas,
Nec præſtare ducem ſceleris ſibi præmia vidit,
Conſumptis precibus violentam tranſit in iram:
Intendenſque manus paſſis furibunda capillis,
5 Quo fugis, exclamat, meritorum autore relicta;
O patriæ prælate meę, prælate parenti?
Quo fugis immitis? cujus victoria noſtrum
Et ſcelus, & meritum eſt. 5 Nec te data munera; nec te
Noſter amor movit, nec quod ſpes omnis in unum
Te mea congeſta eſt? 6 Nam quo deſerta revertar?
In patriam? Superata jacet. Sed finge manere:
Proditione mea clauſa eſt mihi. Patris ad ora,
Quæ tibi donavi? cives odere merentem,
Finitimi exemplum metuunt. 7 obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret.
Hanc quoque ſi prohibes, & nos, ingrate, relinquis;
8 Non genitrix Europa tibi eſt, ſed inhoſpita Syrtis,
Armeniæque tigres, Auſtroq; agitata Charybdis.
Nec Jove tu natus, nec mater imagine tauri

1 Ad parricidarum ſuppl'cium alluſum volunt. de eo Cicero in oratione pro Roſcio Amerino.
2 Mons Idæus ubi & gent's cunabula noſtræ. Æn. 3. Callimachus hymno ad Jovem. Gyrald. Syntag. 1.
3 Orbis pro imperio, & ditione ſumitur.
4 Non nihil eſt, quod Ciofanus ſuggerit, *impelli remige puppes*.
5 Veſtigia plane Virgiliana. Mene fugis? & mox, Nec te noſter amor, nec te data dextera quondam, Nec moritura, &c. 4. Æn.
6 Nam quo me referam? quali ſpe prædita nitar? Idæoſne petam montes, an gurgite vaſto? &c. An patris auxilium ſperem? Ariadne apud Catullum. Quid moror? an mea Pygmalion dum mœnia frater deſtruat? aut captam ducat Getulus Jarbas? Dido Virg.
7 Hinc Medea Senecæ. Quaſcunque aperui tibi vias, cluſi mihi. Quo me remittis? v.458.
8 Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus autor, Perfide; ſed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus, Hyrcaneque admorunt ubera tigres. Æn. 4. Quænam te genuit ſola ſub rupe leæna? Quod mare conceptum ſpumantibus expuit undis? Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis? Catul. 65 epigr. Homerum ſecuti omnes; Νηλεὲς ὐκ ἄρα σοίγε πατὴρ ἦν, &c. Iliad. 16.

Lu

Luſa tua eſt; generis falſa eſt ea fabula: verum
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ,
Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnas,
Niſe pater: gaudete malis modo prodita noſtris
Mœnia: nam, fateor, merui, & ſum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat. cur qui viciſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæque patrique
Officium tibi ſit. Te vero conjuge digna eſt,
Quæ torvum [1] *ligno decepit adultera taurum,*
Diſcordemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferant, iidemque tuas, ingrate, carinas?
Jam jam Paſiphaen non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi: plus tu feritatis habebas.
Me miſeram! properare juvat, divulſaque remis
Unda ſonat, mecumque ſimul mea terra [2] *recedit.*
Nil agis, o fruſtra meritorum oblite meorum!
Inſequar invitum. puppimque amplexa recurvam
Per freta longa trahar. Vix dixerat: [3] *inſilit undis,*
Conſequiturque rates, faciente cupidine vires,
Gnoſſiacæque hæret comes invidioſa carinæ.
Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras,
Et modò factus avis fulvis Haliætus in alis)
Ibat, ut hærentem roſtro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimiſit, & aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, ne tangeret æquora, viſa eſt.
[4] *Pluma fuit: plumis in avem mutata vocatur*
Ciris, & a [5] *tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.*

1 Infra v. 156.
2 Lib. v. 512.
3 Tunc ſuſpenſa novo ritu crine, ut cenſet Ant. Delrius de navibus altis, Per mare cœruleum trahitur Niſeia virgo. Neſcio cujus Ciris. Sed Apollodorus 3. l. Minos Megaris potitus virginem vinctam pedibus e puppi in mare dejectam merſit. Illa, inquit Hyginus, ſe in mare præcipitavit. fab. 198.
4 Niſus dum filiam perſequitur, ut habet Hyginus dict. fab. in haliæeton, ideſt aquilam marinam verſus eſt. Scylla filia in piſcem quem Cirin vocant. hodie ſi quando avis ea piſcem illum natantem conſpexerit, mittit ſe in aquam, raptumque unguibus dilaniat. In avem alii. Virgil. 1. Georgic. Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo. Quacunque illa levem fugiens ſecat æthera pennis, &c.
5 Ἀπὸ τοῦ κείρειν.

De Ariadnes corona in Sidus cœleſte.

FAB. II.

Vota Jovi Minos taurorum ſanguine centum
Solvit, ut egreſſus ratibus 1 *Curetida terram*
Contigit, & 2 *ſpoliis decorata eſt regia fixis.*
Creverat 3 *opprobrium generis; fœdumque patebat*
Matris adulterium monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalami removere pudorem,
4 *Multiplicique domo, cæciſque includere tectis.*
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbatque notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque fluitque;
Occurrenſque ſibi venturas aſpicit undas,
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum
Incertas exercet aquas: Ita Dædalus implet
Innumeras errore vias, vixque ipſe reverti
Ad limen potuit. Tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam geminam tauri, juveniſque figuram
Clauſit, & 5 *Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum*

1 Cretam, quam incolebant olim Curetes nutritii Jovis. cujus vagitum cymbalis pulſatis atque æris crepitu diſſimulabant. vide quæ nos ad Hercul. Oetæum Senecæ v. 1876. unde orti ſint, unde dicti, an iidem qui Corybantes, Cabiri, Idæi, Telchines, Dactyli. videatur Strab. lib. 10. Diodor. 4. l. cap. de Saturn. lib. 5. cap. de Creta. Gyrald. 1. Syntagm. Athenæus 12. l. 6. c. Pauſan. Eliac. priorib.

2 Ex more victoris. adi Virg. 7. Æneid. v. 183. & 11. lib. 4. verſ. Juven. 10. Satyr. 5.

3 Minotaurus, miſtumque genus, proleſque biformis. 6. Æneid. aliis βυκέφαλες tantum, aliis ſuperne homo, inferne bos. ſane filius Paſiphaes ex Tauro Minois duce vel ſcriba, de quo fuſe Natalis Comes lib. 6. c. 5. Tzetzes 1. Chiliad. 19.

4 De Cretici hujus Labyrinthi a Dædalo conditi, nec non Ægyptiaci, Lemniaci, Italique portentoſa mole, artificio, ſinuoſis erroribus, &c. Plinius 36. lib. 13. cap. Virgil. 5. Æneid. Ut quondam Creta fertur Labyrinthus, &c. Cl. Baconi Dædalus.

5 Virg. 6. Æn. & Hygin. 41. fab. quotannis ſeptem Athenienſium liberorum corpora ſorte electa mitti devoranda a Minotauro ſcribunt. noſter, & Plutarch. in Theſeo, puberes ſeptem mares, totidem virgines nono quoque anno. Theſeus vero miſeratus patriæ conditionem (ut Plutarchus habet ibid. & Catullus in nuptiis) extra ſortem ire voluit. Ibi coram rege negavit tributum aut ſtipendium illud deberi jure. Tau-

Tertia ſors annis domuit repetita novenis, 171
Utque ope virginea nullis iterata priorum,
Janua difficilis filo eſt inventa relicto:
Protinus Ægides rapta 1 *Minoide* 2 *Diam*
Vela dedit, comitemque ſuam crudelis in illo 175
Litore deſtituit. Deſerta, & multa querenti
Amplexuſque, & opem Liber tulit; utque perenni
Sidere clara foret, 3 *ſumptam de fronte coronam*
Immiſit cœlo: tenues volat illa per auras; 179
Dumque volat, gemmæ nitidos vertuntur in ignes;
Conſiſtuntque loco, ſpecie remanente coronæ,
4 *Qui medius nixiq; genu eſt, anguemque tenentis.*

rus Minois dux dextra ſua ſe illud aſſerturum dixit. Qui in certamine a Theſeo ſuperatus occubuit. Minos lætus (oderat quippe hunc Taurum ut adulterum) remiſit Athenienſibus tributum.

1 Ariadne, a qua gladium acceperat, & filum exitus ſui ducem.

2 Inſ. maris Cretici, in qua Ariadne a Theſeo relicta eſt. Sunt qui in Naxo inſ. relictam ferant. Deſertam ibi offendens Bacchus ab Indis reverſus in uxorem duxit. Faſt. 3. 1. epiſt. Phædræ. Catullus in nuptiis.

3 Sintque tuę tecum faciam monumenta Coronę. Vulcanus. Veneri quam dedit, illa tibi Dicta facit: gemmaſque novem transformat in ignes: Aurea per ſtellas nunc micat illa novem. Faſtor. 3. & Catul. in nuptiis, & in Corona Berenices.

4 Inter Engonaſin & Ophiuchum.

De Icaro in mare decidente, & Perdice in avem mutato.

FAB. III.

Dædalus interea Creten, longumque peroſus
Exilium, tactuſque loci natalis amore
1 *Clauſus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas* 185
Obſtruat, at cœlum certe patet: ibimus illac:
Omnia poſſideat, non poſſidet aera Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes;

1 Creta inſ. cincta mari. Carceris item cuſtodia clauſus perhibetur, tum quia Paſiphaes amores promoverat, tum quod Ariadnæ & Theſeo labyrinthi veſtigia & exitus retexerat. Ὡς τῇ μοιχείᾳ γυναικὸς αὐτοῦ συνεγνωκότας Ἔμελλε πάντως ἀνελεῖν, δεσμωτηρίῳ κλείσας. Tzetz. 1. Chil. 19.

1 *Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas*
A minima cœptas, longam breviore ſequente,
Ut clivo creviſſe putes. ſic ruſtica quondam
2 *Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.*
Tunc lino medias, & ceris alligat imas:
Atque ita compoſitas parvo curvamine flectit,
Ut veras imitetur aves. Puer Icarus una
Stabat, & ignarus ſua ſe tractare pericla,
Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
Captabat plumas, flavam modo pollice ceram
Mollibat, luſuque ſuo mirabile patris
Impediebat opus. poſtquam manus ultima cœpto
Impoſita eſt, geminas opifex libravit in alas
Ipſe ſuum corpus, motaque pependit in aura.
Inſtruit & natum; Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo: 3 ne ſi demiſſior ibis,
Unda gravet pennas; ſi celſior, ignis adurat.
3 *Inter utrumque vola. 4 Nec te ſpectare Booten,*
Aut Helicen jubeo, ſtrictumque Orionis enſem.
Me duce carpe viam. Pariter præcepta volandi
Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monituſque genæ maduere ſeniles,
Et patriæ tremuere manus. dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo: penniſque levatus
5 *Ante volat, comitique timet, (velut ales, ab alto*
Quæ teneram prolem produxit in aera nido)
Hortaturque ſequi, damnoſaſque erudit artes,
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.

1 Novitatem in natura excogitat, negatum ſc. per aera iter, pennis non homini datis.

2 Vide quæ ad 2 eclog. Virgilii, eſt mihi diſparibus, &c. & Tibul. 2. lib. 5. el. quin & formam paſtoritię fiſtulæ dabit Panos Syrinx.

3 Præcepta hec, inquit Natalis Comes, ſi quis diligentius conſideret parum ſane ad navigationem pertinent, ad inſtitutionem vite plurimum. lib 7. cap. 16. lubricus quippe eſt ſummæ fortunæ locus, unde altior caſus, & impulſæ præceps immane ruina. locus infimus contemptui exponitur: medius tutus. Ergo qui neque ſerpit humi, neque ſidera vertice tangit, Arbitrio ſapiet Dædalus ille meo. Videatur Cl. Baconi Scylla, & Icarus in Sapientia vet.

4 Neque ad ſiniſtram declina, neq; ad dextram, uti Phaethonta ſuum monuit pater l.2.v.137. quod & ibi etiam per ſidera Borealia, & Auſtralia deſignabat.

5 Fabulam hanc, ipſis pene verbis, verſibus non paucis iiſdem habes 2. de Arte, ſi conferre libeat. videantur Virg.2. Æn. Senec. Oedip. v. 891. & Herc. Oet. 683. Sil. Ital. 12. l. 88. v.

Hos

Hos aliquis, tremula dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtivaque innixus arator,
Vidit, & obſtupuit: quique æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. Et jam Junonia læva
Parte Samos fuerat, Deloſque, Paroſque relictæ;
Dextra Lebynthos erat, fœcundaq; melle Calydne.
Cum puer audaci cœpit gaudere volatu,
Deſeruitque ducem, cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. Rapidi vicinia ſolis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ, nudos quatit ille lacertos,
1 *Remigioque carens non ullas percipit auras:*
Oraque cœrulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua, quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat: pennas aſpexit in undis,
Devovitque ſuas artes, corpuſque ſepulchro
Condidit; & tellus a nomine dicta ſepulti eſt.
Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramoſa proſpexit ab ilice perdix,
Et plauſit pennis, teſtataque gaudia cantu eſt:
Unica tum volucris, nec viſa prioribus annis,
Factaque nuper avis, longum tibi Dædale crimen.
Namq; huic tradiderat fatorum ignara docendam
2 *Progeniem germana ſuam, natalibus actis*

1 Appoſite, ut etiam Virg. 6. Æn. Remigium alarum, in eadem re translatione reciproca a navibus ad volatum, & contra πτερύγων ἐρετμοῖσι ἐρεσσόμενοι. Æſchylus in Agamemn. de accipitribus. Et hæc ſane fuga erat navalis. Dædalus, ut habet Pauſan. in Bœoticis, e Creta fugiens, ubi non magna ſibi, & filio ædificaſſet navigia, primuſque omnium velificationem inveniſſet, quo Minois claſſem, quæ remis tantum impellebatur, anteverterent, ipſe quidem incolumis appulit: Icari vero navem imperitia gubernatoris everſam tradunt. ego eum, novo genere veli dolone invento, prævertiſſe regis claſſem arbitror, & Tzetzes, Πτερὰ δὲ τούτων γίνωσκε τὰ λαίφη τῶν ὁλκάδων. Lucianus de Aſtrologia interpretatur. Ἴκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρεόμενος, εἰς πόλον ἀερθεὶς τῷ νῷ, ἐξέπεσε τῆς ἀληθείας, καὶ ἐς πέλαγον κατηνέχθη ἀβύσσων πρηγμάτων. repræſentatum Icari volatum exhibuit Nero Suet. 12. c.

2 Sororis ſuę Perdices filium, (aliis Talum, aliis Attalum, vel Acalum, Pauſanias Calum vocat, tumulumque ejus oſtendit: noſter infra Perdicem nominat, *Nomen avi, quod & ante remanſit*) artis ſuæ ſibi diſcipulum de tecto per invidiam

Bis puerum ſenis, animi ad præcepta capacis.
Ille etiam medio ſpinas in piſce notatas
Traxit in exemplum, ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes, & ſerræ repperit uſum
Primus: & 1 ex uno duo ferrea brachia nodo
Junxit, ut æquali ſpatio diſtantibus illis
Altera pars ſtaret, pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit, ſacraque ex arce Minervæ
Præcipitem miſit, lapſum mentitus. at illum,
Quæ favet ingeniis, excepit Pallas, avemque
Reddidit, & medio velavit in aere pennis.
Sed 2 vigor ingenii quondam velocis in alas,
Inque pedes abiit: nomen, quod & ante, remanſit.
Non tamen hæc alte volucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos:
Propter humum volitat, ponitque in ſepibus ova,
Antiquique memor metuit ſublimia caſus.

num invenerat. Judicii ſeveritatem Athenis metuens ad Minoen Cretæ regem confugit: inde jam ad Cocalum in Siciliam.

1 Circini periphraſis.

2 De aſtu perdicis Ariſtoteles, Plinius, Plutarchus, Ælianus, Athenæus, alii; Aldrovandus in Ornithologia.

Aper Calydonius, Atalanta, Meleager, ſorores Meleagri in aves.

FAB. IV.

JAmque 1 fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon; & ſumptis pro ſupplice Cocalus armis
Mitis habebatur. Jam 2 lamentabile Athenæ
Pendere deſierant Theſea laude tributum.
Templa coronantur, bellatricemque Minervam
Cum Jove, diiſque vocant aliis, quos 3 ſanguine voto,

1 Fugientem ex Creta in Siciliam inſequutus eſt Minos: profugum repoſcens ſupplicem hoſpitem tuebatur Cocalus rex, qui & Minoa benigne excepit. filiæ tamen Cocali Minoem in balneo ſuffocaſſe dicuntur. Virgil. 6. Æn. Dædalum Cumas Italas appuliſſe primum canit, Vide Baconi Dædalum.

2 Verſ. 170. ſup.

3 Victimarum quas voverant. interierat tamen Ægeus oblito gubernatore vela pulla albis mutare in reditu ex mandato, pactoque. Plutarchus in Theſeo.

Mu-

Muneribuſque datis, & acerris thuris honorant.
Sparſerat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theſeos: & populi, quos dives Achaia cepit,
Hujus opem magnis imploravere periclis.
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicita ſupplex petiit prece: cauſa petendi
Sus erat, infeſta famulus, vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt plenis ſucceſſibus anni
Primitias frugum Cereri, ſua vina Lyæo,
Palladios flava latices libaſſe Minervæ.
1 *Cœptus ab agricolis ſuperos pervenit ad omnes*
Ambitioſus honor: ſolas ſine thure relictas
Præteritas ceſſaſſe ferunt Latoidos aras.
Tangit & ira deos. *At non impune feremus,*
Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
Inquit: & 2 Oeneos ultorem ſpreta per agros
Miſit aprum, quanto majores herbida tauros
Non habet Epirus; ſed habent Sicula arva minores.
3 *Sanguine, & igne micant oculi, riget horrida cervix,*
4 *Et ſetæ ſimiles rigidis haſtilibus horrent:*
Stantque velut vallum, velut alta haſtilia ſetæ:
Fervida cum rauco latos ſtridore per armos
Spuma fluit, dentes æquantur 5 dentibus Indis,
6 *Fulmen ab ore venit, frondes afflatibus ardent.*

1 Ab honore numinibus ruſticis incepto, ad ſuperiora quoque ſuus cuique habitus eſt honor, omiſſa tantum Diana.

2 Ἐκ τῶν Οἰταίων λόφων. Tzetzes 7. Chil. 102.

3 Χαίτας αὐχενίους πεφρικότα, θηγῦ ὀδόντα βρύχοντα, γλήναις φρικτῦ ἰέντα σέλας. Ἀφρῷ χείλεα πάντα δεδευμένον. Antholog. 4. lib. 7. cap. de apri hujus agalmate.

4 Sic Mss. cui ſubſequens verſus ὑποβολιμαῖος videtur.

5 Elephantinis. Calidonii apri dentes aſportavit Cæſar Auguſtus devicto Antonio, Pauſan. Arcad, e quibus unus in templo Liberi patris ſuſpenſus in hortis Cæſaris erat unius pedis & quadrantis: Natal. Comes lib. 7. cap. 4. Τούτου δ᾽ εἷς ἕκαστος ὀδοὺς πήχεως εἶχε πλέον. Tzetzes.

6 Ab impetu, credo, ardenti, & calido oris afflatu. namque *frondes afflatibus ardent.* lib. 10. ver. 550. *Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.* & Faſtor. 2. *Fulmineo celeres diſſipat ore canes.* & Martialis 11. lib. 70. epigram. *Fulmineo ſpumantis apri ſum dente perempta.* Oppian. 3. Cyneg. κάπροιο ὀδόντι Δάξιον ἐντὸς ἔμεν μαλερῷ πυρόεσσαν ἀϋτμήν. vide quæ ad verſ. 305. lib. 1.

Is modo creſcentes ſegetes proculcat in herba,
Nunc matura metit fleturi vota coloni,
Et Cererem in ſpicis intercipit: area fruſtra,
Et fruſtra expectant promiſſas horrea meſſes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccaque cum ramis ſemper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes: non has paſtorve, caniſve,
Non armenta truces poſſunt defendere tauri.
Diffugiunt populi, nec ſeſe in mœnibus urbis
Eſſe putant tutos: donec Meleager, & una
1 *Lecta manus juvenum caluere cupidine laudis.*
2 *Tyndaridæ gemini præſtantes,* 3 *caſtibus alter,*
Alter equo, 4 *primæque ratis molitor Jaſon,*
Et 5 *cum Pirithoo felix concordia Theſeus,*
Et duo 6 *Theſtiadæ, & proles Aphareia Lynceus,*
Leucippuſq; ferox, jaculoque inſignis Acaſtus,
Et velox Idas, & 7 *jam non fœmina Cæneus,*
Hippothouſque, Dryaſque, & cretus Amyntore 8 *Phœnix,*
9 *Actorideque pares, & miſſus ab Elide Phileus;*
Nec Telamon aberat; magnique 10 *creator Achillis,*
Cumque 11 *Pheretiade, &* 12 *Hyanteo Jolao*
Impiger Eurytion, curſuque invictus Echion,
13 *Naryciuſque Lelex, Panopeus, Hyleuſque, feroxque*
Hippaſus, & 14 *primis etiam nunc Neſtor in annis;*
Et 15 *quos Hippocoon antiquis miſit Amyclis,*
16 *Penelopeſque ſocer, cum* 17 *Parrhaſio Ancæo,*

1 Nominantur ab Hygino 273. fab. & Nat. Comite 7. lib. 3. cap.

2 Κάϛωρ ἱππόδαμ&, καὶ πὺξ ἀγαθὸς πολυδεύκης. Il. 3.

3 Lib. 5. verſ. 107.

4 Lib. 6. v. ult.

5 Feliciter concordes Theſ. & Pirithous.

6 Texeus & Plexippus Theſtii filii, avunculi Meleagri.

7 Lib. 12. v. 202.

8 Achillis poſtea pædagogus.

9 Creatus & Eurytus. Parrhaſii epiſt. 41. Al. *Actoridæque parens.*

10 Peleus.

11 Admeto.

12 Bœotio Jolao.

13 Locrenſis. Naryx enim urbs eſt Locridis.

14 Primam jam, ex tribus quas vixit, ætatem agens, & ex his nonnullos ipſe recenſet Iliad. 1.

15 Filios ſuos 4: quos Alcimum, Enaræphorum, Dorceum, Sebrum Pauſanias nominat in Laconicis. Alii, Enæſimum, de quo infra 362. v. Alcona, Amycum, & Dexippum. Hygin. fab. 273.

16 Laertes.

17 Arcade. infr. v. 391.

1 Am-

1 *Amſycideſque ſagax*, & 2 *adhuc a conjuge tutus*
Oeclides, nemoriſque decus 3 *Tegeæa Lycei.*
4 *Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo.*
5 *Raſilis huic ſummam* 6 *mordebat fibula veſtem,*
Crinis erat ſimplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens reſonabat eburnea lævo
7 *Telorum cuſtos, arcum quoque læva tenebat.*
Talis erat cultu facies, quam dicere vere
8 *Virgineam in puero, puerilem in virgine poſſes.*
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente 9 *deo, flammaſque latentes*
Hauſit; &, *O felix, ſi quem dignabitur, inquit,*
Iſta virum! nec plura ſinit tempuſque, pudorque
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas;
Incipit a plano, devexaque proſpicit arva.
Quo poſtquam venere viri, pars retia tendunt;
Vincula pars adimunt canibus, pars preſſa ſequuntur
Signa pedum, cupiuntque ſuum reperire periclum.
Concava vallis erat, qua ſe demittere rivi
Aſſuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacuna
Lenta ſalix, ulvaque leves, juncique paluſtres,
Viminaque, & longa parva ſub arundine canna.
Hinc aper excitus medios violentus in hoſtes
Fertur, 10 *ut excuſſis eliſus nubibus ignis.*

1 Mopſus vates, Ampyci filius.
2 Nondum ex Eriphyle uxore proditus Adraſto Argivorum regi Amphiaraus vates, præſcius ſe non rediturum a bello Thebano.
3 Atalanta ex Tegea urbe Arcadiæ.
4 Non legitur, inquit Herc. Ciofanus, hic verſus in libris quotquot vidi, adulterinus proculdubio & expungendus, &c. In uno ex Mss. meis, qui opt. nullum ejus apparet veſtigium. Quin & ipſe præterquam quod claudicat, malæ eſt fidei. Namque hæc Atalanta Jaſii filia fuit: altera illa, quæ pernicitate pedum claruit, & de qua lib. 12. erat Schœnei filia. Κούρην Ἰασίοιο συοκτόνου Ἀρκασίδαο. Callim. hymn. in Dianam.
5 Levis, polita.
6 Morſu connectebat, τ̃ ἐσθῆτος ἔχει εἰς ὑποδόνας ξυνεχομένης. Philoſtr. icon. Atalantæ.
7 Pharetra.
8 Τὸ δὲ κάλλος ἀῤῥενωπὸν ἐκ φύσεως ὄν, Philoſtr. icon.
9 Numine, fato.
10 Fulguris in morem. Alii *Ut excuſſis eliſi nubibus ignes.*

1 *Sternitur incurſu nemus, & propulſa fragorem*
Sylva dat: exclamant juvenes, 2 protentaq; forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
Ille ruit, ſpargitque canes, ut quiſque furenti
Obſtat, & 3 obliquo latrantes diſſipat ictu.
Cuſpis Echionio primum contorta lacerto
Vana fuit, truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima ſi nimiis mittentis viribus uſa
Non foret, in tergo viſa eſt hæſura petito:
Longius 4 it: autor teli 5 Pagaſæus Jaſon.
Phœbe, ait 6 Ampycides, ſi te colui que, coloque,
Da mihi, quod petitur certo contingere telo.
7 Qua potuit, precibus deus annuit. Ictus ab illo eſt,
Sed ſine vulnere, aper: ferrumque Diana volanti
Abſtulerat jaculo, lignum ſine acumine venit.
Ira 8 feri mota eſt, nec fulmine lenius arſit:
9 Emicat ex oculis, ſpirat quoque pectore flammas.
Utque volat 10 moles adducto concita nervo,
Cum petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes certo ſic impete vulnificus ſus
Fertur: & Eupalamon, Pelagonaque 11 dextra tuentes
Cornua proſternit; ſocii rapuere 12 jacentes.
At non lethiferos effugit Enæſimus ictus
Hippocoonte ſatus: trepidantem, & terga parantem

1 Πολλὰ δ' ὅγε προθέλυμνα χαμαὶ βάλε δένδρεα μακρὰ Αὐτῇσιν ῥίζῃσιν. Homer. Il. 9.

2 Προβόλια δὲ ἐν χερσὶν τῶν ἐκδεξομένων τὴν τοῦ συὸς ὁρμήν. Philoſtr. in Icone Meleagr.

3 Obliquo fulminei dentis ictu, uti dictum eſt 305. verſ. l. 1.

4 *It*, *ivit* contracto itaque producit.

5 Theſſalus. Pagaſa Promontorium & oppidum Theſſalię v. 1. l. 7.

6 Mopſus, Ampyci filius, vates, & Apollinis ſacerdos.

7 In quantum potuit licuitq; per Dianam. namq; illa volanti telo cuſpidem abſtulit, ut ſeq.

8 Al. *feræ*, ſed *feri* rectius. namque apri. ut Virg. 2. Æneid. *In latus, inque feri curvis compagibus alvum.* de equo Durateo.

9 Ὁρᾷς γὰρ ὡς ὕφαιμον μὲν αὐτῷ τὸ ὄμμα λοφιά τε φρίττουσα, καὶ πολὺς ὁ κατὰ τῶν ὀδόντων ἀφρός. Philoſt. Icon. Meleagri. Aliis placet lectio *flammæ*.

10 Saxea, baliſta, aut alia machina τειχεσιβλήτῃ emiſſa.

11 Aciem nempe in aprum direxerant, cujus cornua hi duo tuebantur.

12 Exanimatos. neque enim eos plane occiderat aper.

Ver-

Vertere ſucciſo liquerunt poplite nervi.
Forſitan & [1] Pylius citra Trojana periſſet
Tempora: ſed ſumpto poſita conamine ab haſta,
Arboris inſiluit, qua ſtabat proxima, ramis,
Deſpexitque loco tutus, quem fugerat hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
Imminet exitio; fidenſque [2] recentibus armis
[3] Orithia magni roſtro femur hauſit adunco.
At [4] gemini nondum cœleſtia ſidera fratres,
Ambo conſpicui, nive candidioribus ambo
Vectabantur equis; ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
Vulnera feciſſent, niſi ſetiger inter opacas,
Nec jaculis iſſet, nec equo loca pervia, ſylvas.
Perſequitur Telamon, ſtudioque incautus eundi
Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus, celerem [5] Tegeæa ſagittam
Impoſuit nervo, ſinuatoque expulit arcu:
Fixa ſub aure [6] feri ſummum [7] deſtrinxit arundo
Corpus, & exiguo rubefecit ſanguine ſetas.
Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictus,
Quam Meleager erat. Primus vidiſſe putatur,
Et primus ſociis viſum oſtendiſſe cruorem,
Et, meritum, dixiſſe, feres virtutis honorem.
Erubuere viri, ſeque exhortantur, & addunt
Cum clamore animos, jaciuntq; ſine ordine tela.
Turba nocet jactis, &, quos petit, impedit ictus.

1 Quod Neſtori hic noſter, commentator Homeri tribuit Therſitę, qui ut Agrii filius, Meleagri patruelis huic venationi interfuit. ad 2. Iliad.

2 Recenti affixione exacutis, antea τὴν αἰχμὴν ἀτείπτοις, ut habet Philoſtratus de hoc ipſo apro. neque enim ad ſaxa, aut arbores aut hic, aut ille 4. Georg. *dentes exacuit ſus*: ſed invicem atterit colliditque, qui ſonus non raro a venatoribus auditus, κάπροι δ' ὅπος θήγοντες ἄγειαν γένυν σωνῆψαν ἔγχη. Euripid. in Phœniſſ. & Hom. Il. λ. θήγων λευκὸν ὀδόντα μετὰ γναμπτῆσι γένυσι, quod de fama infra verſ. 831. *dentemque in dente fatigat.*

3 Al. *Orithiæ*. Alii *Orthiadæ*, ut unus e meis Mss.

4 Tyndaridæ. ſupra ver. 101. *quorum ſimul alba nautis ſtella refulſit*. ut habet Lyricus l. 1. ode 12.

5 Ἡ μὲν Ἀταλάντη πρόχειρον ἐπιθεῖσα τῇ νευρᾷ τὸ βέλος ἀφίει. Philoſt. icon Atalantæ.

6 Modo ad v. 335.

7 Levi raſit vulnere. *Magnique femur perſtrinxit Achatæ*. 10. Æn. *ſummum deguſtant vulnere corpus*. 12. Æn.

Ecce furens contra ſua fata bipennifer 1 *Ancæus,*
Diſcite fœmineis quid tela virilia præſtent
O juvenes; operique meo concedite, dixit:
Ipſa ſuis licet hunc Latonia protegat armis,
Invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore:
2 *Ancipitemque manu tollens utraque ſecurim,*
Inſtiterat digitis primos ſuſpenſus in artus:
Occupat audentem, quaq; eſt via proxima letho,
Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
Concidit Ancæus; glomerataque ſanguine multo
Viſcera lapſa fluunt, madefactaque terra cruore eſt.
Ibat in adverſum proles Ixionis hoſtem
Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
Cui procul 3 *Ægides,*4 *O me mihi charior, inquit,*
Pars animæ conſiſte meæ; licet eminus eſſe
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit; & ærata torſit grave cuſpide 5 *cornu,*
Cui bene librato, votique potente futuro,
Obſtitit æſculea frondoſus ab arbore ramus.
Miſit & Æſonides jaculum, 6 *quod caſus ab illo*
Vertit, & in mentum figit latrantis, & inter
Ilia conjectum tellure per ilia fixum eſt.
At manus 7 Oenidæ *variat: miſſiſque duabus,*
Haſta prior terra, medio ſtetit altera tergo.
Nec mora: dum ſævit, dum corpora verſat in orbem,
Stridentemque novo ſpumam cum ſanguine fundit,
Vulneris autor adeſt, hoſtemque irritat ad iram,
8 *Splendidaque adverſos venabula condit in armos.*

1 Ancæus ex Parrhaſia opp. & regione Arcadiæ. Licurgi hic filius, quem agnoſcunt Apollonius in catalogo, & Pauſanias in Arcadicis: namque & alter erat Neptuni filius. utrique tribunt illud, Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.

2 Ἀμφίτομον bipennem. ut modo 391. verſ. πέλεκυν. Pauſ.

3 Theſeus.

4 Amice, pars animę, animæ dimidium meæ, pars melior, ſuperſtes, ex æquo diviſa, animans duo corpora, &c. Pythagorice.

5 Corneum haſtile, ex corno arbore. Virg. 2. Georg. *Et bona bello Cornus.* Æneid. 9. *volat Itala cornus.* 12. Æn. *ſonitum dat ſtridula cornus.*

6 Quod ab apro errans per faucem inferiorem & ilia tranſiens canem humi fixit.

7 Εἶτα βουλοῖν Μελέαγρος κτείνει. Io. Tzetzes 7. Chil. 102.

8 Καὶ τὴν βάσιν τηρήσας ὁ Μελέαγρος ἀσφαλῶς ἐνδέχεται τὴν ὁρμὴν τοῦ συὸς

Gaudia teſtantur ſocii clamore ſecundo,
Victricemque petunt dextra 1 *conjungere dextram,*
Immanemque feram 2 *multa tellure jacentem*
Mirantes ſpectant; neque adhuc contingere tutum
Eſſe putant; ſed tela tamen ſua quiſque cruentat.
Ipſe pede impoſito, caput 3 *exitiabile preſſit:*
Atque ita, Sume mei ſpolium 4 *Nonacria juris,*
Dixit, & in partem veniat mea gloria tecum.
Protinus 5 *exuvias rigidis horrentia ſetis*
Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris autor.
Invidere alii; totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age, nec titulos intercipe, fœmina, noſtros,
6 *Theſtiadæ clamant:* 7 *nec te fiducia formæ*
Decipiat, ne ſit longe tibi captus amore
Autor: & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens 8 *Mavortius ira,*
Diſcite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantum diſtent: hauſitq; 9 *nefando*
Pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
Toxea, quid faciat dubium, pariterque volentem
Ulciſci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidumque prioris
Cæde recalfecit 10 *conſorti ſanguine telum.*

λόγχῃ ὑποςήσας. Philoſtratus in Icone Meleagri.

1 Al. *contingere*. Mss. *dextram conjungere dextræ*.

2 Sic vaſtam Polyphemi molem 3. Cerberi & Tytii 6. Æneid. toto antro & 7. jugeribus metitur poetarum princeps.

3 Fuit aliis, futurum eſt Meleagro.

4 Atalanta. Nonacris mons Arcadiæ frigidiſſima Stygis aqua famoſus.

5 Tergus & caput apri. Ἀταλάντῃ ἐτόξευσε τὸν ὗν, ὃ ἔτυχε πρώτῃ τοῦ θηρίου· τούτων ἕνεκα αὐτῇ κεφαλή τε τοῦ ὑὸς, καὶ τὸ δέρμα ἀριστεῖα ἐδόθη. Pauſan. Arcad.

6 Plexippus, & Toxeus.

7 Ne fruſtra ſit forma, qua freta confidis, fruſtra ſit aut longe formæ tuæ amator ab auxilio tibi ferendo. Atlas ad Perſeum lib. 4. verſ. 650. *Hinc quoque vade procul; ne longe gloria rerum, Quas mentiris, ait, longe tibi Jupiter abſit.* & Turnus 12. Æneid. verſ. 52. *Longe illi Dea mater erit*, &c. Quin & Diodor. 5. l. refert Althææ fratres Atalantæ, cum in Arcadiam reverſa eſſet, tergus apri abſtuliſſe, apud quem lege tot. fab. ut & Homerum Iliad. 9. & Ant. Liberal. Metamorph. 2. fab.

8 Althæa eadem nocte concepit ex Oeneo, & Marte. Hygin. 171. fab.

9 Avunculi reverentiam, & charitatem violante.

10 Fraterno.

Dona deum templis nato victore ferebat;
Cum videt extinctos fratres Althæa referri:
Quæ plangore dato, mœſtis clamoribus urbem
Implet, & auratas mutavit veſtibus atris.
At ſimul eſt autor necis editus, excidit omnis
Luctus, & a lacrymis 1 in pœnæ verſus amorem eſt.
2 Stipes erat, quem, cum partus enixa jaceret
Theſtias, in flammam triplices poſuere ſorores,
Staminaque impreſſo fatalia pollice nentes,
Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibique
O modo nate, damus. Quo poſtquam carmine dicto
Exceſſere deæ, flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
Servatuſque tuos, juvenis, ſervaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tædaſque, & 3 fragmina poni
Imperat: & poſitis inimicos admovet ignes.
4 Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. pugnat materque, ſororque;
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri;
Sæpe ſuum fervens oculis dabat ira ruborem:
Et modo neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat; modo quem miſereri credere poſſes.
Cumque ferus lacrymas animi ſiccaverat ardor,
Inveniebantur lacrymæ tamen. 5 Utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,

1 Vindictæ.

2 Althææ Meleagrum enixæ apparuerunt in regia Parcę: quæ fata infantis ita cecinerunt. Clotho dixit eum generoſum futurum, Lacheſis fortem, Atropos titionem ardentem aſpexit in foco, & ait: Tandiu hic vivet, quamdiu hic titio conſumptus non fuerit. Hoc Althæa mater cum audiſſet, exiluit de lecto, atque titionem extinxit, eumque in regia media obruit fatalem, ne ab igne obrueretur. Hygin. fab. 171.

3 Ligna fracta. *Multifidaſque faces, ramaliaq; arida*, inf. v. 646.

4 Pulchra, ingenioſa, artificioſa luctæ acerrimæ Hypotypoſis, ubi affectus duo, vindicta, & ϛοργή, in ſorore & matre, de fratribus & filio alternantes confligunt: quam ut ubique fere imitatur autor Medeæ tragœdię, ita & hic.

5 *Anceps æſtus incertam rapit. Ut ſæva rapidi bella cum venti gerunt, Utrinque fluctus Maria diſcordes agunt, Dubiumque Pelagus fervet. Haud aliter meum cor fluctuatur. Ira pietatem fugat, Iramque pietas, cede pietati dolor.* & in Agamemnone, *Fluctibus variis agor. Ut cum hinc profundum ventus, hinc æſtus rapit, Incerta dubitat unda, cui cedat malo.*

Vim

Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus;
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram.
Incipit eſſe tamen melior germana parente,
Et, conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
1 *Impietate pia eſt. nam poſtquam peſtifer ignis*
Convaluit, Rogus iſte cremet 2 *mea viſcera, dixit.*
Utque manu dira lignum fatale tenebat,
Ante 3 *ſepulcrales infelix aſtitit aras;*
4 *Pœnarumque deæ triplices furialibus, inquit,*
Eumenides ſacris vultus advertite veſtros:
Ulciſcor, facioq; nefas. mors morte pianda eſt.
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur?
5 *Theſtius orbus erit? Melius lugebitis ambo.*
Vos modo fraterni manes, animæque 6 *recentes,*
Officium ſentite meum, 7 *magnoque paratas*
Accipite 8 *inferias, uteri mala pignora noſtri.*
Heu mihi! Quo rapior? Fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus: Meruiſſe fatemur
Illum cur pereat; 9 *mortis mihi diſplicet autor.*
Ergo impune feret? vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar: pereat ſceleratus, & ille
10 *Spemq; patris, regnumq; trahat, patriæq; ruinam.*

1 Ὀξύμωρον. de quo vide, quæ ad 3. l. 5. v. & 7. l. 341. v.
2 Qui infra viſcera mea latuit, filium. infra. *uteri pignus noſtri*, ſarcina, onus uteri.
3 Vere ſepulchrales, in quibus fatalem nati ſtipitem cremat.
4 Furiæ Ἴτ᾽ ὦ ταχεῖαι, ποίνιμοί τ᾽ ἐρινύες, Γεύεσθε, μὴ φείδεσθε. Ajax flagell. Sophoclis.
5 Pater meus, & fratrum, Plexippi, & Toxeos.
6 Novi Orci incolę, recens admiſſi.
7 Proprii filii nece.
8 Quæ rite & jure poſſunt & debent umbras veſtras placare; filium meum cædis veſtræ authorem.
9 Ut ego tamen ſim nato funeris autor, οὐ θέμις, οὐ πρέπει.
10 Erant Oeneo ex Althæa & alii filii, ab Ant. Liberali nominati, Phereus, Agelaus, Toxeus, Clymenus, & Periphantes. Summa tamen Oenei ſpes in Meleagro, utpote Martis prole, ſupra ad verſ. 437. verum audi ipſum Liberalem. Οἱ παῖδες Θεστίου, καὶ οἱ ἄλλοι Κουρῆτες ἅπτονται τοῦ

Mens

Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia vota parentum?
Et quos ſuſtinui bis 1 menſium quinque labores?
O utinam 2 primis arſiſſes ignibus infans,
Idque ego paſſa forem! Vixiſti munere noſtro;
Nunc merito moriere tuo. cape præmia facti;
Biſque datam, primum partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam, vel me fraternis adde ſepulchris.
Et cupio, & nequeo. Quid agam? Modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tanta cædis imago:
Nunc animum pietas, maternaq; nomina frangunt.
Me miſeram! Male vincetis, ſed vincite, fratres,
Dummodo quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſa ſequar. dixit: dextraque 3 averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes, & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius, atque abſens flamma Meleager ab illa
Uritur, & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus, ac magnos ſuperat 4 virtute dolores.
5 Quod tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine letho,
Mœret; & Ancæi felicia vulnera dicit,
Grandævumq; patrem, fratreſque, piaſque ſorores,
Cum gemitu, ſociamque tori vocat ore ſupremo.

δέρμε, &c: Theſtii filii, ac reliqui Curetes pellem invadunt, dimidium præmiorum ad ſe pertinere dicentes; ſed Meleager vi ea ademit, ac filios Theſtii occidit. Hinc bellum inter Curetes & Calydonios ortum; ad quod Meleager prodire noluit, iratus ob diras, quibus ipſum mater propter fratrum necem devoverat. Cum autem Curetes urbem jam capturi eſſent, uxor Cleopatra ei perſuaſit ut Calydonios tueretur. Egreſſus contra Curetas periit, cremata a matre face fatali. (de qua ſupra ad v. 451.) Reliqui etiam Oenei filii in ea pugna mortem oppetierunt.

1 Libri aliquot a Ciofano citati, & Mss. mei habent *Menſes bis quinque*. Excuſi omnes *menſum* retinent, Priſciani freti autoritate, qui lib. 7. *menſum* hic pro *menſium* poni ait, monſtri ſimilis hæc ſyncopatio, *Nec viſu facilis, nec dictu affabilis ulli*, qua ratione obtinuerit, quo modo ferri poſſit miror. Ego certe genitivum genuinum ſcribendum cenſeo *menſium*; inter ſcandendum vero, ne legi Pediæ oppedatur, adhiberi poſſe Synæreſin, ſeu Synecphoneſim. ut 6. Æneid. *Quin protinus omnia Perlegerent oculis*. & noſter l. 1. *ultima cœleſtium*.

2 Verſ. 451. ſupra.

3 Dolens & invita ex more funebri. *Averſi tenuere facem*. 6. Æn.

4 Magnitudine animi.

5 Inique tamen & ægre fert eam ſibi obvenire mortem, inertem & languidam, in qua non ſit virtuti ſuæ exercendæ locus. Ariſtoteles 3. l. Ethic. Nicomach. cap. 6.

For-

Forſitan & matrem. 1 *Creſcunt ignisque, dolorque,*
Langueſcunt iterum; ſimul eſt extinctus uterque,
Inque leves abiit paulatim ſpiritus auras,
Paulatim cana prunam velante favilla.
Alta jacet Calydon, lugent juveneſque, ſeneſque,
Vulguſque, procereſque gemunt, ſciſſaque capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides. Oeneus
Pulvere canitiem genitor, vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſus: 2 *ſpatioſumque increpat ævum.*
Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, 3 *acto per viſcera ferro.*
4 *Non mihi ſi centum deus ora ſonantia linguis,*
Ingeniumque capax, totumq; Helicona dediſſet,
Triſtia perſequerer miſerarum vota ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt,
5 *Dumque manet corpus, corpus refoventque, foventque:*
Oſcula dant ipſi, poſito dant oſcula 6 *lecto.*

1 Torris hic fatalis reſpicere videtur effigiem aliquam ex arte malefica; cum præſertim Homer. Il. 9. dicat Meleagrum interiiſſe Ἐξ ἀρέων μητρός. Πόλλ᾽ ἀχέεσ᾽ ἠρᾶτο κασιγνήτοιο φόνοιο. Πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρβην χερσὶν ἀλοία, Κικλήσκεσ᾽ Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν, Πρόχνυ καθεζομένη. ſi quem enim immutare, infirmare, aut etiam perimere volunt maleficæ, imaginem ejus ex cera, luto, aut plumbo effingunt, pectori nomen inſcribunt, exorcizant, ſub fimo, vel ad lentum focum tabeſcere finunt perforatum, aut acubus per latera transfixum. noſter epiſt. Hypſipyles, *Devovet abſentes, ſimulacraque cerea fingit: Et miſerum tenues in jecur urget acus*, & 2. Faſtor. *Quòd [illegible], quod acu trajecit ahena, Obſutum mentha torret ab igne caput.* Virgil. 8. Eclog. *Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cera liqueſcit,* &c. ex Theocriti Idyl. 2. Ὡς τοῦτον τὸν κηρὸν ἐγώ, &c. Horat. 8. Satyr. 1. l. *Lanea & effigies erat, altera cerea.* Tacitus 2. annal. ſuper morte Germanici. Reperiebantur, inquit, ſolo ac parietibus erutę humanorum corporum reliquiæ, carmina & devotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis inſculptum, ſemiuſti cineres, ac tabe obruti, aliaque maleficia, &c. Sed adi Sprangerum 1. p. Mallei venef. quæſt. 1. cap. 12. Mejerum lib. 16. Delrium 3. Diſquiſ. Magic. p. 1. quęſt. 3. ſect. 4. & 5. Grillandum quæſt. 5. Petri Abani experimenta.

2 Neſtor apud Juvenalem 10. Satyr. *Quærit cur hæc in tempora duret, Quod facinus dignum tam longo admiſerit ævo.*

3 Laqueo vitam finivit, inquit Diod. Sic. 5. l.

4 Οὐδ᾽ εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι. &c. 2. Iliad. Hom. Virgil. idem 3. Georgic. & 5. Æn.

5 Quandiu componebatur, needum rogo injectum.

6 Funebri pheretro.

Poſt

Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora preſſant,
Affuſaque jacent tumulo, ſignataque ſaxo
Nomina complexa, lacrymas in nomina fundunt.
Quas, poſtquam Oeneæ tandem Latonia clade
Eſt ſatiata domus, præter Gorgenque, 1 nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpora pennis
Allevat: & longas per brachia porrigit alas,
Corneaque ora facit, verſaſque per aera mittit.

1 Dejaniram, uxorem Herculis. Beneficio Bacchi id factum (dicit Ant. Liberalis) cui eam gratiam Diana fecerat. Reliquæ in Meleagrides aves verſe, de quibus Plin. 10. lib. 26. cap.

Najades in inſulas Echinadas.

FAB. V.

INterea Theſeus 1 ſociati parte laboris
Functus, 2 Erechtheas Tritonidos ibat ad arces.
Clauſit iter, 3 fecitque moras Achelous eunti
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte tectis
Cecropide: nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes ſolidas, obliquaque volvere magno
Murmure ſaxa ſolent. Vidi contermina ripæ
Cum gregibus ſtabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte ſolutis
Corpora turbineo juvenilia vortice merſit:
Tutior eſt requies, ſolito dum flumina currant
Limite; dum tenues captet ſuus alveus undas.
Annuit Ægides, Utorque, Acheloe, domoque,
Conſilioque tuo, reſpondit: & uſus utroque eſt.
Pumice 4 multicavo, nec lævibus atria tophis
Structa ſubit: molli tellus erat humida muſco,
Summa 5 lacunabant alterno murice concha.
6 Jamque duas lucis partes Hyperione menſo,

1 Conficiendi apri labore functus, quem ſocium & auxiliarem Meleagro tulerat.
2 Athenas Erechtheo olim regnatas.
3 Qui autem Achelous Theſeo Calydone Athenas proficiſcenti obſtare potuerit, hæret Glareanus, ego non video.
4 Foraminoſo, poroſo.
5 Lacunaria ſumma diſtinguebantur alternis murice, & concha, quaſi teſſellatim.
6 Alluſum videtur ad Romanum morem, quo diſcumbere ſoliti ſub tertia diei parte ſuperſtite. Hyperion autem filius Cœli ex Titea ſorore, quam

Diſ-

Diſcubuere toris Theſeus, comiteſque laborum,
Hac 1 Ixionides, illa Trœzenius heros
Parte Lelex, raris jam ſparſus tempora canis:
Quoſque alios parili fuerat dignatus honore
2 Amnis Acarnanum, lætiſſimus hoſpite tanto.
Protinus appoſitas nuda veſtigia Nympha
Inſtruxere epulis menſas: dapibuſque remotis
In 3 gemma poſuere merum. Tum maximus heros
Æquora proſpiciens oculis ſubjecta, Quis, inquit,
Ille locus (digitoque oſtendit) & inſula nomen
Quod gerit illa doce; quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc: Non eſt, inquit, quod cernimus, unum.
Quinque jacent terra; 4 ſpatii diſcrimina fallunt:
Quoque minus ſpretæ 5 factum mirere Dianæ,
Najades hæ fuerant; quæ cum bis quinque juvencos
Mactaſſent, ruriſque deos ad ſacra vocaſſent,
6 Immemores noſtri feſtas duxere choreas.
Intumui; quantuſque feror, cum plurimus, unquam,
Tantus eram: pariterq; animis immanis & undis,
A ſylvis ſylvas, & ab arvis arva revulſi;
Cumque loco Nymphas memores tum denique noſtri
In freta provolvi. 7 Fluctus noſterque mariſque
Continuam diduxit humum: pariterque revulſit
In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.

βασιλεί'αν vocat Diodorus, genuit Solem, & Lunam. Sol autem ipſe Hyperion dictus.

1 Pirithous.

2 Fluvius Acarnanum, eos ab Ætolis dividens, Achelous.

3 Phiala gemmea, potius quam gemmata, ut quę fluviatili Deo conveniat magis. Cic. Verrina 6. Erat etiam vas vinarium, ex una gemma prægrandi trulla excavata. *Nec bibit e gemma divite noſtra ſitis*. Prop. 3. lib. 4. el.

4 Minuta inſularum inter ſe intervalla viſum decipiunt. Al. *ſpatium diſcrimina fallit.*

5 Vindictam, qua ſui contemptum ulta eſt in Oeneo, & ſuis.

6 Exaruiſſe aliquando videntur fontes, neque rivulos ſuos, ut prius, in Acheloum devexiſſe.

7 Inſulas has ante oſtia Acheloi limus vi fluvii advectus congeſſit. Strabo lib. 10. Quin & alibi emergunt inſulæ, vel aqua recedente, vel ſpiritu, qui terræ includitur, terram ipſam protrudente & attollente.

De Perimele in inſulam.

FAB. VI.

UT tamen ipſe vides, procul (en!) procul una receſſit
Inſula, grata mihi: 1 *Perimelem navita dicit.*
Huic ego virgineum dilecta nomen ademi:
Quod pater Hippodamas ægre tulit, inque profundum
Propulit e ſcopulo peritura corpora nata.
Excepi, nantemque ferens, O proxima terræ
Regna vaga, dixi, ſortite 2 *Tridentifer unda,*
In quo deſinimus, quo ſacri currimus amnes,
3 *Huc ades, atque audi placidus, Neptune, precantem.*
Huic ego, quam porto, nocui; Sis mitis, & æquus.
Si pater Hippodamas, aut ſi minus impius eſſet,
Debuit illius miſereri, ignoſcere nobis.
Cui quondam tellus clauſa eſt feritate paterna;
Affer opem, merſæque, precor, feritate paterna
Da, Neptune, locum: vel ſit locus ipſa licebit,
Hunc quoq; complectar. 4 *Movit caput æquoreus rex:*
Concuſſitque ſuis omnes aſſenſibus undas.
Extimuit Nymphe; nabat tamen: ipſe natantis
Pectora tangebam trepido ſalientia motu:
Dumque ea contrecto, totum dureſcere ſenſi
Corpus, & inducta condi præcordia terra.
Dum loquor, amplexa eſt artus nova terra natantes,
Et gravis increvit mutatis inſula membris.

1 Inſ. maris Jonii, unam Echinadum, ante os ſinus Corinthiaci.

2 Tridens, quem habet Neptunus pro ſceptro, triplicem illius oſtendit poteſtatem: tollendi ſcilicet æquoris, placandi, ſervandi. Comes mythol. lib. 2. c. 8. Aliis τριχοῦχος eſt, quod medius inter Jovis cœlum & Plutonis infernum, utrunq; cum ſuo participet regnum. quod & Proclus refert in Cratylum Platonis, ubi de fratrum trinitate agit. Ipſe τριαινοκράτωρ, famulus Τρίτων, uxor Ἀμφιτρίτη, ternarium ſonant numerum.

3 Ex precantium formula, Deos orantium ut *adeſſent*. 3. l. Amorum eleg. 2. *Huc ades, atque meus fac Dea vincat amor*. Briſſonii formul. 1. l. plura.

4 Annuit precibus Neptunus, tremefecit & æquora nutu.

Phi-

Philemon, & Baucis in arbores, & eorum domus in templum.

FAB. VII. VIII. & IX.

AMnis ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
Moverat. Irridet credentes, utque deorum
Spretor erat, mentiſque ferox 1 *Ixione natus,*
Ficta refers, nimiumque putas, Acheloe, potentes
Eſſe deos, dixit, ſi dant adimuntque figuras.
Obſtupuere omnes, nec talia dicta probarunt:
Ante omneſque Lelex, animo maturus & avo,
Sic ait: Immenſa eſt, finemque potentia cœli
Non habet, & 2 quicquid ſuperi voluere, peractum eſt.
Quoque minus dubites, tilia contermina quercus
Collibus eſt Phrygiis, medio circumdata muro.
3 *Ipſe locum vidi. nam me* 4 *Pelopeja* 5 *Pittheus*
Miſit in arva ſuo quondam regnata parenti.
6 *Haud procul hinc ſtagnum eſt, tellus habitabilis olim:*

1 Ixionis filius ex Centaurorum genere, qui Superum contemptores inducuntur a Poetis, ut & Cyclopes.

2 Γένοιτο μὲν τ' ἂν πᾶν θεοῦ τεχνωμένου. Sophoc. Ajax flagel. Ἐμοὶ δὲ θαυμάσαι θεῶν τελεσάντων, οὐδέν ποτε φαίνεται ἔμμεν ἄπιστον. Pindar. Pyth. Ode 10.

3 Teſtis oculatus aſſero. *Qui audiunt, audita dicunt, qui vident, plane ſciunt*. Plaut. in Truculento.

4 In Phrygiam, regnatam Tantalo Pelopis patri.

5 Trœzen & Pittheus Pelopis filii fuere e Piſatide, quorum ille urbem ſibi cognominem reliquit; hic ei ſuccedens ibi regnavit, teſte Strab. lib. 8. Fuit & Pittheus pater Æthræ, quæ mater Theſei. Hunc tamen Lelegis patrem fuiſſe N. L.

6 Poetarum fabulas a Sacris fontibus derivatas probatum it Laur. Ramirex cap. 36. Pentecontarchi, ex fab. Promethei, Diluvii, Phaethontis, &c. Sed actum agit. Hoc olim Patres omnes, qui adverſus Gentes ſcripſerunt. Iis quos citavi ad 261. verſ. lib. 1. adde Euſeb. qui l. 10. præp. Euang. ex Clemente, Joſepho, Porphyrio, Diodoro, aliis oſtendit eximias quaſque diſciplinas ab Ægyptiis & Hebræis ad Grecos fluxiſſe. Quin & Clemens 6. & 7. Stromat. Grecos furti arguit, ut qui ab Hebræis philoſophię ſcita ſua hauſerint. Dixi ad verſ. 211. l. 1. adumbratum eſſe illum deſcenſum Jovis ſub mortali ſpecie in Arcadiam ex hiſtoria quę habetur Geneſ. cap. 18. Quod hic clarius liquet: ubi ſub perſonis Jovis & Mercurii hoſpitio exceptorum a Philemone & Baucide, quos illi deduxerunt in montem, poſtquam ulti fuiſſent vicinię improbitatem, ur-

Nunc celebres mergis, fulicisque paluſtribus undæ:
Jupiter huc ſpecie mortalis, cumque parente
Venit Atlantiades poſitis caducifer alis.
Mille domos adiere, locum requiemque petentes:
Mille domos clauſere ſera: tamen una recepit,
Parva quidem ſtipulis & canna tecta paluſtri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon
Illa ſunt annis juncti juvenilibus, illa
Conſenuere caſa: 1 paupertatemque ferendo
Effecere levem, *nec iniqua mente ferendam.*
Nec refert dominos illic famuloſve requiras:
Tota domus duo ſunt; iidem parentque jubentque.
Ergo ubi cœlicolæ parvos tetigere penates,
Summiſſoque humiles intrarunt vertice poſtes,
Membra ſenes poſito juſſit relevare ſedili,
Quod ſuper injecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit, & ignes
Suſcitat heſternos, foliiſque & cortice ſicco
Nutrit, & ad flammas 2 *anima perducit anili.*
Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aheno:
Quodque ſuus conjux riguo collegerat horto,
3 *Truncat olus foliis: furca levat ille bicorni*
4 *Sordida terga ſuis nigro pendentia tigno;*
Servatoque diu reſecat de tergore partem
Exiguam, ſectamque 5 *domat ferventibus undis.*
Interea medias fallunt ſermonibus horas,
Sentirique moram prohibent. Erat alveus illic
Fagineus, dura clavo ſuſpenſus ab anſa:
Is tepidis impletur aquis, 6 *artuſque fovendos*
Accipit. In medio 7 *torus eſt de mollibus ulvis*

be & regione in lacum verſa, repræſentatur hiſtoria Lothi 19. c. Geneſ.

1 Paupertatis emolumenta & prerogativas, ſi cui vacet, legat ab Apuleio in Apologia elegantiſſime deſcripta; nec non a Seneca paſſim depredicata, epiſt. 2. 4. 17. 20. 80. a Valer. Max. laudata, l. 4. cap. 4. adi, ſi placet, Indicem noſtrum poeticum.

2 Spiritu follis vice uſa.

3 Reſecat folia de olere, trunco & caule rejectis.

4 Fumo ſuſpenſa, uti ſolet ſuccidia.

5 Elixat. l. 1. 288. *ferventibus artus Mollit aquis.*

6 Priſcus ille mos fuit lavandi hoſpites. Athenæus 1. lib. 9. cap. ex Hom. 3. Od.

7 Antiquis torus erat e ſtramento. Plin. lib. 8. c. 48. deinde ex herba, aut ulva, denique lana & pluma. hic autem impoſitus eſt lecto; qui ligneus, *thebedſtecbd*. funebris autem arundine, aut papyro fartus imponebatur pheretro. In verſu

Impoſitus lecto, ſponda pedibuſque ſalignis :
Veſtibus hunc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuerant; ſed & hac viliſque vetuſque
Veſtis erat, 1 *lecto non indignanda ſaligno.*
Accubuere dei. Menſam ſuccincta tremenſque
Ponit anus; menſa ſed erat pes tertius impar;
Teſta 2 *parem fecit: qua poſtquam ſubdita clivum*
Suſtulit, aquatam menta exterſere virenti.
Ponitur hic 3 *bicolor ſinceræ bacca Minervæ,*
Conditaque in liquida corna autumnalia 4 *face,*
Intybaque, & radix, & 5 *lactis maſſa coacti,*
Ovaque, non acri leviter verſata favilla:
Omnia fictilibus. Poſt hac calatus 6 *eodem*
Siſtitur argento crater, fabricataque fago
Pocula, 7 *qua cava ſunt flaventibus illita ceris.*
Parva mora eſt: epulaſque foci miſere calentes,
8 *Nec longa rurſus referuntur vina ſenecta,*
Dantque locum menſis paulum ſeducta 9 *ſecundis.*
Hic nux, hic miſta eſt rugoſis carica palmis,
Prunaque, & in patulis redolentia mala caniſtris,
Et de purpureis collecta vitibus uvæ:
Candidus in medio favus eſt: Super omnia, vultus
Acceſſere boni, 10 nec iners, pauperque voluntas.
Interea quoties hauſtum cratera repleri
Sponte ſua, per ſeque vident ſuccreſcere vina,
Attoniti novitate pavent, manibuſque ſupinis

ſeq. multi cod. meique Mss. habent, *Impoſitis lecto.* quod æquiore animo ferri poteſt, quam qui ex annotatione alicujus ad marginem irrepſit verſ. ſubſequens : *Concutiuntque torum de molli fluminis ulva.*

1 Et dignum ſane patella operculum.

2 Pedis imparis enormitatem, & inæqualitatem correxit, & æquavit.

3 Olivę virides, & nigræ. hic autem fructus, & arbor intemeratę virginis Pallados lib. 6. v. 77.

4 Qua condita ſervantur. *pickle.*

5 Caſeus recens, *lactantem metam* appellat Mart. l. 1. epig. 44.

6 Fictilis ergo, Agathoclea, Auſonius ep. 8. & *recubant ſub eodem marmore* (quo ſcil. fingebantur urceoli) Chiron. 3. Sat. Juvenal. Magnus animus, inquit Seneca, fictilibus utitur tanquam argento, & auro.

7 A parte interiore.

8 Vilia itaque, utpote nova. namque ætate commendabantur vina pretioſa.

9 Cęnæ apud Romanos tres fuiſſe miſſus nemini non notum. 1. Ante cœnam promulſidem, ſive Guſtum. 2. Cœnæ caput, ex cibis firmis & præcipuis. 3. Bellaria, ſive menſas ſecundas.

10 Voluntas eſt, quæ apud nos ponit beneficium. Sen. 9. Beneſ. 11. c.

Con-

Concipiunt Baucisq; preces timidusq; Philemon ,
Et veniam dapibus , 1 *nulliſque paratibus orant.*
Unicus anſer erat , minimæ 2 *cuſtodia villæ ,*
Quem diis hoſpitibus domini 3 *mactare parabant :*
Ille celer penna tardos ætate fatigat ,
Eluditque diu , tandemq; eſt viſus ad ipſos
Confugiſſe deos . 4 *Superi vetuere necari ,*
Diique ſumus , meritaſque luet vicinia pœnas
Impia , dixerunt ; vobis immunibus hujus
Eſſe mali dabitur : modo veſtra relinquite tecta ,
Ac noſtros comitate gradus , & in ardua montis
Ite ſimul . Parent : & diis præeuntibus ambo
Membra levant baculis , tardique ſenilibus annis
Nituntur longo veſtigia ponere clivo .
Tantum aberant ſummo , quantum ſemel ire ſagitta
Miſſa poteſt : flexere oculos , & merſa palude
Cætera proſpiciunt , tantum ſua tecta manere .
Dumque ea mirantur , dum deflent fata ſuorum ;
5 *Merſa vident , quæruntq; ſuæ pia culmina villæ .*
Sola loco ſtabant . Dum deflent fata locorum ,
Illa vetus dominis & jam caſa parva duobus ,
Vertitur in templum : 6 *furcas ſubiere columnæ ,*
Stramina flaveſcunt , aurataque tecta videntur ,
Cælataque fores , adopertaque marmore tellus .
Talia cum placido Saturnius edidit ore :
Dicite , juſte ſenex , & fœmina conjuge juſto
Digna , quid optetis . Cum Baucide pauca locutus ,
Judicium ſuperis aperit commune Philemon .
Eſſe ſacerdotes , delubraque veſtra tueri
Poſcimus : & , quoniam concordes egimus annos ,
Auferat hora duos eadem ; nec conjugis unquam
Buſta mea videam , neu ſim tumulandus ab illa .
Vota 7 *fides ſequitur : templi* 8 *tutela fuere ,*
Donec vita data eſt . Annis ævoque ſoluti ,

1 Tenue, ac fere nulli apparatui.
2 *Canibuſque ſagacior anſer*. 599. v. l. 11.
3 Hoſtiæ, quæ dabatur, loco.
4 Supplex, & hoſpes non violandus; protegendus potius. Xenocrates de paſſere, quem perſequebatur accipiter, ad eum confugiente.
5 Mariangelus in Diatriba, & Ciofanus in var. lect rejiciendos, qui ſequuntur, duos verſus pro adulterinis cenſet. In uno Ms. meo poſterior non invenit locum, in altero neuter apparet.
6 Cervi lignei tranſeunt in marmoreas columnas.
7 A Jove promiſſis præſtita.
8 Æditui, ſacerdotes.

Ante

Ante gradus templi cum ſtarent forte, locique
Narrarent caſus, 1 frondere Philemona Baucis,
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.
Jamque ſuper geminos creſcente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta: valeque
O conjux; dixere ſimul: ſimul abdita texit
Ora 2 frutex. Oſtendit adhuc 3 Tyaneius illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos.
Hæc mihi non vani, nec erat cur fallere vellent,
Narravere ſenes. equidem 4 pendentia vidi
Serta ſuper ramos; ponenſque recentia, dixi:
5 Cura deum dii ſint, & qui coluere colantur.

1 Philemona in quercum, Baucida in tiliam mutatam ferunt.
2 Cortex arboris.
3 Tyana, urbs Cappadociæ, media inter Cæſariam & Tarſum urbem Ciliciæ, Apollonio alumno nobilis. Qui vero Tyanejus potuerit oſtendere rem in Phrygia geſtam, non video, niſi forte alia ſit in Phrygia Tyaña.
4 Illis ipſis arboribus ſic mutatis appenſa ſerta & coronas vidi.
5 Quibus Dii, Deorumque cultus curę fuere, & ipſi in Deorum numerum referantur.

Proteus in varias formas.

FAB. X.

Desierat: cunctoſque & res, & moverat 1 autor;
Theſea præcipue, quem facta audire volentem
Mira deum, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, o fortiſſime, quorum
Forma ſemel mota eſt, & in hoc 2 renovamine manſit.
Sunt quibus in plures jus eſt tranſire figuras;
Ut tibi complexi terram maris incola 3 Proteu.

1 Fides & autoritas Lelegis prudentis piique ſenis, *animo maturi & ævo*. ſupra ver. 619.
2 Mutatione in aliquam unam novam formam.
3 Rex Ægypti, Ceres; Grecis Πρωτεὺς dictus, & Deus maris; quem ſe in varias mutaſſe formas fingunt Homer. 4. Odyſſ. Orpheus in hym. Ariſtoph. in Ranis, Virgil. 4. Georgic. Quem nonnulli Magica arte ſe in eas formas mutaſſe ferunt. Plato in Euthydemo tradit Sophiſtam fuiſſe; Rhetorem alii & dicendi peritum; Politicum alii, qui arte varia pro re ac tempore Remp. adminiſtravit. Ad regum inſignia referunt alii, quæ ſubinde immutantur, nunc leonis ſpecie, nunc tauri, &c.

Nam modo te juvenem, modo te videre leonem:
Nunc violentus aper, nunc, quem tetigiſſe timerent,
Anguis eras; modo te faciebant cornua taurum:
Sæpe lapis poteras, arbor quoque ſæpe videri:
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras, interdum undis contrarius ignis.

Lucianus de ſaltatore interpretatur varias figuras repræſentante. Tzetzes λεκανόμαντιν vaticinantem per pelves fuiſſe arbitratur. Philoſophum fuiſſe putant alii, de variarum rerum natura differentem. Ponticus Heraclides in libro Homer. allegoriarum, & hunc ſequutus Clariſſ. Fr. Biconus in Sap. ver. interpretantur Informem rerum materiam, variarum formarum ſuſceptibilem.

Fames Eryſichthonis, & varia Metræ metamorphoſis.

F A B. XI.

Nec minus 1 *Autolyci conjux Eryſichthone nata*
Juris habet. pater hujus erat, qui numina divum
Sperneret, & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violaſſe ſecuri
Dicitur, & lucos ferro temeraſſe vetuſtos.
Stabat in his ingens annoſo robore 2 *quercus;*
3 *Una nemus, vittæ mediam, memoreſque tabellæ,*
Sertaque cingebant, 4 *voti argumenta potentis.*
5 *Sæpe ſub hac Dryades feſtas duxere choreas,*
Sæpe etiam, manibus nexis in ordine, trunci
Circuiere modum; menſuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat; nec non & cætera tantum
Sylva ſub hac omnis, quantum fuit herba ſub illa.

1 Πολυμορφίας ſeccundum exemplum adjicitur: Metra filia Eryſichthonis. quę nupſit Autolyco patri Anticleę, quæ Ulyſſis mater, ſe datura eſt in tertium exemplum.

2 Callimacho in hymno Cereris eſt populus, ἦν δὲ τις αἴγειρος, μέγα δένδρεον, αἰθέρι κῦρον.

3 Quæ una nemoris inſtar erat; vide Jul. Scal. Poet. l. 1. c. 8.

4 Ἀναθήματα, donaria ab iis ſuſpenſa, qui Cereris ope votorum compotes fuerant. ſic 56. verſ. ſupra. De platano a Xerxe torquibus & armillis ornata Ælian. lib. 2. Var. hiſtor. 14. c. Sed & notum eſt de more ſuſpendendi memorum tabellarum.

5 Τῷ δ' ἐπὶ ταὶ νύμφαι ποτὶ τὤνδιον ἑψιόωντο, Callimach. ibid.

Nec

Nec tamen idcirco ferrum 1 *Triopeius illa*
Abſtinuit, 2 *famuloſque jubet ſuccidere ſacrum*
Robur: & ut juſſos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc rapta ſceleratus verba ſecuri:
Non dilecta deæ ſolum, ſed & ipſa licebit
Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: & obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit, gemitumque dedit 3 *Dodonia quercus,*
Et pariter frondes, pariter palleſcere glandes
Cœpere, ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus,
Haud aliter fluxit diſcuſſo cortice ſanguis,
Quam ſolet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor e cervice profundi.
Obſtupuere omnes: 4 *aliquiſque ex omnibus audet*
Deterrere nefas, ſævamque inhibere bipennem.
Aſpicit hunc, Mentiſque piæ cape præmia, dixit
Theſſalus: inque virum convertit ab arbore ferrum,
Detruncatque caput, repetitaque robora cædit.
5 *Editus e medio ſonus eſt cum robore talis:*
6 *Nympha ſub hoc ego ſum, Cereri gratiſſima, ligno,*

1 Triopę filius. ſic enim Tzetzes in Lycophronem: Ἐρυσίχθων τις Θετταλὸς, ὁ καὶ Αἴθων καλούμενος, υἱὸς ὑπάρχων Τειόπα, ἐξέτεμε τὸ ἄλσος τῆς Δήμητρος. Alii ſubſtituunt, *Dryopejus*, id eſt Theſſalus.

2 Σδύατ' ἴσχων θεράποντας εἴκοσι. Callimach.

3 Fatidica, vel æquans Dodonęas Jovis quercus; quamvis hæc Callimacho ſit populus αἴγειρος, ut modo ad ver. 749. Mss. noſtri, alii, & excuſi aliquot habent *decidua*, quod Pontanus a *cædo* deduci vult.

4 Sacerdotem, inquit Scalig. lib. 5. poet. c. 8. excitat Ceres, ut Eryſichthona caſtiget. Ovid. famulo attribuit. Non excitat ſacerdotem, pace tua Juli; ſed ipſa aſſimilata eſt ſacerdoti. Αὐτίκα Νικίππη (τάν οἱ πόλις ἀρήτειραν Δαμεσίαν ἔστασαν) εἰίσατο. Huic ſimile quippiam de Hamadryade monente Parębum Μὴ ταμέειν πρέμνον δρυὸς ἥλικος, narrat Apollonius l. 2. Argonaut. v. 475. & commentator ibi.

5 Al. *Cum ſonus auditur medio de robore talis.*

6 Servius ad eclogam 10. Virgilii, Nymphę, inquit, Hamadryades ſunt, quæ cum arboribus naſcuntur & pereunt, ἀπὸ τοῦ ἅμα καὶ τῆς δρυὸς, qualis fuit illa, quam Eryſichthon occidit: qui cum arborem incideret, & vox inde erupit, & ſanguis, ſicut docet Ovidius. Et Scaliger 5. lib. poetices c. 8. Nudis Callimachi rebus Ovidius addit ornamenta: veluti cum orationem attribuit Nymphæ: Callimachus ſolum, κακὸν μέλος ἴαχεν ἄλλαις.

1 *Quæ tibi factorum pœnas inſtare tuorum*
Vaticinor moriens, noſtri ſolatia lethi.
Perſequitur ſcelus ille ſuum: labefactaq; tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam proſtravit pondere ſylvam.
Attonitæ Dryades damno nemorumque ſuoque
Omnes germanæ Cererem cum veſtibus atris
Mœrentes adeunt, pœnamq; Eryſichthonis orant.
Annuit his, capitiſque ſui pulcherrima motu
Concuſſit gravidis oneratos meſſibus agros;
Moliturque genus pœnæ miſerabile, ſi non
Ille ſuis eſſet 2 nulli miſerabilis actis,
Peſtiferæ lacerare fame. quæ quatenus ipſi
Non adeunda dea (neq; enim Cereremque, Famemq;
Fata coire ſinunt) montani numinis unam
Talibus agreſtem compellat 3 Oreada dictis.
Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris;
Triſte ſolum; ſterilis, ſine fruge, ſine arbore tellus;
Frigus iners, illic habitant Pallorque, Tremorque,
Et jejuna Fames: ea ſe in præcordia condat
Sacrilegi ſcelerata jube, nec copia rerum
Vincat eam, ſuperetque meas certamine vires.
Neve viæ ſpatium te terreat, accipe currus;
Accipe quos frenis alte moderere 4 dracones:
Et dedit. Illa dato ſubvecta per aera curru,
Devenit in Scythiam: rigidique cacumine montis
(Caucaſon appellant) ſerpentum colla levavit,
Quæſitamque Famem lapidoſo vidit in agro,
Unguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana ſitu, ſcabri rubigine dentes,
Dura cutis, 5 per quam ſpectari viſcera poſſent:

1 Ναὶ ναὶ, τεύχεο δῶμα κύον κύον, ᾧ ἐνιδαῖτα Ποιήσεις. θαμιναὶ γὰρ ἐς ὕςερον εἰλαπίναι τοι, ipſa Ceres interminata Eryſichthoni. Callim.

2 Nullius miſericordia aut miſeratione dignus.

3 Nympham montanam.

4 Cereris jugales. lib. 5. verſ. 642. *geminos Dea fertilis angues curribus admovit, frænisque coercuit ora. Et medium cœli, terraque per aera vecta eſt.* Sic & Triptolemo dedit currum, quem alati trahebant dracones, quo vectus mortales agriculturam doceret.

5 *Qui oſſa atque pellis totus eſt, ita cura macet. Quin exta inſpicere, in ſole etiam vivo li-*

Oſſa

Oſſa ſub incurvis extabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus: pendere putares
Pectus, & a ſpina tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis; & immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit (1 neque enim eſt accedere juxta
Auſa) refert mandata deæ: paulumque morata,
Quanquam aberat longe, quanquam modo venerat illuc,
Viſa tamen ſenſiſſe Famem, retroque dracones
Egit in Æmoniam verſis ſublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamvis contraria ſemper
Illius eſt operi) peragit; perque aera vento
Ad juſſam delata domum eſt, & protinus intrat
Sacrilegi thalamos; 2 altoque ſopore ſolutum
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis,
3 Seq; viro inſpirat, fauceſque, & pectus, & ora
Afflat, & in vacuis peragit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deſerit orbem,
Inque domos inopes, aſſuetaque vertitur antra.
4 Lenis adhuc ſomnus placidis Eryſichthona pennis
Mulcebat. Petit ille dapes ſub imagine ſomni,
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat,
Exercetque cibo deluſum guttur inani,
Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut vero eſt expulſa quies, furit 5 ardor edendi,
Perque avidas fauces, immenſaq; viſcera regnat.

ret; ita is pellucet, quaſi laterna Punica. Euclio de agno macilento ſibi a Megadoro miſſo in Plauti Aulularia.

1 Ita & l. 11. verſ. 630. *poſtquam mandata peregit Iris, abit: neque enim ulterius tolerare ſoporis Vim poterat; labique ut ſomnum ſenſit in artus, Effugit.*

2 Quinetiam invaſio atque impreſſio famis apud Callimachum nulla: Ovidio adeo luculenta, ut nihil ſupra, *altoque ſopore ſolutum*, &c. Scaliger. 5. lib. Poet. c. 8.

3 Αὐτίκα οἱ χαλεπόν τε καὶ ἄγριον ἔμβαλε λιμὸν, Αἴθωνα κρατερόν. μεγάλη δ' ἐστρεύγετο νόσῳ, Callim.

4 In quibus, inquit Scaliger, fuerat Callimachus æquo fuſior ac laxior, uti in pecoribus, mulis, equis, uſque ad felem ipſam, ea noſter bono judicio neglexit, illaque eſt imitatus, quę ingenii ſui vi effecit, ut eſſent ſua. Ea vero argute acuteque, ac pluſquam humano ingenio eſt proſecutus. Ipſo in ſomno, Dii boni, eſurientem facit. *Lenis adhuc ſomnus.* &c.

5 Βουλιμία, φαγέδαινα, γαστριμαργία.

Nec mora; 1 quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poſcit, & appoſitis queritur jejunia menſis,
Inque epulis epulas quærit; quodque urbibus eſſe,
Quodque ſatis poterat populo, non ſufficit uni:
2 Pluſque cupit, quo plura ſuam demittit in alvum.
3 Utque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec ſatiatur aquis, peregrinoſque ebibit amnes:
Utque rapax ignis non unquam alimenta recuſat,
Innumeraſque faces cremat, & quo copia major
Eſt data, plura petit, turbaq; voracior ipſa eſt:
Sic epulas omnes Eryſichthonis ora profani
4 Accipiunt, poſcuntque ſimul. Cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt: ſemperque locus fit inanis edendo.
Jamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuarat opes: ſed inattenuata manebat
Tum quoque dira fames, implacataque vigebat
Flamma gulæ. tandem, demiſſo in viſcera cenſu,
Filia reſtabat 5 non illo digna parente.
6 Hanc quoque vendit inops. Dominum generoſa recuſat:
Et vicina ſuas tendens ſuper æquora palmas,
Eripe me domino, qui rapta præmia nobis

1 Neque hoc de Fame tantum pronunciari poteſt, ſed & de aliis Naturæ prodigiis, Avaritia, Ambitione, Libidine, Ebrietate, immodico omni ſtudio, & inſatiata cupiditate.

2 Σχέτλιος ὅσσα πάσαιτο, τόσων ἔχεν ἵμερος αὖτις. Callim.

3 Κατὰ δ' ἐξάλλετο γαστὴρ Αἰεὶ μᾶλλον ἔδοντι· τὰ δ' ἐς βυθὸν οἷα θαλάσσης Ἀλεμάτως ἀχάριστα κατέῤῥεεν εἴδατα πάντα. Ὡς δ' ἐν Μίμαντι χιὼν, &c. Callimach.

4 Laudat Scaliger l. 5. Poet. cap. 8. ſententiarum hæc acumina & pondera. *Inque epulis epulas quærit. ignem copia fieri voraciorem. accipiunt, poſcuntque ſimul. Cibus omnis in illo Cauſa cibi eſt.* & , *ſemperque locus fit inanis edendo.*

5 Meliore ſc. minuſque impio; & quæ οὐ πατρὸς ἑοῖο κακὸν πίτνειεν ἀμοιβὴν.

6 Iſ. Tzetzes ad illa Lycophronis τῆς παντομόρφου βασσάρας λαμπουσείδος Τοκῆος, ἣ τ' ἀλφαῖσι ταῖς καθ' ἡμέραν Βουπείναν ἀλθαίνεσκεν αἰκμαίαν πατρὸς, vocat hanc Μήτραν, & φαρμακίδα fuiſſe ait, quam in varias animalium formas mutatam pater vendidit, quę paulo poſt recepta ſua forma ad patrem reverſa eſt. Antonius Liberalis Ὑπερμήστραν nominat, & quę pro muliere vendita, mox in virum mutata patri ſuo hinc alimenta ſuppeditarit.

Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat.
Qui prece non ſpreta, quamvis modo viſa ſequenti
Eſſet hero; formamque novat, vultumque virilem
Induit, & vultus piſces capientibus aptos.
Hanc dominus ſpectans; O qui pendentia parvo
* *Æra cibo celas moderator arundinis, inquit,*
(Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis in unda
Credulus, & nullos niſi fixus ſentiat hamos)
Quæ modo cum vili turbatis veſte capillis
Litore in hoc ſteterat (nam ſtantem in litore vidi)
Dic ubi ſit: neque enim veſtigia longius extant.
Illa dei munus bene cedere ſenſit: & a ſe
Se quæri gaudens, his eſt reſecuta rogantem:
Quiſquis es, ignoſcas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi, 1 ſtudioque oneratus inhæſi.
Quoque minus dubites, ſic has deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum litore in iſto,
(Me tamen excepto) nec fœmina conſtitit ulla.
Credi it, & 2 verſo dominus pede preſſit arenam,
Eluſuſque abiit. illi ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere ſuam transformia corpora ſentit,
Sæpe pater dominis 3 Tripoeida tradit. at illa
Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat;
Præbebatque avido 4 non juſta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali poſtquam conſumpſerat omnem
Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo:
Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu
Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, o juvenes, 5 numero finita poteſtas.

* Hamos æreos, aut ferreos. *Quique tegis parvis æra recurva cibis.*

1 Piſcandi ſtudio intentus.

2 In diverſum abiit, diſceſſit.

3 Ο῾ πατὴρ τ̃ Μύϛρας πάντα καταφαγὸν, &c. Eryſichthon, ubi bona ſua omnia luxu dilapidaſſet, demum & filiam proſtituit. illius vero ætatis homines ante cuſas pecunias pecora, aliaſque merces invicem permutabant. Illa itaque ab hoc accepta ove, bove ab illo, alia ab aliis mercede, & ſuę & paternæ ſubvenit inedię. atque hinc natam fabulam ait Iſ. Tzetzes in locum modo dictum Lycophronis.

4 Πόρνη, & dolo malo quæſita.

5 Non infinita, ut Proteo, & Metræ, ſed numero pręſcripto, ternario ſc. in hominem, taurum, anguem, quæ ad fluviorum imagines pertinent, ut in lib. ſeq. vide & Æliani Var.

Nam modo, quod nunc ſum, videor; modo flector in anguem;
Armenti modo dux vires in cornua ſumo,
Cornua dum ſumpſi: nunc pars caret altera 1 *telo*
Frontis, ut ipſe vides. Gemitus ſunt verba ſecuti.

hiſt. l. 2. c. 33. Dejanira apud Sophoclem in Trachiniis Μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμὸς, Ἀχελῶον λέγω, Ὅς μ' ἐν τρισὶ μορφαῖσιν ἐξῄτει πατρὸς Φοιτῶν ἐναργὴς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος Δράκων ἑλικτὸς, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ κύτει Βούπρωρος, & commentator ibi.

1 Cornu. l. ſeq. verſ. 30.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER IX.

Acheloi cum Hercule lucta, & variæ formæ, & Cornu copiæ.

FAB. I.

QUæ gemitus truncæque deo 1 *Neptunius heros*
Cauſa rogat frontis: cum ſic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus 2 *arundine crines.*
Triſte petis munus: quis enim ſua prælia victus
Commemorare velit? Referam tamen ordine: Nec tam
Turpe fuit vinci, quam contendiſſe decorum eſt;
3 *Magnaque dat nobis tantus ſolatia victor.*
Nomine ſiqua ſuo tandem pervenit ad aures
Dejanira tuas, quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit ſpes 4 *invidioſa procorum.*
Cum quibus ut ſoceri domus eſt intrata petiti,
Accipe me generum, dixi, 5 *Parthaone nate.*
Dixit & Alcides: alii ceſſere duobus.
Ille Jovem ſocerum dare ſe, famamque 6 *laborum,*
Et ſuperata ſua referebat juſſa 7 *novercæ.*
Contra ego, Turpe deum mortali cedere, dixi;
8 (*Nondum erat ille Deus*) *dominum me cernis aquarum*

1 Theſeus, Neptuni, ab Ægeo patre, nepos.
2 Arundinibus & ſalictis prætexuntur majorum fluviorum ripæ. hinc & ipſi arundineis coronis redimiti a poetis. *cum tenuis glauco velabat amictu Carbaſus, & crines umbroſa tegebat arundo.* Virg. 8. Æn.
3 Pudorem tollit victo, cui contigit a magna ac nobili manu vinci. Caſſiodor. 8. lib. 15. c. redi ad l. 5. ver. 191. ſupra.
4 Quam ſibi invicem ambitioſi invidebant proci.
5 Oenei patrem Homerus Porthea vocat. Il. 18. Πορθεῖ ᾗ τρεῖς παῖδες, &c. ἱππότα Οἰνεύς.
6 Quos ipſe Junoni exprobrans recenſebit moriens. Inf. v. 182.
7 Junonis, cujus per Euryſtheum juſſu tot labores ſubiiſſet. inf. 200. verſ. & Senecam adi Her. Fur. 829. v.
8 Nondum erat in numerum Deorum relatus. Ἀποθέωσιν ejus habes inf. v. 240.

Curſibus obliquis inter tua regna fluentem.
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantum ne noceat, quod me 1 *nec regia Juno*
Odit, & omnis abeſt juſſorum pœna laborum.
Nam, 2 *quod te jactas Alcmena matre creatum;*
Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis: elige, fictum
Eſſe Jovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine torvo
Spectat, & accenſæ non fortiter imperat iræ,
Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera lingua eſt;
Dummodo pugnando ſuperem, tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. Puduit modo magna locutum
Cedere. 3 *rejeci* 4 *viridem de corpore veſtem,*
Brachiaque oppoſui, tenuique a pectore 5 *varas*
In ſtatione manus, & pugnæ membra paravi.
6 *Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis,*
Inque vicem fulvæ tactu flaveſcit arenæ:
Et modo cervicem, modo crura micantia captat,
Aut captare putes, omnique a parte laceſſit.
Me mea defendit 7 *gravitas, fruſtraque petebar.*
8 *Haud ſecus ac moles, quam magno murmure fluctus*
Oppugnant: manet illa, ſuoque eſt pondere tuta.

1 Rivali creat invidiam ſimul & contemptum, ab odio Junonis.

2 Dilemmate urget ad ignominioſam confeſſionem aut mentiti patris, aut ex adulterio gignentis.

3 Exui projecique, de more luctatorum, veſtem.

4 Carbaſinas veſtes viridis, glauci, cœrulei coloris tribuunt poetæ Diis maris & fluviorum, utpote iis concolores.

5 Incurvatas inſtar varorum, quibus crura obtorta.

6 Luctaturi oleo aut ceromate inungebantur, quo poris ſtipatis contineretur ſudor; namque ex hoc diffluente laſſitudo. Lucan. 4. lib. v. 622. *Exhauſitque virum*, Anteum Hercules, *quod creber anhelitus illi Prodidit, & gelidus feſſo de corpore ſudor*. tum ut laberentur apprehendentium antagoniſtarum manus; denique ut figeretur cutis adverſus ventos & frigus. Quod niſi ipſi ſe, aut etiam aliptæ aut ceromatiſtæ, pulvere legitime inſperſiſſent, adverſarii ſe invicem jacta arena, hanc ἀφὴν vocabant, conſperſerunt: ut corpora oleo & ceromate lubrica mutuas palæſtritarum prehenſiones admitterent, quamvis glorioſum erat ἀκονιτὶ vincere. Plin. lib. 35. c. 11. de Dioxippo pancratiaſte. vide Hier. Mercurialem l. 1. de arte Gymnaſtica c. 8.

7 Moles vaſta & pondus.

8 Vide quæ Virg. 5. Æneid. de Entello. l. 7. verſ. 580. de Latino. lib. 10. verſ. 693. de Mezentio. omnia ex Hom. 15. Ilia. ἠΰτε πέτρη ἠλίβατος, &c.

Digredimur paulum, rurſusque ad bella coimus;
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere: eratque
1 *Cum pede pes junctus: totoque ego pectore pronus*
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
2 *Non aliter vidi fortes concurrere tauros,*
Cum pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux: ſpectant armenta, paventque,
Neſcia quem maneat tanti victoria regni.
Ter ſine profectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides a ſe mea pectora: quarto
Excutit amplexus, adductaque brachia ſolvit:
Impulſumque manu (certum eſt mihi vera fateri)
Protinus avertit; tergoque oneroſus inhæſit.
Siqua fides (neque enim ficta mihi gloria voce
Quæritur) impoſito preſſus mihi monte videbar.
Vix tamen inſerui 3 ſudore fluentia multo
Brachia, vix ſolvi duros a corpore nexus.
Inſtat 3 anhelanti, prohibetque reſumere vires,
Et cervice mea potitur. tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt, & 4 arenas ore momordi.
Inferior virtute, meas divertor ad artes,
Elaborque viro, 5 longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos ſinuavi corpus in orbes,
Cumque fero movi linguam ſtridore biſulcam,
Riſit, & illudens noſtras Tirynthius artes,
6 *Cunarum labor eſt angues ſuperare mearum,*
Dixit: &, ut vincas alios, Acheloe, dracones,
Pars quota Lernææ ſerpens erit unus 7 Echidnæ?

1 *Hæret pede pes, denſuſque viro vir.* Æn. 10. v. 362.
2 Virg. 12. l. verſ. 715.
3 Lege quæ modo ad v. 35. *exhauſtos ſudoribus artus.* Lucan. 4. l. v. 638.
4 Virg. 11. Æn. 418. *humum ſimul ore momordit.* & Hor. 15. od. l. 1. *Crines pulvere collines.* Vide autem quæ ad v. 40. l. 5. ſupra.
5 Διὰ τὸ μῆκος ϗ τὴν σκολιότητα, propter longitudinem, obliquos, & ſinuoſos flexus aſſimilantur fluvii anguibus, Strab. 10. l. de hoc eodem Acheloo locutus.
6 Infans in cunas eliſi angues duos a Junone immiſſos. Plau. Amphitryo. Act. 5. Philoſtr. Icon. Herc. in cunis.
7 Hydræ, Excetræ, numeroſi mali, cui reſecto uno capite repullulabant duo. quos hic appellat geminum hæredem. Ex frequenti amputatione potuit a septeno ſuo ad centenarium capitum numerum excreſcere. ſed adi Mytholog. ὐχ οἷός τε ἦν ὕδρᾳ διαμαχεσθαι σοφιστείᾳ ὔσῃ. ϗ διὰ τὴν σοφίαν ἀνίεσαν εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τῦ λόγυ, πολλὰς ἀντὶ τ̃ μιᾶς. Plato in Euthydemo.

Vulneribus fœcunda ſuis erat illa: nec ullum
De centum numero caput eſt impune reciſum,
Quin gemino cervix hærede valentior eſſet.
Hanc ego ramoſam natis e cæde colubris,
Creſcentemque malo domui, domitamque reduxi.
Quid fore te credis, falſum qui verſus in anguem
Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat: & ſummo digitorum vincula collo
Injicit. Angebar ceu guttura forcipe preſſus,
Pollicibuſque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto reſtabat tertia 1 *tauri*
Forma trucis; tauro mutatus membra rebello.
Induit ille toris a læva parte lacertos,
Admiſſumque trahens ſequitur, depreſſaque dura
Cornua figit humo, meque alta ſternit arena.
Nec ſatis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit, truncaque a fronte revellit.
2 *Najades hoc pomis & odoro flore repletum*
Sacrarunt: diveſque meo bona copia cornu eſt.
Dixerat; & Nymphe ritu ſuccincta Dianæ,
Una miniſtrarum fuſis utrinque capillis
Inceſſit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, & menſas felicia poma ſecundas.
Lux ſubit; & primo feriente cacumina ſole
Diſcedunt 3 *juvenes. neque enim, dum flumina pacem,*
Et placidos habeant lapſus, totaque reſidant,

1 Ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῶον φασι, καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς καλοῦσι κέρατα. Strab. lib. 10. qua ratione & Ariſtoteli 25. ſect. quæſt. Βούμυχοι dicti, vel quia in ſe ramos, brachia, alveos, & oſtia diducunt, qua de cauſa & Hercules fingitur alterum cornu avulſiſſe Acheloo, quod in gratiam Calydoniorum alterum Acheloi alveum alio vertens, plurimos Ætolis agros aſſeruit omni fructuum genere fertiles; atque hinc, pro Acheloi cornu ablato, iis Amalthææ cornu dediſſe. Strab. 10. l. & Diodor. lib. 5. videque Ælianus l. 2. Var. hiſt. c. 33. ----

2 ---- Amalthea autem vel capra, vel Nympha Meliſſi filia ubera Jovi infanti præbuiſſe dicitur. qua gratia & ipſa a Jove cœlum ſortito inter ſidera relata eſt, illiuſque cornu forte avulſum hoc munere donatum; ut quicquid optares, inde enaſceretur, oppletum uſque pomis, omnique Autumnalium fructuum genere. Ov. 5. Faſt.

3 Theſeus, Lelex, Pirithous, & comitatus eorum. l. 8. v. 565.

Opperiuntur aqua. Vultus Achelous [1] *agreſtes,*
[2] *Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.*
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes habet: capitis quoq; fronde [3] *ſaligna,*
Aut ſuperimpoſita celatur arundine damnum.

1 Deformes cornu altero avulſo. Horat. quidem epiſt. ad Auguſt. l. 2. *Agreſtem Cyclopa* dicit. & Sat. 5. 1. lib. Sarmentum roget Cicerrum, cui deturpata fuit frons execto Campani morbi cornu, *Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa*.

2 Clariſſ. Baconus in Vet. Sap. fabulam hanc ad belli expeditiones & apparatus, ad impreſſiones invadentis, ſuſtinentis ſubterfugia ſpectare cenſet.

3 Vide quæ ad 3. verſ. libri hujus.

Neſſi cruor in venenum.

FAB. II.

At te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor
Perdiderat, volucri trajectum terga ſagitta.
Namque nova repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat [1] *Eveni rapidas Jove natus ad undas.*
Uberior ſolito, nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atq; impervius amnis.
[2] *Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem,*
Neſſus adit, membriſque valens, [3] *ſcituſq; vadorum,*
Officioque meo ripa ſiſtetur in illa
Hac, ait, Alcide: tu viribus utere nando.
Tradidit [4] *Aonius pavidam* [5] *Calydonida Neſſo,*
Pallentemq; metu, fluviumque, ipſumq; timentem.
Mox ut erat pharetraque gravis, ſpolioque leonis,
(Nam clavam, & curvos trans ripam miſerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat: nec qua ſit clementiſſimus amnis
Quærit; & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Jamque tenens ripam, miſſos cum tolleret arcus,

1 Ætoliæ fl. qui prius Lycormas dictus.

2 Ut qui tranare deſtinaverat.

3 Portitor quippe trajiciendi fluvii erat. Πορθμεὺς ὑφ' Ἡρακλέους ἀποθανὼν, ἐπειδὴ πορθμεύων τὴν Δηιάνειραν ἐπιχείρει βιάσασθαι. Strabo 10. l.

4 Hercules oriundus Thebis in Bœotia, quæ & Aonia.

5 Dejaniram e Calydone.

Con-

Conjugis agnovit vocem: Neſſoque paranti
1 *Fallere depoſitum, Quo te fiducia, clamat,*
Vana 2 pedum violente rapit? Tibi Neſſe 2 biformis
Dicimus: exaudi, nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at 3 orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina.
Vulnere, non pedibus te conſequar. Ultima dicta
Re probat; & miſſa fugientia terga ſagitta
Trajicit: extabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul evulſum eſt, ſanguis per utrumque foramen
Emicuit, miſtus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus: 4 Neq; enim moriemur inulti,
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus rapta, velut irritamen amoris.

1 Violare Dejaniram: & fefellerat, interceperatque res Herculis, ut ſcribit Diod. 5. l.
2 Centaurus erat Neſſus, e progenie Ixionis, ut nota ſeq.
3 Rota, cui pater tuus Ixion affixus verſatuſque aſſidue ob interpellatam ſtupri Junonem, te moneat. 4. l. 161. v.
4 Moriturus ex vulnere, inquit Diodorus, pollicitus eſt ei ſe amoris medicamentum traditurum, quo nullam præter ſe mulierem Hercules aliam appeteret. παρεκελεύσατο οὖν, λαβοῦσαν τὸν ἐξ αὐτοῦ πεσόντα γόνον, καὶ τούτῳ προσμίξασαν ἔλαιον, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκίδος ἀποστάζον αἷμα χρῖσε τὸν χιτῶνα τοῦ Ἡρακλέους. lib. 5. Idem habetur in argumento Sophoclis ad Trachinias. εἰ θέλοι φίλτρον πρὸς Ἡρακλέα ἔχειν, τόν τε ἰὸν, &c.

Zelotypia Dejaniræ, & Lychas in ſaxum.

FAB. III.

Longa fuit medii mora temporis: actaque magni
Herculis implerant terras, odiumq; novercæ.
1 *Victor ab Oechalia 2 Cenæo ſacra parabat*

1 Eurytum Oechaliæ Euboicæ regem (quod Jolen filiam ſibi uxorem negaverat) cum filiis interfecit Hercules, Jolen captivam ſecum abducens. Legatur argumentum ad Trachinias Sophoclis. & Diod. l. 5.
2 Ὅθ' εἷρπε κλεινὴν Εὐρύτου πέρσας πόλιν Νίκης ἄγων τρόπαια, Ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον Κηναιόν ἐστιν, ἔνθα πατρῴῳ Διὶ βωμοὺς ὁρίζει,

Vota

Vota Jovi; cum ſama loquax pervenit ad aures
Dejanira tuas; Quæ veris addere falſa
Gaudet; & e minima ſua per mendacia creſcit;
Amphitryoniadem Joles ardore teneri.
Credit amans, Venerisque nova perterrita fama,
Indulſit primo lacrymis, flendoque dolorem
Diffudit miſeranda ſuum: mox deinde, Quid autem
Flemus? ait: pellex lacrymis lætabitur iſtis.
Quæ quoniam adveniet, properandum, aliquidq; novandum eſt,
Dum licet, & thalamos nondum tenet altera noſtros.
Conquerar, an ſileam? 1 *repetam Calydona, morerne?*
Excedam tectis? an, ſi nihil amplius, obſtem?
Quid ſi me, Meleagre, tuam memorem eſſe ſororem?
(Forte paro facinus) quantumq; injuria poſſit,
Femineuſque dolor, jugulata pellice teſter?
In curſus animus varios abit. 2 *Omnibus illis*
Prætulit imbutam Neſſeo ſanguine veſtem
Mittere, quæ vires defecto reddat amori:
Ignaroque Lychæ quid tradat neſcia, luctus
Ipſa ſuos tradit, blandiſque miſerrima verbis
Dona det illa viro, mandat. Capit inſcius heros:
Induiturque humeris 3 *Lernææ virus Echidnæ.*
Thura dabat primis & verba precantia flammis,
Vinaque marmoreas patera fundebat in aras.
3 *Incaluit vis illa mali, reſolutaque flammis*
Herculeos abiit late diffuſa per artus.
Dum potuit, ſolita gemitum virtute repreſſit:
Victa malis poſtquam eſt patientia, reppulit aras,
4 *Implevitque ſuis nemoroſam vocibus* 5 *Oeten.*

&c. Hyllus nunciat Dejaniræ in Sophocl. Trachiniis.

1 Utrumne ad patrem reverſa vacuam domum novis nuptiis relinquam? an Meleagri ſororem me approbans ulciſcar conjugem meum & pellicem?

2 Jovi ſacra facturus Hercules in Cenæo Eubœæ promontorio. Lycham ſervum ad Dejaniram in Thraciam miſit, ut ei veſtem, qua in ſacris uti conſueverat, afferret. Hæc quum anxie (ut habet Sophocles in Trachiniis) inquirendo ex Lycha intellexiſſet de amore Joles, ut retineret ipſa Herculis amorem, veſtem medicamine ſibi a Neſſo dato tinctam Herculi miſit.

3 Veſtem illam ſibi a Dejanira miſſam, Herculis ſagittis Hydræ felle tinctis & cruore Neſſi. ut ad v. 251. ſupra, & nota preced.

4 Miſeras moleſtæ hujus tunicæ ἡ προσπτύσσεται πλευραῖσιν ἀρτίκολλος vires narrat Hyllus in Sophoclis Trachiniis; inde idem in Senecæ neſcio cujus Hercule Oetæo.

5 Quæret, inquit Micyllus,

Nec

Nec mora; lethiferam conatur ſcindere veſtem:
Qua trahitur, trahit illa cutem (ſędumq; relatu)
Aut hæret membris fruſtra tentata revelli:
Aut lacertos artus, & grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, ſtridet, coquiturque ardente veneno.
Nec modus eſt: ſorbent avidæ præcordia flammæ,
Cęruleuſque fluit toto de corpore ſudor,
Ambuſtique ſonant nervi, cæcaque medullis
Tabe liquefactis, tollens ad ſydera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia paſcere noſtris,
Paſcere; & hanc peſtem ſpecta crudelis ab alto,
Corque ferum ſatia; vel ſi miſerandus & hoſti,
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus ægram
Inviſamq; animam, natamq; laboribus aufer.
Mors mihi munus erit: *decet hæc dare dona novercam.*
Ergo ego fędantem 1 *peregrino templa cruore*
Buſirim domui? ſævoque 2 *alimenta parentis*
Antæo eripui? nec me 3 *paſtoris Iberi*
Forma triplex, nec forma 4 *triplex tua, Cerbere, movit?*
Voſne, manus, validi preſſiſtis cornua 5 *tauri*
6 *Veſtrum opus Elis habet, veſtrum* 7 *Stymphalides undæ,*

quiſpiam, unde nobis Hercules in Oeta, qui modo in Eubœa? Rem expediet Diod. 5. l. & in Sophoclis Trachinias argumentum. Invaleſcente veneni vi & dolore, Hercules Lycham veſtis latorem, quamvis inſcium, in mare præcipitavit. dimiſſo inde exercitu, in Trachiniam profectus, Delphos mittit Lycinium & Jolaum conſulturos de morbi remedio. Jubet Apollo eum in Oeta ingentem ſtruere pyram; de reliquis Jovi curam fore.

1 Hoſpitum; quos Jovi immolabat. Verum Herculis ampliſſimas res geſtas non capiunt marginales iſtæ anguſtiæ. Spatiis itaque diſcluſus iniquis neceſſe habeo referre lectorem, pręter eos quos citat *Index* noſter *Poeticus* autores, ad Quinti Calabri paral. l. 6. v. 202. Diod. Sicul. l. 5. Mythologos, precipue Natal. Comit. l. 7. c. 1. Gyral. Syntagm. 10. Ariſtidis orat. de laudib. Herculis l. 1. Lact. l. 1. cap. 9. & ipſum Sophoclem in Trachiniis, unde noſter iſta. & Her. Oetęum Senecæ.

2 Vires renovatas ex tactu terrę, Lucan. 4. l. v. 630.

3 Geryonis, qui cum fratribus duobus unanimiter imperavit 3. Inſ. Hiſpaniæ. De anima vegetativa, ſenſitiva, rationali intelligunt Phyſici.

4 Lib. 4. v. 450. & 7. l. v. 412.

5 Ignivomi, quem iratus Minoi Neptunus in Cretam immiſit.

6 Augiæ regis Elidos ſtabulum expurgatum.

7 Aves humanis veſcentes carnibus, ad Stymphalum lacum Arcadiæ.

1 Partheniumque nemus: veſtra virtute relatus
2 Thermodontiaco cęlatus baltheus auro,
3 Pomaque ab inſomni male cuſtodita 4 dracone.
Nec mihi 5 Centauri potuere reſiſtere, nec mi
Arcadiæ vaſtator 6 aper: nec profuit 7 Hydræ
Creſcere per damnum, geminaſque reſumere vires.
Quid quod 8 Thracis equos humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præſepia vidi,
Viſaque dejeci, dominumque, ipſoſque peremi?
His eliſa jacet 9 moles Nemeæa lacertis;
10 His Cacus horrendum Tyberino gurgite monſtrum:
Hac 11 cęlum cervice tuli. Defeſſa jubendo eſt
Sæva Jovis conjux: ego ſum indefeſſus agendo.
Sed nova peſtis adeſt; 12 cui nec virtute reſiſti,
Nec telis, armiſque poteſt. pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omnes paſcitur artus.
13 At valet Euryſtheus; & ſunt qui credere poſſint
Eſſe deos? dixit. perque altam ſaucius Oeten
Haud aliter graditur, quam ſi venabula taurus
Corpore fixa gerat, factique refugerit autor.
14 Sæpe illum gemitus edentem, ſæpe trementem,
Sæpe retentantem totas infringere veſtes,
Sternentemque trabes, iraſcentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce 15 Lycham trepidum, & latitantem rupe cavata
Aſpicit: utque dolor rabiem collegerat omnem,

1 Mons Arcadiæ, ubi cervam æripedem cepit.

2 Hippolytæ reginæ Amazonum ad Thermodonta fl. Scythię habitantium.

3 Lib. 4. v. 637.

4 Lib. 4. v. 647.

5 Pholus, & alii nubigenæ, ebrii.

6 Vivus ad Euryſtheum allatus.

7 V. 70. ſup.

8 Diomedis regis Thraciæ.

9 Vaſtæ magnitudinis leo ſylvę Nemeææ.

10 In nonnullis Ciofani, & in uno Mss. noſtro non apparet hic verſus. de Caco vid. Virg. 8. Æn. 193. v. Propert. 4. l. 10. eleg. Ovid. 1. Faſt. 551. v.

11 Vice Atlantis, de quo lib. 2. verſ. 296. & l. 4. v. 665.

12 Δυσχεραίνει δ' ὁ ἀνδρεῖος θάνατον τὸν τοιοῦτον. Ariſt. 3. Nicom. Ethic. cap. 9. gravate fortis mortem illam fert, in qua virtuti ſuę exerendæ non eſt locus.

13 Sen. Herc. fur. v. 523. Audi hæc ipſa ſtomachantem Herculem apud Sophoclem in Trachiniis, quædam ex iis tranſtulit Cicero in 2. Tuſc. quæſt.

14 Ἐσπᾶτο γὰρ πέδονδε, καὶ μετάρσιος Βοῶν, ἰύζων. &c. Sophocles in Trachiniis. Et Senec. in Oetæo.

15 Inſcium. ſup. ad v. 165.

Tunc

Tune Lycha, dixit, 1 feralia dona dediſti?
Tune meæ necis autor eris? Tremit ille, pavetque
Pallidus: & timide verba excuſantia dicit.
Dicentem, 2 genibuſque manus adhibere parantem
Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboicas, tormento fortius, undas.
Ille per aerias pendens induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis concreſcere ventis,
Inde nives fieri, nivibus quoque 3 mole rotatis
Aſtringi, & ſpiſſa glomerari grandine corpus:
Sic illum validis jactum per inane lacertis,
Exanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboico ſcopulus brevis 4 eminet alte
Gurgite, & humanæ ſervat veſtigia formæ.
Quem quaſi ſenſurum nautæ calcare verentur,
Appellantque Lychan. At tu, Jovis inclyta proles,
Arboribus cæſis, quas ardua geſſerat Oete,
Inque pyram ſtructis, arcum, pharetramque capacem,
5 Regnaque viſuras iterum Trojana ſagittas
Ferre jubes 6 Pæante ſatum; quo flamma miniſtro eſt
Subdita: dumque avidis comprenditur ignibus agger,
Congeriem ſylvæ 7 Nemeæo vellere ſummam
Sternis, & impoſita clavæ cervice recumbis,
8 Haud alio vultu, quam ſi conviva jaceres,
Inter plena meri redimitus pocula ſertis.

1 Ciof. *furialia*. Sic enim Cic. 2. Tuſc. vertit ὑφαντῷ ἀμφιβληστρῳ ὠδ᾽ ἰὸ ἀλλυμαι. Hęc me irretivit veſte furiali inſcium.

2 Quæ ſedes miſericordię. videque ad Sen. Troa. v. 689.

3 Conglobatis, validius flante Borea, aut frigido aliquo vento.

4 Apparet ex alto, vel in alto, namque ipſe ſcopulus brevis. alii ergo legunt *alto*.

5 Prius enim expugnarant Trojam ſub Laomedonte. In fatis autem eſſe Trojam capi non poſſe ſecundo ab Agamemnone & Græcis Helenam repetentibus, abſque Herculis ſagittis l. 13. v. 49. & 400.

6 Philoctęten, qui facem rogo ſubjecit. vid. Sophocl. Philoctęten.

7 Nemeæi leonis pelle.

8 Ἀγ᾽ ἐγκονεῖτ᾽, αἴρεσθε. παῦλά τοι κακῶν Αὐτὴ τελευτὴ τοῦδε τἀνδρὸς ὑστάτη. Hercules in Trachiniis jam in rogo poſitus.

Her-

Herculis apotheoſis.

FAB. IV.

JAmque valens, & in omne latus diffuſa ſonabat,
1 Securoſque artus, contemptoremq; petebat
Flamma ſuum. 2 Timuere Dei pro vindice terræ.
Quos ita (ſenſit enim) læto Saturnius ore
Jupiter alloquitur: Noſtra eſt timor iſte voluptas,
O ſuperi, totoque libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectorque, paterque,
Et mea progenies veſtro quoque tuta favore eſt.
Nam quanquam ipſius datis hoc immanibus actis,
Obligor ipſe tamen. ſed enim ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetæas ſpernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet quos cernitis ignes:
3 Nec niſi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet. Æternum eſt a me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullaque domabile flamma.
Idque ego defunctum terra cœleſtibus oris
Accipiens, cunctiſque meum lætabile factum
Diis fore confido. Siquis tamen Hercule, ſiquis
Forte Deo doliturus erit, data præmia nolet,
Sed meruiſſe dari ſciet, invituſque probabit.

1 Contemnentes jam dolorem & flammam.

2 An utique ſpectabant ſolliciti, nè ultima non reſponderent primis? quę tamen ita fore aſſerit Jupiter, mox. v. 249. An erat hoc ſpectaculum Diis dignum, vir fortis cum mala fortuna compoſitus? ut de Catone Seneca, l. de Providentia. c. 2. An forte ſtudioſe favebant Herculi σωτῆρι & ἀλεξικάκῳ, jamque de ipſius apotheoſi anxii cogitabant, quod benigne interpretatus, in ſequentibus, Jupiter, ſibi gratatur, ſe illis inde obligari agnoſcit.

3 Ω῾'σπερ φησὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ Οἴτῃ κατακαυθέντα, &c. Non ſecus atque Herculem in Oeta monte combuſtum, ad Deos migraſſe tradunt, & ipſum Deum factum. Etenim ille, cum a ſe abjeciſſet quicquid a matre humani atque mortalis contractum acceperat, ſervata pura atque incorrupta divinitate, probe prius extructę pyræ incendio purgatus, in cœlum ſubvolaſſe creditur. Ita Philoſophiæ opera tanquam igni perpurgati, conſcenſo cacumine felicem & beatam degunt vitam; divitiarum, honorum, & voluptatum ne memores quidem amplius. Luciani Hermotimus. Vera ἀποθέωσις, & mortalis divinitas, *ſi quis tamen hæc quoque, ſi quis Captus amore Dei ſpernit mortalia, cœlum Mente ſapit tota.*

Aſſenſere Dei: conjux quoque regia viſa eſt
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tuliſſe Jovis, ſeque indoluiſſe notatam.
Interea quodcunque fuit populabile flamma,
Mulciber abſtulerat: nec cognoſcenda remanſit
Herculis effigies, nec quicquam ab imagine ductum
Matris habet, tantumque Jovis veſtigia ſervat.
1 *Utque novus ſerpens, poſita cum pelle ſenecta,*
Luxuriare ſolet, ſquamaque nitere recenti:
Sic ubi mortales Tirynthius exuit artus,
2 *Parte ſui meliore viget, majorque videri*
Cœpit, & 3 auguſta fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens inter cava nubila raptum
4 *Quadrijugo curru radiantibus intulit aſtris.*

1 Ὡς δ᾽ ὅ δράκων ἐπὶ χειῇ ὀρέστερος, &c. Il. 22. & 2. Æneid. *Qualis ubi coluber*, &c. *Nunc poſitis novus exuviis nitiduſque juventa, Lubrica convolvit ſublato pectore terga Arduus ad Solem.*

2 Animo & immortali gloria. *Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis Aſtra ferar.* ipſe de ſe noſter in peroratione hujus operis.

3 Nempe cœlo donandus, nec Diis ſolum, ſed & fato functis *auguſta & major imago Humana* tribuitur a poetis & hiſtoricis.

4 Triumphantem de monſtris domitis, tyrannis cæſis, terra relicta.

Ilithyia in vetulam, & Galanthis in muſtelam.

FAB. V. & VI.

SEnſit Atlas 1 *pondus, neque adhuc* 2 *Sthenelejus iras*
Solverat Euryſtheus; odiumq; in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmene queſtus ubi ponat aniles,
Cui referat nati teſtatos orbe labores,
Cuive ſuos caſus, Jolen habet. 3 *Herculis illam*

1 Cœli, ſibi jam gravioris recepto Hercule. Juv. ſat. 5. *contentaque ſidera paucis Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori Pondere.*

2 Stheneli filius. Euryſt. veritus ne Herculis progenies patrem ultura ſe regno exueret, Hyllum Herculis fil. & Licymni liberos, & Jolaum qui Athenas confugerant popoſcit, arma minatus, niſi ſibi redderentur. a Theſeo tamen & Athenienſibus adjuti Euryſtheum ſuſtulerunt. Diod. 5. l. & Liberalis 33. fab.

3 Hyllus Jolen ſibi a patre donatam in uxorem duxerat, gravidamque fecerat.

Imperio, thalamoque, animoq; receperat Hyllus,
Impleratque uterum generoſo ſemine; cum ſic
Incipit Alcmene: Faveant tibi 1 *numina ſaltem,*
Corripiantque moras tunc, cum matura vocabis
Præpoſitam timidis parientibus 2 *Ilithyiam,*
Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
Namque 3 *laboriferi cum jam natalis adeſſet*
Herculis, & decimum premeretur 4 *ſydere ſignum,*
Tendebat gravitas uterum mihi; quodque ferebam,
Tantum erat, ut poſſes autorem dicere tanti
Ponderis eſſe Jovem; nec jam tolerare labores
Ulterius poteram: quin nunc quoq; frigidus artus,
Dum loquor, horror habet, parſque eſt meminiſ-
ſe doloris.
5 *Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,*
Feſſa malis, tendenſque ad cœlum brachia, magno
Lucinam ad 6 *nexos partus clamore vocabam.*
Illa quidem venit, ſed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Junoni vellet iniqua.
Utque meos audit gemitus, ſubſedit in illa
Ante fores ara, dextroque eſt poplite lævum
Preſſa genu, digitiſq; inter ſe 7 *pectine junctis*
Suſtinuit partus, tacita quoque carmina voce
Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.

1 Ant. Liberalis τὰς μοίρας τῇ Εἰλειθυίᾳ adjungit in remorando Alcmenæ partu fab. 29. tanquam γενετυλλίδας.

2 Εἰλείθυιαν, quod parturientibus adveniat opifera, ὅτι εἰς τὰς τικτούσας ἐλεύθει, aliis ἀπὸ τοῦ ἐλίττεσθαι ab evolvendo. Eadem cum Diana exiſtimata. Ἄρτεμις Εἰλείθυια καὶ ἡ σεμνὴ προθυραία. Orpheus hymno 1. Plato in Theæteto ait, Dianam cum ſterilis ſit, partuum tutelam ſuſcepiſſe. Callimachus hymno ad Dianam, quod eam Latona mater citra dolorem geſtarit in utero & pepererit. Melius Philoſophi ad Lunæ, quę eadem cum Diana, potentiam referunt. quæ, ut Plin. l. 2. cap. 102. fœmineum molle & nocturnum ſidus humores ſolvit, & fętibus concipiendis edendiſque accommoda. Hor. 22. od. 3. lib. & in carm. Seculari. Eadem dicta & Lucina, ut norunt vel pueri ex Terentio.

3 Laboribus nati, ut ſupra v. 180.

4 Sole.

5 Aliter Bromia apud Plautum. *Ita profecto ſine dolore peperit.*

6 Impeditos. Turn. 7. 1 b ad verſ. c. 8. legit, *Lucinam nixuſque pares* æquos partus labores, aut Nexios Deos precata.

7 Pectinatim, decuſſatim. καὶ αὗται μὲν καθέζοντο κρατοῦσαι τὰς ἑαυτῶν χεῖρας. 29. fab.

Nitor, & ingrato facio convitia demens
Vana Jovi, cupioque mori; moturaque duros
Verba queror ſilices. matres 1 *Cadmeides adſunt,*
Votaque ſuſcipiunt, exhortanturque dolentem.
2 *Una miniſtrarum media de plebe Galanthis,*
3 *Flava comas, aderat, faciendis ſtrenua juſſis,*
Officiis dilecta ſuis. ea ſenſit iniqua
Neſcio quid Junone geri: dumque exit, & intrat
Sæpe fores, 4 *divam reſidentem vidit in ara,*
Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem:
Et, Quæcunque es, ait, domina gratare: levata eſt
Argolis Alcmene, potiturque puerpera voto.
Exiliit, junctaſque manus pavefacta remiſit
5 *Diva potens uteri:* 6 *vinclis levor ipſa remiſſis.*
Numine decepto riſiſſe Galanthida fama eſt.
Ridentem, prenſamque ipſis Dea ſæva capillis
Traxit; & e terra corpus relevare volentem
Arcuit, inque pedes mutavit brachia primos.
7 *Strenuitas antiqua manet; nec terga* 8 *colorem*
Amiſere ſuum: forma eſt diverſa priori.
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
9 *Ore parit, noſtraſque domos, velut ante, fre-*
quentat.

1 Thebanæ.
2 Συμπαίκτρια ϗ ἑταίριτα Ἀλκμήνης. Liberal. 2.
3 Verſ. 321. inf.
4 Lucinam.
5 Ad 284. v. ſup.
6 Digitis, quos Dea pectinatim hucuſque junxerat.
7 Fuerat enim *faciendis ſtrenua juſſis*. 308. v. & ----
8 ---- *Flava comas*. qui color muſtelinus. Liberalis in felem mutatam refert. ϗ αὐτὴν ἐποίησαν δολιὰν γαλέην, ϗ δίαιταν ἔδωκεν ἐν τῷ μυχῷ.
9 Καὶ ἄμορφον ἀπέδειξαν τὴν εὐνήν. Θορίσκεται μὲν γὰρ διὰ τῶν ὤτων. æque verum per aures coire, ac per os parere. Sed huic color a natura muſtelarum, quæ catulos ſuos quotidie transferunt, mutantque ſedem, Cicerone autore, quem citat Plin. lib. 29. c. 4. Quin ipſa decies in die mutat locum, Plautus in Sticho.

Dryo-

Dryope in Lotum arborem, & Jolaus ſenex in juvenem.

FAB. VII. VIII. & IX.

Dixit; & admonitu veteris commota miniſtra
Ingemuit; quam ſic 1 *nurus eſt affata dolentem;*
Te tamen, o genitrix, aliena a ſanguine veſtro
Rapta movet facies. Quid ſi tibi mira ſororis
Fata mea referam? quanquam lacrymæque, dolorque
Impediunt, prohibentque loqui. 2 *Fuit unica matri*
(Me pater ex alia genuit) notiſſima forma
Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque Dei paſſam Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andræmon: & habetur conjuge felix.
Eſt lacus acclivis devexo margine formam
Litoris efficiens: ſummum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum neſcia; quoque
Indignere magis, Nymphis latura coronas:
Inque ſinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus, tepidique ope lactis alebat.
Haud procul a ſtagno, Tyrios imitata colores
In ſpem baccarum florebat aquatica Lotos.
Carpſerat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret flores: & idem factura videbar;
Namque aderam. 3 *Vidi guttas e flore cruentas*
Decidere, & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt 4 *tardi nunc denique agreſtes,*
Lotos in hanc Nymphe fugiens obſcœna Priapi,

1 Jole, uxor Hilli filii Herculis ex Dejanira. ſup. v. 280.

2 Δρύοψ ἐγένετο Σπερχειοῦ παῖς, &c. Dryops, inquit Antonius Liberalis fab. 32. Sperchi d. filius ex Polydona una Danai filiarum, regnum obtinuit in Oeta. is unicam habuit filiam Dryopen, quam viſam Apollo ardebat.. Itaque primum ſe in teſtudinem convertit: quam ubi, ut rem ludicram Dryope Nymphęq; tractarent, Dryope etiam in ſinu conderet, de teſtudine Apollo in anguem tranſiit: itaque Nymphæ eam territæ deſeruerunt, cujus virginitatem ibi Apollo delibavit. Illam poſtea cum Andręmon Oxili filius duxiſſet, puerum ex Apolline conceptum parit, Amphiſſum nominatum, &c.

3 Sic e Phaethontis ſororibus l. 2. verſ. 360. in arbores verſis *Sanguineæ manant tanquam de vulnere guttæ*. idem de Polydoro 3. Æn.

4 An epitheto a bobus, quos agunt paſcuntque ſumpto? ut Virgil. 10. eclog. *tardi venere*

Con-

Contulerat verſos ſervato nomine vultus.
Neſcierat ſoror hoc; quę cum perterrita retro
Iret, & oratis vellet diſcedere Nymphis,
1 *Haſerunt radice pedes: convellere pugnat,*
Nec quicquam niſi ſumma movet: ſuccreſcit ab imo,
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
Ut vidit, conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit, frondes caput omne tegebāt.
At puer Amphyſus (namque hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigeſcere ſenſit
Ubera: nec ſequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis, opemque
Non poteram tibi ferre ſoror: quantumq; valebam,
Creſcentem truncum ramoſq; amplexa, morabar,
Et, fateor, volui ſub eodem cortice condi.
Ecce vir Andramon, genitorque miſerrimus adſunt,
Et quarunt Dryopen: Dryopen quarentibus illis
Oſtendi Loton. tepido dant oſcula ligno:
Affuſique 2 ſua radicibus arboris harent.
Nil niſi jam faciem, quod non foret arbor, habebas
Chara ſoror. lacryma miſero de corpore factis
Irrorant foliis; ac, dum licet, oraque praſtant
Vocis iter, tales effundit in aera queſtus:
Siqua fides miſeris, hoc me per numina juro
Non meruiſſe 3 nefas; patior ſine crimine pęnam.
Viximus innocua. Si mentior, arida perdam
Quas habeo frondes, & caſa ſecuribus urar,
Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtraque ſub arbore ſape

bubulci. Vide quę Erythræus in Indice, voce *Tardi*. An quia ſero, clade nempe accepta, ſorore amiſſa, nunc denique id retuliſſent?

1 Sed audiamus Liberalem. Amphiſſus urbem in Oeta condidit, monti ipſi cognominem, ibique regnavit. Poſuit & Apollini in Dryopide regione templum, in quod cum ſe contuliſſet Dryope, Hamadryades benevolentia inductæ eam rapuerunt, & in ſylva occultarunt, loco ejus alno vel populo ἀγείρῳ producta, atque excitata e terra, ac prope arborem fonte. Ita Dryope naturæ mutatione de mortali facta eſt Nympha. Amphiſſus Nymphis tam bene de matre ſua merentibus templum poſuit, & certamen curule inſtituit, quo mulierem accedere nefas, quod Dryopen a Nymphis ſublatam duo virgines incolis indicarunt, &c.

2 Filia ſcil. Sperchii, uxor Andræmonis fuerat.

3 Nefariam Metamorphoſin.

Lac

Lac facitote bibat, noſtraque ſub arbore ludat:
Cumque loqui poterit, matrem facitote ſalutet,
Et triſtis dicat; Latet hoc in ſtipite mater.
1 Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores,
Et frutices omnes corpus putet eſſe dearum.
Chare vale conjux, & tu germana, paterque:
Et, ſiqua eſt pietas, ab acuta vulnere falcis,
A pecoris morſu frondes defendite noſtras.
Et quoniam mihi fas ad vos 2 incumbere non eſt,
Erigite huc artus, & ad oſcula noſtra venite,
Dum tangi poſſum, parvumque attollite natum:
Plura loqui nequeo: nam jam per candida mollis
Colla liber ſerpit, ſummoque cacumine condor.
Ex oculis removete manus: 3 ſine munere veſtro
Contegit inductus morientia lumina cortex.
Deſierat ſimul ore loqui, ſimul eſſe: diuque
Corpore mutato rami caluere recentes.
Dumque refert Jole factum miſerabile, dumque
4 Eurytidos lacrymas admoto pollice ſiccat
Alcmene, (flet & ipſa tamen) compeſcuit omnem
Res nova triſtitiam. nam limine conſtitit alto
5 Pene puer, 6 dubiaque tegens lanugine malas,
Ora reformatus primos Jolaus in annos.

1 Meo monitus exemplo.
2 Inclinare.
3 Oculos morientium claudere erat pietatis officium, quod ad quemque, ut erat ſanguine aut affinitate proximus, ſpectabat. quod officium hic ſupervacuum ait, ubi cortex id præſtat.
4 Joles Euryti filiæ.
5 Jolaus ex ſene denuo pubertatem adeptus. quod de eo fingitur, quia in ætate ſenecta multa & egregia facinora geſſit.
6 Quæ malas veſtit in tranſitu a pueris in adoleſcentes.

Callirhoes filii impuberes in viros.

FAB. X.

Hoc illi dederat Junonia muneris 1 Hebe,
Victa 1 viri precibus. Quæ cum jurare pararet,
Dona tributuram poſt hunc ſe talia nulli;

1 Hercules in Deos relatus Heben Junonis filiam in uxorem duxit, Juventam ſcilicet Robur.

Non eſt paſſa 1 *Themis. Nam jam diſcordia Thebæ*
Bella movent, dixit: 2 *Capaneuſque niſi ab Jove vinci*
Haud poterit, 3 *fientque pares in vulnera fratres:*
Subductaque ſuos manes tellure videbit
4 *Vivus adhuc vates, ultuſque parente parentem,*
Natus erit facto pius & ſceleratus eodem:
Attonituſque malis, exul mentiſq; domuſque,
Vultibus Eumenidum, matriſque agitabitur umbris:
Donec eum conjux fatale popoſcerit aurum,
Cognatumque latus Phegejus hauſerit enſis.
5 *Tum demum magno petet hoc Acheloia ſupplex*
Ab Jove Callirhoe, natis infantibus annos
Addat, neve necem ſinat eſſe ultoris inultam.
Jupiter his motus, 6 *privignæ dona, nuruſque*
Præcipiet, facietque viros impubibus annis.

1 Dea, quæ fas jubet, nefas vetât, vaticinii & oraculi præſes, ut ad l. 1. v. 321. vide etiam quæ Gyrald. 15. Synt. & Jac. Boiſſard, de Divinat.

2 Unus e ſeptem ducibus ad Thebas; qui cum mœnia ſcalis conſcendere tentaret, lapidibus a defenſoribus obrutus eſt. Hinc ut ait Veget. lib.4. fulmine Jovis interiiſſe dictus. *hunc toto Jove fulmen adactum corripuit.* Statius 10. Thebaid. & mox: *Paullum ſi tardius artus Ceſſiſſent, potuit fulmen meruiſſe ſecundum.*

3 Mutuis concident vulneribus Eteocles & Polynices Oedipi filii, de quibus Euripides, Seneca, Statius.

4 Amphiaraus vates fati ſui præſcius, non rediturum ſeſe e bello Thebano latuit. proditus tamen ab Euriphyle uxore, quam corrupit Polynices donato illi aureo monili Hermione prius a Venere dato, & Thebas profectus a terra dehiſcente abſorptus eſt. præcepit itaque filio Alcmeoni, ut mortem ſuam matris morte ulciſceretur. quo facto, Alcmæon furiis agitatus morbi remedium quæſivit a Phegeo, cujus filię Alphesibœę, quam in uxorem duxerat, monile illud fatale dedit. Sed ubi apud Phegeum non invenerit, morbi medelam, ab oraculo monitus ſe ad Acheloum contulit, cujus filiam Callirhoen cum amaret, illa autem ab eo poſceret monile, ad Alphesibœam contendit ab ea repetiturus illud, ----

5 ---- Callirhoe igitur a Jove imperrabat liberis ſuis ex Alcmęone præproperatam juventutem, quo patris necem ulciſci poſſent.

6 Hebes, quę Junonis filia Herculis uxor, dona, ideſt juventutem.

By-

Byblis in fontem.

FAB. XI.

HÆc ubi faticano venturi præſcia dixit
Ore Themis, vario ſuperi ſermone fremebant
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. Queritur veteres 1 *Pallantias annos*
2 *Conjugis eſſe ſui; queritur caneſcere mitem*
3 *Jaſiona Ceres; repetitum Mulciber ævum*
Poſcit 4 *Erichthonio: Venerem quoque cura futuri*
Tangit, & Anchiſæ renovare paciſcitur annos.
Cui ſtudeat Deus omnis habet: creſcitque favore
Turbida ſeditio: donec ſua Jupiter ora
Solvit; &, O noſtri ſi qua eſt reverentia, dixit,
Quo ruitis? Tantumne aliquis ſibi poſſe videtur,
5 *Fata quoque ut ſuperet? Fatis Jolaus in annos,*
Quos egit rediit: fatis juveneſcere debent
Callirhoe geniti, non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
5 *Me quoque fata regunt: quaſi mutare valerem,*
Nec noſtrum ſeri curvarent 6 *Æacon anni,*
Perpetuumque avi florem Rhadamanthus haberet
Cum 6 *Minoe meo, qui propter amaram ſenecta*
Pondera deſpicitur, nec, quo prius, ordine regnat.
Dicta Jovis movere deos; nec ſuſtinet ullus,
Cum videat feſſos Rhadamanthon, & Æacon annis,
Et Minoa, queri; qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipſo quoque nomine gentes:

1 Aurora Hyperionis filia, ſoror patruelis Pallantis fil. Crei. Heſiod. Theogon. ibi. Θεῖα δ' ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε σελήνην Ἠῶ θ' ἣ πάντεσσιν, &c.

2 Tithoni, quem Aurora ſucco ſuo perfudit, & cui a Parcis immortalitatem impetravit, oblita interim perpetuitatem juventutis poſcere. exaruit itaque in cicadam verſus. Adi Cl. Baconi Sap. Vet.

3 Jovis ex Electra filium, Cereri adamatum, ex qua genuit Plutum. vide quæ Jacob Boiſſardus l. de Divinatione in Japyge.

4 Lib. 2. verſ. 554.

5 Hæc ex Stoa noſter. Stoicis enim quod in fatis eſt, ipſum exſuperat Jovem. Sed vide Tertull. l. de fato. Auguſt. 5. l. de civitate Dei, D. Thomam lib. de fato, Euſeb. 6. l. de præparatione Euangelii, Minut. Felicis Octavium, Jul. Si rerum de fato.

6 Jovis ipſius fil. qui propter inſignem in vivis juſtitiam, judices inferni finguntur.

Tunc erat invalidus, 1 Dejonidenque juventa
Robore Miletum, Phœboque parente ſuperbum
Pertimuit; credenſque ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patriis arcere penatibus auſus.
Sponte fugis, Milete, tua celerique carina
Ægeas metiris aquas, & in Aſide terra
Mœnia conſtituis, poſitoris habentia nomen.
Hic tibi, dum ſequitur patria curvamina ripa
Filia 2 Mæandri toties redeuntis eodem,
Cognita Cyanee præſtanti corpore Nympha
Byblida cum Cauno prolem eſt enixa gemellam.
Byblis in exemplo eſt, ut ament conceſſa puellæ;
Byblis 3 Apollinei correpta cupidine fratris,
Non ſoror ut fratrem, nec qua debebat, amavit.
Illa quidem primo nullos intelligit ignes,
Nec peccare putat, quod ſæpius oſcula jungat,
Quod ſua fraterno circumdet brachia collo:
Mendaciqne diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor; viſuraque fratrem
Culta venit, nimiumque cupit formoſa videri:
Et, ſiqua eſt illic formoſior, invidet illi:
Sed nondum manifeſta ſibi eſt: nullumque ſub illo
Igne facit votum, veruntamen æſtuat intus.
Jam dominum appellat; jam nomina ſanguinis odit;
Byblida jam mavult, quam ſi vocet ille ſororem.
Spes tamen obſcœnas animo demittere non eſt
Auſa ſuo vigilans: 4 placida reſoluta quiete
Sæpe videt quod amat, viſa eſt quoque jungere fratri

1 Dejones ex Phœbo filium, qui Minoe jam ſeneſcente, Cretæ regnum invadere moliebatur: verum a Jove deterritus in Aſiam navigans Miletum urbem condidit. ibi ex Cyanee Nympha genuit gemellos Caunum & Byblida. Ant. Liberalis refert, Miletum conſulente Sarpedone in Cariam profugiſſe, ibique Eidotheam Euriti Carum regis filiam uxorem duxiſſe. fab. 30.

2. Lib. 2. verſ. 246. & lib. 8. verſ. 162.

3 Formoſi & referentis Apollinem avum ſuum, Mileti ſcilicet patrem.

4 Cenſebat Zeno ex inſomnii ſuum quenque proceſſum ſentire: ſi neque exultare ſe ulla turpitudine, neque admittere vel agere quicquam ſcelerate aut injuſte in ſomnis videat, &c. Quam rem jam ante Plato expreſſit advertens quidnam agat anima ſponte ſua per imaginationem in ſomnis, ubi jam deſtituitur ratione: Plutarch. libell. Quemadmodum ſentias te in virtute proficere. vide in Indice noſtro poetico titulum *Somnia ſibi quiſque facit*. citatiſque ibi autoribus adde quæ Claudianus habet in præfatione ad Panegyrin de ſexto Conſulatu Honorii Auguſti.

Cor-

Corpus, & erubuit, quamvis ſopita jaceret.
Somnus abit: ſilet illa diu, repetitque quietis
Ipſa ſuæ ſpeciem, 1 *dubiaque ita mente profatur:*
Me miſeram! Tacita quid vult ſibi noctis imago?
Quam nolim rata ſit! Cur hæc ego ſomnia vidi?
Ille quidem eſt oculis quamvis formoſus iniquis,
Et placet, & poſſit, ſi non ſit frater, amari:
Et me dignus erat: verum nocet eſſe ſororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem,
Sæpe licet ſimili redeat ſub imagine ſomnus.
Teſtis abeſt ſomno, nec abeſt imitata voluptas.
Proh Venus, & tenera volucer cum matre Cupido!
Gaudia quanta tuli! quam me manifeſta libido
Contigit! ut jacui totis reſoluta medullis!
Ut meminiſſe juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxque fuit præceps, & cœptis invida noſtris.
O ego, ſi liceat mutato nomine jungi,
Quam bene, Caune, tuo poteram nurus eſſe parenti!
Quam bene, Caune, meo poteras gener eſſe parenti!
Omnia Dii facerent eſſent communia nobis,
Præter avos! Tu me vellem generoſior eſſes.
Neſcio quam facies igitur, pulcherrime, matrem.
Hei mihi, qua male ſum, quos tu, ſortita parentes!
Nil niſi frater eris: Quod obeſt, id habebimus, unum.
Quid mihi ſignificant ergo mea viſa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & ſomnia pondus?
Dii melius: 2 *Dii nempe ſuas habuere ſorores.*
Sic Saturnus Opim 3 *junctam ſibi ſanguine duxit;*
Oceanus 3 *Tethyn, Junonem rector Olympi.*
Sunt ſuperis ſua jura: Quid ad cœleſtia ritus
Exigere humanos, diverſaque fœdera tento?
Aut noſtro vetitus de corde fugabitur ardor,
Aut, hoc ſi nequeo, peream precor ipſa, toroque
Mortua componar, 4 *poſitaq; det oſcula frater.*

1 Nec dum determinat amorem ſuum, aut potiundi ejus votum concipit; vago tantum amore intus æſtuat: cujus reciprocas fluctuationes modo audientis habenas rationis, modo ſenſuum ventis tota permittentis vela ſummo artificio (ut & lib. 7. in Medea l. 8. in Scylla) ingenioſiſſimus exprimit poeta, ut omittam quibus gradibus ab initio inſenſibili ſenſim aſſurgat ad ſummum ſcelus. *Nemo repente fuit turpiſſimus.*

2 *Velocius, & gravius corrumpunt vitiorum exempla, magnis cum ſubeunt animos authoribus.*

3 Sororem.

4 Mortuæ, e lecto funebri compoſitę, ad rogum efferendę.

Et tamen [1] arbitrium quærit res iſta duorum.
Finge placere mihi: ſcelus eſſe videbitur illi.
At non [2] Æolidæ thalamos timuere ſororum,
Unde ſed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quo feror? Obſcœna procul hinc diſcedite flammæ:
Nec, niſi qua fas eſt germana, frater ametur.
[3] Si tamen ipſe mei captus prior eſſet amore,
Forſitan illius poſſem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non rejectura petentem,
Ipſa petam? Poteriſne loqui? poteriſne fateri?
Coget amor; potero: vel, ſi pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana [4] fatebitur ignes.
Hoc placet: hæc dubiam vincit ſententia mentem.
In latus erigitur: cubitoque innixa ſiniſtro,
[5] Viderit, inſanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi! Quo labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet [6] ferrum: vacuam tenet altera [7] ceram.
Incipit; & dubitat: ſcribit; damnatque tabellas:
Et [8] notat; & delet: mutat; culpatque, probatque:

1 Conſenſum poſcit ambarum partium.

2 Æolo quidem, ut habet Homer. Odyſſ. 10. δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν. Ἓξ μὲν θυγατέρες ἓξ δ' υἱέες ἡβώοντες. Ἔνθ' ὅγε θυγατέρας πόρεν υἱάσιν εἶναι ἀκοίτας. Quia tamen, ubi Macareus ex ſorore Canace filium ſuſcepit, Æolus indignatus gladium filiæ miſit, quo adverſus ſe uteretur inceſtus vindice, Macareus vero fuga ſibi conſuluit, Byblis videtur multitudinis uſa numero, ad majorem criminis autoritatem conciliandam, ſimul & ſuum ſcelus elevandum.

3 Et captum Byblidis amore Caunum fuiſſe ex Cononis narrationibus refert Photius in Bibliotheca Καύνῳ δ' ἔρως ἐγείρετο ἀμήχανος τῆς ἀδελφῆς Βυβλίδος. ὡς δ' ἀπετύγχανε, πολλὰ κινήσας, ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης.

4 Nec erubeſcet.

5 Caunus, vel ipſe rei eventus. ut *Viderit utilitas; ego cœpta fideliter edam.* 10. Met.

6 Stylum ferreum, cujus acumine ſolebant veteres exarare ---

7 Ceratam tabellam: quam rurſus, ſi quid deletum vellent, obtuſa, & plana ſtyli parte æquabant, & levigabant ad ſcripturam novam, illud vocabant, *ſub acumen ſtyli ſubire*: hoc eſt *ſtylum vertere*.

8 Scribit. quamvis verbum hoc *notare* inter alias ſignificationes accipitur pro *notis ſcribere*, διὰ σημείων γράφειν, hoc eſt ſignis quibuſdam animi ſenſus comprehendere; non literis, & ſermonibus. Turn. ad v. 14. l. 24.

Inque

Inque vicem ſumptas ponit, poſitaſque reſumit.
Quid velit, ignorat; quicquid factura videtur,
Diſplicet: in vultu eſt audacia miſta pudori.
Scripta ſoror fuerat: viſum eſt delere ſororem,
Verbaque correptis incidere talia ceris.
1 *Quam, niſi tu dederis, non eſt habitura ſalutem,*
Hanc tibi mittit amans: pudet (ah!) pudet edere nomen.
Et ſi quid cupiam quæris, ſine nomine vellem
Poſſet agi mea cauſa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quam ſpes votorum certa fuiſſet.
2 *Eſſe quidem læſi poterat tibi pectoris index*
Et color, & macies, & vultus, & humida ſæpe
Lumina, nec cauſa ſuſpiria mota patenti,
Et crebri amplexus, & quæ, ſi forte notaſti,
Oſcula ſentiri non eſſe ſororia poſſent.
Ipſa tamen, quamvis animi grave vulnus habebam,
Quamvis intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi Dii teſtes) ut tandem ſanior eſſem;
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix; & plus, quam ferre puellam
Poſſe putes, ego dura tuli. Superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis expoſcere votis.
3 *Tu ſervare potes, tu perdere ſolus amantem:*
Elige utrum facias: non hoc inimica precatur;
Sed quæ, cum tibi ſit junctiſſima, junctior eſſe
Expetit, & 4 vinclo tecum propiore ligari.
5 *Jura ſenes norint: &, quid liceatque, nefaſque,*
Faſque ſit, inquirant; legumque examina ſervent.
Conveniens Venus eſt annis temeraria noſtris.
Quid liceat, neſcimus adhuc, & cuncta licere
Credimus, & ſequimur magnorum exempla 6 *deorum.*
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,

1 Noſter ita exordium ſumit epiſtolę Phędrę ad Hippolytum. *Qua, niſi tu dederis, caritura eſt ipſa, ſalutem Mittit Amazonio Creſſa puella viro.*

2 Animi amore ſaucii indicia eſſe poterant color, macies vultus, &c.

3 Sententia, & locutione haud diſſimili uſus eſt in laudatiſſimo illo opere Medeæ tragœdiæ, quam citat Quintilianus, *ſervare potui, perdere an poſſim rogas?*

4 Συνωκισασμῶ.

5 Juris, legumque apices norint, & obſervent ſicci ſenes: nos flore ætatis noſtrę utamur. *Nos vivamus, & amemus, rumoreſque ſenum ſeveriorum omnes unius æſtimemus aſſis.*

6 Saturni, Jovis, Oceani, qui ſuas habuere ſorores. 498. verſ. ſupra.

Aut timor impediet: tantum abſit cauſa timendi.
Dulcia fraterno ſub nomine furta tegemus.
Eſt mihi libertas tecum ſecreta loquendi:
Et damus amplexus, & jungimus oſcula coram.
1 Quantum eſt quod deſit? miſerere fatentis amorem,
Et non faſſuræ, niſi cogeret ultimus ardor:
Neve merere meo ſubſcribi 2 cauſa ſepulchro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum, 3 ſummoque in margine verſus adhæſit.
Protinus impreſſa ſignat ſua crimina 4 gemma,
Quam tinxit lacrymis: lingua defecerat humor.
Deque ſuis unum famulis pudibunda vocavit:
Et paulum blandita, Fer has, fidiſſime, noſtro,
Dixit, & adjecit longo poſt tempore, fratri.
Cum daret, elapſæ manibus cecidere tabellæ:
Omine turbata eſt: miſit tamen. Apta miniſter
Tempora nactus adit, traditque latentia verba.
Attonitus ſubita 5 juvenis Mæandrius ira
Projicit acceptas, lecta ſibi parte, tabellas:
Vixque manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,
Dum licet, o vetitæ ſcelerate libidinis autor,
Effuge, ait: Qui, 6 ſi noſtrum tua fata pudorem
Non traherent ſecum, pœnas mihi morte dediſſes.
Ille fugit pavidus, dominæque ferocia Cauni
Dicta refert. palles audita, Bybli, repulſa;
Et pavet obſeſſum glaciali frigore 7 pectus.
Mens tamen ut rediit, pariter rediere furores,
Linguaque vix tales icto dedit aere voces:
Et merito. Quid enim temeraria vulneris hujus
Indicium feci? quid, quę celanda fuerunt,
Tam cito commiſi properatis verba tabellis?
Ante erat ambiguis animi ſententia dictis
Prætentanda mihi, ne non ſequeretur euntem;

1 Intra quatuor, ex quinque illis amandi lineis, viſum, alloquium, tactum, oſculum ſine ſuſpicione licet conſiſtere: cur non & quinta illa μελιτόεντι καὶ μυελόεντι nectaris parte non imbuere nos, ſed proluere datur? vide verſ. 343. lib. 10.

2 Mortis.

3 Ita Juven. Sat. 1. *ſummi plena jam margine libri Scriptus & in tergo, necdum finitus.*

4 Annulo, ſigillo incluſa. *ſe lautum, atque beatum cuiquis tabulis, & gemma fecerit uda.* ibid.

5 Caunus Mæandri nepos. ſupra verſ. 444.

6 Niſi necis tuæ reddenda ratio nobis crearet dedecus.

7 Rectius utique ex autoritate Ms. Ciofani, & mei, quam quod vulgo legitur, *corpus*.

1 *Par-*

1 Parte aliqua, veli qualis foret aura, notare
Debueram, tutoque mari decurrere: quæ nunc
Non exploratis implevi lintea ventis.
Nunc feror in ſcopulos igitur: ſubmerſaque toto
Obruor Oceano, nec habent mea vela recurſus.
Quid quod & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo tunc, cum mihi ferre jubenti
Excidit, & fecit ſpes noſtras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
Sed potius mutanda dies? Deus ipſe monebat,
Signaque certa dabat, ſi non male ſana fuiſſem:
Et tamen ipſa loqui, nec me committere ceræ
Debueram, præſenſque meos aperire furores:
Vidiſſet lacrymas, vultus vidiſſet amantis.
Plura loqui poteram, quam quæ cepere tabellæ:
Invito potui circumdare brachia collo,
Et, ſi rejicerer, potui moritura videri,
Amplectique pedes, 2 affuſaque poſcere vitam.
Omnia feciſſem: quorum ſi 3 ſingula duram
Flectere non poterant, poterant tamen omnia mentem.
Forſitan & miſſi ſit quædam culpa miniſtri:
4 Non adiit apte, nec legit idonea, credo,
Tempora, nec petiit horamque, animumq; vacantem.
Hæc nocuere mihi. 5 neque enim de tigride natus,
Nec rigidos ſilices, ſolidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit, nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur, repetendus erit, nec tædia cœpti
Ulla mei capiam, dum ſpiritus iſte manebit.
Nam primum, ſi facta mihi revocare liceret,

1 Allegoria pulchre continuata ſe temeritatis in ſcribendo arguit: mox augurii male ſervati, diei criſin improbat, nuncium importunum. *Laſcivior aliquanto eſt Ovidius*, inquit Fabius l. 10. Inſtitution. 2. cap. *& nimius amator ingenii ſui*, & mox: *Ovidii Medea videtur mihi oſtendere, quantum vir ille præſtare potuerit, ſi ingenio ſuo temperare, quam indulgere maluiſſet*. Et hic ſane fatendum eſt laſcivire ipſius ingenium, nactum ſcil. materiam ſequacem, & genio ſuo affinem.
2 Ad pedes illius provoluta.
3 *Quæ non profuerant ſingula, multa juvent.*
4 Non opportunos tentavit *aditus, & quæ molliſſima fandi tempora.*
5 *Neque enim natus es e ſcopulis, nutritus lacte ferino: Nec dicam ſilices pectus habere tuum*: 3. Triſt. eleg. 11. vide citatos a nobis in Indice Poetico, ſub titulo *Durus*. qui omnes Homerum ſecuti, Iliad. π. 6. γλαυκὴ δ' σ' ἔτικτε θάλασσα, Πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτε τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής. adi etiam A. Gellium l. 12. c. 1. Macrob. l. 5. Saturn. c. 11.

Non cepiſſe fuit: 1 cœpta expugnare, ſecundum eſt:
Quippe nec ille poteſt (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen auſorum ſemper memor eſſe meorum:
Et, quia deſierim, leviter voluiſſe videbor,
Aut etiam tentaſſe illum, inſidiiſque petiſſe;
Vel certe non hoc, 2 qui plurimus urget. & urit
Pectora noſtra, 3 Deo, ſed victa libidine credar.
Denique jam nequeo nil commiſiſſe nefandum;
Et ſcripſi, & petii: temerata eſt noſtra voluntas;
Ut nil adjiciam, non poſſum innoxia dici.
Quod ſupereſt, multum eſt in vota, in crimina parvum.
Dixit: & (incerta tanta eſt diſcordia mentis)
Cum pigeat tentaſſe, libet tentare; modumque
Exit, & infelix 4 committit ſæpe repelli.
Mox ubi finis abeſt, 5 patriam fugit ille, nefaſque:
Inque peregrina ponit nova mœnia terra.
Tum vero mæſtam tota Miletida mente
Defeciſſe ferunt: tum vero a pectore veſtem
Diripuit, planxitque ſuos furibunda lacertos.
Jamque palam eſt demens: inconceſſamque fatetur
Spem Veneris, ſine qua patriam, inviſoſque penates
Deſerit, & profugi ſequitur veſtigia fratris.
6 Utque tuo mota, proles Semeleja, thyrſo
Iſmariæ celebrant repetita triennia Bacchæ:
Byblida non aliter latos ululaſſe per agros
7 Bubaſides videre nurus; quibus illa relictis,
8 Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamque pererrat.

Jul. Scalig. 5. lib. Poet. cap. 3.
1 Incepta perficere.
2 Ms. Cœleſtinus, Ciofanus, & e meis unus habent, *qui plurimus urit. & uſſit.*
3 Amore. Cupidine.
4 Identidem interpellat eum, utrumque repulſum paſſa.
5 Καῦνος ἐξῆσι τῆς γῆς ἐκείνης, &c. Caunus terram illam deſeruit. Doloribus inde plurimis affecta Byblis, paternam & ipſa domum reliquit, & per deſerta diu oberrans, & propter fruſtratos amores animo fracta, nexo de zona laqueo, ex nuce ſeipſam ſuſpendit. Inde ab illa flente fluxerunt lacrymæ, & fons hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Hæc Photius ex Conone. Aliter Liberalis, ut mox ad v. 653.
6 Utque Threiciæ Bacchides, in Orgiis tuis vibrantes thyrſos, ideſt haſtas pampinis involutas, furore concitæ diſcurrunt. de Bacchanalibus vide que ad 528. v. l. 3. de Trietericis ad v. 587. l. 6.
7 Cariæ. Bubaſus Cariȩ regio eſt.
8 Populum Cariȩ in Aſia. 8. l. 6. v.

Jam

Jam 1 Cragon, & 2 Lymirem, 3 Xantique reliquerat undas,
4 Quoque Chimæra jugo, mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.
Deficiunt ſylvæ, cum tu laſſata ſequendo
Concidis, & dura poſitis tellure capillis,
Bybli jaces, frondeſque tuo premis ore caducas.
5 Sæpe illam Nymphæ teneris Lelegeides ulnis
Tollere conantur: ſæpe ut medeatur amori
Præcipiunt: ſurdæque adhibent ſolatia menti.
Muta jacet: virideſque ſuis tenet unguibus herbas
Byblis, & humectat lacrymarum gramina rivo.
Najadas his venam, quæ nunquam areſcere poſſet,
Suppoſuiſſe ferunt: Quid enim dare majus habebant?
Protinus, ut ſecto piceæ de cortice guttæ,
Utve tenax gravida manat tellure bitumen;
Utque ſub adventum ſpirantis lene Favoni
Sole remolleſcit quæ frigore conſtitit unda:
Sic lacrymis conſumpta ſuis 6 Phœbeia Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
7 Nomen habet dominæ, nigraque ſub ilice manat.

1 Montem Lyciæ.
2 Urbem Lyciæ.
3 Fluvii Lyciȩ.
4 Ita legendum ex autoritate duorum Vatican. Urſini, Cȩleſtini, monet Cioſanus. quin ex meis unus diſertim habet *hircum*, alter ſupraſcriptum, vulgo leg. *ignem*, & alii legunt, *Quodque Chimæra jugum*. de Chimæra, vide quæ ſupra ad l. 6. v. 359.
5 Ἐπεὶ δὲ καθ' ἡμέραν εἴχετο χαλεπωτέρῳ δαίμονι, &c. Cum vero in dies magis urgeret malus genius, inquit Liberalis, noctu ſtatuit ſeipſam de ſaxo pręcipitem dare. proximum ergo montem conſcendit. Nymphæ autem miſeratæ eam cohibuerunt: & Byblidem immortalitate donatam in ſuum ſodalitium, contubernium ſcilicet Hamadryadum adſciverunt. Liquor e ſaxo illo diſtillans, in hunc uſque diem ab incolis appellatur *Lacryma Byblidis*.
6 Phœbi neptis. ad verſ. 444. ſupra.
7 Ἐν δὲ τῇ Μιλεσίᾳ πηγή τε ἐστὶ Βυβλὶς, καὶ ὅσχα ἐστὶ τῆς Βυβλίδος τὸν ἔρωτα ᾄδουσιν. Strabo 7.1.

Iphis in marem.

FAB. XII.

Fama novi centum 1 Cretæas forſitan urbes
Impleſſet monſtri, ſi non miracula nuper
Iphide mutata Crete propiora tuliſſet.
2 Proxima Gnoſſiaco nam quondam Phæſtia regno
Progenuit tellus ignotum 3 nomine Lyctum
Ingenua de plebe virum: nec cenſus in illo
Nobilitate ſua major: ſed vita, fideſque
Inculpata fuit. gravida qui conjugis aures
Vocibus his monuit, cum jam prope partus adeſſet.
Quæ voveam duo ſunt: 4 minimo ut relevere dolore,
Utque marem parias. 5 Oneroſior altera ſors eſt:
Et vires fortuna negat. 6 Quod abominor ergo,
Edita forte tuo fuerit ſi fœmina partu,
(Invitus mando; pietas ignoſce) necetur.
Dixerat; & lacrymis vultum lavere profuſis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
Sed tamen uſque ſuum vanis Telethuſa maritum
Sollicitat precibus, 7 ne ſpem ſibi ponat in arcto.
Certa ſua eſt Lycto ſententia. jamq; ferendo
Vix erat illa gravem maturo pondere ventrem:
Cum medio noctis ſpatio ſub imagine ſomni
8 Inachis ante torum pompa comitata ſacrorum
Aut ſtetit, aut viſa eſt. Inerant 9 lunaria fronti

1 Unde Miletus Coloniam deduxerat in Aſiam. verſ. 444. ſupra.
2 Phæſtus opp. Cretæ prope Cnoſſum celebre Cretæ urbem.
3 Hunc Anton. Liberalis nominat Lamprum, uxorem Galateam, filiam Leucippum, Deum auxiliarem, quę noſtro Iſis, Latonam.
4 Facilitatem pariundi, & fętum maſculum voveo.
5 Educatione, & dote gravior, ſexus ſequior.
6 Quod omen avertant Dii.
7 Ne deſperet Deorum opem.
8 Iſis ex Jo. Inachi filia, ut l. 3. verſ. 729. Hanc, inquit Diodorus l. 1. alii Iſidem, alii Cererem, & Theſmophoram, Lunam alii, nonnulli Junonem. opportune itaq; adeſt parturienti, & in ſomnis. Namque, ut ibidem Diodorus, in ſomnis opitulatur eis, quos cenſuerit dignos, &c.
9 Iſidis ſimulachrum muliebre erat cornutum. Herodotus in Euterpe. Colebatur autem Iſis ſub ſpecie vaccæ, cujus corniculata forma referret Lunam, ut & Oſiris ſub ſpecie bovis, cujus cornua pleno orbe coeuntia repręſentarent Solem. Alii autumant per vaccam Iſin ſignificari ÆgyptumOſiri, ideſt Soli ſuppoſitam, vel Oſiri, ideſt Nilo inundatam. lege Plutarch. libel. de Iſide, & Oſiride. Macrob. Saturn. 1. lib. 20. cap.

Cornua, 1 cum ſpicis nitido flaventibus auro,
Et 2 regale decus: cum qua latrator 3 Anubis,
Sanctaque 4 Bubaſtis, 5 variiſque coloribus Apis,
6 Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet:
Siſtraque erant, 7 nunquamq; ſatis quęſitus Oſiris,
8 Plenaque ſomniferis ſerpens peregrina venenis.
Tum velut excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata Dea eſt: Pars o Telethuſa mearum,
Pone graves curas, mandataque falle mariti:
Nec dubita, cum te partu Lucina levarit,
9 Tollere, quicquid erit. Dea ſum 10 auxiliaris, opemque

Diodor. Sicul. lib. 1. Gyrald. Syntagm. 12. Euſeb. de præpar. Euang. 2. lib. cap. 1. de Theologia Ægyptiorum, & l. 3. c. 11.

1 Eſt Iſis, quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, id Ceres, Herodot. Euterpe, Tertullian. de Corona militis cap. 7. Apulejus 7. Met.

2 Diadema corniculatum, vel etiam aſpidibus redimitum, quarum duę eriguntur, quæ Lunam referant.

3 Deus, κυνοκέφαλος, ſive ille ſignificet tempus, vel Horizontem, vel Nilum, vel Mercurium, vel Canem ſtellam, qui Solis receſſus, & Nili inundationis tempus denotat. vide quæ nos ad Lucan. l. 8. verſ. 832. & pręter citatos ibi autores, adi Jul. Gyrald. 9. Synt.

4 Diana Ægyptiis præcipue culta in urbe Bubaſti. Herod. Euterpe. Gyrald. 12. Synt.

5 Bos ab Ægyptiis vice numinis cultus. inſigne ei in dextro latere candicans macula: non eſt fas eum certo vitæ annos excedere. merſum itaque in fonte ſacerdotes enecant, quæſituri luctu alium, quem ſubſtituant, &c. Plin. lib. 8. c. 46. Hunc Epaphum Iſidis filium fuiſſe ſcribit Herodotus in Thalia, & hæc illi eſſe ſigna; in fronte maculam albam formæ quadratę, in tergo effigiem aquilæ, cætera nigrum, cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Hunc alii eundem cum Oſiride putant. adi Boiſſardum de Divinat. tit. Serapis. & quos citat Clariſſ. Jo. Seldenus Syntagmate de Diis Syris 1. cap. 4. & Gyrald. Syntag. 6.

6 Harpocrates, Deus ſilentii, qui digito ori admoto taciturnitatis ſymbolum eſt.

7 Sacerdotes in ſacris lugentes repræſentant Iſidem reliquias Oſiridis mariti a fratre Typhone cæſi, & in 26. partes diſſecti quęrentem. Diod. 1. l. redi ad notata ſuper Api verſ. pręced.

8 Aſpis, cujus morſu homines tanquam ſopiti moriuntur. Micyllus crocodilum intelligit, cujus venenoſus morſus inſanabilis. Utraque Ægyptiis indigena, aliis terris peregrina. Turneb. 7. lib. 8. cap. Sed ut credam aſpidem intelligi, ſuadent *ſomniculoſa aſpis*, A. Gel. lib. 9. cap. 12. ὑπναλὴ Solino dicta; Cleopatrę aſpides, quę ad mortem fecere occultum ſoporis iter. Propert. 3. l. 13. eleg. & Lucan. lib. 9. verſ. 610. & 701.

9 Educare, non exponere non interficere. *Quicquid peperiſſet, decreverunt tollere*. Terent. Andria.

10 Redi ad notata ſuper verſ.

Exo-

Exorata ſero: nec te ſoluiſſe quereris
Ingratum numen. monuit, thalamoque receſſit.
Læta toro ſurgit, puraſque ad ſidera ſupplex
1 *Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur.*
Ut dolor increvit, 2 ſeque ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri,
Juſſit ali mater puerum mentita: fidemque
Res habuit; neque erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenque imponit avitum.
Iphis avus fuerat. Gaviſa eſt 3 nomine mater,
Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
4 *Impercepta pia mendacia fraude latebant.*
Cultus erat pueri: 5 facies, quam, ſive puella,
Sive dares puero, fieret formoſus uterque.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus;
Cum pater, Iphi, tibi flavam deſpondet Janthen;
Inter Phæſtiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Theleſte.
Par ætas, par forma fuit; 6 primaſque magiſtris
Accepere artes elementa ætatis ab iſdem.
Hinc amor amborum tetigit 7 rude pectus, & æquum
Vulnus utrique dedit: ſed erat fiducia 8 diſpar.
Conjugium, pactæque expectant tempora tædæ,
Quemque virum putat eſſe, ſuum fore credit Janthe.
Iphis amat, 9 quo poſſe frui deſperat, & auget
Hoc ipſum flammas, ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lacrymas, Quis me manet exitus? in-
quit:
Cognita quam nulli, quam prodigioſa, novæque

688. vide & Apulejum lib. 11. Metam. Tu quidem ſancta, & humani generis ſoſpitatrix, &c.
1 Telethuſa Cretenſis.
2 Citra opem obſtetriciam, ne qua forte compotatrix fœminam natam patri indicaret, conſcia tantum nutrice.
3 Ambiguo, ut quod utrique ſexui conveniret.
4 Indeprehenſa, non animadverſa.
5 Ἐπεὶ δὲ ηὔξετο ἡ κόρη, καὶ ἐγένετο ἄφραστόν τι κάλλος. Anton. Liberalis in hac eadem fab.
6 Diſciplina plane Laconica; ſiquidem in iiſdem gymnaſiis, ſub iiſdem magiſtris artium imbiberint elementa *grandis virgo, bonuſque puer*, ut habet Martial. l. 8. epig. 3.
7 *Contactum nullis ante cupidinibus*. Propert. 1.
8 In ſequentibus redditur ratio, fiduciæ in Ianthe, diffidentiæ in Iphide.
9 Alii leg. *qua* Sed & ferri poteſt *quo* phraſi Græca: Iphis amat rem, qua ſe poſſe frui deſperat. *Triſte lupus ſtabulis*. Virg. κακὸν λύκος ἀγελαιότατον. Plato. infra etiam v. 749. & alibi.

Cura

Cura tenet Veneris? Si Dii mihi parcere vellent,
Perdere debuerant: ſi non & perdere vellent,
1 *Naturale malum ſaltem, & de more dediſſent.*
Nec vaccam vacca, nec equas amor urit equarum:
Urit oves aries; ſequitur ſua fœmina cervum;
Sic & aves coeunt: interque animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta Cupidine nulla eſt.
2 *Vellem nulla forem. Ne non tamen omnia Crete*
Monſtra ferat; taurum dilexit 3 *filia Solis;*
Fœmina nempe marem. Meus eſt furioſior illo,
Si verum profitemur, amor: tamen illa ſecuta eſt
Spem Veneris: tamen illa 4 *dolis, & imagine vacca*
Paſſa bovem eſt; 5 *& erat, qui deciperetur, adulter.*
Huc licet ex toto ſolertia confluat orbe,
Ipſe licet revolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit, Janthe?
Quin animum firmas? teque ipſa recolligis, Iphi?
Conſiliique inopes, & ſtultos excutis ignes?
Quid ſis nata, vides: 6 *niſi te quoque decipis ipſam.*
Et pete, quod fas eſt: & ama, quod fœmina debes.
Spes eſt quæ capiat, ſpes eſt quæ paſcat amorem.
Hanc tibi res adimit. Non te cuſtodia charo
Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti,
Non patris aſperitas: nec ſe negat ipſa roganti:
Nec tamen eſt potienda tibi; nec, ut omnia fiant,
Eſſe potes felix, ut Diique, hominesque laborent.
Nunc quoque votorum pars nulla eſt vana meorum:
Diique mihi faciles quicquid valuere dederunt.
Quod volo, vult genitor, ſocer & vult ipſe futurus:
At non vult natura, potentior omnibus iſtis,
Quæ mihi ſola nocet. Venit ecce optabile tempus,
7 *Luxque jugalis adeſt, & jam mea fiet Janthe,*

1 Ut viri, non virginis amore caperer.

2 Vellem non eſſe me, aut etiam periiſſe.

3 Paſiphae. vide quæ nos ad Virgilii Eclog. 6. & l. Æn. 6. *Hic crudelis amor tauri, ſuppoſtaque furto Paſiphae*. & quæ ad 8. l. ſupra. v. 156.

4 Incluſa vaccæ ligneæ Dædali opera, ut habent mythologi. vide Natal. Comitem l. 6. c. 5. & adi Martial. lib. ſpectacul 5. epigr. quod & repræſentatum a Nerone. Sueton. in ejus vita, c. 12.

5 Et erat adulter, qui poſſet decipi, brutum ſc. animal.

6 *Fallere alios in proclivi eſt, ſed ipſum a ſe falli miſerrimum.* Plutarch. de Adult.

7 Dies nuptiis dictus.

Nec mihi continget. 1 Mediis ſitiemus in undis.
2 Pronuba quid Juno? quid ad hæc, 3 Hymenæe, venitis
Sacra, quibus qui ducat abeſt? ubi 4 nubimus ambæ?
Preſſit ab his vocem: nec lenius altera virgo
Æſtuat; utque celer venias, Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc, Telethuſa timens modo tempora differt,
Nunc ficto languore moram trahit; omina ſæpe,
Viſaque cauſatur. ſed jam conſumpſerat omnem
Materiam ficti, dilataque tempora 5 tædæ
Inſtiterant, unuſque dies reſtabat. At illa
Crinalem capiti vittam nataque ſibique
Detrahit, & paſſis aram complexa capillis,
6 Iſi, 7 Parætonium, Mareoticaq; arva, Pharonq;
Quæ colis, & ſeptem digeſtum in cornua Nilum,
Fer precor, inquit, opem, noſtroq; medere timori.
Te, Dea, te quondam, 8 tuaq; hæc inſignia vidi,
Cunctaq; cognovi, 9 ſonitum, comiteſque, faceſq;
Siſtrorum, memorique animo tua juſſa notavi.
Quod videt hæc lucem, quod non ego punior ipſa,
Conſilium, monitumque tuum eſt: miſerere duarum,
Auxilioque juva. Lacrymæ ſunt verba ſecutæ.
10 Viſa Dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras:
Et templi tremuere fores, 11 imitataque Lunam
Cornua fulſerunt, 12 crepuitque ſonabile ſiſtrum

1 Alluſum ad Tantali fabul.
2 H' πχραίνυμφος, προμνηστρία, quę nuptam viro conciliat. itaque hæc boni ominis gratia erat veteribus univira. auſpicatis nuptiis, & legitimis advocabatur Juno nuptiarum præſes γαμήλια.
3 Lib. 4. v. 758.
4 Nubere proprie eſt, ſponſæ caput velare flammeo, ut quæ ad ſponſum eſſet deducenda. Ita hic innuitur, ſponſum, & ſponſam eſſe fœminas. Vide quæ l. 1. v. 700.
5 Nuptiarum. vide quæ ad v. 60. l. 4.
6 Supra verſ. 688.
7 Quem colit Ægyptus, in qua Parætonium opp. & portus; Mareotis palus; Pharos inſula Alexandriæ objecta, turri, & ſpecula lucernis inſtructa nocturnę navigationi accommoda illuſtris; & Nilus ſeptem oſtiis ſe in mare exonerans.
8 Verſ. 687. ſupra.
9 Sanior videtur lectio Ciofani, cui ſubſcribit Ms. unus noſter, *ſonitum, comitantiaque æra Siſtrorum*. neque enim huc faciunt *faces ſiſtrorum*.
10 H' ἢ Λητὼ συνεχῶς ὀδυρομένην καὶ ἱκετεύουσαν ᾤκτειρε, καὶ μετέβαλε τὴν φύσιν τοῦ παιδὸς εἰς κόρον. Liberalis 17. fab.
11 Supra ad verſ. 689.
12 Dextra ferebat ęreum crepitaculum: cujus per anguſtam laminam in modum Balthei re-

Non

Non ſecura quidem, fauſto tamen omine læta
Mater abit templo, ſequitur comes Iphis euntem;
Quam ſolita eſt majore gradu; nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipſe eſt
Vultus, & incomptis brevior menſura capillis,
Pluſque vigoris adeſt, habuit quam fœmina: nam quæ
Fœmina nuper eras, puer es. Date munera templis,
Nec timida gaudete fide. 1 *Dant munera templis,*
Addunt & titulum: titulus breve carmen habebat:
Vota puer ſolvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Poſtera lux radiis totum patefecerat orbem:
Cum 2 *Venus, &* 2 *Juno, ſociuſque* 2 *Hymenæus ad* 3 *ignes*
Conveniunt, potiturque ſua puer Iphis Janthe.

curvatam trajectæ mediè paucę virgulæ, criſpante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum ſonorem. Apul. de Iſide lib. 11. Metamorph. Quin & ſiſtri formam, & formæ rationem vide apud Plutarchum in libro de Iſide, & Oſiride.

1 Ταύτης ἔτι μέμνηνται τῆς μεταβολῆς Φαίστιοι, καὶ θύουσι Φυτίῃ Λητοῖ, ἥτις ἔφυσε μήδεα τῇ κόρῃ, &c. Liberalis fab. 17.

2 Dii conjugales. ut lib. 4. v. 758. & alibi ſæpius.

3 In ſacris nuptialibus faces adhibitas, & ſacrificia. l. 5. v. 37. & l. 4. v. 60.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN
LIBER X.

Orphei deſcenſus ad inferos, & Olenus, & Lethæa in arbores.

FAB. I.

Inde per immenſum, 1 croceo velatus amictu,
Æthera digreditur, 2 Ciconumque Hymenæus ad oras
Tendit: & Orpheja nequicquam voce vocatur.
Affuit ille quidem: 3 ſed nec ſolemnia verba,
Nec latos vultus, nec felix attulit omen.
4 Fax quoque, quam tenuit, lacrymoſo ſtridula fumo
Uſque fuit: nulloſque invenit motibus ignes.
Exitus auſpicio gravior: 5 nam nupta per herbas
Dum nova Najadum turba comitata vagatur,
Occidit, in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquam Rhodopeius auras
Deflevit vates, ne non tentaret & umbras,
Ad Styga 6 Tanaria eſt auſus deſcendere porta;
Perque 7 leves populos, ſimulacraque functa ſepulcro
Perſephonen adiit, 8 inamænaq; regna tenentem
Umbrarum dominum: pulſiſque ad carmina nervis
Sic ait: O poſiti ſub terra numina 9 mundi,

1 Qui concolor flammeo, quo nova nupta pudoris, & boni ominis gratia velatur.
2 Thraciæ pop. ad Iſmarum montem, & Biſtonidem lacum.
3 Neque enim *feliciter* ceſſere nuptiæ. vide l. 6. v. 428.
4 Lib. 4. v. 60.
5 Virg. 4. Georg. refert Eurydicen dum fugeret Ariſtæum, incidiſſe in colubrum, cujus morſu interiit.
6 Tænarus promontorium eſt Laconiæ, ubi antrum, cujus vaſtus hiatus, teter mephites, auditus ſtrepitus occaſionem dedere fabulantibus patere hic deſcenſum ad inferos. Virg. 4. Georgic. ſuper hac eadem re, *Tænarias etiam fauces, alta oſtia Ditis, & caligantem*, &c.
7 Umbras, animas.
8 Lib. 4. v. 432. & quos in Indice Poetico monſtrat tit. *Inferi*.
9 Inferorum. lege quæ Cæl. Rhodig. l. 2. c. 18.

In quem decidimus quicquid mortale creamur,
Si licet, & falſi poſitis ambagibus oris
Vera loqui ſinitis, Non huc, ut opaca viderem
Tartara, deſcendi, nec uti villoſa colubris
Terna [1] *Meduſai vincirem guttura monſtri:*
Cauſa via eſt conjux, in quam calcata venenum
Vipera diffudit, creſcenteſque abſtulit annos.
[2] *Poſſe pati volui; nec me tentaſſe negabo:*
Vicit amor; ſupera Deus hic bene notus in ora eſt:
An ſit & hic, dubito: ſed & hic tamen auguror eſſe;
Famaque ſi veteris non eſt mentita [3] *rapina,*
Vos quoque junxit amor. Per ego hæc loca plena timoris,
Per [4] *Chaos hoc ingens, vaſtique ſilentia regni,*
Eurydices, oro, properata retexite fata.
Omnia debentur vobis: paulumque morati,
[5] Serius, aut citius ſedem properamus ad unam,
Tendimus huc omnes; hæc eſt domus ultima: *voſque*
Humani generis [6] *longiſſima regna tenetis.*
Hæc quoque cùm juſtos matura peregerit annos,
Juris erit veſtri: pro munere poſcimus uſum.
Quod ſi fata negant veniam pro conjuge, certum eſt
Nolle redire mihi: letho gaudete duorum.
Talia dicentem,[7] *nervoſque ad verba moventem*
Exangues flebant animæ: nec [8] *Tantalus undam*
Captavit refugam; ſtupuitque [9] *Ixionis orbis:*
Nec carpſere jecur volucres: urniſque vacarunt
[10] *Belides; inque tuo ſediſti,* [10] *Siſyphe, ſaxo.*
[10] *Tum primum lacrymis victarum carmine fama eſt*

1 Cerberi, quem, ut & Orthum Geryonis canem peperit ex Typhaone Echidna Meduſæ progenies.

2 Volui quidem, & quod in me fuit, laboravi ferre jacturam, & deſiderium dilectę conjugis.

3 Lib. 5. v. 386.

4 Lib. 1. v. 6.

5 Serius, ocyus ſors exitura. Horat. 3. lib. 3. Ode. πᾶσιν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν ἢ πρότερον ἢ ὕστερον. Archinus. *Longius, aut propius ſors ſua quemque manet.* Propert. 2. l. 28. eleg.

6 Lætiſſime patentia, omnium capaciſſima, non habitura finem.

7 Citharæ cordis verba ſociantem.

8 Vide l. 4. v. 461.

9 Τὸν τιτυὸν κατὰ γῆς δύο γύπες ἔδουσιν. Lucillius Antholog. 2.

10 *Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens Demiſit atras bellua centiceps aures, & intorti capillis Eumenidum recreantur.*

Eumen

Eumenidum maduiſſe genas; 1 nec regia conjux
Suſtinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicenque vocant: umbras erat illa recentes
Inter, & inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul & legem Rhodopejus accipit Orpheus,
Ne flectat retro ſua lumina, donec Avernas
Exierit valles, aut irrita dona futura.
Carpitur acclivis per muta ſilentia trames
Arduus, obſcurus, caligine denſus opaca.
Nec procul abfuerant telluris margine ſumma:
Hic, ne deficeret, metuens, aviduſque videndi
Flexit amans oculos; & protinus illa relapſa eſt:
Brachiaque intendens, prendiq; & prendere certans,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Jamque iterum moriens, non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo: quid enim niſi ſe quereretur amatam?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit: revolutaque rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit gemina nece conjugis Orpheus,
Quam tria 2 qui timidus, medio portante catenas,
Colla canis vidit; quem non pavor ante reliquit,
Quam natura prior, ſaxo per corpus oborto:
3 Quique in ſe traxit crimen, voluitque videri

angues? &c. Horat. l. 2. ode 13.
1 Memoriæ proditum eſt, inquit Pauſanias in Bœoticis, Orpheum uxore mortua veniſſe ad Aornum Theſprotię, ubi per necromantiam evocarentur umbræ: ibi, cum Eurydices animam pone ſequi putaſſet, & ſua ſe opinione falſum reſpiciens animadvertiſſet, ultro ſibi ipſi, merore confectum, mortem conſciviſſe. Ejuſmodi de Bavaro quodam refertur fabula a Sabino. Neque illepidum eſt illud carmen Hiſpano ſcriptum idiomate, & ingenio, quo invertitur hæc Orphei fabula. *Abuſcara ſu muger Orfeo baxo a el infierno. Que por la muger no puede baxar a otra parte Orfeo.* Orpheus ad inferos deſcendit quæſitum uxorem. *Nam ubi alias quærenda erat uxor?* Deſcendebat cantans. *Et hoc ibebat viduo jam, & cælibi.* Dederunt Orpheo Pluto, & Proſerpina ut uxorem abduceret, *Pacatiorem ſcilicet fore locum rati unde mulier diſceſſiſſet. & umbris ſane ſubſecuta eſt a ſuppliciis ſuis ceſſatio.* Sed hac lege dederunt hoc Orpheo, ne illam reſpiceret, priuſquam ad ſuperas oras reverſus eſſet. *Ille ne cruciatum ſibi ab inferis in ſuperas auras ſubveheret, conſulto reſpexit.*
2 Vir quidam erat timidus, qui metu Herculis ſpeluncam ſubiit, unde capite inclinato procumbens, proſpiciens aliquando Herculem, dum Cerberum traheret, diriguit in ſaxum verſus. Suidam adi in Δειλότ̓ϛος τῦ πχραχύπτοντες, & Zenobium.
3 Lethæa forma ſua freta ſe Deabus prætulit. Cujus ſuperbiam cum illæ jam ulturę eſſent, uxoris crimen in ſe trans-

Ole-

Olenus eſſe nocens, tuque o confiſa figura
Infelix Lethæa tua, junctiſſima quondam
Corpora, nunc lapides, quos 1 *humida ſuſtinet Ide.*
Orantem, fruſtraque iterum tranſire volentem
Portitor arguerat: ſeptem tamen ille diebus
Squalidus in ripa, 2 *Cereris ſine munere, ſedit.*
Cura, dolorque animi, lacrymaque alimenta fuere.
Eſſe Deos Erebi crudeles queſtus, in altam
Se recipit Rhodopen, pulſumq; Aquilonibus Hæmum.
3 *Tertius æquoreis incluſum Piſcibus annum*
Finierat Titan: omnemque refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem; ſeu quod male ceſſerat illi;
Sive fidem dederat; multas tamen ardor habebat
Jungere ſe vati; multa doluere repulſa.
Ille etiam Thracum populis fuit autor, amorem
In teneros transferre mares; citraque juventam
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.

tulit Olenus, ſupplicio interveniens. una itaque cum uxore in lapidem fuit converſus. Turneb. lib. 1. c. 23. legit: *Tuque o confixa figuræ infelix Lethæa tuæ.* atque interpretatur: Tu, Lethæa, cum figura tua in lapidem obriguiſti. Mei certe membranei manu exarati habent, *Tuque o confiſa figuræ Infelix Lethæa tuæ.*

1 Πολυπίδαξ, fontibus ſcatens.

2 Ἄσιτος, cibo abſtinens.

3 Tertia jam vice Sol emenſus fuerat Zodiacum, cujus ultimum ſignum *Piſces*.

Orphei cantus, & Attis in pinum.

FAB. V.

Collis erat, collemque ſuper planiſſima campi
1 *Area, quam viridem faciebant graminis herba.*
Umbra loco deerat: qua poſtquam parte reſedit
Diis genitus vates, & fila ſonantia movit,
Umbra loco venit. non 2 *Chaonis abſuit arbor,*
Non 3 *nemus Heliadum, non frondibus Æſculus altis,*

1 Orphejum hoc Theatrum noſtro lib. 1. verſ. 22. & Martial. 21. epigr. lib. Spectac.

2 Quercus, qua Chaonia, olim Moloſſia, in Epiro, abundat.

3 Populeum. l. 2. verſ. 340. Sed adi Indicem Poeticum noſtrum tit. *Arbores*, quibus adde quæ Seneca in Oedipo ver. 530.

Nec

Nec tilia molles, nec fagus, & 1 innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis haſtis,
Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus 2 genialis, acerque 3 coloribus impar,
Amnicolaque ſimul ſalices, & aquatica lotos,
Perpetuoque virens buxus, tenueſque myrica,
Et 4 bicolor myrtus, 5 & baccis cærula ficus.
Vos quoque 6 flexipedes hederæ veniſtis, & una
Pampineæ vites, & 7 amicta vitibus ulmi,
Ornique, & piceæ; pomoque onerata rubenti,
Arbutus, & lentæ 8 victoris præmia palmæ,
Et ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus,
9 Grata Deum matri: ſiquidem Cybeleïus Attis
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.

1 Propter Daphnen. lib. 1. v. 478.
2 Umbram hoſpitalem præbens convivantibus. Virg. 4. Georgic. *miniſtrantem platanum potantibus umbram*.
3 Criſpo macularum diſcurſu varia. Plin. l. 36. c. 15.
4 Alba, & nigra. Plin. l. 15. c. 25.
5 Groſſis.
6 Ciſſos adoleſcens fuit hiſtrio, & ſaltator Liberi patris: qui cum thyaſos exerceret, in profundum terræ hiatum caſu lapſus, interiit. Tellus in gratiam Bacchi pro juvene remiſit hederę fruticem, quę nunc etiam flexipes eſt, implicitos ſtaticulorum nexus imitata. ex Geoponicis Parrhaſius.
7 Al. *amicæ*.
8 Ut quæ oneri impoſito non cedat, ſed contra nitatur.
9 Puer a Cybele amatus, qui cum in Sagaritide nympha peccaſſet, in furorem verſus ſe caſtravit, mox a Dea in pinum verſus eſt. De quo poſt cæter. Mythologos legatur Gyraldus Syntag. 4. & Catulli Galliambicum, & Arnobius 5. lib. & Diodorus Siculus lib. 4.

Cypariſſus in cupreſſum.

FAB. III.

ADfuit huic turba 1 metas imitata cupreſſus,
Nunc arbor, puer ante 2 Deo dilectus ab 2 illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcum.
Namque ſacer Nymphis 3 Carthæa tenentibus arva

1 Κωνοειδής, metæ modo in acutum ſurgens pyramidalis. Virg. 3. Æn. *coniferæ cypariſſi*. hinc etym. ἀπὸ τοῦ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρέμωνας.
2 Apolline, qui cithara, & arcu æque claret.
3 Carthæja. eſt autem Carthęa una ex quatuor urbibus Ceæ inſ. e numero Cycladum, Cypariſſi patria.

4 *In-*

1 Ingens cervus erat, lateque 2 patentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro, demiſſaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur; 3 parilique ætate nitebant
Auribus e geminis circum cava tempora baccæ.
Iſque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios Cea pulcherrime gentis
Gratus erat 4 Cypariſſe tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas:
Tu modo texebas varios per cornua flores,
Nunc eques in tergo reſidens huc latus & illuc
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediuſque dies, ſoliſque vapore
Concava litorei fervebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſa poſuit ſua corpora terra
Cervus, & arborea frigus ducebat ab umbra.
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: & ut ſævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. Quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro materiaque doleret,
Admonuit. gemit ille tamen, munuſque ſupremum
Hoc petit a ſuperis, ut tempore lugeat omni.
Jamque per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem,
Et modo qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida cæſaries fieri, ſumptoque rigore
Sydereum gracili ſpectare cacumine cœlum.

1 Adumbratus hic cervus ad illum Sylviæ, & Tyrrhidarum, Æ.7. ſed huic cultus elegantior.

2 Patalis ſcil. cervus. Ariſt. lib. 9. hiſtor. ad animalium πατταλίας.

3 Pares proinde & ipſi uniones. Sed Mss. noſtri habent *parilique nitore nitebant*, minus eleganter.

4 Sylvani hunc fuiſſe amaſium tradit Servius ad verſ. 20. 1. Georgic. Virgil. cervam manſuetam a Sylvano inſcio interemptam, hinc puerum dolore extinctum a Sylvano in arborem verſum. Pierius l. 52. Hieroglyph. Aſclepiadem citat authorem, nomen huic arbori inditum a Cypariſſa filia Boreæ regis Celtarum. Didymus Cypariſſos Eteoclis filias fuiſſe dicit, quæ choreas ducentes in puteum devolutę, a Tellure vicem earum miſerata in arbores verſæ ſunt.

Ingemuit : triſtiſque deus , Lugebere nobis ,
1 *Lugebiſque alios , aderiſque dolentibus , inquit :*

1 Cupreſſum his ſimulare , ut alibi non raro, necubi vacet nuda marginis area , obvenit. Cupreſſum rogis adhiberi ſcribit Varro propter gravem uſtrinæ nidorem , amovendi ſcilicet tetri cadaveris gratia . Plin. lib. 16. cap. 33. eſt Diti ſacra ; & ideo funebri ſigno ad domos poſita : hoc , ne quis neſcius ingreſſu pollueretur ; illud , quia exciſa non repullulat recidiva .

Jupiter in aquilam , & raptus Ganymedis .

FAB. IV.

TAle nemus vates attraxerat : inque ferarum
Concilio medius , turba volucrumque ſedebat .
Ut ſatis impulſas tentavit pollice chordas ,
Et ſenſit varios , quamvis diverſa ſonarent ,
Concordare modos , hoc vocem carmine movit :
Ab Jove Muſa parens (cedunt Jovis omnia regno)
Carmina noſtra move ; Jovis eſt mihi ſæpe poteſtas
Dicta . Prius cecini plectro graviore 1 *Gigantes ,*
Sparſaque 2 *Phlegræis victricia fulmina campis :*
Nunc opus eſt leviore lyra ; 3 *pueroſque canamus*
Dilectos ſuperis , inconceſſiſque puellas
Ignibus attonitas meruiſſe libidine pœnam .
Rex ſuperum 4 *Phrygii quondam* 4 *Ganymedis amore*
Arſit : & inventum eſt aliquid quod Jupiter eſſe ,
Quam quod erat , mallet . nulla tamen alite verti
Dignatur , niſi quæ portat ſua fulmina terra .
Nec mora : percuſſo mendacibus aere pennis
Arripit Iliaden, qui nunc quoque pocula miſcet ,
5 *Invitaque Jovi nectar Junone miniſtrat .*

1 Lib. 1. v. 151. & 184.
2 Hos alii in ea parte Macedoniæ , quæ poſtea Pallene dicta eſt , Stephan. Alii in Theſſalia ; in Campania alii ſtatuunt , ubi Forum Vulcani .
3 Hæc , & quę ſequuntur canit Orpheus in gratiam puerorum Diis amatorum , & odium mulierum ; v. 80. ſup.
4 Ganymedes Trois Phrygiæ regis filius a Jove in aquilam verſo raptus fingitur. ἐγὼ Γανυμήδους σώματος , ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς ἐς φημὶ Ὀλύμπου ἀνενεχθῆναι , &c. Xenophon in Sympoſio . videatur Sabinus , & Cl. Minos in Alciati emblem. 4.
5 Ægre ferente rapti Ganymedis honores , remota a pocillandi miniſterio filia ſua Hebe.

Hyas

Hyacinthus in florem.

FAB. V.

TE quoque 1 Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus,
Triſtia ſi ſpatium ponendi fata dediſſent:
Qua licet, æternus tamen es: quotieſque repellit
Ver Hyemem, Piſcique Aries ſuccedit aquoſo,
Tu toties oreris, viridique in ceſpite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit, & 2 orbe
In medio poſiti caruerunt præſide Delphi,
Dum deus Eurotan, 3 immunitamque frequentat
Sparten; nec cithara, nec ſunt in honore ſagittæ:
Immemor ipſe ſui non retia ferre recuſat,
Non tenuiſſe canes, non per juga montis iniqui
Ire comes, longaque alit aſſuetudine flammas.
Jamque fere medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat, ſpatioque pari diſtabat utrinque:
Corpora veſte levant, & 4 ſucco pinguis olivæ
Splendeſcunt, latique ineunt certamina 5 diſci.
Quem prius aerias libratum Phœbus in auras
Miſit; & oppoſitas disjecit pondere nubes.
Decidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus, & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actuſque cupidine luſus
Tollere 6 Tænarides orbem properabat: at illum
7 Dura repercuſſo ſubjecit in aere tellus

1 Fili Amyclæ, qui urbem Amyclas condidit.

2 Apollo amore Hyacinthi captus, deſerto oraculo Delphico, juxta Parnaſſum, quem τῆς γῆς ὀμφαλὸν appellat Strabo lib. 9. ad quem locum vide quos Iſ. Caſaubonus. & fab. quam ex Pindaro citat de duabus columbis a Jove emiſſis ex Oriente, & Occidente, quę hic convenerint.

3 Lacedęmonii mœnibus urbem cingere diu noluerunt, ut qui tuendæ urbi virtutem juvenum ſufficere arbitrarentur.

4 Oleo ſe ungere non luctaturi modo, ut ad 35. v. lib. 9. dictum, ſed & luſuri ſolebant.

5 Orbis ex ferro, ære, lapide, aut etiam ligno, qui medius loro vice amenti trajectus, in ſublime jaciebatur, ut infra præſcriptos fines decideret. Mercurial. Gymna. lib. 2. cap. 12.

6 Lacon. Tænarus enim Laconiæ promontor.

7 Zephyrum Apollinis rivalem, & ſibi in amore prælati, vehementius flantem divertiſſe diſcum in pueri caput, ſcribunt Palæphatus lib. 1. & Tzetzes 1. Chil. 11. & Lucianus in dialogo Apollinis, & Mercurii.

In vultus, Hyacinthe, tuos. expalluit æque,
Quam puer, ipſe Deus, collapſoſque excipit artus,
Et modo te refovet, modo triſtia vulnera ſiccat,
Nunc animam admotis fugientem ſuſtinet herbis.
Nil proſunt artes: erat immedicabile vulnus.
[1] *Ut ſi quis violas, riguove papavera in horto,*
Liliaque infringat fulvis hærentia virgis;
Marcida demittant ſubito caput illa gravatum,
Nec ſe ſuſtineant, ſpectentque cacumine terram;
Sic vultus moriens jacet, & defecta vigore
Ipſa ſibi eſt oneri cervix, humeroque recumbit.
Laberis [2] *Oebalide prima fraudate juventa,*
Phœbus ait, videoque tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinuſque meum: mea dextera letho
Inſcribenda tuo eſt; ego ſum tibi funeris autor.
Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe vocari
Culpa poteſt; niſi culpa poteſt & amaſſe vocari.
Atque utinam pro te vitam, tecumque liceret
Reddere! ſed quoniam fatali lege tenemur,
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt:
Floſque novus [3] *ſcripto gemitus imitabere noſtros.*
Tempus & illud erit, quo ſe [4] *fortiſſimus heros*
Addat in hunc florem, folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignaverat herbas,
Deſinit eſſe cruor, Tyrioque nitentior oſtro
Flos oritur, formamque capit, quam lilia, ſi non
Purpureus color huic, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt (is enim fuit autor honoris)

1 *Purpureum veluti cum flos ſuccîſus aratro Langueſcit moriens, laſſove papavera collo Demiſere caput*, &c. Virgil. de Euryalo Æn. 435. verſ.

2 Lacon. Oebalia urbs eſt Laconię. Micyllus per Prolepſim dictum vult ab Oebalo Hyacinthi nepote ex Cynorta fratre. Apollo ipſe apud Lucianum dict. dial. ἐρώμενον πενθῶ τὸν λάκωνα τὸν Οἰβάλου.

3 Mox, verſ. 215.

4 Ajax Telamonius, e cujus ſanguine natus flos, *Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus. Litera communis mediis pueroque viroque Inſcripta eſt foliis: hæc nominis, illa querelæ*, 13. l. verſ. 396. unde liquet ſcribendum non hya, ut in vulgatis, ſed *ai ai* ----

Ipſe

Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & 1 ai ai
Flos habet inſcriptum: funeſtaque littera ducta eſt.
Nunc genuiſſe pudet Sparten Hyacinthon: honorque
Durat in hoc avi, celebrandaque more priorum
Annua prælata redeunt 2 Hyacinthia pompa.

1 ----- Ita apud Sophoclem Ajax: Αἶ, αἶ· τίς ἄν ποτ᾽ ᾤεθ᾽ ὧδε ἐπώνυμον τ᾽ οὐμὸν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; adſtipulante Plinio l. 21. cap. 11. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens ejus, quem Apollo dilexerat; aut ex Ajacis cruore editi, ita diſcordantibus venis, ut Græcarum literarum figura AI. legatur inſcripta. Lege quæ Rigaltius in Tertullianum de coronis, & quę Ge. Sabinus referat de ejuſmodi flore ad Laz. Bonamicum Alexandria ſallato. quin & Planudes vertit καὶ αἶ αἶ τὸ ἄνθος ἔχει δὴ γεγραμμένον.

2 Horum feſtorum meminit Pauſanias bis in Laconicis, ἐν Ὑακινθίοις, πρὸ τοῦ τῶν Ἀπόλλωνος θυσίας ἐς τὸν Ὑακίνθῳ τὸν βωμὸν διὰ θύρας χαλκῆς ἐναγίζουσι, & in Meſſenicis.

Cypri incolæ in boves.

FAB. VI.

At ſi forte roges ſecundam 1 Amathunta metallis,
An 2 genuiſſe velit 3 Propetidas, abnuat, æque:
Atque illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere 4 Ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Jovis 5 hoſpitis ara
Lugubris ſceleris: quam ſi quis ſanguine tinctam
Advena vidiſſet, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathuſiacaſve bidentes.
Hoſpes erat caſus. ſacris offenſa nefandis

1 Cypri urbem, ut & ipſam inſulam ærifodinis claram.

2 Ratione ſimili & relatione ferri poteſt lectio *gemuiſſe*, v. 217. modo, ſed *genuiſſe* videtur potius innuere annuas ceremonias funebres, & inferias Hyacinthiorum.

3 Quæ Venerem Deam eſſe negare auſæ, numinis ira, poſtquam corpora ſua vulgo proſtituiſſent, in lapides verſæ ſunt.

4 Cyprus ipſa Ceraſtis olim dicta, quod multa κέρατα, inquit Stephanus, hoc eſt ἄκρα, ideſt promontoria habeat. unde ſorte occaſio fabulę.

5 Hoſpitalis, ξενίου, ſed uti maris ἀξένου. namque hic humanæ immolabantur victimę.

Ipſa ſuas urbes, 1 Ophiuſiaque arva parabat
Deſerere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes
Peccavere mea? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece, vel ſi quid medium eſt mortiſque fugaque.
Idque quid eſſe poteſt, niſi verſa pœna figura?
Dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua vultum
Flexit, & admonita eſt hæc illis poſſe relinqui,
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.

1 Cypria. cujus tamen nominis Cypro competentis neque mentio ulla apud Geographos, neque ratio apud interpretes.

Propœtides in ſilicem.

FAB. VII.

Sunt tamen obſcœnæ 1 Venerem Propętides auſæ
Eſſe negare deam: 2 pro qua ſua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgaſſe feruntur.
Utque pudor ceſſit, ſanguiſque induruit oris,
In rigidum parvo ſilicem diſcrimine verſæ.

1 Reſpice, quę ad verſ. 223. ſup.
2 Ab eo orta videtur hæc fab. quod de Cypriis virginibus refertur a Juſtino lib. 18. quæ ſe ad litus proſtituentes corporis quæſtu dotem quærunt.

Pygmalionis ſtatua eburnea in virginem.

FAB. VIII.

Quas quia Pygmalion 1 ævum per crimina agentes
Viderat, offenſus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, ſine conjuge cęlebs
Vivebat, thalamique diu conſorte carebat.
Interea niveum mira feliciter arte
Sculpſit ebur, formamque dedit, qua fœmina naſci
Nulla poteſt, operiſque ſui concepit amorem.
Virginis eſt veræ facies; quam vivere credas,

1 Quæſtum diutinum corpore facientes.

1 Et, ſi non obſtet reverentia, velle moveri;
Ars adeo latet arte ſua. miratur, & 2 haurit
Pectore Pygmalion ſimulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an ſit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur eſſe fatetur.
Oſcula dat, reddique putat, loquiturque, tenetque,
Et credit tactis digitos inſidere membris,
Et metuit preſſos veniat ne livor in artus:
Et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
Munera fert illi conchas, tereteſque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Liliaque, pictaſque pilas, & ab arbore lapſas
3 Heliadum lacrymas: ornat quoque veſtibus artus,
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo;
Aure leves 4 baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent, nec nuda minus formoſa videtur.
Collocat hanc ſtratis 5 concha Sidonide tinctis,
Appellatque tori ſociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam ſenſura, reponit.
Feſta dies Veneris tota celeberrima Cypro
Venerat: & 6 blandis induta cornibus aurum
Conciderant icta nivea cervice juvencæ,
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Conſtitit, & timide, Si dii dare cuncta poteſtis,
Sit conjux, opto, non auſus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, ſimilis mea, dixit, eburna.
Senſit, ut ipſa ſuis aderat 7 Venus aurea feſtis,
Vota quid illa velint, & amici numinis omen,

1 Et moveri velle, niſi veraret hoc virginibus a natura inſitus pudor, & a proba educatione acquiſita verecundia & ſilentium. ἅ τε παρθένοις κόσμον φέρει.

2 Philoſtephanus in Cypriacis author eſt, inquit Arnobius l. 9. Pygmaleonem regem Cypri ſimulachrum Veneris, quod ſanctitatis apud Cyprios & religionis habebatur antiquę, adamaſſe ut fœminam, mente, animo, lumine rationis judiciique cęcatis, ſolitumque dementem, tanquam ſi uxoria res eſſet, ſublevato in lectulum numine copularier amplexibus atque ore; reſque alias agere libidinis vacua imaginatione fruſtrabiles. Sed legatur & hiſtoria nobilis cujuſdam juvenis, qui ſimulachrum Veneris Cnidię impotens amabat apud Lucianum in Amoribus.

3. Armillas & lineas ex electro ſeu ſuccino ſtillante a populis, in quas Phaetontis ſorores verſæ finguntur. 2. l. v. 364.

4 Uniones, margaritæ.

5 Purpura Sidonia ſeu Tyria.

6 Politis, vittatis, inauratis.

7 Homero paſſim χρυσῆ Ἀφροδίτη.

[1] *Flamma ter accenſa eſt, apicemque per aera duxit.*
Ut rediit, ſimulacra ſuæ petit ille puellæ,
Incumbenſque toro dedit oſcula: viſa tepere eſt.
Admovet os iterum, manibus quoque pectora tentat:
[2] *Tentatum molleſcit ebur, poſitoque rigore*
Subſedit digitis, ceditque: Ut Hymettia ſole
Cera remolleſcit, tractataque pollice multas
Flectitur in facies, ipſoque fit utilis uſu.
Dum ſtupet, & dubie gaudet, fallique veretur,
Rurſus amans, rurſuſq; manu ſua vota retractat:
Corpus erat, ſaliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero [3] *Paphius pleniſſima concipit heros*
Verba, quibus Veneri grates agit, oraque tandem
Ore ſuo non falſa premit; dataque oſcula virgo
Senſit, & erubuit, timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adeſt dea: jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem;
Illa Paphum genuit, de [4] *quo tenet inſula nomen.*

1 Felicis utique ominis erat, ſicubi in ſacris & libaminibus crebrius & altius emicarent ignis ſcintillæ & flammæ. 4. Georg. v. 385. *Ter flamma ad ſeſti ſummum ſubjecta reluxit, Omine quo firmans animum,* &c.
2 Non una & ſola fuit hæc virgo eburnea aut marmorea. plurimas credo duras primum, & difficiles amatoribus, obſequio tamen & aſſiduis precibus emollitas.
3 Pygmalion Cyprius. Sed προληπτικῶς. namque ----
4 ---- A Papho Pygmalionis filio Cyprus dicta eſt Paphos.

Myrrha in arborem.

FAB. IX.

Editus [1] *hoc ille eſt, qui, ſi ſine prole fuiſſet,*
Inter [2] *felices Cinyras potuiſſet haberi.*
Dira canam. [3] *Procul hinc natæ, procul eſte parentes;*

1 Papho Pygmalionis filio, ſanius quam quod habent vulgati libri & Mss. aliquot, *Editus hac ille eſt*, Papho ſcilicet inſula, eque ſana & lectio Micylli, *Editus ex illo eſt*, vel, *Editus hinc ille eſt*.
2 Erat enim rex Cypri divitiis a Deo datis pollens, ut canit Pindarus in Nemeis ode 8. Σὺν θεῷ γάρ τοι φυτευθεὶς ὄλβος ἀνθρώποισι παρμονώτερος. ὅσπερ καὶ Κινύραν ἔβρισε πλούτῳ ποντίᾳ ἐν ποτὲ Κύπρῳ. Lycophronis interpreti, & Ant. Liberali Smyrna eſt filia Theiantis. 34. fab.
3 *Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris.*

Aut

Aut, mea ſi veſtras mulcebunt carmina mentes,
Deſit in hac mihi parte fides; nec credite factum;
Vel, ſi credetis, facti quoque credite pœnam.
Si tamen admiſſum ſinit hoc natura videri,
1 *Gentibus Iſmariis, & noſtro gratulor orbi,*
Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis,
Quæ tantum genuere nefas. 2 *Sit dives amomo,*
Cinnamaque, coſtumq; ſuam, ſudataque ligno
Thura ferat, floreſque alios 3 *Panchaica tellus,*
Dum ferat & Myrrham: 4 *Tanti nova non fuit arbor.*
Ipſe negat nocuiſſe tibi ſua tela Cupido
Myrrha, faceſque ſuas a crimine vindicat iſto.
Stipite te Stygio, tumidiſque afflavit Echidnis
E tribus una ſoror. Scelus eſt odiſſe parentem:
Hic amor eſt odio majus ſcelus. undique lecti
Te cupiunt proceres, totoque Oriente juventus
5 *Ad thalami certamen adeſt. Ex omnibus unum*
Elige Myrrha virum: dum non ſit in omnibus 6 *unus.*
Illa quidem ſentit, fœdoque repugnat amori:
Et ſecum: Quo mente feror? quid molior? inquit.
Dii, precor, & pietas, ſacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas, ſcelerique reſiſtite noſtro;
Si tamen hoc ſcelus eſt. 7 *ſed enim damnare negatur*
Hanc Venerem pietas; coeuntque animalia nullo
Cætera delicto, nec habetur turpe juvencæ
Ferre patrem tergo: fit equo ſua filia conjux,
Quaſque creavit, init pecudes caper, ipſaque cujus
Semine concepta eſt, ex illo concipit ales.
Felices quibus iſta licent: humana malignas

1 Thraciæ noſtræ gelidæ, quæ non calet amore inceſto.
2 Simili Epitrope utitur Virgilius in conferenda cum aliis terris Italia Georg. 2. v. 140. & v. 451. ubi cæteris vitæ rationibus ruſticam præfert.
3 Panchaja Arabiæ Felicis pars feliciſſima, utpote flagrantiſſimo Solis ſideri ſubjecta. *Totaque thuriferis Panchaia pinguis arenis,* al. *triſtis*, 2. Georg. v. 139.
4 Ut inceſto quis amore polluatur. Neque enim hic amor a face Cupidinea, ſed a Tartarea face, quam intentavit furiarum una viperis crinita.
5 Certatim nuptias Myrrhæ ambiunt.
6 Pater tuus.
7 Vacillat primum dubia, labaſcit mox impotens, hinc naturalem brutorum Venerem probat, gentium ſed barbarum morem defendit. Ad ſaniorem ſubinde mentem reverſa ſeſe increpat, nefandam libidinem damnat. ſenſui tandem maleſano ſuccumbit victa ratio. Ejuſmodi luctam videre eſt in Medea l. 7. in Scylla l. 8. in Byblide l. 9.

Cura dedit leges, & quod natura remittit,
Invida jura negant. Gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Jungitur, & pietas geminato creſcit amore.
Me miſeram, quod non naſci mihi contigit illic!
Fortunaque loci lædor! Quid in iſta revolvor?
Spes interdicta diſcedite: 1 dignus amari
Ille, ſed ut pater, eſt. Ergo ſi filia magni
Non eſſem Cinyræ, Cinyræ concumbere poſſem;
Nunc quia jam 2 meus eſt, non eſt 3 meus; ipſaque damno
Eſt mihi 4 proximitas: aliena potentior eſſem.
Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam. Retinet malus ardor amantem,
Ut præſens 5 ſpectem Cinyram, 5 tangamque, loquarque,
Oſculaque admoveam, ſi nil conceditur ultra.
Ultra autem ſperare aliquid potes, impia virgo?
6 Nec quod confundas & jura, & nomina ſentis?
7 Tune eris & matris pellex, & adultera patris?
Tune ſoror nati? genitrixque vocabere fratris?
Nec metues atro 8 crinitas angue ſorores,
Quas facibus ſævis oculos atque ora petentes
Noxia corda vident? At tu, dum corpore non es
Paſſa nefas, animo ne concipe: neve parentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta, res ipſa vetat; pius ille, memorque
Moris: & o vellem ſimilis furor eſſet in illo!

1 *Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit.* 1. l. de Arte.
2 Pater.
3 Conjux.
4 Sanguinis & generis propinquitas.
5 De quinque amandi lineis vide quæ adnotata ad v. 560. l. 9.
6 Itane? naturę, gentiumque jura, ſanguinis generiſque nomina tragicos ſupergreſſa inceſtus, promiſcue confundis? neque interim ejuſmodi ſcelerum ultrices Furias perhorreſcis?
7 Ænigma ſimile poſuit de ſe Oedipus in Thebaide Senecæ, ver. 134. *Avi gener, patriſque rivalis ſui, Frater ſuorum liberum, & fratrum parens: Una avia partu liberos peperit viro, Ac ſibi nepotes.*
8 Furias ὀφιοπλοκάμους, l. 4. v. 452. & 480. ποινίμους Ἐριννύας, ſcelerum ultrices. Nolite, inquit Cicero pro Roſcio Amerino, putare, quemadmodum in fabulis ſæpenumero videtis, eos, qui aliquid impie ſcelerateque commiſerint, agitari & perterreri furiarum tedis ardentibus, ſua quemque fraus, & ſuus terror maxime vexat, ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaque afficit, &c.

Di-

Dixerat. At Cinyras, quem copia digna procorum
Quid faciat, dubitare facit, ſciſcitatur ab ipſa
1 *Nominibus dictis, cujus velit eſſe mariti.*
Illa ſilet primo: patriſque in vultibus hærens
Æſtuat, & tepido ſuffundit lumina 2 *rore.*
Virginei Cinyras hæc credens eſſe timoris,
Flere vetat, ſiccatque genas, atque oſcula jungit.
Myrrha datis nimium gaudet: conſultaque qualem
Optet habere virum, Similem tibi, dixit. At ille
Non intellectam vocem collaudat: &, Eſto
Tam pia ſemper, ait. Pietatis nomine dicto,
Demiſit vultum ſceleris ſibi conſcia virgo.
Noctis erat medium, curaſque & corpora ſomnus
Solverat: at virgo Cinyreia pervigil igne
Carpitur indomito, furioſaque vota retractat.
Et modo deſperat, modo vult tentare; pudetque,
Et cupit; &, quid agat, non invenit. 3 *Utque ſecuri*
Saucia trabs ingens, ubi plaga noviſſima reſtat,
Quo cadat in dubio eſt, omnique a parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis, atque illuc, momentaque ſumit utroque.
Nec modus, & requies, niſi mors, reperitur amoris:
4 *Mors placet. Erigitur, laqueoque innectere fauces*
Deſtinat; &, zona ſummo de poſte revincta,
5 *Chare vale Cinyra, cauſamque intellige mortis,*
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas 6 *nutricis ad aures*
Perveniſſe ferunt, limen ſervantis alumnæ.
Surgit anus, reſeratque fores; mortiſque paratæ

1 Procorum ταύτην διὰ κάλλος πλεῖστοι καὶ ἐκ πόλεων πλείστων ἐμνήστευον. Liberalis 34. fab.

2 Lacrymarum.

3 *At veluti ſummis antiquam montibus ornum Cum ferro acciſam, crebriſque bipennibus Inſtant Eruere agricolæ certatim: illa uſque minatur, Et tremefacta comam concuſſo vertice nutat*, &c. Æn. 7.

4 Remedium amoris ultimum, ut habet epigramma incerti autoris lib. 1. Antholog. c. 27. Ἔρωτα παύει λιμός· εἰ δὲ μή, χρόνος. Ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ, Θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος. Suidas Crateti tribuit, ut & Laertius.

5 Amatorie, & tanquam aliena a patris nomine abſtinet, ut quod amori obſtaret.

6 Nutricem hanc Liberalis 24. fab. appellat Hippolyten.

[1] *Inſtrumenta videns, ſpatio conclamat eodem,*
Seque ferit, ſcinditque ſinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat: tum denique flere vacavit,
Tum dare complexus, laqueique requirere cauſam.
Muta ſilet virgo, terramque immota tuetur,
Et deprenſa dolet tardè conamina mortis.
Inſtat anus, [2] canoſque ſuos, & inania nudans
Ubera, per cunas, alimentaque prima precatur,
Ut ſibi committat quicquid dolet. illa rogantem
Averſata gemit. Certa eſt exquirere nutrix,
Nec ſolam ſpondere fidem. Dic, inquit, opemque
Me ſine ferre tibi: Non eſt mea [3] pigra ſenectus.
Seu furor eſt; habeo quod [4] carmine ſanet, & herbis:
Sive aliquis nocuit; magico luſtrabere ritu:
Ira deum ſive eſt; ſacris placabimus iram.
Quid rear ulterius? Certe fortuna, domuſque
Soſpes ab incurſu eſt: vivunt genitrixque, paterque.
Myrrha, patre audito, ſuſpiria duxit ab imo
Pectore: nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas, aliquemque tamen præſentit amorem:
Propoſitique tenax, quodcunque eſt, orat ut ipſi
Indicet, & gremio lacrymantem tollit anili.
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
[5] *Senſimus, inquit, amas: Et in hoc mea (pone timorem)*
Sedulitas erit apta tibi, nec ſentiet unquam
Hoc pater. Exiluit gremio furibunda, torumque
Ore premens, Diſcede, precor, miſeroque pudori
Parce, ait. inſtanti, Diſcede, aut deſine, dixit,
Quærere quid doleam. Scelus eſt, quod ſcire laboras.

1 Zonam laquei vice de poſte revinctam.

2 Hinc Phædræ nutrix illa in Hippolyto Senecæ: *Per has ſenecta ſplendidas ſupplex comas, Feſſumque curis pectus, & cara ubera Precor, furorem ſiſte, teque ipſam adjuva*. Pars ſanitatis, velle ſanari fuit. v. 245.

3 Imo *male ſedula* abunde. ut infra v. 438. verum de improbitate hujuſmodi vetularum, quę plerumque ſe ſcelerum & flagitiorum præſtant miniſtras atque inſtrumenta, vide quę ad hunc locum Georgius Sabinus.

4 Quid valeat Magia in amoribus ſolvendis aut impediendis dixi ad 4. lib. Æneid. Virgil. *Hæc ſe carminibus promittit ſolvere mentes Quas velit*: &c vide etiam 7. l. ſupra. v. 200. & 225.

5 Qua ſolertia Leptines Mathematicus, vel, ut alii tradunt, Eraſiſtratus medicus amorem indagarit Antiochi filii Seleuci regis, qui novercam deperiit, lege apud Plutarchum in Demetrio, Appianum in Syriacis, Val. Maximum l. 5. c. 7.

Hor-

Horret anus, tremulaſque manus anniſque, metuq;
Tendit, & ante pedes ſupplex procumbit alumnæ:
Et modo blanditur, modo, ſi non conſcia fiat,
Terret, & indicium laquei, cœptaque minatur
Mortis; & officium 1 *commiſſo ſpondet amori.*
Extulit illa caput, lacrymiſque implevit obortis
Pectora nutricis: conataque ſæpe fateri,
Sæpe tenet vocem, pudibundaque veſtibus ora
Texit, &, 2 *O, dixit, felicem conjuge matrem!*
Hactenus, & gemuit. Gelidos nutricis in artus,
Oſſaque 3 *(ſenſit enim) penetrat tremor, albaq; toto*
Vertice canicies rigidis ſtetit hirta capillis:
Multaque, ut excuteret diros, ſi poſſet, amores,
Addidit. at virgo ſcit ſe non falſa moneri.
Certa mori tamen eſt, ſi non potiatur amore:
Vive, ait hæc, potiere tuo, non auſa parente
Dicere, conticuit; promiſſaq; 4 *numine firmat.*
5 *Feſta pia Cereris celebrabant annua matres*
Illa, quibus nivea velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum,
Perque novem noctes Venerem, tactuſque viriles
In vetitis numerant. turba 6 *Cinyreis in illa*
Regis adeſt conjux, arcanaque ſacra frequentat.
Ergo legitima vacuus dum conjuge lectus,
Nacta gravem vino Cinyram male ſedula nutrix,
Nomine mentito veros exponit amores,
Et faciem laudat. quæſitis virginis annis,

1 Fidei ſuæ credito.

2 Ἐ'ϛπὶ Ἐ'μφάσεως, inquit Plutarchus lib. de Homero, ὑπὲρ δὴ ὑπονοίας ἐπίτασιν τοῦ λεγομένου παρέϛησι, eſt Emphaſis, ut ait Quintilianus l. 9. Inſtit. c. 2. cum ex aliquo dicto latens aliquid eruitur. ut apud Virgilium: *Non licuit thalami expertem ſine crimine vitam Degere more feræ?* Quanquam enim de matrimonio queritur Dido, tamen huc erupit ejus affectus, ut ſine thalamis vitam non hominum putet, ſed ferarum. Aliud apud Ovidium genus, apud quem & Myrrha nutrici amorem patris ſic confitetur: *O, dixit, felicem conjuge matrem!*

3 Agnovit enim in quo laboraret peſtis hæc amoris.

4 Numen jurata ac teſtata.

5 Menſe Boedromione celebrabantur Eleuſina, quæ & Theſmophoria, ſed Romanis recepta Cerealia dicta: has celebraturę novem noctibus a Venereis abſtinuere & vino: albis deinde veſtibus indutæ & vittatæ procedebant. Myſtæ lampades ſeu faces manu ferebant, media ſcilicet nocte. matronæ aliæ primitias frugum offerebant. virgines præcedebant canephorę ciſtas in capite ferentes. vide quæ ad 34. v. l. 5.

6 Cinyræ uxor, quam Lactantius grammaticus Cenchreida vocat.

Par, ait, eſt Myrrha. Quam poſtquam adducere juſſa eſt,
Utque domum rediit, Gaude mea, dixit, alumna,
Vicimus. infelix non toto pectore ſenſit
Lætitiam virgo, præſagaque pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet; Tanta eſt diſcordia mentis.
1 *Tempus erat, quo cuncta ſilent, interque Triones*
Flexerat obliquo plauſtrum temone Bootes.
Ad facinus venit illa ſuum. 2 *fugit aurea cœlo*
Luna, tegunt nigra latitantia ſydera nubes,
Nox caret igne ſuo: primus tegis Icare vultus,
Erigoneque pio ſacrata parentis amore.
3 *Ter pedis offenſi ſigno eſt revocata: ter omen*
Funereus bubo lethali carmine fecit.
It tamen, & 4 *tenebræ minuunt, noxque atra pudorem:*
Nutricíſque manum læva tenet; altera motu
Cæcum iter explorat. Thalami jam limina tangit,
Jamque fores aperit, jam ducitur intus: at illi
Poplite 5 *ſuccidno genua intremuere, fugitque*
Et color, & ſanguis, animuſque relinquit euntem.
Quoque ſuo propior ſceleri eſt, magis horret, & auſi
Pœnitet, & vellet non cognita poſſe reverti.
Cunctantem longæva manu deduxit, & alto
Admotam lecto cum traderet, Accipe, dixit,
Iſta tua eſt Cinyra; devotaque 6 *pectora junxit.*
Accipit obſcœno genitor 7 *ſua viſcera lecto,*
Virgineoſque metus levat, hortaturque timentem.
Forſitan ætatis quoque nomine, Filia, dixit;
Dixit & illa, Pater; ſceleri ne nomina deſint.

1 Conticinii notatio. *Μεσονυκτίαις ποθ' ὥραις, Στρέφεθ' ὅτ' ἄρκτος ἤδη Κατὰ χεῖρα τὴν Βοώτυ.* Anacr.

2 Luna prius nitida, & ſydera latuerunt ſubito nubibus tecta, tanti ſceleris conſpectum perhorreſcentia: præcipue vero Erigone propter pietatem in patrem Icarium a ruſticis interemptum in conſtellationem Virginis relata. Hygin. fab. 130.

3 Offendiſſe pedem in limine ſiniſtri ominis in egreſſu erat; ut & augurium infauſtum bubonis carmen.

4 *Nox, & amor, vinumq; nihil moderabile ſuadent: Illa pudore vacat, Liber amorq; metu.* Ov. 6. el. 1. l. Amorum, & Ter. in Adelphis: *Perſuaſit nox, amor, vinum. Quia*, ut Plautus in Bacchide, *iſtoc illecebroſius fieri nihil poteſt, nox, mulier, vinum homini adoleſcentulo.*

5 Metu languido & ſuccumbenti. *Et corde, & genibus tremit.* Hor. 22. od. 1. l.

6 Mss. *corpora junxit.*

7 Filiam ſuam, ex ſe natam.

[1] *Plena patris thalamis excedit, & impia diro*
Semina fert utero, conceptaque crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat: nec finis in illa eſt.
Cum tandem Cinyras avidus cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine vidit
Et ſcelus, & natam, verbiſque dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina deripit enſem:
Myrrha fugit, tenebriſque, & cæca munere noctis
Intercepta neci eſt: latoſque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaque rura reliquit,
Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ:
Cum tandem terra requievit feſſa Sabæa:
Vixque uteri portabat onus: tum neſcia voti,
Atque inter mortiſque metus, & tædia vitæ,
Eſt tales complexa preces: [2] *O ſi qua patetis*
Numina confeſſis, merui; nec triſte recuſo
Supplicium: ſed, [3] *ne violem vivoſque ſuperſtes,*
Mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis,
Mutataque mihi vitamque, necemque negate.
Numen confeſſis aliquod patet: ultima certe
Vota ſuos habuere deos: nam crura loquentis
Terra ſupervenit, [4] *ruptoſque obliqua per ungues*
Porrigitur radix, longi firmamina trunci,
Oſſaque robur agunt, mediaque manente medulla
Sanguis it in ſuccos, in magnos brachia ramos,
In parvos digiti, duratur cortice pellis.
Jamque gravem creſcens uterum præcinxerat arbor,
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat.
Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
Subſedit; merſitque ſuos in cortice vultus.
Quæ quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus;
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ:

1 Gravida ex patre.

2 Ad illa Lycophronis ὄψε δ' ὁ τλήμων Μύῤῥας ἐρυμνὸν ἄστυ, τὰς μογοστόκους Ὠδῖνας ἐξέλυσε δενδρῶδες κλάδος. Iſ. Tzetzes hæc: Μύῤῥα ἐρασθεῖσα τοῦ πατρὸς, &c. Myrrha patrem amans, & ex illo gravida, patrem hoc ſero ſcientem & iratum fugiens precabatur Deos; ut in aliam formam mutaretur, ita ut neque inter vivos eſſet, neque mortuos. unde in arborem converſa eſt, Myrrham dictam. ubi vero jam adeſſet pariendi tempus, dirupto dehiſcenteque cortice peperit Adonin.

3 Αὕτη δὲ ἀνασχοῦσα τὰς χεῖρας ηὔξατο μήτε παρὰ ζῶσι, μήτ' ἐν νεκροῖς φανῆναι. Ant. Liberalis.

4 Pater, inquit Fulgentius, evaginato eam perſequitur gladio.

dio. Illa in arborem myrrham converſa eſt, quam pater gladio percuſſit: Adon exinde natus eſt. Quid ſibi vult hęc fabula? Myrrha eſt ex genere arborum, quæ Solis calore crepant. Jam quia Solis vi quaſi genitali prægnans parit, patrem amaſſe dicitur. illa itaque juſto partus tempore rhagades facit, per quas ſuccum deſudat, quæ *myrrha* dicitur: & redolentibus lacrymoſa guttulis fletus ſuaves ſciſſuris hiantibus emittit. lib. 3. Plin. lib. 12. c. 15. Inciduntur bis & ipſæ. Sudant autem ſponte prius quam incidantur, ſtacten dictam, cui nulla præfertur. Quid autem ſit στακτὴ ex Theophraſto & Dioſcoride docet Jo. Brodeus l. 5. Miſcellan. c. 7.

Eſt honor & lacrymis, ſtillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloque tacebitur ævo.

Adonis a Venere amatus.

FAB. X.

At [1] male conceptus ſub cortice creverat infans;
Quærebatque viam, qua ſe, genitrice relicta,
Exereret. media gravidus tumet arbore venter,
Tendit [2] onus matrem, [3] neque habent ſua verba dolores,
Nec Lucina poteſt parientis voce vocari.
Nitenti tamen eſt ſimilis, curvataque crebros
Dat gemitus arbor, lacrymiſque cadentibus humet.
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes,
Admovitque manus, & verba [4] puerpera dixit.
Arbor agit rimas, & [5] ſciſſo cortice vivum
Reddit onus, vagitque puer: quem mollibus herbis
Najades impoſitum [6] lacrymis unxere parentis.
Laudaret faciem livor quoque: qualia namque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
Talis erat: ſed ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas,
Et nihil eſt annis velocius. *Ille ſorore*

1 Ex inceſto Cinyræ & Myrrhæ concubitu.
2 Infans in utero.
3 Neque Myrrha jam arbor poteſt invocare Junonem Lucinam, de qua dictum ad 284. v. 9. lib.
4 Quæ puerperii dolores levare & ſolvere poſſint.
5 Mss. *fiſſo*: & in elegia de Nuce: *At cum maturas fiſſo nova cortice rimas Nux agit.*
6 Myrrhæ guttis. *Illius lacrymis, quas arbore fundit odor, Ungitur, & dominæ nomina gutta tenet*, 1. de Arte.

Natus [1] avoque ſuo, qui conditur arbore nuper,
Nuper erat genitus, modo formoſiſſimus infans,
Jam juvenis, jam vir, jam ſe formoſior ipſo eſt:
Jam placet & Veneri, matriſque ulciſcitur [2] ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius extanti diſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum dea reppulit: altius actum
Vulnus erat ſpecie, primoque fefellerat ipſam.
Capta viri forma, non jam [3] Cythereia curat
Litora; non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piſcoſamque [4] Cnidon, gravidamque Amathunta [5] metallis.
Abſtinet & cœlo: Cœlo præfertur Adonis.
Hunc tenet, huic comes eſt: aſſuetaque ſemper in umbra
Indulgere ſibi, formamque augere colendo,
[6] *Per juga, per ſylvas, dumos, & ſaxa vagatur*
Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianæ:
Hortaturque canes, tutaque animalia prædæ,
Aut [7] pronos lepores, aut [8] celſum in cornua cervum,
Aut agitat damas. At fortibus abſtinet apris,
Raptoreſque lupos, armatoſque unguibus urſos
Vitat, & armenti ſaturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas, ſi quid prodeſſe monendo
Poſſet, Adoni, monet; Fortiſque fugacibus eſto,

1 Redi ad verſ. 347.
2 Apollodorus lib. 3. ſcribit Myrrham ab irata Venere, quod eam nihili faceret, in dirum patris amorem fuiſſe impulſam. Lactantius matri hoc Myrrhæ imputat.
3 Inſula hæc maris Ægæi Stephano aliiſque eſt κύθηρα. *Eſt Amathus, eſt celſa mihi Paphos, atque Cythera.* Æneid. 10. & in Idyllio Adonidis & apri, quod Theocrito aſcribitur, Ἀδώνιν ἡ κυθήρη ὡς εἶδε νεκρὸν, &c. producitur penult. Heſiodus tamen habet Ἀφρογενῆ τε θεὰν καὶ ἐϋστέφανον κυθέρειαν. quem ſecuti alii, *Parce metu Cytherea*, 1. Æneid. *Jam Cytherea choros ducit.* Horat. Sunt itaque hæc litora, ad quę Venus Cytherea primum e mari apparuit.
4 Promontorio Carię velut peninſulà, in qua urbs celebris Veneris imagine, quam fecit Praxiteles, quam ut viderent ab omni parte plurimi navigarunt Cnidon. Plin. 36. l. 5. c.
5 Æriſodinis. ſupr. 220. v.
6 Venatrix facta Venus, comitatura Adonim.
7 Veloces, in fugam inclinatos, ut quibus anteriora crura ſint breviora.
8 Ὑψίκερον ἔλαφον, Nonn. 10. l. *Surgentem in cornua cervum.* Virg. l. 10. Æn. κεραήατα μετέωρα ἀείροντα. Oppian. 2. l.

Inquit: 1 in audaces non eſt audacia tuta.
Parce meo, juvenis, temerarius eſſe periclo,
Neve feras, quibus arma dedit natura, laceſſe;
Stet tibi ne magno tua gloria. Non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movere, leones,
Setigeroſque ſues, oculoſque animoſque ferarum.
2 *Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.*
Impetus eſt fulvis, & vaſta leonibus ira,
Inviſumque mihi genus eſt. Quæ cauſa roganti
Dicam, ait, & veteris monſtrum mirabile culpæ.
Sed labor inſolitus jam me laſſavit, & ecce
Opportuna ſua bl[illegible]tur populus umbra,
Datque torum ceſpes; libet hac requieſcere tecum,
Et requievit humo, preſſitque & gramen, & ipſum:
Inque ſinu juvenis poſita cervice reclivis,
Sic ait; ac mediis interſerit oſcula verbis.

1 *Licet eminus eſſe Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.* Theſeus Pirithoo l. 8. v. 410.

2 Vide l. 1. verſ. 305. & l. 5. verſ. 289.

Hippomenes in leonem, & Atalanta in leænam.

F A B. XI.

F*Orſitan audieras aliquam certamine curſus*
Veloces ſuperaſſe viros. 1 *Non fabula, rumor*
Ille fuit, ſuperabat enim, nec dicere poſſis
Laude pedum, formæne bono præſtantior eſſet.
2 *Scitanti deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,*
Nil opus eſt Atalanta tibi, fuge conjugis uſum.
Nec tamen effugies; 3 *teque ipſa viva carebis.*
Territa ſorte dei per opacas innuba ſylvas

1 Non eſt hęc, inquit Venus, fictio ad delectandum comparata, ſed rumor, imo fama conſtans & certa. Confunditur tamen hæc fabula. Cum enim duæ fuerint Atalantę, ut habet Jo. Tzetzes 13. Chil. 451. & Scholiaſtes Apollonii Argonaut. 1. ἡ μὲν ἀρκὰς Ἰάσονος θυγάτηρ, ἣν ἔγημε Μειλανίων, ἡ δὲ Ἀργεία ἡ Σχοινέως, ἣν ἔγημε Ἱππομέδων, Tzetzes ipſe, Palæphatus, alii tribuunt hoc filiæ Jaſii, quod erat filię Schęnei; Milanioni item quod erat Hippomenis.

2 Conſulenti oraculum, quem qualemve habitura eſſet virum.

3 Transformata ſc. vives humanæ formæ ſuperſtes.

Vi-

Vivit, & inſtantem turbam violenta procorum
Conditione fugat: Nec ſum potienda, niſi, inquit,
Victa prius curſu: pedibus contendite mecum.
Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis: ea lex certaminis eſto.
Illa quidem immitis: ſed (tanta potentia formæ)
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes curſus ſpectator iniqui;
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnarat amores.
Ut faciem, & poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi fœmina ſias,
Obſtupuit: tollenſque manus, Ignoſcite, dixit,
Quos modo culpavi; nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. Laudando concipit ignem:
Et, ne quis juvenum currat velocius, optat,
1 *Invidiamque timet. Sed cur certaminis hujus*
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
2 Audentes deus ipſe juvat. *Dum talia ſecum*
Exigit Hippomenes, paſſu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythica non ſegnius ire ſagitta
3 *Aonio viſa eſt juveni; tamen ille decoris*
Mirator magis eſt, curſus facit ipſe decorem.
Aura 4 *refert ablata citis talaria plantis,*
Tergaque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus ſuberant picto 5 *genualia limbo:*
6 *Inque puellari corpus candore ruborem*
Traxerat; haud aliter quam cum ſuper atria velum
Candida purpureum ſimilem dat, & inficit umbram.
Dum notat hæc hoſpes, decurſa noviſſima meta eſt:
Et tegitur feſta victrix Atalanta corona.
Dant gemitum victi, penduntque ex fœdere pœnas.
Non tamen eventu juvenum deterritus horum
Conſtitit in medio, vultuque in virgine fixo,
Quid facilem titulum ſuperando quæris inertes?

1 Veretur, ne cujus forte victoria ſibi Atalantæ nuptias præripiat. Micyllus legit: *Invidiaq; timet*; ipſe ſcil. invidens aliis timet, ne quis victoriam præripiat.
2 *Audentes fortuna juvat*, Turnus 10. Æn.
3 Bœotico Hippomeni. eſt Aonia pars Bœotiæ.
4 Reflat, retro agit talaria pedibus ablata.
5 Γονατόδεσμοι. gloſſ. genuum vincula, ſeu ornamenta.
6 Fuitq; in Atalantæ corpore is color rubicandens, qui ſolet a purpureo velo aut auleo ſuſpenſo reflecti in album parietem.

1 Mecum confer, ait. Seu me fortuna 2 potentem
Fecerit, a tanto non indignabere vinci:
(3 Namque mihi genitor Megareus, Oncheſtius illi;
Eſt Neptunus avus, pronepos ego regis aquarum;
Nec virtus citra genus eſt) Seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneia vultu
Aſpicit, & dubitat, ſuperari, an vincere malit.
Atque ita: 4 Quis deus hunc formoſis, dixit, iniquus
Perdere vult, charaque jubet diſcrimine vitæ
Conjugium petere hoc? Non ſum me judice tanti.
Nec forma tangor, poteram tamen hac quoq; tangi;
Sed quod adhuc puer eſt; non me movet ipſe, ſed ætas.
Quid quod ineſt virtus, & mens interrita lethi?
Quid quod ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid quod amat, tantique putat connubia noſtra,
Ut pereat, ſi me ſors illi dura negarit?
5 Dum licet, hoſpes, abi, thalamoſque relinq;
cruentos;
Conjugium crudele meum: Tibi nubere nulla
Nollet, & optari potes a 6 ſapiente puella.
Cur tamen eſt mihi cura tui tot jam ante peremptis?
7 Viderit: intereat; quoniam tot cæde procorum
Admonitus non eſt, agiturque in tædia vitæ.
Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?

1 Mecum collato curſu certa.
2 Voti compotem, ut l. 8. v. 60. & 80. & alibi ſæpius.
3 Raph. Regii editio habuit: *Namque mihi genitor Macareus, Aceſtius illi*: emendat Micyllus diſtinguitque, *Namque mihi genitor Megareus Oncheſtius, illi eſt Neptunus avus*, autore Pauſania in Atticis. Βοιωτοὶ δ' ἐν Ὀγχηστῷ Μεγαρέα τοῦ Ποσειδῶνος οἰκοῦντα, ἀφικέσθαι σὺν στρατιᾷ Βοιωτῶν φασι, &c. Idem tamen in Bœoticis Oncheſtum ſtatuit Neptuni filium. φασὶ δὲ ἐνταῦθα οἰκῆσαι Ποσειδῶνος παῖδα Ὄγχηστον.
4 Lucta hæc affectuum, & deliberatio διχογνωμῶν, τῇ δὲ κακχεῖσε κλίνεσα ὡς ἐπὶ πλαστιγγος, multa habet in utramque partem momenta. hinc miſeretur Hippomenis ætatis, tangitur forma, virtuti favet, generi, & amori: inde oraculi minas & eventum timet diſſuadentis conjugium ut inutile & perniciosum. idem artificium in Medea lib. 7. Scylla, & Althæa lib. 8.
5 Ad abſentem Apoſtrophe. Eſt enim hæc mentis & apud ſe deliberatio, non vocis coram admonitio.
6 Dotes tuas, uti par eſt, æſtimante, & cui nuptiæ cordi.
7 Verum ipſe viderit. *Viderit utilitas: ego cœpta fideliter edam.*

Indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria noſtra ferenda.
Sed non culpa mea eſt. utinam deſiſtere velles!
Aut, quoniam es demens, utinam velocior eſſes!
Ah quam virgineus puerili vultus in ore eſt!
Ah miſer Hippomene! nollem tibi viſa fuiſſem:
Vivere dignus eras. Quod ſi felicior eſſem,
Nec mihi conjugium fata importuna negarent,
Unus eras, cum quo ſociare cubilia vellem.
Dixerat: utque rudis, primoque Cupidine tacta,
Quod facit ignorans amat, & non ſentit amorem.
Jam ſolitos poſcunt curſus populuſque, 1 paterque,
Cum me ſollicita proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes: Cythereaque, comprecor, auſis
Adſit, ait, noſtris, & quos dedit adjuvet ignes.
2 Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Motaque ſum, fateor, nec opis mora longa dabatur.
Eſt ager, indigenæ 3 Tamaſeum nomine dicunt,
Telluris Cypriæ pars optima, quem mihi priſci
Sacravere ſenes, templiſque accedere dotem
Hanc juſſere meis: medio viret arbor in arvo
Fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro.
4 Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea 5 poma manu: nulliq; videnda, niſi ipſi,
Hippomenen adii, docuique, quis uſus in illis.
Signa tubæ dederant, cum carcere pronus uterque
Emicat, & ſummam celeri pede libat arenam.

1 Patreſque. Pontan.

2 Quæ vota rata cupiebant, ad Deorum aures a benignis auris perferri precabantur: *Partem aliquam venti divum referatis ad aures*. Virg. Eclog. 3. quæ irrita volebant, ea ventis malignis diſſipanda, aut procul avehenda tradebant. *Hæc jubeat tepidos irrita ferre Notos*. Tibul. lib. 3. eleg. 4. Idem: *Venti temeraria vota, Aeriæ & nubes diripienda ferant*.

3 Levi unius literæ mutatione reſtitutum ſpero redonatumque ſolo cœloque Cyprio agrum ſuum. *Damaſcum* ſibi habeat Syria, *Damaſeum*, *Damaſcenum* Critici. Inter oppida Cypri quindecim admittit *Tamaſeum* Plin. lib. 5. cap. 31. & Stephanus. *Tamaſſum* in eadem inſ. agnoſcit Strabo lib. 14. μέταλλά τε χαλκȣ̃ ἔστιν ἄφθονα ἐν Ταμασῷ, hodie *Borgo di Tamaſſo*. Ferrarius.

4 Mala hæc ex Heſperidum hortis deportata narrat Scholiaſtes Theocriti in Idyll. 3. & Virg. 6. eclog. *Tum canit Heſperidum miratam mala puellam*. Scyros autem certaminis hujus ſcena eſt.

5 Mala eſſe inter illicia & ſymbola Veneris notum ex Theocriti Idyll. 6. Βάλλει ϰ̀ μάλοισι τ̃ αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα, & interprete ibi, ut & Scholiaſte Ariſtopha-

1 Poſ-

[1] Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,
Et ſegetis canæ ſtantes percurrere ariſtas.
Adjiciunt animos juveni clamorque, favorque,
Verbaque dicentum: Nunc, nunc incumbere tempus:
Hippomene propera, nunc viribus utere totis,
Pelle moram, vinces. Dubium [2] Megareius heros
Gaudeat, an virgo magis his Schœneia dictis.
O quoties, cum jam poſſet tranſire, morata eſt,
Spectatoſque diu vultus invita reliquit!
Aridus a laſſo veniebat anhelitus ore,
Metaq; erat longe: tum deniq; de tribus unum
Fœtibus arboreis proles [2] Neptunia miſit.
Obſtupuit virgo, nitidique cupidine pomi
Declinat curſus, aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes: reſonant ſpectacula plauſu.
Illa moram celeri ceſſataque tempora curſu
Corrigit, atque iterum juvenem poſt terga relinquit:
Et rurſus pomi jactu remorata ſecundi
Conſequitur tranſitque virum. Pars ultima curſus
Reſtabat: Nunc, inquit, ades dea muneris autor:
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
Jecit ab obliquo [3] liquidum juveniliter aurum.
An peteret virgo viſa eſt dubitare; coegi
Tollere, & adjeci ſublato pondera malo,
Impediique oneris pariter gravitate, moraque;
Neve meus ſermo curſu ſit tardior ipſo,
[4] Præterita eſt virgo: duxit ſua præmia victor.
Dignane cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret, Adoni, fui? Nec grates immemor egit,
Nec mihi thura dedit. Subitam convertor in iram:

nis. *Modo me Galathea petit.* Virg. 3. eclog.

1 *Illa vel intactæ ſegetis per ſumma volaret Gramina*, &c. Virg. 7. Æneid de Camilla.

2 Hippomenes Megarei filius, Neptuni nepos. verſ. 605. ſupra. Pomum aureum, Δρόμῳ νικῶσα πάντας δὲ ποδῶν τῇ ταχύτητι νικᾶται Μειλανίωνι μῆλα χρυσᾶ ῥιπτοῦντι. Καὶ ταῦτα δὲ συνάγουσα καὶ οὕτως ἡττηθεῖσα. Μᾶλλον δὲ τούτῳ ἔρωτι πολλῷ κατασχεθεῖσα. Jo. Tzetzes 13. Chil. 453. qui ibidem citat Theocriti verſus ex Idyll. 3. &c. Ἱππομένης ὄκα δή, &c.

3 Mss. noſtri, aliique vet. Cioſ. *nitidum*.

4 Cl. Baconus hanc fab. interpretatus, Atalantæ, inquit, id eſt, artis prærogativam & vigorem mala aurea retardant. illa enim plerunq; ſtadium deſerit, & ad lucrum declinat, &c. quæ videre operę pretium.

Con-

Contemptuque dolens, ne ſim ſpernenda [1] futuris,
Exemplo caveo, meque ipſam exhortor in ambos.
Templa deum matri quæ quondam clarus [2] Echion
Fecerat ex voto, nemoroſis abdita ſylvis,
Tranſibant: & iter longum requieſcere ſuaſit.
Illic concubitus intempeſtiva cupido
Occupat Hippomenen a numine concita noſtro.
[3] Luminis exigui fuerat prope templa receſſus
Spelunca ſimilis, nativo pumice tectus,
Relligione ſacer priſca; quo multa ſacerdos
Lignea contulerat veterum ſimulacra deorum.
Hunc init, & vetito temerat ſacraria probro.
Sacra [4] retorſerunt oculos: [5] turritaque mater,
An Stygia ſontes dubitavit mergeret unda.
Pœna levis viſa eſt. Ergo modo lævia fulva
Colla juba velant, digiti curvantur in ungues,
Ex humeris armi fiunt, [6] in pectora totum
Pondus abit: ſumma cauda verruntur arena:
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt,
Pro thalamis celebrant ſylvas: aliiſque timendi
Dente premunt domito Cybeleia frena leones.
Hos tu, chare mihi, cumque his genus omne ferarum,
Quod non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbet,
Effuge: ne virtus tua ſit damnoſa duobus.

1 Poſteris.
2 Rex forte Scyri inſ.
3 Al. *Liminis exigui*.
4 Averterunt oculos, ne ſcelus viderent.
5 Cybele, mater Deorum, quam turrigera, inſtar muralis, corona cinctam ferunt; Vel quia urbis Midæ clauſæ muros capite ſublevavit, atque ita eſt ingreſſa: Arnob. lib. Vel *quod primis turres urbibus illa dedit*: Ovid. Faſt. Vel quia eadem eſt cum Terra, quæ urbes turribus munitas ſuſtinet. Lucret. l. 2. *Muralique caput*, &c.
6 Leonibus in pectore ſumma ſubſidet moles.

Adonis in Anemonem, & Minthe nympha in Mentham herbam.

FAB. XII. & XIII.

Illa quidem monuit, junctiſque per aëra cycnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.

Forte 1 *ſuem latebris veſtigia certa ſecuti*
Excivere canes, ſylviſque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreius ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo: trepidumque, & tuta petentem
Trux aper inſequitur, totoſq; 2 *ſub inguine dentes*
Abdidit, & fulva moribundum ſtravit arena.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longe gemitum morientis, & albas
Flexit aves illuc: utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque ſuo jactantem ſanguine corpus,
Deſiliit, pariterque ſinum, pariterque capillos
Rupit, & indignis percuſſit pectora palmis.
Queſtaque cum fatis, Et non tamen omnia veſtri
Juris erunt, dixit: Luctus monimenta manebunt
Semper, Adoni, mei; 3 *repetitaque mortis imago*
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri;
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
4 *Fœmineos artus in olentes vertere menthas,*
Perſephone, licuit? nobis Cinyreius heros
Invidia mutatus erit? Sic fata, cruorem
Nectare odorato ſparſit: qui tactus ab illo
Intumuit, ſicut pluvio perlucida cœlo

1 Ἄρης δὲ ἀντζαστὴς ὤν, &c. Tzetzes in Lycophr. Mars rivalis in apri ſpeciem mutatus juvenem incaute ſe ferentem interemit. Jul. Firmicus.

2 Ἄγριον ἕλκος ἔχει κατὰ μηρὸν Ἄδωνις. Μεῖζον δ' ἀκυθέρεια φέρει ποτὶ κάρδιον ἕλκος. Bion. Idyl. lege lepidum Theocriti Idyllion in mortuum Adonin.

3 In plurimis Orientis civitatibus, inquit Jul. Firmicus, Adonis quaſi maritus plangitur Veneris, & percuſſor ejus circumſtantibus, vulnuſque monſtratur, &c. Quæcunque certe ſolennia luctus aut gaudii contra Ægyptii inſtituerunt Oſiridi ſuo, Iſidi, & Typhoni, eadem Syrii colebant in Adonide, Venere, & Marte. Oſiridis autem & Adonidis ἀφανισμὸν, ζήτησιν, εὕρεσιν; acceſſum & receſſum repræſentare volunt. Adonin enim, Attyn, Oſirim, Horum aliud non eſſe quam ſolem probat Macr. 1. lib. Saturn. 21. cap. videantur Lucianus de Dea Syria. Gyraldus Syntagm. 13. Natal. Comes 5. lib. 16. cap. I. Seldenus de Diis Syris Syntag. c. 10. de cultu Thammuz. Qui ad Phyſiologiam transferunt fabulam, per Adonin intelligunt Solem; per Venerem, Tellurem; per aprum, Zodiaci Capricornum, ſignum brumale.

4 Menthen Plutonis pellicem Proſerpina in herbam cognominem mutavit. Nicandri interpres in Alexipharmacis.

Surgere bulla ſolet. Nec plena longior hora
Facta mora eſt, cum flos de ſanguine concolor ortus,
Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum, 736
Punica ferre ſolent: 1 *Brevis eſt tamen uſus in illo.*
Namque male hærentem, & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem, qui perflant omnia, venti.

1 Forma flos brevis ævi, bonum fragile, anceps, fugax, *Immodicis brevis eſt ætas, & rara ſeneƈtus*, Martial. 6. lib. 29. epig. In anemonem itaque mutatur Adonis: cujus florem, ut & roſæ, *Una dies aperit, Conficit una dies*: Et cujus formæ ventus quilibet ſpolium aufert. Alluſum ſimul ad nomen floris ἀπὸ τȣ̃ ἀνέμȣ.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN
LIBER XI.

Orpheus a Bacchis diſcerptus, & ſerpens in lapidem.

FAB. I.

*Carmine dum tali * ſylvas , 1 animoſque ferarum*
Threicius vates , & ſaxa ſequentia traxit :
Ecce 2 nurus Ciconum tecta lymphata ferinis
Pectora velleribus , tumuli de vertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina nervis .
E quibus una , leves jactato crine per auras ,
En , ait , En , 3 Hic eſt noſtri contemptor , & haſtam
Vatis Apollinei vocalia miſit in ora ;
Quæ 4 foliis præſuta notam ſine vulnere fecit .
Alterius telum lapis eſt : qui miſſus , in ipſo
Aere , concentu victus vocisque lyraque eſt :
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis
Ante pedes jacuit , ſed enim temeraria creſcunt
Bella , modusque abiit , inſanaque regnat Erinnys:
Cunctaque tela forent cantu mollita ; ſed ingens

* Orpheus, poſtquam Naturali inſtructus Philoſophia in rerum corruptibilium conſervatione & inſtauratione laboraſſet , ſed fruſtra , ad Moralem & Civilem converſus , homines a ſylveſtri & ferino victu ad æquitatem & pacem transferre , vitia tollere , virtutes , leges , religionem ſancire , oppida munire , agros colere inſtituit . ſed & hæc ſucceſſu haud feliciori . namque & hic ſeditioſi rudis vulgi oboriuntur tumultus;quorum inter ſtrepitus non audiuntur leges , verum in ipſorum principum & legislatorum perniciem ſævit populi furor. quod in Lycurgi , Solonis , aliorum miſero exitu videre eſt .

1 Senſus , infra v. 41. *perque os Auditum ſaxis , intellectumque ferarum Senſibus* .

2 Threſſę Bacchantes . ſunt al. Cicones Thraciæ populi ad Iſmarum montem .

3 Lib. 10. v. 88.

4 Pampinis involuta & hedera , uti ſolent thyrſi .

Cla-

Clamor, & inflato 1 *Berecynthia tibia cornu,*
Tympanaque, & plauſus, & Bacchei ululatus
2 *Obſtrepuere ſono citharæ. Tum denique ſaxa*
Non exauditi rubuerunt ſanguine vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, angueſque, agmenq; ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuere 3 *theatri.*
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris,
Et coeunt, ut aves, ſi quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: ſtructoq; 4 utrinq; theatro
Ut matutina cervus periturus arena
Præda canum eſt: vatemque petunt, & fronde virentes
Conjiciunt thyrſos, 5 *non hæc in munera factos:*
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent ſilices: neu deſint tela furori,
Forte boves preſſo ſubigebant vomere terram:
Non procul hinc multo fructum ſudore parantes
Dura lacertoſi fodiebant arva coloni.
Agmine qui viſo fugiunt, operiſque relinquunt
Arma ſui: vacuoſque jacent diſperſa per agros
Sarculaque, raſtrique graves, longique ligones.
6 *Quæ poſtquam rapuere feræ, cornuque minaces*
Divulſere boves, ad vatis fata recurrunt,
Tendentemque manus, atque illo tempore primum
7 *Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem*
Sacrilegæ perimunt: perque os (proh Jupiter!) illud
Auditum ſaxis, intellectumque ferarum
Senſibus, in ventos anima exhalata receſſit.

1 Qua primum uſi ſunt in ſacris Cybeles, quæ Berecynthia dicta a monte Phrygię Berecyntho Matri Deum dicato *Tympana vos, buxuſque vocat Berecynthia Matris Idææ*. Æn. 9. 619.

2 Reſpice notam primam ſupra *.

3 Lib. 10. verſ. 88.

4 Amphitheatro, in quo ſpectacula matutina, ubi cum beſtiis pugnabant: & meridiana, ubi qui ſuperfuerant ex beſtiarum pugna, inter ſe dimicabant. Lipſ. Satur. 3. l. 15. cap.

5 *Non hos quæſitum munus in uſus*, Æn. 4. de gladio Æneæ.

6 Hæc poſtquam furentes Bacchæ rapuere, & boves cornu minaces ab aratro avulſere, ut inde aratri partes raperent. Regius exponit, dilaceravere. ut infra v. 58. de ſerpente, & Orphei capite, *Lambit & hymniferos inhiat divellere vultus*. Ms. alter ſupra ferę præfert ſcriptum *nurus*, alter *inſanæ*. uterque *cornuque minaci Divulſere boves*.

7 Non audita, nihil proficientia apud ebrias fœminas verba, quæ ſaxis prius audita fuerant, & feras moverant.

1 *Te mœſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,*
Te rigidi ſilices, tua carmina ſæpe ſecuta
Fleverunt ſylvæ; poſitis te frondibus arbos
Tonſa comas luxit, lacrymis quoque flumina dicunt
Increviſſe ſuis; obſcuraque carbaſa pullo
Najades, & Dryades, paſſoſque habuere capillos.
2 *Membra jacent diverſa locis: caput, Hebre, lyramque*
Excipis, & (mirum) medio dum labitur amne,
3 *Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua*
Murmurat exanimis, 4 *reſpondent flebile ripæ:*
Jamque mare invectæ flumen populare relinquunt,
Et Methymneæ potiuntur litore Leſbi.
5 *Hic ferus expoſitum peregrinis anguis arenis*
Os petit; & ſparſos ſtillanti rore capillos
Lambit, & hymniferos inhiat divellere vultus.
Tandem Phœbus adeſt, morſuſque inferre parantem
Arcet, & in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat, & patulos (ut erant) indurat hiatus:
6 *Umbra ſubit terras, & quæ loca viderat ante,*
Cuncta recognoſcit: quærenſque per arva piorum,
Invenit Eurydicen, cupidiſque amplectitur ulnis.
Hic modo conjunctis ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius anteit;
Eurydicenque ſuam 7 *jam tuto reſpicit Orpheus.*

1 Lege Antipatri epigramma in Orph. 3. l. Anthol. 25. c.

2 Membra tamen Orphei diſcerpti a Muſis collecta, & in Dio Macedoniæ condita refert Pauſanias in Bœoticis. caput in Leſbum, lyram in ſidus novem inſignitum ſtellis relatam ferunt. Lege quæ Lucianus habet adverſ. indoctum, de Neanthe nacto Orphei lyram.

3 *Eurydicen vox ipſa, & frigida lingua, Ah miſeram Eurydicen anima fugiente vocabat. Eurydicen toto referebant litore ripæ.* Virg. 4. Georgic.

4 Ἀντήχησαν.

5 Sic Mss. noſtri, & quos citat Cioſanus, in quibus omnibus non apparet verſus tertius, *Lambit, & hymniferos,* &c. Vulgati habent: *Hic ferus expoſito peregrinis anguis arenis Obſtitit,* quos ſecutus Planudes vertit Ἄγριος ὄφις ἀντέστη.

6 Imago, animæ & corporis ſimulacrum. Hoc autem ex opinione eorum, quibus homo conſtat anima, corpore, umbra; animam cęlo, aſtris, æteri; corpus terræ; umbram inferis reddi volunt. Dido 6. Æn. *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.* & quę nos ibi.

7 Non lege data ne reſpiceret eam, ut antea, l. 10. v. 50.

Thra-

Thraciæ mulieres in arbores.

FAB. II.

Non impune tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus:
Amiſſoque dolens 1 ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſylvis matres 2 Edonidas omnes,
3 Quæ videre nefas, torta radice ligavit.
Quippe pedum digitos, 4 in quantum eſt quæque ſecuta,
Traxit, & in ſolidam detruſit acumine terram.
Utque ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitque teneri,
5 Plangitur, ac trepidans adſtringit vincula motu:
Sic, quæcunque ſolo defixa cohæſerat harum,
Externata fugam fruſtra tentabat: at illam
Lenta tenet radix, exultantemque coërcet.
Dumq; ubi ſunt digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras;
Et conata femur mœrenti plangere dextra,
Robora percuſſit: pectus quoque robora fiunt;
Robora ſunt humeri; longos quoque brachia vera
Eſſe putes ramos, & non fallere putando.

1 Sacra Liberi Patris Orpheus primus induxit in Græciam, celebravitque in monte Bœotiæ Cithero. Ea ſacra Orphica nominantur. Lactantius 1. lib. & Diodorus l. 1.

2 Thracias. Edonus mons Thraciæ. Plin. l. 4. cap. 11. ἀπὸ Ἠδωνοῦ τοῦ Μύγδονος ἀδελφοῦ. Steph.

3 Non quæ fecere nefas tantum, ſed quæ videre, quæ adfuere.

4 Ubi quæque conſtiterat ſequendo.

5 Alis ſe verberat: ſed quo magis contra vincula tendit, eo arctius conſtringitur.

Midas, & aurea Pactoli arena.

FAB. III.

Nec ſatis hoc Baccho eſt. Ipſos quoq; deſerit agros,
Cumq; 1 choro meliore, 2 ſui vineta 3 Timoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo

1 Quam qui Orpheum diſcerpſit.

2 Feraciſſimi ſcil. optimi vini.

3 Tmoli montis Lydiæ.

Tempore, 1 nec charis erat invidioſus arenis:
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchaq; frequentant;
At Silenus abeſt: 2 titubantem anniſque, meroque
Ruricolæ cepere Phryges, 3 vinctumque coronis
Ad regem duxere Midam, 4 cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum 5 Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium, comitemque ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Et jam ſtellarum ſublime coegerat agmen
Lucifer undecimus; Lydos cum lætus in agros
Rex venit, & juveni Silenum reddit alumno.
6 Huic deus optanti gratum, ſed inutile fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille male uſurus donis, ait: Effice, quidquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis, nocituraque munera ſolvit
Liber: & indoluit, quod non meliora petiſſet.
Lætus abit, gaudetque malo 7 Berecynthius heros,
Pollicitique fidem tangendo ſingula tentat.
Vixque ſibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam; virga aurea facta eſt:
Tollit humo ſaxum; ſaxum quoque palluit auro:
Contigit & glebam; contactu gleba potenti
Maſſa fit: arentes Cereris decerpſit ariſtas;
Aurea meſſis erat; demptum tenet arbore pomum;
Heſperidas donaſſe putes: ſi poſtibus altis
Admovit digitos, poſtes radiare videntur.

1 Necdum pretioſis & aurife- ris.

2 *Qui que ſenex ferula titubantes ebrius artus ſuſtinet*, &c. de eodem Sileno lib. 4. v. 26.

3 Sertis coroniſque ex hedera, apio, myrto, roſa præcipue, quæ vini exhalationes arceant, capitis gravitatem ſedent, & æſtuantes refrigerent. redimitos in conviviis potaſſe veteres, nemini non notum. ex ipſis ſertis vincula huic Sileno injeciſſe Chromin & Mnaſylum notum etiam ex Virg. ecloga 6. neque enim Semideos niſi vinctos retineri, aut vaticinari ſolere.

4 Midam ſacrorum ſolemnibus ab Orpheo initiatum, Phrygiam religione excoluiſſe, ſcribit Juſtinus l. 11.

5 Eleuſinio, ſeu Athenienſi, Muſæi filio, Orphei diſcipulo, ad differentiam Thracenſis, qui filius Neptuni & Chiones.

6 Max. Tyrius refert, Midam a captivo Satyro inebriato, non a Baccho, impetraſſe ut arbores, ſegetes, flores, terræ, omnia in aurum verterentur. annonæ hinc penuriam Phrygias invaſiſſe. quem vide Diſſertat. 30. vide Photii bibliothecam, ex Conone. vide & Philoſtr. 1. l. Icon.

7 Midas rex Phrygiæ, in qua mons Berecynthus.

Ille

Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis 1 *Danaen eludere poſſit.*
Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. gaudenti menſas poſuere miniſtri
Extructas dapibus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum vero, ſive ille ſua 2 *Cerealia dextra*
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant:
Sive dapes avido convellere dente parabat;
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant.
Miſcuerat puris 3 *autorem muneris undis;*
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, 4 *diveſque, miſerque,*
Effugere optat opes, &, quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat; ſitis arida guttur
Urit: & inviſo meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumq; manus, & 5 *ſplendida brachia tollens,*
Da veniam Lenæe pater, peccavimus, inquit:
Sed miſerere, precor, ſpecioſoque eripe damno.
Mite deum numen: *Bacchus peccaſſe fatentem*
Reſtituit, 6 *factique fide data munera ſolvit.*
Neve male optato maneat circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis 7 *vicinum Sardibus amnem,*
Perque jugum ripæ labentibus obvius undis
Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus,
Spumigeroque tuum fonti, qua plurimus exit,
Subde caput, corpuſque ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ: 8 *vis aurea tinxit*

1 Referebat aureum imbrem, quo Jupiter auripluus Danaen eluſit. l. 4. v. 611.

2 Panes. *Dona laboratæ Cereris.* Virg. l. 8.

3 Bacchum. vinum.

4 Dives utique erat Midas φιλόχρυσος Suidæ; ὅπως τε θησαυρῷ περιτυχὼν ἀθρόον εἰς πλοῦτον ἤρθη, ut habet Photius; ſed avarus; cui tam deerat quod habuit, quam quod non habuit: Tantali inſtar congeſto pauper in auro; nec habendi fructu felix, & cupiditate quærendi miſerrimus; *fœlix, atque miſer, dives, inopſque ſimul.* Lege apud Plutarchum, l. de virtutibus mulierum, ſolertiam uxoris cujuſdam Pythe, cui in aurifodinis toti occupato oppoſuit panes, & cibos aureos, adeoque avocavit a metallis ad agriculturam.

5 Quę & ipſa contactu efficaci, ab auro, in quod vertebant cætera, radiabant.

6 Eadem fide quâ dederat, data munera reſolvit, atq; irrita fecit. Neque enim placet, quod habent Interpretes; *ob præſtitam fidem reſtituendo Silenum amiſſum.*

7 Pactolum ex Tmolo monte ortum Sardis opp. pręterfluere ſcribit Strabo lib. 13. per medium Sardium forum fluere, Herod. l. 5.

8 Propter grumulos, & ramenta auri, quæ ſabulo ſuo

miſta devehit Pactolus inter Chryſorrhoos fluvios nobilitatur, qui perhibentur Indus, Ganges, Hermus, Pactolus, Iber, Tagus, Arimaſpus, Padus, Hebrus, Rhenus, &c.

Flumen, & humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.

Midæ aures in Aſininas.

FAB. IV.

Ille [1] *peroſus opes, ſylvaſque & rura colebat;*
Panaque montanis habitantem ſemper in antris:
[2] *Pingue ſed ingenium manſit, nocituraque, ut ante,*
Rurſus erant domino ſtolidæ præcordia mentis.
Nam freta proſpiciens late riget arduus alto
Tmolus in aſcenſu, clivoque extenſus utroque
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis;
Et leve [3] *cerata modulatur arundine carmen,*
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub [4] *Tmolo certamen venit ad impar.*
Monte ſuo ſenior judex conſedit, & aures
Liberat arboribus: quercu coma cærula tantum
Cingitur, & pendent circum cava tempora glandes.
Iſque deum pecoris ſpectans, In judice, dixit,
Nulla mora eſt. Calamis agreſtibus inſonat ille,
Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
Carmine deliniit. Poſt hunc ſacer [5] *ora retorſit*
Tmolus ad os Phœbi; vultum ſua ſylva ſecuta eſt.
Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus,

1 Ibi, inquit Max. Tyrius Diſſertat. 30. Midas divitias deplorare ſuas, preces averſari priores: nec amplius Satyrum, ſed Deos Deaſque precari omnes, ut priorem illam ſecundam paupertatem ſibi reſtituerent, aurum in hoſtium capita transferrent.

2 Quod deprecatur Venuſinus vates, ipſe utcunque pinguis, nitiduſque bene curata cute, & Epicuri de grege porcus, Satyra 6. *hac prece te oro, Pingue pecus domino facias, & cætera, præter Ingenium.*

3 *Diſparibus calamis compagine ceræ junctis.* lib. 1. v. 712.

4 Deo montis. namque & montibus ſua fuerunt numina, æque ac fontibus.

5 Ut modo, *Deum pecoris ſpectavit*: & quod ſequitur, *vultum ſua ſylva ſecuta eſt.* Alii tamen præferunt, *reſolvit.* Alii *remiſit.*

1 Ver-

1 *Verrit humum Tyrio ſaturata murice palla,*
2 *Diſtinctamque lyram gemmis, & dentibus Indis*
Suſtinet a læva; tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus iſte fuit. Tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ ſummittere cannas.
Judicium, ſanctique placet ſententia montis
3 *Omnibus: arguitur tamen, atque injuſta vocatur*
Unius ſermone Midæ. 4 *Nec Delius aures*
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram:
Sed trahit in ſpatium, villiſque albentibus implet;
Inſtabileſque illas facit, & dat poſſe moveri.
Cætera ſunt hominis: partem damnatur in unam,
Induiturque aures lente gradientis aſelli.

1 Magnifice procedebant in ſcenam cum hiſtriones, tum citharædi, purpureum induti trahenteſque ſyrma. Horat. in Arte, *traxitque vagus per pulpita veſtem*. Sed ---.
2 Vide habitum ornatumque ipſius Phœbi apud Tibullum l. 3. eleg. 4. nec non citharædi 4. lib. ad Herennium; Uti citharædus, cum prodierit optime veſtitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea coloribus variis intexta, & cum corona aurea fulgentibus gemmis illuminata, citharam tenens exornatiſſimam, auro & ebore diſtinctam, &c.
3 Nymphis, & Diis ruſticis.
4 Ariſtophanis interpres narrat, Midæ natura prælongas fuiſſe aures: vel etiam quod Bacchi aſinos preteriens injuria affeciſſet, affixas illi ab irato numine aures aſininas. Midam tyrannum demittere ſolitum Coryceos ὠτακουστὰς referunt Lucianus, Suidas, Photius. Jo. Tzetzes ad illa Lycophronis, Ὅς δὴ ποτ' ἀμφώδοντας ἐξ ἄκρων λοβῶν φθέρτας κύφελλα κἀλλωνῶ παρήλιδα refert, duos fuiſſe in Phrygia colles qui aures aſini vocarentur, quos cum expugnaſſet Midas, latroneſque inde ſuſtuliſſet, fabuloſe dictum eſſe, Midam aſini aures occupaſſe.

Cannæ vocales.

FAB. V.

Ille quidem celare cupit, turpique pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed ſolitus longos ferro reſecare capillos
Viderat hoc famulus: qui cum nec prodere viſum
Dedecus auderet, cupiens efferre ſub auras,
Nec poſſet reticere tamen, ſecedit, humumque
Effodit, &, domini quales conſpexerit aures,
Voce refert parva, terræque immurmurat hauſtæ:

Indiciumque ſuæ vocis tellure regeſta
Obruit, & ſcrobibus tacitus diſcedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit, &, ut primum pleno maturuit anno,
Prodidit 1 *agricolam: leni nam motus ab Auſtro*
Obruta verba refert, dominique coarguit aures.

1 Servum tonſorem, qui ſcrobi verba illa infoderat. Perſius Sat. 1. *Men' mutire nefas? nec clam, nec cum ſcrobe? nuſquam? Hic tamen infodiam, vidi, vidi ipſe, libelle, Auriculas aſini quis non habet*

Apollo, & Neptunus auxiliares Laomedontis in Troja condenda.

FAB. VI.

1 *Ultus abit Tmolo, liquidumque per aera vectus*
2 *Anguſtum citra pontum Nepheleidos Helles*
Laomedonteis Latojus adſtitit arvis.
3 *Dextera Sigæi, Rhœtei læva profundi*
Ara Panomphæo vetus eſt ſacrata Tonanti.
Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt, ſuſceptaque magna labore
Creſcere difficili, nec opes expoſcere parvas:
Cumque 4 *Tridentigero tumidi genitore profundi*
5 *Mortalem induitur formam, Phrygiæque tyranno*
Ædificat muros, pacto pro mœnibus 6 *auro.*

1 Apollo ultus Midæ vere aſini ad lyram judicium a Tmolo Lydiæ in agrum Trojanum migrat.

2 Citra Helleſpontum, cui nomen ab Helle Athamantis ex Nephele filia, quę ab aureo vellere vecta ibi intercidit.

3 Inter promontoria Sigeum a dextra, & Rhœteum a ſiniſtra ara eſt Jovis Panomphęi, ex πᾶν & ὀμφὴ, quod omnium voces audiat, vel quod omnium vocibus colatur. Euſtath.

4 Neptuno l. 8. v. 596.

5 Quid Apollo? inquit Lactantius lib. 1. nonne muros Laomedonti extruxit, cum Neptuno, mercede conductus, &c. Jovis juſſu, ut Pindarus in Olympicis: damnati a Jove, quod cum Junone adverſus Jovem conſpiraſſent, ut habet Didymus.

6 Herodotus ſcribit, Laomedontem templa Apollinis & Neptuni depeculatum, theſauros Deorum ſacris dicatos ad exſtruenda Trojæ mœnia convertiſſe: Quamvis veroſimilius eſt, lutea, vel etiam lateritia mœnia aqua Neptunia primum mista, Phœbea deinde face aruiſſe. Martialis crateras aureos fuiſſe ait: *Laomedonteæ fuerant hæc pocula menſæ. Ferret ut hæc, muros ſtruxit Apollo lyra*, l. 8. epigr. 6.

Sta-

Stabat opus: pretium rex inficiatur, & addit
Perfidiæ cumulum, falſis perjuria verbis.
Non impune feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ,
Inque freti formam terras convertit, opeſque
Abſtulit agricolis, & fluctibus obruit agros.
Pœna neque hæc ſatis eſt. Regis quoque [1] *filia monſtro*
Poſcitur æquoreo: quam dura ad ſaxa revinctam
Vindicat Alcides, promiſſaque munera dictos
Poſcit [2] *equos; tantique operis mercede negata,*
[3] *Bis perjura capit ſuperatæ mœnia Trojæ.*
Nec pars militiæ Telamon ſine honore receſſit:
Heſioneque data potitur. Nam conjuge [4] *Peleus*
Clarus erat [5] *diva; nec* [6] *avi magis ille ſuperbit*
Nomine, quam [7] *ſoceri: ſiquidem Jovis eſſe nepotem*
Contigit haud uni, conjux dea contigit uni.

1 Heſione ceto exponi jubetur.
2 De ſemine Solis equorum progenitos.
3 In Deos primum, deinde in Herculem.
4 Frater Telamonis.
5 Thetide.
6 Jovis.
7 Nerei.

Thetis in varias figuras.

FAB. VII.

Namque ſenex Thetidi Proteus prædixerat [1] *undæ*
Concipe: [2] *mater eris juvenis, qui fortibus armis*
Acta patris vincet, majorque vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Jove majus haberet,
Quamvis haud tepidos ſub pectore ſenſerat ignes
Jupiter, æquoreæ Thetidis connubia vitat,
Inque ſua [3] *Æaciden ſuccedere vota nepotem*
Juſſit, & amplexus in virginis ire marinæ.
Eſt ſinus Æmoniæ curvos falcatus in arcus,

1 Marinæ, *per numina matris aquoſæ*. Briſeis Achilli, epiſt. Al. *undæ*.
2 Vaticinii hujus meminit Lucian. 1. dialogo Deorum. Jovi, inquit Fulgentius, qui ignis eſt, cum Thetide, id eſt aqua, coire non licet l. 3.
3 Peleum Æaci filium, quem peperit Jovi Ægina, ut alii, Europa.

1 *Brachia procurrunt; ubi ſi foret altior unda,*
2 *Portus erat; ſummis inductum eſt æquor arenis:*
Litus habet ſolidum, quod nec veſtigia ſervet,
Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga;
Myrtea ſylva ſubeſt bicoloribus obſita baccis;
Et ſpecus in medio, natura factus, an arte,
Ambiguum; magis arte tamen: quo ſæpe venire
Frænato Delphine ſedens, Theti, nuda ſolebas.
Illic te Peleus, ut ſomno victa jacebas,
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas,
3 *Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.*
4 *Quod niſi veniſſes variatis ſæpe figuris*
Ad ſolitas artes, auſo foret ille potitus.
5 *Sed modo tu volucris; volucrem tamen ille tenebat:*
Nunc gravis arbor eras; hærebat in arbore Peleus:
Tertia forma fuit maculoſæ tigridis; illa
Territus Æacides a corpore brachia ſolvit.
Iſque Deos pelagi 6 *vino ſuper æquora fuſo,*
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat,
Donec 7 *Carpathius medio de gurgite vates,*
Æacide, dixit, thalamis potiere petitis:
Tu modo, cum gelido ſopita quieſcit in antro,
Ignaram laqueis, vincloque innecte tenaci;
Nec te decipiat centum mentita figuras,
Sed preme quicquid erit, 8 *dum quod fuit ante, reformet.*
Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore vultum,

1 Promontoria utrinque.
2 *Hic nunc Emathiæ portus, patriamque reviſit Pallenen*, &c. Virgil. 4. Georgic. de Proteo ipſo.
3 Πορτίαν Θέτιν κατέμαρψε ἐγκονητί. Pindarus 3. Nemeorum.
4 Thetis apud Homerum indigne fert, nuptui ſe a Jove dari viro mortali, Ἐκ μὲν μ' ἀλλάων ἁλιάων ἀνδρὶ δάμασσεν· & apud Q. Calabrum Οὕνεκά μ' οὐκ ἐθέλουσαν ὑπ' ἀνέρι δῶκε δαμῆναι, &c. lib. 3. vide Catulli epigr. 65. Pelei & Thetidos nuptias.
5 Φασὶ τὴν Θέτιν φεύγουσαν Πηλέως συνουσίαν, Πρὸς πῦρ, πρὸς ὕδωρ τρέπεσθαι, πρὸς φύσιν τῶν θηρίων, Πρὸς δὲ σηπίας μορφὴν, &c. Jo. Tzetzes 2. Chil. 46.
6 Sicut Diis aliis in ara, menſa, foco, aut terra libatum eſt. *Extaque ſalſos Porriciam in fluctus, & vina liquentia fundam.* Virg. 5. Æn.
7 *Eſt in Carpathio Neptuni gurgite vates Cæruleus Proteus.* Virg. 4. Georg.
8 Dum in priſtinam, & ſuam redeat formam.

Admiſitque ſuos in verba noviſſima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Heſperium temone fretum, cum pulchra relicto
Nereis ingreditur conſueta cubilia fluctu.
Vix bene virgineos 1 *Peleus inviſerat artus.*
Illa novat formas, donec ſua membra teneri
Senſit, & in partes diviſas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: Neque, ait, ſine numine vincis;
2 *Exhibita eſtque Thetis: confeſſam amplectitur heros,*
Et potitur votis, ingentique 3 *implet Achille.*

1 Peleus, inquit Fulgentius, eſt πηλὸς, lutum, terra, i. e. caro; Thetis, a qua eſt humor; Jupiter, qui utraque gignit, & conjungit, eſt ignis, ideſt anima; hinc natus Achilles, ideſt homo perfectus, &c. l. 3.
2 Modo v. 255.
3 Impregnat, gravidam facit.

Chione ab Apolline; & Mercurio compreſſa, & Dædalion in accipitrem.

FAB. VIII.

FElix & nato, felix & conjuge Peleus;
Et cui, ſi demas 1 *jugulati crimina Phoci,*
Omnia contigerant. Fraterno ſanguine ſontem,
Expulſumque domo patria 2 *Trachinia tellus*
Accipit: hic regnum ſine vi, ſine cæde regebat
Lucifero genitore ſatus, patriumque nitorem
Ore ferens Ceyx, illo qui tempore mæſtus,
Diſſimiliſque ſui, fratrem lugebat ademptum:
Quo poſtquam Æacides feſſus curaque viaque
Venit, & intravit paucis comitantibus urbem,
Quoſque greges pecorum, quæ ſecum armenta trahebat,
Haud procul a muris ſub opaca valle reliquit.

1 Peleus Phocum fratrem diſco per quinquertii ludum, ſed ſævum, interemit: matri ſcil. gratificatus ſuę, quę Scyronis erat filia. namq; Phocum Peleo peperit Pſamathe Nerei filia. Pauſ. Corinth. Ant. Liberalis fab. 38.
2 Theſſaliæ regio Τραχῖνα, in qua Trachin urbs ab Hercule condita infra verſ. 627. Apollodorus tamen lib. 3. refert, Peleum non Trachina, ſed Phthiam exulatum perveniſſe.

Copia cum facta eſt adeundi tecta tyranni,
1 *Velamenta manu prætendens ſupplice, qui ſit,*
Quoque ſatus memorat: tantum ſua crimina celat,
2 *Mentiturque fugæ cauſam; petit urbe, vel agro*
Se juvet. Hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: 3 Media quoq; commoda plebi
Noſtra patent, Peleu, nec inhoſpita regna tenemus.
Adjicis huic animo monimenta potentia, clarum
Nomen, avumq; Jovem. Ne tempora perde precando:
Quod petis omne feres, tuaque hæc pro parte vocato,
Qualiacunque vides: utinam meliora videres!
Et flebat. Moveat tantos quæ cauſa dolores,
Et Peleus, comiteſque rogant. quibus ille profatur:
Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves, ſemper pennas habuiſſe putetis.
Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
Nomine Dædalion, 4 illo genitore creatus,
5 *Qui vocat Auroram, cœloque noviſſimus exit.*
Culta mihi pax eſt; pacis mihi cura tuendæ,
Conjugiique fuit: fratri fera bella placebant.
Illius virtus gentes, regeſque ſubegit,
Quæ nunc 6 Thisbæas agitat mutata columbas.
Nata erat huic 7 Chione, quæ dotatiſſima forma
Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
Forte revertentes Phœbus, Majaque creatus,
Ille ſuis Delphis, hic 8 vertice Cyllenæo,
Viſere hanc pariter, pariter traxere 9 calorem.

1 Velamenta ſupplicum erant κλάδοι ἐλαίας ἐρίῳ περιπεπλεγμένοι. Ariſtophanis interpr. in Pluto. pacem quippe, aut veniam petentes præferebant oleæ ramos laneis vittis obvolutos, qui repræſentarent manus vinctas, & ſeſe dedentes. Virgil. 7. Æn. v. 237. & 11. Æn. 100. v.

2 Diſſimulat veram, aliam commentus.

3 Commoda, quæ vel plebeiis hoſpitibus indulgemus, tibi viro nobili & claro negare perjurium foret.

4 Lucifero, qui illi mecum genitor communis.

5 Auroræ prævius, & qui languentium ex conſpectu Solis orientis ſtellarum fixarum agmina cogit, & *cœli ſtatione noviſſimus exit*. l. 2. v. 115. utpote ſphæra terræ propiore vectus.

6 Quaslibet columbas. Synecdoche. Thisbe autem oppidum Bœotiæ columbis frequens.

7 Cui nomen forte a nive, quæ χιών. De cognomine quadam Martial. 3. l. 34. *Frigida es, & nigra es; non es, & es Chione.*

8 Monte Arcadiæ.

9 Amoris.

Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo:
Non fert ille moras, virgaque movente ſoporem
Virginis os tangit. Tactu 1 *jacet illa potenti,*
Vimq; Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris:
Phœbus anum ſimulat, 2 *præceptaque gaudia ſumit.*
Ut ſua maturus complevit tempora venter,
Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne,
Qui facere aſſuerat, 3 *patriæ non degener artis,*
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Naſcitur e Phœbo 4 *(namque eſt enixa gemellos)*
Carmine vocali clarus, citharaque 5 *Philamon;*
Quid peperiſſe duos, & Diis placuiſſe duobus,
Et forti genitore, & progenitore Tonante
Eſſe ſatam prodeſt? An obeſt quoque gloria multis?
Obſuit huic certe, quæ ſe præferre Dianæ
Suſtinuit, faciemque Deæ culpavit. At illi
Ira ferox mota eſt. 6 *Factiſque placebimus, inquit.*
Nec mora: curvavit cornu, nervoque ſagittam
Impulit, & meritam trajecit arundine linguam.
Lingua jacet, nec vox, tentataq; verba ſequuntur:
Conantemque loqui cum ſanguine vita reliquit.
7 *Quam miſer amplexans ego tunc, patrioq; dolorem*
Corde tuli, fratrique pio ſolatia dixi.
Quæ pater haud aliter, quam cautes murmura Ponti
Accipit: & natam delamentatur ademptam.
Ut vero ardentem vidit, quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulſus
Concita membra fuga mandat, ſimiliſq; juvenco

1 Somno reſoluta.
2 Jam animo prius concepta. Ms. & Vulg. cod. *prærepta*, ſcil. a Mercurio.
3 ἢ κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. Pater quidem Mercurius Ἠῷος γεγονὼς μέσῳ ἤματι ἐγκιθάριζεν, Ἑσπέριος βοῦς κλέψεν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος. Filius Autolycus patriæ non degener artis, furta exercuit, & ipſe ὀξύχειρ καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλεπτικὴν, ut de patre Lucianus in Dialogo Apollinis & Vulcani.
4 Superfœtationi hic locus.
5 Philamonem hunc cum Argonautis navigaſſe, non Orphea, ex Pherecyda citat Apollonii interpres; Thamyræ Thracis patrem fuiſſe ſcribit Suidas.
6 Sarcaſmus, ſi non facie & forma, re certe & facto ſenties me placituram.
7 Ita eſt in editione And. Naugerii, & Ms. Ciofani antiquiore, vulgati cod. habent, *Quam miſer (o pietas) ego tunc.*

Spicula eralronum preſſa cervice gerenti,
Qua via nulla, fugit: jam tum mihi currere viſus
Plus homine eſt, alaſque pedes ſumpſiſſe putares.
Effugit ergo omnes, veloxque cupidine lethi
Vertice Parnaſſi potitur. 1 *Miſeratus Apollo,*
Cum ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto,
Fecit avem, & ſubitis pendentem ſuſtulit alis,
Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos;
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc accipiter nulli ſatis æquus, in omnes
Sævit aves, aliiſque dolens fit cauſa dolendi.

1 Aliam Metamorphoſeos cauſam ex Boei Ornithogonia recitat Ant. Liberalis fab. 3. Hieracem, quia Teucris fame ab irato Neptuno immiſſa laborantibus ſuppetias tuliſſet, ejuſdem numinis ira in accipitrem verſum. ϗ τὸ ἦθος ἤλλαξεν, ἀφανίσας. μέγιστα γὰρ ὑπ' ἀνθρώπων φιληθέντα πλεῖστον ἐποίησεν ὑπὸ τῶν ὀρνέων μισηθῆναι, &c.

Lupus in lapidem.

FAB. IX.

Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
1 *De conſorte ſuo, curſu feſtinus anhelo*
Advolat armenti cuſtos 2 *Phocæus Anetor,*
Et, Peleu Peleu, magna tibi nuntius adſum
Cladis, ait. Quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
3 *Pendet & ipſe metu trepidi Trachinius oris.*
Ille refert: Feſſos 4 *ad litora curva juvencos*
Appuleram, 5 *medio cum ſol altiſſimus orbe*
Tantum reſpiceret, quantum ſupereſſe videret:
Parſque boum fulvis genua inclinarat arenis,
Latarumque jacens campos ſpectabat aquarum;
Pars gradibus tardis illuc errabat & illuc;
Nant alii, celſoque extant ſuper æquora collo.
6 *Templa mari ſubſunt, nec marmore clara, nec auro,*

1 De fratre ſuo Dædalione.
2 E Phocide oriundus.
3 Et ipſe Ceyx timore obmutuit.
4 Aquatum, aut ad refrigerium. Mercurius, patris juſſu, armenta illius regionis ad litus compellit ſub exitu lib. 2.
5 *Jamque dies medius rerum contraxerat umbras, & ſol ex æquo meta diſtabat utraque.* l. 3.
6 Adjacet mari templum, rude, inornatum, vili aut nul-

Sed

Sed trabibus denſis, lucoque umbroſa vetuſto:
Nereides, Nereuſque tenent. Hos navita ponti
Edidit eſſe Deos, dum retia litore ſiccat.
Juncta palus huic eſt denſis obſeſſa ſalictis,
Quam reſtagnantis fecit maris unda paludem;
Inde fragore gravi ſtrepitus loca proxima terret.
Bellua vaſta lupus, ſylviſque paluſtribus exit
Oblitus & ſpumis, & craſſo ſanguine rictus
1 *Fulmineos, rubra ſuffuſus lumina flamma:*
Qui quanquam ſævit pariter rabieque, fameque;
Acrior eſt rabie. neque enim jejunia curat
Cæde boum, diramque famem finire, ſed omnes
Vulnerat armentum, ſternitque hoſtiliter omnes.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu,
Dum defenſamus, letho eſt data: ſanguine litus,
Undaque prima rubet, 2 demugitæque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare 3 remittit.
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coeamus ad arma:
Arma capeſſamus, conjunctaque tela feramus:
Dixerat agreſtis. Nec Pelea damna movebant:
4 *Sed memor admiſſi Nereïda colligit orbam*
Damna ſuo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque ſumere tela
Rex jubet 5 Oetæus; cum queis ſimul ipſe parabat
Ire: ſed Halcyone conjux excita tumultu
Proſilit, & nondum totos ornata capillos
Diſjicit hos ipſos, colloque infuſa mariti;
Mittat ut auxilium ſine ſe, verbiſque precatur;
Et lacrymis, animaſque duas ut ſervet in una.
Æacides illi: Pulchros, Regina, pioſque
Pone metus: 6 plena eſt promiſſi gratia veſtri:

lo ſchemate excultum, in luco veteri, Nereo Nymphiſq; marinis Nerei filiabus ſacro, quantum ex piſcatoribus intelleximus.

1 Fulminis inſtar omnia proſternentis. De fulmineis apri dentibus dictum ad 305. verſ. l. 8.

2 Boum ſauciorum mugitu reboantes.

3 Permittit, ut lib. ſeq. *Viribus uſus avis, pennis, roſtroque redunco*, pro *adunco*.

4 Conſcius ſibi parricidii Peleus ſuſpicatur Pſamathen, Nerei filiam, quæ in templo illo colebatur, ſibi infenſam, boum cæde filio ſuo Phoco inferias referre velle. Reprimit ergo ſe, ſuoſque ab armis, & vindicta, atque ad placandum numen ſe convertit.

5 Ceyx rex Trachinis urbis Theſſaliæ; quam Hercules ſub Oeta monte condidit, ſupra ad 270. v.

6 Pro plena cumulataque gratia duco promiſſum a vobis hoſpitium, oblatum auxilium.

Non

Non placet arma mihi contra nova monſtra movere ;
Numen adorandum pelagi eſt. Erat ardua turris,
Arce locus ſumma, feſſis loca grata carinis.
Aſcendunt illuc, ſtratoſque in litore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatoremque cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
1 *Inde manus tendens in aperti litora ponti,*
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat, opemque ferat. Nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacidæ. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam. Sed enim irrevocatus ab acri
Cæde lupus perſtat, dulcedine ſanguinis aſper:
Donec inhærentem lacera cervice juvencæ
Marmore mutavit: corpus, præterque colorem,
Omnia ſervavit. Lapidis color indicat illum
Jam non eſſe lupum, jam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exul, & illic
Sumit ab Æmonio purgamina cædis Acaſto.

illo quidem utar, hoc minime. precibus avertenda eſt numinis infenſi ira.

1 Sed audi Anton. Liberalem fab. 38. Peleus ad Eurytionem Iri filium ſe confert, eique ſupplex cæde expiatur. Hunc Peleus in venatione poſtea, dum aprum ferire intendit, imprudens interficit. Profugus deinde ad Acaſtum contendit. is eum (ab uxore falſo inſimulatum de ſolicitata pudicitia, quum ipſa in amore repulſam a continenti Peleo paſſa eſſet, ut Pindarus Nemeor. 5. & Horat. 7. ode 3. lib.) in Pelio monte ſolum & inermem deſtituit. Peleus oberrans ad Chironem venit. inde multis ovibus, & bobus collectis ad Irum pergit, eaque cędis mulctæ nomine offert. cum recuſaret Irus, Peleus ea, oraculo monitus, incuſtodita dimittit. Ibi lupus ea invadit, & occidit. Is lupus divino prodigio in ſaxum mutatur, quod diu permanſit, inter Locridem & Phocidem.

Ceyx, & Halcyone in halcedones.

FAB. X.

INterea 1 *fratriſque ſui, fratremque ſecutis*
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras hominum 2 *oblectamina ſortes ;*

1 Dædalionis Chione filia Dianæ iram provocante. orbati ipſius deinde in accipitrem mutati, lupi denique Pelei hoſpitis ſui boves perſecuti, in lapidem verſi prodigiis territus.

2 Quæ mentes humanas anxiis expediant curis, futura

1 *Ad*

[1] Ad Clarium parat ire Deum. nam templa [2] profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica [2] Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui fidiſſima certam
Te facit Halcyone: cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxoque ſimillimus ora
Pallor obit, lacrymiſque genæ maduere profuſis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit;
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, chariſſime, mentem
Vertit? ubi eſt, quæ cura mei prior eſſe ſolebat?
Jam potes Halcyone ſecurus abeſſe relicta?
Jam via longa placet? jam ſum tibi charior abſens?
At puto per terras iter eſt? tantumque dolebo,
Non etiam metuam? curaque timore carebunt?
Æquora me terrent, & ponti triſtis imago:
Et laceras nuper tabulas in litore vidi,
Et ſæpe in [3] tumulis ſine corpore nomina legi.
Neve tuum fallax animum fiducia tangat,
Quod ſocer [4] Hippotades tibi ſit, qui carcere fortes
Contineat ventos, &, cum velit, æquora placet.
Cum ſemel emiſſi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum eſt; [5] incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum eſt; cœli quoque nubila vexant,
Excutiuntque feris rutilos concurſibus ignes.
Quo magis hos novi (nam novi, & ſæpe paterna
Parva domo vidi) magis hos reor eſſe timendos.
Quod tua ſi flecti precibus ſententia nullis

præmoneant, infortuniis medeantur.

1 Ad Apollinis Clarii oraculum. Claros autem urbs fuit Joniæ non procul a Colophone, ubi templum & nemus Apollini dicatum. Strabo l. 14.

2 Theſſalus, Lapithæ filius, vir ferox & ſacrilegus. Pauſan. Eliac. prior. Phlegyas autem Delphicum ſpoliare aggreſſos, idem teſtatur in Phocicis.

3 Sicubi in bello, naufragio, aut peregre interiiſſent aliqui, ita ut corpora eorum haberi non poſſent ad ſepulturam juſtam, amicorum pietas illis extruebat repræſentativa buſta, ſepulchra imaginaria, ſeu cenotaphia. perſuaſum ſcil. antiquis, inſepultorum animas Styga trajicere non poſſe per annos 100. niſi corporibus quoquomodo ſepultis, juſtiſque peractis. *tumulum inanem* Hectoris appellat Virgil. 3. Æn. & Deiphobi 6. Æn. Vide Anthol. l. 4. c. 22. Ναυαγήσαντας.

4 Lib. 4. v. 663.

5 Suſque deque habita, ſine reſpectu aut cura perturbata: *Maria, ac terras, cœlumque profundum Quippe ferunt rapidi ſecum, verruntque per auras.* Æn. 1.

Cæ

Care poteſt conjux, nimiumq; es certus eundi,
Me quoque tolle ſimul. certe jactabimur una:
Nec, niſi quæ patiar, metuam, pariterque feremus
Quicquid erit, pariter ſuper æquora lata feremur.
Talibus 1 *Æolidis dictis, lacrymiſque movetur*
2 *Sydereus conjux:* 3 *neque enim minor ignis in ipſo eſt.*
Sed neque propoſitos pelagi dimittere curſus,
Nec vult Halcyonem in partem adhibere pericli;
Multaque reſpondit timidum ſolantia pectus:
4 *Non tamen idcirco cauſam probat; addidit illis*
Hoc quoque lenimen, quo ſolo flexit amantem.
Longa quidem eſt nobis omnis mora: ſed tibi juro
5 *Per patrios ignes, (ſi me modo fata remittant)*
Ante reverſurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promiſſis ſpes eſt admota recurſus,
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
6 *Aptarique ſuis pinum jubet armamentis.*
Qua rurſus viſa, veluti præſaga futuri
Horruit Halcyone, lacrymaſque emiſit obortas;
Amplexuſque dedit, triſtique miſerrima tandem
Ore vale, dixit, 7 *collapſaque corpore toto eſt.*
At juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
8 *Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,*
Æqualique ictu ſcindunt freta. Suſtulit illa
Humentes oculos, ſtantemque in puppe recurva;
Concuſſaque manu dantem ſibi ſigna maritum
Prima videt, redditque notas; ubi terra 9 *receſſit*

1 Halcyones, quam noſter Æoli filii Hippotæ filiam facit; Lucianus vero in Halcyone ſua, filiam Æoli Hellenis, qui fuit Deucalionis nepos.
2 Ceyx Luciferi filius.
3 Neque enim in amore mutuo cedit uxori.
4 Non tamen perſuadet uxori, quominus diſceſſum ægre ferat.
5 Per patrem meum Luciferum ſtellam lucidiſſimam.
6 Inſtrui navem jubet, armarique malis, antennis, velis, rudentibus, remis.
7 Animo delinquens *auras ægra fugit*.
8 De remorum remigumque ordinibus vide quæ nos ad 5. lib. Æneid. *triplici pubes quam Dardana verſu impellunt; terno conſurgunt ordine remi*. v. 119. & quos ibi citamus.
9 Videſne navem illam? (inquit Cicero in Lucullo) ſtare nobis videtur: at iis qui in navi ſunt, moveri hęc villa. quęre rationem cur ita videatur, &c. reddent Mathematici. Oculus nempe quieſcere non judicans, motu conſpecto, quaſi ſemet retractans, terram retro tendere, ſolventibus e portu, opinatur, *Provehimur portu, terræque, urbeſque recedunt*. 3. Æneid. & Lucr. 4.

Lon-

Longius, atque oculi nequeunt cognoſcere vultus,
Dum licet, inſequitur fugientem 1 *lumine pinum.*
Hæc quoque: ut haud poterat ſpatio ſummota videri,
Vela tamen ſpectat ſummo fluitantia malo.
Ut nec vela videt, vacuum petit anxia lectum,
Seque toro ponit: renovat lectuſque locuſque
Halcyones lacrymas, & quæ pars admonet 2 *abſit:*
Portubus exierant, & moverat aura rudentes:
Obvertit lateri pendentes navita remos,
Cornuaque in ſumma locat arbore, totaque malo
Carbaſa deducit, venienteſque excipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius æquor
Puppe ſecabatur, longeque erat 3 *utraque tellus:*
Cum mare ſub noctem tumidis albeſcere cœpit
Fluctibus, & præceps ſpirare valentius Eurus.
Ardua jamdudum demittite cornua, rector
Clamat: & 4 *antennis totum ſubnectite velum.*
Hic jubet; impediunt adverſæ juſſa procellæ,
Nec ſinit audiri vocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant, alii ſubducere remos,
Pars munire latus, pars ventis vela negare:
Egerit hic fluctus, 5 *æquorque refundit in æquor;*
Hic rapit antennas, quæ dum ſine lege geruntur,
Aſpera creſcit hyems, omnique a parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miſcent.
Ipſe pavet, nec ſe, quis ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector, nec quid jubeatve, velitve:
Tanta mali moles, tantoque potentior arte eſt.
Quippe ſonant clamore viri, ſtridore rudentes,
Undarum incurſu gravis unda, tonitribus æther

lib. *Qua vehimur navi, fertur, cum ſtare videtur: Quæ manet in ſtatione, ea præter creditur ire*, &c. ſupra 6. l. 512. v.

1 Oculis proſpicientibus virum, navem, vela denique.

2 Priſcianus l. 9. legit *abſtit*, ideſt abſtitit. verum nil tanti eſt.

3 Hinc Trachine, inde Jonia, in qua Claros. ſupra v. 383.

4 Nautæ, ſi quando ſpirante valentius Euro ingruat tempeſtas, aut etiam ventis nimium ſecundis vela negent, dimittunt antennas, vela colligunt, & complicata antennis ſubnectunt. Fruſtra itaque ſunt qui interpretantur, *ſubducite, detrahite velum antennis*, &c. Eſt *enim*, inquiunt, *dictum quaſi denectite*.

5 Ecquid elegantius, aut ingenioſius dici fingive poteſt? & tamen Hypercriticus Jul. Scalig. in 5. lib. Poetices, qui Criticus inſcribitur, 12. cap. *nimis propere* hæc induci a noſtro clamitat. *At enimvero*, inquit, *nautas ita repente facere antennes minime decuit. nondum enim re deſperata, Hic rapit antennas*, &c.

Flu-

Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus, & inductas aſpergine tangere nubes:
1 *Et modo, cum fulvas ex imo vertit arenas,*
Concolor eſt illis: Stygia modo nigrior unda;
Sternitur interdum, ſpumiſque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis;
Et nunc ſublimis veluti de vertice montis
Deſpicere in valles, imumque Acheronta videtur:
Nunc, ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem,
Nec levius pulſata ſonat, quam ferreus olim
Cum laceras aries, baliſtave concutit arces.
Utque ſolent, ſumptis incurſu viribus, ire
Pectore in arma feri, protentaque tela leones:
Sic ubi ſe ventis commiſerat unda coortis,
Ibat in 2 *arma ratis, multoque erat altior illis.*
Jamque labant 3 *cunei, ſpoliataque tegmine* 4 *ceræ*
Rima patet, præbetque viam lethalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum deſcendere cœlum,
Inque plagas cœli tumefactum ſcandere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cœleſtibus undis
Æquoreæ miſcentur aquæ. caret 5 *ignibus æther,*
Cæcaque nox premitur tenebris hyemiſque ſuiſque.
Diſcutiunt tamen has, 6 *præbentq; micantia lumen*

1 Tempeſtatem hanc maris confer, ſi lubet, cum Virgiliana 1. Æn. v. 83. ut & illa 3. Æn. 194. & in Culice v. 346. Videantur & Hor. 10. Epod. Ovid. Faſtor. 3. v. 587. Ovid. Triſt. 1. lib. eleg. 2. & 3. & eleg. 10. Senec. Agamemn. v. 462. Thyeſt. 575. Lucan. 5. lib. 565. & 625. Stat. Theb. 1. l. verſ. 26. & 5. l. verſ. 363. Sil. Ital. 37. lib. verſ. 241. Val. Flac. 1. lib. 614. verſ. Juvenal. 12. Satyr. 17. ver. Barcl. Euphor. 1. l. 2. metr. Cauſſin. Solym. 3. act. ſcen. 2. Jac. Gaddii lib. 2. v. 65.

2 Supra v. 450.

3 Quibus tabulæ navium inter ſe committuntur. Subſcudes Feſt. 17. lib. cuneatæ tabellæ, quibus tabulæ inter ſe configuntur; quia quo eæ immittuntur, ſucciditur. Turnebo l. 14. c. 1. ſuccuditur. Vitruvio lib. 10. ſecuriculæ, a forma, quibus duo tigna tenaciſſime inter ſe vinciuntur. Noſtri hirundinum caudas appellant.

4 Picis, qua obducuntur navium rimæ Scaliger 5. l. Poet. 22. c. Hunc locum confer cum illo Virgiliano, *Laxis laterum compagibus omnes Accipiunt inimicum imbrem, rimiſque fatiſcunt.*

5 Stellis, quæ jam nubibus obductæ.

6 *Incendia lumen Præbebant, aliquiſque malo fuit uſus in illo.* 2. lib. de Phaethontis incendio.

Ful-

Fulmina: fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoque jam ſaltus intra cava texta carinæ
Fluctus: & ut miles numero præſtantior omni
Cum ſæpe aſſiliit defenſæ mœnibus urbis,
Spe potitur tandem; laudiſque accenſus amore
Inter mille viros murum tamen occupat unus:
Sic, ubi pulſarunt celſi latera ardua fluctus,
Vaſtius inſurgens [1] *decimæ ruit impetus undæ;*
Nec prius abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quam velut in capta deſcendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum,
Pars maris intus erat. trepidant haud ſegnius omnes,
Quam ſolet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars; animique cadunt: totidemque videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere, atque irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrymas; ſtupet hic; vocat ille beatos,
[2] *Funera quos maneant; hic votis numen adorat;*
Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
Poſcit opem: ſubeunt illi fraterque, parenſque;
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum eſt.
Halcyone Ceyca movet, Ceycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt; &, cum deſideret unam,
Gaudet abeſſe tamen; patriæ quoque vellet ad oras
Reſpicere, inque domum ſupremos vertere vultus;
[3] *Verum ubi ſit neſcit: tanta vertigine pontus*
Fervet, & inducta piceis e nubibus umbra

1 Decumanus fluctus, qui maximus putatur. Sic & maxima quæque dicuntur decumana. Ova, ſcuta, porta in caſtris, decumana. denarium quippe numerum volebant eſſe perfectiſſimum, ut qui conſtet ex uno, duobus, tribus, & quatuor. unde ad numerum denarium progreſſi redimus ad unitatem. Sphærarum inſuper decada mundo tribuebant Pythagoræi. Laudat & ipſe Scalig. 5. lib. Poet. 13. cap. numeri hujus expreſſionem 2. el. 1. l. Triſtium. *Qui venit huc fluctus, fluctus ſupereminet omnes, Poſterior nono eſt, undecimoque prior.*

2 In mari interire acerbe tulerunt fortes, ubi virtuti ſuæ non erat locus, ut pulchre exirent e vita. Ariſtot. 3. lib. Ethic. Nicom. 6. c. Adde quod animam cenſebant veterum plerique igneam eſſe; quam in aquis extingui naturæ contrarium videbatur. Super omnia exequiarum honore deſtitui, & exequiis horrebant; ſine quibus Styga tranſvehi per annos 100. deſperabant. Vide quæ ad verſ. 429. ſup. & Triſt. 1. l. eleg. 2. *Eſt aliquid fatove ſuo*, &c.

3 A qua vero parte ſita ſit patria, neſcit.

Omne

Omne latet cœlum, 1 duplicataq; noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis 2 arbor,
Frangitur & 3 regimen: ſpoliiſque animoſa ſuperbit
Unda, velut victrix, ſinuataque deſpicit undas:
4 Nec levius, quam ſi quis Athon, Pindumq; revulſos
Sede ſua, totos in apertum verteret æquor,
Præcipitata cadit: pariterque & pondere, & ictu
Mergit in ima ratem: cum qua pars magna virorum
Gurgite preſſa gravi, neque in aera reddita, fato
Functa ſuo eſt. alii partes, & membra carinæ
Trunca tenent: tenet ipſe manu, qua ſceptra ſolebat,
Fragmina navigii Ceyx, 5 ſocerumque, 6 patremque
Invocat (heu!) fruſtra. Sed plurima nantis in ore
Halcyone eſt conjux: illam meminitque refertque,
Illius ante oculos ut agant ſuo corpora fluctus,
Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat, abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Halcyonem: ipſiſque immurmurat undis.
Ecce ſuper medios 7 fluctus niger arcus aquarum
Frangitur, & rupta merſum caput obruit unda.
Lucifer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
Illa nocte fuit; quoniamque excedere cœlo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes; & jam, quas induat ille,
8 Feſtinat veſtes, jam quas, ubi venerit ille,
Ipſa gerat: reditusque ſibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat:
9 Ante tamen cunctos Junonis templa colebat,
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras,

1 Supra v. 251. *Cæcaq; nox premitur tenebris hyemiſque, ſuiſque.*
2 Malus.
3 Clavus, gubernaculum.
4 Naufragium deſcribunt Lucr. 2. l. 552. v. Prop. 3. l. 5. eleg. Lucan. 1. l. 498. v. Silius 20. l. 321. v. Juv. 14. Sat. 295. v. Claudian. 4. Conſ. Honorii v. 136.
5 Æolum.
6 Luciferum.
7 Nubes atra, aquis gravida, inquiunt. ego fluctum inſtar arcus triumphalis advolutum, factumque intelligo.
8 Non patronis tantum purpuras trahebant clientæ plebeiæ, ut Hor. 18. ode l. 2. ſed & nobiliſſimarum feminarum erat lana, ac tela, viris, fratribus, ſibi, liberis veſtes manu ſua texebant: ut omittam Deianiram, & Clytemnæſtram, Auguſtus non temere alia quam domeſtica veſte uſus eſt, ab uxore, & ſorore, & filia, neptibuſque confecta. Sueton. Auguſt. 73. c. ad quem locum vide quæ Caſaubonus.
9 Virg. 4. Æn. *Junoni ante omnes, cui vincla jugalia curæ.*

Ut,

Utque foret ſoſpes conjux ſuus, atque rediret
Optabat, nullamque ſibi præferret: At illi
1 *Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.*
At Dea non ultra pro functo morte rogari
Suſtinet: utque manus 2 *funeſtas arceat aris,*
Iri mea, dixit, fidiſſima nuntia vocis,
Viſe ſoporiferam Somni velociter aulam,
Extinctique jube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonem veros imitantia caſus:
Dixerat. 3 *Induitur velamina mille colorum*
Iris, & arcuato cœlum curvamine ſignans,
Tecta petit juſſi ſub nube latentia regis.
4 *Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu*
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni,
Quo nunquam radiis oriens, mediuſve, cadenſve
Phœbus adire poteſt: nebula caligine miſta
Exhalantur humo, dubiæque crepuſcula lucis.
Non 5 *vigil ales ibi criſtati cantibus oris*
Evocat Auroram, nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes, 6 *caniburſve ſagacior anſer;*
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convitia linguæ.
Tuta quies habitat: ſaxo tamen exit ab imo
7 *Rivus aquæ Lethes, per quem cum murmure labens*
Invitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.

1 Ut nullam aliam ipſi præferret,

2 Thura manibus funeſtis injiciebat aris, ſi cui polluta eſſet domus morte alicujus e familia.

3 *Ergo Iris croceis per cœlum roſcida pennis, Mille trahens varios adverſo Sole colores Devolat*, Æneid. 4. ſub exitu libri. ad quem locum vide quæ nos. videatur & Jul. Scalig. exercitat. 80.

4 Somni regiam accommodatiſſime amovet ad Scythiæ regionem frigidam, tenebroſam, humidam, Boſphorum Cimmerium. Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι. οὐδέ ποτ' αὐτοὺς Ἠέλιος Φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν, Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα, Οὐδ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται, &c. Homer. Odyſ. 11.

5 Gallus.

6 Reſpicit hiſtoriam Rom. qua ab anſeribus excitati canes: Manlius aliique repulerunt Gallos, qui noctu Capitolium conſcenderant. Liv. 5. Columella l. 8. c. 13.

7 Et ſomno tanquam ἀδελφῷ κασιγνήτῳ convenit Lethe; & dormientes occupat, ad tempus rerum oblivio, necnon ſomniculoſos veternus.

1 *Ante fores antri fœcunda papavera florent,*
Innumeraque herba, quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras.
Janua, ne verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota eſt, cuſtos in limine nullus:
At medio torus eſt hebeno ſublimis in antro
Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipſe Deus membris languore ſolutis.
Hunc circa paſſim varias imitantia formas
2 *Somnia vana jacent totidem, quot meſſis ariſtas;*
Sylva gerit frondes, ejectat litus arenas.
Quo ſimul intravit, manibuſque obſtantia virgo
Somnia dimovit, veſtis fulgore reluxit
Sacra domus: tardaque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens, iterumque iterumque relabens,
Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excuſſit tandem 3 *ſibi ſe: cubitoque levatus,*
Quid veniat (cognovit enim) ſcitatur. At illa;
Somne 4 *quies rerum, placidiſſime Somne Deorum,*
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſteriis mulces, reparaſque labori:
Somnia, quæ veras æquant imitamine formas,
5 *Herculeam Trachina jube, ſub imagine regis,*
Halcyonen adeant, ſimulacraque naufraga fingant.
Imperat hoc Juno. Poſtquam mandata peregit,
Iris abit; 6 *neque enim ulterius tolerare ſoporis*
Vim poterat: labique ut ſomnum ſenſit in artus,
Effugit, & remeat, per quos modo venerat arcus.
At pater 7 *e populo natorum mille ſuorum*

1 Civitatem ſomni, quam deſcribit Lucian. 2. l. verar. hiſtor. cingit ſylva, cujus arbores μήκωνες ὑψηλοὶ καὶ μανδραγόραι. Elegantiſſime autem apponit quæ ſomnum concilient, amovet quę ſomnum impediant.

2 Et ſomniorum formas atque naturas varias recenſet Lucianus lib. modo dicto. vide & Indicem poeticum noſtrum, tit. *Somnium*.

3 Somno ſomnum Ὀξύμωρον 3. lib. 5. v. 7. lib. 341. v. 8. l. 477. v.

4 Lege ὕπνου θυμίαμα; in iis quæ tribuuntur Orpheo, & quos citat autores Index noſter Poeticus tit. *Somnus*.

5 Ab Hercule conditam, ad v. 383. ſup.

6 Ita & Cereris nympha lib. 8. verſ. 814. *Quamquam aberat longe, quanquam modo venerat illuc, Viſa tamen ſenſiſſe famem*, &c.

7 Ex numero innumero ſomniorum evocat Morphea, qui primipilus, tribunus, ſeu dux ſomniorum, quę formam, perſonamque humanam ſuſtinere poſſunt.

Ex-

Excitat artificem, ſimulatoremque figuræ
Morphea. Non illo juſſos ſolertius alter
Exprimit inceſſus, vultumq; ſonumque loquendi;
Adjicit & veſtes, & conſuetiſſima cuique
Verba; ſed hic ſolos homines imitatur. [1] *At alter*
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens;
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. Eſt etiam diverſa [2] *tertius artis*
Phantaſos: ille in humum, ſaxumque, undamque, trabemque,
Quæque vacant anima fallaciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibuſque ſuos oſtendere vultus
Nocte ſolent: populos alii, plebemq; pererrant.
Præterit hos ſenior: cunctiſque e fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: & rurſus molli languore ſolutus
Depoſuitque caput, ſtratoque recondidit alto.
Ille volat nullos ſtrepitus facientibus alis
Per tenebras, intraq; mora breve tempus in urbem
Pervenit [3] *Æmoniam: poſitiſque e corpore pennis*
In faciem Ceycis abit, ſumptaque [4] *figura*
Luridus, exanimi ſimilis, ſine veſtibus ullis,
Conjugis ante torum miſeræ ſtetit: uda videtur
Barba viri, madidiſque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora profuſo,
Hæc ait: Agnoſcis Ceyca, miſerrima conjux?
An mea mutata eſt facies nece? reſpice: noſces,
Invenieſque tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis, Halcyone, nobis tua [5] *vota tulerunt.*
Occidimus: falſo tibi me promittere noli.
Nubilus [6] *Ægæo deprendit in æquore navem*
Auſter, & ingenti jactatam flamine ſolvit:

1 Secundus hic princeps eſt eorum, quæ animantium ſed rationis expertium aſsumunt imagines. unde Icelos; & quia terret, Phobetor dictus.

2 Tertius eorum præfectus, quæ inanimatorum repræſentant imagines. unde & nomen. Quintum hoc ſomniorum genus ſtatuitur a Macrobio lib. 1. in ſomnium Scipionis, cap. 3.

3 Trachina, urbem Theſſaliæ, ut ſupra ad 270. verſ.

4 Naufragi.

5 Redi ad v. 577. ſup.

6 Quod e ſinu Maliaco ſub Heraclea, ſeu Trachine ſolventi trajiciendum eſt in Joniam naviganti. ſupra v. 478. namque Ægæum mare duo alluit Græcię latera, illud ad ortum Solis, hoc ad Meridiem, &c. Strabo lib. 7. Ægæum unde dicatur vide quæ ad Senecæ Thebaidem v. 313.

Oraque noſtra tuum fruſtra 1 *clamantia nomen*
Implerunt fluctus. Non hac tibi nuntiat autor
Ambiguus, non iſta vagis rumoribus audis;
Ipſe ego fata tibi præſens mea naufragus edo.
Surge age, da 2 *lacrymas,* 3 *lugubriaque indue: nec me*
Indeploratum ſub 4 *inania Tartara mitte.*
Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
Crederet eſſe ſui: fletus quoque fundere veros
Viſus erat, 5 *geſtumque manus Ceycis habebat.*
6 *Ingemit Halcyone: lacrymas movet, atque lacertos*
Per ſomnum, corpuſque petens amplectitur auras:
Exclamatque, Mane, Quo te rapis? Ibimus una.
Voce ſua ſpecieque viri turbata, ſoporem
Excutit, & primo ſi ſit circumſpicit illic,
Qui modo viſus erat: (nam moti voce miniſtri
Intulerant lumen) Poſtquam non invenit uſquam,
Percutit ora manu, 7 *laniatque a pectore veſtes,*
Pectoraque ipſa ferit, nec crines ſolvere curans
Scindit: & 8 *altrici, qua luctus cauſa, roganti,*

1 Verſ. 566. ſupra.
2 Lacrymas in juſtis deſiderari, deberi; ſolvi nemo non novit. Δεύετο δὲ χθὼν πᾶσα περὶ νέκυν Αἰακίδαο δάκρυσι, ϗ μέγα πένθος ἐνέστενεν· ἀμφὶ δὲ λαῶν μυρομένων δάκρυσι φορύνετο τεύχεα πάντα. Quint. Calaber 3. lib. Nec minus in funerum umbris exigebantur, & inferiis. Ὄφρα τύχα κατὰ πότμον ἐεικλαύτοιο κονίης. Nonnus lib. 11. Dionyſiac.
3 Veſtes pullas, luctui convenientes. lib. 8. verſ. 448. *& auratis mutavit veſtibus atras.*
4 Virgil. 6. Æneid. dixit *domos Ditis vacuas, & inania regna*, in quibus ſc. neque corpora, nec animæ, ſed idola tantum, umbræ & ſimulachra rerum. Dido 5. Æneid. *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.* Ἦ ῥά τις ἐστὶ ϗ ἐν Ἀΐδαο δόμοισι ψυχὴ ϗ εἴδωλα, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν. & Οἴῳ πεπνῦσθαι τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι, &c. quæ Homeri citat Plato 3. de Republica. Hinc Horatio 4. ode lib. 1. *domus exilis Plutonia*: niſi præferas lectionem Cl. Heinſii *domus exilii Plutonia*, quam confirmat ex eodem ode 3. lib. 2. *Et nos in æternum Exilium impoſitura cymba.*
5 Planudes, ϗ σκῆπτρον τῇ χειρὶ εἶχε.
6 *Ingemit Halcyone lacrymans, movet atque lacertos.* editio Aldina.
7 In dolore crines lacerare, veſtes abſcindere uſitatum. 12. Æ. Amata *moritura manu diſcindit amictus*. ibid. *it ſciſſa veſte Latinus*. Curtius 3. l. Nobilium fœminarum turba ſteterat, laceratis crinibus, abſciſſa veſte.
8 Principibus, & nobilibus fœminis additę a Poetis nutrices a conſiliis.

1 *Nul-*

[1] *Nulla eſt Halcyone, nulla eſt, ait; occidit una*
Cum Ceyce ſuo: ſolantia tollite verba.
Naufragus interiit; vidi, agnovique, manuſque
Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi:
Umbra fuit; ſed & umbra tamen manifeſta, viriq;
Vera mei. Non ille quidem, ſi quæris, habebat
Aſſuetos vultus, nec, quo prius, ore nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo
Infelix vidi; ſtetit hoc miſerabilis ipſo
(Ecce) loco: & [2] *quærit veſtigia ſiqua ſuperſint.*
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam,
Et, ne me fugiens ventos ſequerere, rogabam:
At certe vellem, quoniam periturus abibas,
Me quoque duxiſſes. Fuit (ah!) fuit utile, tecum
Ire mihi: [3] *neque enim vita de tempore quicquam*
Non ſimul egiſſem, nec mors diſcreta fuiſſet.
Nunc abſens perii, jactor quoque fluctibus abſens,
Et ſine me te pontus habet. crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar
Longius, & tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neque pugnabo, nec te, miſerande, relinquam:
Et tibi nunc ſaltem veniam comes: inque [4] *ſepulchro,*
Si non urna, tamen junget nos [5] *littera; ſi non*
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet: verboque intervenit omni
Plangor, & attonito gemitus a corde trahuntur.
Mane erat: egreditur tectis ad litus, & illum
Mœſta locum repetit, de quo ſpectarat [*] *euntem.*
[6] *Dumq; moratur ibi, dumq; hinc retinacula ſolvit,*
Hoc mihi diſcedens dedit oſcula litore, dixit;
Dumque notata oculis reminiſcitur acta, fretumque
Proſpicit, in liquida ſpatio diſtante tuetur

1. Perii, interii, occidi, nulla ſum.

2 Pulchra, & mira, inquit Glareanus, phantaſia.

3 Te pereunte, quæ melior pars mei. δύο μὲν σώματα, ψυχὴ δὲ μία.

4 Videque dicta ad v. 429. ſupra de cenotaphiis, ſepulchris imaginariis, tumulis honorariis, ſive repræſentativis.

5 Epitaphium inſcribat ſc. ſepulchro, *Halcyone Ceycis conjux*. lib. ſeq. verſ. de cenotaphio. *tumulo quoque nomen habenti*.

* Diſcedentem Ceyca.

6 Dixitque ſibi Halcyone: Dum Ceyx meus hic morabatur, dum hinc ſolvebat, diſcedens dedit mihi hoc in loco oſcula.

Neſcio quid 1 *quaſi corpus, aqua; primoq; quid illud*
Eſſet, erat dubium; poſtquam paulum appulit unda,
Et quamvis aberat, corpus tamen eſſe liquebat.
Quis foret ignorans, quia naufragus, omine mota eſt:
Et tanquam ignoto lacrymas daret, Heu miſer, inquit,
Quiſquis es, & ſiqua eſt conjux tibi! Fluctibus actum
Fit propius corpus: quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus & minus eſt mentis. jam jamque propinquat
Admotum terræ, jam quod cognoſcere poſſet
Cernit. erat conjux: Ille eſt, exclamat, & una
Ora, comas, veſtem lacerat: tendenſque trementes
Ad Ceyca manus, Sic, o chariſſime conjux,
Sic ad me miſerande redis? ait: 2 *Adjacet undis*
Facta manu moles, quæ primas æquoris undas
Frangit, & incurſus quæ prædelaſſat aquarum.
Inſilit huc, mirumque fuit potuiſſe; 3 *volabat:*
Percutienſque levem modo natis aera pennis,
Stringebat ſummas ales miſerabilis undas.
Dumque volat, 4 *mæſto ſimilem, plenumque querelæ*
Ora dedere ſonum tenui crepitantia roſtro.
Ut vero tetigit mutum, & ſine ſanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oſcula roſtro.
Senſerit hoc Ceyx, an vultum 5 *motibus undæ*
Tollere ſit viſus, populus dubitabat; at ille
Senſerat: & tandem, Superis miſerantibus, 6 *ambo*

1 Proſpicit primum quaſi corpus; deinde propius appulſum apparet eſſe corpus humanum; appropinquans denique plane corpus eſt mariti ſui.

2 Portus manu & arte facti notatio: quam Juvenal. Sat. 12. circumſcribit, *Poſitas incluſa per æquora moles, Tyrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rurſus, Quæ pelago occurrant medio, longeque relinquunt Terram.*

3 Ceyx nobilitate, opibus, forma, conjugio ſuperbiens, ſe Jovem, Halcyonem appellavit Junonem. Quam arrogantiam indignatus Jupiter prodigiis primum, mox naufragio ultus eſt. Luciferi & Thetidos tandem miſericordia ipſe cum uxore in aves Halcyones verſi ſunt. Ant. Liberalis fabul. 11. narrat Procnen in Halcyonem fuiſſe mutatam.

4 *Γοώδη ὡς ἀληθῶς τὸ ἦχον ἀφίησι τὸ ζῶον.* Lucianus in Halcyone.

5 Agitatione & impulſu undæ cadaver inferentis.

6 *Μεγάλην μέν τοι διὰ τὴν φιλανδρείαν εἰλήφασι παρὰ τῶν θεῶν τιμήν. ἐπὶ γὰρ τῇ τούτων νεοττείᾳ,* &c. Lucian. in Halcyone. Magnum quidem ob amorem conjugalem acceperunt a Diis

Ali-

Alite mutantur. Fatis obnoxius iſdem
Tunc quoque manſit amor; nec conjugale ſolutum eſt
Fœdus in alitibus: coeunt, fiuntque parentes.
Perque dies placidos hyberno tempore ſeptem
Incubat 1 *Halcyone pendentibus æquore nidis.*
Tum via tuta maris; ventos cuſtodit, & arcet
Æolus egreſſu, 2 *præſtatque nepotibus æquor.*

honorem. namque in iſtarum avium nidulatione, per mediam hyemem agit mundus tranquillos dies. ἡ ͻ ἀλκυὼν τίκτει περὶ ζοπὰς χειμερινὰς, &c. Ariſt. lib. 5. hiſt. animalium. Plin. lib. 10. cap. 32. Ælian. hiſt. anim. l. 1. v. 37. Plutarch. Quæ animalia magis ratione utantur.

1 Παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν.

2 Tranquillat, placidumque reddit æquor ſuis ex Halcyone nepotibus, nidificantibus, ova excludentibus, excluſis.

Æſacus in mergum.

FAB. XI.

Hos aliquis ſenior circum freta lata volantes
Spectat, & ad finem ſervatos laudat amores.
1 *Proximus, aut idem, ſi fors tulit, hic quoque, dixit,*
Quem mare carpentem, ſubſtrictaq; crura gerentem
Aſpicis (oſtendens ſpatioſum in guttura mergum)
Regia progenies; &, ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quæris, 2 *ſunt hujus origo*
Ilus, & Aſſaracus, raptuſque Jovi Ganymedes,
Laomedonque ſenex, Priamuſque noviſſima Trojæ
Tempora ſortitus. Frater fuit Hectoris iſte,
Qui niſi ſenſiſſet prima nova fata juventa,
Forſitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis eſt illum 3 *proles enixa Dymantis.*
Æſacon umbroſa 4 *furtim peperiſſe ſub Ida*

1 Qui prope ſenem hunc adſtitit, aut forte ipſe ſenex, qui modo laudaverat conſtantes Ceycis & Halcyones amores.

2 Ortum hic ducit a Troe, cui filii erant Ilus, Aſſaracus, & Ganymedes: Ili autem filius Laomedon, Laomedontis Priamus, qui pater hujus Æſaci.

3 Hecuba, quam Dymantis filiam facit Homerus, Euripides filiam Ciſſei regis Thracum, peperit Priamo 17. liberos; reliqui nati erant ex concubinis.

4 Venere non legitima.

Fertur Alixirhoe gracili 1 *conata bicorni.*
Oderat hic urbes, nitidaque remotus ab aula,
Secretos montes, & inambitioſa colebat
Rura, nec Iliacos cœtus, niſi rarus, adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, ſylvas captatam ſæpe per omnes
Aſpicit 2 *Eperien patria Cebrenida ripa*
Injectos humeris ſiccantem Sole capillos.
Viſa 3 *fugit Nymphe;* 4 *veluti perterrita fulvum*
Cerva lupum; longeque lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluvialis anas, quam Troius heros
Inſequitur, 5 *celeremque metu celer urget amore.*
Ecce 6 *latens herba coluber fugientis adunco*
Dente pedem ſtrinxit, viruſque in corpore liquit:
Cum vita ſuppreſſa fuga eſt. Amplectitur amens
Exanimem, clamatque, Piget, piget eſſe ſecutum:
Sed non hoc timui, nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miſeram nos te duo: vulnus ab angue
A me cauſa data eſt; Ego ſum ſceleratior illa,
Qui tibi morte mea mortis ſolatia mittam.
Dixit: & e ſcopulo, quem rauca ſubederat unda,
7 *Decidit in pontum. Tethys miſerata cadentem*
Molliter excepit, nantemque per æquora pennis
Texit: & optata non eſt data copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi,
Obſtarique anima 8 *miſera de ſede volenti*
Exire: utque novas humeris aſſumpſerat alas,
9 *Subvolat, atque iterum corpus ſuper æquora mittit:*

1 Dum parturiret, ſtipiti bicornis arboris innixa; more parturientium, ut habet Apollonii Scholiaſtes, proxima quæque apprehendentium, ut ſic dolores ſublevent enixius: uti de Latona dictum ad verſ. 334. l. 6. Nam quod de furca, aut inſtrumento bicorni dicunt interpretes, non placet.

2 Filiam Cebreni, qui fluvius Troadis.

3 Ut quæ ſæpe ab Æſaco fuerit captata, modo verſ. 769.

4 *Sic agna lupum, ſic cerva leonem, ſic aquilam,* &c. l. 1. v. 505.

5 Hic ſpe celer, illa timore. l. 1. v. 539.

6 Eurydicen pari modo a colubro interfectam, perſequente Ariſtęo, narrat Virg. 4. Georgic.

7 Al. *Deſilit in pontum.*

8 Corpore, carcere, cuſtodia, ergaſtulo corporis, animæ ſepulchro. lege quæ Seneca in Conſolatione ad Helviam cap. 11. & quæ Macrobius lib. in ſomnium Scipionis c. 11.

9 Ad mergi ſubvolantis, ſeque ſubinde mergentis naturam fabulam accommodat Poeta.

Plu-

Pluma levat caſus. Furit Æſacus, inque profundum
Pronus abit, lethique viam ſine fine retentat.
Fecit amor maciem; longa internodia crurum,
Longa manet cervix, caput eſt a corpore longe:
Æquor amat, nomenque manet, quia mergitur illo.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER XII.

Serpens in ſaxum, & cerva pro Iphigenia ſuppoſita.

FAB. I. & II.

NEſtius aſſumptis Priamus pater Æſacon alis
Vivere, lugebat: 1 *tumulo quoque nomen habenti*
2 *Inferias dederat cum fratribus Hector* 3 *inanes:*
Defuit officio Paridis præſentia triſti:
Poſtmodo qui rapta longum cum 4 *conjuge bellum*
Attulit in patriam, 5 *conjurataque ſequuntur*
6 *Mille rates, gentiſque ſimul* 7 *commune Pelaſgæ:*
Nec dilata foret vindicta, niſi æquora ſævi
Invia feciſſent venti, Bœotaque tellus
8 *Aulide piſcoſa puppes tenuiſſet ituras.*
Hic patrio de more Jovi cum ſacra paraſſent,
Ut vetus accenſis incanduit ignibus ara,

1 Cenotaphio, quod nomine ſignabatur, cui juſta ſolvebant, tanquam legitime condito, & inferias dabant. De cenotaphio dictum ad v. 420. lib. præcedentis.

2 Χοὰς, fundebant enim, inferebantque tumulis lac, mel, ſanguinem, vinum, oleum, flores, thura, lacrymas.

3 Vel quoad cenotaphium ipſum. ſic Deiphobo Æneas 6. l. *Tunc egomet tumulum Rhœteo in litore inanem Conſtitui.* Vel quoad ipſos fato functos. ſic Poeta funus Marcelli proſequitur eod. libro. *His ſaltem accumulem donis, & fungar inani Munere.* & l. 11. in exequiis Pallantis: *Nos juvenem exanimem vano comitamur honore.*

4 Helena. de cujus raptu Conſt. Manaſſes, Coluthus, Dares, Herodotus, Nat. Comes, alii. fab. notiſſima, & longa.

5 Conjuraverant principes & populi Græciæ, ſe non reverſuros, niſi recuperata Helena, aut exciſa Troja.

6 Numerus rotundus, qui Homero 1186. Dycti 1225. Dareti Phrygio 1140.

7 Τὸ κοινὸν, populus univerſus. reſp. Cic. 4. Verrin. Statuæ a communi Siciliæ datæ.

8 Portu Bœotiæ. vide v. 182 l. 12.

1 Ser-

1 Serpere cæruleum Danai videre draconem
In platanum, cœptis quæ ſtabat proxima ſacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore ſumma,
Quas ſimul & matrem circum 2 ſua damna volantem
Corripuit ſerpens, avidaque recondidit alvo.
Obſtupuere omnes. At veri providus augur
3 Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troja cadet: ſed erit noſtri mora longa laboris.
4 Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis: & ſervat ſerpentis imagine ſaxum.
5 Permanet Aoniis Nereus violentus in undis,
Bellaque non transfert. Et ſunt, qui parcere Trojæ
Neptunum credant, 6 quia mœnia fecerat urbis.
At non Theſtorides: neque enim neſcitve, tacetve,
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Eſſe 7 Deæ. Poſtquam pietatem publica cauſa,
8 Rexque patrem vicit, caſtumque datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris,
Victa Dea eſt: nubemque oculis objecit, & inter
Officium turbamque ſacri, voceſque precantum,
9 Suppoſita fertur mutaſſe Mycenida cerva.
Ergo ubi, qua decuit, lenita eſt cæde Diana,
Et pariter Phœbes, pariter maris ira receſſit,
Accipiunt ventos a tergo mille carinæ,
Multaque perpeſſa Phrygia potiuntur arena.

1 Nota hæc ex Homeri Iliade 2. quæ interpretatur Cicer. de Divinatione.
2 Pignora ſua, pullos 8. a dracone devoratos.
3 Calchas, filius Theſtoris, cui pater Idmon vates.
4 Paſſer hieroglyphice denotat annum. Pierius l. 20. Serpens autem denotat tempus edax rerum. Pierius l. 14.
5 Conſtat ſibi maris ira, & venti adverſi remorantur Græcorum claſſem.
6 Lib. 1. v. 204.
7 Dianæ iratæ Agamemnoni propter cervam ſibi peculiarem ab illo cæſam. Cicer. 3. Offic. Quid Agamemnon? cum devoviſſet Dianæ, quod in ſuo regno pulcherrimum eſſet natum eo anno, immolavit Iphigeniam. Lucret. 1. lib. *Aulide quo pacto Triviai virginis iram,* &c.
8 Lib. 13. verſ. 187. *Atque in rege pater tamen eſt.*
9 Cervam ſuppoſitam, avectamque Iphigeniam in Tauricam ſcribit etiam Euripides in Iphigenia in Aulide, & noſter 4. eleg. 4. lib. Triſtium. quod tamen negant Pindarus, Pauſanias, alii, immolatamque aſſerunt ex more Scythicæ Dianæ, cui litatum victimis humanis. Ex SS. hiſtoriis adumbratum volunt alii: Jephthes ſcil. ex voto temerario immolantis filiam: aut Abraham, cui filium immolaturo pro filio ſuppoſitus eſt hircus.

[1] *Orbe locus medio eſt inter terraſque, fretumque,*
Cœleſteſque plagas, triplicis confinia mundi,
Unde quod eſt uſquam, quamvis regionibus abſit,
Inſpicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures:
Fama tenet, ſummaque domum ſibi legit in arce,
Innumeroſque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte dieque patet, tota eſt ex ære ſonanti,
Tota fremit, voceſque refert, iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaque ſilentia parte;
Nec tamen eſt clamor, ſed parva murmura vocis:
Qualia de pelagi, (ſi quis procul audiat) undis
Eſſe ſolent; qualemve ſonum, cum Jupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leve vulgus euntque;
[2] *Miſtaque cum veris paſſim commenta vagantur*
Millia rumorum; confuſaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures,
Hi narrata ferunt alio: menſuraque ficti
Creſcit, & auditis aliquid novus adjicit autor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia eſt, conſternatique Timores,
Seditioque recens, dubioque autore ſuſurri.
[3] *Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,*
Et tellure videt; totumque inquirit in orbem.

1 Conferatur deſcriptio Famæ cum illa Virgilii 4. Æneid. v. 173. & aliorum, quos citat Index noſter Poeticus, tit. *Fama*, & Cl. Fr. Baconi, *Soror Gigantum, ſive Fama*. lib. de Sapientia veterum.

2 Lib. v. 138. *Fama loquax: quæ veris addere falſa Gaudet, & e minimo ſua per mendacia creſcit.*

3 Famigerationis filios cœnipetas forenſes belle depingit Megaronides in Plauti Trinummo: *Sciunt id, quod in aurem Rex Reginæ dixerit. Sciunt, quod Juno fabulata eſt cum Jove. Sciunt, quæ neque futura, neque facta ſunt: tamen illi ſciunt*, &c. Filiam famigeri laudat more ſuo Juven. Sat. 6. *Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe; Quid Seres, quid Thraces agant*, &c.

Cy-

Cycni, & Achillis certamen, & Cycnus in avem.

FAB. III.

Fecerat hac notum, Grajas cum milite forti
Adventare rates: neq; inexpectatus in armis
Hoſtis adeſt, prohibentq; aditus, lituſque tuentur
Troes, & 1 *Hectorea primus* 2 *fataliter haſta*
Proteſilae cadis, commiſſaque pralia magno
Stant Danais: forteſq; anima, nec cognitus Hector:
Nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera poſſit,
Sanguine ſenſerunt. & jam Sigaa rubebant
Litora, jam letho proles Neptunia Cycnus
Mille viros dederat, jam 3 *curru inſtabat Achilles;*
Totaque 4 *Peliaca ſternebat cuſpidis ictu*
Agmina, perque acies aut Cycnum, aut Hectora quarens,
Congreditur Cycno. Decimum dilatus in annum
Hector erat. Tum colla jugo canentia preſſos
Exhortatur equos; currum direxit in hoſtem:
Concutienſque ſuis vibrantia tela lacertis,
Quiſquis es, o juvenis, dixit, 5 *ſolamen habeto*
Mortis, ab Æmonio quod ſis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides. Vocem gravis haſta ſecuta eſt:
Sed quanquam certa nullus fuit error in haſta,
Nil tamen emiſſi profecit acumine ferri.
Utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu,
Nate dea, (nam te fama pranovimus) inquit
Ille, quid a nobis vulnus miraris abeſſe?

1 Ἀλλ᾽ ὁ μὲν, ἤδη πρόσθεν ὑφ᾽ Ἕκτορι κεῖτο δαϊχθεὶς Ἠΰς Πρωτεσίλαος. Calaber 1. lib. Alii tamen Æneæ, alii Achatę manu cecidiſſe eum autumant.

2 Oraculi præmonitu, Occubiturum illum qui primus de Grecis in litus Trojanum exſcenderet. *Sors quoque neſcio quem fato deſignat*, &c. epiſt. Laodamiæ. Auſonius in Epitaphiis Heroum omen a nomine ſumit: *Fatale adſcriptum nomen mihi Proteſilao*, &c. Quod tamen illi poſtea inditum, cum prius Jolaus dictus fuerit.

3 Ab illo Virgiliano 1. Æn. *Inſtaret curru criſtatus Achilles*. inſipidum enim eſt quod vulgo legebatur, *jam curru ſtabat Achilles*, vel, *currus ſtabat Achillis*.

4 Confectæ ex arbore in monte Pelio ceſa. Sic & Argo. *Pelias arbor* dicta.

5 Vide v. 191. l. 5.

 (*Mi-*

(Mirabatur enim) non hac, quam cernis, 1 equinis
Fulva jubis caſſis, nec onus cava parma ſiniſtra
Auxilio mihi ſunt: decor eſt quæſitus ab iſtis.
Mars quoque ab hoc capere arma ſolet. Removebitur omne
Tegminis officium, 2 tamen indiſtrictus abibo.
Eſt aliquid, non eſſe ſatum Nereide, 3 ſed qui
Nereaque, & natas, & totum temperat æquor.
Dixit: & haſurum clypei curvamine telum
Miſit in Æaciden, quod & æs, & proxima rupit
Terga novena boum, 4 decimo tamen orbe moratum eſt.
5 Excutit hoc heros, rurſuſque trementia forti
Tela manu torſit: rurſus ſine vulnere corpus
Sincerumque fuit. Nec tertia cuſpis 6 apertum,
Et ſe præbentem valuit diſtringere Cycnum.
Haud ſecus exarſit, quam circo taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamina cornu
7 Phœniceas veſtes, eluſaque vulnera ſentit.
Num tamen exciderit ferrum conſiderat haſta.
Hærebat ligno: Manus eſt mea debilis ergo?
Quaſque, ait, ante habuit vires, effudit in uno?
Nam certe valuit, vel cum 8 Lyrneſſia primum
Mœnia dejeci; vel cum Tenedonque, ſuoque

1 Galearum criſtas inſignibant heroes jubis equinis. Hinc Homero ἱπποδάσεια κόρυς. λόφος ἱππιοχαίτης, ἱππόκομοι τρυφάλειαι, ἀνὴρ ἱπποκορυστής. Virgil. Æn. 10. *criſtaque hirſutus equina.*

2 Me vel nudum & inermem nullo vulnere poteris diſtringere.

3 Sed Neptuno, cui famulatur Nereus matris tuę pater.

4 Decimo tergore. erat ergo clypeus decemplex.

5 Ita emendare auſus ſum Mss. meorum, qui diſertim ita habent, autoritate; ut & Planudis, qui vertit, ἀνέσπασε δὲ τοῦτο ὁ ἥρως Ἀχιλλεύς: nec non Mariangeli. editi habent: *Excipit hoc heros.*

6 Armis nudatum.

7 Pallas, ideſt effigies hominum rubris indutas veſtibus, quas ſtramento aut fœno farciebant, tauris in arena objectare ſoliti ſunt, quo eos ad pugnam irritare voluerunt. Sen. l. 3. de Ira: *Taurum color rubicundus excitat.* Plutarch. in Connub. monitis: Οἱ προσιόντες ἐλέφασιν ἐσθῆτα λαμπρὰν οὐ λαμβάνουσιν, οὐδὲ φοινικίδας οἱ ταύροις. διαγριαίνεται γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων μάλιστα τὰ ζῶα.

8 Lyrneſſus erat urbs Troadis, patria Hippodamiæ Briſeidos.

[1] Eetioneas implevi ſanguine Thebas;
Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit, [2] opuſque mea bis ſenſit Telephus haſta:
Hic quoque tot cæſis, quorum per litus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valetque;
Dixit: & ante actis veluti male crederet, haſtam
Miſit in adverſum Lycia de plebe Menœten,
Loricamque ſimul, ſubjectaque pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo pectore terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum,
Atque ait: Hæc manus eſt, hæc, qua modo vici-
mus, haſta:
Utar in hoc iiſdem; ſit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur, Cycnumque petit: nec fraxinus errat,
Inque humero ſonuit non evitata ſiniſtro.
Inde velut muro, ſolidaque a caute repulſa eſt:
Qua tamen ictus erat, ſignatum ſanguine Cycnum
Viderat, & fruſtra fuerat gaviſus Achilles:
Vulnus erat nullum; ſanguis fuit ille Menœtæ.
Tum vero præceps curru fremebundus ab alto
Deſilit, & nitido ſecurum cominus hoſtem
Enſe petens, parmam gladio, galeamque cavari
Cernit, & in duro [3] lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulterius: gladioque adverſa reducto
Ter quater ora viri capulo & [4] cava tempora pulſat,

1 Thebas in Cilicia, ubi regnavit Eetion Andromaches pater. Ὠχόμεθ' ἐς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἠετίωνος, τὴν δὲ διεπράθομεν, Iliad. 1.

2 Vulnus & auxilium. Telephus rex Myſiæ tranſitu prohibiturus Græcos ad Trojam proficiſcentes ab Achille vulneratus eſt: vulnus ubi putreſcebat, oraculo conſulto reſponſum tulit, quærendum eſſe remedium ab eadem haſta. conciliatus ergo Achilli, ærugine cuſpidis ſanatus eſt. Sunt qui ad Achillem uſque autorem, aut etiam Chironem, a quo Medicinam edoctus eſt, referant unguentum armarium ſeu Magneticum. De ὁπλιασθεῖα videantur Paracelſus, Bapt. Peras, Grollius, Goclenius, Robertus de Fluctibus, alii.

3 Retundi.

4 Hinc illa Lycophronis, Στερρῷ τυπέντα κλεῖδας ἀστέρχου μύλῳ, videtur jure refellere Iſ. Tzetzes. Ψεύδεται ὁ Λυκόφρων, &c. Fallitur, inquit, Lycophron. neque enim humeris, ſed capite ab Achille pulſato interiit Cycnus. erat enim toto corpore invulnerabilis, excepto capite. Aliter Heſiodus in Clypeo. Neque deſunt interea, qui etiam apud veteres in uſu fuiſſe autument amuleta & carmina, quibus præmuniti, neque cominus, punctim aut cæſim vulnerari poſſunt.

Cœ-

Cedentemque ſequens inſtat, turbatque, ruitque;
Attonitoque negat requiem. Pavor occupat illum,
Ante oculoſque natant tenebræ, retroque ferenti
Averſos paſſus medio lapis obſtitit arvo.
Quem ſuper impulſum reſupino corpore Cycnum
*Vi multa vertit, terræque * aſſixit Achilles.*
Tum clypeo, genibuſque premens præcordia duris
Vincla trahit galeæ, quæ preſſo ſubdita mento
Elidunt fauces, & reſpiramen, iterque
Eripiunt animæ. Victum ſpoliare parabat:
Arma relicta videt: corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem, cujus modo nomen habebat.

* Al. *afflixit*.

Cæneus in virum invulnerabilem, & deinde in volucrem. Lapitharum cum Centauris pugna.

FAB. IV. & V.

Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & poſitis pars utraque ſubſtitit armis.
Dumque vigil Phrygios ſervat cuſtodia muros,
Et vigil Argolicas ſervat cuſtodia foſſas,
Feſta dies aderat, qua Cycni victor Achilles
1 *Pallada mactatæ placabat ſanguine vaccæ.*
Cujus ut impoſuit 2 *proſecta calentibus aris,*
Et Diis acceptus penetravit in æthera nidor,
Sacra tulere ſuam, pars eſt data cætera menſis.
Diſcubuere toris proceres: & corpora 3 *toſta*
Carne replent, vinoque levant curaſque, ſitimque.
4 *Non illos cithara, non illos carmina vocum,*

1 *Mactatur vacca Minervæ; Alipedi vitulus; taurus tibi, ſumme Deorum*. l. 4. ver. 755. idem Auſonius epigr. 64.
2 Carnes hoſtiarum quas proſecabant, id eſt primum ſecabant, Diiſque adolebant. Partem, inquit Turneb. l. 15. c. 7. Diis adolebant; partem ſacerdotibus dabant; partem ſibi apponebant. Cujus commenti rationem ex hoc Ovidii loco videtur ſumpſiſſe.

3 Heroïcis temporibus elixa carne veſci non ſolere Servius adnotat ad 1. Æneid. vide & Athenæum l. 1. c. 8.
4 Lepidiſſimum, inquit Plutarchus, eſt illud convivium, in quo non intrat tibicen. Quibus de rebus in convivio differendum ſit, docet A. Gellius 13. l. 11. c. & Macrob. 7. lib. Saturn. 1. c. hic duces de virtute bellica & pugnis.

Lon-

Longaque multifori delectat tibia buxi,
Sed noctem ſermone trahunt: virtuſque loquendi
Materia eſt. Pugnas referunt hoſtiſque, ſuaſque,
Inque vices adita, atque exhauſta pericula ſæpe
Commemorare juvat. quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipue domito victoria Cycno
In ſermone fuit. Viſum mirabile cunctis,
Quod juvenis corpus nullo penetrabile telo,
Inviſumque a vulnere erat, ferrumque terebat;
Hoc ipſe Æacides, hoc mirabantur Achivi:
Cum ſic Neſtor ait: Veſtro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, nulloque [1] *forabilis ictu*
Cycnus; at ipſe olim patientem vulnera mille
Corpore non læſo [2] *Perrhæbum Canea vidi,*
Canea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn
Incoluit: quoque id mirum magis eſſet in illo,
Fœmina natus erat. Monſtri novitate moventur,
Quiſquis adeſt, narretq; rogant: quos inter Achilles:
Dic age (nam cunctis eadem eſt audire voluntas)
O facunde ſenex, ævi prudentia noſtri,
Quis fuerit Caneus, cur in contraria verſus,
Qua tibi militia, cujus certamine pugnæ
Cognitus, a quo ſit victus, ſi victus ab ullo eſt.
Tum ſenior: Quamvis obſtet mihi tarda vetuſtas,
Multaque me fugiant primis ſpectata ſub annis;
Plura tamen memini; nec, quæ magis hæreat, ulla
Pectore res noſtro eſt, inter bellique domuſque
Acta tot. Ac, ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
Spectatorem operum multorum reddere; vixi
[3] *Annos bis centum, nunc tertia vivitur ætas.*

1 Ἄτρητος, ἄτρωτος, impenetrabilis, invulnerabilis. Palæphato l. 1. Apollonio 1. Argon. v. 63. ἄῤῥηκτος, ἄκαμπτος.

2 Perrhæbi, pop. Theſſaliæ, qui a Lapithis devicti in montana confugerunt ad Olympum & Tempe ſita. Homer. 2. Il. μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί. verſus ſcil. gratia, cum Straboni l. 9. paſſim ſint Περῥαβοὶ, Lycophroni Περῥαιβικὴ γένος. Propert. l. 3. eleg. 5. *Aut cur Perrhæbi tremuere cacumina Pindi.* non itaq; neceſſaria erit hic Enallage interpretum, *Perrhæbum* poni pro *Perrhæbeum*.

3 Hinc Euſtathium, Servium, alios falli liquet, qui nonagenarium tantum faciunt Neſtora, ſeculum 30. annis terminantes. neque in tantum mira foret illa vitæ longinquitas, ſi conferatur (ut primæ ætatis mortales taceam, quorum meminit Sacra pagina)

Cla-

Clara decore fuit proles 1 Elateia Canis
Theſſalidum virgo pulcherrima, perque propinquas,
Perque tuas urbes (tibi enim popularis Achille)
Multorum fruſtra votis optata procorum.
Tentaſſet Peleus thalamos quoque forſitan illos:
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promiſſa tua; nec Canis in ullos
Denupſit thalamos, ſecretaque litora carpens
Æquorei vim paſſa Dei eſt: ita fama ferebat.
Utque nova Veneris Neptunus gaudia ſenſit,
Sint tua vota licet, dixit, ſecura repulſa,
Elige quid voveas: eadem quoque fama ferebat.
2 Magnum, Canis ait, facit hæc injuria votum,
Tale pati jam poſſe nihil: Da fœmina ne ſim,
Omnia præſtiteris. Graviore noviſſima dixit
Verba ſono, poteratque viri vox illa videri,
Sicut erat: nam jam voto Deus æquoris alti
Annuerat, dederatque ſuper, ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.
Munere lætus abit, ſtudiiſque virilibus ævum
Exigit 3 Atracides, Peneïaque arva pererrat.
Duxerat 4 Hippodamen 5 audaci Ixione natus:

cum ea quæ a Plinio recenſetur 7. lib. 48. cap. quin & hodie Ann. Domini 1635. Londini viſitur in ędibus Arundelianis ex agro Salopienſi accitus quidam Thomas Par annum ætatis agens centeſimum quinquageſimum ſecundum. Nęvius porro apud A. Gellium lib. 9. cap. 7. vocat eum *Triſeclisenem*. Seculum autem Scal. 2. lib. de emendatione temporum definit annis 110. luſtris nempe 22. quos tamen numero rotundato recenſeri centeno ait. ſeculum tamen a nonnullis pro tempore vitæ hominis, quę plerunque eſt 70. annorum, uſurpari ait. Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων Ἐφθίαθ', οἵ, &c. Pylo ab Hercule expugnata, & Neleo cum filiis undecim interfectis, Neſtori, qui apud Gerenios alebatur, ſuperſtiti fingunt poetę adjectos annos fratribus ademptos. vide & Phleg. Trallianum περὶ μακροβίων, & Euſebium de præp. Euangel. l. 9. c. 13.

1 Elathi Lapitharum regis filia.

2 Illata mihi contra virginitatis perpetuę votum & inſtitutum meum injuria hæc immenſa, me etiam voti a te mihi indulti immodicam facit. Ne itaque ultra cogar contumeliam pati, da ut e ſexu ſequiore & imbelli migrem in maſculum & fortem.

3 Cæneus Theſſalus. eſt enim Atrax urbs Theſſaliæ apud Peneum fl.

4 Iſchomachem nominat Propertius lib. 2. el. Deidamiam Theſeus in Plutarcho.

5 Junonem de adulterio interpellare auſo.

1 Nubigenaſque feros, poſitis ex ordine menſis,
Arboribus tecto diſcumbere juſſerat antro.
Æmonii proceres aderant; aderamus & ipſi,
Feſtaque confuſa reſonabat regia turba.
Ecce canunt 2 Hymenaeon, & 3 ignibus atria fumant:
Cinctaque adeſt virgo matrum nurumque caterva,
Præſignis facie. 4 Felicem diximus illa
Conjuge Pirithoum, quod pene feſellimus omen.
Nam tibi ſævorum ſæviſſime Centaurorum
Euryte, quam vino pectus, tam virgine viſa
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus everſa turbant convivia menſa,
Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſis:
** Eurytus Hippodamen; alii, quam quiſq; probabat,*
Aut poterat, rapiunt. captaque erat urbis imago.
Femineo clamore ſonat domus. Ocyus omnes
Surgimus. & primus, Quæ te vecordia, Theſeus,
Euryte pulſat, ait, qui 5 me vivente laceſſas
Pirithoum? violeſque duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus fruſtra memoraverit heros,
Summovet inſtantes, raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contra; neque enim defendere verbis
Talia facta poteſt: ſed vindicis ora protervis
Inſequitur manibus, generoſaque pectora pulſat.
Forte fuit juxta ſignis extantibus aſper
Antiquus 6 crater, quem vaſtum vaſtior ipſe

1 Nubo pro Junone a Jove ſuppoſita genitos. fabulam exponit Palæphatus lib. 1. de incolis montani pagi, cui nomen Nephele, qui equos primi domuerunt. iidem equis vecti tauros œſtro in furorem exagitatos, & Theſſaliæ culta, ſata, & pecora infeſtantes, ab Ixione præmio invitati interemerunt, unde & nomen ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους. *Sed neque Centauri fuerunt, neque*, &c. Lucretius l. 5.

2 Nuptiale carmen de Hymenæo. vide quæ nos ad Senecam Theb. verſ. 262. & Medeæ v. 67.

3 Nuptiis non faces modo, ſed & aræ, & ſacra adhibita, Diique advocati.

4 Ex formula ſponſos ſalutantium *Feliciter*. Quod tamen omen propemodum innominatum irritumque fecerat Centaurorum vis nuptæ, matronis, virginibus per vinum illata.

* Εὐρυτίων Hom. Odyſſ. 21. & Pauſan. in Eliacis prioribus.

5 Ἐμὸς ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο. Verum hic emphatice, *me*, qui amicus, ideſt alter ego, dimidium animæ diviſæ in duobus corporibus.

6 Craterem hunc Hylæo dat Virgilius 2. Georg. *Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem*. Martial. Rhœto, *Hoc*

Suſtulit Ægides, adverſaque miſit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumq;
Vulnere & ore vomens, madida reſupinus arena
1 *Calcitrat. ardeſcunt germani cade* 2 *bimembres,*
Certatimque omnes uno ore arma loquuntur.
Vina dabant animos: & prima pocula pugna
Miſſa volant, fragileſque cadi, curvique lebetes,
3 *Res epulis quondam, tum bello & cædibus apta.*
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit ſpoliare ſuis: & primus ab æde
4 *Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis;*
Elatumque alte, veluti qui candida tauri
Rumpere ſacrifica molitur colla ſecuri,
Illiſit fronti Lapitha Celadontis, & oſſa
Non cognoſcendo confuſa reliquit in ore.
Exiluere oculi, disjectiſque oſſibus oris
Acta retro naris, medioque eſt fixa palato.
Hunc pede convulſo menſa Pellæus acerna
Stravit humi Pelates, dejecto in pectora mento;
Cumque atro 5 *miſtos ſpumantem ſanguine dentes,*
Vulnere Tartareas geminato miſit ad umbras.
Proximus ut ſteterat, ſpectans 6 *altaria vultu*
Fumida terribili, Cur non, ait, utimur iſtis?
Cumque ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus; & medium Lapitharum jecit in agmen,
Oppreſſitque duos, Brotean & Orion: Orio
Mater erat Mycale, 7 *quam deduxiſſe canendo*

cratere ferox commiſit prælia Rhætus cum Lapithis. l. 8. epigr. 6. Hoc telo Perſeus Erithum ſternit l. 5. v. 81.

1 Vide quæ ad v. 40. l. 5.

2 Centauri biformes. modo ad v. 211.

3 *Natis in uſum lætitiæ ſcyphis Pugnatur.* Horat. od. 27. lib. 1. *Crateres, menſæque volant.* Flac. l. 1. vide quæ ad 82. v. l. 5. *furor arma miniſtrat.* Æn. 1.

4 Funalia (deſcribente Iſidoro l. 20. c. 10.) erant candelabra extantes ſtimulos habentia, quibus funiculi cera vel hujuſmodi alimento luminis obliti figebantur. Unde conjicio fuiſſe hoc funale lychnuchum trabalem, de fornicato laqueari, & camera cœli cavum referente pendentem, lampadibus aut lucernis ſtellatum. Virg. 1. Æneid. verſ. 730. *dependent lychni laquearibus aureis Incenſi, & noctem flammis funalia vincunt.* Petron. *lucernæ bilychnis de camera pendebat.*

5 Virgilius dixerat, *craſſumque cruorem Ore rejectantem, miſtoſque in ſanguine dentes,* Æn. 5.

6 In nuptiis aræ extructæ, & ſacra victimarum, & thuris, Dii advocati ſunt, uti dictum ad locum huic germanum l. 5. in nuptiis Perſei & Andromedæ, Niſi poſt altaria Phineus Iſſet, v. 36.

7 Lunam deficientem credebat olim vulgus e cœlo devocari carminibus magicis. vide quę

Sæpe reluctantis conſtabat cornua Lunæ.
Non impune feres, teli modo copia detur,
Dixerat Exadius: telique habet inſtar, in alta
1 *Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.*
Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo,
Eruiturq; oculos: quorum pars cornibus hæret,
Pars fluit in barbam, concretaque ſanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
2 *Primitium torrem; dextraque a parte Charaxi*
Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
Correpti rapida, veluti ſeges arida, flamma
Arſerunt crines, & vulnere ſanguis inuſtus
Terribilem ſtridore ſonum dedit: ut dare ferrum
Igne rubens plerunque ſolet, quod forcipe curva
Cum faber eduxit, lacubus demittit; at illud
Stridet, & in tepida ſubmerſum ſibilat unda.
Saucius hirſutis avidum de crinibus ignem
Excutit, inque humeros limen tellure revulſum
Tollit, onus plauſtri: 3 *quod ne permittat in hoſtem,*
Ipſa facit gravitas. ſocium quoque ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhœtus: Sic comprecor, inquit,
Cætera ſit fortis caſtrorum turba tuorum:
Semicremoque novat repetitum ſtipite vulnus;
Terque quaterque gravi juncturas verticis ictu
Rupit, & in liquido 4 *ſederunt oſſa cerebro.*
Victor ad Evagrum, Coritumque, 5 *Dryantaque tranſit:*
E quibus ut prima tectus lanugine malas
Procubuit Coritus: Puero quæ gloria fuſo

ad verſ. 333. l. 4. Virg. 8. eclog. *Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam*. Theſſalia autem veneficiis infamis erat.

1 Ecloga 7. Virg. Dianę vovet *ramoſa Mycon vivacis cornua cervi*. cornibus itaque pinu, in qua figebantur votiva Dianę, direptis ſubitorum vice armorum utitur Exadius.

2 Qui maximus erat, & primæ magnitudinis. ita lib. 12. Æneid. *Ambuſtum torrem Chorineus ab ara Corripit, & venienti Ebuſo, plagamque ferenti Occupat os flammis; illi ingens barba reluxit*.

3 Quod ne valeret, quo deſtinarat, projicere, retardat ipſa molis gravitas.

4 Preſſa deſcenderunt.

5 Dryantis hujus, ut & Exadii, de quo modo v. 260. Cænei, & aliorum meminit ipſe Neſtor. Il. α. Hom. Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι, Οἷον Πειρίθόον τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν, καὶ νέα τ' Ἐξάδιόν τε, &c.

Pars

Parta tibi eſt? Evagrus ait. Nec dicere Rhœtus
Plura ſinit: rutilaſque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perq; os in pectora, flammas.
Te quoque ſæve Drya, circum caput igne rotato,
Inſequitur: ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus. Aſſidue ſucceſſu cadis ovantem,
Qua juncta eſt humero cervix, 1 ſude figis obuſta.
Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe revellit
Rhœtus: & ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycidaſque, & ſaucius armo
Dexteriore Medon, & cum Piſenore Caumas:
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros, accepto tum vulnere tardius ibat:
Et Pholus, & Meneleus, & Abas prædator aprorum,
Quique ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos: ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge, ad Herculeos, inquit, 2 ſervaberis arcus.
At non Eurynomos, Lycidas, & Araus, & Imbreus
Effugere necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit adverſos. Adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, 3 Canee, tuliſti:
4 Nam grave reſpiciens inter duo lumina ferrum,
Qua naris fronti committitur, accipis, imæ.
In tanto fremitu cunctis ſine fine jacebat
Sopitus venis, & inexperrectus 5 Aphypnas,
Languentique manu carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in 6 Oſſæa villoſis pellibus urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit amento digitos, Miſcendaque, dixit,
7 Cum Styge vina bibes, Phorbas. Nec plura locutus

1 *Stipitibus duris agitur, ſudibuſque præuſtis*: 7. Æneid. & 11. Æn. *Stipitibus ferrum, ſudibuſque imitantur obuſtis*.
2 Periturus Herculis ſagitta, ubi Dejaniram aliquando trajiciens, depoſitum fallere paraveris. l. 9. v. 127.
3 Alium hunc eſſe a Ceneo primaria hujus fabulæ perſona, numerus ſyllabarum, & penultima longa, & vulnus inflictum arguunt. Mss. aliquot habent *Cerneus*.
4 Alluſum volunt ad Pomponium quendam vulnus in ore multoties jactantem, monitumque Cæſaris dicterio ne poſthac fugiens reſpiceret. Quintil. l. 6. c. 3. Necnon alium ab Auguſto ſimili notatum ſcommate. Macrob. Saturnal. l. 2. c. 4.
5 Naugerii editio, & Mss. *Aphidas*.
6 In Oſſa monte nutritæ, aut etiam captæ.
7 *Hinc Stygias ebrius hauſit aquas*.

In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt:
Mors caruit ſenſu: plenoque e gutture fluxit
Inque toros, inque ipſa niger [1] *carcheſia ſanguis.*
Vidi ego Petræum conantem evellere terra
Glandiferam quercũ: quam dum complexibus ambit,
Et quatit huc, illuc, labefactaque robora pulſat,
Lancea Pirithoi coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidiſſe Lycum virtute ferebant,
Pirithoi virtute Chromin; ſed uterque minorem
Victori titulum, quam Dictys, Helopſque dederunt.
Fixus Helops jaculo eſt, quod tempora pervia fecit,
Et miſſum a dextra lævam penetravit ad aurem.
Dictys ab ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps, & pondere corporis ornum
Ingentem fregit, ſuaque [2] *induit ilia fracta.*
Ultor adeſt Phareus, ſaxumq; e monte revulſum
Mittere conatur: mittentem ſtipite querno
Occupat Ægides, cubitique ingentia fregit
Oſſa: nec ulterius dare corpus inutile letho
Aut vacat, aut curat; tergoque Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quenquam portare niſi ipſum;
Oppoſuitque genu coſtis, prenſamque ſiniſtra
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
[3] *Robore nodoſo, præduraque tempora fregit.*
Robore [4] *Nedymnum, jaculatoremque Lyceſpen*
Sternit, & immiſſa protectum pectora barba

1 Il. Caſaubonus carcheſium ab Athenæo ex Callixeno deſcriptum, & a Macrobio verſum, nec intellectum probe, ex verbis Græcis ſanitati reſtituit. Carcheſium, inquit, eſt poculum procerum, & circa mediam partem compreſſum mediocriter, anſatum, anſis a ſummo ad infimum pertinentibus. Macrobius hoc poculi genus, ut & cymbium, aliaque a re navali ducta autumat. l. 5. Saturnaliorum c. 21. Caſaub. a κέρχνος Jonice pro κεγχρος, milium, cujus formam habuiſſe carcheſia dicit ad Athenæi lib. 11. c. 7.

2 Ventrem orni, quam illapſu corporis ſui fregerat, ſchidio confixit.

3 Clava e robore nodoſo.

4 Tumultuarias hujuſmodi pugnas, & cædes promiſcuas habes apud Virg. 9. 10. 11. & 12. l. Æn. vide noſtrum lib. 5. ſub initio in nuptiis Perſei & Andromedæ. adi etiam Indicem noſtrum Poeticum tit. *Pugna tumultuoſa*. Hujus meminit Homer. 1. & 2. Iliad. Heſiodus in clypeo, Horat. Od. 18. l. 1.

Hippaſon, & ſummis extantem Riphea ſylvis;
Tereaque Æmoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos indignanteſque ſolebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus ultra
Theſea Demoleon; ſolidoque revellere dumo
Annoſam pinum magno molimine tentat:
Quod quia non potuit, præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul a telo Theſeus veniente receſſit
Palladis admonitu (credi ſic ipſe volebat)
Non tamen arbor 1 *iners cecidit: nam Crantoris alti*
Abſcidit jugulo pectuſque humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignuſque fidemque.
Hunc procul ut fœdo dejectum vulnere Peleus
Viderat, Inferias, juvenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait: validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit 2 *mentis quoque viribus haſtam;*
Quæ laterum cratem perrupit, & oſſibus hærens
Intremuit. Trahit ille manu ſine cuſpide lignum;
Id quod vix ſequitur: cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat: æger in hoſtem
Erigitur, pedibuſque 3 *virum conculcat equinis.*
Excipit ille ictus galea clypeoque ſonantes,
Defenſatque humeros, prætentaque ſuſtinet arma,
Perque armos uno 4 *duo pectora perforat ictu.*
Ante tamen letho dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus, Iphinoum collato Marte, Daninque.
Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
5 *Pelle lupi, ſævique vicem præſtantia teli*
6 *Cornua dura boum multo rubefacta cruore.*

1 Non incaſſum & ſine ictu. namque Crantora percuſſit atque interemit, armigerum Pelei, quem Amyntor Dolopum rex Phœnicis pater ab eo victus, Peleo obſidem dederat.

2 Nec validis tantum lacertis & corporis viribus, ſed mentis quoque, id eſt tanta ira atque indignatione, quantam capere valuit animus amicę animæ vindex.

3 Peleum.

4 Equi & hominis, Centauri ſcilicet. infra verſ. 478. *Qua vir equo commiſſus erat.*

5 Περίκρανα θήρεια. Strabo l. 11. *cudones ferinos* Silius vocat galeas haſce pellibus tectas. Virg. 6. Æneid. v. 688. *fulvoſque lupi de pelle galeros Tegmen habent capiti*. vide quæ nos ad Senecæ Hippolytum v. 541.

6 Pyrrhum Epirotarum regem cornua hircina in galea geſtaſſe ſcribit Plutarchus. Nec ſubſcribo interpretibus, qui Dorylam putant itidem cornua bu-

Huic

Huic ego (nam vires animus dabat) Aſpice, dixi,
Quantum non cedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum torſi. quod cum vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſura vulnera fronti.
Affixa eſt cum fronte manus: fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum:
Proſiluit, terraque ferox ſua viſcera traxit,
Tractaque calcavit, calcataque rupit, & illis
Crura quoque impediit, & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit:
1 *Si modo naturæ formam concedimus illi.*
Barba erat incipiens, barba color aureus, aurea
Ex humeris medios coma dependebat in armos,
Gratus in ore vigor, cervix, humerique, manuſque,
Pectoraque 2 *artificum laudatis proxima ſignis,*
Ex qua parte vir eſt; neque equi mendoſa ſub illo,
Deteriorque viro 3 *facies. Da colla, caputque,*
4 *Caſtore dignus erit: ſic tergum ſeſſile, ſic ſunt*
Pectora celſa toris, totus pice nigrior atra,
Candida cauda tamen; color eſt quoq; cruribus albus.
Multæ illum petiere 5 *ſua de gente, ſed una*
Abſtulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitavit fœmina ſylvis.
Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet: cultus quoque quantus in illis
Eſſe poteſt membris, ut ſit coma pectine lævis,
Ut modo rore maris, modo ſe violave, roſave
Implicet, interdum canentia lilia geſtet,
Biſque die lapſis 6 *Pagaſææ vertice ſylvæ*
Fontibus ora lavet, bis flumine corpora tingat,

bula in galero geſtaſſe: quia manu gerebat potius, uti cervi cornua Exadius: v. 267. ſupra.

1 Siquidem formæ laus in Centauream cadat naturam.

2 Summorum artificum operibus & ſtatuis non multum inferiora.

3 Forma, figura, ſpecies.

4 Alluſum ad Caſtoris equum cognominem: qui tamen alternis inſerviebat fratribus Dioſcuris, uti dictum ad 3. Georg. Virgil. *Talis Amyclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus.*

5 Centaurea, biformi, ſemifera.

6 Pagaſę vel Pagaſa, oppidum Theſſaliæ in ora ad Pagaſicum ſinum Joco proximum, cui πηγῶν, id eſt, fontium copiam nomen indidiſſe volunt, repugnante tamen ſyllabæ quantitate. vide quę ad 7. l. Metam. v. 1.

Nec

Nec niſi quæ deceant, electarumque ferarum
Aut humero, aut lateri prætendat vellera lævo:
Par amor eſt illis: errant in montibus una:
Antra ſimul ſubeunt. & tum 1 *Lapitheia tecta*
Intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
2 *Autor in incerto eſt: jaculum de parte ſiniſtra*
Venit, & inferius, qua collo pectora ſubſunt,
Cyllare, te fixit: parvo cor vulnere læſum
Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientis excipit artus,
Impoſitaque manu vulnus fovet, oraque ad ora
Admovet, atq; 3 *animæ fugienti obſiſtere tentat.*
Ut videt extinctum, dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo quod inhæſerat illi
Incubuit, morienſque ſuum complexa maritum eſt.
4 *Ante oculos ſtat & ille meos, qui ſæva leonum*
Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis
5 *Phæocomes, hominemq; ſimul protectus, equumque*
6 *Codice qui miſſo, quem vix juga bina moverent*
Juncta, Phonolenidem ſummo de vertice fregit.
Fracta 7 *volubilitas capitis latiſſima, perque os*
Perque cavas nares, oculoſque, aureſq; cerebrum
Molle fluit; 8 *veluti concretum vimine querno*
Lac ſolet; utve liquor rari ſub pondere cribri
Manat, & exprimitur per denſa foramina ſuccus:
Aſt ego, dum parat hic armis nudare jacentem
(Scit tuus hoc 9 *genitor) gladium ſpoliantis in ima*
Ilia demiſi. Cthonius quoque, Teleboaſque
Enſe jacent noſtro: ramum prior ille bifurcum

1 Antrum arboribus tectum, quo Pirithoi Lapitharum regis celebratæ ſunt nuptiæ, ſupra v. 212.

2 *Ecce viro ſtridens alis dilapſa ſagitta eſt; Incertum qua pulſa manu, quo turbine adacta*, &c. Virg. 12. Æn.

3 Veteribus in more poſitum, ut parens, cognatus, aut amicorum intimorum quiſpiam expirantem deoſculatus, extremum halitum & fugientem animam ore exciperet; uti dictum ad 7. lib. v. 870. & ad 4. Æneid. Virg. ibidem. *vulnera lymphis Abluam, & extremus ſi quis ſup e halitus errat, Ore legam.* Hic autem Hylonome animum Cyllari fugientem obſtruere videtur & coercere ne effugiat.

4 Videtur & ille mihi ante oculos ſtare: ſubit mihi illius imago, qui &c.

5 Exuviis illis leonum ſe totum tegens, qua homo fuerit, qua equus.

6 Arboris ſtipite.

7 Caput rotundum magnumque.

8 Sicut lac coagulatum per fiſcellam, aut per cribri foramina tranſmiſſum ſerum, aut liquor alius.

9 Peleus.

Geſ-

Geſſerat, hic jaculum: jaculo mihi vulnera fecit;
Signa vides; apparet adhuc vetus inde cicatrix.
1 *Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti;*
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis: illo ſed tempore nullus,
Aut puer Hector erat. Nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti,
Ampyca quid referam, qui 2 *quadrupedantis Oicli*
Fixit in adverſo 3 *cornum ſine cuſpide vultu?*
Vecte 4 *Pelethronius Macareus in pectus adacto*
Stravit Erigdupum: memini & venabula condi
Inguine Neſſei manibus conjecta Cymeli.
Nec tu credideris tantum ceciniſſe futura
Ampyciden Mopſum. Mopſo jaculante biformis
Occubuit, fruſtraque loqui tentavit Odites,
Ad mentum lingua, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Caneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
Antimachumque, Helimumque, ſecuriferumque Pyracmon:
Vulnera non memini; numerum, nomenq; notavi.
Provolat Emathii ſpoliis armatus Aleſi,
Quem dederat letho, membris & corpore Latreus
Maximus; huic ætas inter juvenemque, ſenemque,
Vis juvenilis erat, variabant tempora cani.
Qui clypeo, gladioque, 5 *Macedoniaque ſariſſa*
Conſpicuus, faciemque obverſus in agmen utrumque
Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem,
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te, 6 *Cani, feram? nam tu mihi fœmina ſemper,*

1 Περιαυτολογία hæc ſenile quiddam eſt, & ętati noſtrę (inquit Cato Ciceronianus) conceditur. Videtiſne, ait, ut apud Homerum ſępiſſime Neſtor de virtutibus ſuis prædicet? tertiam enim jam ætatem hominum vixerat; nec erat ei verendum, ne vera de ſe prędicans, nimis videretur aut inſolens, aut loquax, &c.

2 Centauri. Φῆρος λαχοήεντος 2. Iliad.

3 Puram e corno haſtam.

4 Lapitha Pelethronium Theſſaliæ montem incolens. *Fræna Pelethronii Lapithæ, gyroſque dedere impoſiti dorſo*, 3. Georg.

5 Haſta Macedonia. Q. Curtius lib. 9. Macedo juſta arma ſumpſerat, ęreum clypeum, haſtam, quam ſariſſam vocant, lęva tenens, dextra lanceam, &c. ſed & ἐκτασιν adverte in ſecunda ſyllaba.

6 Per contemptum & cum indignatione exprobrat Cæneo ſexum & concubitum Neptuni, de quo ſup. verſ. 195. vide &

Tu mihi Canis eris. Nec te natalis origo
Commonuit, mentemque ſubit, quo præmia facto,
Quaque viri falſam ſpeciem mercede pararis?
Quid ſis nata vide, vel quid ſis paſſa; 1 columque,
I, cape cum calathis, & ſtamina pollice torque.
Bella relinque viris. Jactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſſa latus eruit haſta,
Qua vir equo commiſſus erat. Furit ille dolore,
Nudaque 2 Phyllei juvenis ferit ora ſariſſa:
Non ſecus hæc reſilit, quam tecti a culmine grando;
Aut ſi quis parvo feriat cava tympana ſaxo.
Cominus aggreditur, laterique recondere duro
Luctatur gladium: gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugies: medio jugulaberis enſe,
Quandoquidem mucro eſt hebes, inquit; & in latus enſem
Obliquat, 3 longaque amplectitur ilia dextra.
Plaga facit gemitus, ut corpore marmoris icto,
Fractaque diſſiluit percuſſo lamina collo.
Ut ſatis illæſos miranti præbuit artus,
Nunc age, ait Cæneus, noſtro tua corpora ferro
Tentemus: capuloque tenus demiſit in armos
Enſem fatiferum, 4 cæcamque in viſcera movit,
Verſavitq; manum, vulnuſque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vaſto trepidi clamore bimembres,
Telaq; in hunc omnes unum mittuntque, feruntque:
Tela retuſa cadunt; manet imperfoſſus ab omni
5 Inque cruentatus Cæneus Elateius ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!

Ant. Liberalem fab. 17. & Phlegonta Trallianum de monſtris ſexuum. Remulus 9. Æn. Vir. *O vere Phrygiæ, neque enim Phryges.* Homer. Iliad. 7. Ἀχαιΐδες ὐκ ἔτ' Ἀχαιοί.

1 Ἴσθ' ἐπεντυνέσθε ἑὼν ἔντοσθε μελάθρων. Ἀνδράσι δ' ἡμετέροισι περὶ πολέμοιο μελήσει: Q. Calaber. l. 1. *Cura tibi Divum effigies, & templa sacri; Bella viri, pacemque gerant, queis bella gerenda.* Turnus 7. Æn. & Claudianus in Eutropium eunuchum: *Quid te turpiſſime bellis inſeris? aut ſævis pertentas Pallada campis? Tu potes alterius ſtudiis hærere Minervæ; Tu telas, non tela pati, tu ſtamina noſſe,* &c.

2 Cænei, Theſſali. eſt enim Phyllos opp. Theſſaliæ Straboni l. 9.

3 Extento brachio cæſim ferit, & obliquo ictu, non punctim, ut antea.

4 Gladium intra vulnus, quem dum viſcera rimando verſaret, vulnus in vulnere fecit.

5 Tmeſis.

1 *Mony-*

1 *Monychus exclamat, Populus ſuperamur ab uno;*
Vixque viro: 2 quanquam ille vir eſt: nos ſegnibus actis
Quod fuit ille, ſumus. Quid membra immania proſunt?
Quid gemina vires? & quod fortiſſima rerum
In nobis duplex natura animalia junxit?
Nec nos 3 matre dea, nec nos Ixione natos.
Eſſe reor; qui tantus erat, Junonis ut alta
Spem caperet: nos ſemimari ſuperamur ab hoſte.
4 *Saxa, trabeſque ſuper, totoſque involvite montes,*
Vivacemque animam miſſis elidite ſylvis:
Sylva premat fauces; & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & inſani dejectam viribus Auſtri
Forte trabem nactus, validum conjecit in hoſtem:
Exemplumque fuit: parvoque in tempore 5 nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
6 *Obrutus immani cumulo ſub pondere Caneus*
Æſtuat arboreo, conjectaque robora duris
Fert humeris ſed enim poſtquam ſuper ora, caputque
Crevit onus, nec habet quas ducat ſpiritus auras,
Deficit interdum; modo ſe ſuper aera fruſtra
Tollere conatur, jactaſque evolvere ſylvas,
Interdumq; movet: 7 veluti quam cernimus (ecce)
Ardua ſi terra quatiatur motibus Ide.
Exitus in dubio eſt: alii ſub inania corpus
Tartara detruſum ſylvarum mole ferebant.

1 Centaurus μονώνυχος, ſolidungulus.

2 Qui tamen ſe virum approbat. *Illa virago viri eſt. Nos vires, animoſque viri gerimus mulíebres.* ex Fanio.

3 Junone, nube pro Junone Ixioni ſuppoſita. ἐπεὶ νεφέλα παρελέξατο, ψεῦδος γλυκὺ μεθέπων ἄϊδρις ἀνήρ, &c. Pind. Pyth. Od. 2. & ſup v. 211.

4 Cæneus, inquit Palæphatus, erat vir bello ſtrenuus & pugnæ ſciens. Is cum in multis, variiſque bellis verſatus fuiſſet, neque vulneratus unquam, cum Lapithis aliquando pugnans, a Centauris interceptus illorum multitudine obrutus eſt. cujus corpus ubi nullo vulnere confoſſum advertiſſent Centauri, ab iis invulnerabilis exiſtimatus eſt.

5 *Helleniſmus*. arboribus nudatus.

6 Οἱ δ' ἔμπαλιν ὁρμηθέντες Οὔτε μιν ἐγκλῖναι προτέρω σθένον, οὔτε δαΐξαι. Ἀλλ' ἄῤῥηκτος, ἄκαμπτος ἐδύσετο νειόθι γαίης Θεινόμενος στιβαρῇσι καταΐγδην ἐλάτῃσιν. Apollon. l. 1. v. 61.

7 De terræ motu vide quæ ad 299. v. l. 15.

Abnuit 1 *Ampycides, medioque ex aggere fulvis*
2 *Vidit avem pennis liquidas exire ſub auras,*
Quæ mihi tunc primum, tunc eſt conſpecta ſupremum.
Hanc ubi luſtrantem leni ſua caſtra volatu
Mopſus, & ingenti circum clamore ſonantem
Aſpexit, pariterque animo eſt, oculiſque ſecutus:
O ſalve, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, 3 *ſed avis nunc unica, Cæneu.*
Credita res 4 *autore ſuo eſt. Dolor addidit iram:*
Oppreſſumque ægre tulimus tot ab hoſtibus unum:
Nec prius abſtitimus ferro exercere dolorem,
Quam data pars letho, partem fuga, noxque removit.

1 Mopſus vates, Ampyci filius. ὃν περὶ πάντων Λητοΐδης ἐδίδαξε θεοπροπίας οἰωνῶν. Apollon. Argon. lib. 1. v. 65.

2 Ex autoritate Mss. aliquot, Aldineque editionis, præfertur hæc lectio illi vulgo receptæ: *Quæ mihi tum primum fuerat conſpecta volucris.* quorſum enim geminatur hic *avis* & *volucris?* mox etiam dicit: *ſed avis nunc unica, Cæneu.*

3 In priſtinum rediiſſe ſexum autumat Virg. 6. Æneid. ver. 448. *& juvenis quondam, nunc fœmina Cæneus, Rurſus & in veterem fato revoluta figuram.*

4 Mopſo ita vaticinante.

Periclymenus in aquilam, & ab Hercule interfectus.

FAB. VI.

HÆc inter Lapithas, & ſemihomines Centauros
Prælia, 1 *Tlepomenes, Pylio referente, dolorem*
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore;
Atque ait: Herculeæ mirum eſt oblivia laudis
Acta tibi, ſenior. Certe mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos a ſe pater ipſe ſolebat.
Triſtis ad hæc Pylius: 2 *Quid meminiſſe malorum*
Cogis? & 3 *obductos annis* 4 *reſtringere luctus?*

1 Filius Herculis ex Aſtioche, inique ferens ſilentio præteriri patris ſui laudatam operam in Centaurorum devictorum gloria.

2 *Quid me alta ſilentia cogis Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem?* Juno Virgiliana 10. Æn. v. 63.

3 Temporis diuturnitate quaſi callo obductos, & ſopitos.

4 Rurſus & de novo tangere, & exerere. *renovare dolorem* 2. Æneid. *reſtringere viam* pro *aperire* uſurpavit Lucretius, inquit Giſanius in collectaneis, quia *reſtringere* valet, *Id, quod antea conſtringebatur, ſolvere.*

In.

Inque tuum genitorem odium, offenſaſque fateri?
Ille quidem majora fide quoque geſſit, & orbem
Implevit meritis, quod mallem poſſe negare:
Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipſum
Hectora laudamus. 1 *Quis enim laudaverit hoſtem?*
Ille tuus genitor Meſſenia mœnia quondam
Stravit, & immeritas urbes Elinque, Pylumq;
Diruit, inque meos ferrum, flammaſque penates
Impulit: utque alios taceam, quos ille peremit,
Bis ſex Neleidæ fuimus, conſpecta juventus;
2 *Bis ſex Herculeis ceciderunt, me minus uno,*
Viribus. Atque alios vinci potuiſſe ferendum eſt:
Mira 3 *Periclymeni mors eſt; cui poſſe figuras*
Sumere quas vellet, rurſuſque reponere ſumptas
Neptunus dederat, 4 *Nelei ſanguinis auctor.*
Hic, ubi nequicquam eſt formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem 5 *volucris, quæ fulmina curvis*
Ferre ſolet pedibus, divum gratiſſima regi.
Viribus uſus avis, pennis, roſtroque 6 *redunco,*
Hamatiſque 7 *viri laniaverat unguibus ora:*
Tendit in hanc nimium certos Tirynthius arcus;
Atque inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri qua jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: ſed rupti vulnere nervi
Deficiunt, motumque negant, vireſque volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: & quæ levis hæſerat alæ,
Corporis affixi preſſa eſt gravitate ſagitta,
Perque latus ſummum jugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num videor, debere tui præconia rebus
Herculis, o 8 *Rhodiæ ductor pulcherrime claſſis?*

Apulejus Metamorph. Jumentum reſtrinxit, abireque liberum ſtabulo ſivit. Editio Aldina aliæque nonnullę, Mss. inſuper noſtri habent *reſcindere*.

1 Et tamen *Virtus laudatur in hoſte*.

2 Vide quæ ad v. 188. ſupr.

3 Unius e fratribus meis. omnes nominat interpres Apollonii ad l. 1. v. 156.

4 Familiæ noſtræ autor, pater ſcilicet Nelei.

5 Aquilę, quæ Jovis ales armiger. Negant, inquit Plin. l. 10. cap. 3. hanc alitem ſolam fulmine exanimatam. Apollonii vero interpres ad verſ. 556. l. 1. in muſcam verſum ab Hercule cæſum refert, ubi & multa alia de Periclymeno.

6 Adunco, ut lib. præcedenti *remittis* pro *permittis*, & lib. 6. *reſecuta eſt Palladis dictis*, pro *proſecuta eſt*.

7 Herculis.

8 Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε Ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγ'

Ne tamen ulterius, quam fortia facta ſilendo,
Ulciſcar fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam 1 *dulci Neleius edidit ore,*
A ſermone ſenis 2 *repetito munere Bacchi*
Surrexere toris: nox eſt data cætera ſomno.

γεν Ῥοδίων ἀγερώχων. Iliad. 2.
1 Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Iliad. α.
2 Verſ. 155. ſupra.

Mors Achillis.

FAB. VII.

AT *deus, æquoreas qui* 1 *cuſpide temperat undas,*
In volucrem corpus nati 2 *Cycneida verſum*
Mente dolet patria: ſævumque peroſus Achillem
Exercet memores plus quam civiliter iras.
Jamque fere tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat 3 *Sminthea dictis:*
O mihi de fratris longe chariſſime natis,
4 *Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Trojæ;*
5 *Ecquid, ubi has jamjam caſuras aſpicis arces,*
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa doles? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit 6 *circum ſua Pergama tracti?*
Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo
Vivit adhuc 7 *operis noſtri populator Achilles.*

1 Mox v. 604. *tripl ci cuſpide*, id eſt tridenti. qui cur Neptuno ſit pro ſceptro, vide quę ad v. 597. l. 8.
2 Cygnum. v. 145. ſupr. a'ias plane res agebant, qui hunc Phaethontis cognatum interpretati ſunt.
3 Apollinem, cui mures, qui lingua Cretenſium σμίνθιοι appellantur, ſacri ſunt. Τοῦ ὂν περὶ τοὺς Τεῦκρους καὶ τοὺς μύας, ἀφ' ὧν ὁ Σμινθεὺς ἐπειδὴ σμίνθιοι οἱ μύες, δεῦρο μετενεκτέον. Strabo l. 13. Sed rationes nominis varias ſeu fabulas lege apud Lil. Gyra'dum Syntagm. 7.
4 Peritura nempe, a Græcis delenda, ut Deorum opus. lib. 11. v. 204.
5 Sic Mss. melioris notæ, & editio Aldina, & Mariangelus; ne claudicet verſus qui in vulgatis eſt: *Ecquid, ubi Aſiacas*, cujus prima corripitur, ubi ſignificat partem quartam orbis.
6 *Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros*, &c. Æn. 1.
7 Qui *Hectore adempto, tradidit feſſis leviora tolli Pergama Grajis*; ut canit Hor. Od. 4. l. 2.

1 *Det*

1 Det mihi ſe: Faxo, triplici quid cuſpide poſſim;
Sentiat. At quoniam concurrere cominus 2 hoſti
Non datur, occulta nec opinum perde ſagitta.
Annuit, atque animo pariter patruique, ſuoque
Delius indulgens, nebula velatus, in agmen
*Pervenit Iliacum, * mediaque in cæde virorum*
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achivos
Tela Parin: faſſuſque deum, Quid ſpicula perdis
Sanguine plebis? ait. Si qua eſt tibi cura tuorum,
Vertere in Æacidem, caſoſque ulciſcere fratres.
Dixit: & oſtendens ſternentem Troica ferro
Corpora Peliden, arcumque obvertit in illum,
3 Certaque lethifera direxit ſpicula dextra.
Quo Priamus gaudere ſenex 4 poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor, Achille,
Victus es a timido Graiæ raptore marita:
At ſi femineo fuerat tibi Marte cadendum,
5 Thermodontiaca malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelaſgi
Nominis Æacides, caput inſuperabile bello
Arſerat: armarat 6 Deus idem, idemq; cremarat.
Jam cinis eſt, & de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene compleat urnam:
At vivit totum quæ gloria compleat orbem.
Hac illi menſura viro reſpondet: & hac eſt
Par tibi Pelide, 7 nec 8 inania Tartara ſentit.
9 Ipſe etiam, ut cujus fuerit cognoſcere poſſis

1 Naviget modo, ſeque mihi credat, ſentiat ſaxo vindicem.
2 In imperio meo, mari.
* In templo Apollinis Thymbræi, quo invitatus fuerat Achilles ab Hecuba ad nuptias Polyxenæ, interfectus eſt a Paride poſt ſimulachrum latente. Dictys Cretenſis l.4. implicitum amplexibus Deiphobi nuptias ſororis illi gratulati, a Paride confoſſum ſcribit. Q. Calaber lib. 3. ab ipſo Apolline cæſum indignatur.
3 *Qui Paridis direxit tela manuſque corpus in Æacidæ.* Æneas Phœbum precatus 6. Æn. In eam corporis partem, quæ erat vulnerabilis, calcaneum nempe, quem prehendens mater eum in Stygia tinxit palude.
4 Poſt Hectora ademptum.
5 Pentheſileæ, reginæ Amazonum Thermodoontis fl. accolarum ſecuribuſque armatarum manu.
6 Vulcanus, qui Thetidos rogatu arma Achilli ſabricaverat.
7 *Nunquam Stygias fertur ad umbras inclyta virtus.* Senec. Herc. Oet. 1082. v.
8 Vide quæ ad v. 62 l. 11.
9 Achillis arma, clypeum, galeam, thoracem, ocreas, gladium, haſtam Thetis in medium propoſuit, illi ex ducibus auferenda, qui rebus geſtis optime de filio & re Grecorum meruiſſet. Qu. Smyrneus l. 5. paralip.

Bella movet clypeus, deque armis arma feruntur.
1 *Non ea Tydides, non audet Oileus Ajax,*
Non minor Atrides, non bello major & avo
Poſcere, non alii: ſoli Telamone creato,
2 *Laerteque fuit tanta fiducia laudis.*
3 *A ſe* 4 *Tantalides onus invidiamque removit,*
5 *Argolicoſque duces mediis conſidere caſtris*
Juſſit, & arbitrium litis trajecit in omnes.

1 *Neque enim loricam poſceit Achillis Therſites, in qua ſe traducebat Ulyſſes ancipitem.* Juvenal. 11. Satyr.
2 Laerteque creato, id eſt Ulyſſe. Alii *Lartiadaque*, ut ὦ παῖ Λαρτίου. in Sophoclis Ajace. v. 1.
3 Homer. Il. 11. & Qu. Smyrnæus lib. 5. tradunt, Agamemnonem hoc arbitrium Trojanis captivis mandaſſe, ex conſilio Neſtoris. Παῖδες δὲ Τρώων δίκασαν. Ulyſſes ipſe Odyſſ. 11.
4 Agamemnon filius Atrei, cui Pelops pater, Tantalus avus.
5 Menelaum, Diomedem, Idomeneum, ſe, &c.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN

LIBER XIII.

Contentio inter Ajacem, & Ulyſſem: & Ajacis cruor in Hyacinthum.

FAB. I.

Conſedere 1 *duces, & vulgi ſtante corona,*
Surgit ad hos clypei dominus 2 *ſeptemplicis Ajax:*
Utque erat impatiens iræ, Sigeia torvo
Litora proſpexit claſſemque in litore vultu:
Intendenſque manus, 3 *Agimus (pro Jupiter!) inquit,*
Ante rates cauſam, & mecum confertur Ulyſſes?
At non 4 *Hectoreis dubitavit cedere flammis,*
Quas ego ſuſtinui, quas hac a claſſe fugavi.
Tutius eſt igitur fictis contendere verbis,
Quam pugnare manu. ſed nec mihi dicere promptum,
Nec facere eſt iſti; quantumque ego Marte feroci,
Inque acie valeo, tantum valet iſte loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta Pelaſgi
Eſſe reor, vidiſtis enim; ſua narret Ulyſſes,
Quæ ſine teſte gerit, quorum nox conſcia ſola eſt.
Præmia magna peti fateor: ſed demit honorem

1 Vide quæ ad verſ. σ2σ. lib. præc. & Qu. Smyrnæum l. 5. ubi habetur iſta τῶν ὅπλων κρίσις, & orationes utriuſque.
2 *Taurorum tergora ſeptem* vocat Ulyſſes infra verſ. 347. ex Homero, cui Il. 7. eſt σάκος αἴολον ἑπταβόειον Ταύρων ζαχρεφέων. Sophoc. ἑπτάβοιον ἄρρηκτον σάκος.

3 Ad qualitatem, inquit Fabius, pertinet locus ad commendationem, & invidiam valet: nam & Ajax apud Ovidium, Ante rates agimus cauſam, &c. lib. 5. c. 10. Ex decoro etiam perſonæ militaris, & affectuum, iræ, atq; indignationis adhibetur exordium abruptum.
4 Iliad. 15. & infra verſ. 61.

Æmulus Ajaci. Non eſt tenuiſſe ſuperbum,
Sit licet hoc ingens, quicquid ſperavit Ulyſſes.
Ipſe tulit pretium jam nunc certaminis hujus,
Qui, cum victus erit, mecum certaſſe feretur.
1 *Atque ego, ſi virtus in me dubitabilis eſſet,*
Nobilitate potens eſſem, Telamone creatus,
2 *Mœnia qui fortis Trojana ſub Hercule cepit,*
Litoraque intravit 3 *Pagaſæa Colcha carina.*
Æacus huic pater eſt, qui jura ſilentibus illic
Reddit, ubi Æoliden ſaxum grave 4 *Siſyphon urget:*
Æacon agnoſcit ſummus, prolemque fatetur
Jupiter eſſe ſuam: Sic a Jove tertius Ajax.
Nec tamen hæc ſeries in cauſam proſit Achivi,
Si mihi cum magno non ſit communis Achille:
5 *Frater erat, fraterna peto. Quid ſanguine cretus*
4 *Siſyphio, furtiſque, & fraude ſimillimus illi,*
Inſeris Æacidis aliena nomina gentis?
An, quod in arma prior, nulloque ſub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit, 6 *detrectavitque furore*
Militiam ficto, donec ſolertior iſto,
7 *Et ſibi inutilior, timidi commenta retexit*
Naupliades animi, vitataque traxit ad arma?
Optima nunc ſumat, qui ſumere noluit ulla:
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus quia nos ad prima pericula, ſimus?
Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus eſſet,
Nec comes hic Phrygias unquam veniſſet ad arces

1 Rationem ſui in judicio hoc habendam poſtulat Ajax, tanquam 1 virtute, rebuſque geſtis clarioris, 2 genere nobilioris, 3 ſanguine Achilli conjuncti: Premit autem, rejicitque adverſarium, ut 1 ignavum, 2 ignobilem, 3 alienum.

2 Lib. 11. v. 217.

3 Lib. 7. v. 1.

4 Adverſarium perſtringit, quem fama ferebat ex Anticlea a Siſypho latrone Iſthmum obſidente compreſſa natum ante Laertæ nuptias.

5 Patruelis certe, ut mox v. 41.

6 Ulyſſes uxoris amore detentus inſaniæ ſimulatione militiam ſubterfugere voluit: bove & aſino junctis terram proſcidit: ſalem ſevit. Palamedes vero Nauplii filius Telemachum aranti objecit, adeoque patrem aratrum uſque ſuſpendentem ſimulatæ inſaniæ deprehenſum ad Trojam ire una cogebat. Vide Lucian. de Domo.

7 Ut qui memorem ſibi Ulyſſis iram hinc accerſiverit, cujus falſa proditione interiit. mox v. 58.

Hor-

Hortator ſcelerum! Non te, [1] Pæantia proles,
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet.
Qui nunc (ut memorant) ſylveſtribus abditus antris,
Saxa moves gemitu, Laertiadæque precaris
Quæ meruit: quæ (ſi dii ſunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
(Heu!) pars una ducum, quo ſucceſſore ſagitta
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
[2] *Velaturque, aliturque avibus, volucreſque petendo*
Debita Trojanis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen vivit, quia non comitatur Ulyſſem.
Vellet & infelix Palamedes eſſe relictus:
Viveret, aut certe lethum ſine crimine haberet.
Quem, male convicti nimium memor iſte furoris,
Prodere rem Danaum finxit, fictumque probavit
Crimen, & oſtendit quod jam [3] præfoderat aurum.
Ergo aut exilio vires ſubduxit Achivis,
Aut nece. ſic pugnat, ſic eſt metuendus Ulyſſes
Qui licet eloquio fidum quoque Neſtora vincat;
Haud tamen efficiet [4] deſertum ut Neſtora crimen
Eſſe rear nullum: qui cum imploraret Ulyſſem
Vulnere tardus equi, feſſuſque ſenilibus annis,
Proditus a ſocio eſt. Non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides, qui nomine ſæpe vocatum
Corripuit, trepidoque fugam exprobravit amico.
Aſpiciunt oculis Superi mortalia juſtis.
En! Eget auxilio, qui non tulit; utque reliquit,
Sic linquendus erat: legem ſibi dixerat ipſe.

1 Philoctetes Pæantis fil. cui Hercules in Oeta arſurus arcum & ſagittas dederat, ſine quibus Trojam capi non poſſe reſponderat oraculum. Qui tamen a venenatarum ſagittarum una, quæ in pedem deciderat, ſaucius, cum navigare per dolorem vulneris non poſſet, in Lemno inſ. relictus eſt. Vide Sophoclis Philoctetem. Cic. 2. de Finibus. Q. Smyr. l. 5. & l. 9. Pindari Pythia od. 1. *κεγχλί-νῃ βεβρωμένον* refert Lycophr. vide Schol.

2 Huic lectioni favet quod ex Actio citatur a Cic. 1. de Finibus, Philoctetem pennarum contextu corpori tegumenta feciſſe. vulg. leg. *Venatur*. & 5. de finib. Propagabat vitam aucupio ſagittarum, nec non Sophocl. in Philoctete, & Smyrn. l. 9.

3 In tentorio Palamedis, per ſervos illius corruptos.

4 Neſtor, Græcis fulmine territis, & jugali altero ab Alexandro vulnerato, pene interiiſſet ab Hectore interceptus, niſi auxilio occurriſſet Diomedes, fruſtra invocato Ulyſſe, & ipſo jam fuga ſibi conſulente. Il. 8.

1 *Conclamat ſocios. Adſum; videoque trementem,*
Pallentemque metu, & trepidantem morte futura:
Oppoſui 2 *molem clypei, texique jacentem,*
Servavique animum (minimum eſt hoc laudis) inertem.
Si perſtas certare, locum redeamus ad illum:
Redde hoſtes, 3 *vulnuſque tuum, ſolitumque timorem,*
Poſt clypeumque late, & mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui, cui ſtandi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adeſt, ſecumque deos in prælia ducit,
Quaque ruit, non tu tantum terreris, Ulyſſe,
Sed fortes etiam; tantum trahit ille timoris.
Hunc ego ſanguinea ſucceſſu cædis ovantem
Eminus 4 *ingenti reſupinum pondere fudi.*
Hunc ego 5 *poſcentem, cum quo concurreret unus,*
Suſtinui; 6 *ſortemque meam voviſtis Achivi:*
7 *Et veſtræ valuere preces. Si quæritis hujus*
Fortunam pugnæ, non ſum ſuperatus ab illo.
8 *Ecce ferunt Troes ferrumque, ignemque, Jovemque*
In Danaas claſſes: ubi tunc facundus Ulyſſes?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem veſtri reditus: date pro tot navibus arma.
Quod ſi vera licet mihi dicere, quæritur iſtis,
Quam mihi, major honos; conjunctaque gloria noſtra eſt.

1 In Ulyſſem, qui Socum interfecerat, impreſſione facta & impetu ingruebant Trojani. inclamantem auxilium audivit Menelaus, qui hortatus eſt Ajacem ut ſuppetias ei ferret. Il. 11.

2 φέρων σάκος ἠύτε πύργον. ibid.

3 A Soci haſta immiſſum.

4 Χερμαδίῳ στῆθος βεβλήκει. Il. 14. Ὡς ἔπεσ' Ἕκτορος ὦκα χαμαὶ μένος ἐν κονίῃσι. ait etiam 7. Il. ubi Ajax μυλοειδέι πέτρῳ, Βλάψε δὲ οἱ φίλα γούναθ'. ὁ δ' ὕπτιος ἐξετανύσθη.

5 Iliad. 7. Hector e Græcis ducibus aliquem ad ſingulare certamen provocat. Novem ſortiſſimi, ex conſilio Neſtoris, ſorti rem commiſerunt, exiit ſors Ajacis Telamonii.

6 Ζεῦ πάτερ ἢ Αἴαντα λαχεῖν, &c. ibid.

7 Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοί, Αἴαντος. Iliad. 7.

8 Ἕκτορι γὰρ οἱ θυμὸς ἐβούλετο κῦδος ὀρέξαι Πριαμίδῃ ἵνα νηυσὶ κορωνίσι θεσπιδαὲς πῦρ ἐμβάλῃ, &c. Il. 15.

At-

Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus 1 *Rheſum, imbellemq;*2 *Dolona,*
Priamidenque 3 *Helenum rapta cum* 4 *Pallade captum.*
Luce nihil geſtum eſt, nihil eſt Diomede remoto.
Si ſemel iſta datis meritis tam vilibus arma,
Dividite, & pars ſit major Diomedis in illis.
Quo tamen hæc Ithaco, qui clam, qui ſemper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hoſtem?
Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro
Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem.
Sed neque 5 *Dulichius ſub Achillis caſſide vertex*
Pondera tanta feret, nec non oneroſa, graviſque
6 *Pelias haſta poteſt imbellibus eſſe lacertis.*
Nec 7 *clypeus vaſti cælatus imagine mundi*
Conveniet timidæ, nataque ad furta ſiniſtra.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi ſi populi donaverit error Achivi,
Cur ſpolieris erit, non cur metuaris ab hoſte:
Et fuga, qua ſola cunctos, timidiſſime, vincis,
Tarda futura tibi eſt geſtamina tanta trahenti.
Adde, quod iſte tuus tam raro prælia paſſus
Integer eſt clypeus: noſtro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus.
Denique quid verbis opus eſt? Spectemur agendo.
8. *Arma viri fortis medios mittantur in hoſtes:*

1 Regem Thraciæ, qui auxilio Trojanis venit: verum a Diomede & Ulyſſe interceptus, cum ſuis cæſus eſt. Hom. Il. 10. & Virg. Æn. 1. inf. v. 249.

2 Qui ab Hectore ſpeculatum miſſus a Diomede & Ulyſſe interceptus atque interfectus eſt. Hom. Il. 10. & infra ver. 244. & Virg. 12. Æn.

3 Qui fata Trojanorum arcana Græcis revelavit. Triphiodorus v. 44. & Qu. Smyrnæus lib. 10.

4 Palladio, Trojanis fatali. *Fatale aggreſſi ſacrato avellere templo Palladium*, &c. 2. Æn. & Qu. Smyrn. l. 10. & infra v. 337.

5 Dulichium inſ. eſt maris Jonii Ithacæ vicina, Ulyſſi regnata.

6 Achillis haſta, quam patri dedit Chiron ex Pelio reciſam monte. Iliad. 6. Qu. Smyr. l. 5.

7 Hujus fabricam & cælaturam vide apud Homer. Il. 18. Qu. Smyrn. 5. l. Sil. lib. 7.

8 Hanc controverſiam, inquit Seneca, memini me videre Naſonem declamare apud Rhetorem Arellium Fuſcum, cujus auditor fuit. Nam Latronis admirator erat, &c. Oratio ejus jam tum nihil aliud poterat videri, quam ſolutum carmen. Adeo autem ſtudioſe Latronem audivit, ut multas ejus ſententias in verſus ſuos tranſtulerit. In armorum judicio dixerat

Inde

Inde jubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone ſatus, vulgique ſecutum
Ultima murmur erat: donec Laertius heros
Aſtitit, atque 1 *oculos paulum tellure moratos*
Suſtulit ad proceres, expectatoque reſolvit
Ora ſono; neque abeſt facundis gratia dictis.
Si mea cum veſtris valuiſſent vota Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
Tuque tuis armis, nos te potiremur Achille.
Quem quoniam non æqua mihi vobiſque negarunt
Fata (manuque ſimul veluti lacrymantia terſit
Lumina) quis magno melius ſuccedet Achilli,
Quam per quem magnus Danais ſucceſſit Achilles?
Huic modo ne proſit, quod ut eſt hebes eſſe videtur,
Neve mihi noceat, quod vobis ſemper Achivi
Profuit ingenium; meaque hæc facundia, ſiqua eſt,
Quæ nunc pro domino, pro vobis ſæpe locuta eſt,
Invidia careat, 2 *bona nec ſua quiſque recuſet.*
Nam Genus, & proavos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco. *Sed enim, quia rettulit Ajax*
Eſſe Jovis pronepos, noſtri quoque ſanguinis autor
Jupiter eſt, totidemque gradus diſtamus ab illo:
Nam mihi Laertes pater eſt, Arceſius illi,
Jupiter huic, neque in his quiſquam 3 *damnatus, & exul.*
Eſt quoque per matrem 4 *Cyllenius addita nobis*

Latro, *Mittamus arma in hoſtes, & petamus*. Naſo dixit: *Arma viri fortis medios mittantur in hoſtes; Inde jubete peti*. Senec. l. 1 controverſ. 10.

1 Ex arte & Rhetorum præcepto. Etiam cum ad judicem nos converterimus, & conſultus Pretor permiſerit dicere, non protinus eſt erumpendum, ſed danda brevis cogitationi cura. Mire enim auditurum dicturi cura delectat, & judex ſe ipſe componit. Hoc precipit Homerus Ulyſſis exemplo, quem ſtetiſſe dicit oculis in terram defixis, immotoque ſceptro, priuſquam illam eloquentiæ procellam effunderet. Quint. 11. lib. 3. c. Locus autem Homeri eſt 3. Il. Στάσκεν' ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας, &c.

2 Οὔ τοι ἀπέβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.

3 Tacite familiam Ajacis fratricidii notat. Peleus enim Phocum fratrem diſco interemit, uti dictum ad v. 250. lib. 11. Quin & Telamonem, ferro in cervicem Phoci adacto, fraternæ cædis non inſontem fuiſſe arguit Ulyſſes mox v. 149. ut & commentator in 5. Odem Nem. Pindari.

4 Mercurius, a Cyllene mon-

Al-

Altera nobilitas. Deus eſt in utroque parente.
Sed neque materno quod ſum generoſior ortu,
Nec mihi quod pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto. meritis expendite cauſam:
Dummodo, quod fratres, Telamon, Peleuſq; fuerunt,
Ajacis meritum non ſit; nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honor ſpoliis quæratur in iſtis.
Aut ſi proximitas, primuſque requiritur hæres;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi.
Quis locus Ajaci? 1 Phthiam hæc, 2 Scyronve ferantur
Nec minus eſt iſto Teucer 3 patruelis Achilli:
Non petit ille tamen. Num, ſi petat, auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quam quæ comprendere dictis
In promptu mihi ſit: rerum tamen ordine ducar.
4 Præſcia venturi genitrix Nereïa lethi
Diſſimulat cultu natum: & deceperat omnes,
In quibus Ajacem, ſumptæ fallacia veſtis.
Arma ego fœmineis animum motura virilem
Mercibus inſerui: neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus; cum parmam, haſtamq; tenenti
Nate dea, dixi, tibi ſe peritura reſervant
Pergama: Quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum, fortemque ad fortia miſi.
Ergo opera illius mea ſunt. 5 Ego Telephon haſta
Pugnantem domui: victum, orantemque refeci.
Quod 6 Thebæ cecidere, meum eſt: me credite Lesbon,
Me Tenedon, 7 Chryſenque, & 7 Cillan Apollinis urbes,
Et 8 Scyron cepiſſe: mea concuſſa putate

te Arcadiæ ubi natus eſt. Anticlea autem Ulyſſis mater Autolyci filia fuit; Autolycus Mercurii ex Chione Dædalionis fil.

1 Ubi Peleus.

2 Ubi tum Pyrrhus; poſtea quidem accerſitus a Græcis.

3 Frater, filius Telamonis ex Heſione, uti Ajax ex Eribœa. Verſu 31. ſupra *frater* ponitur pro *patruele*.

4 Thetis Nerei filia, cum ex Proteo didiciſſet filium in Trojana expeditione interiturum, cultu illum muliebri diſſimulatum Lycomedi regi Sciri inſ. educandum tradidit. Quem tamen exploravit Ulyſſes: & quia in fatis erat, Trojam ſine illo capi non poſſe, deprenſum ad Trojanum bellum protraxit. Hygin. fab. 96. Statius in Achilleide, alii.

5 Lib. 12. v. 112.

6 Thebæ in Cilicia. lib. 12. v. 110.

7 Troadis urbes.

8 Alii *Seſton*, *Syphnon*, aut *Syron* alii legunt, ut ſint ur-

Pro-

Procubuiſſe ſolo Lyrneſſia mœnia dextra:
Utque alios taceam, qui ſævum perdere poſſet
Hectora nempe dedi: per me jacet inclytus Hector.
Illis hac armis, 1 quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto: vivo dederam, poſt fata repoſco.
Ut dolor 2 unius Danaos pervenit ad omnes,
Aulidaque Euboïcam complerunt 3 mille carinæ,
Expectata diu, nulla, aut contraria claſſi
Flamina ſunt, 4 duraq; jubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor, diviſque iraſcitur ipſis;
5 Atque in rege tamen pater eſt. Ego mite parentis
Ingenium verbis 5 ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor; faſſoque ignoſcat Atrides:
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſam.
Hunc tamen utilitas populi, fraterque, datique
Summa movet ſceptri, laudem ut cum ſanguine penſet.
6 Mittor & ad matrem; quæ non hortanda, ſed aſtu
Decipienda fuit: quo ſi Telamonius iſſet,
Orba ſuis eſſent etiam nunc lintea ventis.
7 Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Viſaque & intrata eſt alta mihi curia Trojæ:
Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,
Quam mihi mandarat communis Græcia, cauſam:
Accuſoque Parin, prædamque, Helenamque repoſco,
Et moveo Priamum, Priamoque 8 Antenora junctum.

bes Troadis, Chryſæ, Cillæ, & Lyrneſſo adnumeratæ. Neque enim legerunt quod Euſtathius ſcribit, Scyron inſ. ab Achille captam ad Il. 9. verſ. 664. τὴν ἐκ πόρε δῖος Ἀχιλλεὺς, Σκῦρον ἑλὼν αἰπεῖαν Ἐνυῆος πτολίεθρον.

1 Modo verſ. 165.

2 Menelai, propter Helenam ſibi ablatam.

3 Vide 12. l. 6. verſ.

4 Vide quæ ad v. 30. l. 12.

5 *Pietatem publica cauſa, Rexque patrem vicit.* v. 30. l. 12.

6 Prætextu ſc. ſponſalium & nuptiarum cum Achille, Iphigeniam a matre petiit Ulyſſes. Euripides tamen in Iphigenia, literis ad Clytæmneſtram miſſis, accitam Iphigeniam narrat.

7 Hujus legationis meminit Anten. 3. Iliad. Ἤδη γὰρ καὶ δεῦρο ποτ' ἤλυθε δῖος Ὀδυσσεὺς Σεῦ ἕνεκ' ἀγγελίης σὺν Ἀρηϊφίλῳ Μενελάῳ.

8 *Antenor cenſet belli præcidere cauſſam. Quid Paris? ut ſalvus regnet, vivatque beatus, Cogi poſſe negat.* Horat. epiſt. 2. l. 1. uterque ex Homeri Il. 7. ubi Antenor, Δεῦτ' ἄγετ' Ἀργείην Ἑλένην καὶ κτήμαθ' ἅμ' αὐτῇ Δώομεν Ἀτρείδῃσιν ἄγειν, &c.

At Paris, & fratres, & qui rapuere ſub illo,
Vix tenuere manus (ſcis hæc Menelae) nefandas:
Primaque lux noſtri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioque, manuq;
Utiliter feci [1] *ſpatioſi tempore belli.*
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuere diu; nec aperti copia Martis
Ullæ fuit: decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil niſi prælia noſti?
Quis tuus uſus erat? Nam ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior, [2] *foſſas munimine cingo,*
Conſolor ſocios, ut longi tædia belli
Mente ferant placida: doceo, quo ſimus alendi,
Armandique modo: mittor [3] *quo poſtulat uſus.*
[4] *Ecce Jovis monitu deceptus imagine ſomni*
Rex jubet incepti curam dimittere belli.
Ille poteſt [5] *autore ſuam defendere vocem:*
Non ſinat hoc Ajax, delendaque Pergama poſcat,
Quodq; poteſt pugnet. Cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? det, quod vaga turba ſequatur.
Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti.
Quid quod & ipſe fugit? Vidi, puduitque videre,
Cum tu terga dares, inhoneſtaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? [6] *quæ vos dementia, dixi,*
Concitat, o ſocii, captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo niſi dedecus anno?
Talibus, atque aliis, in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat, averſos profuga de claſſe reduxi.
Convocat Atrides ſocios terrore paventes,

1 Pugnatum eſt, inquit Dares Phrygius, apud Trojam annis decem, menſibus ſex, diebus duodecim.

2 Foſſam innuere videtur, quæ a Græcis ante navium ſtationem ducta, & muro munita eſt: de cujus porta ab Hectore & Sarpedone rupta, ipſa denique foſſa a Neptuno merſa totus eſt lib. 12. Iliados: οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἔμελλε τάφρος ἔτι σχήσειν Δαναῶν καὶ τεῖχος ὕπερθεν εὐρὺ, τὸ ποιήσαντο νεῶν ὕπερ, &c.

3 Uti cum Chryſeide patri reſtituenda, Iliad. α & al.

4 De pernicioſo ſomnio a Jove miſſo, Agamemnone ſuorum animos explorante, Ulyſſe Græcos jam naves deducturos retinente, necnon Therſitæ petulantiam caſtigante, legendus eſt Homerus 2. Iliad. ſub initio.

5 Jove.

6 Ἀλλὰ καὶ ἔμπης αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι. Τλῆτε φίλοι καὶ μείνατε, &c. Iliad. 2.

Nec

Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Audet: & auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me 1 haud impune protervus.
Erigor, & trepidos cives exhortor in hoſtes,
Amiſſamque mea virtutem voce repoſco.
Tempore ab hoc quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter iſte, meum eſt, qui dantem terga retraxi.
2 Denique de Danais quis te laudatve, petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta,
Me probat, & 3 ſocio ſemper confidit Ulyſſe.
Eſt aliquid, de tot Grajorum millibus unum
A Diomede legi: nec me ſors ire jubebat.
Sed tamen & ſpreto noctiſque hoſtiſque periclo,
4 Auſum eadem quæ nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo: non ante tamen, quam cuncta coegi
Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognoram, nec quid ſpecularer habebam:
Et jam promiſſa poteram cum laude reverti.
Haud contentus eo, petii tentoria 5 Rheſi,
Inque ſuis ipſum caſtris, comiteſque peremi:
Atque ita captivo victor, votiſque potitus,
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
6 Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis;
Arma negate mihi: 7 fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devaſtata meo? cum multo ſanguine fudi

1 Σκήπτῳ δὲ μετάφρενον ἠδὲ καὶ ὤμω Πλῆξεν, &c. ibidem.

2 Reſpondet ad illud quod objecerat Ajax v. 100.

3 Ad omnes enim res gerendas optime inter ſe conveniunt Mens & Manus, Conſilium & Auxilium, Ulyſſes & Diomedes: qui & ipſe de Ulyſſe, quem ſibi ſocium elegerat, Τούτου δ' ἑσπομένοιο, καὶ ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο Ἄμφω νοστήσομεν, ἐπεὶ περὶ οἶδε νοῆσαι. Iliad. 10. & Qu. Smirn. l. 5. Τοὔνεκ' ἐΰφρονέοντα θρασὺς παῖς Οἰνείδαο Δέξατο μ' ἐκ πάντων, &c.

4 Miſſum ab Hectore exploratum caſtra Grecorum; ſicut & nos ſpeculatum res Trojanas.

5 Thracum regis. vide quę nos ad Virg. 1. Æn. *Nec procul hinc Rheſi niveis tentoria velis*, &c.

6 Achillis. cujus ἵππους καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῷ, ſpeculationis ſuę pretium ab Hectore popoſcerat Dolon. Il. 10.

7 Majorque ſit Ajacis apud vos gratia, quam mei. Ironice. *ferat hæc ut dignior Ajax*; eſt conjectura Ant. Mureti, quæ a Mss. omnibus diſcedit.

1 Cæ-

1 *Cœranon, Iphitidenque, Alaſtoraque, Chromiumque;*
Alcandrumque, Haliumque, Noemonaque, Prytanimque:
2 *Exitioque dedi cum Cherſidamante Thoona,*
Et Charopen, fatiſque immitibus Ennomon actum;
Quique minus celebres noſtra ſub mœnibus urbis
Procubuere manu. Sunt & mihi vulnera, cives,
Ipſo 3 *pulchra loco; nec vanis credite verbis.*
Aſpicite en (veſtemque manu diduxit) & hæc ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios: & habet 4 *ſine vulnere corpus.*
Quid tamen hoc refert, ſi ſe pro claſſe Pelaſga
Arma tuliſſe refert contra Troaſque Jovemque?
Confiteorque, tulit: neque enim benefacta maligne
Detrectare meum eſt: modo ne communia ſolus
Occupet, atque aliquem nobis quoq; reddat honorem.
Reppulit 5 *Actorides ſub imagine tutus Achillis*
Troas ab arſuris cum defenſore carinis.
6 *Auſum etiam Hectoreis ſolum concurrere telis*
Se putat, oblitus regiſque, duciſque, meique,
Nonus in officio, & prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miſerum! Quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius, quo 7 *Grajum murus Achilles*
Procubuit! nec me lacryma, luctuſque, timorque
Tardarunt, quin corpus humo ſublime 8 *referrem*

1 Miſella hæc nomina, & capita a Poetis cædi deſtinata. Ulyſſes apud Homer. Iliad. 5. Κοίρανον εἷλεν, Ἀλάστορά τε, Χρόμιόν τε, Ἄλκανδρόν θ', Ἅλιόν τε, Νοήμονά τε, Πρύτανίν τε. Turnus apud Virgil. 9. Æn. hos ipſos interficit *Alcandrumque, Haliumque, Noemonaque, Prytanimque*. Verum ſonora hæc nomina, & congeſta ad ornatum poematis uſurpari potius quam ad ſucceſſum hiſtoriæ advertit Servius.

2 Iliad. 11. Αὐτὰρ ἔπειτα Θόωνα καὶ Ἔννομον ἐξενάριζεν (Ulyſſes) Χερσιδάμαντα δ' ἔπειτα.

3 Adverſa, honeſta, pectore excepta. vide hic Cioſ.

4 Vide quæ ad v. 391. infra.

5 Patroclus, Actoris nepos, armis indutus Achillis. Il. 16.

6 Reſpice ad verſ. 87. ſupra, vide 7. Iliad.

7 Ὃς μέγα πᾶσιν Ἕρκος Ἀχαιοῖσιν πέλεται πολέμοιο κακοῖο. Iliad. 1.

8 Sed tanquam unus e principibus Græcorum, qui communiter Achillis corpus referebant, ut habet Q. Smyrnæus l. 3. non ſolus.

His

His humeris: His, inquam, humeris ego corpus Achillis,
Et ſimul arma tuli, quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:
Eſt animus certe veſtros ſenſurus honores.
Scilicet idcirco 1 *pro nato cærula mater*
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
2 *Artis opus tantæ, rudis, & ſine pectore miles*
Indueret? neque enim clypei cælamina novit,
Oceanum, & terras, cumque alto ſidera cœlo,
3 *Plejadaſque, Hyadaſque,* 4 *immunemque æquoris Arcton,*
5 *Diverſaſque urbes, nitidumque Orionis enſem.*
Poſtulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
6 *Quid quod me duri fugientem munera belli*
Arguit incepto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulaſſe vocas crimen, ſimulavimus ambo:
Si mora pro culpa eſt, ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit conjux, pia mater Achillem:
Primaque ſunt illi data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, ſi jam nequeam defendere crimen
Cum tanto commune viro: deprenſus Ulyſſis.
Ingenio tamen ille; at non Ajacis Ulyſſes.
7 *Neve in me ſtolida convitia fundere lingua*
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. An falſo Palamedem * *crimine turpe eſt*
Accuſaſſe mihi? vobis damnaſſe decorum?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens valuit: nec vos audiſtis in illo
Crimina; vidiſtis, 8 *pretioque objecta patebant.*
Nec, Pœantiaden quod habet Vulcania Lemnos,

1 Thetis Vulcano ſupplex fuit, ut Achilli arma fabricaret. Il. 18. v. 457.
2 Armorum Achillis fabricam & cælaturam habes apud Homerum Il. 18. apud Q. Smyrnæum lib. 15. Statium Achilleid. 2. Silium l. 7.
3 Ad v. 505. l. 3. vide & Iliad. 18. v. 486.
4 Ad v. 529. l. 2.
5 Ἐν ἢ δύω ποίησε πόλεις, &c. Iliad. 8. 490.
6 Reſpondet ad v. 36. ſupra, ad quem vide annotata.
7 Reſp. ad v. 56. de Palamedis proditione objecta, quem locum vide.
* Auro in tentorio Palamedis, tanquam proditionis pretio, per famulos ab Ulyſſe corruptos præfoſſo. v. 60.
8 Reſp. ad v. 45. ubi lege quæ a nobis adnotata.

[Eſſe

Eſſe reus merui. Crimen defendite veſtrum,
Conſenſiſtis enim: nec me ſuaſiſſe negabo,
Ut ſe ſubtraheret bellique viaque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit, & vivit: Non hæc ſententia tantum eſt
Fida, 1 ſed & felix cum ſit, facit eſſe fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt;
Ne mandate mihi: 2 melius Telamonius ibit,
Eloquioque virum, morbiſque, iraque furentem
Molliet, aut aliqua perducet callidus arte.
3 Ante retro Simois fluet, & ſine frondibus Ide
Stabit, & auxilium promittet Achaia Trojæ,
Quam ceſſante meo pro veſtris pectore rebus,
Ajacis ſtolidi Danais ſolertia proſit.
4 Sis licet infeſtus ſociis, regique, mihique,
Dure Philoctete, licet execrere, meumque
Devovens ſine fine caput, cupiaſque dolenti
Me tibi forte dari, noſtrumque haurire cruorem:
Utque tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtri:
Te tamen aggrediar, mecumque reducere nitar,
5 Tamque tuis potiar (faveat fortuna) ſagittis;
Quam ſum 6 Dardanio, quem cepi, vate potitus;
Quam reſponſa deum, Trojanaque fata retexi;
Quam rapui Phrygiæ 7 ſignum penetrale Minervæ
Hoſtibus e mediis. 8 Et ſe mihi comparat Ajax?

1 Succeſſus conſilii mei vivente etiamdum in Lemno Philoctete, arguit me in conſulendo fuiſſe fidelem. Sed neſcio an ſanior ſit lectio, quam ex duobus Vaticanis, ſuo uno, & Cęleſtino adducit Herc. Ciofanus: *Non hæc ſententia tantum eſt Fida, ſed & felix; cum ſit ſatis eſſe fidelem.*

2 Ironice.

3 Impoſſibilium conditiones negationis vim habent.

4 Apoſtrophe ad Philocteten; qui annum jam decimum in Lemno relictus, uti dictum ad v. 45. ſup. Atridi, & Ulyſſi tanquam deſerti ſui autoribus mala omnia imprecatus eſt. τοιαῦτ' Ἀτρεῖδαί μ', ἥ τ' Ὀδυσσέως βία, ὦ παῖ, δεδράκασ' οἷς Ὀλύμπιοι θεοὶ Δοῖεν ποτ' αὐτοῖς ἀντίποιν' ἐμοῦ παθεῖν. Sophoclis Philoctetes.

5 Infra. v. 403.

6 Heleno, quem cepit Ulyſſes, omniaque Trojanorum fata revelare coegit. lege quæ Photius in bibliotheca expreſſit ex Conone & Apollod. 34.

7 Palladium, quo Trojanis incolumi, ἀνάλωτον fore Trojam in fatis erat. Qu. Smyrnæus lib. 10. v. 354. Sil. Ital. lib. 1. *genitricis pignora Trojæ.* & lib. 13. v. 40. & deinceps. Sapientia ſc. ex urbibus ſublata, tum demum evertuntur Reſpublicæ. Alluſum etiam ad tutelares Deos.

8 Dixerat Ajax ſupra; *Et mecum confertur Ulyſſes?* v. 6.

N. m-

Nempe capi Trojam prohibebant fata ſine illo:
Fortis ubi eſt Ajax? ubi ſunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuit? cur audet Ulyſſes
Ire per excubias, & ſe committere nocti?
Perque feros enſes, non tantum mœnia Trojæ;
Verum etiam ſummas arces intrare, ſuaque
Eripere æde Deam, raptamque efferre per hoſtes?
Quæ niſi feciſſem, fruſtra Telamone creatus
Geſtaſſet lævâ 1 taurorum tergora ſeptem.
Illa nocte mihi Trojæ victoria parta eſt:
Pergama tunc vici, cum vinci poſſe coegi.
2 Deſine Tydiden vultuque & murmure nobis
Oſtentare meum: pars eſt ſua laudis in illo.
Nec tu, cum ſocia clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras; tibi turba comes: mihi contigit unus:
Qui, niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoque hæc peteret; peteret moderatior 3 Ajax,
Eurypyluſque ferox, 4 claroque Andremone natus:
Nec minus Idomeneus, 5 patriaque creatus eadem
Meriones: peteret majoris 6 frater Atridæ:
Quippe manu fortes, nec ſunt tibi Marte ſecundi,
Conſiliis ceſſere meis. Tibi dextera bello
Utilis; ingenium eſt, quod eget moderamine noſtro:
Tu vires ſine mente geris: mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. Tu tantum corpore prodes;
7 Nos animo: quantoque ratem qui temperat anteit
Remigis officium; quanto eſt dux milite major;
Tantum ego te ſupero. Nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu; vigor omnis in illis.
At vos, o proceres, vigili date præmia veſtro,
Proque tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Jam labor in fine eſt; obſtantia fata removi;

1 Reſpice quæ ad v. 2. hujus l.
2 Reſp. ad verſ. 100.
3 Oilei filius.
4 Thoas.
5 Creta. de his videatur Catalogus Homeri 2. Il.
6 Menelaus.
7 Οὐτιδανόν με φῆσθα ϗ ἀργαλέον ϗ ἄναλκιν Ἔμμεναι, ὅς σέο πολλὸν ὑπέρτερος εὔχομαι εἶναι Μήδεσι ϗ μύθοισι, τά τ' ἀνδράσι κάρτος ἀέξει. Καὶ γὰρ, &c. Qu. Smyrnæus l. 5.

1 *Altaque, poſſe capi faciendo, Pergama cepi.*
Per ſpes nunc ſocias, caſuraque mœnia Troum,
Perque deos oro, quos hoſti nuper ademi,
Per, ſi quid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum,
Si quid adhuc audax, ex præcipitique petendum eſt,
Si Troja fatis aliquid reſtare putatis,
Eſte mei memores; aut, ſi mihi non datis arma,
Huic date. & oſtendit ſignum fatale Minervæ.
Mota manus procerum eſt; &, quid facundia poſſet;
Tum patuit, fortiſque viri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Jovemq;
Suſtinuit toties, unam non ſuſtinet iram:
2 *Invictumque virum vicit dolor. Arripit enſem;*
Et, Meus hic certe eſt; an & hunc ſibi poſcit Ulyſſes?
Hoc, ait, utendum eſt in me mihi; quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quiſquam Ajacem poſſit ſuperare, niſi Ajax.
Dixit, & in pectus 3 *tum demum vulnera paſſum,*
Qua patuit ferro, 4 *lethalem condidit enſem.*
Nec valuere manus infixum educere telum:
Expulit ipſe cruor: rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem,
Qui prius 5 *Oebalio fuerat de vulnere natus.*
6 *Littera communis mediis pueroque viroque*
Inſcripta eſt foliis: hæc 7 *nominis, illa* 8 *querela:*

1 Atque hinc toties ab Homero dictus eſt πτολίπορθος Ὀδυσσεύς.

2 Lege epigrammata Archiæ, Leontii, & aliorum in Ajacem. l. 3. Anthologiæ, c. 14.

3 Hercules aliquando Salamina adiens inviſit Telamonem: ibi Ajaci adhuc infanti circumdedit λεοντῆν ſuam, precatus, ut qua puer tegeretur, invulnerabilis fieret. latere itaque ſolo, qua non tegebatur, erat vulnerabilis. Iſa. Tzetzes ad illa Lycophronis, ὃν χάρωνος ἀμικτοῦ δορὰ Χαλκῷ τορᾶτ' οὐκ ἔτυξεν ἐν μάχῃ, &c. vide v. 207. ſup Q. Smyrn. lib. 5. v. 503.

4 Δῶρον ἄδωρον. Ajax apud Sophoclem, & Teucer apud eundem. Οὗτος δ' ἐκείνου τὴν δὲ δωρεὰν ἔχων Πρὸς τοῦ τ' ὄλωλε θανασίμῳ πεσήματι, Il. 7. & 14. c. 3. lib. Anthol. *Jam dabo purpureum claro de ſanguine florem, Teſtantem gemitu crimina judicii.* Auſon. Epitaph. Heroum 3.

5 Hyacinthi. vide quæ ad v. 196. l. 10.

6 Lege quæ ad v. 207. & 215. l. 10. & quæ Rigaltius habet ad Tertullianum de Coronis.

7 Ajacis, ibidem ex Sophocle.

8 Apollinis deflentis puerum. ibid.

Hecuba Polymneſtoris oculos defodiens, & in canem verſa.

FAB. II.

1 *Victor ad* 2 *Hypſipyles patriam, clarique Thoantis,*
Et veterum terras infames cæde virorum
Tranſierat: tandem portu, votoque potitus
Vela dat, ut referat 3 *Tyrinthia tela ſagittas.*
Quæ poſtquam ad Grajos, 4 *domino comitante, revexit,*
Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello.
Troja ſimul, Priamuſq; cadunt. Priameia conjux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam,
5 *Externaſque novo* 6 *latratu terruit auras.*
Longus in anguſtum qua clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat, neque adhuc conſederat ignis;
7 *Exiguumque ſenis Priami* 8 *Jovis ara cruorem*
Combiberat: tractiſque 9 *comis antiſtita Phœbi*
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna deorum,
Dum licet, amplexas, ſuccenſaque templa tenentes
Invidioſa trahunt victores præmia Graji.
Mittitur 10 *Aſtyanax illis de turribus, unde*
Pugnantem pro ſe, proavitaque regna tuentem
Sæpe videre patrem monſtratum a matre ſolebat:

1 Ulyſſes in certamine ſuper armis Achillis Ajaci prælatus.

2 Lemnon inſ. ubi Hypſipyle regnabat, quæ patris vitæ ſola pepercit; cum cæteræ omnes Lemniades maritos ſuos, patres, filioſque interfeciſſent; ſive viris propter fœtorem a Venere irata iis immiſſum faſtiditę; ſive zelotypia actæ in maritos, qui rem habuerant cum captivis ancillis, ut Smyrn. l. 9. verſ. 337. ſive pellicatum in Atticis ultæ, ut habet Herod. lib. 6.

3 Herculis ſagittas. Tirynthe opp. Argis vicinum, ubi nutritus eſt Hercules.

4 Philoctete ab Ulyſſe cum Diomede ex Lemno petito. Euripid. Philoct. & Qu. Smyrn. l. 9.

5 In Thracia ſc. procul a patria.

6 Infra v. 568.

7 De eodem Priamo Seneca in Agam. v. 651. & Juv. 10. Sat. ſenes quippe ſanguine caſſi.

8 Hercęi, intra ædium ἕρκη, i. ſepta culti.

9 *Ecce trahebatur paſſis Priameia virgo Crinibus a templo Caſſandra adytiſque Minervæ,* &c. Virg. 2. Æn.

10 Hectoris f. dictus & Scamandrius. Vide Euripid. Sen. Troad. v. 1069. & Smyrn. l. 13.

Jam

Jamque viam ſuadet Boreas, flatuque ſecundo
Carbaſa mota ſonant, jubet uti navita ventis.
Troja vale, rapimur, clamant, dantque oſcula terræ
Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conſcendit claſſem (miſerabile viſu)
In mediis Hecube natorum inventa ſepulchris.
Prenſantem tumulos, atq; oſſibus oſcula dantem
1 Dulichiæ traxere manus. tamen unius hauſit,
Inque ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem lacrymaſque reliquit.
Eſt, ubi Troja fuit, 2 Phrygiæ contraria tellus,
Biſtoniis habitata viris. Polymneſtoris illic
Regia dives erat, cui te commiſit alendum
3 Clam, Polydore, pater, Phrygiiſque removit ab armis.
Conſilium ſapiens, ſceleris niſi præmia magnas
Adjeciſſet opes, animi irritamen avari.
Ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius enſem
Rex Thracum, juguloque ſui demiſit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem 4 e ſcopulo ſubjectas miſit in undas.
Litore Threïcio claſſem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus mitior eſſet.
Hic ſubito, quantus cum viveret eſſe ſolebat,
4 Exit humo late rupta, ſimiliſque minanti
Temporis illius vultum referebat Achilles,
Quo ferus injuſto 5 petiit Agamemnona ferro.

1 Ulyſſis. Dulichium inſ. maris Jonii Ithacæ vicina, Ulyſſi regnata, cui & forte præda obtigit Hecuba. Euripid. Senec. Troad. v. 978.

2 Troadi e regione reſpondet Thracia, in qua lacus eſt Biſtonis.

3 *Hunc Polydorum auri quondam cum pondere magno Infelix Priamus*, &c. Virg. 3. Æn. ὑπεξέπεμψε Τρωϊκῆς χθονὸς Πολυμνήστορος πρὸς δῶμα, &c. Polydori umbra Hecuba Euripidis prol. vide & Auſon. epitaph. Polydori.

4 Telis confixum, & terra obrutum narrat Virg. 3. Æn. Sed noſter Euripidem ſequitur, apud quem in Hecuba queritur Polydori umbra. Κτείνει με χρυσοῦ τὸν ταλαίπωρον χάριν ξένος πατρῷος, καὶ κτανὼν ἐς οἶδμ' ἁλὸς μεθῆχ', ἵνα, &c.

4 Vide Euripidis & Senecæ Troada. verſ. 350. & v. 938. & Qu. Smyrnęum lib. 14. v. 212.

5 Petiturus erat. Iliad. α.

Immemoreſque mei diſceditis, inquit, Achivi?
Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtra?
Ne facite: utque meum non ſit ſine honore ſepulchrum,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit; & immiti ſociis parentibus umbra,
Rapta ſinu matris, quam jam prope ſola fovebat,
Fortis, & infelix, & pluſquam fœmina virgo
Ducitur ad tumulum, diroque fit hoſtia buſto.
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt, ſenſitque ſibi fera ſacra parari;
Utque Neoptolemum ſtantem, ferrumq; tenentem,
Utque ſuo vidit figentem lumina vultu,
Utere jamdudum generoſo ſanguine, dixit,
Nulla mora eſt. 1 *aut tu jugulo, vel pectore telum*
Conde meo: jugulumque ſimul, pectuſq; retexit:
Scilicet 2 *haud ulli ſervire Polyxena vellem:*
Haud per tale ſacrum numen placabitis ullum:
3 *Mors tantum vellem matrem mea fallere poſſet;*
Mater obeſt, minuitque necis mihi gaudia: quamvis
Non mea mors illi, verum ſua vita gemenda eſt.
4 *Vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,*
Eſte procul, ſi juſta peto; tactuque viriles
Virgineo removete manus: acceptior illi,
Quiſquis is eſt, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit ſanguis. Si quos tamen ultima noſtri
Verba movent oris, 5 *Priami vos filia regis*
Nunc captiva rogat: genitrici corpus inemptum
Reddite, neve auro redimat jus triſte ſepulchri,

1 Ἰδοὺ, τόγ' εἰ μὲν στέρνον ὦ νεανία Παίειν προθυμῇ παῖσον· εἰ δ' ὑπ' αὐχένα Χρήζει, πάρεστι λαιμὸς εὐτρεπὴς ὅδε. Polyxena in Eurip. Hecuba.

2 Ἀμφί μ' ὀμμάτων ἐλεύθερον φέγγος τόδ' αἴδη προστιθεῖσ' ἐμὸν δέμας, &c. ibid.

3 Ματῆρ σὺ δ' ἡμῖν μηδὲν ἐμποδὼν γένῃ· & mox. ὡς πρὶν σφαγῆναι γ' ἐκτέτηκα καρδίαν Θρήνοισι μητρός.

4 Ἑκοῦσα θνήσκω, μή τις ἅψηται χροὸς Τοὐμοῦ, Ἐλευθέραν δὲ ὡς ἐλευθέρα θάνω, Πρὸς θεῶν μεθέντες, κτείνατε. ibid.

5 Τί γάρ με δεῖ ζῆν, ἣ πατὴρ μὲν ἦν ἄναξ Φρυγῶν ἁπάντων. mox. Νῦν δ' εἰμὶ δούλη. Polixena apud Euripid. in Hecuba.

Sed lacrymis : tunc , cum poterat , redimebat & auro .
Dixerat : Et populus lacrymas , quas illa tenebat ,
Non tenet : 1 *ipſe etiam flens , invituſque ſacerdos*
Præbita conjecto rupit præcordia ferro .
Illa ſuper terram 2 *defecto poplite labens ,*
Pertulit intrepidos ad fata noviſſima vultus .
3 *Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas ,*
Cum caderet , caſtique decus ſervare pudoris .
Troades excipiunt , deploratoſque recenſent
Priamidas , & quid dederit domus una cruoris .
Teque gemunt , virgo , teque , o modo regia conjux ,
Regia dicta parens , Aſiæ florentis imago ,
Nunc etiam prædæ 4 *mala ſors : quam victor Ulyſſes*
Eſſe ſuam nollet : niſi quod tamen Hectora partu
Ediderat : Dominum matri vix repperit Hector .
Quæ corpus complexa 5 *animæ tam fortis inane ,*
Quas toties patriæ dederat , natiſque , viroque ,
Huic quoque dat lacrymas , lacrymas in vulnere fundit ,
Oſculaque ore tegit , conſuetaque pectora plangit :
Canitiemque ſuam concreto ſanguine verrens ,
Plura quidem , ſed & hac laniato pectore dixit :
Nata tuæ (quid enim ſupereſt ?) dolor ultime matris ,
Nata jaces : videoque tuum mea vulnera pectus .
Et , ne perdiderim quemquam ſine cæde meorum ,
Tu quoque vulnus habes : at te , quia fœmina , rebar
A ferro tutam . Cecidiſti & fœmina ferro ,

1 Ὁ δ' (Neoptolemus, namque θύματος δ' ἐπιστάτης Ἱερεύς τ' ἐπέστη τοῦδε παῖς Ἀχιλλέως) οὐ θέλων τε καὶ θέλων, οἴκτῳ κόρης, τέμνει σιδήρῳ πνεύματος διαρροάς. ibid.

2 Ciofanus e Vaticano adfert lectionem *deflexa*. ſtatuminare videtur illud apud Euripidem de hac eadem Polyxena, καθεῖσα πρὸς γαῖαν γόνυ.

3 Ἡ δὲ καὶ θνήσκουσ', ὅμως Πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν. Euripid. de eadem. hanc vero morientium curam, ut honeſte caderent, in multis obſervant hiſtorici, poetę, alii.

4 Ipſa in Senecę Troad. *Mea ſors timetur : ſola ſum Danais metus*, verſ. 62. & verſ. 977. *Eſtne aliquis Hecubam qui ſuam dici velit ?* Helen. *Ithaco obtigiſti præda nolenti brevis.*

5 Polyxenæ, εὐκαρδίου, ψυχῆς τ' ἀρίστης. Eurip.

Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Trojæ, noſtrique orbator Achilles.
At poſtquam 1 *cecidit Paridis Phœbique ſagittis,*
Nunc certe, dixi, non eſt metuendus Achilles.
Tunc quoque mi metuendus erat. 2 *Cinis ipſe ſepulti*
In genus hoc ſævit: tumulo quoque ſenſimus hoſtem.
Æacidæ ſecunda fui: jacet Ilion ingens,
Eventuque gravi finita eſt publica clades,
Sed finita tamen, 3 *ſoli mihi Pergama reſtant,*
In curſuque meus dolor eſt. Modo maxima rerum,
4 *Tot generis, natiſque potens, nuribuſque, viroque,*
Nunc trahor exul, inops, tumulis avulſa meorum,
Penelopæ munus: quæ me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens, hæc eſt, dicet, Priameia conjux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.
Inferias hoſti peperi: quo ferrea reſto?
Quidve moror? quo me ſervas damnoſa ſenectus?
5 *Quo dii crudeles, niſi uti nova funera cernam,*
Vivacem differtis anum? Quis poſſe putaret
6 *Felicem Priamum poſt diruta Pergama dici?*

1 Hoc moriens Hector male ominatus eſt Achilli Iliad. 22. ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων Ἐσθλὸν ἐόντ' ὀλέσωσιν ἐνὶ σκαιῇσι πύλῃσιν. vide quæ ad verſ. 599. lib. 12.

2 Habet hoc Montanus vitium, inquit Seneca controverſia 28. ſententias ſuas repetendo corrumpit &c. Solebat itaque Scaurus eum *inter Oratores Ovidium* vocare. Nam & Ovidius neſcit, quod bene ceſſit, relinquere. Cum Polyxena eſſet abducta, ut ad tumulum Achillis immolaretur, Hecuba dixit: *Cinis ipſe ſepulchri In genus hoc pugnat.* poterat hoc contentus eſſe, adjecit: *tumulo quoque ſenſimus hoſtem.* Nec hoc contentus adjecit: *Æacidæ ſecunda fui.* Ovidium aſſerit H. Stephanus lib. de Criticis, & Jo. Paſſeratius præfat. in *armorum judicium.*

3 *Diruta ſunt aliis: uni mihi Pergama reſtant.* epiſt. Penelop. ego ſc. omnibus omnium miſeriis miſera ſuperſtes vivo.

4 Liberi Priamo quot fuerint, & nomina eorum lege apud Hyginum cap. 90. & Apollodorum lib. 3. Εὔπαις ποτ' οὖσα, νῦν δὲ γραῦς, ἄπαις θ' ἅμα, Ἄπολις, ἔρημος, ἀθλιωτάτη βροτῶν. Hecuba apud Euripid.

5 Κἀγὼ γὰρ οὐκ ἔθνησκον, οὔ μ' ἐχρῆν θανεῖν. Οὐδ' ὤλεσέ με Ζεύς, τρέφει δ' ὅπως ὁρῶ Κακῶν κακ' ἄλλα μείζονα. ibid.

6 *Non eſt Priami miseranda mei Mors, Iliades, Felix Priamus,* &c. Senec. Troad. 140.]

Felix morte ſua eſt. Nec te, mea nata, peremptam
Aſpicit: & vitam pariter, regnumque reliquit.
At puto 1 funeribus dotabere regia virgo,
Condeturq; tuum monumentis corpus avitis:
Non hæc eſt fortuna domus. Tibi munera matris
Contingent fletus, 2 peregrinaque hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus: ſupereſt, cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri,
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea 3 crudelia vulnera lymphis
Abluere, & ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit, & ad litus paſſu procedit anili,
Albentes lacerata comas. Date Troades urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas.
4 Aſpicit ejectum Polydori in litore corpus,
Factaque Threiciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant, obmutuit illa dolore:
Et pariter vocem, lacrymaſque introrſus obortas
Devorat ipſe dolor; duroque ſimillima ſaxo
Torpet, & adverſa figit modo lumina terra,
Interdum torvos extollit ad æthera vultus;
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera 5 nati,
Vulnera præcipue, ſeque armat, & inſtruit ira.
Quæ ſimul exarſit, tanquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit: pœnaque in imagine tota eſt.
6 Utque furit catulo lactente orbata leæna,
Signaque nacta pedum, ſequitur quem non videt hoſtem:
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
7 Vadit ad artificem dira Polymneſtora cædis,

1 Funereo honore.
2 Leveque munus terræ tibi injectæ, procul a patria, in externa regione.
3 Ad geminum morem alluſum, abluendi cadaveris Polyxenæ, & ſui purgandi.
4 Alia eſt hæc Euripidis œconomia: ubi ancilla aquam petitum miſſa ad abluendum corpus Polyxenæ, corpus Polydori in litore invenit, & pallio involutum ad dominam portat.
5 Ὀργῇ, quę τιμωρίας ὄρεξις, ultionis appetitus. Scal. exer. 313.
6 Σκύμνον μ' ὡς ὀριθρέπταν, Μόσχον δειλαία δειλαίαν ἐσόψει. χειρὸς ἀναπτασὰν σᾶς, &c. Eurip. Hecuba.
7 Apud Euripidem accerſitur ab Hecuba Polymneſtor, prætexente theſauros eſſe Ilii abſ-

Colloquiumque petit. nam ſe monſtrare velictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius, prædaque aſſuetus amore
In ſecreta venit. Tum blando callidus ore,
Tolle moras Hecube, dixit; da munera nato:
Omne fore illius, quod das, quod & ante dediſti;
Per Superos juro. Spectat truculenta loquentem,
Falſaque jurantem, tumidaque exæſtuat ira.
Atque ita correpto, captivarum agmina matrum
Invocat, & digitos in perfida lumina condit,
1 *Expilatque genis oculos (facit ira valentem)*
Immergitque manus, fœdataque ſanguine ſonti
Non lumen (neque enim ſupereſt) 2 loca luminis haurit.
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni,
3 *Troada telorum lapidumque inceſsere jactu*
Cepit. At hæc miſsum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur, rictuque ad verba parato
Latravit conata loqui. locus extat; & ex re
Nomen habet, veterumq; diu memor illa malorum
Tum quoque Sithonios ululavit mœſta per agros.
Illius Troaſque ſuos, hoſteſque Pelaſgos,
Illius fortuna deos quoque moverat omnes:
Sic omnes, 4 ut & ipſa Jovis conjuxque, ſororq;
Eventus Hecubam meruiſse negaverit illos.

conditos, quos illi vellet indicare; itaque in tentorium introductus a mulieribus ad hanc rem ab Hecuba in inſidiis ibi poſitis excæcatur, filiique, quos una adduxerat ſecum, cæſi.

1 Al. *Expoliatque*, al. *expellitque*.

2 Oedipus apud Sophoclem, ut & apud Senec. v. 965. *ſuos Radice ab ima funditus vulſos ſimul Evolvit orbes, hæret in vacuo manus, Et fixa penitus unguibus lacerat cavos Alte receſſus luminum, & inanes ſinus.*

3 Hecubam propter maledictorum rabiem, quibus Thracas inceſſebat, lapidibus ab iis obrutam in canem verſam fuiſſe prædicabant. Plautus in Menechmis, Tzetzes in illa Lycophronis Ἐπετβόλοις ἀσχῖτιν ἠρεθισμένην, &c. Qu. Smyrnæus in ſaxeam canem mutatam vult, quod Straboni lib. 13. & Polluci κυνὸς σῆμα. lib. 5. c. 5. lege Hecubæ epitaphium apud Auſonium.

4 Fuitque Hecubæ ſors miſeranda vel hoſti.

Me-

Memnonis cineres in aves.

FAB. III.

Non vacat Aurora, quanquam iiſdem faverat armis,
Cladibus & caſu Trojaque Hecubaque moveri.
Cura deam propior, luctuſque domeſticus angit
1 *Memnonis amiſſi: Phrygiis quem lutea campis*
Vidit Achillea pereuntem cuſpide mater.
Vidit: & ille color, quo matutina rubeſcunt
Tempora, palluerat; latuitque in nubibus æther:
At non impoſitos ſupremis ignibus artus
Suſtinuit ſpectare parens: ſed crine ſoluto
Sicut erat, magni genibus procumbere non eſt
Dedignata Jovis, lacrymiſque has addere voces.
Omnibus inferior, quas ſuſtinet aureus æther,
(Nam mihi ſunt totum rariſſima templa per orbem)
Diva tamen veni, non ut delubra, 2 *dieſque*
Des mihi ſacrificos, caliturasque ignibus aras:
Si tamen aſpicias quantum tibi fœmina præſtem,
Tum cum luce nova noctis confinia ſervo,
Præmia danda putes. Sed non ea cura, neque hic eſt
Nunc ſtatus Auroræ, meritos ut poſcat honores:
Memnonis orba mei venio, qui fortia fruſtra
Pro 3 *patruo tulit arma ſuo: primiſque ſub annis*
4 *Occidit a forti (ſic Dii voluiſtis) Achille.*
Da precor huic aliquem ſolatia mortis honorem,
Summe deum rector, maternaque vulnera leni.
Jupiter annuerat: Cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus, nigrique volumina fumi
Infecere diem: veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra:

1 Quem ſuum ex Tithono filium, Æthiopum regem, vel etiam domitorem (namque e Suſis Perſarum adveniſſe eum ſcribit Pauſanias in Phocicis) ad bellum Trojanum miſit Aurora. Multa de illo Qu. Smyrn. l. 2. Lege Cl. Baconi *Memnona*, ſive *Præmaturum* in Sap. vet.

2 Mss. unus *boveſque*. Al. *Deeuſque Des mihi ſacrificum*.

3 Priamo. namque Tithonum Memnonis patrem Laomedontis filium eſſe volunt quidam, alii fratrem.

4 Ἀχιλλεὺς χαμαὶ καταβὰς ἀφ' ἁρμάτων φαεννᾶς υἱὸν ἐναρίξεν Ἀοῦς, &c. Pindarus od. 6. Nem.

Atra favilla volat, glomerataq; corpus in unum
Denſatur, faciemque capit, ſumitque colorem;
Atque 1 *animum ex igni: levitas ſua præbuit alas.*
Et primo ſimilis volucri, mox vera volucris
Inſonuit pennis: pariter ſonuere ſorores
Innumeræ, quibus eſt eadem natalis origo.
Terque rogum luſtrant; & conſonus exit in auras
Ter plangor: quarto ſeducunt caſtra volatu.
2 *Tunc duo diverſa populi de parte feroces*
Bella gerunt, roſtriſque & aduncis unguibus iras
Exercent, alaſque, adverſaque pectora laſſant:
Inferiæque cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora, ſeque viro forti meminere creatas.
Præpetibus ſubitis nomen facit autor: ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali moritura morte rebellant.
Ergo aliis latraſſe 3 *Dymantida flebile viſum eſt;*
Luctibus eſt Aurora ſuis intenta, piaſque
Nunc quoque dat lacrymas, & toto rorat in orbe:

1 Propter motum celerem quidam Philoſophi animam igneæ eſſe naturæ dixerunt.
2 Ad ſepulchrum Memnonis in Ilio ex Æthiopia quotannis (ut alii, quinto quoque anno) advolare aves Memnonidas, & parentalia quaſi celebrantes depugnare, ſcribit Plinius lib. 10. cap. 26. Pauſanias in Phocicis, alii. Sed adi Cœl. Rhodigin. lib. 22. c. 2. Q. Smyrnæus tradit, Memnonis ſocios in aves haſce verſos l. 2.
3 Hecubam Dymantis filiam Homero, Ciſſei Euripidi.

Anii filiæ in columbas.

FAB. IV.

Non tamen everſam Trojæ cum mœnibus eſſe
Spem quoque 1 *fata ſinunt.* 2 *ſacra, & ſacra altera patrem*
Fert humeris venerabile onus Cythereius heros,
3 *De tantiſque opibus prædam prius eligit illam,*

1 Vaticinium Neptuni de redivivo Trojanæ ſtirpis in Æneę poſteris imperio lege apud Hom. Il. 20. v. 306. & apud Q. Smyrn. 13. v. 334. præceptum, & vaticinium Calchantis.
2 Ita & 4. Faſt. *Jam pius Æneas ſacra, & ſacra altera patrem Adferet.* & eodem lib. *pietas ſpectata per ignes Sacra, patremque humeris altera ſacra tulit.*
3 Capto Ilio, Græci per præconem denunciabant, ut ſin-

Aſca-

Aſcaniumque ſuum; profugaque per æquora claſſe
Fertur ab 1 *Antandro, ſcelerataque litora Thracum,*
Et Polydoreo manantem ſanguine terram
Linquit, & utilibus ventis, æſtuque ſecundo
Intrat 2 *Apollineam, ſociis comitantibus, urbem.*
Hunc Anius, quo rege homines, antiſtite Phœbus
Rite colebatur, temploque, domoque recepit,
Urbemque oſtendit, delubraque nota, duaſque
Latona quondam 3 *ſtirpes pariente retentas.*
Thure dato flammis, vinoque in thura profuſo,
4 *Cæſarumque boum fibris de more crematis,*
Regia tecta petunt: 5 *poſitiſque tapetibus altis*
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc pius Anchiſes: O Phœbi lecte ſacerdos,
Fallor? an & natum, cum primum hæc mœnia vidi,
Bi'que duas natas, quantum reminiſcor, habebas?
Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
Concutiens, & triſtis ait: Non falleris 6 *heros*
Maxime; vidiſti natorum quinque parentem,
Quem nunc (tanta homines rerum inconſtantia verſat)
Pene vides orbum. Quod enim mihi filius abſens
Auxilium? quem 7 *dicta ſuo de nomine tellus*
Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber
8 *Feminea ſtirpi voto majora fideque*

guli ex civibus quod vellent, unum aliquod ſecum auferrent. Æneas Deos penates ſuſtulit. Græci pietate viri moti permiſerunt, ut unum aliquid inſuper ex ſuis tolleret: ille patrem ſenio confectum humeris ſublatum portabat, &c. Ælian. Var. hiſtor. l. 3. c. 22.

1 *Claſſemque ſub ipſa Antandro, & Phrygiæ molimur montibus Idæ.* 3. Æn.

2 Delon claram. his lucem pete ex Æneid. 3. Virgil. ibi, *Egreſſi veneramur Apollinis urbem. Rex Anius, rex idem hominum, Phœbique ſacerdos,* &c.

3 Palmam, & olivam. vide quæ ad 314. v. l. 6.

4 Non hoc ex ritu. namque in ara Apollinis γενήτορος, quæ Deli eſt, hoſtia nulla cæditur. Macrob. l. 3. Saturn.

5 Toris tapetibus inſtratis.

6 *Conjugio*, ſcilicet Veneris, *dignate ſuperbo*. ſecus, heros eſt ex altero parente Deo natus.

7 Quam tamen alii ab Eurymacho ita nominatam volunt.

8 Filiabus quatuor, œconomis diligentibus, quæ propter rem familiarem ſtrenue auctam conſervatamque, quæ attrectaſſent, omnia in frumentum, vinum, oleum convertiſſe fingebantur.

Munera. Nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticemque meri, baccamque Minervæ
Transformabantur: diveſque erat uſus in illis.
Hoc ubi cognovit Troja populator Atrides,
(Ne non ex aliqua veſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus uſus
Abſtrahit invitas gremio genitoris, alantque
Imperat Argolicam cœleſti munere 1 gentem.
Effugiunt quo quaque poteſt: Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
2 Miles adeſt: & ni dedantur, bella minatur.
3 Victa metu pietas conſortia corpora pœnæ
Dedidit: & timido poſſes ignoſcere fratri.
Non hic Æneas, non qui defenderet Andron
Hector erat, 4 per quos decimum duraſtis in annum.
Jamque parabantur captivis vincla lacertis:
Illæ attollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater, fer opem, dixere: tulitque
Muneris autor opem (ſi miro perdere more
Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui ſcire, aut nunc 5 dicere poſſum.
Summa mali nota eſt: Pennas ſumpſere, tuaque
6 Conjugis in volucres niveas abiere columbas.

1 Gifanius, & Mss. nonnulli *claſſem*, exponuntque *exercitum*.
2 Milites Græci ab Agamemnone miſſi.
3 Sorores frater utcunque pius reddere coactus.
4 *Quicquid apud duræ ceſſatum eſt mœnia Trojæ, Hectoris Æneæque manu Victoria Grajum Hæſit, & in decimum veſtigia rettulit annum.* Diomedes l. 11. Æn. Virg.
5 Al. *diſcere*.
6 Veneris, cujus conjugio, hoc eſt concubitu, tu Anchiſa dignatus eras. columbæ autem Veneris alites.

Orionis filiæ pro Thebanis immolatæ, & duo juvenes ex earum favillis.

FAB. V.

TAlibus atque aliis poſtquam convivia dictis
Implerunt, menſa ſomnum petiere remota:
Cumque die ſurgunt, adeuntque oracula Phœbi:
Qui petere 1 antiquam matrem, cognataque juſſit

1 Italiam, unde Dardanus Trojanę gentis autor in Phrygiam venerat. oraculum habes 3. Æneid. Virgil. *Dardanidæ duri,*

Lito-

Litora. Proſequitur rex, & dat 1 munus ituris,
2 Anchiſæ ſceptrum, chlamydem, pharetramque nepoti,
Craterem Æneæ, quem quondam miſerat illi
Hoſpes ab 3 Aoniis Therſes Iſmenius oris:
Miſerat hunc illi Therſes: fabricaverat Alcon
4 Myleus, & longo cælaverat argumento.
5 Urbs erat, & ſeptem poſſes oſtendere portas,
Hæ pro nomine erant, & quæ foret illa, docebant:
Ante urbem exequiæ, tumulique, igneſque, rogique,
Effuſæque comas, & aperta pectora matres
Significant luctum: Nymphæ quoque flere videntur,
Siccatoſque queri fontes: ſine frondibus arbor
Nuda riget: lambunt arentia ſaxa capellæ.
Ecce facit mediis 6 natas ab Orione Thebis,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto,
Illam demiſſo per fortia pectora telo
Pro populo cecidiſſe ſuo, pulchriſque per urbem
Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
Tum de virginea geminos exire favillæ,
Ne genus intereat, juvenes, quos fama 7 Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.

quæ vos a ſtirpe parentum Prima tulit tellus, &c.

1 Al. *munera*.

2 Seni ſcipionem: Aſcanio juveni pharetram, & arcum. *Et Phrygiam Aſcanio chlamydem*. Æn. 3.

3 Ita rectius, quam quod in aliis habetur, *Hæmoniis*: in aliis *Aonits*. Eſt enim Aonia pars Bœotiæ, ut & Iſmenus fl.

4 Siculus. Mylæ enim opp. eſt Siciliæ, ad diſtinctionem ab illo Cretenſi, cujus meminit Vir. ecl. 5.

5 Thebæ urbs ἑπτάπυλος.

6 Ὠρίωνος τοῦ Ὑριέως ἐν Βοιωτίᾳ θυγατέρες. Orioni Hyriei fil. in Bœotia duæ erant filiæ, Metiocha, & Menippa. Cum graſſaretur per Aoniam peſtis, reſponſumque eſſet ex oraculo, placatum iri Deorum iram, ſi duę virgines immolarentur, cęteris recuſantibus, hæ pro ſalute patriæ ſe devoverunt, &c. Ant. Liberalis fab. 25. ex Nicandro & Corinna.

7 Ms. alter, *Coronos*, qui Gręce στέφανοι. Ipſas certe duas virgines apud Orchomenum conſecratas ἄχρι νῦν προσαγορεύουσι οἱ Αἰολεῖς κορωνίδας παρθένους. ibid.

Judex Ambracius in ſaxum, & filii Moloſſi in aves.

F A B. VI. & VII.

HActenus antiquo ſignis fulgentibus ære
Summus in aurato crater erat aſper 1 *acantho.*
Nec leviora datis Trojani dona remittunt,
Dantque 2 *ſacerdoti cuſtodem thuris acerram,*
Dant pateram, claramq; auro gemmiſq; coronam.
Inde recordati Teucros a ſanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuere, locique
Ferre diu nequiere 3 *Jovem:* 4 *centumque relictis*
Urbibus, Auſonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatque viros, Strophadumq; receptos
Portubus infidis exterruit ales 5 *Aello.*
6 *Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samumque,*
Neritiaſque domos, regnum fallacis Ulyſſei,
Prætereunt vecti: certatam lite Deorum
7 *Ambraciam, verſique vident ſub imagine ſaxum*
Judicis, 8 *Actiaco quæ nunc ab Apolline nota eſt,*
9 *Vocalemque ſua terram Dodonida quercu,*
Chaonioſque ſinus: 10 *ubi nati rege Moloſſo*
Impia ſubjectis fugere incendia pennis.

1 De acantho multa hic Her. Ciofanus, quam Smilacem aſperam eſſe probat.

2 Anio qua ſacerdoti, acerram; qua regi, pateram, & *duplicem gemmis, auroque coronam.* Æn. 1. v. 659.

3 Cœlum inſalubre & peſtilens. *Dictæa negat tibi Jupiter arva.* Virgil. 3. Æn. unde hæc omnia clarius innoteſcent. Al. leg. *luem.*

4 Creta ἑκατόμπολι.

5 Harpyjarum una, quę Virgilio *Cæleno* 3. Æn.

6 *Dulichiumque, Sameque, & Neritos ardua ſaxis,* &c. ibidem.

7 Oppid. Epiri. De lite hac Deorum N. L.

8 Actium promontorium Epiri eſt, ubi cultus Apollo, qui in navali prælio, quo devicit Auguſtus Antonium & Cleopatram, auxilium Auguſto tuliſſe credebatur.

9 Reddenteſque reſponſa e quercu columbas duas in ſylva prope Dodona urbem Epiri. Odyſſ. Homer. 14. & 19. Herodot. in Euterpe. Æſchylus in Prometheo vincto. Pauſan. in Phocicis. Strabo lib. 7. Natal. Comes l. 6. c. 12. Jacob. Boiſſardus de Divinatione in Jove Dodonæo.

10 Fab. obſcurior.

Po-

Polyphemus Galateæ amore captus, & Acis in fluvium.

FAB. VIII.

PRoxima [1] *Phæacum felicibus obſita pomis*
Rura petunt: Epiros ab his, regnataque [2] *vati*
Buthrotos Phrygio, [3] *ſimulataque Troja tenetur.*
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam. [4] *Tribus hæc excurrit in æquora linguis:*
E quibus imbriferos eſt verſa Pachynos ad Auſtros:
Mollibus expoſitum Zephyris Lilybæon: ad Arctos
Æquoris expertes ſpectat, Boreamque Peloros.
Hanc ſubeunt Teucri remis, æſtuque ſecundo,
Sub noctem potitur [5] *Zanclæa claſſis arena.*
[6] *Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charibdis*
Infeſtat: vorat hæc raptas, revomitque carinas,
[7] *Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum,*
Virginis ora gerens, & (ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiere proci: quibus illa repulſis,
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat, & eluſos juvenum narrabat amores.
Cui dum pectendos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur referens ſuſpiria dictis:
Te tamen, o virgo, genus haud immite virorum
Expetit; utque facis, potes his impune negare.
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam cærula Doris
Enixa eſt, quæ ſum [8] *turba quoque tuta ſororum,*
Non niſi per luctus licuit Cyclopis amorem

1 Pop. inſulæ Corcyræ, h. e. *Corfù*, biferis Alcinoi pomariis nobilitatæ. Od. 7.
2 Heleno, cui poſt Pyrrhum ab Oreſte cæſum, ceſſerat uxor ejus Andromache cum regno Epiri.
3 *Parvam Trojam, ſimulataq; magnis Pergama*, &c. 3. Æn.
4 Promontoriis tribus, unde inſulæ nomen Trinacria.
5 Meſſana urbe in ora Peloritana, prius Zancle dicta ab incurvo ſinu. Ζάγκλιον γὰρ τὸ σκολιόν. ὅθεν καὶ Ζάγκλον τὸ δρέπανον. Euſtath. ad Odyſſ. 12. *Quippe locus curvæ nomina falcis habet*. Ovid. Faſt. 4.
6 *Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis*, &c. Æn. 3.
7 Vide l. 14. Met. v. 60.
8 Quinquaginta Nereidas numerat Heſiodus in Theogonia,

Eſ-

Digitized by Google

Effugere: & lacrymæ vocem impediere loquentis:
Quas ubi marmoreo deterſit pollice virgo,
Et ſolata Deam eſt, Refer, o cariſſima, dixit,
Neve tui cauſam tege, ſum tibi fida, doloris.
Nereis his contra reſecuta 1 *Crataide natam eſt.*
Acis erat Fauno, Nymphaq; 2 *Symæthide cretus,*
Magna quidem patriſq; ſui, matriſque voluptas,
Noſtra tamen major: nam me ſibi junxerat uni
Pulcher, & octonis iterum natalibus actis
Signarat teneras dubia lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat:
Nec, ſi quæſieris odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit præſtantior, edam.
Par utrumq; fuit. Proh! Quanta potentia regni
Eſt, Venus alma, tui! Nempe 3 *ille immitis, & ipſis*
Horrendus ſylvis, & 4 *viſus ab hoſpite nullo*
Impune, & magni cum Diis contemptor Olympi,
Quid ſit amor ſentit, noſtrique cupidine captus
Uritur, 5 *oblitus pecorum, antrorumq; ſuorum.*
Jamq; tibi forma, jamq; eſt tibi cura placendi:
Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos,
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam,
6 *Et ſpectare feros in aqua & componere vultus:*
Cædis amor, feritaſque, ſitiſque immenſa cruoris
Ceſſant, & tutæ veniunt abeuntque carinæ.
7 *Telemus interea Siculum delatus in æquor,*
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,

1 Scyllam Phorci & Cratæidis, quæ & Hecate dicta, filiam. ὣν τέκε Φόρκυς Νυκτὶ πολός θ' Ἑκάτη, τὴν τε κλείουσι Κραταιΐν. Apollon. l. 4. Cratæis autem fl. eſt Calabriæ.

2 Filia Symæthi fl. Siciliæ, prope Catanam. Cluverii Sicilia l. 1. c. 10.

3 Ὡρχαῖος Πολύφημος, &c. ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἕλκος Κύπριος ἐκ μεγάλας. Theocr. Cyclops.

4 *Nec viſu facilis, nec dictu affabilis ulli.* 3. Æn. ἀνθρωποφάγος. Odyſſ. 9.

5 Πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ ταὔλιον αὐταὶ ἀπῆνθον Χλωρᾶς ἐκ βοτάνας. Theocrit.

6 Infra verſ. 481.

7 Ἔσκε τις ἐνθάδε μάντις ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε. Τήλεμος Εὐρυμίδης, ὃς μαντοσύνῃ ἐκέκαστο, Καὶ μαντευόμενος κατεγήρα Κυκλώπεσσι. Homer. Odyſſ. 9.

Ter-

Terribilem Polyphemon adit, 1 Lumenque, quod unum
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit: & O vatum ſtolidiſſime, falleris, inquit;
Altera jam rapuit. Sic fruſtra vera monentem
Spernit: & aut gradiens ingenti litora paſſu
Degravat; aut feſſus ſub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum 2 cuneatus acumine longo
Collis; utrumque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus aſcendit Cyclops, mediuſque 3 reſedit;
Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, 4 antennis apta ferendis,
Sumptaque arundinibus compacta eſt fiſtula centum,
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes,
Senſerunt undæ. Latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens procul auribus hauſi
Talia dicta meis, auditaque verba notavi.
5 Candidior 6 folio nivei Galatea liguſtri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior vitro, 7 tenero laſcivior hædo,
Levior aſſiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æſtiva gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conſpectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uva,
Mollior & cycni plumis, & lacte coacto,

1 Αἶ αἶ παλαιὸς χρησμὸς ἐκπεραίνεται, Τυφλὴν γὰρ ὄψιν ἐκ σέθεν σχήσειν μ' ἔφη, Τροίας ἀφορμηθέντος. Cyclops Euripidis.
2 In formam cunei longi & acuti.
3 Καθεζόμενος δ' ἐπὶ πέτρας ὑψηλᾶς, ἐς πόντον ὁρῶν ἄειδε τοιαῦτα: Theoc. Cycl.
4 *Trunca manum pinus regit, & veſtigia firmat.* 3. Æn. *Polyphemus ducentos Cyclops longus pedes, & porro huic manu bacillum, quam malus navis in corbita maximus ulla.* Lucilius & Jo. Boccacius l. 4. Geneal. refert inventum in Siculo antro cadaver, Polyphemi, ut credebatur, cujus læva contum tenebat cujuſvis navis malo majorem, &c.
5 Amatoria hæc cantilena eſt: & ille Virgilii ecl. 2. & 7. adumbratæ ſunt ex Theocriti Cyclope: Ὦ λευκὰ Γαλάτεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀποβάλλῃ; Λευκοτέρα πακτᾶς. &c.
6 Flore ipſo liguſtri, cujus candor paſſim celebratur. vide Paſſeratium in 2. l. Claudiani, & Brodæi ad v. 4. l. 18. cap. 3.
7 Ἁπαλωτέρα δ' ἀρνὸς, Μόσχου γαυροτέρα. Theoc. 11. Idyl.

Et,

Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto:
Savior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annoſa quercu, fallacior undis,
Lentior & ſalicis virgis, & vitibus albis,
His immobilior ſcopulis, violentior amne,
1 *Laudato pavone ſuperbior, acrior igni,*
Aſperior tribulis, fęta truculentior urſa,
2 *Surdior æquoribus, calcato immitior hydro,*
Et (quod præcipue, ſi poſſem, demere vellem)
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verum etiam ventis, volucrique fugacior aura.
At bene ſi noris, pigeat fugiſſe: moraſque
Ipſa tuas damnes, & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia ſaxo
3 *Antra, quibus nec Sol medio ſentitur in æſtu,*
Nec ſentitur hyems: ſunt poma gravantia ramos,
4 *Sunt auro ſimiles longis in vitibus uvæ,*
Sunt & purpureæ; tibi & has ſervamus, & illas.
Ipſa tuis manibus ſylveſtri nata ſub umbra
Mollia fraga leges, ipſa autumnalia corna,
Prunaque non ſolum nigro liventia ſucco,
Verum etiam generoſa, novaſque imitantia ceras.
Nec tibi caſtaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt
Arbutei fœtus: Omnis tibi ſerviet arbos.
5 *Hoc pecus omne meum eſt. multa quoque vallibus errant,*
Multas ſylva tegit, multa ſtabulantur in antris:
Nec, ſi forte roges, poſſem tibi dicere, quot ſint:
Pauperis eſt numerare pecus: de laudibus harum
Nil mihi credideris: præſens potes ipſa videre,
Ut vix 6 *ſuſtineant diſtentum cruribus uber.*
Sunt fętura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hędi.

1 *Laudatas oſtentat avis Junonia pennas*, & ſpectata ſuperbit.

2 Quorum rauci fluctus ad litora aut ſcopulos alliſi vocem audiri negant. Si Nili Catadupæ ab auribus incolarum amplitudinem fragoris excludunt, quid mirum? &c. Macrobius in ſomnium Scipionis l. 2. c. 4.

3 Ἄδιον ἔν τ' ἄντρῳ παρ' ἐμὶν, &c. Theocr. Cyclops.

4 Ἔντ' ἄμπελος ἀγλυκύκαρπος. ibid.

5 Βοτὰ χίλια βόσκω. Cyclops Theocriti.

6 Mss. noſtri, & Ciofani duo, & Urſin. habent *circumeant*. interpretatur Rhegius, greſſum ovium magnitudine uberum impediri.

1 *Lac*

1 *Lac mihi ſemper adeſt niveum: pars inde bibenda*
Servatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantum
Munera contingent: damæ, leporeſque, capræque,
Parque columbarum, demptuſque cacumine nidus.
Inveni geminos, qui tecum ludere poſſint
Inter ſe ſimiles, vix ut dignoſcere poſſis,
2 *Villoſæ catulos in ſummis montibus urſæ:*
Inveni, & dixi, Dominæ ſervabimus iſtos.
Jam modo cæruleo nitidum caput exere ponto,
Jam Galatea veni: nec munera deſpice noſtra.
3 *Certe ego me novi, liquidaque in imagine vidi*
Nuper aqua: placuitque mihi mea forma videnti.
Aſpice ſim quantus: non eſt hoc corpore major
Jupiter in cælo; nam vos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Jovem: 4 *coma plurima torvos*
Prominet in vultus, humeroſque ut lucus obumbrat.
Nec, mea quod duris horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta: turpis ſine frondibus arbor;
Turpis equus, niſi colla juba flaventia velent.
Pluma tegit volucres; ovibus ſua lana decori eſt:
5 *Barba viros, hirtaque decent in corpore ſetæ.*
6 *Unum eſt in media lumen mihi fronte,* 7 *ſed inſtar*
Ingentis clypei. Quid? Non hæc omnia magno
Sol videt e cælo? Solis tamen unicus orbis.
Adde, quod in veſtro 8 *genitor meus æquore regnat.*

1 Κὴκ' τύτων τὸ κράτιστον ἀμελγόμενον γάλα πίνω. Τυρὸς δ' ὐ λείπει μ' ὔτ' ἐν θέρει, ὔτ' ἐν ὀπώρῃ, Οὐ χειμῶνος ἄκρῳ. Theocr. Idyll. 11. *Lac mihi non æſtate novum, non frigore defit.* Virg. Coryd. 2. Eclog.

2 Καὶ σκύμνυς τέσσαρας ἄρκτων. Cyclops Theocriti.

3 Καὶ γὰρ θὴν ὐδ' εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι. Ἠ γὰρ πρὰν ἐς πόντον ἐσέβλεπον, ἦς δὲ γαλάνα. Theocr. Idyll. 6.

4 Οὕνεκά μοι λασία μὲν ὀφρῦς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ, &c. Idyll. 11. Theocr.

5 Καὶ καλὰ μὲν τὰ γένεια, καλὰ δ' ἐμὶν ἁ μία κώρα, 6. Idyll.

6 Εἷς δ' ὀφθαλμὸς ἔπεστι. Idyll. 11.

7 *Ingens, quod torva ſolum ſub fronte latebat, Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis inſtar.* Æn. 3.

8 Neptunus. Viros virtute præſtantes Jovis filios poetæ appellaverunt, ut Æacum,

Hunc

Hunc tibi do ſocerum: tantum miſerere, preceſque
Supplicis exaudi: tibi enim ſuccumbimus uni:
[1] *Quique Jovem, & cœlum ſperno, & penetrabile fulmen,*
Nerei te [2] *veneror: tua fulmine ſævior ira eſt.*
Atque ego contemptus eſſem patientior hujus,
Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulſo,
Acin amas? præferſque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque ſibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea, tibi: modo copia detur,
Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.
Viſcera viva traham; divulſaque membra per agros,
Perque tuas ſpargam, ſi ſe tibi miſceat, undas.
Uror enim, læſuſque exæſtuat [3] *acrius ignis,*
Cumque ſuis videor tranſlatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo: nec tu Galatea moveris.
Talia nequicquam queſtus (nam cuncta videbam)
Surgit: &, ut taurus vacca furibundus adempta,
Stare nequit; ſylviſque & notis ſaltibus errat.
Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes
Me videt, atque Acin: Videoque, exclamat, & iſta
Ultima ſit faciam Veneris concordia veſtra.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. Clamore perhorruit Ætna.
Aſt ego vicino pavefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat converſa [4] *Symæthius heros,*
Et, Fer opem Galatea, precor, mihi ferte parentes,
Dixerat; & veſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops, partemque e monte revulſam
Mittit, & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus e ſaxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri ſolum per fata licebat,

Minoa, Sarpedona: feroces vero & immanes, Neptuni filios dixerunt, ut Cyclopa, Cercyona, Scyrona, & Leſtrigonas, hos mari genitos, illos cœlo. Agell. l. 15. c. 21.

1 Ζηνὸς δ' ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω ξένε, Οὐδ' οἶδ' ὅτι Ζεὺς ἐστ' ἐμοῦ κρείσσων θεός. Euripidis Cyclops.

2 Ita Mss. noſtri, & Ciofani, & alii. Vulgo leg. *vereor*.

3 Mss. *acrior ignis*.

4 Acis Symæthidis Nymphæ filius, v. 751. ſupra. Eſt autem Symæthus, vel ut aliis, Simethus, fluvius Siciliæ maximus, inter Pelorum & Pachynum ſe in mare exonerans, a Catena diſtans 8. millia paſſuum, hodie accolis *La Jarreta* dictus. Cluverii Sicilia l. 1.

Fe-

Fecimus, ut vires aſſumeret Acis 1 *avitas.*
Puniceus de mole cruor manabat; & intra
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primo turbati fluminis imbre,
Purgaturque mora. Tum moles 2 *tacta dehiſcit:*
Vivaque per rimas, 3 *proceraque ſurgit arundo:*
Oſque cavum ſaxi ſonat exultantibus undis.
Miraque res, ſubito media tenus extitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova 4 *cornua* 5 *cannis:*
Qui, niſi quod major, quod toto cœrulus ore eſt,
Acis erat: & ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus, & 6 *antiquum tenuerunt flumina nomen.*

1 Rapidiſſimo agmine fertur Symæthus. Silius lib. 14. *rapidique colunt vada flava Symæthi.* avum imitatus nepos non leniore fluit agmine Acis, a ſagitta nomen ſortitus, ϰ ὁ Ἄκις ὀξυῤῥόας ϰ ἐνταῦθα ποταμὸς, τὴν ἐκ τοξευτικῆς ἀκίδος κλῆσιν ἔχων. Euſtathius in Homeri Iliad. 16.

2 Al. *jacta*, pars ſcil. montis a Polyphemo jacta, & Acin obruens.

3 Ms. *properataque*, propere nata.

4 Ripas. vide quæ ad v. 80. l. 9. cur fluvii cornua habere dicantur.

5 Vide quæ ad 3. v. l. 9.

6 Qui & hodie accolis vocatur *Aci*, vel *Jaci*.

Glaucus in deum marinum.

F A B. IX.

Desierat Galatea loqui: 1 *cœtuque ſoluto*
Diſcedunt, placidiſque natant Nereides undis.
Scylla redit: neque enim medio ſe credere ponto
Audet, & aut bibula ſine veſtibus errat arena,
Aut ubi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis incluſa ſua membra refrigerat unda.
Ecce fretum ſcindens alti 2 *novus incola ponti,*
Nuper in Euboica verſis Anthedone membris,
Glaucus adeſt, viſaque cupidine virginis ardet;
Et quæcunque putat fugientem poſſe morari,
Verba refert. Fugit illa tamen, 3 *veloxque timore*

1 Nereidum, nympharum pelagi cœtu dimiſſo.

2 Glaucus Anthedone, quæ Bœotiæ Eubœam contra urbs, natus, nuper Deus maris factus.

3 Τοῖς τοῦ φόβου πτεροῖς ὀξέως φερομένη. *pedibus timor addidit alas.* Hen. Steph. Schediaſm. lib. 6. cap. 3.

Per,

Pervenit in ſummum poſiti prope litora montis.
Ante fretum eſt ingens apicem 1 *conjectus in unum*
Longa ſub arboribus 2 *convexus ad æquora vertex.*
Conſtitit hic: & tuta loco, monſtrumne, Deuſne
Ille ſit ignorans, admiraturque colorem,
3 *Cæſariemque humeros, ſubjectaq; terga tegentem,*
4 *Ultimaque excipiat quod tortilis inguina piſcis.*
Senſit, & innitens, quæ ſtabat proxima, 5 *moli,*
Non ego prodigium, nec ſum fera bellua, virgo,
Sed Deus, inquit, aquæ; nec majus in æquore Proteus
Jus habet, & Triton, 6 *Athamantiadeſque Palæmon.*
Ante tamen mortalis eram, 7 *ſed ſcilicet altis*
Deditus æquoribus, tantum exercebar in illis.
Nam modo ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia litora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morſu læſere juvencæ,
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ:
Non apis inde tulit collectos ſedula flores,
Non data ſunt capiti genialia ſerta, nec unquam
Falciferæ ſecuere manus. Ego primus in illo
Ceſpite conſedi, dum lina madentia ſicco:
Utque recenſerem captivos ordine piſces,
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res ſimilis fictæ: ſed quid mihi fingere prodeſt?
Gramine contacto cœpit 8 *mea præda moveri,*
Et motare latus, terraque ut in æquore niti,

1 Mss. *collectus*.
2 Declivis, devexus ad mare.
3 Vide Iconem Glauci marini 2. l. Philoſtrati Iconum.
4 Vel propter formam Sireniam; vel quod a nonnullis in balenam verſus dicatur. Ἰχθῦν δ' εἶναι τῷ λοιπῷ τὸν Γλαῦκον δηλοῖ τὰ ὀραῖα ἐξηρμένα, ϗ πρὸς τὴν ἰξὺν ἐπιστρέφοντα. Philoſtratus ibid.
5 Scopulo.
6 Lib. 4. v. 540.
7 Erat, inquit Palæphatus, Glaucus natator atque urinator peritiſſimus: ita ut portu Anthedonio in conſpectu civium enatans, & in litore inſulæ deſerto per dies aliquos latitans, poſtmodo rediret, ſeque ſub undis per id tempus degiſſe affirmaret, &c. Quin & hyberno tempore piſces, quoſcunque cives ſui popoſcerant, adducebat, &c.
8 Piſces capti, jamq; exanimes.

Dum-

Dumque moror, mirorque ſimul, fugit omnis in undas
Turba ſuas, [1] dominumque novum, lituſque relinquunt.
Obſtupui; dubitoque diu, cauſamque requiro,
Num Deus hac aliquis, num ſuccus fecerit [2] herba.
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manuque
Pabula decerpſi, decerptaque dente momordi.
[3] Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos:
Cum ſubito trepidare intus præcordia ſenſi,
Alteriuſque rapi natura pectus amore.
Nec potui reſtare diu: Repetendaque nunquam
Terra vale, dixi, corpuſque ſub æquore merſi.
Dii maris exceptum ſocio dignantur honore,
Utque mihi, quæcunque feram mortalia, demant,
Oceanum, Tethymque rogant. Ego luſtror ab illis,
Et purgante [4] nefas novies mihi carmine dicto,
Pectora fluminibus jubeor ſupponere centum.
Nec mora: diverſis lapſi de partibus amnes,
Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Quæ poſtquam redeunt, alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cætera ſenſit.
Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam,
[5] Cæſariemque meam, quam longa per æquora verro,
Ingenteſque humeros, & cærula brachia vidi,

1 Me.
2 Τῆς ἀειζώου βοτάνης ἧς ὁ Ἀνθηδόνιος ἐκεῖνος δαίμων ἐμφορηθεὶς, ἀθάνατος γέγονε. Atheneus lib. 15. c. 7. vide eund. l. 7. c. 12. Τὴν δὲ βοτάνην ἧς ἐγεύσατο, φασί τινες ἀείζωον εἶναι. Iſ. Tzetz. ad illa Lycophronis, Πρὸς κῦμα δύπτην ἐμπεπλεγμένον, &c.
3 Ἀθάνατον δὲ βοτάνην καὶ αὐτὸς φαγὼν ἀπεθεώθη εἶτα ὡς εἰς ἄκρον γήρως ἤρχετο, μηκέτι φέρων, ἐδίσκευσεν ἑαυτὸν εἰς θάλασσαν, καὶ ἐτιμήθη ὡς θαλάσσιος δαίμων. Scholiaſtes in l. 1. Apollonii Argonaut.
4 Vitiorum labem & ſordes ex anteacta vita humana contractas & concretas.
5 Ὕψι δὲ λαχνῆέν τε καὶ κάρη στήθε' ἀείρας, &c. Apollonius 1. Argonaut. lege & Glauci Icona apud Philoſtratum l. 2. Iconum.

1 *Cruraque pinnigero curvata noviſſima piſce.*
Quid tamen hæc ſpecies? quid Diis placuiſſe marinis,
Quid juvat eſſe Deum, ſi tu non tangeris iſtis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. Furit ille, irritatuſque repulſa,
2 *Prodigioſa petit* 3 *Titanidos atria Circes.*

1 Supra ad verſ. 916.
2 In quibus homines in varias beſtiarum formas mutati carminibus & præſtigiis Circes. lib. ſequente. & Virgil. 7. Æneid. ſub initio ex 5. Odyſſ. Homeri expreſſ.
3 Solis, qui e Titanum familia, & numero, filiæ.

IUB.

PUB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEΩN

LIBER XIV.

Scyllæ inguina in canes.

FAB. I.

Jamque 1 *giganteis injectam faucibus Ætnam,*
2 *Arvaque Cyclopum, quid raſtra, quis uſus aratri*
Neſcia, nec quicquam junctis debentia bobus
Liquerat 3 *Euboicus* * *tumidarum cultor aquarum:*
Liquerat & 4 Zanclen, adverſaq; mœnia Rhegi,
Navifragumque fretum, gemino quod litore preſſum
Auſonia Siculaque tenet confinia terra.
Inde 5 *manu magna Tyrrhena per æquora vectus,*
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
6 *Sole ſata Circes,* 7 *variarum plena ferarum.*
Quam ſimul aſpexit, dicta, acceptaque ſalute,
Diva Dei miſerere, precor: nam ſola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modo dignus) amorem.

1 Ætnæ incendia, cujus crateres evomunt lapides ignitos, flammarum globos & cineres, Poetæ imputant Encelado, Typhoeo, & gigantibus a Jove debellatis, atque ex Ætnæ ſuperinjectę caminis quaſi faucibus ignem eructantibus. l. 5. verſ. 353.

2 Arva tribus Cyclopum ſcopulis, hodie *Li Fariglioni*, ſubjecta, fertilia, ſed inarata.

3 Glaucus Anthedonius. lib. præced. v. 906.

* Mss. *Liquidarum*.

4 Meſſanam urbem Siciliç, cui e regione reſpondet Rhegium in Italia, interjecto freto Siculo, infami naufragiis, ſcopulis, Scylla & Charybdi.

5 Στιβαρῇ ἐπορέξατο χειρί. Apollon. Argon. 1. l. de Glauco.

6 Lege quæ nos ad v. 74. l. 7. Scholiaſt. ad Apollonii Argon. l. 3. v. 200. necnon Diodor. l. 5. Auguſtin. de Civitate Dei l. 18. c. 17. & quæ ibi L. Vives. Heſiod. in Theogon. Mythologi Sole natam referunt ad herbarum ſcientiam, quarum vigor a Sole.

7 De Circe Θηροπλάσω Homer. 10. Odyſſ. Lycophron, & commentator ejus. Pallad. l. 3. Antholog. c. 72. Virg. 7. Æn. ſtatim ab initio. Mithologi omnes.

Quanta ſit herbarum, 1 Titani, potentia nulli
Quam mihi cognitius, qui ſum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi ſit cauſa furoris,
Litore in Italico, Meſſenia mœnia contra,
Scylla mihi viſa eſt. Pudor eſt promiſſa, preceſq;
Blanditiaſque meas, contemptaque verba referre.
At tu, ſive aliquod 2 regnum eſt in carmine, carmen
Ore move ſacro: ſive expugnantior herba eſt,
Utere tentatis 3 operoſa viribus herbæ.
Nec medeare mihi, ſaneſque hac vulnera mando;
Fineque nil opus eſt; 4 partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim 5 flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium: ſeu cauſa eſt hujus in ipſa,
6 Seu Venus indicio facit hoc offenſa paterno)
Talia verba refert: Melius ſequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique cupidine captam:
Dignus eras, ultro poteras certeque rogari.
Et, ſi ſpem dederis, mihi crede, rogaberis ultro.
Ne dubites: adſitque tuæ fiducia formæ.
En Ego cum Dea ſim, nitidi cum filia Solis,
Carmine cum tantum, 7 tantum quoque gramine poſſim,
Ut tua ſim, voveo: 8 ſpernentem ſperne, ſequenti
9 Redde vices; unoque duas ulciſcere facto.
Talia tentanti, 10 Prius, inquit, in æquore frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ,
Soſpite quam Scylla noſtri mutentur amores.
Indignata Dea eſt; 11 & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellet amans, iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Veneriſque offenſa repulſa,
Protinus horrendis infamia 12 pabula ſuccis

1 Lib. præced. v. ultimo.
2 Potentia, imperium, efficacia.
3 Efficacis.
4 Mutuo mei amore ardeat.
5 Ejuſmodi amoribus conciliandis.
6 Seu Venus ulta indicium Solis, qui Martis adulterium ad Vulcanum detulit, turpiſſimis amoribus omnem Solis progeniem traducit. *Stirpem peroſa Solis inviſi Venus, Per nos catenas vindicat Martis ſui.* Senec. Hippolyt. v. 123.
7 Mss. *quantum quoque gramine poſſim*. Sed nihil mutandum cenſeo.
8 Scyllam.
9 Me amantem mutuo amore proſequere.
10 Rerum naturæ inverſarum conditio, aut impoſſibilium vim negationis implicitam habet.
11 In quantum Glaucum jam Deum lædere non poſſet, & quæ ipſa illum amaret.
12 Mss. aliquot *gramina*.

Con-

Conterit, & tritis 1 Hecateia carmina miſcet,
2 Cærulaque induitur velamina, perque 3 ferarum
Agmen adulantum media procedit ab aula:
4 Oppoſitumque petens contra Zancleia ſaxa
Rhegion, ingreditur 5 ferventes æſtibus undas:
In quibus, ut ſolida ponit veſtigia terra,
Summaque decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ, quo ſe referebat ab æſtu;
Et maris, & cæli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, & minimas a vertice fecerat umbras.
Hunc Dea prævitiat, portentificiſque venenis
Inquinat: hic 6 preſſos latices radice nocenti
Spargit, & obſcurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit, mediaque tenus deſcenderat alvo,
Cum ſua fœdari 7 latrantibus inguina monſtris
Aſpicit. ac primo non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, abigitque, timetque
Ora proterva canum: ſed quos fugit, attrahit una:
Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumque,
8 Cerbereos rictus pro partibus invenit illis;

1 Incantationes a matre Hecate edoctas. vide l. 7. v. 74.

2 Nigra, magicis ſacris convenientia.

3 Hominum in feras & beſtias transmutatorum. ſupra v. 10. & ult. v. l. præced.

4 Supra ad v. 5.

5 Fretum pedes tranſgreditur. fretum autem a ſimilitudine ferventis aquę dictum vult Varro l. 6. de L. L. & alii.

6 Succos ex herbis noxiis expreſſos.

7 Scyllam nonnulli ſaxum eſſe ajunt, muliebrem referens ſuperne formam, ad cujus exeſas inferne cavernas alliſi fluctus luporum ululatus, & canum latratus referant. Juſtin. l. 4. Navigantes, inquit, magnis pelagi deſidentis verticibus territi, latrare putant undas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Strabo l. 1. interpretatur verſus Homeri Odyſſ. 12. innuere venationem galeotarum piſcium, quos Canes & Xiphias vocant, apud Scyllæum. Palæphatus Scyllam fuiſſe triremem prædatoriam in mari Siculo exponit. Ethici exp. homines divinæ animæ compotes per obſcęnas voluptates degenerare in belluas, canes puta, lupos, &c. Ponticus Heraclides, Σκύλλαν τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε. Alii unum extremorum, in medio quorum conſiſtit virtus, Charybdin vero alterum. Ex Homero Ariſtoteles lib. 2. Ethic. Nicom. καθάπερ ἡ Καλυψὼ παραινεῖ, Ὥς τοῦ μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε νῆα.

8 Terribiles, inſtar trifaucis canis Cerberi.

Statque 1 canum rabies, ſubjectaque terga ferarum
Inguinibus truncis, uteroque extante coercet.

1 Virgil. 6. ecl. & 3. Æn. & 827. Lycophr. ἐριννύς μιξοπάρθενος κύων. Scholiaſtes Apollonii ad 3. l. v.

Scylla in ſaxum.

FAB. II.

FLevit amans Glaucus, nimiumque hoſtiliter uſa
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit, cumque eſt data copia primum,
In Circes odium 1 ſociis ſpoliavit Ulyſſem.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas,
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus extat,
Transformata foret: ſcopulum quoque navita vitat.

1 Sex. Ἐκ νηὸς ἑταίρους ἓξ ἕλεθ' οἳ χερσίν τε βίηφι φέρτατοι ἦσαν. Homer. Odyſſ. μ.

Cecropes in ſimias:

FAB. III.

HUnc ubi Trojana remis, avidamque Charybdim
Evicere rates, cum jam prope litus adeſſent
Auſonium, 1 Libycas vento referuntur ad oras.
2 Excipit Ænean illis animoque, domoque
Non bene diſſidium Phrygii latura mariti
Sidonis: inque pyra ſacri ſub imagine facta
Incubuit ferro, 3 deceptaque decipit omnes.
Rurſus arenoſa fugiens nova mœnia terra
Ad 4 ſedes Erycis, fidumque relatus Aceſten,
Sacrificat, tumulumque ſui genitoris honorat:
Quaſque rates Iris Junonia pene cremarat,

1 Errores, amores, deſcenſum AEneæ ad inferos latius habet Virgilius ſex prioribus libris AEneidos, quorum hic quaſi epitome eſt.
2 Vixit AEneas 286. annos ante Didonem. hiſtoriæ tamen fidem prægravat Virgilii figmentum, uti dictum a nobis ad 1. & 4. l. Æn.
3 Ab AEnea deſerta deceptaque decepit & ipſa moritura ſororem.
4 Siciliam, in qua mons Eryx ab Eryce Veneris filio ibi condito.

Sol.

Solvit; & 1 Hippotada regnum, 2 terraſque calenti
Sulphure fumantes, 3 Achelojadumque relinquit;
Sirenum ſcopulos. 4 orbataque præſide pinus
5 Inarimem, Prochytemque legit, ſterilique locatas
Colle Pithecuſas habitantum nomine dictas.
6 Quippe Deum genitor fraudem & perjuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſque admiſſa doloſa,
In deforme viros animal mutavit, ut iidem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſque videri;
Membraque contraxit, nareſque a fronte remiſſas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora;
Totaque velatos flaventi corpora villo
Miſit in has ſedes; nec non prius abſtulit uſum
Verborum, & nata dira in perjuria lingua:
Poſſe queri tantum rauco ſtridore reliquit.
Has ubi præteriit, & 7 Parthenopeia dextra
Mœnia deſeruit, lava de parte 8 canori
Æolida tumulum, & loca fęta paluſtribus undis
Litora Cumarum, 9 vivaciſque antra 10 Sibylla
Intrat: &, ut manes adeat per Averna paternos,
Orat. At illa diu vultum tellure moratum

1 Æolias inſulas. Æolus cur dictus Hippotades, habes l. 4. v. 663.

2 Vulcani inſulas, Liparam, Hieram, Strongylen.

3 Sirenum, de quibus dictum ad v. 552. l. 5.

4 Deſtituta gubernatore Palinuro. AEneid. l. 5. ſub fine.

5 AEnaritum inſ. Pithecuſas, Iſchiam. ſed de nomine Inarimes ab Homeri εἰν Ἀρίμοις lege quę differit Erythręus in indice Virgilii.

6 Inſulæ Inarimes incolæ, ut habet Suidas, impii, atque improbi erant impoſtores. in his fratres duo Candulus & Atlas; quorum alter *paxillus*, *alter incus* dictus fidem Jovi datam cum violaſſent, omnes in ſimias mutati ſunt. *Accepit fabula priſca fidem*. Quid enim aliud quam clumę in purpura, & byſſini ſimii ſunt, non ſcurræ tantum, & blandi moriones, plani, agyrtę, ſaltatores, cinædi, quorum *Dimidias*, ut habet Martialis, *velat Gallica palla nates*? ſed & ipſi majorum gentium fures, fumivenduli, Thurini, bipedum nequiſſimi Reguli, ranæ AEgyptiacę, delatores, quadruplatores, inſtrumenta palatina, Reip. Harpyę, polypi, verricula?

7 Neapolin, prius Parthenopen dictam a Sirene cognomine ibi ſepulta.

8 Miſeni AEoli f. *quo non præſtantior alter Ære ciere viros, Martemque accendere cantu*. 6. AEn.

9 Infra, v. 144. redditur ratio.

10 Vatis Cumanę. Fœminæ vero vates, ut habet Lactantius lib. 1. Sibyllæ erant a veteribus nuncupatæ, vel ab unius Delphidis nomine, vel a conſiliis Deorum denunciandis: σιοὺς enim Deos, & conſilium. βυλλὴν appellabant AEoles. Aliis quaſi σιοῦ βυλλὴ, quaſi Deo plena. De numero earum varie varii. Lactantius libro dicto de falſa Religione

Erexit, tandemque [1] *Deo furibunda recepto,*
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum eſt, pietas ſpectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis;
Elyſiaſque domos, & regna [2] *noviſſima mundi*
Me duce cognoſces, ſimulacraque chara parentis.
Invia virtuti nulla eſt via. *Dixit: & auro*
[3] *Fulgentem ramum ſylva Junonis Averna*
Monſtravit, juſſitque ſuo divellere trunco.
Paruit Æneas, & formidabilis Orci
Vidit opes, atavoſque ſuos, umbramque ſenilem
Magnanimi Anchiſæ; didicit quoque jura locorum,
Quæque novis eſſent adeunda pericula bellis.
Inde ferens laſſos adverſo tramite paſſus,
Cum duce Cumæa fallit ſermone laborem.
Dumque iter horrendum per opaca crepuſcula carpit,
Seu Dea tu præſens, ſeu Diis gratiſſima, dixit,
Numinis inſtar eris ſemper mihi, meque fatebor
Muneris eſſe tui; quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me viſa voluiſti evadere mortis:
Pro quibus aerias meritis evectus ad auras,
[4] *Templa tibi ſtatuam, tribuam tibi thuris honores.*
Reſpicit hunc vates, & ſuſpiratibus hauſtis,
Nec Dea ſum, dixit, nec ſacri thuris honore
Humanum dignare caput. neu neſcius erres,
[5] *Lux æterna mihi, cariturаque fine dabatur,*

numerat nominatque decem. vide Suidam. Pauſaniam in Phocicis. Diodorum Sic lib. 5. Lil. Gyraldi Syntagm. Poet. hiſt. 2. Auguſtin. 11. de Civit. Dei, cap. 28. atque ad eum L. Vivem. Bulingerum de Divinatione l. 4. Cluverium in Italia antiqua l. 4. c. 2. I. Boiſſardum de Divinatione cap. 2. Sed videatur Iſ. Caſaubonus ad Ann. Baron. numer. 18. necnon R. Montacutii Apparatus 3.

1 Vide quæ nos ad 6. l. Virg. Æn. ſub initio. quæ item ad Lucanum lib. 5. v. 83. de origine oraculorum ex Juſtino l. 24. & Diodoro Siculo l. 1. & 16.

2 Ima, id eſt inferos. Namque ſupremum mundi regnum eſt cœlum; medium, terra cum aquis; ultimum, inferi.

3 Aureum Prudentiæ ramum, Proſerpinæ deferendum munus. Homer. Odyſſ. 11. Virg. Æn. 6. Igitur ille (de Ulyſſe loquitur Apulejus) hac (Prudentia ſeu Minerva) duce, omnia adverſa ſuperavit. Quippe ea adjutrice Cyclopis ſpecus introivit, ſed egreſſus eſt; Solis boves vidit, ſed abſtinuit: ad inferos demeavit, ſed adſcendit, &c. lib. de Deo Socratis, ſub exitu.

4 *Te quoque magna manent regnis penetralia noſtris*, &c. Æneas Sibyllæ 6. Æn. Virg.

5 Immortalitas.

Si mea virginitas Phœbo patuiſſet amanti.
Dum tamen hanc ſperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit, Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes,
Optatis potiere tuis. Ego [1] pulveris hauſti
Oſtendens cumulum, quot haberet corpora pulvis,
Tot mihi [2] natales contingere vana rogavi.
Excidit, ut peterem juvenes quoque protinus annos:
Hos tamen ille mihi dabat, æternamq; juventam,
Si Venerem paterer. contempto munere Phœbi,
Innuba permaneo. Sed jam [3] felicior ætas
Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra ſenectus,
Quæ patienda diu eſt: nam jam mihi [4] ſecula ſeptem
Acta vides; ſupereſt, numeros ut pulveris æquem,
Tercentum meſſes, [5] tercentum muſta videre.
Tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
Longa dies faciet, conſumptaque membra ſenecta
Ad minimum redigentur onus; nec amata videbor,
Nec placuiſſe Deo. Phœbus quoque forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit:
[6] Uſque adeo mutata ferar, nullique videnda:
Vcse tamen noſcar: vocem mihi fata relinquent.

1 Arenæ pugillum.
2 Annos.
3 Lege ſis quæ Seneca commentatur epiſt. 108. ſuper illis verſibus Virgilii: *Optima quæque dies miſeris mortalibus ævi Prima fugit, ſubeunt morbi triſtiſque ſenectus, & labor, & duræ rapit inclementia mortis.* Georg. l. 3.
4 Annos 700. vide quæ ad v. 188. lib. 12.
5 De Neſtore, *Qui dextra computat annos, Quique novum toties muſtum bibit.* Juvenal. Satyr. 10.
6 Varro lib. 1. cap. 1. Neque patiar Sibyllam non ſolum ceciniſſe, quæ dum viveret, prodeſſent hominibus; ſed etiam quę cum periſſet ipſa, &c.

Ulyſſis ſocii in ſues, & rurſus in priſtinam formam.

FAB. V. & VI.

TAlia [1] convexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus [2] Euboicam Stygiis emerſit in urbem
Troius Æneas: ſacriſque ex more litatis,
Litora adit nondum [3] nutricis habentia nomen:

1 Aſcenſu arduum.
2 Cumas Chalcidenſium coloniam. Chalcis autem oppidum eſt Bœotię.
3 Poſtea ab Ænee nutrice Cajetam dictam. Sed vide quę

Hic quoque ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
1 *Neritius Macareus, comes* 2 *experientis Ulyſſei:*
Deſertum quondam mediis in rupibus Ætnæ
Noſcit 3 *Achemeniden: improviſoque repertum*
Vivere miratus, Quis te caſuſve deuſve
Servat Achæmenide? Cur, inquit, 4 *barbara Grajum*
Prora vehit? Petitur veſtra quæ terra carina?
Talia quærenti jam non hirſutus amictu,
Jam ſuus, & ſpinis 5 *concreto tegmine nullis*
Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, & illos
6 *Aſpiciam fluidos humano ſanguine rictus,*
Hac mihi ni potior domus eſt, Ithacique carina,
Si minus Æneam veneror genitore. Nec unquam
Eſſe ſatis potero (præſtem licet omnia) gratus.
Quod loquor, & ſpiro, cœlumque & lumina Solis
Aſpicio (poſſumne ingratus & immemor eſſe?)
Ille dedit: quod non anima hæc Cyclopis in ora
Venit, & ut lumen jam nunc vitale relinquam,
Ut tumulo, aut certe non illa condar in alvo.
Quid mihi tunc animi, niſi quod timor abſtulit omnem
Senſum, animumque, fuit, cum vos petere alta relictus
Æquora 7 *conſpexi? volui inclamare; ſed hoſti*
Prodere me timui: veſter quoq; clamor Ulyſſis
Pene rati nocuit. Vidi, cum monte revulſum
Immanem ſcopulum medias permiſit in undas:
8 *Vidi iterum veluti tormenti viribus acta*
Vaſta gigantæo jaculantem ſaxa lacerto:
Et ne deprimeret fluctuſve lapiſve carinam,
Pertimui, jam me non eſſe oblitus in illa.
Ut vero fuga vos ab acerba morte reduxit,

nos ad 1. v. 7. l. Æn. & infra v. 443.

1 Ithacenſis. Neritos mons eſt Ithacę.

2 Πολυμήτιος.

3 Vide 3. l. Æneid. ſub exitu libri.

4 Trojana navis.

5 *Jam nova forma viri, miſerandaque cultu, Cui dira illuvies, immiſſaque barba, & Conſertum tegmen ſpinis*, ut 3. Æneid. ſed cultus & liber, & ſibi redditus.

6 Miſere peream Polyphemi redditus antro, niſi mihi hæc ſub Ænea conditio potior ſit, quam illa ſub Ulyſſe, &c.

7 Η'κε δ' ἀπορρήξας κορυφὴν ὄρεος μεγάλοιο, &c. Homer. Odyſſ. 10. v. 481. ἐπεί σε τ' δ' ἀπορρήξας πέτρας Αὐτοῖσι σὺν ναύτῃσι συντρίψω βαλών. Eurip. Cyclops v. 700.

8 Αὐτὰρ ὅγ' ἐξαῦτις πολὺ μείζονα λᾶαν ἀείρας. &c. 10. Odyſſ. v. 536.

Ille

Ille quidem totam gemebundus obambulat Ætnam;
1 Prætentatque manu ſylvas, & luminis orbus
Rupibus incurſat, fœdataque brachia tabo
In mare protendens, gentem execratur Achivam.
Atque ait: 2 O ſi quis referat mihi caſus Ulyſſem,
Aut aliquem ex ſociis, in quem mea ſæviat ira,
Viſcera cujus edam, cujus viventia dextra
Membra mea laniem, cujus mihi ſanguis inundet
Guttur, & eliſi trepident ſub dentibus artus!
Quam nullum, aut leve ſit damnum mihi lucis ademptæ!
Hæc, & plura ferox. Me luridus occupat horror
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudeleſque manus, & inanem luminis orbem,
Membraque, & humano concretam ſanguine barbam.
Mors erat ante oculos, minimum tamen ipſa doloris.
Et jam prenſurum, jam nunc mea viſcera rebar
In ſua merſurum: mentique hærebat imago
Temporis illius, quo vidi 3 bina meorum
Ter quater affligi ſociorum corpora terræ:
4 Cum ſuper ipſe jacens hirſuti more leonis
Viſceraque, & carnes, cumque albis oſſa medullis,
Semianimeſque artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invaſit: ſtabam ſine ſanguine mœſtus,
Mandentemque videns, 5 ejectantemque cruentas
Ore dapes, & fruſta 6 mero glomerata vomentem:
Talia fingebam miſero mihi fata parari:

1 Excæcatus ſcil. modo ab Uliſſe.

2 Ἀλλ' ἄγε δεῦρ' Ὀδυσσεῦ, ἵνα τοι πὰρ ξείνια θείω. Odyſſ. 10. v. 516. item v. 535. imprecatur Ulyſſi reditum moleſtum.

3 Henr. Glareanus diſtinguendum putat poſt *ter*, hoc ſenſu: Vidi ter bina corpora quater affligi. Quia apud Homerum Poly. devoravit ſex Ulyſſis ſocios. Sed durior eſt Anaſtrophe, & noſtro inuſitata. Simplicior & ſanior erit conſtructio: Vidi bina meorum ſociorum corpora, tribus ſcil. vicibus affligi terræ. Ita nempe Virg. 3. Æn. *Vidi egomet, duo de numero cum corpora noſtro*, &c. Mar. Accurſus legit *viva* pro *bina*. Homer. Σὺν δὲ δύω μάρψας ὥστε σκύλακας ποτὶ γαίῃ Κόπτε, Odyſſ. 9. v. 289.

4 Ἤσθιε δ' ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος, οὐδ' ἀπέλειπεν Ἔγκατά τε σάρκας τε καὶ ὀστέα μυελόεντα. ibid.

5 Φάρυγος δ' ἐξέσσυτο οἶνος ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι, v. 373.

6 Dato ſibi ab Ulyſſe.

Perque dies latitans multos, omnemque tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortemque timens, cupiduſque moriri,
Glande famem pellens, & miſta frondibus herba,
Solus, inops, exſpes, letho pœnæque relictus,
Hanc procul aſpexi longo poſt tempore navem,
Oravique fugam geſtu, ad lituſque cucurri,
Et movi, Grajumque ratis Trojana recepit.
1 Tu quoq; pande tuos, comitum gratiſſime, caſus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum eſt credita ponto.
Æolon ille refert Thuſco regnare profundo,
Æolon 2 Hippotaden cohibentem carcere ventos,
3 Quos bovis incluſos tergo (memorabile munus)
Dulichium ſumpſiſſe ducem, flatuque ſecundo
Lucibus iſſe novem, & 4 terram aſpexiſſe petitam.
Proxima poſt nonam cum ſeſe aurora moveret,
Invidia ſocios, prædæque cupidine victos
Eſſe ratos aurum, 5 dempſiſſe ligamina ventis,
Cum quibus iſſe retro, per quas modo venerat undas,
Æoliique ratem portus repetiſſe tyranni.
Inde Lami veterem Læſtrygonis, inquit, 6 in urbem
Venimus: Antiphates terra regnabat in illa.
7 Miſſus ad hunc ego ſum, numero comitante duorum,
Vixque fuga quæſita ſalus comitique, mihique:
8 Tertius e nobis Læſtrygonis impia tinxit
Ora cruore ſuo. Fugientibus inſtat, & agmen
Concitat Antiphates: coeunt, & ſaxa, trabeſque
Conjiciunt, merguntque viros, merguntque carinas.

1 O Macareu.

2 Jovis ex Aceſta Hippotæ Trojani filia filium, v. 663. l. 4.

3 Δῶκε δέ μοι δείρας ἀσκὸν βοὸς ἐννεώροιο Ἔνθα βυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα, &c. Odyſſ. 10. v. 19.

4 Ithacam.

5 Ἀσκὸν μὲν λῦσαν, ἄνεμοι δ᾽ ἐκ πάντες ὄρουσαν, Odyſſ. 10. v. 47.

6 Quæ poſtea Formiæ dicta eſt, Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον. Homer.

7 Ἄνδρε δύω κρίνας, τρίτατον κήρυχ᾽ ἅμ᾽ ὀπάσσας, v. 107.

8 Αὐτίχ᾽ ἕνα μάρψας ἑτάρων, ὡπλίσσατο δόρπον. v. 116.

Una tamen, qua nos, ipſumque vehebat Ulyſſem,
Effugit. 1 *Amiſſa ſociorum parte dolentes,*
Multaque conqueſti 2 *terris allabimur illis,*
Quas procul hinc cernis: Procul hinc (mihi crede) videnda
Inſula viſa mihi: Tuque, o juſtiſſime Troum,
Nate Dea (neque enim finito Marte vocandus
Hoſtis es Ænea) moneo, fuge litora Circes.
Nos quoque Circao religata in litore pinu
Antiphata memores, 3 *immanſuetique Cyclopis*
Ire negabamus, vel tecta ignota ſubire.
4 *Sorte ſumus lecti: ſors me, fidumque Politen,*
Eurylochumque ſimul, 5 *nimiique Elpenora vini,*
6 *Biſque novem ſocios Circaa ad mœnia miſit.*
Quaſimul attigimus, ſtetimuſq; in limine tecti,
7 *Mille lupi, miſtique lupis urſique, leaque*
Occurſu fecere metum: ſed nulla timenda,
Nullaque erat noſtro factura in corpore vulnus:
Quin etiam 8 *blandas movere per aera caudas;*
Noſtraque adulantes comitant veſtigia, donec
Excipiunt famula, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. Pulchro ſedet illa receſſu

1 Ἐς πόντον ἐπηρεφέας φύγε πέτρας Νηῦς ἐμή, αὐτὰρ αἱ ἄλλαι ἀολλέες αὐτόθ' ὄλοντο. v. 131.

2 Circæum indigitat promontorium, olim inſulam, nunc continenti junctam. Virgil. 7. Æn. ſtatim ab initio.

3 Epitheton hoc pro abjecto & nimis leni vellicant nonnulli. defendit Marianǵ. Accurſius, & Herc. Ciofanus; non ſegnius quam *illaudati Buſiridis aras* apud Virgilium, Agellius l. 2. c. 6.

4 Κλήρους δ' ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ πάλλομεν ὦκα, Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος μεγαλήτορος Εὐρυλόχοιο, &c. Odyſſ. 10. v. 206.

5 Ἆσέ με δαίμονος αἶσα κακὴ καὶ ἀθέσφατος οἶνος. Elpenoris umbra, Odyſſ. 11. v. 61.

6 Viginti duos preter Eurylochum, Homero: ἅμα τῷ γε δύω καὶ εἴκοσ' ἑταῖροι. 10. Odyſſ. v. 208.

7 Ἀμφὶ δέ μιν λύκοι ἦσαν ὀρέστεροι, ἠδὲ λέοντες. v. 212. Quid aliud, inquit Eraſmus, innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, niſi quod homines rationis clavo deſtituti in pecudum degenerant naturam, libidine ſc. in urſos, rapacitate in lupos, ebrietate in ſues, ferocia in leones, &c. Quid Uliſſes non mutatus, niſi conſtantem ſapientis habitum, qui nec affectuum illiciis, nec diſcriminum terroribus ab honeſto abduci poteſt? lege & Palladæ Epigr. lib. 1. Anthol. c. 72.

8 Οὐρῇσι μακρῇσι περισσαίνοντες ἀνέσταν. Odyſſ. 10. v. 215.

Sublimi ſolio, pallamque induta nitentem:
Inſuper aurato circumvelatur amictu.
Nereides, Nymphæque ſimul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia ducunt.
Gramina diſponunt, ſparſoſque ſine ordine flores
Secernunt calathis, variaſque coloribus herbas.
Ipſa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipſa quis uſus
Quoque ſit in folio, quæ ſit concordia miſtis,
Novit, & advertens penſas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dicta, acceptaque ſalute,
Diffudit vultus, & [1] *reddidit omnia votis.*
Nec mora: [2] *miſceri toſti jubet hordea grani,*
Mellaque, vimq; meri, & cum lacte coagula paſſo;
Quique ſub hac lateant furtim dulcedine ſuccos
Adjicit. Accipimus ſacra data pocula dextra:
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
[3] *Et tetigit virga ſummos Dea dira capillos,*
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cępi,
Nec jam poſſe queri, pro verbis edere [4] *raucum*
Murmur, & in terram toto procumbere vultu:
Oſque meum ſenſi pando occaleſcere roſtro,
Colla tumere toris, & [5] *quæ modo pocula parte*
Sumpta mihi fuerant, illa veſtigia feci.
Cumque eadem paſſis (tantum medicamina poſſunt)
Claudor in antra. ſuis ſolum caruiſſe figura
Vidimus [6] *Eurylochum: ſolus data pocula fugit.*
Quæ niſi vitaſſet, pecoris pars una maneret
Nunc quoque ſetigeri: nec tanta cladis ab illo
Certior ad Circen ultor veniſſet Ulyſſes.
[7] *Pacifer huic dederat* [8] *florem Cyllenius album,*

1 Exporrecta fronte, vultuque læto, nobis omnia pro voto noſtro benigne reſpondit.

2 Τυρόν τε καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι χλωρὸν Οἴνῳ πραμνείῳ ἐκύκα, ἀνέμισγε δὲ σίτῳ φάρμακα λυγρὰ, &c. 10. Odyſſ. v. 234.

3 Ῥάβδῳ πεπληγυῖα ἐν συφεοῖσιν ἔεργεν, ibid.

4 Grunnitum.

5 Brachia in crura anteriora abierunt.

6 Qui ſolus ex 23. ſociis Ulyſſis non intrarat, ὀϊσάμενος δόλον εἶναι, quique ſupereſſet nunciaturus hæc Ulyſſi.

7 Pacis internuncius & conciliator *caduceifer* dictus l. 2. verſ. 71. ad quem vide quæ nos.

8 Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος, Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι, &c. Odyſſ. 10. v. 304. Plin. lib. 25. cap. 3. Photius ex Ptolem. Hephæſtione, Lycophron. Lil. Gyrald.

Moly vocant Superi, nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitiſque ſimul cæleſtibus, intrat,
Ille domum Circes, & ad inſidioſa vocatus
Pocula, 1 conantem virga mulcere capillos
Reppulit, & ſtricto pavidam deterruit enſe.
Inde fides, dextraque data, 2 thalamoq; receptus
Conjugii dotem ſociorum corpora poſcit.
Spargimur ignotæ ſuccis melioribus herbæ,
Percutimurque caput converſæ verbere virgæ,
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
Erigimur, ſetæque cadunt, bifidoſque relinquit
3 *Rima pedes: redeunt humeri, & ſubjuncta lacertis*
Brachia ſunt. flentem flentes complectimur illum,
Hæremuſque ducis collo, nec verba locuti
Ulla priora ſumus, quam nos teſtantia gratos.
4 *Annua nos illic tenuit mora, multaque præſens*
Tempore tam longo vidi, multa auribus hauſi;
Hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una
Quatuor e famulis ad talia ſacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum ſola moratur,
Illa mihi niveo factum de marmore ſignum
Oſtendit juvenile, gerens in vertice Picum,
Æde ſacra poſitum, multiſque inſigne coronis.
Quis foret, & quare ſacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem quærenti, & ſcire volenti;
Accipe, ait, Macareu, dominæque potentia quæ ſit
Hinc quoque diſce meæ. Tu dictis adjice mentem.

14. dialogiſm. herbam hanc a Mercurio Ulyſſi datam tanquam amuletum adverſus veneficia præſentiſſimum, φρόνησιν alii, σωφροσύνην interpretantur alii, cujus aditum arduum, exitum feliciſſimum eſſe volunt. vide quæ ad v. 114. ſupra, Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν Ἀθάνατοι, &c. Heſiod. ἔργ. 1 Ὁππότε κεν Κίρκη σ' ἐλάσῃ περιμήκεϊ ῥάβδῳ Δὴ τότε σὺ ξίφος, 10. Odyſſ. v. 293.
2 Ibid. 2. 295.
4 Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, &c. Odyſſ. 10. verſ.469. Ancillas vero quatuor anni tempeſtates exponunt quidam; alii elementa quatuor: ipſam Circen interpretantur miſtionem & alterationem diverſarum rerum, unde generentur omnia beneficio Solis, cujus filia Circe.

Picus in avem ſui nominis.

F A B. VII.

1 *Picus in Auſoniis, proles Saturnia, terris*
Rex fuit, 2 utilium bello ſtudioſus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat: licet ipſe decorem
Adſpicias, fictaque probes ab imagine veram.
Par animus formæ: 3 nec adhuc ſpectaſſe per annos
Quinquennem poterat Grajos quater edere pugnam.
Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus, illum fontana petebant
Numina Naiades, quas Albula, quaſque Numici,
Quas Anienis aqua, 4 curſuſq; breviſſimus Almo,
Narve tulit preceps, & opacæ Farfarus undæ,
5 Quæque colunt Scythicæ ſtagnum nemorale Dianæ,
Finitimoſque lacus, ſpretis tamen omnibus, unam
Ille colit Nympham, quam quondam in colle Palati
Dicitur 6 ancipiti peperiſſe Venilia Jano.
Hæc ubi nubilibus primum maturuit annis,
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt:
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi,
7 Unde Canens dicta eſt: ſylvas, & ſaxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore ſuo, volucreſque vagas retinere ſolebat.
Quæ dum feminea modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros: tergumque premebat
Acris equi, lævaque haſtilia bina gerebat,

1 Picus patri Saturno ſucceſſit in regno Latii, quo a Jove pulſus confugerat Saturnus.
2 *Picus equum domitor.* Virg. 7. Æn. ἱππόδαμος.
3 Nondum illi per ætatem (ut qui viceſimum non attigiſſet annum) licuit quater agere ſpectatorem ludorum Olympicorum, quos quinto quoque anno ineunte edebant Græci. Expeditior hæc lectio, quam Lipſienſis, *Quinquennem poterat Grajam quater edere pugnam*, & ſanior expoſitio. namque ibi corrector *edere* interpretatur *dicere*; hac mente atq; ordine; Nondum poterat Picus dicere, ſe quater ſpectaſſe Olympia. Mss. aliquot, *Graja quater edere pugna.*
4 Qui non longe a fonte ſuo ſe in Tiberim exonerat.
5 Nymphæque colentes ſtagnum in nemore Aricino, quo Dianam ex Tauris Scythicis, ubi immolabantur illi victimæ humanæ, tulit Oreſtes. 3. Faſtor. 1. de Ponto, el. 3.
6 Bifronti, bicipiti.
7 *Ipſa mone, quæ nomen habet a carmine dictum.* Ovid. 1. Faſtorum.

1 Phe-

1 *Phœniceam fulvo chlamydem comprenſus ab auro :*
Venerat in ſylvas & 2 filia Solis eaſdem :
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas ,
Nomine dicta ſuo Circaa reliquerat arva .
Qua ſimul ac juvenem virgultis abdita vidit ,
Obſtupuit : 3 cecidere manu quas legerat herbas ,
Flammaque per totas viſa eſt errare medullas .
Ut primum valido mentem collegit ab aſtu ,
Quid cuperet faſſura fuit . Ne poſſet adire ,
Curſus equi fecit , circumfuſuſque 4 ſatelles .
Non tamen effugies , vento rapiare licebit ,
Si modo me novi , ſi non evanuit omnis
Herbarum virtus , nec me mea carmina fallunt .
Dixit : & 5 effigiem nullo cum corpore falſi
Finxit apri , praterque oculos tranſcurrere regis
Juſſit , & in denſum 6 trabibus nemus ire videri ,
Plurima qua ſylva eſt , & equo loca pervia non ſunt .
Haud mora : continuo prada petit inſcius umbram
Picus , equique celer ſpumantia terga reliquit ,
Spemq; ſequens vanam , ſylva pedes errat in alta.
Concipit illa preces , 7 & verba precantia dicit :
Ignotoſque Deos ignoto carmine adorat ,
Quo ſolet & nivea 8 vultum confundere Luna ,
Et 9 patrio capiti bibulas ſubtexere nubes .
Tunc quoque cantato denſatur carmine cælum ,
Et nebulas exhalat humus , cæciſque vagantur
Limitibus comites , & abeſt cuſtodia regis.
Nacta locum , tempuſque , Per , o , tua lumina, dixit,

1 Purpuream indutus chlamydem , quam aureus obibat limbus . vel potius , *Laro quam circumplectitur auro Balthens , & tereti ſubnectit fibula gemma.* Æn. 5. vide & v. 394. infra .
2 Circe . v. ult. l. 13.
3 Sic Cadmi comitibus lib. 3. *Effluxere unde manibus , ſanguiſque reliquit Corpus , & attonitos ſubitus tremor occupat artus .*
4 Comites ſtipatores circumfuſi .
5 Effigiem hanc umbratilem adumbraſſe Noſter videtur ad illam , quam Juno *nube cava tenuem ſine viribus umbram In faciem Ænea finxit .* Æn. 10. v. 636. vel uterque ex Homeri Iliad. 5. ubi Apollo idolon fecit Æneæ ſimile , aut Iliad. 21. ubi idem Apollo ſe Agenori aſſimilat , quem perſequitur Achilles . An vero ejuſmodi effigies compingi poſſint, vide Delrii Diſquiſit. Magic. lib. 3. q. 27. ſect. 2.
6 Arborum ramis , arboribus .
7 Bulengerus lib. 3. adverſus Magos . cap. 1.
8 Vide quæ ad v. 333. l. 4. & v. 253. l. 12.
9 Soli. l. præced. v. ult.

2 *Quæ*

1 *Quæ mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,*
Quæ facit ut ſupplex tibi ſim Dea, conſule noſtris
Ignibus, & ſocerum, qui prævidet omnia, Solem
Aſpice, nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat. Ille ferox ipſamque, preceſque repellit;
Et, Quæcunque es, ait, non ſum tuus: altera captum
Me tenet, & teneat per longum comprecor ævum;
Nec Venere externa 2 *ſocialia fœdera lædam,*
Dum mihi Janigenam ſervabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres, neque, ait, reddere Canenti;
3 *Læſaque quid faciat, quid amans, quid fœmina, diſces.*
Rebus, ait: ſed amans, & læſa, & femina Circe eſt.
Tum bis ad occaſum, bis ſe convertit ad ortum:
4 *Ter juvenem baculo tetigit, tria carmina dixit;*
Ille fugit; 5 *ſed ſe ſolito velocius ipſe*
Currere miratus, pennas in corpore vidit;
Seque novam ſubito Latiis accedere ſylvis
Indignatus avem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem:
Fibula quod fuerat, veſtemque momorderat aurum,
Pluma fit, & fulvo cervix præcingitur auro,
Nec quicquam antiquum Pico, niſi nomina, reſtat.

1 Oculi quippe ſunt in amore duces, ἔρωτος δᾳδοῦχοι, animi ſui indices, alieni exploratores & prædatores. *Carpit enim vires paulatim, uritque videndo Fœmina.* Æneid. 4. ἀρχὴ τῆ ἐρᾶν ἡ διὰ τῆ ὄψεως ἡδονή. Ariſt. Eth. Ni. lib. 9. cap. 5. Ipſi tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis medullis acerrimum commovent incendium, inquit Apulejus lib. 10. Metamorph. *Cynthia prima ſuis miſerum me cepit ocellis.* Propert. l. 1. el. 1. reflexu ſc. radiorum lippiunt amatores oculi, & *dum ſpectant læſos, læduntur & ipſi.* vide verſ. 440. lib. 3.

2 Conjugalia.

3 *Duri magno ſed amore dolores Polluto, notumque furens quid fœmina poſſit.* Æneid. 5. v. 5.

4 Religionis ſummæ Pythagoricus hic numerus, & maſculæ virtutis, & Deorum ſuperum propter trinam regulam divinæ rationis. vide quæ nos ad Virgilii eclog. 8. *numero deus impare gaudet.*

5 *Picus equum domitor: quem capta cupidine conjux* (lege quæ nos ad locum illum) *Aurea percuſſum virga, verſumque venenis Fecit avem Circe, ſparſitque coloribus alas.* Virg. 7. Æn.

Pici ſocii in feras.

FAB. VIII.

INterea comites clamato ſæpe per agros
Nequicquam Pico, nullaque in parte repertο;
Inveniunt Circen, (nam jam tenuaverat auras,
Paſſaque erat nebulas ventis ac ſole reſolvi)
Criminibuſque premunt veris, regemque repoſcunt,
Vimque ferunt, ſæviſque parant inceſſere telis.
Illa 1 nocens ſpargit virus, ſuccoſque veneni,
Et noctem, noctiſque deos 2 Ereboque, Chaoque
Convocat, & longis Hecaten ululatibus orat.
Exiluere loco (dictu mirabile) ſylva,
Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbor,
Sparſaque ſanguineis rubuerunt pabula guttis,
Et lapides viſi mugitus edere raucos,
Et latrare canes, & humus ſerpentibus atris
Squallere, & tenues animæ volitare videntur.
Attonitum monſtris vulgus pavet. Illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cujus ab attactu variarum monſtra ferarum
In juvenes veniunt. Nulli ſua manſit imago.

1 Carmina quid poſſint, incantationes ſc. & veneficia, prædicant paſſim Poetę, quos citat Index noſter Poeticus tit. *Magiæ vis*. Vide etiam quæ nos ad ver. 200. & 223. lib. 7. ſupra.

2 Ita Mss. noſtri & Ciofani: atque ita legit Priſcianus l. 6. exponitque, *ab Erebo & a Chao*. Neque enim placet quod obtrudunt nonnulli *Ereboque, Chaonque*, contra fidem lib. referuntque ad *noctis Deos*, qui intelliguntur Pluto, Hecate, Demogorgon. vide quæ nos ad Lucanum l. 6. v. 746. Eſt autem Erebus obſcuriſſimus Inferni locus. de Chao dictum ad v. 6. l. 1.

Canens Pici uxor in auras.

FAB. IX.

PReſſerat occiduus 1 Tarteſſia litora Phœbus,
Et fruſtra conjux oculis animoque Canentis

1 Al. *Carteſia litora*. Carteja enim Melę, Ptolemæo, & Plinio eadem cum Tarteſſo, quę aliis *Tariſſa* eſt, opp. Hiſpaniæ Bæticę inter Calpen & Belonem: aliis *Algezira*: aliis Gadium inſula. Strabo lib. 3. refert veteres Bætin appellaſſe

Ex-

Expectatus erat: famuli populuſque per omnes
Diſcurrunt ſylvas, atque obvia [1] lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia, ſeque
Proripit, ac latos errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt [2] inopem ſomnique cibique,
Per juga, per valles, qua ſors ducebat, euntem.
Ultimus aſpexit feſſam luctuque viaque
Tybris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipſos modulata dolores,
Verba ſono tenui mœrens fundebat: ut olim
[3] Carmina jam moriens canit exequialia cycnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit, inque leves paulatim evanuit auras:
Fama tamen ſignata loco eſt, quem rite Canentem
Nomine de Nympha veteres dixere coloni.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Viſaque ſunt. reſides, & deſuetudine tardi
Rurſus inire fretum, rurſus dare vela jubemur:
Ancipiteſque vias, & iter Titania vaſtum
Dixerat, & ſævi reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactuſque hoc litus adhæſi.

Tarteſſium. Secundum verò opinionem vulgarem e litore Heſperio proſpicientibus Sol in Oceano, tanquam in plano, occidere videtur.

1 Funalia, faces.

2 Expertem. Homini non utique ante ſeptimum lethalis eſt inedia. Duraſſe & ultra undecimum pleroſque certum eſt. Plin. l. 11. c. 54.

3 Cycnum, tanquam Apollinis avem, fati ſui approximantis preſciam ſuaviſſime canere ſcribunt Plato in Phædone, Cic. Tuſc. quæſt. 1. Callimachus, Philoſtratus, Oppianus, Lucretius, alii innumeri. Negat Athænęus l. 9. c. 11. ὁ δὲ Μυνδιός φησι Α'λέξανδρος πολλοῖς τελευτῶσι παρακολουθήσας, οὐκ ἀκοῦσαι ᾀδόντων. Et Ælianus l. 1. cap. 9. Ε'γὼ δὲ ᾄδοντος κύκνου οὐκ ἤκουσα, ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλος. Necnon Pierius lib. 23. Hieroglyph. cap. 1. & Scalig. 232. exercitat.

Dio-

Diomedis comites in aves Diomedeas.

FAB. X.

FInierat Macareus: urnaque 1 *Æneia nutrix*
Condita, marmoreo tumulo breve 2 *carmen habebat:*
Hic me Cajetam nota 3 *pietatis alumnus*
Ereptam Argolico 4 *quo debuit igne cremavit.*
Solvitur herboſo religatus ab aggere funis:
Et procul inſidias, 5 *infamataque relinquunt*
Tecta Deæ, 6 *lucoſque petunt, ubi nubilus umbrâ*
7 *In mare cum fulva prorumpit Tybris arena:*
8 *Faunigenæque domo potitur, nataque Latini,*
Non ſine Marte tamen. Bellum cum 9 *gente feroci*
Suſcipitur, pactaque furit pro conjuge Turnus.
10 *Concurrit Latio Tyrrhenia tota, diuque*
Ardua ſollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque ſuas 11 *externo robore vires,*
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
Caſtra; neque Æneas Evandri ad mœnia fruſtra,
At Venulus fruſtra 12 *profugi Diomedis ad urbem*
Venerat. ille quidem ſub 13 *Japyge maxima Dauno*
Mœnia condiderat, dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus Turni poſtquam mandata peregit,
Auxilium petiit. Vires 14 *Ætolius heros*

1 Cajeta. vide 167. v. ſup. & quæ nos ad lib. 7. Æn. v. 1.
2 Epitaphium hoc: *Hic me Cajetam*, &c.
3 Redi ad v. 627. hujus l. & quæ nos ad eum.
4 Funebri.
5 Famoſæ veneficiis Circes.
6 *Atque hic Æneas ingentem ex æquore lucum Proſpicit.* 7. Æn.
7 *Vorticibus rapidis, & multa flavus arena In mare prorumpit*. ib.
8 Fauno & Marica geniti.
9 Rutulis, quorum rex Turnus. verum hęc omnia liquent ex Virg. lib. 7. Æn.
10 Mezentius rex Thuſcorum a partibus Turni ſtat contra Latinos & Troas.
11 Copiis externis, Ænea ab Evandro auxilium petente, Turno a Diomede, Æn. l. 8.
12 Diomedes a bello Trojano reverſus, ubi comperiſſet uxorem Ægialen a Comata filio Stheneli corruptam, vitæque ſuę inſidiantem, in Apuliam profugit: ubi regni parte, & filia in uxorem a Dauno donatus, Argyripam condidit.
13 Apulo, ut 6. l. Faſtor. *Et generum Oeniden, Apule Daune, tuum*. Confunduntur hæc nomina, Apulia, Calabria, Japygia, quæ proprie continet Meſſanios, Peucetios, Daunios. Cluv. Italia. l. 4. cap. 10.
14 Diomedes Tydei Ætolię regis filius. Sed lege orationem ipſam Venuli l. 11. Æn.

Ex-

Excuſat, nec ſe aut ſoceri committere pugnæ
Velle ſui populos, aut quos e gente ſuorum
Armet habere ullos. Neve hæc commenta putetis,
Admonitu quanquam luctus renoventur amari,
Perpetiar memorare tamen. Poſtquã alta cremata eſt
Ilios, & Danaas paverunt Pergama flammas,
1 *Nariciuſque heros a virgine, virgine rapta,*
Quam meruit pœnam ſolus, digeſſit in omnes
Spargimur, & ventis inimica per æquora rapti,
Fulmina, noctem, imbres, iram cælique mariſque
Perpetimur Danai, cumulumque 2 *Capharea cladis.*
Neve morer referens triſtes ex ordine caſus,
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferæ ſervatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit: patriis ſed rurſus ab agris
Pellor, & 3 *antiquo memores de vulnere pœnas*
Exigit alma Venus, tantoſque per alta labores
Æquora ſuſtinui, tantos terreſtribus 4 *armis,*
Ut mihi felices ſint illi ſæpe vocati,
Quos 5 *communis hyems, importunuſque Caphareus*
Merſit aquis, vellemque horum pars una fuiſſe.
Ultima jam paſſi comites belloque fretoque
Deficiunt, finemque rogant erroris. At Acmon
Fervidus ingenio, tum vero & cladibus aſper,
Quid supereſt, quod jam patientia noſtra recuſet
Ferre, viri? dixit: quid habet Cytherea, quod ultra
(Velle puta) faciat? 6 *Nam dum pejora timentur,*
Eſt locus in voto: Sors autem ubi peſſima rerum eſt,
Sub pedibus timor eſt, ſecuraque ſumma malorum:
Audiat ipſa licet: &, quod facit, oderit omnes

1 Ajax Oilei filius Naricia, quæ Locridis urbs eſt, oriundus, Caſſandram regiam virginem e templo Palladis raptam ſtupravit. Sacrilegium ultura Dea iram in univerſam Græcorum claſſem diffudit, tempeſtate deprehenſam in reditu. Virgil. 1. Æn. *Unius ob noxam*, &c. Qu. Smyrnæus l. 14.

2 Nauplius Palamedis filii mortem ulturus, Minervæ ſuaſu, faces extulit noctu Græcis tempeſtate laborantibus quaſi portus ſigna, unde plerique ad Capharea, & cautes Euboicas naufragi interierunt. *Ultorque Caphareus*, 11. Æn.

3 Quod a me olim acceperat bello Trojano, Iliad. 5. & Æn. 11.

4 Furioſa adultero amore uxore, ut modo ad v. 457.

5 Univerſæ claſſi immiſſa tempeſtas.

6 Magnitudo cladis etiam vota damnat, ſpei nervum incidit, & deſperare jubet. *fortuna miſerrima tuta eſt*, &c. lib. 2. de Ponto, el. 2.

Sub

Sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
Spernimus; & magno ſtat magna potentia nobis.
Talibus iratam Venerem 1 *Pleuronius Acmon*
Inſtimulat verbis, veteremque reſuſcitat iram.
Dicta placent paucis: numeri majoris amici
Acmona corripimus; cui reſpondere volenti
Vox pariter, vociſque via eſt tenuata, comaque
In plumas abeunt; plumis quoq; colla teguntur,
Pectoraque, & tergum; majores brachia pennas
Accipiunt, cubitique leves 2 *ſinuantur in alas,*
Magna pedis digitos pars occupat, oraque cornu
Indurata rigent, finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas: & dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem; numeruſque ex agmine major
Subvolat, & remos plauſis circumvolat alis.
3 *Si volucrum quæ ſit dubiarum forma requiris,*
Ut non Cycnorum, ſic albis proxima cycnis.
Vix equidem has ſedes, & 4 *Japygis arida Dauni*
Arva gener teneo minima cum parte meorum.

1 Ex Pleurone, opp. Ætoliæ.
2 Al. *curvantur*. Alii *tenuantur*.
3 Ἐρωδιοὺς vocat Ariſtot. ἐν περὶ θαυμασ. ἀκουσμ. Gaza *ardeas* vertit. Cataructas a Juba vocari ſcribit Plin. lib. 10. c. 45. De his lege quæ habet Auguſt. lib. 18. de civit. Dei, & quæ ad eum L. Vives, & Virg. 11. Æn.
4 Ad v. 458. ſupra.

Apulus paſtor in Oleaſtrum.

FAB. XI.

Hactenus 1 *Oenides. Venulus* 2 *Calydonia regna,*
Peucetioſque ſinus, 3 *Meſſapiaque arva reliquit:*
In quibus antra videt, quæ multa nubila ſylva,
Et levibus guttis manantia 4 *ſemicaper Pan*

1 Diomedes Oenei nepos.
2 Apuliam, in cujus parte dotali regnabat Diomedes ex Ætolia, in qua Calydon, advena ad v. 457. ſupra.
3 Meſſapiam peninſulam, in qua Calabri & Salentini.
4 De Pane adi Servium in 2. Ecloga Virg. Nat. Comitem l. 5. c. 6. Lil. Gyrald. hiſt. Deorum, Syntagm. 15. Clariſſ. Baconum de Sapientia veterum, *Pan, ſive Natura*. Alciati emblema 97. atque ad illud Claud. Minoem.

Nunc tenet, at quodam tenuerunt tempore Nymphæ.
Apulus has illa paſtor regione fugatas
Terruit, & primo ſubita formidine movit:
Mox ubi mens rediit, & contempſere ſequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has paſtor, ſaltuque imitatus agreſti
Addidit obſcœnis convitia ruſtica dictis:
Nec prius obticuit, quam guttura condidit arbor:
Arbor enim eſt, ſuccoque licet cognoſcere mores.
Quippe 1 *notam lingua baccis oleaſter amaris*
Exhibet: aſperitas verborum ceſſit in illas.

1 Amarulentiam, qua lingua notabatur.

Æneæ naves in Nymphas.

FAB. XII.

1 *Hinc ubi legati rediere, negata ferentes*
2 *Arma Ætola ſibi, Rutuli ſine viribus illis*
Bella infauſta gerunt: multumque ab utraque cruoris
Parte datur. 3 *Fert ecce avidas in* 4 *pinea Turnus*
Texta faces: igneſque timent, quibus unda pepercit.
5 *Jamque picem, & ceras, alimentaq; cætera flammæ*
Mulciber urebat, perque altum ad carbaſa malum
Ibat, & incurvæ fumabant tranſtra carinæ.
6 *Cum memor has pinus Idæo vertice cæſas*
Sancta deum genitrix, 7 *tinnitibus æthera pulſi*
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perque leves domitis invecta 8 *leonibus auras,*
Irrita ſacrilega jactas incendia dextra,
Turne, ait; Eripiam, nec me patiente cremabit

1 *Ecce ſuper mœſti magni Diomedis ab urbe Legati reſponſa ferunt*, &c. 11. Æn.
2 Auxilia Diomedis Ætoli.
3 *Claſſem, quæ lateri caſtrorum adjuncta jacebat*, &c. 9. Æn.
4 Naves. Ita epiſt. 19. *Picta meæ tergi quo pede texta ratis*, magiſtro uſus Catullo in Nuptiis Pelei & Thetidos, *Pinea conjungens inflexæ texta carinæ*.
5 *Piceum fert fumida lumen Tæda, & commiſtam Vulcanus ad aſtra favillam*. 9. Æn.
6 Adi Virgil. l. 9. Æn. *Tempore quo primum Phrygia formabat in Ida Æneas claſſem*, &c.
7 Cymbala, & tibiæ buxeæ, teſtata Deam adeſſe, ſonuerunt.
8 Lib. 10. v. 704.

Ignis

Ignis edax nemorum partes, & membra meorum:
Intonuit dicente dea, tonitrumque ſecuti
Cum ſaliente graves ceciderunt grandine nimbi:
Aeraque, & tumidum ſubitis concurſibus æquor
1 *Aſtræi turbant, & eunt in prælia fratres.*
E quibus alma parens unius viribus uſa,
2 *Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula puppis,*
Fertque rates pronas, medioque ſub æquore mergit.
Robore mollito, lignoque in corpora verſo,
In capitum facies puppes mutantur aduncæ,
In digitos abeunt, & crura natantia remi;
Quodque ſinus fuerat, latus eſt, mediiſque carinis
Subdita navigiis ſpina mutatur in uſum.
Lina coma molles, antennæ brachia fiunt:
Cærulus, ut fuerat, color eſt; quaſq; ante timebant,
Illas virgineis exercent luſibus undas
Najades æquoreæ; 3 *ſummiſq; in montibus ortæ*
Molle fretum celebrant: nec eas ſua tangit origo.
4 *Non tamen oblitæ quam multa pericula ſæpe*
Pertulerint pelago, jactatis ſæpe carinis
Suppoſuere manus, niſi ſi qua vehebat Achivos.

1 Venti, Aſtræi gigantis & Auroræ filii. Ἀστραίῳ δ᾽ Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους, &c. Heſiodus in Theogonia.
2 Funis, quo navis litori alligatur, Græcis dicitur ἐπίγειον, & πεῖσμα, Latinis *ora*, ut Quintilianus. Sublatæ ſunt anchoræ, ſolvimus oram. Gyrald. l. de navigiis.
3 *Pinea ſylva mihi multos dilecta per annos, Lucus in arce fuit ſumma, &c.* Cybele apud Virg. 9. Æneid. v. 85. lege & epigrammata in Naves 1. lib. Anthologiæ c. 57.
4 Non ignaræ mali miſeris navigantibus ſuccurrere didicerunt: exceptis tantum Græcis, qui Trojæ hoſtes. eſtque tranſitio ad ſeq. fabulam.

Navis Ulyſſis in Scopulum.

FAB. XIII.

Cladis adhuc Phrygiæ memores odere Pelaſgos,
1 *Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis*
Vultibus, & lætis videre rigeſcere 2 *puppim*

1 Qua vectus eſt Ulyſſes Ithacæ, in qua mons Neritos, dux.
2 Ulyſſem e naufragio enatantem hoſpitio excepit Alcinous Phæacum rex, navique & comitatu inſtruxit, qua in Itha-

Vestibus Alcinoi, ſaxumque increſcere ligno:

cam veheretur. Hanc navem Neptunus Polyphemi ſui vindex in ſcopulum mutavit. Homer. Odyſſ. 13. lib.

Ardea Turni civitas in avem.

F A B. XIV.

Spes erat in Nymphas 1 *animata claſſe marinas,*
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello:
2 *Perſtat; habetque* 3 *deos pars utraque; quodque deorum eſt*
Inſtar, habent animos, nec jam dotalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te, Lavinia virgo,
Sed viciſſe petunt, deponendique pudore
Bella gerunt: tandemque Venus victricia nati
Arma videt; Turnuſque cadit; cadit Ardea; Turno
Soſpite dicta potens. Quam poſtquam 4 *barbarus ignis*
Abſtulit, & tepida patuerunt tecta favilla,
Congerie e media tum primum cognita 5 *prapes*
Subvolat, & cineres plauſis everberat alis:
Et ſonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Qua deceant urbem, nomen quoque manſit in illa
Urbis, & ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.

1 Mutata in Nymphas.
2 *At non audaci ceſſit fiducia Turno: ultro animos dictis tollit, atque increpat ultro; Trojanos hæc monſtra petunt*, &c. 9. Æn.
3 Hęc Venerem, illa Junonem. *Sat fatis, Venerique datum*, &c. *ſunt & mea contra Fata mihi*, &c. Turnus 9. Æn. v. 127.
4 Trojanus. Namque Ardeam Rutulorum regni caput, interfecto Turno, Æneas incendit. Fruſtra ſunt Servius & alii, qui hoc ad Annibalem referunt. Trojani enim aliique omnes Græcis Barbari habiti, mox etiam Latinis.
5 Avis. utut in auguriis præpetes dicantur felices aves. & quæ altius ſubvolant. Agell. l. 6. c. 6.

Æneas inter Deos Indigetes translatus.

F A B. XV.

Jamque deos omnes, ipſamque Æneia virtus
Junonem veteres finire coercuit iras:
Cum bene fundatis opibus creſcentis Juli,
1 *Tempeſtivus erat cœlo Cythereius heros.*
Ambieratque Venus Superos, colloque parentis
Circumfuſa ſui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore dure pater, nunc ſis mitiſſimus opto:
Æneæque meo, qui te de ſanguine noſtro
Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen,
Dummodo des aliquod. 2 *Satis eſt,* 3 *inamabile regnum*
Aſpexiſſe ſemel, Stygios ſemel iſſe per amnes:
Aſſenſere dei. 4 *nec conjux regia vultus*
Immotos tenuit: placatoque annuit ore.
Tum pater, eſt is, ait, cœleſti numine dignus:
Quæq; petis, pro quoq; petis, cape nata, quod optas.
Fatus erat: gaudet, grateſque agit illa parenti:
Perque leves auras junctis invecta columbis,
Litus adit Laurens, ubi tectus arundine ſerpit
In freta flumineis vicina 5 *Numicius undis.*
Hunc jubet Ænea quæcunque obnoxia morti
Abluere, & tacito deferre ſub æquora curſu:
6 *Corniger exequitur Veneris mandata, ſuiſque*
Quicquid in Ænea fuerat mortale, repurgat,

1 Ut qui gloriæ ſuæ ſatis vixiſſet, meritis jam onuſtus, cœlo maturus, Divis adſcribendus eſſet.

2 Satis ſit Heroi ſemel vidiſſe Inferorum regna, ſemel Styga tranſiſſe. ſupra verſ. 116. & Virg. 6. Æn. vide quæ nos ad illa 6. Æneid. *Bis Stygios innare lacus, bis nigra videre Tartara.*

3 Legeque Agellius l. 2. c. 6. atque ejus compilator Macrobius l. 6. c. 7.

4 Annuebat & Juno ipſa.

5 Latii fl. Æneæ terminus vitæ. Secundum inde prelium Latinis, Æneæ etiam ultimum operum mortalium fuit, inquit Livius l. 1. Namq; ibi pugnans cum in flumine interiiſſet, nec corpus ejus inveniretur, ad Deos migraſſe credebatur. Dionyſius l. 1. Juv. Satyr. 11. Hercules & Æneas, *Alter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus.* & Tibul. l. 2. el. 3.

6 Fluvii cur cornuti & tauriformes, vide l. 9. v. 80. & l. 13. v. 895.

Et reſperſit aquis: 1 pars optima reſtitit illi.
Luſtratum genitrix divino corpus odore
Unxit, & ambroſia cum dulci nectare miſta
Contigit os, fecitque deum: quem 2 turba Quirini
Nuncupat 3 Indigetem, 4 temploque ariſque recepit.

1 Pars melior, anima.
2 Populus Romanus.
3 Situs eſt, inquit Livius l. 1. quemcumque eum dici fas juſque eſt, ſuper Numicium fl. Jovem Indigetem appellant. Indigetes autem ſunt, qui ex mortalibus indigenis in Deorum numerum relati ſunt, quaſi in Diis agentes. vide quæ nos ad lib. 12. Æneid. v. 794. *Indigetem Æneam ſcis ipſa*, &c. & quæ Lil. Gyrald. primo Syntagmate de Diis.
4 Latini ſacellum tanquam Heroi dicaverunt, cum inſcriptione hujuſmodi, Πατρὸς θεοῦ χθονίου, ὃς ποταμοῦ Νομικίου ῥεῦμα διέπει. Dionyſius l. 1.

Tyberinus in Tyberim: Aventinus mons: Pomona a pomis dicta: & Vertumni varia metamorphoſis.

FAB. XVI.

1 *INde ſub Aſcanii ditione binominis Alba*
Reſque Latina fuit: ſucceſſit Sylvius illi:
Quo ſatus antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum ſceptro. Clarus ſubit Alba Latino;
Epitus ex illo: poſt hunc Capetuſque, Capyſque;
Sed Capys ante fuit. regnum Tyberinus ab illis
Cepit, & in Thuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aqua. de quo Remuluſque, feroxque
Acrota ſunt geniti: Remulus maturior annis
2 *Fulmineo periit imitator fulminis ictu.*
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino: qui, quo regnarat, eodem

1 Ceſſit novercæ Lavinium Aſcanius ſive Julus, Albamque condidit. In hac Albanorum regum genealogia diſſentit a ſe noſter, in quarto Faſtorum. A noſtro Livius lib. 1. & Dionyſius. ſucceſſionem vero breviter ſic cape. 1. Aſcanius. 2. Sylvius poſthumus Æneæ filius. 3. Æneas Sylvius: manſit enim Sylvius poſtea omnibus cognomen. 4. Latinus. 5. Alba. 6. Atis, ſeu Epitus. 7. Capys. 8. Capetus, ſeu Calpetus. 9. Tyberinus. 10. Remulus. 11. Agrippa, qui noſtro Acrota. 12. Aventinus. 13. Procas. 14. Amulius Numitor.
2 Alter Salmoneus, *Qui flammas Jovis, & ſonitus imitatus Olympi*, ἀντιβροντῶν vero interiit fulmine.

Mon-

Monte jacet poſitus, tribuitque vocabula monti.
Jamque Palatinæ ſummam Proca gentis habebat:
Rege ſub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas
Inter [1] *Hamadryadas coluit ſolertius hortos,*
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtus;
Unde tenet nomen. non ſylvas illa, nec amnes,
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes:
Nec jaculo gravis eſt, [2] *ſed adunca dextera falce,*
Qua modo luxuriem premit, & ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit, fiſſo modo cortice lignum
Inſerit, & ſuccos [3] *alieno præſtat alumno,*
Nec ſentire ſitim patitur, bibulæque recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis:
Hic amor, hoc ſtudium. Veneris quoque nulla cupido eſt:
Vim tamen [4] *agreſtum metuens, pomaria claudit.*
Intus, & acceſſus prohibet refugitque viriles.
Quid non & Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecere, & pinu præcincti cornua [5] *Panes,*
Silenuſque ſuis ſemper juvenilior annis,
[6] *Quique deus fures vel falce, vel inguine terret,*
Ut poterentur ea? Sed enim ſuperabat amando
Hos quoque [7] *Vertumnus: neque erat felicior illis.*
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit, verique fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Deſectum poterat gramen verſare videri.
Sæpe manu ſtimulos rigida portabat; ut illum

1 Nymphas. quæ vero ſint Hamadryades dictum ad verſ. 777. l. 1.

2 *Inutiles falce ramos amputat, Feliciores inſerit*. Horat. 2. epod. Inſitionum genera docent Columella lib. 5. de arboribus. Palladius in Februario, tit. 17. Plin. lib. 17. cap. 14. Virg. 2. Georgic. v. 69.

3 *Miraturque novas frondes, & non ſua poma*. Ibid.

4 Vide quæ ad v. 150. l. 1. & v. 500. l. 8.

5 Al. *Fauni*. Τὰς μὲν ἡλικία τῶν σατύρων προήκοντας ὀνομάζουσι σειληνούς. Pauſanias in Atticis. Ms. *Sylvanuſque*.

6 Priapus, cujus *fures dextra coercet, Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus*. Horat. Serm. l. 1. Sat. 8.

7 Qualis Deus fuerit Vertumnus, quæ nominis ratio, & in varias formas mutabilitas, docet Propertius l. 3. eleg. 2. & ad eum Beroaldus, & Jo. Annius. vide & Lil. Gyrald. Syntag. 4. necnon Baptiſtæ Pii Annor. Poſter. cap. 33. Ad anni vertentis varias vices refertur Vertumnus. Seu quia vertentis fructus percepimus anni, &c. Propertius ibid.

Juraſſes feſſos modo disjunxiſſe juvencos.
Falce data frondator erat, vitiſque putator.
1 Induerat ſcalas: lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piſcator arundine ſumpta.
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Repperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Innitens baculo, poſitis per tempora canis,
Aſſimulavit anum, cultoſque intravit in hortos,
Pomaque mirata eſt, 2 Tantoque potentior, inquit,
Omnibus es Nymphis, quas continet Albula ripis,
Salve virginei flos intemerate pudoris:
Paucaque laudatæ dedit oſcula, qualia nunquam
Vera dediſſet anus, glebaque incurva reſedit,
Suſpiciens pandos Autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra ſpecioſa 3 nitentibus uvis,
Quam ſocia poſtquam pariter cum vite probavit,
4 At ſi ſtaret, ait, cælebs ſine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet:
Hæc quoque quæ juncta vitis requieſcit in ulmo,
Si non juncta foret, terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus,
Concubituſque fugis, nec te conjungere curas.
Atque utinam velles! Helene non pluribus eſſet
Solicitata procis, nec 5 quæ Lapitheia movit
Prælia, nec 6 conjux timidi, aut audacis Ulyſſei.
Nunc quoque, cum fugias, averſeriſq; petentes,

1 Sic ubi ſcalas attuliſſet, arboribus eas admoturus.

2 Laborat hic locus, & in eo multi; necdum ſanitati reſtitutus convaluit. Mss. aliquot Cioſani, & ex noſtris unus habent, *tantoque peritior, inquit*. Sed verſus duo qui ſequuntur, *Omnibus es Nymphis*, & *Salve virginei*, qui in vulgatis leguntur, in caſtigatioribus editionibus Aldina, Naugeriana, Heinſiana non admittuntur, ut qui in Vaticanis Mss. octo, aliiſq; quos citat Cioſanus, non compareant. Prior quidem in Ms. noſtro non reperitur. utut hi pro nothis atque adulterinis ejiciantur, aliquid tamen mihi ad contextum, & ſenſum deſiderari videtur.

3 Al. *tumentibus*.

4 At niſi maritatas haberent vites ulmi aut populi, nil præter frondes ſuas haberent. Cælebs unde dicatur, vide quæ ad Senecæ Hippolytum. v. 230.

5 Hippodamia, cujus pulchritudo incitabat bellum inter Lapithas & Centauros, in nuptiis Pirithoi. l. 13. v. 220.

6 Ms. noſter unus habet *conjux timidi, aut audacis Ulyxis*, & in margine adjicitur; *color eſt rhetoricus correctio* Aldus, Naugerius & Heinſius, *timidi, atq; audacis Ulyſſei*: quod exponitur a Raph. Regio, timidi in pugna, audacis in ſtruendis inſidiis.

Mille viri cupiunt, & ſemideique, deique,
Et quacunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, ſi ſapies, ſi te bene jungere, anumque
Hanc audire voles, quæ te plus omnibus illis,
Plus quam credis amo, vulgares rejice tedas,
Vertumnumque tori ſocium tibi delige; pro quo
Me quoque pignus habe: Neque enim ſibi notior ille eſt,
Quam mihi, nec toto paſſim vagus errat in orbe:
Hæc loca magna colit; nec uti pars magna procorum,
Quam modo vidit, amat: Tu primus & ultimus illi
Ardor eris, ſolique ſuos tibi devovet annos.
Adde, quod eſt juvenis, [1] quod naturale decoris
Munus habet, formaſque apte fingetur in omnes,
Et, quod erit juſſus (jubeas licet omnia) fiet.
Quid, quod amatis idem? quod, quæ tibi poma coluntur,
[2] *Primus habet, lætaque tenet tua munera dextra?*
Sed neque jam fœtus deſiderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit cum ſuccis mitibus herbas,
Nec quicquam, niſi te: Miſerere ardentis, & ipſum
Quod petit, ore meo præſentem crede precari:
Ultoreſque deos, & pectora dura peroſam
Idaliam, memoremque time [3] Rhamnuſidis iram:
Quoque magis caveas (etenim mihi multa vetuſtas
Scire dedit) referam tota notiſſima Cypro
Facta, quibus flecti facile, & miteſcere poſſis.

1 *Opportuna mea eſt cunctis natura figuris: In quamcunque voles, verte; decorus ero.* Propertius l. 4. eleg. 2. & mox; *At mihi, quod formas unus vertebar in omnes, Nomen ab eventu patria lingua dedit.*

2 Vertumno dicabantur fructuum primitiæ, ipſe dicto Propert. loco: *Prima mihi variat liventibus uva racemis, Et coma lactenti ſpicea fruge tumet,* &c.

3 Nemeſis Deæ ſuperborum inſolentiam & faſtum ulciſcentis; de qua vide quę adnotavimus ad v. 406. l. 3.

Iphis amoris impatientia laqueo vitam finit, & Anaxarete in ſaxum.

FAB. XVII.

Viderat a veteris generoſam ſanguine [1] Teucri
Iphis Anaxareten humili de ſtirpe creatus:
Viderat; & totis perceperat oſſibus ignes:
[2] *Luctatuſque diu, poſtquam ratione furorem*
Vincere non potuit, ſupplex ad limina venit.
[3] *Et modo nutrici miſerum confeſſus amorem,*
Ne ſibi dura foret, per ſpes oravit alumnæ:
Et modo de multis alicui blanditus amicis,
Solicita petiit propenſum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis ſua verba tabellis:
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Poſtibus intendit, poſuitque in limine duro
Molle latus, triſtiſque ſeræ convitia fecit.
Sævior illa freto ſurgente cadentibus [4] hœdis,
Durior & ferro, quod [5] Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, quod adhuc vivum radice tenetur,
Spernit, & irridet: factiſque immitibus addit
Verba ſuperba ferox, & ſpe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis; & ante fores hæc verba noviſſima dixit:
Vincis Anaxarete, neque erunt tibi tædia tandem
Ulla ferenda mei, lætos molire triumphos,

1 Quem Telamon pater, quia Ajacis fratris necem non fuerat ultus, Salamine arcebat. is itaque in Cypro inſula novam condidit Salamina.

2 Hunc verſum habes antea l. 7. v. 10.

3 Hæc ex penitiſſimis artis & experientiæ ſuæ myſteriis poeta. ſolebant enim amatores per nutrices, ancillas, famulos ſollicitare amicas ſuas; tabellis, prece ſupplici, & obſequio ambire; poſtes noctu corollis & fertis ornare; cantu delinire; querelis implorare; in limine pernoctare; lacrymas, vinum, aquam ad januę cardines effundere, &c. Plaut. in Curculione Act. 1. ſc. 1. Hor. l. 1. od. 25. & lib. 3. od. 10. Perſius Sat. 5. *dum Chryſidis udas Ebrius ante fores extincta cum face canto.* Noſter in lib. de arte paſſim. in 2. *Sæpe feres imbrem cœleſti nube ſolutum, Frigidus & nuda ſæpe jacebis humo,* &c.

4 Stellis duabus infra capram ſub humero Erichthonii, quæ ortu & occaſu ſuo tempeſtatem cient.

5 Apud Noricos Auſtriæ, vel, ut alii, Bavariæ pop. optima ferri & vena & temperatura. Plin. l. 34. c. 14.

Et

Et 1 Pæana voca, nitidaque incingere lauro.
Vincis, ait, moriorque libens; age ferrea, gaude.
Certe aliquid laudare mei cogeris, eritque
Quo tibi ſim gratus, meritumque fatebere noſtrum.
Non tamen ante 2 mihi 3 curam exceſſiſſe memento,
Quam vitam: 4 geminaq; ſimul mihi luce carendum eſt.
Nec tibi fama mei ventura eſt nuncia lethi:
Ipſe ego, ne dubites, adero, præſenſque videbor,
Corpore ut exanimi crudelia lumina paſcas.
5 Si tamen o Superi mortalia facta videtis,
Eſte mei memores (nihil ultra lingua precari
Suſtinet) & longo facite ut narremur in ævo,
Et quæ dempſiſtis vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & ad poſtes 6 ornatos ſæpe coronis
Humentes oculos, & 7 pallida brachia tollens,
Cum foribus laquei religaret vincula ſummis,
Hæc tibi ſerta placent, crudelis & impia, dixit,
Inſeritque caput: ſed tum quoque verſus ad illam eſt;
Atque onus infelix eliſa fauce pependit.
Icta pedum motu 8 trepidantem, & multa gementem
Viſa dediſſe ſonum eſt, adapertaque janua factum
Prodidit. exclamant famuli, fruſtraque levatum
(Nam 9 pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu, complexaque frigida nati
Membra ſui, poſtquam miſerarum verba parentum
Edidit, & matrum miſerarum facta peregit,
Funera ducebat mediam lacrymoſa per urbem,
10 Luridaque 11 arſuro portabat membra feretro.

1 Lętum, quaſi parta victoria, carmen, quod proprie tamen hymnus eſt Apollini ſacer, qui & ipſe Pęan.
2 Al. *tui*.
3 Amorem tui.
4 Vitæ, & tui, quæ lux mea. ſic enim Catullo, Propertio, aliis ſonat amica.
5 *Si qua eſt cœlo pietas, quæ talia curet.* 2. Æn. εἴπου πτωχῶν γε θεοὶ καὶ ἐριννύες εἰσὶν. Odyſſ. Hom. 17.
6 Lege quæ modo ad v. 705.
7 Ex amore. *Palleat omnis amans, color hic eſt aptus amanti;* De arte lib. 1. *Et tinctus viola pallor amantium*. Horat. ode 10. l. 3.
8 Al. *trepidantum, & multa gementum*.
9 Iphidis.
10 Utpote ſtrangulati juvenis, cui fauces laqueo eliſę.
11 Feretrum una cum cadavere rogo impoſitum comburebatur, ut & torus, ſuper quo compoſitus jacebat mortuus. vide quæ nos de ritu funebri

Forte via vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit; duraque ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes, quam jam 1 *deus ultor agebat.*
Mota tamen, Videamus, ait, miſerabile funus;
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris.
Vixque bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin,
Diriguere oculi, calidusque e corpore ſanguis
Inducto pallore fugit, conataque retro
Ferre pedes, hæſit: conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatimq; occupat artus,
Quod fuit in duro jampridem pectore ſaxum.
Neve ea ficta putes: domina ſub imagine ſignum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
2 *Proſpicientis habet. Quorum memor, o mea, lentos*
Pone (precor) faſtus, & amanti jungere, Nymphe:
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat
Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas 3 *deus aptus in omnes*
Edidit, in juvenem rediit; & 4 *anilia demit*
Inſtrumenta ſibi, taliſque apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima ſolis imago
Evicit nubes, nullaque obſtante reluxit,
Vimque parat. 5 *ſed vi non eſt opus, inque figura*
Capta dei Nympha eſt, & mutua vulnera ſenſit.

in Miſeni funere 6. Æneid. & Pallantis 11. Æn.

1 Ποινιμος θεὸς Ἐριννὺς, vel Nemeſis potius, de qua modo ad verſ. 696. & plura ad v. 406. l. 3.

2 Nomen hoc ſumpſiſſe videtur a ſpecie & forma proſpicientis e feneſtra cum faſtu & contemptu Anaxaretes, eadem ſpecie a Venere ultrice in ſaxum converſæ.

3 Vertumnus, ut ſupra verſ. 642. & 689.

4 Mitram, baculum, canos, habitum una & formam anilem quam aſſumpſerat, v. 655. ſupra.

5 Multa hic Rhegius, ut *s* finalis in *opus* liqueſcat, & ſequatur *namque figura*. Plura contra Rhegium Micyllus. Sed vi non eſt opus, ſi admittamus lectionem, quam in nonnullis veteribus calamo aratis codicibus ſe reperiſſe ait Mariangelus. *vimque parat, ſed opus non eſt vi; namque figura.*

Aquæ

Aquæ frigidæ in calidas, & Romulus in Deum Quirinum.

FAB. XVIII. & XIX.

PRoximus Auſonias 1 injuſti miles Amuli
Rexit opes: Numitorque ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit, feſtiſque 2 Parilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatius, Patreſque Sabini
3 Bella gerunt, arciſque via 4 Tarpeja recluſa
Dignam animam pœna congeſtis exuit armis.
Inde 5 ſati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces, & corpora victa ſopore
Invadunt; portaſque petunt, quas obice firmo
Clauſerat 6 Iliades. 7 unam tamen ipſa recluſit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit:
Et clauſura fuit, niſi quod reſcindere nunquam
Diis licet acta deum. 8 Jano loca juncta tenebant
Najades Auſoniæ, gelido rorantia fonte.
Has rogat auxilium: nec Nympha juſta petentem
Suſtinuere deam, venaſque, & flumina fontis
Elicuere ſui: nondum tamen invia Jani
9 Ora 10 patentis erant, nec iter præcluſerat unda.

1 Amulius armis potentior, & ipſe injuſtus, ut qui pulſo fratre natu majore Numitore regnum occupavit, filio Lauſo interempto, filia Rhea Veſtæ ſacerdotio conſecrata, cujus tamen ex Marte filii, interfecto Amulio, regnum avo Numitori reſtituerunt.

2 Feſtum hoc, ſive Palilia a Dea paſtorum Pale, ſive a partu pecorum Parilia nuncupatum, agebatur XII. Calendas Majas, quo die urbis fundamenta jacta ſunt.

3 Propter raptum Sabinarum. videantur hiſtorici, Livius, Florus, Plutarchus, Dionyſius, Victor, ut & noſter 1. de Arte, 1. Faſtor. & Propert. 4. l. 4. eleg. ubi & agitur de Tarpeja ----.

4 ---- Quæ Sp. Tarpeii arcis Rom. præfecti filia, arcem hoſtibus prodidit, ſed & ipſa clypeis eorum obruta, pacta armillas quas in ſiniſtris habuerunt.

5 Sabini, quorum urbs princeps Cures.

6 Romulus Iliæ filius.

7 Janalem tamen Tarpeja virgo recluſit.

8 Sacello Jani, qui & hoc auxilium ſibi adſcribit 1. Faſtor.

9 *Oraque, qua pollens ope ſum, fontana recluſi, Sumque repentinas ejaculatus aquas.* Ibidem.

10 Quod ſignum belli: uti clauſum Jani templum ſignum pacis. *Acte tamen madidis ſubjeci ſulphura venis, Clauderet ut Tatio fervidus humor iter.* 1. Faſtor.

Lurida ſupponunt fœcundo ſulphura fonti,
Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliiſque vapor penetravit ad ima
Fontis: & 1 Alpino modo quę certare rigori
Audebatis aqua, non ceditis ignibus ipſis.
Flammifera gemini fumant aſpergine poſtes,
Portaque nequicquam rigidis promiſſa Sabinis
Fonte fuit præſtructa novo, dum 2 Martius arma
Indueret miles: quem poſtquam Romulus ultro
Obtulit, & ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus, ſtrata eſtque ſuis, 3 generique cruorem
Sanguine cum 4 ſoceri permiſcuit impius enſis,
Pace tamen ſiſti bellum, 5 nec in ultima ferro
Decertare placet, Tatiumque accedere regno.
6 Occiderat Tatius, populiſque æquata 7 duobus,
Romule, jura dabas; poſita cum caſſide Mavors
Talibus affatur divumque hominumq; parentem:
Tempus adeſt genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, & præſide pendet ab uno)
Præmia jam promiſſa mihi, dignoque 8 nepoti
Solvere, & ablatum terris imponere cęlo.
Tu mihi concilio quondam præſente deorum
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)
9 Unus erit, quem tu tolles ad ſydera cęli,
Dixiſti: rata ſit verborum ſumma tuorum.
Annuit omnipotens: & 10 nubibus aera cæcis
Occuluit, tonitruque, & fulgure terruit orbem.
Quæ ſibi promiſſa ſenſit data ſigna 11 rapinæ:
Innixuſque haſtæ preſſos temone cruento
Impavidus conſcendit equos Gradivus, & ictu

1 Alpium, quæ nivoſis rigent aquis.
2 Romanus, Marte oriundus.
3 Romanorum, qui filias rapuerant ----
4 ---- Sabinorum.
5 Non ad internecionem.
6 Lavinii, cum ad ſolemne ſacrum eo veniſſet, concurſu facto, interfectus eſt; poſtquam annos quatuor pari cum Romulo poteſtate imperaſſet. Liv. l. 1.
7 Romanis & Sabinis.
8 Romulo filio meo, tuo nepoti. recenſetur & hęc ἀποθέωσις 3. Faſtor.
9 Verſus hic Ennii, ſed paulum immutatus. integrum uſurpavit 2. Faſtor. *Unus erit, quem tu tolles in cærula cœli Templa.*
10 Hoc ex hiſtoria. namque Romulo exercitum recenſente ad Capræ paludem, oborta eſt tempeſtas cum magno fragore & tonitru, ita ut rex nimbo opertus non ultra terris viſus fuerit.
11 Romuli rapiendi e terris, & cœlo adſcribendi.

1 *Ver-*

1 Verberis increpuit; pronumque per aera lapſus
Conſtitit in ſummo nemoroſi colle Palati:
Reddentemque ſuo 2 non regia jura 3 Quiriti
Abſtulit Iliaden. Corpus mortale per auras
Dilapſum tenues, ut lata plumbea funda
Miſſa ſolet medio glans intabeſcere cęlo.
Pulchra ſubit facies: & 4 pulvinaribus altis
Dignior eſt, 5 qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amiſſum conjux: cum regia Juno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curvo
Imperat, & vacua ſua ſic mandata referre.

1 *Inſonuitque flagello*, Æn. 7.
2 Æqua & civilia, non tyrannica & ex arbitrio regis.
3 Romanis ſuis.
4 Lectis, qui Diis extrui ſolebant in templis.
5 Tunica purpura & albo trabeatim diſtincta induti.

Herſilia in Oram deam.

F A B. XX.

O Et de Latio, o & de gente Sabina
Præcipuum matronæ decus, digniſſima tanti
Ante fuiſſe viri conjux, nunc eſſe 1 Quirini,
Siſte tuos fletus: &, ſi tibi cura videndi
Conjugis eſt, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret, & in terram pictos delapſa per arcus,
Herſiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O dea (namque mihi nec quæ ſis dicere promptum eſt,
Et liquet eſſe deam) duc, o duc, inquit, & offer
Conjugis ora mihi: quem ſi modo poſſe videre
Fata ſemel dederint, cęlum accepiſſe videbor.
Nec mora: Romuleos cum virgine 2 Thaumantea
Ingreditur colles. Ibi ſydus ab ęthere lapſum

1 Romulus cum ad Capreę paludem exercitum luſtraret, deſæviente tempeſtate, nuſquam comparuit: creditus tamen a Patribus propter morum aſperitatem diſcerptus. unde orta inter patres & populum ſeditione, Julius Proculus vir nobilis in concionem proceſſit, & jurejurando firmavit, Romulum a ſe in colle, qui inde Quirinalis dictus eſt, viſum, auguſtiore forma, cum ad Deos abiret, &c. Hinc pro Deo cultus, & Quirinus, ut ipſe mandarat, appellatus eſt. Liv. 1. Victor. 1. c. alii.
2 Iris cur dicta Thaumantias, vide quæ ad 408. v. 1. 4.

Decidit in terras: a cujus lumine flagrans
Herſilię crinis cum ſydere ceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romana conditor urbis
Excipit, & priſcum pariter cum corpore nomen
* *Mutat, Oramque vocat: quæ nunc dea juncta Quirino eſt.*

* Aliam mortalium linguam a lingua Deorum ſtatuunt poetę. Ὃν Βριάρεον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα. Iliad. α. Sic Ξάνθον & Σκάμανδρον. noſter l. 11. *Hunc Icelon Superi, mortale Phobotera vulgus Nominat.* Ennius 1. Annal. *Teque Quirine pater veneramur, Oramque Quirini.*

PUB. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEΩN

LIBER XV.

Myſcellus abſolutus, calculis nigris in albos converſis.

FAB. I.

Quæritur interea 1 quis tantæ pondera molis
Suſtineat, tantoque queat ſuccedere regi.
Deſtinat imperio clarum 2 prænuntia veri
Fama Numam. 3 Non ille ſatis cognoſſe Sabinæ
Gentis habet ritus: animo majora capaci
Concipit, & , quæ ſit rerum natura, requirit.
4 Hujus amor curæ, patria, Curibuſque relictis,
Fecit ut 5 Herculei penetraret ad 5 hoſpitis urbem.
Graja quis Italicis autor poſuiſſet in oris
Mœnia quærenti, ſic e ſenioribus unus
Rettulit indigenis, veteris non inſcius ævi.
Dives ab Oceano bobus Jove natus Iberis

1 Quis tanti Imperii oneri ferendo par ſit poſt Romulum.

2 Magna, inquit Plinius ep. 3. l. 2. Iſæum fama præceſſerat, major inventus eſt.

3 Neque ingenio tantum ad virtutes dotatus, aut ſevera & tetrica Sabinorum diſciplina inſtitutus videbatur; ſed & ſtudioſus naturæ indagator rerum cauſas ſpeculabatur. Sed lege Livium lib. 1. Curibus Sabinis habitabat Numa, vir conſultiſſimus, &c.

4 Per Placentiam potius quam Veronam ſibi aditum ſtruit Noſter ad narrationem Pythagoricæ doctrinæ. Fieri non poteſt, inquit Dionyſius Halicarn. lib. 1. Rom. antiq. ut Numa cum Pythagora, qui quatuor poſt ætatibus floruerit, Philoſophiæ operam dederit, & quidem Crotone, quę nondum erat audita. Audi & Livium l. 1. Autorem doctrinę ejus falſo Samium Pythagoram edunt, quem Servio Tullio regnante Romę, 100. amplius poſt annos, circa Metapontum & Crotonem, juvenum cętus habuiſſe conſtat, &c.

5 Croto Herculem ex Hiſpania redeuntem cum armentis Gervonis hoſpitio excepit, ab eo didicit fore ut aliquando eodem in loco urbs conderetur: quam tandem condidit Myſcellus, ut habet Strabo libro 6. & Scholiaſtes Ariſtophanis in Nubibus. Suidæ eſt Miſcelos. Lucian. in Catapl. Micyllus. Ab Hercule juſſam ædificari, in gratiam Crotonis, ſcribit Jamblicus c. 9. lib. de vita Pythagoræ.

1 Litora felici tenuiſſe 1 Lacinia curſu
Fertur, & armento teneras errante per herbas,
Ipſe domum magni, nec inhoſpita tecta Crotonis
Intraſſe, & requie longum relevaſſe laborem,
Atque ita diſcedens, Ævo, dixiſſe, nepotum
Hic locus urbis erit. promiſſaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myſcelus, illius diis acceptiſſimus avi.
Hunc ſuper incumbens preſſum gravitate ſoporis
2 Claviger alloquitur; Lapidoſas 3 Æſaris undas
I pete 4 diverſi, patrias age deſere ſedes:
Et, niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſtea diſcedunt pariter Somnuſque Deuſque.
Surgit Alemonides; tacitaque recentia mente
Viſa refert, pugnatque diu ſententia ſecum.
Numen abire jubet, prohibent diſcedere leges;
Pœnaque mors poſita eſt patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſydereum nox:
Viſus adeſſe idem Deus eſt, eademque monere,
Et, niſi paruerit, plura & graviora minari.
Pertimuit: 5 patriumque ſimul transferre parabat
In ſedes 5 penetrale novas. Fit murmur in urbe,
Spretarumque agitur legum reus: utque peracta eſt
6 Cauſa prior, crimenque patet ſine teſte probatum,
Squallidus ad ſuperos 7 tendens reus ora manuſque,
O cujus cœlum bis 8 ſex fecere labores,
Fer, precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis autor.
9 Mos erat antiquus, niveis, atriſque lapillis,
His damnare reos, illis abſolvere culpa.
Tunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis

1 Lacinium promontorium, a Lacinio latrone nuncupatum, a quo diſtat Crotona 6. mill. paſſ.
2 Hercules. 3 Fl. qui mediam Crotonam interfluit.
4 Longe hinc ab Argis ſc. diſtantis.
5 Paternos lares, ſupellectilem, mobilia, ut dicunt, bona.
6 Accuſatio, crimen migrationis e patria, legibus interdictæ.
7 Mſſ. & alii excuſſ *tollens*.
8 Lib. 9. v. 183.
9 Notus hic mos ex illo Alcibiadis, qui cuidam quærenti, οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν περὶ σοῦ κρίσιν, reſpondit, οὐδὲ τῇ μητρίδι. δέδοικα γὰρ μὴ ἀγνοήσασα ἔπειτα τὴν μέλαιναν ἐμβάλῃ ἀντὶ τῆς λευκῆς ψῆφον. Ælian. Var. hiſt. l. 13. c. 38.

Cal-

Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos,
Omnibus e nigro color eſt mutatus in album:
Candidaque Herculeo 1 *ſententia numine facta*
Solvit Alemoniden. Grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ; ventiſque faventibus æquor
Navigat Jonium; 2 *Lacedæmoniumq; Tarentum*
Præterit, & 3 *Sybarim, Salentinumque* 4 *Neæthum,*
Thurinoſque ſinus, 5 *Temeſenque, &* 6 *Japygis arva.*
Vixque pererratis, quæ ſpectant litora, terris,
Invenit Æſarei 7 *fatalia fluminis ora;*
Nec procul hinc tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis
Oſſa tegebat humus; juſſaque ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbem:
Talia conſtabat certa primordia fama
Eſſe loci, poſitaque Italis in finibus urbis.

1 Cum reſpectu ad candidos calculos.
2 A Phalanto Lacone conditum.
3 Urbem magnę Græciæ, poſtea Thurium dictam.
4 Fluvium in Salentinis.
5 Opp. ære clarum.
6 Promontorium Japygium.
7 Fato & Herculis indicio ſibi debita.

Pythagoræ oratio ab eſu carnium dehortans.

FAB. II.

VIr fuit hic ortu 1 *Samius: ſed fugerat una*
Et Samon, & 2 *dominos, odioq; tyrannidis exul*
Sponte erat. iſque, licet cœli regione remotus,
Mente deos adiit, & quæ natura negabat
Viſibus humanis, 3 *oculis ea pectoris hauſit.*
Cumque animo, & vigili perſpexerat omnia cura;
In medium diſcenda dabat: 4 *cœtumque ſilentum,*

1 Ex inſ. Samo. ſed Jamblicho 2. cap. ex Samo opp. Cephaleniæ inſ. Laertio lib. 8. & Euſebio Euangel. prep. lib. 10. c. 4. Thuſcus Mneſarchi filius Pherecydis auditor, poſt cujus obitum profectus in Samum Hermodamanti ſe in diſciplinam dedit. Porphyrius ex Cleante Syrum fuiſſe refert, ex Lyco, Pliaſium, aliis Metapontinum.

2 Ex Ægypto reverſus in patriam, a tyranno Polycrate occupari offendens, Crotonem in Italia petiit. Laertius l. 8. & Porphyrius in vita Pythag.

3 Animi opticis vacavit.

4 Ἐχεμυθίαν innuit; ſilentium ſc. ad tempus pro æſtimato ſolertiæ captu injunctum iis, quos exploratos admiſit Pythagoras, voluitque

Dictaque mirantum, 1 magni primordia mundi;
Et rerum cauſas, & quid natura, docebat:
Quid Deus, unde nives, quæ fulminis eſſet origo:
Jupiter, an venti, diſcuſſa nube tonarent;
Quid quateret terras; qua ſidera lege mearent;
Et quodcunque latet: primuſque animalia menſis
Arguit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem ſolvit, ſed non & credita, verbis.
2 Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora: ſunt fruges; ſunt deducentia ramos
Pondere poma ſuo, tumidaque in vitibus uvæ;
Sunt herbæ dulces; ſunt quæ miteſcere flamma,
Mollirique queant; nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga divitias, alimentaque mitia tellus
Suggerit, atque epulas ſine cæde & ſanguine præbet.
Carne feræ ſedant jejunia, nec tamen omnes:
Quippe equus, & pecudes, armentaq; gramine vivunt;
At, quibus ingenium eſt immanſuetumque, ferumq;
Armeniæ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis urſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt in viſcera viſcera condi,
Congeſtoque avidum pingueſcere corpore corpus,
Alteriuſque animantem animantis vivere letho!
Scilicet in 3 tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat, nil te niſi triſtia mandere ſævo
Vulnera dente juvat? rituſque referre 4 Cyclopum?

prius ἀκουστικοὺς eſſe, quam μαθητικοὺς, aut φυσικούς. lege c. 9. l. 1. Agellii, & quæ Apulejus 2. Florid. ſub calce. *Prima apud eum meditatio, ſapienti futuro, fuit linguam coercere: verba quæ volantia Poetæ appellant, ea verba, detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere*, &c. Jamblic. c. 18. Suidas. Porphyrius.

1 De Deo, rerum principiis & cauſſis, cœlo, meteoris, &c. quid ſenſerit Pythagoras, vide Porphyrium, Jamblicum, Laertium in vita Pythag. Photii bibliothecam. vide & Plutarchum de placitis philoſophorum, & convivialib. quæſtionibus, necnon Philoſophos meteorologos, aſtronomos, &c.

2 Ad Porphyrium lib. 5. περὶ ἀποχῆς τῶν ἐμψύχων. Jambl. c. 24. Laertium in vita Pythagoræ l. 8. Luciani Somnium. Photii biblioth. Ælian. l. 4. cap. 17. Philoſtr. de vita Apollonii l. c. 6.

3 Lege orationes duas περὶ σαρκοφαγίας, quę adſcribuntur Plutarcho.

4 Ἀνθρωποφάγων. vide quę de Polyphemo ſupra l. 14. v. 201. & Virg. Æn. 3. Homer. Odyſſ. 9. Eurip. in Cyclope.

Nec,

Nec, niſi perdideris alium, placare voracis,
Et 1 *male morati poteris jejunia ventris?*
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
2 *Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis*
Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.
Tunc & aves tutæ movere per aera pennas,
Et lepus impavidus mediis erravit in arvis,
Nec ſua credulitas 3 *piſcem ſuſpenderat hamo:*
Cuncta ſine inſidiis, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. Poſtquam non utilis autor
*Victibus invidit, (*4 *quiſquis fuit ille deorum)*
Corporeaſque dapes avidam demerſit in alvum;
Fecit iter ſceleri: primoque e cæde ferarum
Incaluiſſe putes maculatum ſanguine ferrum;
(Idque ſatis fuerat) noſtrumque petentia lethum
Corpora miſſa neci, ſalva pietate fatemur:
Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit. Et prima putatur
Hoſtia ſus meruiſſe mori: quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpemque interceperit anni.
Vite caper morſa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultoris. nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis oves placidum pecus, inque tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis veſtras velamina lanas

1 Incontinentis, diſſoluti γαςύ@ ἀδηφάγε, cui *carne opus eſt, ut ſatur eſſe queat*. Mſs. margo habet *male conſueti; a moribus*.

2 Lib. 1. v. 103.

3 Quin & piſcium eſum interdixit ſuis Pythagoras. An quod ἔλλοπες ſunt ſilentii cultores, quod ipſe divinum quid exiſtimabat? ut habet Athenæus l. 5. c. 16. An hoc a Pherecide Syro habuit? Piſces enim inter numina venerantur Syri. vide quę ad v. 45. lib 4. ſup. capturam piſcium redemiſſe Pythagoram ſcribunt Jamblicus, Laert. Apulejus in Apologia.

4 Jovi hoc imputant poetæ, autori ſcilicet tum facilis victus atque ſimplicis vitæ inviſæ & amotę, tum immiſſæ Pandoræ. vide quæ Tzetzes ad illa Heſiodi Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε, &c. & Virgil. 1. Georgic. *Pater ipſe colendi Haud facilem eſſe viam voluit*, &c. *Prima Ceres avidæ gaviſa eſt ſanguine porcæ*, &c. 1. Faſtor. mox, *Rode caper vitem; tamen hinc cum ſtabis ad aras*, &c. quanquam aras incruentas voluit, & placentas tantum obtulit, ſacrificia inanima. ſunt tamen, inquit Laertius, qui gallos atque hædos mactaſſe dicant. imo cuncta illum animata in cibum permiſiſſe. μόνον δ᾽ αὐτὸν ἀπέχεσθαι ἀροτῆρος βοὸς καὶ κριοῦ. Idem Jamblicus. Lege & c. 25. l. 6. Lactantii, & Ælian. variar. hiſtor. l. 5. c. 14.

Pile.

Præbetis, vitaque magis, quam morte juvatis?
Quid meruere boves, animal ſine fraude doloque,
Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?
Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curvi dempto modo pondere aratri,
1 *Ruricolam mactare ſuum: qui trita labore*
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat meſſes, percuſſit colla ſecuri.
Nec ſatis eſt, quod tale nefas committitur: ipſos
2 *Inſcripſere deos ſceleri, numenque ſupernum*
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præſtantiſſima forma
(Nam 3 *placuiſſe nocet) vittis præſignis, &* 4 *auro*
Siſtitur ante aras, auditque ignara precantem,
Imponique ſuæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit 5 *fruges; percuſſaque ſanguine cultros*
Inficit in liquida 6 *praviſos forſitan unda.*
7 *Protinus ereptas viventi pectore fibras*
Inſpiciunt, menteſque deum ſcrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum eſt?
Audetis veſci genus o mortale? quod, oro,
Ne facite: monitis animos advertite noſtris:
Cumque boum dabitis cæſorum membra palato,
Mandere vos veſtros ſcite & ſentite colonos.
Et quoniam deus ora movet, ſequar ora moventem
Rite deum, 8 *Delphoſque meos, ipſumque recludam*
Æthera, & auguſta reſerabo oracula mentis.

1 Ruſtici laboris ſocium.

2 Quin & Diis invidiam fecere, hos in partem prædæ. & nidorem victimarum adſciſcentes.

3 Non enim niſi eximię, lectęque aris admoventur hoſtię, *placet in vulnus maxima cervix.*

4 Neque vittis tantum præſignes ducebantur victimæ, ſed & auro, χρυσόκερα, cornibus auratis & bracteatis.

5 Salſas fruges, molam, farinam ſale miſtam, qua frons victimæ, focus, & cultri aſpergebantur.

6 Aqua in ſacris adhibita, & per pelves diſpoſita. *An quia præviſos in aqua timet hoſtia cultros?* 1. l. Faſtorum.

7 De aruſpicina, & extiſpicina vide quæ nos ad Senecæ Oedip. act. 2. ſc. 2. & Thyeſt. v. 763. & ad Lucanum l. 1. v. 610.

8 Oraculum meum, ſententiam æque certam ac Apollinis Delphici cortinam. Alluſum ſimul ad illud poetæ cujuſdam Samii, cujus meminerunt Porphyrius & Jamblicus; Πυθαγόραν θ' ὃν ἔτικτε Διὶ φίλον Ἀπόλλωνι Πυθαΐς, &c. Ariſtippus ita appellatum ait, ὅτι τὴν ἀλήθειαν ἠγόρευεν οὐχ ἧττον τοῦ πυθίου. Laert. l. 8. Ælian. 2. lib. 26. Apollo Hyperboreus dict.

1 Magna, nec ingeniis inveſtigata priorum,
Quæque diu latuere, canam: Juvat ire per alta
Aſtra, juvat terris, & 2 inerti ſede relicta,
Nube vehi, validique humeris inſiſtere 3 Atlantis,
Palanteſque homines paſſim, ac rationis egentes
Deſpectare procul, trepidoſque, obitumq; timentes
Sic exhortari, ſeriemque evolvere fati.

1 *Avia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita ſolo*, &c. Lucret. l. 4. v. 1.
2 Terra, *bruta tellure*, Horat. 34. Ode lib. 1.
3 Qui cœlum ſuſtinere fingitur, v. 661. l. 4.

Euphorbus in Pythagoram, & quod cuncta rerum temporibus mutentur.

FAB. III.

O Genus attonitum gelida formidine mortis,
Quid 1 Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis,
Materiem vatum, falſique pericula mundi?
Corpora ſive rogus flamma, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.
2 Morte carent animæ: ſemperque priore relicta
Sede, novis domibus vivunt, habitantque receptæ:

1 Veterum de inferis ſententiam lege apud Cel. Rhodig. lib. 10. cap. 12. & Tertullian. adverſ. gentes cap. 11. Macrob. in Somn. Scip. lib. 1. c. 10. & 11. Tuſcul. queſt. Cic. 1.
2 Ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντὸς, Phocylides. De animæ immortalitate quid ſenſerint ſaniores Philoſophi, conſulendi Plato in Phędone, Phædro, Timęo, Philæbo, & alii tum Platonici, & Pythagorei, Plotinus, Jamblicus, Porphyrius, Proclus, Apulejus, &c. & Ariſtoteles, Seneca, Epictetus, Philoſtratus de vita Apollonii lib. 8. c. 13. Plutarchus de placitis Philoſoph. lib. 4. Tum Theologi: Tertullianus lib. de anima, capite 54. Auguſtinus de Civitate Dei, lib. 12. cap. 26. Lactantius lib. 3. cap. 8. & l. 7. cap. 8. & 12. Euſebius præparat. Euangel. lib. 1. cap. 4. Clemens Alexand. l. 3. Stromat. Qui & l. 6. Stromatum, quod Herodotus ſcribit lib. 1. ait Pythagoram inter alia & hoc περὶ τῆς μετενσωματώσεως τῆς ψυχῆς dogma ab Ægyptiis duxiſſe. Verum quæ fuerit ipſius μετεμψύχωσις, ſeu παλιγγενεσία, doceant ipſi Pythagorici, Porphyrius, Plotinus, Jamblicus, &c. & Laertius in vita ipſius. quam refellit Lactantius lib. 3. c. 18. & lib. 7. cap. 12. & Auguſtin. lib. 10. de Civitaſe Dei, cap. 30.

1 Ipſe ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram: cui pectore quondam
Haſit in adverſo gravis haſta 2 minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ geſtamina noſtræ
Nuper 3 Abanteis, templo Junonis, in Argis.
4 Omnia mutantur; nihil interit: errat, & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
Spiritus, eque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter, nec tempore deperit ullo.
Utque novis facilis ſignatur cera figuris,
Nec manet, ut fuerat, nec formas ſervat eaſdem,
Sed tamen ipſa eadem eſt: animam ſic ſemper eandem
Eſſe: ſed in varias doceo migrare figuras.
5 Ergo ne pietas ſit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefanda
Exturbare animas, ne ſanguine ſanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi: 6 Nihil eſt toto quod perſtet in orbe:
7 Cuncta fluunt, omniſque vagans formatur imago.
8 Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu,

1 Primum ſe Æthalidem fuiſſe memorabat: ſecundo Euphorbum; quod teſtatus eſt, agnito ſcuto ſuo ſuſpenſo inter alia ſpolia in Junonis Argivæ templo: tertio Hermotimum: quarto Pyrrhum: quinto Pythagoram. O miram & ſingularem Pythagoræ memoriam, inquit Lactant. lib. 3. c. 18. quem locum vide. Hoc nimirum habuit ex munere Mercurii, tum ut vivens, tum vita functus omnium quę contingerent, memoriam retineret. Laertius in vita Pythagor.

2 Menelai, cujus manu cecidit Euphorbus.

3 A rege Abante. ſed & Abantes inter Jones & Achivos memorantur ab Herodoto l. 1. & Eubœæ etiam pop. ſunt.

4 Πρῶτον μὲν ἀθάνατον εἶναί φησι τὴν ψυχὴν, &c. Primum quidem animam eſſe immortalem affirmavit: deinde eam diverſa animantium genera ſubire: ad hæc poſt certos temporum circuitus, idem quod olim fuerat rurſus fieri; & nihil omnino novum exiſtere, & animata omnia inter ſe cognata eſſe, &c. Laertius in vita Pythag.

5 Abſtinendum ab animatis, ſuaſit propter tranſmigrationem animarum, ex Photii excerptis. vide & Crinitum lib. 11. cap. 3. & Hieroclem in aurea carmina Pythagoræ.

6 *Conſtat, æterna poſitumque lege eſt, ut conſtet genitum nihil*. Boethius l. 2. metr. 3.

7 Omnia in fluxu ſunt & motu: mutantur rerum omnium facies. ῥεῖ πάντα καὶ οὐδὲν μένει. & corruptio unius eſt generatio alterius.

8 Tempus ipſum ens potius eſt rationis quam rei; numerus quippe motionis ex eo, quod eſt prius & poſterius. Ariſtot. l. 4. Phyſic. cap. 14. cujus ne minimum quidem momentum conſiſtit. non τὸ νῦν. Fluit tempus, & avidiſſimos ſui deſerit. Nec quod futurum eſt, verum eſt; nec quod fuit. In puncto

Non

Non ſecus ac flumen. neque enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt: ſed ut unda impellitur unda,
Urgeturque eadem veniens, urgetque priorem:
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterque ſequuntur,
Et nova ſunt ſemper: nam quod fuit ante, relictum eſt,
Fitque quod haud fuerat, momentaque cuncta novantur.
Cernis & emenſas in lucem tendere noctes,
Et 1 *jubar hoc nitidum nigra ſuccedere nocti.*
Nec color eſt idem cœlo, cum laſſa 2 *quiete*
Cuncta jacent media, cumque albo Lucifer exit
Clarus equo: rurſuſque alius, cum pravia lucis
Tradendum Phœbo 3 *Pallantias inficit orbem.*
4 *Ipſe dei clypeus, terra cum tollitur ima,*
Mane rubet, terraque rubet cum conditur ima:
Candidus in ſummo eſt, melior natura quod illic
Ætheris eſt, terraque procul contagia fugit.
Nec par, aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Eſſe poteſt uſquam: ſemperque hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt: 5 *major, ſi contrahit orbem.*
6 *Quid? non in ſpecies ſecedere quattuor annum*
Aſpicis, ætatis peragentem imitamina noſtræ?
Nam tener, & lactens, puerique ſimillimus ævo
Vere novo eſt: tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & inſolida eſt, & ſpe delectat agreſtes.
Omnia tum florent, florumque coloribus almus
Ludit ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla eſt.
Tranſit in Æſtatem poſt Ver robuſtior annus,
Fitque valens juvenis: neque enim robuſtior ætas
Ulla, nec uberior, nec quæ magis ardeat, ulla eſt.

fugientis temporis pendeo, &c. Senec. Natur. 6. c. ult. quem vide. & lib. de Brevitate vitæ c. 10.

1 Solem.

2 Nocte media.

3 Aurora Pallantis filia.

4 Ipſe orbis Solis. An utique e forma clypei, quæ rotunda? an forte concepit hoc noſter, atque expreſſit ex illo Plautino: *Curate, ut ſplendor meo ſit clypeo clarior, Quam Solis radii eſſe olim, quum ſudum eſt, ſolent.* Miles glorioſus 1. ver. an ex illo Virgiliano 3. Æn. *Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis inſtar*, de Polyphemi oculo.

5 Ubi decreſcit luna, hodierna major eſt quam craſtina.

6 Διαιρεῖται δὲ καὶ τὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον οὕτως· παῖς, εἴκοσι ἔτεα, &c. Sunt autem ætates iſtæ & anni temporibus accommodatæ, veri puer, æſtati adoleſcens, &c. Laertius in vita Pythag. lege & quę Petrus Crinitus lib. 5. de Honeſta diſciplina, cap. 9.

Ex-

Excipit autumnus, poſito fervore juventæ,
Maturus, mitiſque, inter juvenemque ſenemque
Temperie medius, ſparſus quoque tempora canis.
Inde ſenilis hyems tremulo venit horrida paſſu,
Aut ſpoliata ſuos, aut quos habet alba capillos.
Noſtra quoque ipſorum ſemper, requieque ſine ulla
Corpora 1 *vertuntur: nec quod fuimuſve, ſumuſve,*
Cras erimus. 2 *Fuit illa dies, qua ſemina tantum,*
Speſq; hominum prima, matriſque habitavimus alvo:
Artifices natura manus admovit, & angi
Corpora viſceribus diſtenta condita matris
Noluit, eque domo vacuas emiſit in auras.
Editus in lucem jacuit ſine viribus infans:
Mox 3 *quadrupes, ritu q; tulit ſua membra ferarum,*
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adjutiſque aliquo 4 *conamine nervis:*
Inde valens, veloxque 5 *fuit, ſpatiumque juventæ*
Tranſit, & emeritis medii quoq; temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive ſenectæ.
Subruit hæc ævi demoliturque prioris
Robora. Fletque 6 *Milo ſenior, cum ſpectat inanes*
Illos, qui fuerant ſolidarum more ferarum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in ſpeculo rugas conſpexit aniles
7 *Tyndaris, & ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.*
Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas

1 Accretione, aut diminutione mutantur, adveniente ſcil. nova materia, aut fluente, parte poſt partem; manente tamen forma materiali, ideſt anima vegetativa per totam vitam, eadem numero.

2 Ita per gradus & numeros, e ſemine, coagulo, ſanguine, embryo formamur in utero matris: infuſa denique anima, tempeſtiva tandem maturitate in lucem producimur. Plinium adi l. 7. c. 6. & quæ ex Hippocrate ad illum Dalecampius, Solinum cap. 4. Phyſicos alios, & Medicos.

3 Reptans. videturque alluſum ad Sphingis ænigma. *Qui quadrupes foret, & bipes, & tripes unus & idem*, vide quæ nos ad Thebaida Senec. v. 219.

4 Adminiculo geniculis adaptato, ne varę, aut compernes fierent. Varro l. 8. de L. Lat. ſerperaſtrum vocat.

5 Alii leg. *furit*, alii *fugit*.

6 Qui cum jam ſenex eſſet, inquit Cicero in Catone, videretque athletas ſe exercentes, aſpexiſſe lacertos ſuos dicitur, illacrymanſque dixiſſe: At hi quidem jam mortui ſunt. Hujus miſerabilem exitum refert Pauſanias in Corin. poſt. Agell. l. 15. c. 16. & alii.

7 Helena, Tyndari, & Ledæ filia, a Theſeo novennis rapta, ſed a fratribus Dioſcuris recuperata. Menelao in matrimonium data, mox a Paride rapta, &c.

Omnia deſtruitis, vitiataque dentibus ævi
Paulatim lenta conſumitis omnia morte.
Hæc quoque non perſtant, quæ nos elementa vocamus:
Quaſque vices peragant, animos adhibete, docebo:

Elementorum mutationes, & aquæ in terras, montes in valles, & contra.

FAB. IV.

Quatuor [1] *æternus* [2] *genitalia corpora mundus*
Continet: ex illis duo ſunt onroſa, ſuoque
Pondere in inferius tellus atq; unda feruntur;
Et totidem gravitate carent, nulloque premente
Alta petunt, aer, atque aere purior ignis.
Quæ quanquam ſpatio diſtant, tamen omnia fiunt
Ex ipſis, & in ipſa cadunt: reſolutaque tellus
In liquidas rareſcit aquas; tenuatus in auras
Aeraque humor abit; dempto quoque pondere rurſus
In ſuperos aer tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aera tranſit;
Hinc in aquas; tellus [3] *glomerata cogitur unda.*
[4] *Nec ſpecies ſua cuique manet: rerumque novatrix*
Ex aliis alias reparat natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo;
Sed variat, faciemq; novat: [5] *Naſcique vocatur,*
Incipere eſſe aliud, quam quod fuit ante; [6] *Morique*
Deſinere illud idem. [7] *Cum ſint huc forſitan illa,*
Hæc tranſlata illuc, ſumma tamen omnia conſtant.
Nil equidem durare diu ſub imagine eadem

1 Hoc ex Schola Ariſtotelica, cui mundus fuit ab omni æternitate.

2 Elementa 4. corpora ſimplicia, ex quibus componuntur ſublunaria, & in quæ reſolvuntur. de quorum qualitatibus primis, ſecundis, activis, paſſivis, συζυγίαις, ſymbolizatione, mutua in ſe tranſmutatione, corruptione a contrario, generatione a ſimili, ita ut alteratio generationem & corruptionem antecedat, &c. conſulendi Philoſophi naturæ rerum myſtæ. Lucretius l. 1. & Jovian. Pontan. c. 2. Meteor.

3 Condenſata.

4 Supra ad verſ. 178. *Cuncta fluunt, omniſque vagans formatur imago.*

5 Generari.

6 Corrumpi.

7 Ut rerum conſtet æquilibrium & proportio, nihil in tanta rerum viciſſitudine & tot mutationibus de ſumma deperit.

Cre-

Crediderim. 1 Sic ad ferrum veniſtis ab auro
Secula; ſic toties verſa eſt fortuna locorum.
2 Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus,
Eſſe fretum; vidi factas ex æquore terras:
Et procul a pelago conchæ jacuere marinæ;
Et vetus inventa eſt in montibus anchora ſummis;
Quodque fuit campus, 3 vallem decurſus aquarum
Fecit, & eluvie mons eſt deductus in æquor;
Eque paludoſa ſiccis humus aret arenis;
Quæque ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument.
Hic fontes natura novos emiſit, & illic
Clauſit: & antiquis tam multa 4 tremoribus orbis
Flumina proſiliunt, aut exſiccata reſidunt.

1 De quatnor mundi ætatibus vide l. 1. v. 88.
2 De inſulis e mari enatis Plin. lib. 2. cap. 86. & 87. & Senec. l. 3. Natur. Quæſt. cap. 26. quibus locis maria receſſerint, Plin. lib. 2. c. 85. Quas terras interruperint maria, lib. 2. cap. 88. & Seneca l. 6. Natur. Queſt. c. 29.
3 Diluvio, inundatione.
4 Terræ motæ cauſas erudite examinat Seneca lib. 6. cap. 4. 5. 6. & ſeq. Plin. lib. 2. cap. 79. Ariſtotel. 2. Meteorolog. c. 7. Lucret. l. 6.

Quæ deinceps ſequuntur fabulas require in margine.

FAB. V.

a *Sic ubi terreno Lycus eſt epotus hiatu,*
Exiſtit procul hinc, alioque renaſcitur orbe.
b *Sic modo combibitur, tecto modo gurgite lapſus*
Redditur Argolicis ingens Eraſinus in agris.
c *Et Myſum capitiſque ſui, ripæque prioris*
Pœnituiſſe ferunt, alia nunc ire Caicum.
d *Nec non Sicanias volvens Amaſenus arenas*
Nunc fluit: interdum ſuppreſſis fontibus aret.
e *Ante bibebatur; nunc quas contingere nolis*
Fundit Anigrus aquas: poſtquam (niſi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lavere Bimembres

a Lycus Aſiæ fl. terræ hiatu abſorptus, poſt 5. ſtadia rurſus emergit. Plin. l. 2. cap. 103. Senec. Natur. quæſt. lib. 3. c. 26.
b Eraſinus fl. Arcadiæ. Plin. l. 2. c. 103.
c Myſiæ fl. terra hauſtus, fontem, alveum, & nomen mutavit, nunc Caicus dictus.
d Amaſenus fl. Siciliæ.
e Anigrus fl. Peloponneſi, ex dulci amarus potu factus eſt, poſtquam in eo lavere ſe Centauri ab Hercule vulnerati.

Vul-

Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.
f *Quid? Non & Scythicis Hypanis de montibus ortus*
Qui fuerat dulcis, ſalibus vitiatur amaris?
g *Fluctibus ambitæ fuerant Antiſſa, Pharoſque,*
Et Phœniſſa Tyros: quarum nunc inſula nulla eſt.
h *Leucada continuam veteres habuere coloni;*
Nunc freta circumeunt. Zancle quoque juncta fuiſſe
Dicitur Italiæ; donec confinia pontus
Abſtulit, & media tellurem reppulit unda.
i *Si quæras Helicen, & Buran Achaidas urbes,*
Invenies ſub aquis: Et adhuc oſtendere nautæ
Inclinata ſolent cum mœnibus oppida merſis.
k *Eſt prope Pittheam tumulus Trœzena, ſine ullis*
Arduus arboribus; quondam planiſſima campi
Area, nunc tumulus. nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum cæcis incluſa cavernis
Expirare aliqua cupiens, luctataque fruſtra
Liberiore frui cœlo, cum carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus eſſet,
Extentam tumefecit humum: ceu ſpiritus oris
Tendere veſicam ſolet, aut direpta bicornis
Terga capri. Tumor ille loci permanſit, & alti
Collis habet ſpeciem, longoque induruit ævo.
l *Plurima cum ſubeant audita aut cognita nobis,*
Pauca ſuper referam. Quid? Non & lympha figuras
Datque, capitq; novas? Medio tua, Corniger Ammon,
Unda die gelida eſt, ortuque obituque caleſcit.
m *Admotis Athamanis aquis accendere lignum*
Narratur, minimos cum Luna receſſit in orbes.

f Inſulæ continentes factæ.
g Antiſſa Lesbo inſ. Pharos Ægypto, Tyros Phœniciæ adjectæ.
h Leucadem a continenti avulſit accolarum opera: Meſſanam, totamque Siciliam ab Italia pontus. Virg. 3. Æn.
i Terræ motu urbes iſtas abſorptas ſcribunt Oroſius l. 3. c. 3. Strabo l. 1. Diodor. l. 15.
k Prope Trœzena urbem Peloponneſi Pitheo quondam regnatam, area exhalationum in cavernis ſubterraneis vi in collem intumuit, non ſecus ac veſica, aut uter inflatus.
l De fontis hujus, nec non aliorum miraculo vide Plin. lib. 2. c. 102. Curtium lib. 4. Arrianum l. 2. Lucret. lib. 6. De Jove Ammone arietina forma cultu vide quæ nos ad Lucanum l. 9. v. 512.
m Apud Athamanas Epiri popul. fons Dodonæus faces extinctas accendit, &c. Plin. lib. 2. cap. 103. Solinus c. 12. Mela l. 2. c. 3. Lucret. l. 6.

n *Flu-*

n *Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit*
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.
o *Crathis, & hinc Sybaris veſtris conterminus oris*
Electro ſimiles faciunt auroque capillos.
p *Quodque magis mirum eſt, ſunt qui non corpora tantum,*
Verum animos etiam valeant mutare liquores:
Cui non audita eſt obſcena Salmacis unda?
q *Æthiopeſque lacus? quos ſi quis faucibus hauſit,*
Aut furit, aut patitur mirum gravitate ſoporem.
r *Clitorio quicunque ſitim de fonte levarit,*
Vina fugit, gaudetque meris abſtemius undis:
Seu vis eſt in aqua calido contraria vino,
Sive, quod indigenæ memorant, Amithaone natus
Prœtidas attonitas poſtquam per carmen & herbas
Eripuit furiis, purgamina mentis in illas
Miſit aquas, odiumque meri permanſit in undis.
ſ *Hinc fluit effectu diſpar Lynceſtius amnis:*
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quam ſi mera vina bibiſſet.
t *Eſt lacus Arcadiæ, Phenium dixere priores,*
Ambiguis ſuſpectus aquis; quas nocte timeto:
Nocte nocent pota; ſine noxa luce bibuntur.
u *Sic alias aliaſque lacus & flumina vires*
Concipiunt. Tempuſque fuit cum navit in undis,

n Plin. c. 103. l. & Seneca l. 3. Natur. quæſt. c. 10.
o Ὁ δὲ Κρᾶθις τοὺς λουομένους ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ. Strabo lib. 6. ubi & de Sybari. Euripid. in Troa.
p De Salmacide fonte Cariæ dictum l. 5. v. 285.
q Lacus quidam in Æthiopia epoti furorem inducunt, aut veternum.
r Vinum tædio venire his qui ex Clitorio lacu biberint, ſcribit Plin. l. 32. c. 2. eſt autem lacus ille Arcadiæ in Peloponneſo. Vitruvius lib. 8. refert epigramma in eandem ſententiam, fontis lapidi inſcriptum. Prœti autem filias βυμανίᾳ laborantes Melanthus Amithaonis filius ſanæ menti reſtituit, morbique ἀποκαθάρματα in fontem conjecit; ut Poetæ placet.
ſ Lynceſtis aqua, in Macedonia, vini modo temulentos facit, inquit Plin. l. 2. c. 103.
t Lacum hunc Arcades Styga vocant, inquit Pauſanias in Arcadicis. vide & Plin. l. 4. c. 6.
u De inſula Delo erratica ſupra l. 6. v. 186. & ad 3. Æneid. Virgil. De Cyaneis inſſ. vide quæ ad v. 63. l. 7. & quæ ad Senecæ Med. verſ. 341. & ad Hercul. Fur. v. 1212. Hom. Odyſſ. 12. Pindar. Pyth. 4. Oden. Apollon. Argonaut. l. 2.

Nunc

Nunc ſedet Ortygie. Timuit concurſibus Argo
Undarum ſparſas Symplegadas eliſarum:
Quæ nunc immotæ perſtant, ventiſque reſiſtunt.
x *Nec quæ ſulfureis ardet fornacibus Ætna*
Ignea ſemper erit: neque enim fuit ignea ſemper.
Nam ſive eſt animal Tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotieſque movetur,
Has finire poteſt, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris,
Saxaque cum ſaxis, & habentem ſemina flammæ
Materiam jactant, ea concipit ictibus ignem;
Antra relinquentur ſedatis frigida ventis:
Sive bituminea rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis areſcunt ſulfura fumis;
Nempe ut terra cibos, alimentaque pinguia flammæ
Non dabit, abſumptis per longum viribus ævum,
Naturæque ſuum nutrimen deerit edaci,
Non feret illa famem, deſertaque deſeret ignes.
y *Eſſe viros fama eſt in Hyperborea Pallene,*
Qui ſoleant levibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam novies ſubiere paludem.
Haud equidem credo: z *Sparſæ quoque membra veneno*
Exercere artes Scythides memorantur eaſdem.
a *Si qua fides rebus tamen eſt addenda probatis:*
Nonne vides quæcunque mora, fluidoque calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros:

x Præter Poetas a me citatos in *Indice Poetico* tit. *Ætna*, Lucretium, Virgilium, Claudianum, &c. vide Ariſtotelem libro de mundo. Sen. epiſt. 79. Plin. l. 3. c. 8. Solin. c. 11. Strab. l. 6. Adfert noſter tres incendii cauſſas; 1. ab animali ſpiritu; 2. a ventis incluſis; 3. a bitumine & ſulphure.

y Herodotus in Melpomene pennas has interpretatur nives. & Plin. l. 2. c. 12. Mox, inquit, Riphæi montes, aſſiduo nivis caſu, pinnarum ſimilitudine, Pterophoros appellata regio, &c.

z Audi autores a me citatos ad v. 200. & 223. lib. 7. quin & Pamphile fit bubo. 3. Met. Apuleii.

a μ. Μέλισσαι βουγενεῖς, Ariſtei inventum. 1. Faſtor. Columella l. 9. cap. 14. Varro lib. 3. R. R. cap. 16. citat illud Archelai, βοὸς φθιμένης πεποιημένα τέκνα. Plin. l. 11. cap. 10. Apes in totum amiſſas reparari ajunt ventribus bubulis recentibus cum fimo obrutis; Virg. 4. Georg. juvencorum corpore exanimato, ficut----

(Cognita res uſu) de putri viſcere paſſim
Florilegæ naſcuntur apes, quæ more parentum
Rura colunt, operique favent, in ſpemque laborant.
b *Preſſus humo bellator equus crabronis origo eſt.*
Concava litoreo ſi demas brachia cancro,
Cætera ſupponas terræ, de parte ſepulta
Scorpius exibit, caudaque minabitur unca.
c *Quæque ſolent canis frondes intexere filis,*
Agreſtes tineæ (res obſervata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
d *Semina limus habet virides generantia ranas,*
Et generat truncas pedibus: mox apta natando
Crura dat: utque eadem ſint longis ſaltibus apta,
Poſterior ſuperat partes menſura priores.
e *Nec catulus partu quem reddidit urſa recenti,*
Sed male viva caro eſt: lambendo mater in artus
Fingit, & in formam, quantam capit ipſa, reducit.
f *Nonne vides quos cera tegit ſexangula fetus*
Melliferarum apium ſine membris corpora naſci?
Et ſeroſque pedes, ſeraſque aſſumere pennas?
Junonis volucrem, quæ cauda ſydera portat,
Armigerumque Jovis, Cythereiadaſque columbas,
Et genus omne avium mediis e partibus ovi,
Ni ſciret fieri, quis naſci poſſe putaret?
g *Sunt qui, cum clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulchro,*
Mutari credant humanas angue medullas.
Hæc tamen ex aliis generis primordia ducunt.
h *Una eſt quæ reparet, ſeque ipſa reſeminet ales,*

b ---- Equorum corpore veſpas atque crabrones. ἵππων μὲν σφῆκες γενεά, μόσχων δὲ μέλισσαι. Varro ibid.

c Inde vermiculus parvus, & triduo eruca; rupto deinde cortice volat papillio. Plin. lib. 11. cap.

d Neque enim opus eſt hęc de bombycibus intelligi.

e Urſarum fœtus naſci informes, lambendo figurari ſcribunt autores non ultimi commatis. Falſum id eſſe, oculatus contrarii teſtis aſſeverat Dalecampius ad c. 36. l. 8. Plin. hiſtor.

f Servio, quod ſine pedibus naſcantur, nomen habere dicuntur, quaſi ἄποδες. Scaligero vero l. 4. de L. L. c. 94. ab opere, παρὰ τὸ ἀπτεῖν.

g Anguem ex medulla hominis ſpinę gigni, accepimus a multis. Plin. l. 10. c. 66. Circa ſepulchra itaque viſuntur.

h Preter Claudianum, & alios a me citatos in *Indice meo Poetico*, tit. *Phœnix*, lege Tacit. Annal. l. 5. Ælian. l. 5. c. 58. Pier. Hieroglyph l. 20. Geſnerum, alios. Phœnicem jactant Indi, avem unicam, neſcio an fabuloſe, inquit Plin. lib. 10. cap. 2. Soli ſacram, vivere annos 660. caſia, thuiſ-

Aſ-

Aſſyrii Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & ſucco vivit amomi.
Hæc ubi quinque ſuæ complevit ſecula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ
Unguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore:
Quo ſimul ac caſias, ac nardi lenis ariſtas,
Quaſſaque cum fulva ſubſtravit cinnama myrrha,
Se ſuper imponit, finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas vires, onerique ferendo eſt,
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ,
Fertque pius cunaſque ſuas, patriumq; ſepulchrum,
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.
i *Si tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis,*
Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur Hyænam.
l *Id quoque quod ventis animal nutritur, & aura,*
Protinus aſſimulat tetigit quoſcunque colores.
m *Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho,*
E quibus, ut memorant, quicquid veſica remiſit,
Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.
n *Sic & coralium quo primum contigit auras*
Tempore dureſcit: mollis fuit herba ſub undis.
Deſinet ante dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos, quam conſequar omnia dictis
In ſpecies translata novas. Sic omnia verti
Cernimus, atque alias aſſumere robora gentes,
Concidere has. ſic magna fuit cenſuque viriſque,
Perque decem potuit tantum dare ſanguinis annos;
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,

que ſurculis nidum conſtruere, & ſuperemori: ex oſſibus & medullis ejus naſci vermiculum, inde fieri pullum, &c. juſta priori reddere, totum nidum deferre prope Panchajam, in Solis urbem, & in ara ibi deponere, &c.

i Hyenis utramque eſſe naturam annis alternis credit vulgus, Ariſtoteles negat, inquit Plin. l. 8. c. 30. Tales, inquit Sabinus, ſunt Theologi ambigue de graviſſimis rebus pronunciantes & docentes, &c.

l Chamæleon omnium quæ tangit refert colorem, rubrum candidumque excipit. Plutarchus l. de Adul. de quo Plin. l. 8. c. 33. Tertul. de Pallio. Pierius l. 27. Alciat. emblem. 53.

m Ex urina lyncis lapis lyncurius.

n Ut ante l. 4. v. 744.

Et pro divitiis tumulos oſtendit avorum:
1 Clara fuit Sparte; magna viguere Mycenæ;
Necnon & Cecropis; necnon Amphionis arces:
Vile ſolum Sparte eſt; altæ cecidere Mycenæ;
Oedipodioniæ quid ſunt, niſi nomina, Thebæ?
Quid Pandioniæ reſtant, niſi nomen, Athenæ?

1 Lacedæmon, Mycenæ, Athenæ, ab Amphione conditæ, Thebę Oedipodæ regnatæ, Urbes quondam florentiſſimæ, nunc proſtratæ & dirutæ, urbium cadavera projecta jacent, ut Sulpitius epiſt. 5. lib. 4. ad Ciceronem.

Roma ab Ænea fundata, & quod carnibus non eſt omnino veſcendum.

FAB. XLIII.

NUnc quoque 1 Dardaniam fama eſt conſurgere Romam,
Apenninigenæ quæ proxima Tybridis undis
Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam creſcendo mutat; & olim
Immenſi caput orbis erit: ſic dicere vates,
Faticinaſq; ferunt ſortes. 2 quantumq; recordor,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret,
Priamides Helenus flenti, dubioque ſalutis:
Nate Dea, ſi nota ſatis præſagia noſtræ
Mentis habes: Non tota cadet te ſoſpite Troja.
3 Flamma tibi ferrumque dabunt iter: ibis, & una
Pergama rapta feres; donec Trojæque, tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus annis.
Hanc alii 4 proceres per ſecula longa potentem,
Sed dominam rerum 5 de ſanguine natus Juli
Efficiet; quo, cum tellus erit uſa, fruentur

1 A Dardanidis conditam Romam, quam alluit Tybris ex Apennino medio profluens.

2 Fictionem hujus prædictionis appoſite imputat ὀνομαςέσει ſuę Pythagoras, qui ſe temporibus Trojanis Euphorbum fuiſſe deliravit. ſed vide quæ Æneæ Helenus, Vir. 3. Æn.

3 Deos patrios, patremque ferenti enſis & ignis ceſſerunt. infra.

4 Reges, Conſules, alii toga & ſago clari.

5 Octavius Auguſtus, Julii Ceſ. adoptione filius, qui maternum genus ad Aſcanium, qui & Julus, Æneæ filium referebat.

Æthe-

Ætherea ſedes, cœlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse 1 *Penatigero Æneæ*
Mente memor refero, cognataque mœnia lætor
Creſcere, & 2 utiliter Phrygibus viciſſe Pelaſgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longe
Expatiemur equis: Cœlum, & quodcunque ſub illo eſt,
Immutat formas; tellusque, & quicquid in illa eſt.
Nos quoque pars mundi (quoniam non corpora ſolum,
Verum etiam 3 volucres animæ ſumus, inque ferinas
Poſſumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora quæ poſſunt animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certe; tuta eſſe, & honeſta ſinamus:
4 *Neve Thyeſteis cumulemus viſcera menſis.*
Quam male conſueſcit, quam ſe parat ille cruori
Impius humano, vituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus hædum
Edentem jugulare poteſt, aut alite veſci,
Cui dedit ipſe cibos! Quantum eſt quod deſit in iſtis
Ad 5 plenum facinus? Quis tranſitus inde paratur?
Bos aret, aut mortem ſenioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ovis 6 arma miniſtret:
Ubera dent ſaturæ manibus preſſanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueoſque, arteſque doloſas
Tollite, nec volucres viſcata fallite virga,
Nec 7 formidatis cervos includite pennis,
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite ſi qua nocēt: verum hæc quoq; perdite tantum:

1 Repete quæ ex Æliano adnotavimus ad v. 625.
2 Jactura utique Phrygibus utili, utpote in bonum cedente, e Trojæ cineribus Roma, urbium principe & orbis capite, renata.
3 Adeoque ex alio in aliud corpus migrantes.
4 Ne itaque vim inferamus pecudibus, in quarum corpora migrarunt forte parentum noſtrorum aut cognatorum animæ; nec viſcera eorum in noſtra condamus, impie Atreum imitati, & menſas Thyeſteas, de quibus vide Senecæ Thyeſtem, & quæ nos ad illum.
5 Ultimæ crudelitatis conſummationem, ideſt homicidium & dapes Cyclopeas, ac Thyeſteas.
6 Lanam ad veſtes.
7 Formidinibus, ideſt lineis, quibus plumæ verſicolores intertextæ, eædemque uſtulatæ ſuſpenduntur, quæ cervos viſu & odore territos in veras plagas impellant. *Puniceæve agitant pavidos formidine pennæ.* Virg. 3. Georg. Senec. Hippolyt. v. 46. & Lucan. l. 4. v. 437.

Ora vacent epulis, alimentaque congrua carpant.

Numa Deorum cultum inſtituens, & Egeriæ luctus.

FAB. LXIV.

Talibus, atque aliis [1] inſtructo pectore dictis,
In patriam remeaſſe ferunt, [2] ultroq; petitum
Accepiſſe Numam populi Latialis habenas:
Conjuge qui felix Nympha, ducibuſque Camœnis
Sacrificos docuit ritus, gentemque feroci
Aſſuetam bello pacis traduxit ad artes.
Qui poſtquam ſenior regnumque ævumq; peregit,
Extinctum Latiaque nurus, populuſque, patreſque
Deflevere Numam. nam conjux, urbe relicta,
Vallis Aricinę denſis latet abdita ſylvis,
Sacraque [3] Oreſtea gemitu queſtuque Dianæ
Impedit. Ah quoties Nympha nemoriſq; lacuſque
Ne faceret, monuere, & conſolantia verba
Dixerunt! quoties flenti [4] Theſeius heros,
Siſte modum, dixit! nec enim fortuna querenda
Sola tua eſt: Similes aliorum reſpice caſus;
Mitius iſta feres. *Utinamq; exempla dolentem,*
Non mea te poſſent relevare! Sed & mea poſſunt.

1 Vide quę adnotavi ad v. 7. hujus lib. Sunt tamen qui alium a Samio Pythagora, Lacedęmonium ſcil. fuiſſe Numæ σύγχρονον autument, quem in Italia exulantem audiverit.
2 De imperio Numæ delato, religione & pace ab eo inſtitutis, Egeria nympha, &c. conſulendi hiſtorici, Livius, Dionyſius, Plutarchus, alii, Virgil. 6. Æneid.
3 Dianę Scythicę ſimulachrum & ſacra ex Taurica in Italiam tuliſſe fertur Oreſtes cum Iphigenia ſorore, & in nemore Aricino ſtatuiſſe. vide Lil. Girald. Syntag. 12. & Lactant. l. 1. c. 21.
4 Hippolytus Theſei filius, vitæ ab Æſculapio reſtitutus, & templo Dianę in Aricina ſylva prefectus, ut infra.

Hippolytus in Virbium, q. d. bis virum.

FAB. XLV.

Fando aliquem Hippolytum veſtras ſi contigit aures
[1] Credulitate patris, ſcelerata & fraude novercæ
Occubuiſſe neci, mirabere, vixque probabo.

1 Fabula notiſſima ut notior ſit, legendum argumentum Hippolyti apud Euripidem & Senecam, adeoque ipſę tragœdię.

Sed tamen ille ego ſum. me 1 *Paſiphaeia quondam*
Tentatum fruſtra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluiſſe, & crimine verſo,
Indicine metu magis, 2 *offenſave repulſæ*
Arguit; immeritumque pater projecit ab urbe,
3 *Hoſtilique caput prece deteſtatur euntis.*
4 *Pittheam profugo curru Trœzena petebam,*
Jamque Corinthiaci carpebam litora ponti,
5 *Cum mare ſurrexit, cumuluſq; immanis aquarum*
In montis ſpeciem curvari, & creſcere viſus,
Et dare mugitus, ſummoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribuſque tenus molles erectus in auras
Naribus, & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum: mihi mens interrita manſit
Exiliis contenta ſuis. Tum colla feroces
Ad freta convertunt, arrectiſq; auribus horrent
Quadrupedes, monſtrique metu turbantur, & altis
Præcipitant currum ſcopulis: ego ducere 6 *vana*
Frena manu ſpumis albentibus oblita luctor,
Et retro lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum qua circumvertitur axem,
Stipitis occurſu fracta & disjecta fuiſſet.
Excutior curru, loriſque tenentibus artus
Viſcera viva trahi, nervos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui,
Oſſa gravem dare fracta ſonum, feſſamque videres
Exhalare animam, nullaſque in corpore partes,
Noſcere quas poſſes: 7 *unumque erat omnia vulnus.*
Num potes, aut audes cladi componere noſtræ,
Nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna,

1 Phædra Paſiphaes & Minois filia, uxor Theſei, Hippolyti noverca.

2 *Erubuit nempe hæc, ceu faſtidita repulſa.* Juven. Sat. 10. de eadem Phædra.

3 Ex tribus optatis, inquit Cic. 1. Off. hoc erat ultimum, quod de Hippolyti interitu iratus optavit. Ὦ θεοὶ, Πόσειδον, ὡς ἄρ' ἦσθ' ἐμὸς πατὴρ, Ὀρθῶς ἀκούσας τῶν ἐμῶν κατάργμάτων. & Sen. Hippol. v. 940.

4 Trezena urbem Peloponneſi, ubi educatus fuerat Hippolytus a Pittheo rege.

5 Audi nuncium hæc referentem apud utrunque Tragicum, Eurip. & Sen.

6 Fruſtra retinere equos territos laboranti.

7 *Omnia plenis Membra ſinuans venis: totum eſt pro vulnere corpus.* Luc. L. 9. v. 814.

Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
Nec niſi 1 *Apollineæ valido medicamine* 1 *prolis*
Reddita vita foret: quam poſtquam fortibus herbis
Atque ope 2 *Pæonia, Dite* 3 *indignante, recepi,*
Tum mihi, ne præſens augerem muneris hujus
Invidiam, denſas objecit 4 *Cynthia nubes:*
Utque forem tutus, poſſemque impune videri,
Addidit ætatem; nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi, Cretenque diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon: Delo, Cretaque relictis,
Hic poſuit, nomenque ſimul, quod poſſit equorum
Admonuiſſe, jubet deponere; 5 *Quique fuiſti*
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo, de diiſque minoribus unus
Numine ſub dominæ lateo, atque aſſentior illi.

1 Æſculapii. Adi Vir. 7. Æn. verſ. 755. *Namque ferunt fama Hippolytum*, &c. & Lactantium l. 1. c. 10.

2 Medica. Pæan nomen medici apud Hom. a quo curatus Pluto. quin & Pæan, Apollo medicinæ inventor.

3 Minui ſibi imperium, violari regni fœdera, vitę reſtitutis qui interierant.

4 Diana, ut Apollo Cynthius, a Cyntho monte Deli, ubi nati.

5 Qui primum fuerat *Demophon*; deinde ab equis imperium ſolventibus dilaniatus, *Hippolytus*; nunc vitæ reſtitutus, *Virbius* dictus.

Egeria in amnem.

F A B. XLVI.

NOn tamen Egeriæ luctus aliena levare
Damna valent; montiſq; jacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas; donec pietate dolentis
Mota ſoror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit, & æternas artus tenuavit in undas.

Gleba in puerum Tagen, qui futurorum apud Hetruſcos ſcientiam invenit.

F A B. XLVII.

AT nymphas tetigit nova res: & 1 *Amazone natus*
Haud aliter ſtupuit, quā cum 2 *Tyrrhenus arator*

1 Hippolytus.

2 Thuſco cuidam aranti emerſit ſubito e terra ſub vomere preſſa puer, cui inde nomen inditum Tages. Is Etruſcos aruſpicinam docuit. Cic. lib. 2. de Divinatione. Lucan. l. 1. v. 636. Marcellin. l. 21. Arnobius l. 2. Crinitus lib. 10. cap. 7. & l. 15. c. 1. Gyrald. Syntagm. 1. Obſcurum hunc aliquem, Terrę filium, & quaſi ex gleba Theologum interpretatur Sabinus.

Fatalem glebam motis aſpexit in arvis
Sponte ſua primum nulloque agitante moveri,
Sumere mox hominis, terraque amittere formam,
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixere Tagen: qui primus Hetruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.

Lancea Romuli in Cornum arborem.

FAB. XLVIII.

Utque Palatinis hærentem collibus olim
Cum ſubito vidit 1 *frondeſcere Romulus haſtam,*
Quæ radice nova, non ferro ſtabat adacto:
Et jam non telum, ſed lenti viminis arbor
Non expectatas dabat admirantibus umbras.

1 Meminit hujus lanceæ corneæ Plutarchus in vita Romuli, quod prodigium ſignificavit ſtatum imperii Romani armis fore florentem.

Cippus cornutus factus, & regnum reſpuens.

FAB. XLIX.

Ut ſua fluminea cum vidit 1 *Cippus in unda*
Cornua: vidit enim, falſamq; in imagine credens
Eſſe fidem, digitis ad frontem ſæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit: nec jam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito veniebat ab hoſte:
Ad cælumq; oculos, & eodem cornua tollens,
Quicquid, ait, Superi, monſtro portenditur iſto,
Seu lætum eſt aliquid patriæ, populoque Quirini,
Sive minax, mihi ſit: viridique e ceſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras,
Vinaque dat 2 *pateris, mactatarumq; bidentum*
3 *Quid ſibi ſignificent trepidantia conſulit exta.*
Quæ ſimul aſpexit 4 *Tyrrhenæ gentis aruſpex,*

1 Genitio Cippo Prętori paludato portam egreſſo in capite ſubito veluti cornua emerſerunt, inquit Valerius Max. l. 5. c. 6. reſponſumque eſt: eum regem fore, ſi in urbem revertiſſet: quod ne accideret, voluntarium ac perpetuum ſibimet indixit exilium.

2 E pateris vero vinum inter victimę cornua, & in aram fundere moris erat.

3 Vide quæ nos ad 1. Lucani v. 617.

4 Etruſcos a Tage aruſpicinam accepiſſe, modo dictum ad verſ. 553. Accitos ex Etruria aruſpices ad luſtrationes & prodigia procuranda. quin & ex Romanorum principum fi-

Magna quidem rerum molimina vidit in illis:
Non maniſeſta tamen. cum vero ſuſtulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen,
Rex ait, O ſalve: tibi enim, tibi Cippe, tuiſque
Hic locus, & Latiæ parebunt cornibus arces:
Tu modo rumpe moras, portaſque intrare patentes
Adpropera, ſic fata jubent. Namque urbe receptus
Rex eris, & ſceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem, torvamque a mœnibus urbis
Avertens faciem, Procul o procul omina, dixit,
Talia dii pellant: multoque ego juſtius avum
Exul agam, quam me videant capitolia regem.
Dixit, & extemplo populumq; gravemq; ſenatum
Convocat: ante tamen capitis nova 1 *cornua fronde*
Velat, & aggeribus factis a milite forti
Inſiſtit: priſcoque deos de more precatus,
Eſt, ait, hic unus, quem vos niſi pellitis urbe,
Rex erit: is qui ſit, ſigno, non nomine dicam.
1 *Cornua fronte gerit, quem vobis indicat augur,*
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas;
Sed nos obſtitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi eſt. vos urbe virum prohibete Quirites,
Vel, ſi dignus erit, gravibus vincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia 2 *ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,*
Murmura pinetis fiunt: aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, ſi quis procul audiat illos:
Tale ſonat populus; ſed per confuſa trementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille eſt?
Et ſpectant frontes, prædictaque cornua quærunt.
Rurſus ad hoc Cippus: Quem poſcitis, inquit, habetis.
Et dempta capiti, populo prohibente, corona
Exhibuit gemino præſignia tempora cornu.
Demiſere oculos omnes, gemitumque dedere:

liis tradi ſex in diſciplinam ſingulis Etruriæ populis, notum ex Cic. l. 1. de Divinat.

1 Coronam regium geſtamen a cornu dictam volunt, ut habet Pietius l. 41. Hieroglyph. quem adi. Bacchus cur cornutus fuerit dictus, vide quæ nos ad Senecæ Hippolytum v. 751. atque ibidem de Moſis facie cornuta ſeu radiata. Cornua, inquit Plinius, quadrupedum generi tantum data. Actæonem enim, & Cippum etiam in Latina hiſtoria fabuloſos reor, l. 11. c. 37.

2 Pinus enim, tereti trunco, alte quaſi ſuccincta, prope cacumen ramos profundit.

Atque

Atque illud meritis clarum (quis credere poſſit ?)
Inviti videre caput; nec honore carere,
Ulterius paſſi, feſtam impoſuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedere,
Quantum depreſſo ſubjectis bobus aratra
Complecti poſſes ad finem lucis ab ortu:
Cornuaque 1 *aratis miram referentia formam*
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.

1 *Auratis* habent ſcripti & cuſi codices. prætulerim tamen *æratis* ductus ratione & fide hiſtoriæ, quam habes apud Valer. Maxim. l. 5. c. 6. Cujus teſtandæ rei gratia, capitis (Cippi) effigies ærea portæ, qua exceſſerat, incluſa eſt, dictaq; Rauduſculana; quod olim Rauda æra dicebantur. Idem Feſtus, & Varro.

Æſculapius Romam accerſitus, & in ſerpentem mutatus.

FAB. L.

1 *Pandite nunc Muſæ, præſentia numina vatum,*
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
Unde 2 *Coronidem circumflua Tybridis alti*
Inſula Romuleæ ſacris arceſſerit urbis.
3 *Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,*
Pallidaque exangui ſqualebant corpora morbo.
Funeribus feſſi, poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Auxilium cœleſte petunt; 4 *mediamq; tenentis*
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Utque ſalutifera miſeris ſuccurrere rebus
Sorte velit, tantaque urbis mala finiat, orant:
Et locus, & laurus, & quas habet ipſe pharetras,

1 *Pandite nunc Helicona Deæ, cantuſque movete*, &c. mox, *Et meminiſtis enim Divæ*, &c. Virgil. 7. Æn. uterque ex illo Homeri 2. Iliad. Ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, &c.

2 Æſculapium, Coronei nepotem, Apollinis ex Coronide filium. qui enim prodeunt ſecto matris utero, huic, utpote medicinæ Deo, ſacri ſunt. L. 3. v. 647.

3 Æſculapium Epidauro accitum Romam, amoliendæ peſtilitatis gratia, refert Liv. 10. dec. 1. l. & 9. dec. l. 3. Aur. Victor. c. 22. Val. Max. l. 1. c. 8.

4 Parnaſſum montem, ſub quo Delphi opp. Apollinis oraculo clari, umbilicum orbis ſtatuunt Strabo l. 9. Lucan. l. 5. v. 71. Claudian. præfat. ad Manlii Theodori conſulatum.

Intremuere ſimul, 1 cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pavefactaque corpora movit:
Quod petis hinc, 2 propiore loco Romane petiſſes,
Et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus eſt, ſed Apolline nato.
Ite bonis avibus, prolemque accerſite noſtram.
Juſſa Dei prudens poſtquam accepere Senatus,
Quam colat, explorat, juvenis Phœbeius urbem:
Quique 2 petant ventis Epidauria litora, mittunt.
Quæ ſimul incurva miſſi tetigere carina,
Concilium, Grajoſque patres adiere, darentq;
Oravere Deum, qui præſens funera gentis
Finiat Auſoniæ: 3 certas ita dicere ſortes.
Diſſidet, & variat ſententia; parſque negandum
Non putat auxilium: multi retinere, ſuamque
Non emittere opem, nec numina tradere ſuadent.
Dum dubitant, ſeram pepulere crepuſcula lucem,
Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
Cum Deus in ſomnis 4 opifer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum; ſed 5 qualis in æde
*Eſſe ſolet: * baculumque tenens agreſte ſiniſtra*
6 Cæſariem longæ dextra deducere barbæ,
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus, veniam, ſimulacraq; noſtra relinquam.
Hunc modo ſerpentem, baculum qui nexibus ambit,
Perſpice, & uſq; nota, viſum ut cognoſcere poſſis.
Vertar in hunc, ſed major ero, tantuſque videbor,
In quantum verti cœleſtia corpora poſſunt.

1 Occiſo Pythone tripodis cuſtode, inquit Jul. Scaliger, oraculum ſuum fecit: Cujus corio obductus tripus, inde etiam cortina fuit appellatus. vide quæ nos ad Virg. 3. Æneid. *& mugire adytis cortina recluſis*. & ad Senecæ Oedip. v. 33. & ad Lucan. l. 5. v. 81.

2 A Roma tamen brevior eſt navigatio per Corinthiacum ſinum ad Delphos, quam ad Epidaurum in Peloponneſo, ut recte H. Glareanus. Sed λοξίας Apollo, interdum & vates ipſius.

3 Sic Ms. mei, & alii, unde expeditior ſenſus, quam ex lectione Vatic. *certant addicere ſortes*, quæ viam affectat ad verbum prætorium *addico*.

4 Τέκνον Ἀ'νωδυνίας ἄμβον γυιαρκέος Ἀ'σκλαπιόν, ἄρωα παντοδαπᾶν ἀλεκτῆρα νόσων. Pindar. Pyth. ode 3.

5 Humana ſpecie.

* Æſculapio prout medico cur tribuantur inſignia baculus & draco, lege apud Phornutum de Nat. Deorum. Macrob. Sat. 1. l. cap. 10. Pier. Hierogl. l. 16. Natal. Com. l. 4. c. 11.

6 Demulcere ſibi barbam: quæ cur Æſculapio ſit promiſſa, vide apud Pierium l. 32. Hierogl.

Ex.

Exemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
Somnus abit: ſomnique fugam lux alma ſecuta eſt.
Poſtera ſydereos Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant 1 *proceres, ad templa petiti*
Conveniunt 2 *operoſa Dei,* 3 *quaque ipſe morari*
Sede velit, ſignis cœleſtibus indicet, orant.
Vix bene deſierant, cum criſtis aureus altis
In ſerpente Deus prænuncia ſibila movit,
Adventuque ſuo ſignumque, araſque, foreſque,
Marmoreumque ſolum, faſtigiaque aurea movit:
Pectoribuſque tenus media ſublimis in æde
Conſtitit, atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet: cognovit numina caſtus
Evinctus vitta crines albente ſacerdos.
En Deus eſt, Deus eſt; 4 *animis, linguiſque favete,*
Quiſquis adeſt, dixit: Sis, o pulcherrime, viſus
Utiliter, populoſque juves tua ſacra colentes.
Quiſquis adeſt, viſum veneratur numen: & omnes
Verba 5 *ſacerdotis referunt geminata, piumque*
Æneadæ præſtant & voce, & mente favorem.
Annuit his, motiſque Deus rata pignora criſtis,
Et repetita dedit vibrata ſibila lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur, oraque retro
Flectit, & antiquas abiturus reſpicit aras,
Aſſuetaſque domos, habitataque templa 6 *ſalutat:*
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum, flectiq; ſinus, 7 *mediamque per urbem*
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Reſtitit hic: agmenque ſuum, 8 *turbaque ſequentis*
Officium placido viſus dimittere vultu,
Corpus in Auſonia poſuit rate. Numinis illa
Senſit onus: preſſaque Dei gravitate carina
Æneadæ gaudent, 9 *cæſoque in litore tauro,*
Torta coronatæ ſolvunt retinacula navis.
Impulerat levis aura ratem: Deus eminet alte,

1 Epidaurii.
2 Magnificis operibus extructa, inſtructa, ut mox v. 672. faſtigio aureo, ſolo marmoreo, &c.
3 Epidauri, an Romæ.
4 Animo ad ſacra attento, præſtate ſacris ſilentium, pia vota concipite, bona verba dicite, mox v. 682. *præſtant & voce & mente favorem.*
5 Præeuntis ſc. verbis conceptis.
6 *Diique relinquendi*, &c. *Eſte ſalutati tempus in omne mihi.* 1. Triſt. el. 3.
7 Lege quę Val. Max. l. 1. c. 8. & quæ Pierius l. 16. Hierogl.
8 Epidauriorum Deum abeuntem proſequentium.
9 Felicis navigationis ſacrolim-

n *Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit*
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.
o *Crathis, & hinc Sybaris veſtris conterminus oris*
Electro ſimiles faciunt auroque capillos.
p *Quodque magis mirum eſt, ſunt qui non corpora tantum,*
Verum animos etiam valeant mutare liquores:
Cui non audita eſt obſcœna Salmacis unda?
q *Æthiopeſque lacus? quos ſi quis faucibus hauſit,*
Aut furit, aut patitur mirum gravitate ſoporem.
r *Clitorio quicunque ſitim de fonte levarit,*
Vina fugit, gaudetque meris abſtemius undis:
Seu vis eſt in aqua calido contraria vino,
Sive, quod indigenæ memorant, Amithaone natus
Prœtidas attonitas poſtquam per carmen & herbas
Eripuit furiis, purgamina mentis in illas
Miſit aquas, odiumque meri permanſit in undis.
ſ *Hinc fluit effectu diſpar Lynceſtius amnis:*
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quam ſi mera vina bibiſſet.
t *Eſt lacus Arcadiæ, Phenium dixere priores,*
Ambiguis ſuſpectus aquis; quas nocte timeto:
Nocte nocent pota; ſine noxa luce bibuntur.
u *Sic alias aliaſque lacus & flumina vires*
Concipiunt. Tempuſque fuit cum navit in undis,

n Plin. c. 103. l. & Seneca l. 2. Natur. quæſt. c. 10.

o Ὁ δὲ Κρᾶθις τοὺς λουομένους ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ. Strabo lib. 6. ubi & de Sybari. Euripid. in Troa.

p De Salmacide fonte Cariæ dictum l. 5. v. 285.

q Lacus quidam in Æthiopia epoti furorem inducunt, aut veternum.

r Vinum tædio venire his qui ex Clitorio lacu biberint, ſcribit Plin. l. 32. c. 2. eſt autem lacus ille Arcadiæ in Peloponneſo. Vitruvius lib. 8. refert epigramma in eandem ſententiam, fontis lapidi inſcriptum. Prœti autem filias μανίᾳ laborantes Melanthus Amithaonis filius ſanæ menti reſtituit, morbique ἀποκαθάρματα in fontem conjecit; ut Poetæ placet.

ſ Lynceſtis aqua, in Macedonia, vini modo temulentos facit, inquit Plin. l. 2. c. 103.

t Lacum hunc Arcades Styga vocant, inquit Pauſanias in Arcadicis. vide & Plin. l. 4. c. 6.

u De inſula Delo erratica ſupra l. 6. v. 186. & ad 3. Æneid. Virgil. De Cyaneis inſſ. vide quę ad v. 63. l. 7. & quæ ad Senecæ Med. verſ. 341. & ad Hercul. Fur. v. 1212. Hom. Odyſſ. 12. Pindar. Pyth. 4. Oden. Apollon. Argonaut. l. 2.

Nunc

Nunc ſedet Ortygie. Timuit concurſibus Argo
Undarum ſparſas Symplegadas eliſarum:
Quæ nunc immotæ perſtant, ventiſque reſiſtunt.
x *Nec quæ ſulfureis ardet fornacibus Ætna*
Ignea ſemper erit: neque enim fuit ignea ſemper.
Nam ſive eſt animal Tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotieſque movetur,
Has finire poteſt, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris,
Saxaque cum ſaxis, & habentem ſemina flammæ
Materiam jactant, ea concipit ictibus ignem;
Antra relinquentur ſedatis frigida ventis:
Sive bituminea rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis areſcunt ſulfura fumis;
Nempe ut terra cibos, alimentaque pinguia flammæ
Non dabit, abſumptis per longum viribus ævum,
Naturæque ſuum nutrimen deerit edaci,
Non feret illa famem, deſertaque deſeret ignes.
y *Eſſe viros fama eſt in Hyperborea Pallene,*
Qui ſoleant levibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam novies ſubiere paludem.
Haud equidem credo: z *Sparſæ quoque membra veneno*
Exercere artes Scythides memorantur eaſdem.
a *Siqua fides rebus tamen eſt addenda probatis:*
Nonne vides quæcunque mora, fluidoque calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros:

x Præter Poetas a me citatos in *Indice Poetico* tit. *Ætna*, Lucretium, Virgilium, Claudianum, &c. vide Ariſtotelem libro de mundo. Sen. epiſt. 79. Plin. l. 3. c. 8. Solin. c. 11. Strab. l. 6. Adfert noſter tres incendii cauſſas; 1. ab animali ſpiritu; 2. a ventis incluſis; 3. a bitumine & ſulphure.

y Herodotus in Melpomene pennas has interpretatur nives. & Plin. l. 2. c. 12. Mox, inquit, Riphæi montes, aſſiduo nivis caſu, pinnarum ſimilitudine, Pterophoros appellata regio, &c.

z Audi autores a me citatos ad v. 200. & 223. lib. 7. quin & Pamphile fit bubo. 3. Met. Apuleii.

a μ. Μέλισσαι βουγενεῖς, Ariſtei inventum. 1. Faſtor. Columella l. 9. cap. 14. Varro lib. 3. R. R. cap. 16. citat illud Archelai, βοὸς φθιμένης πεποιημένα τέκνα. Plin. l. 11. cap. 10. Apes in totum amiſſas reparari ajunt ventribus bubulis recentibus cum fimo obrutis; Virg. 4. Georg. juvencorum corpore exanimato, fiunt----

(Cognita res uſu) de putri viſcere paſſim
Florilegæ naſcuntur apes, quæ more parentum
Rura colunt, operique favent, in ſpemque laborant.
b *Preſſus humo bellator equus crabronis origo eſt.*
Concava litoreo ſi demas brachia cancro,
Cætera ſupponas terræ, de parte ſepulta
Scorpius exibit, caudaque minabitur unca.
c *Quæque ſolent canis frondes intexere filis,*
Agreſtes tineæ (res obſervata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
d *Semina limus habet virides generantia ranas,*
Et generat truncas pedibus: mox apta natando
Crura dat: utque eadem ſint longis ſaltibus apta,
Poſterior ſuperat partes menſura priores.
e *Nec catulus partu quem reddidit urſa recenti,*
Sed male viva caro eſt: lambendo mater in artus
Fingit, & in formam, quantam capit ipſa, reducit.
f *Nonne vides quos cera tegit ſexangula fetus*
Melliferarum apium ſine membris corpora naſci?
Et ſeroſque pedes, ſeraſque aſſumere pennas?
Junonis volucrem, quæ cauda ſydera portat,
Armigerumque Jovis, Cythereiadaſque columbas,
Et genus omne avium mediis e partibus ovi,
Ni ſciret fieri, quis naſci poſſe putaret?
g *Sunt qui, cum clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulchro,*
Mutari credant humanas angue medullas.
Hæc tamen ex aliis generis primordia ducunt.
h *Una eſt quæ reparet, ſeque ipſa reſeminet ales,*

b ---- Equorum corpore veſpas atque crabrones. ἵππων μὲν σφῆκες γενεά, μόσχων δὲ μέλισσαι. Varro ibid.
c Inde vermiculus parvus, & triduo eruca; rupto deinde cortice volat papillo. Plin. lib. 11. cap.
d Neque enim opus eſt hęc de bombycibus intelligi.
e Urſarum fœtus naſci informes, lambendo figurari ſcribunt autores non ultimi commatis. Falſum id eſſe, oculatus contrarii teſtis aſſeverat Dalecampius ad c. 36. l. 8. Plin. hiſtor.
f Servio, quod ſine pedibus naſcantur, nomen habere dicuntur, quaſi ἄποδες. Scaligero vero l. 4. de L. L. c. 94. ab opere, παρὰ τὸ ἅπτειν.
g Anguem ex medulla hominis ſpinę gigni, accepimus a multis. Plin. l. 10. c. 66. Circa ſepulchra itaque viſuntur.
h Preter Claudianum, & alios a me citatos in *Indice meo Poetico*, tit. *Phœnix*, lege Tacit. Annal. l. 6. Ælian. l. 6. c. 58. Pier. Hieroglyph l. 20. Geſnerum, alios. Phœnicem jactant Indi, avem unicam, neſcio an fabuloſe, inquit Plin. lib. 10. cap. 2. Soli ſacram, vivere annos 660. caſia, thuiſ-

Aſ-

Aſſyrii Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & ſucco vivit amomi.
Hæc ubi quinque ſuæ complevit ſecula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ
Unguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore:
Quo ſimul ac caſias, ac nardi lenis ariſtas,
Quaſſaque cum fulva ſubſtravit cinnama myrrha,
Se ſuper imponit, finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas vires, oneriqne ferendo eſt,
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ,
Fertque pius cunaſque ſuas, patriumq; ſepulchrum,
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.
i *Si tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis,*
Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur Hyænam.
l *Id quoque quod ventis animal nutritur, & aura,*
Protinus aſſimulat tetigit quoſcunque colores.
m *Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho,*
E quibus, ut memorant, quicquid veſica remiſit,
Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.
n *Sic & coralium quo primum contigit auras*
Tempore dureſcit: mollis fuit herba ſub undis.
Deſinet ante dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos, quam conſequar omnia dictis
In ſpecies translata novas. Sic omnia verti
Cernimus, atque alias aſſumere robora gentes,
Concidere has. ſic magna fuit cenſuque viriſque,
Perque decem potuit tantum dare ſanguinis annos;
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,

que ſurculis nidum conſtruere, & ſuperemori: ex oſſibus & medullis ejus naſci vermiculum, inde fieri pullum, &c. juſſa priori reddere, totum nidum deferre prope Panchajam, in Solis urbem, & in ara ibi deponere, &c.

i Hyenis utramque eſſe naturam annis alternis credit vulgus, Ariſtoteles negat, inquit Plin. l. 8. c. 30. Tales, inquit Sabinus, ſunt Theologi ambigue de graviſſimis rebus pronunciantes & docentes, &c.

l Chamæleon omnium quæ tangit refert colorem, rubrum candidumque excipit. Plutarchus l. de Adul. de quo Plin. l. 8. c. 33. Tertul. de Pallio. Pierius l. 27. Alciat. emblem. 53.

m Ex urina lyncis lapis lyncurius.

n Ut ante l. 4. v. 744.

Et pro divitiis tumulos oſtendit avorum:
1 Clara fuit Sparte; magna viguere Mycenæ;
Necnon & Cecropis; necnon Amphionis arces:
Vile ſolum Sparte eſt; altæ cecidere Mycenæ;
Oedipodioniæ quid ſunt, niſi nomina, Thebæ?
Quid Pandioniæ reſtant, niſi nomen, Athenæ?

1 Lacedæmon, Mycenæ, Athenæ, ab Amphione conditę, Thebę Oedipodæ regnatæ, Urbes quondam florentiſſimæ, nunc proſtratæ & dirutæ, urbium cadavera projecta jacent, ut Sulpitius epiſt. 5. lib. 4. ad Ciceronem.

Roma ab Ænea fundata, & quod carnibus non eſt omnino veſcendum.

FAB. XLIII.

Nunc quoque 1 Dardaniam fama eſt conſurgere Romam,
Apenninigenæ quæ proxima Tybridis undis
Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam creſcendo mutat; & olim
Immenſi caput orbis erit: ſic dicere vates,
Faticinaſq; ferunt ſortes. 2 quantumq; recordor,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret,
Priamides Helenus flenti, dubioque ſalutis:
Nate Dea, ſi nota ſatis præſagia noſtræ
Mentis habes: Non tota cadet te ſoſpite Troja.
3 Flamma tibi ferrumque dabunt iter: ibis, & una
Pergama rapta feres; donec Trojæque, tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus annis.
Hanc alii 4 proceres per ſecula longa potentem,
Sed dominam rerum 5 de ſanguine natus Juli
Efficiet; quo, cum tellus erit uſa, fruentur

1 A Dardanidis conditam Romam, quam alluit Tybris ex Apennino medio profluens.
2 Fictionem hujus prædictionis appoſite imputat ὀνομαστί ſue Pythagoras, qui ſe temporibus Trojanis Euphorbum fuiſſe deliravit. ſed vide quæ Æneæ Helenus, Vir. 3. Æn.
3 Deos patrios, patremque ferenti enſis & ignis ceſſerunt. infra.
4 Reges, Conſules, alii toga & ſago clari.
5 Octavius Auguſtus, Julii Ceſ. adoptione filius, qui maternum genus ad Aſcanium, qui & Julus, Æneæ filium referebat.

Æthe-

Ætherea ſedes, cęlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecíniſſe [1] *Penatigero Æneæ*
Mente memor refero, cognataque mœnia lætor
Creſcere, & [2] *utiliter Phrygibus viciſſe Pelaſgos.*
Ne tamen oblitis ad metam tendere longe
Expatiemur equis: Cœlum, & quodcunque ſub illo eſt,
Immutat formas; telluſque, & quicquid in illa eſt.
Nos quoque pars mundi (quoniam non corpora ſolum,
Verum etiam [3] *volucres animæ ſumus, inque ferinas*
Poſſumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora quæ poſſunt animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certe; tuta eſſe, & honeſta ſinamus:
[4] *Neve Thyeſteis cumulemus viſcera menſis.*
Quam male conſueſcit, quam ſe parat ille cruori
Impius humano, vituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus hædum
Edentem jugulare poteſt, aut alite veſci,
Cui dedit ipſe cibos! Quantum eſt quod deſit in iſtis
Ad [5] *plenum facinus? Quis tranſitus inde paratur?*
Bos aret, aut mortem ſenioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ovis [6] *arma miniſtret:*
Ubera dent ſaturæ manibus preſſanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueoſque, arteſque doloſas
Tollite, nec volucres viſcata fallite virga,
Nec [7] *formidatis cervos includite pennis,*
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite ſi qua nocēt: verum hæc quoq; perdite tantum:

1 Repete quæ ex Æliano adnotavimus ad v. 625.

2 Jactura utique Phrygibus utili, utpote in bonum cedente, e Trojæ cineribus Roma, urbium principe & orbis capite, renata.

3 Adeoque ex alio in aliud corpus migrantes.

4 Ne itaque vim inferamus pecudibus, in quarum corpora migrarunt forte parentum noſtrorum aut cognatorum animæ; nec viſcera eorum in noſtra condamus, impie Atreum imitati, & menſas Thyeſteas, de quibus vide Senecæ Thyeſtem, & quæ nos ad illum.

5 Ultimæ crudelitatis conſummationem, ideſt homicidium & dapes Cyclopeas, ac Thyeſteas.

6 Lanam ad veſtes.

7 Formidinibus, ideſt lineis, quibus plumæ verſicolores intertextæ, eædemque uſtulatæ ſuſpenduntur, quæ cervos viſu & odore territos in veras plagas impellant. *Puniceæve agitans pavidos formidine pennæ*. Virg. 3. Georg. Senec. Hippolyt. v. 46. & Lucan. l. 4. v. 437.

Ora vacent epulis, alimentaque congrua carpant.

Numa Deorum cultum inſtituens,
& Egeriæ luctus.

F A B. LXIV.

TAlibus, atque aliis 1 *inſtructo pectore dictis,*
In patriam remeaſſe ferunt, 2 *ultroq; petitum*
Accepiſſe Numam populi Latialis habenas:
Conjuge qui felix Nympha, ducibuſque Camœnis
Sacrificos docuit ritus, gentemque feroci
Aſſuetam bello pacis traduxit ad artes.
Qui poſtquam ſenior regnumque ævumq; peregit,
Extinctum Latiaque nurus, populuſque, patreſque
Deflevere Numam. nam conjux, urbe relicta,
Vallis Aricinę denſis latet abdita ſylvis,
Sacraque 3 *Oreſtea gemitu queſtuque Dianæ*
Impedit. Ah quoties Nympha nemoriſq; lacuſque,
Ne faceret, monſtere, & conſolantia verba
Dixerunt! quoties flenti 4 *Theſeius heros,*
Siſte modum, dixit! nec enim fortuna querenda
Sola tua eſt: Similes aliorum reſpice caſus;
Mitius iſta feres. *Utinamq; exempla dolentem,*
Non mea te poſſent relevare! Sed & mea poſſunt.

1 Vide quę adnotavi ad v. 7. hujus lib. Sunt tamen qui alium a Samio Pythagora, Lacedęmonium ſcil. fuiſſe Numæ σύγχρονον autument, quem in Italia exulantem audiverit.
2 De imperio Numæ delato, religione & pace ab eo inſtitutis, Egeria nympha, &c. conſulendi hiſtorici, Livius, Dionyſius, Plutarchus, alii, Virgil. 6. Æneid.
3 Dianę Scythicę ſimulachrum & ſacra ex Taurica in Italiam tuliſſe fertur Oreſtes cum Iphigenia ſorore, & in nemore Aricino ſtatuiſſe. vide Lil. Girald. Syntag. 12. & Lactant. l. 1. c. 21.
4 Hippolytus Theſei filius, vitæ ab Æſculapio reſtitutus, & templo Dianę in Aricina ſylva prefectus, ut infra.

Hippolytus in Virbium, q. d. bis virum.

F A B. XLV.

FAndo aliquem Hippolytum veſtras ſi contigit aures
1 *Credulitate patris, ſcelerata & fraude noverca*
Occubuiſſe neci, mirabere, vixque probabo.

1 Fabula notiſſima ut notior ſit, legendum argumentum Hippolyti apud Euripidem & Senecam, adeoque ipſę tragœdię.

Sed

Sed tamen ille ego ſum. me 1 *Paſiphaeia quondam*
Tentatum fruſtra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluiſſe, & crimine verſo,
Indicine metu magis, 2 *offenſave repulſæ*
Arguit; immeritumque pater projecit ab urbe,
3 *Hoſtilique caput prece deteſtatur euntis.*
4 *Pittheam profugo curru Trœzena petebam,*
Jamque Corinthiaci carpebam litora ponti,
5 *Cum mare ſurrexit, cumuluſq; immanis aquarum*
In montis ſpeciem curvari, & creſcere viſus,
Et dare mugitus, ſummoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribuſque tenus molles erectus in auras
Naribus, & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum: mihi mens interrita manſit
Exiliis contenta ſuis. Tum colla feroces
Ad freta convertunt, arrectiſq; auribus horrent
Quadrupedes, monſtrique metu turbantur, & altis
Præcipitant currum ſcopulis: ego ducere 6 *vana*
Frena manu ſpumis albentibus oblita luctor,
Et retro lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum qua circumvertitur axem,
Stipitis occurſu fracta & disjecta fuiſſet.
Excutior curru, loriſque tenentibus artus
Viſcera viva trahi, nervos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui,
Oſſa gravem dare fracta ſonum, feſſamque videres
Exhalare animam, nullaſque in corpore partes,
Noſcere quas poſſes: 7 *unumque erat omnia vulnus.*
Num potes, aut audes cladi componere noſtræ,
Nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna,

1 Phædra Paſiphaes & Minois filia, uxor Theſei, Hippolyti noverca.

2 *Erubuit nempe hæc, ceu faſtidita repulſa.* Juven. Sat. 10. de eadem Phædra.

3 Ex tribus optatis, inquit Cic. 1. Off. hoc erat ultimum, quod de Hippolyti interitu iratus optavit. Ὦ θεοὶ, Πόσειδον, ὡς ἄρ' ἦσθ' ἐμὸς πατὴρ, Ὀρθῶς ἀκούσας τῶν ἐμῶν κατευγμάτων. & Sen. Hippol. v. 940.

4 Trezena urbem Peloponneſi, ubi educatus fuerat Hippolytus a Pittheo rege.

5 Audi nuncium hæc referentem apud utrunque Tragicum, Eurip. & Sen.

6 Fruſtra retinere equos territos laboranti.

7 *Omnia plena Membra fluunt venis: totum eſt pro vulnere corpus.* Luc. L. 9. v. 814.

Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
Nec niſi 1 *Apollinea valido medicamine* 1 *prolis*
Reddita vita foret: quam poſtquam fortibus herbis,
Atque ope 2 *Paonia, Dite* 3 *indignante, recepi,*
Tum mihi, ne praſens augerem muneris hujus
Invidiam, denſas objecit 4 *Cynthia nubes:*
Utque forem tutus, poſſemque impune videri,
Addidit atatem; nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi, Cretenque diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon: Delo, Cretaque relictis,
Hic poſuit, nomenque ſimul, quod poſſit equorum
Admonuiſſe, jubet deponere; 5 *Quique fuiſti*
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo, de diiſque minoribus unus
Numine ſub domina lateo, atque aſſentior illi.

1 Æſculapii. Adi Vir. 7. Æn. verſ. 755. *Namque ferunt fama Hippolytum*, &c. & Lactantium l. 1. c. 10.
2 Medica. Pæan nomen medici apud Hom. a quo curatus Pluto. quin & Pæan, Apollo medicinæ inventor.
3 Minui ſibi imperium, violari regni fœdera, vitę reſtitutis qui interierant.
4 Diana, ut Apollo Cynthius, a Cyntho monte Deli, ubi nati.
5 Qui primum fuerat *Demophon*; deinde ab equis imperium ſolventibus dilaniatus, *Hippolytus*; nunc vitæ reſtitutus, *Virbius* dictus.

Egeria in amnem.

F A B. XLVI.

N On tamen Egeria luctus aliena levare
Damna valent; montiſq; jacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas; donec pietate dolentis
Mota ſoror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit, & aternas artus tenuavit in undas.

Gleba in puerum Tagen, qui futurorum apud Hetruſcos ſcientiam invenit.

F A B. XLVII.

A T nymphas tetigit nova res: & 1 *Amazone natus*
Haud aliter ſtupuit, quā cum 2 *Tyrrhenus arator*

1 Hippolytus.
2 Thuſco cuidam aranti emerſit ſubito e terra ſub vomere preſſa puer, cui inde nomen inditum Tages. Is Etruſcos aruſpicinam docuit. Cic. lib. 2. de Divinatione. Lucan. l. 1. v. 636. Marcellin. l. 21. Arnobius l. 2. Crinitus lib. 10. cap. 7. & l. 15. c. 1. Gyrald. Syntagm. 1. Obſcurum hunc aliquem, Terrę filium, & quaſi ex gleba Theologum interpretatur Sabinus.

Fa-

Fatalem glebam motis aſpexit in arvis
Sponte ſua primum nulloque agitante moveri,
Sumere mox hominis, terraque amittere formam,
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixere Tagen: qui primus Hetruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.

Lancea Romuli in Cornum arborem.
FAB. XLVIII.

UTque Palatinis hærentem collibus olim
Cum ſubito vidit [1] frondeſcere Romulus haſtam,
Quæ radice nova, non ferro ſtabat adacto:
Et jam non telum, ſed lenti viminis arbor
Non expectatas dabat admirantibus umbras.

1 Meminit hujus lanceæ corneæ Plutarchus in vita Romuli, quod prodigium ſignificavit ſtatum imperii Romani armis fore florentem.

Cippus cornutus factus, & regnum reſpuens.
FAB. XLIX.

AUt ſua fluminea cum vidit [1] Cippus in unda
Cornua: vidit enim, falſamq; in imagine credens
Eſſe fidem, digitis ad frontem ſæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit: nec jam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito veniebat ab hoſte:
Ad cœlumq; oculos, & eodem cornua tollens,
Quicquid, ait, Superi, monſtro portenditur iſto,
Seu lætum eſt aliquid patriæ, populoque Quirini,
Sive minax, mihi ſit: viridique e ceſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras,
Vinaque dat [2] pateris, mactatarumq; bidentum
[3] Quid ſibi ſignificent trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul aſpexit [4] Tyrrhenæ gentis aruſpex,

1 Genitio Cippo Prętori paludato portam egreſſo in capite ſubito veluti cornua emerſerunt, inquit Valerius Max. l. 5. c. 6. reſponſumque eſt: eum regem fore, ſi in urbem revertiſſet: quod ne accideret, voluntarium ac perpetuum ſibimet indixit exilium.

2 E pateris vero vinum inter victimę cornua, & in aram fundere moris erat.

3 Vide quæ nos ad 1. Lucani v. 617.

4 Etruſcos a Tage aruſpicinam accepiſſe, modo dictum ad verſ. 553. Accitos ex Etruria aruſpices ad luſtrationes & prodigia procuranda. quin & ex Romanorum principum ſi-

Magna quidem rerum molimina vidit in illis:
Non manifeſta tamen. cum vero ſuſtulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen,
Rex ait, O ſalve: tibi enim, tibi Cippe, tuiſque
Hic locus, & Latiæ parebunt cornibus arces:
Tu modo rumpe moras, portaſque intrare patentes
Adpropera, ſic fata jubent. Namque urbe receptus
Rex eris, & ſceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem, torvamque a mœnibus urbis
Avertens faciem, Procul o procul omina, dixit,
Talia dii pellant: multoque ego juſtius ævum
Exul agam, quam me videant capitolia regem.
Dixit, & extemplo populumq; gravemq; ſenatum
Convocat: ante tamen capitis nova [1] *cornua fronde*
Velat, & aggeribus factis a milite forti
Inſiſtit: priſcoque deos de more precatus,
Eſt, ait, hic unus, quem vos niſi pellitis urbe,
Rex erit: is qui ſit, ſigno, non nomine dicam.
[1] *Cornua fronte gerit, quem vobis indicat augur,*
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas;
Sed nos obſtitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi eſt. vos urbe virum prohibete Quirites,
Vel, ſi dignus erit, gravibus vincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia [2] *ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,*
Murmura pinetis fiunt: aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, ſi quis procul audiat illos:
Tale ſonat populus; ſed per confuſa trementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille eſt?
Et ſpectant frontes, prædictaque cornua quærunt.
Rurſus ad hoc Cippus: Quem poſcitis, inquit, habetis.
Et dempta capiti, populo prohibente, corona
Exhibuit gemino præſignia tempora cornu.
Demiſere oculos omnes, gemitumque dedere:

liis tradi ſex in diſciplinam ſingulis Etruriæ populis, notum ex Cic. l. 1. de Divinat.

1 Coronam regium geſtamen a cornu dictam voluit, ut habet Pierius l. 41. Hieroglyph. quem adi. Bacchus cur cornutus fuerit dictus, vide quæ nos ad Senecæ Hippolytum v. 751. atque ibidem de Moſis facie cornuta ſeu radiata. Cornua, inquit Plinius, quadrupedum generi tantum data. Actæonem enim, & Cippum etiam in Latina hiſtoria fabuloſos reor, l. 11. c. 37.

2 Pinus enim, tereti trunco, alte quaſi ſuccincta, prope cacumen ramos profundit.

Atque

Atque illud meritis clarum (quis credere poſſit?)
Inviti videre caput; nec honore carere
Ulterius paſſi, feſtam impoſuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedere,
Quantum depreſſo ſubjectis bobus aratra
Complecti poſſes ad finem lucis ab ortu:
Cornuaque 1 *aratis miram referentia formam*
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.

1 *Auratis* habent ſcripti & cuſi codices, prætulerim tamen *æratis* ductus ratione & fide hiſtoriæ, quam habes apud Valer. Maxim. l. 5. c. 6. Cujus teſtandæ rei gratia, capitis (Cippi) effigies æreæ portæ, qua excesserat, incluſa eſt, dictaq; Rauduſculana; quod olim Rauda æra dicebantur. Idem Feſtus, & Varro.

Æſculapius Romam accerſitus, & in ſerpentem mutatus.

F A B. L.

1 P*Andite nunc Muſæ, præſentia numina vatum,*
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
Unde 2 *Coronidem circumflua Tybridis alti*
Inſula Romuleæ ſacris arceſſerit urbis.
3 *Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,*
Pallidaque exangui ſqualebant corpora morbo.
Funeribus feſſi, poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Auxilium cœleſte petunt; 4 *mediamq; tenentis*
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Utque ſalutifera miſeris ſuccurrere rebus
Sorte velit, tantaque urbis mala finiat, orant:
Et locus, & laurus, & quas habet ipſe pharetras,

1 *Pandite nunc Helicona Deæ, cantuſque movete*, &c. mox, *Et meminiſtis enim Divæ*, &c. Virgil. 7. Æn. uterque ex illo Homeri 2. Iliad. Ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, &c.

2 Æſculapium, Coronei nepotem, Apollinis ex Coronide filium. qui enim prodeunt ſecto matris utero, huic, utpote medicinæ Deo, ſacri ſunt. l. 3. v. 647.

3 Æſculapium Epidauro accitum Romam, amoliendæ peſtilitatis gratia, refert Liv. 10. dec. 1. l. & 9. dec. l. 3. Aur. Victor. c. 22. Val. Max. l. 1. c. 8.

4 Parnaſſum montem, ſub quo Delphi opp. Apollinis oraculo clari, umbilicum orbis ſtatuunt Strabo l. 9. Lucan. l. 5. v. 71. Claudian. præfat. ad Maulii Theodori conſulatum.

Intremuere ſimul, 1 cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pavefactaque corpora movit:
Quod petis hinc, 2 propiore loco Romane petiſſes,
Et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus eſt, ſed Apolline nato.
Ite bonis avibus, prolemque accerſite noſtram.
Juſſa Dei prudens poſtquam accepere Senatus,
Quam colat, explorat, juvenis Phœbeius urbem:
Quique 2 petant ventis Epidauria litora mittunt.
Quæ ſimul incurva miſſi tetigere carina,
Concilium, Grajoſque patres adiere, darentq;
Oravere Deum, qui præſens funera gentis
Finiat Auſoniæ: 3 certas ita dicere ſortes.
Diſſidet, & variat ſententia; parſque negandum
Non putat auxilium: multi retinere, ſuamque
Non emittere opem, nec numina tradere ſuadent.
Dum dubitant, ſeram pepulere crepuſcula lucem,
Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
Cum Deus in ſomnis 4 opifer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum; ſed 5 qualis in æde
*Eſſe ſolet: * baculumque tenens agreſte ſiniſtra*
6 Cæſariem longæ dextra deducere barbæ,
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus, veniam, ſimulacraq; noſtra relinquam.
Hunc modo ſerpentem, baculum qui nexibus ambit,
Perſpice, & uſq; nota, viſum ut cognoſcere poſſis.
Vertar in hunc, ſed major ero, tantuſque videbor,
In quantum verti cæleſtia corpora poſſunt.

1 Occiſo Pythone tripodis cuſtode, inquit Jul. Scaliger, oraculum ſuum fecit: Cujus corio obductus tripus, inde etiam cortina fuit appellatus. vide quæ nos ad Virg. 3. Æneid. & *mugiit adytis cortina recluſis*. & ad Senecæ Oedip. v. 33. & ad Lucan. l. 5. v. 81.

2 A Roma tamen brevior eſt navigatio per Corinthiacum ſinum ad Delphos, quam ad Epidaurum in Peloponneſo, ut recte H. Glareanus. Sed λοξίας Apollo, interdum & vates ipſius.

3 Sic Ms. mei, & alii, unde expeditior ſenſus, quam ex lectione Vatic. *certant addicere ſortes*, quæ viam affectat ad verbum prætorium *addico*.

4 Τέκνον Ἀνωδυνίας ἄμβον γυιαρκέος Ἀσκλαπιόν, ἄρωα παντοδαπᾶν ἀλεκτῆρα νόσων. Pindar. Pyth. ode 3.

5 Humana ſpecie.

* Æſculapio prout medico cur tribuantur inſignia baculus & draco, lege apud Phornutum de Nat. Deorum. Macrob. Sat. 1. l. cap. 10. Pier. Hierogl. l. 16. Natal. Com. l. 4. c. 11.

6 Demulcere ſibi barbam: quæ cur Æſculapio ſit promiſſa, vide apud Pierium l. 32. Hierogl.

Exemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
Somnus abit: ſomnique fugam lux alma ſecuta eſt.
Poſtera ſydereos Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant 1 *proceres, ad templa petiti*
Conveniunt 2 *operoſa Dei,* 3 *quaque ipſe morari*
Sede velit, ſignis celeſtibus indicet, orant.
Vix bene deſierant, cum criſtis aureus altis
In ſerpente Deus prænuncia ſibila movit,
Adventuque ſuo ſignumque, araſque, foreſque,
Marmoreumque ſolum, faſtigiaque aurea movit:
Pectoribuſque tenus media ſublimis in æde
Conſtitit, atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet: cognovit numina caſtus
Evinctus vitta crines albente ſacerdos.
En Deus eſt, Deus eſt; 4 *animis, linguiſque favete,*
Quiſquis adeſt, dixit: Sis, o pulcherrime, viſus
Utiliter, populoſque juves tua ſacra colentes.
Quiſquis adeſt, viſum veneratur numen: & omnes
Verba 5 *ſacerdotis referunt geminata, piumque*
Æneadæ præſtant & voce, & mente favorem.
Annuit his, motiſque Deus rata pignora criſtis,
Et repetita dedit vibrata ſibila lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur, oraque retro
Flectit, & antiquas abiturus reſpicit aras,
Aſſuetaſque domos, habitataque templa 6 *ſalutat:*
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum, flectiq; ſinus, 7 *mediamque per urbem*
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Reſtitit hic: agmenque ſuum, 8 *turbæque ſequentis*
Officium placido viſus dimittere vultu,
Corpus in Auſonia poſuit rate. Numinis illa
Senſit onus: preſſaque Dei gravitate carina
Æneadæ gaudent, 9 *cæſoque in litore tauro,*
Torta coronatæ ſolvunt retinacula navis.
Impulerat levis aura ratem: Deus eminet alte,

1 Epidaurii.
2 Magnificis operibus extructa, inſtructa, ut mox v. 672. faſtigio aureo, ſolo marmoreo, &c.
3 Epidauri, an Romæ.
4 Animo ad ſacra attento, præſtate ſacris ſilentium, pia vota concipite, bona verba dicite, mox v. 682. *præſtant & voce & mente favorem.*
5 Præeuntis ſc. verbis conceptis.
6 *Diique relinquendi*, &c. *Eſte ſalutati tempus in omne mihi.* 1. Triſt. el. 3.
7 Lege quę Val. Max. l. 1. c. 8. & quæ Pierius l. 16. Hierogl.
8 Epidauriorum Deum abeuntem proſequentium.
9 Felicis navigationis ſacro-

lim-

Impoſitaque premens puppim cervice recurvam
Cœruleas deſpectat aquas, modiciſque per æquor
Jonium 1 *Zephyris* 2 *ſexta Pallantidos ortu*
Italiam tenuit, præterque 3 *Laciniæ templa*
Nobilitata Deæ, Scyllæaque litora fertur.
Linquit Japygiam, levibuſque * *Amphryſia remis*
Saxa fugit, dextra prærupta Ceraunia parte,
Romechiumque legit, Caulonaque, Naryciamque,
Evincitque 4 *fretum, Siculique anguſta Pelori,*
5 *Hippotadæque domos regis,* 6 *Temeſeſque metalla,*
7 *Leucoſiamque petit, tepidique* 8 *roſaria Pæſti:*
Inde legit 9 *Capreas, promontoriumque Minervæ,*
Et Surrentino generoſos palmite colles,
10 *Herculeamq; urbem, Stabiaſque,* 11 *& in otia natam*
Parthenopen, & ab hac 12 *Cumææ templa Sibyllæ.*
Hinc 13 *calidi fontes, lentiſciferumque tenetur*
Linternum, multamque trahens ſub gurgite arenam
Vulturnus, niveiſque frequens Sinueſſa colubris,
Minturnæque 14 *graves, &* 15 *quam tumulavit alumnus,*
16 *Antiphatæque domus,* 17 *Trachaſq; obſeſſa palude,*
Et 18 *tellus Circæa, & ſpiſſi litoris* 19 *Antium.*

1 Ventis. Synecdoche. Namque Epidauro in Italiam navigantibus non convenit Zephyrus.
2 Sextæ Auroræ.
3 Lacinium promontorium, ubi Junonis templum.
* Calabriç, quæ olim Magna Græcia dicta eſt, litus legens, agnoſco Lacinium, & Japygium promont. Caulona, Locros, Naryciorum coloniam: verum ubi ſint Amphryſia vel Amphiſſia ſaxa, ubi in Italia ſit Ceraunia, vel Celenia, ubi Romechium, nec mihi vola aut veſtigium apparet. in prodigiis hiſce procurandis laborat Adr. Turnebus l. 1. c. 22. neq; tamen litat.
4 Siculum, inter Scylleum Italiæ promont. & Pelorum Siciliç.
5 Inſulas Æolias. vide l. 4. v. 663.
6 Temeſen, ſeu Tempſam opp. Brutiorum ęriſodinis nobile.
7 Inſulam Lucaniæ, in ſinu Pæſtano.
8 Opp. Lucaniæ roſis nobile, *biferique roſaria Pæſti.*
9 Inſ. maris Tyrrheni contra promontorium Minervę, Tiberii ſeceſſu notam.
10 Campaniæ urb.
11 Amœnitate, & ſtudiorum ſeceſſu nobilem Neapolim. Horat. Epod. 5. *ocioſa dicitur.*
12 Cumas. vide quę nos ad 6. Æn. v. 2.
13 Baję forte; quanquam & hæ prius occurrunt.
14 Propter exhalationes paluſtres.
15 Cajetam. 7. Æn. v. 1.
16 Formiæ, Antiphatæ Læſtrygonum regi regnatę.
17 Tarracina. Anxur.
18 Circęi.
19 Recte. namque *Anxur* ordine ſuo præceſſit. *Ancon* longe diſtat. Valerium teſtor lib. 1. c. 8. Ac proſperam emenſi navigationem poſtquam Antium appulerunt, anguis, qui utique in navigio remanſerat, prolapſus, &c.

Huc ubi veliferam nautæ advertere carinam,
(Aſper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes,
Perque ſinus crebros, & magna volumina labens,
Templa parentis init flavum tangentia litus.
Æquore placato patrias Epidaurius aras
Linquit, & hoſpitio 1 *juncti ſibi numinis uſus*
Litoream tractu ſquamæ crepitantis arenam
Sulcat, & innixus moderamine navis, in altâ
Puppe caput poſuit: donec 2 *Caſtrumque, ſacraſq;*
Lavini ſedes, Tyberinaque ad oſtia venit.
Huc omnes populi paſſim, matrumque, patrumque
Obvia turba ruit, 3 *quæque ignes Troica ſervat*
Veſta tuos: lætoque Deum clamore ſalutant.
Quaque per adverſas navis cita ducitur undas,
Thura ſuper ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utraque ſonant: & odorant aera fumis,
Ictaque 4 *conjectos incalfacit hoſtia cultros.*
Jamque caput rerum, Romanam intraverat urbem:
Erigitur ſerpens, ſummoque acclivia malo
Colla movet, ſedeſque ſibi circumſpicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis,
5 *Inſula nomen habet, laterumq; a parte duorum*
Porrigit æquales media tellure lacertos.
Huc ſe de Latia pinu Phœbeius anguis
Contulit: & finem, 6 *ſpecie cœleſte reſumpta,*
Luctibus impoſuit, venitque ſalutifer urbi.

1 Apollinis ſcil. templi.
2 Caſtrum Inui, i. Panos, Latii opp.
3 Virgines Veſtales.
4 *Subjectos*. Joſ. Scal.
5 Cur ſibi in inſula Tiberina ſedem legerit Æſculapius, vide apud Plutarchum, proble. 94.
6 Reſumpta imagine divina, depoſita anguinea.

Julii Cæſaris per Cometam Apotheoſis.

FAB. LI.

Hic tamen acceſſit delubris advena noſtris:
Cæſar 1 *in urbe ſua Deus eſt, quem Marte, togaq;*
Præcipuum non bella magis finita triumphis,

1 Non receptus aliunde Deus, ſed Indigena, Indiges. vide quæ nos ad 12. l. Æn. *Indigetem Æneam ſcis ipſa*. & quæ ad v. 608. l. 14. ſupra, Deos enim reliquos accepimus (inquit Val. Maximus) Cæſares dedimus; in præfat. ad Tiberium.

Reſ-

Reſque domi geſtæ, properataque gloria rerum
1 In ſydus vertere novum, ſtellamque comantem,
Quam 2 ſua progenies. Nec enim de Cæſaris actis
Ullum majus opus, quam quod pater extitit hujus.
3 Scilicet 4 æquoreos plus eſt domuiſſe Britannos,
Perque 5 papyriferi ſeptemflua flumina Nili
6 Victrices egiſſe rates, Numidaſque rebelles,
7 Cinyphiumq; Jubam 8 Mithridateiſq; tumentem
Nominibus Pontum populo adjeciſſe Quirini,
9 Et multos meruiſſe, aliquos egiſſe triumphos,
Quam tantum genuiſſe virum, quo præſide rerum
Humano generi, Superi, faviſtis abunde.
Ne foret hic igitur mortali ſemine cretus,
Ille Deus faciendus erat. Quod ut 10 aurea vidit
Æneæ genitrix, vidit quoque triſte 11 parari
12 Pontifici lethum, & 13 conjurata arma moveri:
Palluit, & cunctis, ut cuique erat obvia, divis,
Aſpice, dicebat, quanta mihi mole parentur
Inſidiæ, quantaque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Julo.
Solane ſemper ero injuſtis exercita curis?
Quam modo Tydidæ Calydonia vulneret haſta;
Nunc male defenſæ confundant mœnia Trojæ?
Quæ videam 14 natum longis erroribus actum,
Jactarique freto, ſedeſque intrare ſilentum,
Bellaque cum Turno gerere, aut, ſi vera fatemur,
Cum Junone magis? Quid nunc antiqua recordor

1 Infra ad verſ. 848.
2 Octavius Auguſtus, adoptione Julii Cæſaris filius, & hæres, quem C Octavio peperit Accia filia Juliæ ſororis C. Julii Cæſaris.
3 Ironice elevat geſta Cæſaris, quo adoptionem Auguſti conſiliis geſtiſque omnibus præferat.
4 Mari cinctos, inſulares.
5 Adi Melchioris Guilandini commentarium de papyro, & in eum animadverſiones Joſephi Scaligeri.
6 Devicto Ptolomęo rege. Suetonius in vita Cæſaris c. 35.
7 Mauritanię regem, a Cynyphe fl. Scipionis & reliquiarum Pharſaliæ partes tuentem. Appianus videndus, Plutarchus, Dion, Suetonius, alii.
8 Mithridates Ponti rex cum Romanis annos 40. bellum geſſit. Pharnacem filium ejus bella ferocius moventem Cęſar ex Alexandria advolans una acie profligavit.
9 De triumphis Cæſaris, & diverſo eorum apparatu & inſtrumento leg. Svet. in Cęſ. c. 37. & Vellejum l. 2.
10 Χρυσῆ Ἀφροδίτη. Hom.
11 Infra ad v. 770.
12 Inf. ad. v. 778.
13 Diomedes filius Oenei Calydoniæ regis vulneravit Venerem. Hom. Il. 5.
14 Ænẹę errores, deſcenſu ad Inferos, bella cum Turno, pueris nota ex Virgilio.

Damna mei generis? Timor hic meminiſſe priorum
Non ſinit. In 1 *me acui ſceleratos cernitis enſes:*
Quos prohibete, precor, facinuſque repellite, neve
Cæde 2 *ſacerdotis flammas extinguite Veſtæ.*
Talia nequicquam toto Venus anxia cælo
Verba jacit, Superoſq; movet: 3 *qui rumpere quanquam*
Ferrea non poſſunt veterum decreta ſororum,
4 *Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.*
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
5 *Terribileſque tubas, auditaque cornua cœlo*
Præmonuiſſe nefas. Solis quoque triſtis imago
Lurida ſollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces viſæ mediis ardere ſub aſtris:
Sæpe inter nimbos guttæ cecidere cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atra
Sparſus erat: ſparſi lunares ſanguine currus.
Triſtia mille locis 6 *Stygius dedit omina bubo;*
Mille locis lacrymavit 7 *ebur: cantuſque feruntur*
Auditi, ſanctis & verba minantia lucis.
Victima nulla litat, magnoſque inſtare tumultus
8 *Fibra monet, cæſumque caput reperitur in extis.*
Inque foro, circumque domos, & templa deorum
Nocturnos ululaſſe canes, umbraſque ſilentum
Erraviſſe ferunt, motamque 9 *tremoribus urbem.*
Non tamen inſidias, venturaque vincere fata
Præmonitus potuere Deum; ſtrictique feruntur
In templum gladii. nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus, diramq; placet, niſi 10 *curia, cædem.*
Tum vero Cytherea manu percuſſit utraque
Pectus, & ætherea molitur condere nube,

1 Progeniem meam. In Cæſarem conjuratum a 60. amplius, Caſſio, Marcello, Bruto principibus conſpirationis. Suet. c. 80.
2 Julii Cæſar. Pontificis max. Suetonii Cæſar. cap. 13.
3 Ex Stoa hoc. vide quæ ad v. 411. l. 9.
4 Prodigia, quæ Cæſaris cædem portenderunt, lege apud Virgilium ſub exitu primi lib. Georgicor. Plutarchum, & Suetonium in vita Cæſaris cap. 81. vide ſis autores, quos citat *Index Poeticus* noſter tit. *Prodigia, portenta*. cauſas examinat Plutarchus in Coriolano.
5 *Atque tubas, atque arma*, &c. Tibul. lib. 2. eleg. 5. Lucan. l. 1. v. 578.
6 Funeſtus, *dirum mortalibus omen*. lib. 5. ſupra.
7 Simulachra Deum eburnea. Seneca Tyeſt. v. 701. Tibullus lib. 1. eleg. 5.
8 Virg. 1. Georg. v. 480. Tibul. dicta eleg. Seneca Oedip. v. 356. Lucan. l. 1. v. 618.
9 Terræ motibus.
10 In ſenatu in Curia Pompeji trucidatus eſt Cæſar 23. vulneribus confoſſus.

Quæ

Quæ prius infeſto 1 *Paris eſt ereptus Atridæ,*
2 *Et Diomedeos Æneas fugerat enſes.*
Talibus hanc genitor: 3 *Sola inſuperabile fatum*
Nata movere paras? Intres licet ipſa ſororum
Tecta trium; cernes illic molimine vaſto
Ex ære, & ſolido rerum 4 *tabularia ferro,*
Quæ neque 5 *concuſſum cœli, neque fulminis iram,*
Nec metuunt ullas tuta atque æterna ruinas.
Invenies illic inciſa adamante perenni
Fata tui generis: legi ipſe, animoque notavi,
Et referam, ne ſis jam nunc ignara futuri.
6 *Hic ſua complevit, pro quo Cytherea laboras,*
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis.
Ut Deus accedat cœlo, templiſque colatur;
Tu facies: natuſque 7 *tuus, qui nominis hæres,*
Impoſitum feret unus 8 *onus,* 9 *cæſiq; parentis*
Nos in bella ſuos fortiſſimus ultor habebit.
10 *Illius auſpiciis obſeſſa mœnia pacem*
Victa petent Mutina: 11 *Pharſalia ſentiet illum,*
11 *Emathiique iterum madefient cæde Philippi;*
Et 12 *magnum Siculis nomen ſuperabitur undis:*
13 *Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ*
Non bene fiſa cadet; fruſtraque erit illa minata
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.
Quid tibi barbariem, genteſque ab utroque jacentes

1 Hom. Iliad. 3.
2 Iliad. 5.
3 Supra ad v. 781. & l. 9. v. 431.
4 Parcæ quippe decreta Jovis excipiunt, utpote librariæ Superum, archivique cuſtodes. Martian. Capella l. 1.
5 Tonitru. *Cœlique ſerena Concutiat ſonitu*, Lucret. l. 2.
6 Jul. Cæſ. complevit datam a fatis ætatem, nempe 56. annos.
7 Octavius Auguſtus, vide quæ ad v. 750. ſupra. Ms. e meis unus habet, *natuſque ſuus*, ita & Regii editio. Ciofani codex, *natuſque ſimul*.
8 Imperii molem. 1. v. lib. præſentis.
9 Bellorum initium & cauſa, prætextus, avunculi necem ulciſci. Sueton. c. 10. Aug.
10 D. Brutum Mutinæ obſederat Antonius, obſidionem levavit miſſus a Senatu Octavius. Suet. c. 10. Florus l. 4. c. 4.
11 Perperam ab autoribus confundi Pharſalum in Theſſalia, ubi depugnatum eſt inter Cæſ. & Pompejum, & Philippos in Thracia, ubi victi Brutus & Caſſius ab Octavio & Antonio, dictum a nobis ad l. 1. Lucani v. 680.
12 Sextus Pomp. filius Cn. Pompeji Magni navali pugna ab Octavio victus. Appian. l. 5. bel. civil.
13 Cleopatræ non bene cedent nuptiæ cum Antonio, quos *dementes ruinas*, *Funus & imperio parantes* ad Actium devincet Octavius Aug. Horat. l. 1. ode 37. Florus lib. 4. cap. 11. Sueton. cap. 17. Aug. Vellejus lib. 2. Appian. lib. 5. Bell. Alex. Zonaras l. 2. Dio lib. 51.

Ocea-

Oceano numerem? Quodcunque habitabile tellus
Suſtinet, hujus erit: pontus quoque ſerviet illi.
Pace data terris, 1 animum ad civilia vertet
Jura ſuum, legeſque feret juſtiſſimus autor,
Exemploque ſuo 2 mores reget, inque futuri
Temporis ætatem, venturorumque nepotum
Proſpiciens, 3 prolem ſancta de Conjuge natam
Ferre ſimul nomenque ſuum, curaſque jubebit:
Nec, niſi cum ſenior 4 ſimiles æquaverit annos,
Æthereas ſedes, cognataque ſydera tanget.
Hanc animam interea caſo de corpore raptam
Fac jubar, ut ſemper Capitolia noſtra, forumque
Divus ab excelſa proſpectet Julius æde.
Vix ea fatus erat, media cum ſede ſenatus
Conſtitit alma Venus, nulli cernenda, ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aera ſolvi
Paſſa recentem animam, cœleſtibus intulit aſtris:
Dumque tulit, numen capere, atque igneſcere ſenſit,
Emiſitque ſimul: ſimul evolat altius illa:
5 Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat, 6 natique videns bene facta, fatetur
Eſſe ſuis majora, & vinci gaudet ab illo.
Hic ſua præferri quanquam vetat acta paternis,
Libera fama tamen, nulliſque obnoxia juſſis
Invitum præfert, unaque in parte repugnat.
7 Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus;
Ægea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles:
Denique ut exemplis ipſos æquantibus utar,
Sic & Saturnus minor eſt Jove. Jupiter arces

1 Suet. c. 27.
2 Cenſor.
3 Tiberium ex Livia Druſilla uxore, ſed gravida impetrata a Druſo, ſucceſſorem nominis & Imperii creabit.
4 Moribus, ut interlinear. Ms. mei, addo, pace, felicitate. Virg. 4. Ecl. *Talia ſecla ſuis dixerunt currite fuſis Concordes Parcæ*. Mart. l. 4. epig. 1. *& hoc vultu vel meliore nite*. Neque enim ſubſcribo Pontano, cui placet Glareani ſcholion; videri ſcripſiſſe hoc Ovidium, Auguſto nondum confecuto annum 56. quæ fuit ætas Julii, quam tamen poſtea ſuperavit annis 20. Qui enim potuit ſenior eſſe, & æquare tamen annos tantum?
5 In numerum Deorum, inquit Suetonius, relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi. Siquidem ludis, quos primo conſecratos ei heres Auguſtus edebat, ſtella crinita per 7. dies continuos fulſit, &c. creditumque eſt, animam eſſe Cæſaris in cœlum recepti, c. 88. Dio. l. 45. Zonaras, alii.
6 Auguſti. ut v. 750. ſupra.
7 Sic Horat. ode 15. *Tydides melior patre*.

Tem-

Temperat ætherias, & mundi regna 1 triformis;
Terra ſub Auguſto eſt: Pater eſt & Rector uterque.
2 Dii, precor, 3 Æneæ comites, quibus enſis, & ignis
Ceſſerunt, Diique 4 Indigetes, genitorque Quirine
Urbis, & invicti genitor Gradive Quirini,
Veſtaque Cæſareos inter ſacrata penates,
5 Et cum Cæſarea tu Phœbe domeſtice Veſta,
Quique tenes 6 altus Tarpejas Jupiter arces,
7 Quoſque alios vati fas appellare, piumque eſt,
Tarda ſit illa dies, & noſtro ſerior ævo,
Qua caput auguſtum, quem temperat, orbe relicto,
Accedat cœlo; faveatque precantibus abſens.

1 Cœli, ætheris, aeris. namque terræ & maris imperium tenet Auguſtus. *Diviſum imperium cum Jove Cæſar habet.*
2 Precatione ſimili librum 1. Georg. claudit Virgilius; *Dii Patrii, Indigetes, & Romule, Veſtaque mater*, &c. Necnon Seneca, Conſol. ad Polybiam. & Plin. Paneg. ad Trajanum.
3 Vide quæ ad v. 625. l. 13.
4 Ad v. 608. l. 14.
5 Sacellum Veſtæ erat in Palatio; cujus in parte Apollini templum excitavit Auguſtus, addita porticu, cum bibliotheca.
6 Al. *Latius*, al. *celſus*.
7 Cum reſpectu fortaſſis ad Numinum Tutelarium nomina vera, quę ignota eſſe voluerunt, ne quando hoſtium carmine evocarentur. Macr. Saturn. l. 3. c. 9.

PERORATIO.

1 J*Amque opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignes,*
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.
Cum volet illa dies, quæ nil niſi corporis hujus
Jus habet, incerti ſpatium mihi finiat ævi:
2 Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar, nomenque erit indelebile noſtrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi; perque omnia ſecula fama,
Si quid habent veri vatum præſagia, vivam.

1 De ſignaturis, quas operibus ſuis adfigunt Poetæ in Exordiis & Epilogis, lege cenſuram Jul. Cæſ. Scaligeri cap. ult. lib. 5.
2 Ingenii fama & nomine.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IN-

INDEX RERUM,

tum in Autore ipſo, tum in Notis ad eum memorabilium.

Prior numerus, cui character Romanus, librum; alter, cui barbarus, ſeu Arithmeticus, verſum deſignat.

A

ACheloi cum Hercule certamen IX, 1
Achilles XI, 85
Aconitum I, 147. VI, 139. VII, 411
Actæon III, 192
Adonis, idem qui Oſiris, Attis, Sol X, 726
Æneæ pietas XII, 625
Æolus XIV, 663
Æs in magicis VII, 228
Æſculapius II, 647. XV, 640
Ætates animalium III, 194. 444
Ætna V, 353. XIV, 1. XV, 340
Albanorum regum ſeries XIV, 610
Alpheus V. 409. 487. 610
Amaltheæ cornu IX, 87
Amicus, pars animæ VIII, 406
Ammon V. 17. 328
Amoris lineæ IX, 560. X, 341
Amphiaraus IX, 408
Amphion traxit lapides VI, 152
Animalia ex corruptione I, 416
Animis linguiſq; favete XV, 677
Ante obitum nemo felix III, 135
Anubis IX, 691
Aper Calydonius VI, 415
Apis I, 749. IX, 692
Apollo & Bacchus comati I, 554
Apollo, cur Smintheus XII, 585
Apollo Admeti pavit armenta II, 681
Apollo & Neptunus auxiliares Priamo in condendis Troję mœnibus XI, 204
Aqua Nectar VI, 355
Aquila XII, 560
Aquila ſerpentem rapiens IV, 362. 714
Arachne VI, 5
Argo VI, 721
Argus I, 625
Ariadnes corona VIII, 178
Arma miniſtrat furor V, 82
Aſpis IX, 695
Athenienſium regũ ſeries VI, 677
Atalanta Meleagri VIII, 417
Atalanta Hippomenis X, 564
Athenis unde nomẽ II, 836. VI, 77
Atlas II, 296. IV, 628. 655
Aurea mala IV, 637. 655
Athenienſium tributum II, e liberis VIII, 170
Atys X, 104
Aureum vellus VII, 155
Aurora Pallantias IX, 423. XV, 700

B

BAbylon IV, 58
Bacchi tres III, 520
Bacchanal III, 581. VI, 590. IX, 642
Battus II, 684
Baucis & Philemon VIII, 632
Bœotia III, 13
Boreas VI, 680
Byblis IX, 454

C

CAdmus & Draco III, 56
Cæneus XII, 459
Cæſaris mors XV, 760
Cæſtuum pugna V, 107
Capaneus IX, 405
Caput velatum, &c. in ſacrificiis I, 382
Carcheſium XII, 326
Cecrops διφυής II, 556
Cenotaphia VI, 568. XI, 429
Centauri XII, 211
Cephalus & Procris VII, 666
Cerberus IV, 450. VII, 412
Ceres legifera V, 343
Cervus longęvus III, 194
Ceyx XI, 412
Chaos I, 6
Chimæra VI, 339. IX, 648
Chiron Centaurus II, 632
Cippus cornutus XV, 565
Circe XIII, 696. XIV, 10. 255
Ciſſos X, 109
Citharędorum proceſſus in ſcenam XI, 167
Citheron II, 223
Cnidos X, 531
Cœnæ tres miſſus VIII, 675
Coralium IV, 744
Coronati in conviviis XI, 91
Cornua hoſtiarũ inaurata VI, 162
Corycides nymphæ I, 320
Cunei navis XI, 114
Creta Jovis incunabula II, 407. 8[illegible]
Cretẽſia, Cydonia, Dictea, Gnoſſia, Gortynia VII, 494. VIII, 40
Curę non ipſa in morte recedunt III, 40
Curetes IV, 281. VIII, 153
Cybele Turrita X, 696
Cycnus II, 378
Cycnus an fati præſcius canat XIV, 430
Cygni & Achillis certamẽ XII, 75
Cythorum buxo abundans IV, 310
Cypariſſus X, 106
Cyprus, Ceraſtis dicta X, 223
Cythera X, 529

Daphne

I N D E X.

D

Daphne in laurum I, 472
Dædali alæ, quæ VIII, 221
Delos erratica VI, 186. I, 549
Deliberatio VII, VIII, IX, X, 611
Decumanus ſluctus XI, 530
Dentes apri cur fulminei I, 305
VIII, 289
Deoida VI, 113
Dercetis IV, 45
Dia inf. VIII, 147
Dictynna II, 442
Dii majorum gentium I, 173
Dii quieti agunt II, 623
Dii conjugales IX, 797
Diluvium I, 261
Diomedes XI, 459
Diſcus X, 177
Doris II, 269
Duplicata vulnere Niobe, VI, 293
IX, 614

E

Ebur oſtro tinctum IV, 332
Echinades VII, 575
Echo III, 357
Elementa XV, 239
Electrum II, 364
Eleuſinia X, 431
Emphaſis X, 422
Erichthonius II, 554
Erigone X, 451
Eriſichthon VIII, 745
Ericina V, 362
Evoe IV, 523. VI, 597
Europa rapta 17, 859
Excipit IV, 790

F

Fama XII, 39
Fames VIII, 794
Fax rotata per eundem orbem IV, de Tiſiphone.
Fabulæ e ſacris fontibus I, 211. 260. VIII, 616
Fata Stoice X, 431
Felicitas quæ VI, 155
Fide pro fidei III, 341. VII, 733
Flammeum X, 1
Fulmen triſulcum II, 325
Fluvii cur tauriformes IX, 80. XIII, 895
Fluvii arundine redimiti IX, 3
Fluvii cur anguinei IX, 63
Furiæ IV, 452. 480. X, 349
Formido linea venatica XV, 475
Funalia XII, 247
Furor, amentia IV, 498
Flamma emicans, boni ominis X, 279

G

Ganymedes X, 155
Gigantes anguipedes I, 151. 18
Glaucus in Deum marinũ XIII, 945
Grajæ IV, 774
Galeæ ἱπποδάσειαι XII, 88

H

Halcyones IX, 745
Hamadryades VII, 777
Harpocrates IX, 198
Hecate VI, 74. triceps VII, 194
Hecate Perſeis VII, 74
Hecuba XIII, 475
Herculis labores IX, 183
Hermaphroditi, Androgyni IV, 379
Herculis ſagittæ fatales ad capiendam Trojam IX, 233
Hecuba in canem XIII, 567
Hippolytus XV, 497
Hippomanes X, 575
Horizon, mare II, 519
Hoſtiarum frontes coronatæ, cornua aurata VII, 162. XV. 131
Hyacinthus X, 162. XIII, 197
Hyades III, 595
Hydra IX, 59
Hymenæus IV, 758
Hymnus in Bacchum IV, 11

I

Jaſonis expeditio VII, 1
Icarus VIII, 195
Ilithyja IX, 284
Imago, Idolum, umbra ad inferos delata XI, 62
Impoſſibilium conditiones negant XIII, 324
Inania Tartara VI, 670
Inarime IV, 89
Indigetes Dii XIV, 608
Inferorum deſcriptio IV, 432
Inſulatio Ironica V, 135
Invidiæ deſcriptio II, 761
Invidiam facere IV, 548
Invulnerabilis XII, 138. 172. XIII, 391
Jo, acclamatio IV, 513
Jovis amores & furta VI, 104
Jupiter Panomphæus XI, 199
Iphigenia XII, 28
Iris, Thaumantias IV, 480
Iſis IX, 688. 774
Iſthmus Corinthiacus VI, 419
Jurare per caput I, 754
Ixionis ſupplicium IV, 461. IX, 122

L

Labyrinthus VIII, 157
Lacrymæ in funeribus & inferiis XI, 669
Latonæ allegor. VI, 315. parturiens VI, 334
Laurus Phœbo ſacra I, 553
Lelegeia mœnia. Megare VIII, 6
Lemniades XIII, 400

Li-

Linigeri ſacerdotes Ægyptiaci i, 748
Loci honoris, medius, dexter, &c. iv, 754
Luctatores arena ſparguntur ix, 35
Lunę deficienti auxiliari iv, 333. iii, 2
Lyram reſonant mœnia Megarenſia viii, 15
Lyrcea i, 598
Lycanthropi i, 236. vii, 670

M

MAgia vii, 200.223. xiv, 405
Mæander ii, 246. viii, 162
Mala inter ſymbola Veneris i, 650
Maleficia per effigies viii, 522
Mars & Venus deprehenſi iv, 170
Medea recoquit Æſonem vii, 290. filios occidit vii, 385
Meduſæ allegor. iv, 794
Meleager viii, 324
Memnon xiii, 580
Mercurius caducifer ii, 710. 745
Micylus xv, 18
Midas xi, 95
Minotaurus viii, 156. ix, 740
Minyæ vi, 720
Miſeranda vel hoſti vi, 270
Moly xiv, 292
Moriens pulſat humum v, 40.86
Moriens animam cum ſanguine fundit vi, 253
Mors portus a malis iv, 15
Motus violenti & naturales cęlorum ii, 70
Multa tellure jacentem vii, 412
Mundi deflagratio i, 255
Mycilus xv, 18
Myrmidones viii, 659

N

NArciſſus iii, 358
Naufragio interire, mors acerbiſſima xi, 540
Nemeſis iii, 406
Neptuni filii, qui immanes xiii, 865
Neptenus, equus vi, 117
Neſtor Triſeclisſenex xii, 188
Nilus ii, 254
Niobe vi, 158
Noctua ii, 595
Nomina mutant in Deos relati iv, 541
Nubere de viro i, 700
Numa xv, 4
Numerus impar vii, 262. xiv, 287
Nuptię inauſpicatæ vi, 438. x, 4
In Nuptiis ara & ſacra v, 38. ix, 797. xii, 258
Nuptię tribus modis fiebant vii, 54

O

OCeanus & Tethys cani ii, 510
Oculi in amore duces iii, 440. xiv, 371
Oculi in morte natantes v, 71
Oculos morientium claudebant proximi ix, 391
Oculos jam morte gravatos tollere vocati iv, 145
Orcus capax omnium iv, 439
Ore legunt animam vii, 870. xii, 425
Orgia. vide Bacchanalia.
Orpheus x, 13. xi, 1
Ortygia Syracuſana v, 495
Oſiris ix, 694
Oſſibus ora confudit v, 694
Oxymoron iii, 5. vii, 341. viii, 477

P

PAlladis feſta canephoria ii, 714
Palladium xiii, 337
Pan amat Syringa i, 690
Panos certamen Muſicum cum Apolline xi, 156
Panchaja x, 309
Paſiphae. vide Minotaurus.
Pegaſus fontem pede elicuit v, 257
Peleus & Thetis xi, 239
Pelias a natabus cæſus vii, 300
Pentheus iii, 512
Perſeus iv, 611
Peſtis vii, 528
Phaethon i, 752. ii, 1
Phaethontis ſorores ii, 340
Philemon & Baucis viii, 632
Philoctetes xiii, 45
Philomela, Procne, Tereus vi, 420
Phineus vii, 3
Phlegræi campi x, 151
Phryxus. vide aureum vellus.
Phœnix xv, 392
Picę v, 669
Pierides in picas a Muſis victæ v, 300
Pilæ ad irritandas feras in arena xii, 104
Pirithoi nuptiæ xii, 20
Plejades iii, 595
Plutonis equi v, 402
Polydorus xiii, 431
Polynices ix, 406
Polyphemus xiii, 706. xiv, 160
Polypus iv, 366
Polyxena xiii, 448
Poma baccæ iv, 83
Portus arte factus xi, 710
Potens, voti compos viii, 65. 80. x, 604
Procris & Cephalus vii, 695

Profani arceantur ſacris VII, 256
Prometheus I, 364
Pronuba IX, 763
Proſecta XII, 152
Proſerpina V, 438
Proteſilaus XII, 67
Proteus VII, 735
Pugna tumultuaria V, 4. XII, 350
Pygmalion X, 243
Pyramus & Thisbe IV, 35
Pythagoras XV, 60
Python I, 438

R

RAmus aureus XIV, 114
Rhodus IV, 204. VII, 376
Rubor verecundus III, 183

S

SAcra, ut Diis inferis fiant VIII, 244
Salmacis fons IV, 285. 385
Salutatio fanorum, ararum, &c. VI, 327
Deorum I, 320. III, 24
Scylla Niſi VIII, 17
Scylla Phorci XIII, 750. XIV, 60
Seculum XII, 188
Sedes ſcelerata IV, 456
Semeles & Bacchi alleg. III, 310
Serpens III, 37
Serpens poſita ſenecta novus IX, 267
Serpentis dentes miſſi partim ad Æten III, 105. VII, 122
Serpens cuſtos aureorum malorum IV, 647
Sibi quiſque eſt Deus VII, 71
Sibylla XIV, 104
Siniſtra & dextra pars cœli II, 841
Sirenes V, 552
Siſtrum IX, 785
Sol oritur & occidit mari II, 68
Solis regia II, 1
Somni regia XI, 592
Somnia IX, XI, 633
Stella cadens II, 321
Striges VII, 270
Styx Deorum timor & juſjurandum II, 45. III, 290
Styga non tranſvehuntur inſepulti IV, 435
Stylus ferreus IX, 523
Sudat marmor VI, 312
Supplicia inferorum IV, 457
Symplegades VII, 62
Syncopationes VIII, 500
Synecphoneſis I, 150

T

TAges XV, 553
Tanarus X, 13
Taurus an Jovi maſtetur IV, 755
Tedæ IV, 60
Telæ deſcriptio VI, 54
Telephi vulnus & auxilium XII, 112
Temeſea æra VII, 208
Tempe I, 569
Tempeſtas XI, 500
Terra navigantibus recedere videtur VI, 512. XI, 466
Thebe III, 12
Themidos oraculum I, 321
Theologica. fab. I, 89. 151. 211. 260. XII, 34
Theſmophoria V, 343
Theſeus VII, 465
Thetis XI, 221
Tithonus IX, 423
Tireſias III, 303
Torus VIII, 637
Tridens Neptuni VIII, 596
Trieterica VI, 587
Triptolemus V, 646
Triton I, 333
Tritonia II, 785. VI
Trivia II, 416
Typhon III, 303. V, 321. 248
Tyrrheni Lydis, & Mœoniis oriundi III, 576

V

VElamina ſupplicum oleagini rami vittis laneis obvoluti XI, 280
Venus cum Marte deprehenſa VI, 178
Venus ἀφροδίτη 14, 538
Vertumnus XIV, 642
Verbena VII, 243
Veſtes diſcindere in dolore uſitatum XI, 681
Victoria dubiis volitat pennis VIII, 13
Vitta V, 110
Ulyſſis cum Ajace contentio XIII, 1.
Ulyſſis errores, & ſocii in beſtias XIV, 222
Vota quæ irrita cupiebant, ventis tradebant X, 642

Z

ZOnæ I, 45

F I N I S.

MAL 2020549

Digitized by Google

Digitized by Google